BIBLIOTECA
DE LA
Universidad de Salamanca.
Est. 13 Caj. 4 Núm. 8

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

370

~~16-3-32.~~

2-13-4-8-

I
370

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

370

I 00370

2 13-4

b1856365x

Boecio

manuel ...

Prohemium

Sancti Thome de aquino ſup libris Boetii de conſolatione philoſophie cõmentum cuꝫ expoſitione feliciter incipit.

Philoſophie ſeruias oportet vt tibi contingat vera libertas. Hec ſunt verba Senece octaua epiſtola ad Lucillum: quia vocari phiam ſciẽtiam veritatis recte ſe habet ex ſecundo methaphiſice. Et philoſophia affert delectationes mirabiles firmitate ⁊ puritate: ex decimo ethicoruꝫ. Et multis viſa eſt philoſophia res mirabilis ⁊ diuina: ex de celo ⁊ mundo Ariſto. Itẽ ꝙ nulla ſcientia ſimilis eſt philoſophie: que clarificat animaꝫ ⁊ facit delectari eam in hoc ſeculo in ꝑſecutõe ⁊ rectitudine: ex libro de pomo ⁊ morte. Et phia trahit hoĩem ab obſcuritate ignorãtie ad ſciam: a tenebris ſtulticie ad lucem ſapie ⁊ ad claritatem intellectus: ex eodem libro Ariſto. Item q: phia a ſupſtitione liberat: metu mortis non conturbat ſcõm Tul. in libro de finibus bonoꝝ ⁊ maloꝝ. Ideo Seneca has ⁊ conſimiles conditiones ⁊ effectus laudabiles phie auertens: hortatur nos ad ſeruitium phie in propoſitione prepoſita ſic dicens. Phie ſeruias oportet. Que quidem propoſitio põt probari multis rõib⁹. Primo. Illi oportet ſeruire ꝑ cuius ſeruitutẽ homi cõtingit vera libertas: ſed phia eſt hmõi: ergo. Maior nota: q: libertas eſt nobiliſſima conditio: quam natura humana deſiderat. Minor pꝫ ꝑ eundeꝫ Senecam: qui poſtq̄ premiſit ꝓpoſitionẽ iſtaꝫ phie ſeruias oportet: ſubiungit vt tibi contingat vͣa libertas. Et paucis interpoſitis dicit. Hoc enim ipſum ſeruire phie libertas eſt. Probatur ſecundo ſic. Illi oportet ſeruire qđ aĩm ꝑficit: vitaꝫ diſponit: actiones regit: agenda ⁊ obmittenda demonſtrat: ⁊ ſine quo nẽo eſt ſecurus: phia eſt hmõi: igitur ⁊c̃. Maior nota. nam iſte conditiones ſunt de ꝑfectõe hominis. Minor declaratur per Senecam. xvi. epiſtola ad Lucillum loquens de phia dicit. Hec animum format ⁊ fabricat: vitam diſponit: actiones regit: ⁊ obmittenda demonſtrat: ſedet ad gubernandum errantia: fluctuantiuꝫ dirigit curſum: ſed ſine hac nemo eſt ſecurus. Probatur tertio ſic. Illi eſt ſeruiendum quod tradit cognitioni vltimi finis magnum incrementum: phia eſt huiuſmodi: igitur ⁊c̃. Maior nota: q: cognitio vltimi finis magnum incrementum confert ad vitam: ex primo ethicoruꝫ. Minor declaratur. Nam vltimus finis vite humane eſt beatitudo: cuius cognitionem phia tradit. Dicit enim philoſophia in tertio đ conſolatione proſa ſecunda: ꝙ beatitudo eſt ſtatus oĩꝫ bonorum aggregatione perfectus. Et in eodem tertio oſtendit phia in quo ſit vera beatitudo: ⁊ quomodo ad eam perueniatur. Probatur quarto. Illi oportet ſeruire quod facit hominem parem deo: phia eſt huiuſmodi: igitur ⁊c̃. Maior nota de ſe. Minor patet per Senecam. xlix. epiſtola ad Lucillum: qui dicit. Hoc enim mihi phia promittit vt me parem deo reddit. Probatur quinto. Illi eſt ſeruiendum quod eſt magiſtra omnium ſcientiaꝝ: nutrix omnium v̄tutum: ſummũ ſolatiũ lapſoꝝ aĩoꝝ: qđ eſt preuiũ veri luminis: ⁊ cuius exhortatio ẽ recta ſui auctꝛe digniſſima: phia eſt hmõi: igiť ⁊c̃. Maior nota q: rõabiliter ꝓpter has conditiones laudabiles alicui ſeruitur. Minor declaratur. naꝫ phia eſt magiſtra omniuꝫ virtutum: ex primo de conſolatione proſa tertia. ipſa eſt nutrix omnium virtutum ſecundo de conſolatione proſa quarta. Ipſa eſt ſummũ ſolatiuꝫ lapſorum animoꝝ tertio de conſolatiõe proſa pͥa. Ipſa eſt preuia veri luminis quarto

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

de conſolatiõe proſa prima:et eius exhortatio eſt recta ſui auctoritate digniſſima quin
to de conſolatione proſa prima. Sic ergo patet propoſitio declarata que dicit. phie ſer
uias oportet. Sed diceres quid mihi prodeſt philoſophia ſi fatum eſt:quid mihi pdeſt
philoſophia ſi deus rector eſt:quid mihi prodeſt philoſophia ſi caſus imperat? Ad hoc
reſpondet Seneca. xiij. Epiſtola ſua. ſiue inexorabili lege fata nos ſtringant:ſiue de⁹ ar
biter vniuerſis cuncta diſponit:ſiue caſus actiones humanas:ſiue ordine permiſcet:ad
huc philoſophie inſiſtendum eſt. Philoſophia enim nos tueri habet. hec enim exhorta
tur vt libenter deo placeamus:vt ipſum ſequamur:vt continue fortune reſiſtamus:⁊ vt
caſum feramus. Licet autem omnes homines natura ſcire deſiderent: tamen pau-
ci de quo dolor eſt philoſophie vacant. quod ideo contingit:quia plures omiſſis delecta
tionibus interioribus ad delectationes refugiunt corporales. Non tamen oportet dele
ctationes corporales eſſe eligibiliores interioribus: quia delectationes corporales im-
pediunt a ſummo bono:interiores autem ad id promouent. Unde Boetius in tractatu
de ſummo bono dicit. dolere debent qui delectationibus ſenſualibus detinentur bona
interiora omittendo. Nam deditj bonis ſenſualibus ſumma bona non attingũt. Quos
homines ſenſuales Boetius quarto de cõſolatione proſa quarta comparat veſpertilio
nibus dicens. Nequeunt enim oculos ſuos tenebris aſſuetos ad lucem perſpicue verit-
tis attollere:ſimileſq; ſunt auibus quaruz intuitum nox illuminat:dies excecat. Et li
homines ſenſuales ⁊ vulgares non magnificent nomẽ philoſophie: ſed magis blaſ-
mant:nihilominus tamen philoſophia in ſua dignitate perſeuerat:teſte Sene. xiiij.
ſtola ad Lucillum. Nunq̃ inualeſcet ad tantum malicia neq; ad tantum exceditur c-
virtutes:vt nomen philoſophie ſacrum ⁊ venerabile permaneat. Sed diceres ph-
phari non valeo:quia pauper ſum:ſ; ſi diuitias habuero totuz me phie dabo. ⁊ ho-
tur rationabile:quia natura per ſe non eſt ſufficiens ad ſpeculanduz:ſed oportet
⁊ potum et reliquum famulatũ preexiſtere. ⁊ pro tanto ſacerdotes in egypto habi
ceſſarijs propter ammirari ceperũt philoſophari. Hec excuſatio ratione paupertatis no
valet. Audi Sene. xvij. epiſtola ad Lucilluz:qui dicit. Non eſt quo nos pauptas a phia
reuocet. toleranda enim eſt fames quam tolerauerunt quidam in obſidionibus. ⁊ quid
aliud erat premium patientie illorum q̃ in arbitrium non cadere ſcilicet inimicoꝝ. q̃to
magis eſt quod promittitur perpetua libertas nullius hominis timor:⁊ quod animum
liberat a furoribus. multis enim ad philoſophandum obſtitere diuitie. Paupertas autẽ
expedita ſecura ẽ. ſi vis animo vacare pauper ſis oportet. aut pauperi ſimilis:quia nõ
poteſt ſtudium ſalutare fieri ſine cura frugalitatis. frugalitas autem eſt voluntaria pau
pertas. hec Seneca. Uerum eſt igitur ad philoſophandum exiguntur neceſſaria:ſed ſuf-
ficiunt homini pauca. non enim oportet futurum felicem deum terre ⁊ maris eſſe:q2 na-
tura paucis minimiſq; contenta eſt:ex ſecũdo de conſolatione proſa quinta. Proiice er-
go omnia a te ⁊ ad philoſophiam magno curſu totiſq; viribus intende. hec Sene. xvij.
epiſtola ad Lucillum. Philoſophie ergo ſeruias oportet:vt tibi cõtingat vera libertas:
vt tibi contingat vera ſecuritas:vt tibi innoteſcat felicitas: vt par deo fias: ⁊ precipue
vt in aduerſitatibus ⁊ tribulationibus poſitus per ipſaz veriſſime cõſoleris:exẽplo Boe
tij quem phia in exilium relegatum:ab omnibus bonis pulſum:dignitatibus exutũ:mul
tis miſerijs afflictum dulciſſime cõſolabatur. de cuius phie conſolatione agitur in libro
Boetij qui intitulatur liber de conſolatione philoſophie:de quo ad preſens noſtra eſt in
tentio. Hec ſufficiant de introductione huius libri. Sed anteq̃ ad litteram accedamus
quinq; ſunt premittenda. Primum de cauſa ſuſcepti operis. Secundum de cauſis

huius libri. Tertium de titulo huius libri ⁊ eius expoſitione. Quartum de cauſa intitu
lationis preſentis libri. Quintum de generali ſumma et ſententia huius libri. Circa pri
mum videlicet circa cauſam ſuſcepti operis quare Boetius hunc librum conſcripſit eſt
ſciendum: q̃ Boetius vir eximius cõſul romanus fide catholicus extitit:qui diſputans
de fide catholica contra duos hereticos. ſ. contra Neſtorium et Euticem cum nullus eſ-
ſet qui eis reſiſteret: Boe. ipſos in communi conſilio deuicit: ſicut patet in libro de dua
bus naturis in chriſto. Tempore vero Theodorici regis gottorum cum idem Theodo-
ricus tyrannidem ſuam contra romanos vellet exercere:⁊ quoſlibet bonos opprimere:
Boetius virtute dei armatus plus omnibus alijs ſibi reſtitit: ⁊ quos tyrannica rabies
inuaſerat:Boetius amore iuſticie exponens ſe periculis ipſos liberauit. Uidens autem
Theodoricus rex gottorum ſolum ipſum Boetium ſibi reſiſtentem cogitabat qualiter
ipſum perderet: ⁊ cum iuſtam cauſam contra eum non inueniret:duas falſas cauſas cõ
finxit. Dixit enim Boetium impediuiſſe quendam delatorem ſibi litterarum que contine
bant accuſationem ſenatus romanorum:vt ſic ſenatus redderetur reus leſe maieſtatis.
Hanc cauſaz tangit Boe. proſa quarta huius primi dicens. Delatorem ne documenta
deferret quibus ſenatum maieſtatis reum facere t impediſſe criminamur. Secundo ac-
cuſabatur Boe. q̃ quaſdam litteras direxiſſet ad imperatorem conſtantinopolitanum
per quas reſtitueret libertatem priſtinam ipſis romanis. hanc cauſam tangit Boe. ea-
dem proſa ſic dicens. Nam de compoſitis falſo litteris quibus libertatem arguor ſperaſ
ſe romanam:quid attinet dicere his de cauſis Boe. per viles perſonas ⁊ infames accu
ſatus:indefenſus reus eſt iudicatus:⁊ a rege theodorico papie in exiliuz relegatus. Boe
tius autem in exilio poſitus preteritam proſperitatem ſecum reputans ⁊ preſentem ad
uerſitatem conſiderans:ne aliquis homo in ſimili ſtatu poſitus deſperaret:ſed vnde con
ſolaretur haberet:philoſophicam conſolationem compoſuit contra mutabilitatem for-
tune. Ex quibus dictis patet q̃ cauſa ſuſcepti operis eſt illa:quatenus Boetius ſe i exi-
lium relegatum:ab omnibus bonis depulſuz: dignitatibus exutum:philoſophice ſe tue
retur volens conſolari quemlibet hominem in ſimili ſtatu poſitum:ne deſperet ſimiliter
eſſe contuendum. Secundo videndum eſt de cauſis huius libri:cuius cauſa efficiens fu
it Boe. qui deſcribens materiam huius libri vtitur tam proſa q̃ metro:imitatus mar-
cianum felicem capellam:qui inde ſcribendo nuptias mercurij ⁊ philogie hoc ſtilo vſus
eſt: de quo fit mentio vbi dicitur. Egregiam ſobolem cui per ſtilbondis amorem. Ui
ſuperum magna ſociaſti teſte capella. Licet ille liber Boetij multum excellat librum mar
ciani tam nobilitate materieq̃ priuilegio eloquentie. Boetius enim nec Tullio in proſa
nec Uirgilio in metro minor reputatur. Utitur autem Boe. in hoc libro proſa in qua po
nit rationes ad conſolandum Boetium:probando q̃ non ſit dolendum de amiſſione re
rum temporalium. Utitur autem metro delectabili:vt duz audiatur meror obliuioni tra
datur. Cauſa materialis huius libri eſt philoſophica conſolatio ordinata ad contemptũ
mundanorum ⁊ ad appetitum ſumme felicitatis:vel philoſophica conſolatio perſua-
dens neminem extolli in proſperis:nec deprimi in aduerſis. vł aliter cauſa materialis ſi
ue ſubiectum huius libri eſt ſtatus miſerabilis Boe. philoſophica conſolatione superin
ducta. Cauſa formalis tractat⁹ huius libri ↄſiſtit in ei⁹ diuiſione de qua videbitur poſt
Cauſa autem formalis tractandi eſt modus agendi Boetij:⁊ eſt dyalogus id eſt ſermo
duorum. introduxit enim Boetius in hoc libro duas perſonas:ſcilicet ſeipſum ſuaz mi
ſeriam deplangentez:⁊ phiam ſibi condolentem:⁊ ipſum ſuper ſua miſeria conſolantẽ:
⁊ hoc eſt rationabile. Nam ſecundum beatum Gregorium. Uerus ordo conſolationis
eſt vt cum volumus aliquam a merore ſuſpendere. primo ſtudeamus luctui eius cõcor-

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

dare. vel ideo cauſa formalis eſt dyalogus: quia in quadam parte huius primi libri philoſophia introducit fortunam ipſum Boetium alloquentem: vbi incidit quedam figura tropi que vocatur ethopeia: de qua dicit greciſſimus. Ac introducit aliquos ethopeia loquentes. Ut cum fortuna loquitur boetius ipſa. Uel poteſt dici ſecunduz communiter loquentes: ꝙ cauſa formalis tractandi eſt quintuplex: diffinitiua: diuiſiua: probatiua: improbatiua: exemplorũ poſitiua: ſicut videbitur in libro. Cauſa finalis huius libri eſt: vt ipſo cognito noſipſos ⁊ quoſlibet alios in aduerſitatibus ⁊ tribulatione poſitos philoſophica conſolatione tueamur: ⁊ ne extollamur in proſperis ⁊ deprimamur in aduerſis. Tertio videndum eſt de titulo huius libri ⁊ de eius expoſitione. Unde ſciendum ꝙ titulus ſecundum Remigium ſuper Donato eſt clauis ſiue ingreſſus operis ſequentis. ⁊ dicitur titulus a titan quod eſt ſol. ſicut enim ſol illuminat mundum ſic titulus librum. Et preponitur titulus libro ad conſummationem operis: ⁊ ad laudez auctoris. Eſt ergo titulus preſentis libri talis. Auitij: Maulij: Torquati: Seuerini: Excõſulis: Patricij: Ordinarij: Boetij viri illuſtris incipit liber de conſolatione philoſophie. Sed queritur quare tot nomĩa propria ponuntur in titulo? Dicunt aliqui ꝙ forte fuit conſuetudo romanorum vt ſic nomina aſcriberent ſuorum auorum ⁊ predeceſſorum. vel aliter poteſt dici ꝙ plura nomina ponuntur in titulo propter honorem ⁊ laudem ipſius Boe. quia ſecundum Senecam in libro de demẽtia ad Neronez. Multa cognomina honori data ſunt. Sicut enim vilis perſona non vult nominari niſi vno nomine: quia quanto plus nominatur tanto plus cognoſcitur ⁊ tanto magis ſordeſcit: ſic honeſta perſona vult nominari pluribus nominibus: vt ſic magis innoteſcat ⁊ clareſcat alijs ſua fama. nam omne bonum in commune deductum magis eluceſcit. Exponitur autem iſte titulus ſic. Boetius dictus fuit auitius a quodam nobili romano ſic dicto de cuius genere ipſe fuit. vel dictus auitius quaſi inuictus: ab a qđ eſt ſine ⁊ vicos victoria. Nunquã enim Boetius vinci potuit vt flecteretur a iure ad iniuſticiam: ſicut ipſe teſtatur quarta proſa huius primi libri dicens. Nunquam a iure ad iniuriam me quiſꝗ detraxit. Secundo Boetius dictus fuit maulius: quia de genere mauliorũ fuit qui erant nobiles romani. Tertio Boetius dictus fuit torquatus a quodam nobili romano ſic dicto: qui cum ſingulare bellum iniret cum quodam de gallia ipſum deuicit: ⁊ torquem in collo habentem ſibi abſtulit: cuius ratione dictus fuit torquatus: de cuius genere fuit Boetius. Quarto Boetius dictus fuit ſeuerinus a ſeueritate. Seuerus enim fuit cum theodorico regi gottorũ ſe oppoſuit. vel dictus ſeuerinus quaſi ſequens veritatem. nunꝗ enim in iudicijs vel amore vel odio flecti potuit a veritate. Quinto Boetius dictus fuit exconſul: quaſi vnus ex conſulibus romanorũ. vel exconſul quaſi extra conſulatum poſitus quem prius habuit. Exconſulares dicebantur qui iam depoſuerant conſulatum: ⁊ licet ab honore conſulatus ceſſarent: tamen poſtea plus alijs in magna reuerentia habebãtur. Sexto dictus fuit patricius a nobiliſſimo romano ſic dicto de cuius genere fuit Boetius. vel alio modo. Patricij dicebãtur nobiles romani qui prouidebant reipublice ſicut pater filio: quorum nomina ſcripta erant aureis litteris: ⁊ ideo dicebantur patres: de quorum numero vnus fuit patricius Boetius: propter quod dictus fuit patricius. Septimo dicebatur ordinarius: quia rẽpublicam ordinauit. vł aliter. Ordinarij dicebantur qui tante dignitatis erant: vt quolibet ordine digni eſſent: ⁊ ſic fuit Boetius. Octauo nomine proprio dictus fuit Boetius: quod interpretatur adiutor: quia in neceſſitate pauperibus ſubueniebat. Quarto videndum eſt de cauſa intitulationis huius libri. Intitulatur iſte liber de conſolatione philoſophica. Ubi ſciendum ꝙ philoſophica conſolatio dicitur rationabilis demonſtratio declarans: de cuius amiſſione non eſt

dolendum: ⁊ de cuius poſſeſſione non eſt gaudendum: Et quia hoc pertractatur in preſenti libro: ideo ſic intitulatur. Quinto videndum eſt de generali ſumma huius totius libri. Ubi ſciendum ꝙ Boetius in hoc libro oſtendit bona temporalia eſſe tranſitoria ⁊ non conſiſtere totaliter in eis totalem veram felicitatem: ⁊ per conſequens non eſt dolendum de eorum abſentia: nec gaudendum de eorum preſentia: ⁊ neminem debere extolli in proſperis: nec deprimi in aduerſis. Oſtenditur etiam in preſenti libro quid ſit ſummum bonum: vbi ſit ſituz: ⁊ quomodo ad ipſum perueniatur. Etiam oſtenditur ꝙ boni ſemper ſunt potentes: ⁊ mali ſemper ſunt impotentes: ⁊ ꝙ bonis nunꝗ deſunt ſua premia: malis nunꝗ ſua ſupplicia. Poſt hoc oſtenditur quid ſit diuina prouidentia: q̃d caſus: q̃d fatũ: q̃d liberũ arbitriũ. Et ponit Boetius rationes quibus probat liberuz arbitrium non poſſe ſtare cum prouidentia diuina. ⁊ ponit quorumdam falſam ſolutionem et eã improbat. poſtea oſtendit veram ſolutionẽ: quã rationibus confirmat. Iſta ⁊ alia plura pulchra determinantur in hoc libro: ſicut patebit in ſequentibus.

Auitij. Maulij. Torquati. Seuerini. Boetij. Ordiarij. Patricij viri Excõſulis de cõſolatione philoſophie Liber primus feliciter incipit.

Metrum primum heroicũ elegiacum.

Carmina qui quondaz ſtudio
florente peregi.
Flebilis heu meſtos cogor
inire modos.

Carmina q̃ quondaz ſtu. Preſens liber Boetij prima ſui diuiſione diuidit̃ i quinꝗ partes: ſecundum ꝙ ponit quinꝗ libros partiales quos continet. In primo conqueritur ſe miſerijs ſubiectum. In ſecundo ponit remedia conſolatiua. In tertio determinat de vera felicitate: i quo ſit ſita: ⁊ quomodo ad eam perueniatur. In quarto mouet quaſdam queſtiones ipſi philoſophie. In quinto determinat de caſu ⁊ prouidentia diuina. Primus liber incipit hic. Carmina. Secundus liber incipit ibi. Poſt hec pauliſper. Tertius ibi. Iã cantum illa finiuerat. Quartus ibi. Hec cuz philoſophia. Quintus ibi. Dixerat orationiſꝗ curſum. Quid et de quo agatur in quolibet libro patebit loco ſuo. Primus liber diuiditur in .xiij. partes: quia huius primi libri ſunt ſeptem metra ⁊ ſex proſe: que partes patebunt. que autem ſit materia ⁊ intentio cuiuſlibet partis ſimiliter patebit. Notandum autem ꝙ primum metrum huius primi libri vocatur elegiacum. Eſt autem metruz elegiacum quod conſtat ex vno verſu exametro id eſt ſex pedum: ⁊ alio pentametro id eſt quinꝗ pedum. Et dicitur elegiacum ab eleys quod eſt miſeria. elegia eſt enim miſeria. Metrum enim elegiacum inuentum fuit pro deſcribenda miſeria: quãuis eo hodie aliqui vtuntur ad alia deſcribenda. vnde Horatius. Uſibus impariter cinctis querimonia primum. Poſt hec incluſa eſt voci ſententia compos. Quis autem fuerit primꝰ adinuentor talis metri elegiaci dubitatur. vnde Horatius. Quis tamẽ exiguos elegos emiſerit autor. Grammatici certant: ⁊ adhuc ſub iudice lis eſt. Et diuiditur hoc primũ in quatuor partes. Primo Boetius deplangit ſtatũ ſue miſerie ex parte permutationis

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſtudij. Secundo ex parte defectus corporalis. Tertio ex parte prolongationis vite mi-
ſerabilis. Quarto apoſtrophat contra ſuos amicos. ſecūda ibi. gloria felicis. tertia ps
ibi. mors hominum felix. quarta ibi. quid me felicem. primo facit quod dictum eſt. ſe-
cundo approbat dictum ſuum ibi. Ecce mihi lacere. dicit primo. Ego Boe. qui quon-
dam tempore proſperitatis ſtudio meo florente peregi: id eſt compoſui carmina ſupple

Ecce mihi lacere dictāt ſcribēda camene
Et veris elegi fletibus ora rigant.

delectabilia ⁊ iocunda: nūc
tempore aduerſitatis: flebi-
lis id eſt dignus vt defleaz:
vel flebilis id eſt triſtis cogor
inire id eſt incboare: meſtos
modos id eſt triſtia metra de
mea miſeria. Notandū ſicut dictum fuit prius Boetius vtitur in hoc libro tam proſa
ꝙ metro. metro quia talis modus ſcribendi magis fuit conueniens ſue materie. ſicut eiz
potio curatiua que amara eſt delectabilius ſumitur ſi fuerit aliqua dulcedine permixta:
ſic ratione philoſophie in proſa tradite libētius a Boetio ſuſcipiuntur: ſi fuerit iocundi
tate metri dulcorate. Et ideo Boetius nunc vtitur metro nūc proſa: quia alternatis vti
delectabilius. vnde auctor poetrie. Quod ſapit inſipiduz vicioſa frequentia reddit. Itē
nota ꝙ Boetius incipit librum ſuum a metro non a proſa: quia modus ſcribendi metri
cus magis fuit vſitatus apud antiquos ꝙ proſaicus. vel ideo quia metrum eſt delecta
bilius proſa. vt ergo magis alliciat audientes ad ſuum libruz: ideo in principio libri ſui
vtitur metro. Item nota circa litteram ꝙ carmina vno modo dicuntur ſcripta metrica
certis pedibus menſurata. alio modo dicuntur quecunqꝫ dicta vel ſcripta etiam pro-
ſaica que ſunt de re delectabili. Boetius autem florente ſtudio compoſuit vt plurimum
carmina proſaica de re delectabili. Edidit enim quedam carmina philoſophica: quedā
logicalia: quedam theologicalia: ſicut patet reſpicienti eius diuerſos libros. tempore au
tem aduerſitatis cogebatur Boetius ad componendum carmina metrica triſtia. Item
nota ſtudium eſt vehemens applicatio animi ad aliquid agendum cum bona volunta
te. dico cum bona voluntate: quia in maliuolam animam non intrabit ſapientia. hec
Salomō. Et perfectio diſcipuli in tribus cōſiſtit ex boetio de diſciplina ſcholarium: in
attentione: docilitate: ⁊ beniuolentia. Homini enim volenti ſcientiam ⁊ non: vt oportet
ſtudenti impoſſibilis eſt poſſeſſio boni. Euſtratius primo ethicorum. Item nota ꝙ du
plex eſt ſtudium: florens ⁊ aridum. Ad ſtudium florens tria exiguntur. Primo requiritur
iuuentus: quia iuuenes perſpicaciores ſunt ſenibus. ſenes autem magis ſunt immemo
res. Secundo requiritur habitus neceſſariorum: quia natura non eſt per ſe ſufficiens ad
ſpeculandum: ſed oportet neceſſaria exiſtere: ex quarto ethicorum. Tertio requiritur ani
mi tranquillitas que contingit per ſedationem paſſionum: quia anima quieſcens ⁊ re-
ſidens fit prudens. vij. phiſicorum. Ubi eniz paſſiones dominātur: ibi intellectus obſcu
ratur: ideo boetius in fine huius primi hortando nos ad fugam paſſionum dicit. Gau
dia pelle: pelle timorē. Spemqꝫ fugato: nec dolor adſit. Nubila mens eſt vinctaqꝫ frenis
hec vbi regnant. Studium autem eſt ad qđ concurrunt oppoſite conditōnes: ſcilicet ſe-
nectus: neceſſariorum defectus ⁊ animi perturbatio. Nota ꝙ verſus de miſeria dicuntur
meſti modi. dicuntur enim modi a modulando: quia pedibus modulantur. ⁊ dicuntur
meſti modi ratione materie: quia ſunt de triſti materia: ſcilicet aduerſitatis. Nota ꝙ in
primis duobus verſibus notatur anthiteſis id eſt contra poſitio. dicitur enim in primo
verſu quondaz peregi: cui contrariatur in ſecundo verſu cogor inire id eſt incboare. Itē
dicitur in primo verſu florentie ſtudio: cui contrariatur in ſecundo flebilis. Itez dicitur

in primo verſu carmina ſupple iocunda: cui contrariatur in ſecūdo meſtos modos. Itē
notandum ꝙ Boetius rationabiliter deplangit ſtatum ſuum ex parte permutatiōis ſtu
dij philoſophici quod verſum fuit in ſtudium poeticum quo nunc cogebatur vti. Propo
ſuit enim Boetius dolorem ſuum metrice conſcribere ⁊ non philoſophice conſolari. naz
ſtudium philoſophicum eſt ſtudium veritatis: quia ſecundo methaphiſice vocari phi-

Has ſaltē nullus potuit peruīcere terror.
Ne noſtrum comites proſequerētur iter.

loſophiam ſcientiam veri-
tatis recte ſe habet. Studi-
um autem poeticum eſt ſtu-
dium falſitatis. nam ex pro
hemio methaphiſice ſecun-
dū prouerbiū mentiunť mul
ta poete. Itē per ſtudium philoſophicū acquiritur beatitudo: ex. x. ethicorum. Per ſtu
dium autem poeticum falſitatis certitudo: ex ſecundo methaphiſice. Ecce mihi lacere.
Hic Boetius approbat dictum ſuum. dixit enim ꝙ cogatur inire meſtos modos: hoc
ipſe probat. ſecundo reſpondet queſtioni ibi. has ſaltem. primo dicit bene dixi ꝙ cogor
inire meſtos modos: ecce demonſtratio huius ad ſenſum. nam camene id eſt muſe poe-
tice lacere id eſt lacerātes mentes hominū: ille dictāt mihi ſcribenda ſupple carmīa me-
trica ⁊ elegi id eſt verſus miſerie quos muſe mihi dictant illi rigāt id eſt humectant ora
id eſt faciem meam veris fletibus. Notanduz ꝙ ſecundum poetas. ix. finguntur fuiſſe
muſe in monte elicone iuxta fontem cabalinum: de quo fonte loquitur Perſius in princi
pio libri ſui dicens. Fonte cabalino ⁊ cetera. Que muſe finguntur poete miniſtraſſe ſciē
tiam componendi carmina metrica: ⁊ iſte muſe poetice vocabantur camene quaſi canē
tes amene: eo ꝙ multum delectant homines ratione metri. Nota ꝙ ille muſe poetice
dicuntur lacere actiue: quia lacerant id eſt diſtrahunt mentes hominum ſubiicientes ip
ſas diuerſis paſſionibus: nunc paſſioni amoris: nunc doloris: ſicut patet per Ouidium
de amore tractantem ⁊ per alios poetas. vel dicuntur lacere paſſiue ratione poematuz
ſuorum: que poemata dicuntur lacera: quia non ſunt firmitate rationis ſtabilita. Ubi
notandū ꝙ quedā carmīa dicunť integra: quedaz lacera. Integra ſunt carmina philoſo
phica nulla falſitate permixta: ſed firmitate rationuz ſtabilita ⁊ animum firmant. Lace
ra ſunt carmina poetica que non inſtruunt hominem nec conſolantur: ſed lacerāt id eſt
diſtrahunt mentes hominum: nunc reducendo homini ad memoriam voluptates: nunc
dolorem: nunc alias paſſiones. Item notandum verſus elegi principaliter inuenti fue-
runt propter miſeriam deſcribendā: ⁊ quia hos verſus muſe dictabant boetio per quos
Boetius magis ſuam miſeriaz reduxit ad memoriam ꝙ per eos conſolarentur: ideo ele
gi erant cauſa ipi Boetio veri fletus. Item notandum duplex eſt fletus: adulatorius ⁊
verus. adulatorius qui eſt fictus qualis eſt fletus amaſie. Si enim dixerit amaſius ad
amaſiam non diligis me: ipſa incipit flere quare vt per fletum firmius ipſum poſſit tene
re. cum autē nummos non poterit extorquere ab ipſo dicit. vade gartio: te nō noui ve-
re. alius eſt fletus verus: qui ex vero cordis dolore ⁊ ex vera pietate procedit: ⁊ ad talem
fletum Boe. prouocatus fuit per muſas dictantes ſibi carmina. Notandū ꝙ hec dictio
elegi poteſt exponi dupliciter. vno modo ꝙ teneatur nominatiue: ⁊ tūc eſt ſenſus elegi. i.
verſus miſerie rigant ora mea fletibus. alio modo ꝙ teneatur genitiue: ⁊ tunc eſt ſenſus
camene rigāt veris fletibus ora elegi. i. miſeri hominis: quia elegus a. um. i. miſer ra.
rum. ſcđm huguitionē. Has ſaltez nullus. Hic Boetius reſpondet tacite queſtioni. Que
reret aliquis quomodo muſe dictant tibi carmina ſcribenda cum ſis in exilium relega-
tus: quia intraſti ſine omni comitiua? Ad hoc reſpondet Boetius. Licet omnes amici

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

mei dereliquerunt me in exilio propter timorē imperialeꝫ: tamen has muſas nullus terror imperialis potuit vincere quin ſequerentur noſtrum iter vſqꝫ in exilium dictātes nobis carmina. Notandum licet bona exteriora poſſunt auferri ab homine per violentiam: ſicut per furtum: per rapinam. per incendium: tamen ſcientia non poteſt auferri ab homine. non enim ſcientia violentia aufertur: nec vetuſtate conſumitur: nec triſticia minuitur. vnde Seneca. ix. Epiſtola ad Lucillum recitat: ꝙ cū Stilbon capta patria: amiſſis liberis: amiſſa vxore ſua ⁊ alijs bonis: ſolus ab incendio exierat: requiſitus fuit a Demetrio numquid omnia perdidiſſet. reſpondit nihil perdidi: ſed omnia bona mea mecum ſunt: iuſtitia: virtus: ⁊ prudentia. ⁊ hoc innuit Boetius dicens. Muſas ſe non reliquiſſe. vnde etiam Alanus de planctu nature de ſcientia dicit. Super omnem poſſeſſionem generoſa emanat poſſeſſio que ſperſa colligitur: erogata reuertitur: publicata ſuſcipit incrementum: per quam nobilis theſaurus ſecretis penetralibus naſcitur: effectus eterne delectationis acquiritur. Hec eſt ſol per queꝫ mens deijcit a tenebris cordis oculos delicioſa animi paradiſus. hec immortalem ex mortali facit: ⁊ caducum hominē in deū deifice mutationis auctoritate conuertit. Nota circa hanc dictionē ſaltim ꝙ tres dictiones proferri poſſunt per tim: que deberent proferre per tem. vnde proferimus ſaltim pro ſaltem: timpus pro tempus: extimplo pro extemplo: quod eſt contra Huguitionem qui dicit. Tim tria deteſtor: extimplo, timpora ſaltim. Gloria felicis. Hic Boetius deplangit ſtatum ſuum ex parte defectus corporalis. Et primo proponit euꝫ in generali. ſecundo in ſpeciali. ſecunda ibi venit enim. dicit primo quondam conſolabatur me gloria felicis id eſt proſpere iuuentutis: ⁊ gloria viridis iuuente id eſt delectabilis iuuentutis: ſed nunc fata id eſt euentus meſti ſenis id eſt triſtis ſenectutis ſolantur id eſt conſolantur mea id eſt meam partem: quaſi diceret prius conſolabar dulci iuuentute: nunc autem conſolor triſti ſenectute. ſecundum illam ſententiam ſic exponitur littera. Gloria felicis iuuente id eſt proſpere iuuentutis viridis id eſt delectabilis iuuentutis olim id eſt quondam ſupple conſolabatur me nunc fata id eſt euentus meſti ſenis id eſt triſtis ſenectutis ſolantur mea id eſt meam partem. Notandum ꝙ communiter illa littera aliter exponitur referendo eam ad muſas poeticas ſic. Camene que quondaꝫ tempore iuuentutis erant gloria felicis ⁊ viridis iuuentutis. quod dicitur pro tāto: quia iuuenes olim ſolebant informari in arte poetica in qua proficientes gloriabātur in vſu metrorum ⁊ rigmorum: nunc autem camene ſolantur mea fata inq̄ meſti ſenis. Notandum ꝙ felix iuuentus eſt que bonis exterioribus eſt adornata: de quibus bonis loquitur Ariſtoteles circa principium libri de bona fortuna dicens. Sine rebus exterioribus quarum fortuna eſt domina non contingit eſſe felicem: ſed viridis id eſt delectabilis iuuentus eſt illa que bonis nature ē decorata: ſcilicet fortitudine: pulchritudine: et agilitate. Unde Ariſtoteles in ethicis. non omnino felix eſt qui ſpecie turpis aut ſolitarius aut carens prole. Nota ꝙ Boetius repreſentat in ſe ſtatum miſerie cum dicit fata meſti ſenis ſe conſolari: cum minime hominem conſolantur: ſed magis perturbant. etiam cum dicit muſas poeticas ſe conſolari ſimiliter repreſentat ſtatum miſerie: quia muſe poetice non cedent alicui in ſolatium: ſed potius in alimentum doloris. Item de ſignificationibus fati ponit Huguitio duos verſiculos dicens. Conſtellatio mors

> Gloria felicis olim viridiſqꝫ iuuente:
> Solantur meſti nunc mea fata ſenis.

parce reſponſa deorum. Euentus rerum ſignantur nomine fati. Venit enim properata malis. Hic Boetius declarat in ſpeciali defectum corporalem dicens. Bene dico ꝙ fata meſte ſenectutis nunc conſolantur me. enim pro quia ſenectus inopina id eſt inopinata per appocopaꝫ properata id eſt feſtinata venit in malis id eſt cum ſuis malis ⁊ incōmodis ⁊ dolor ſupple quem patior iuſſit ineſſe id eſt induxit mihi ſuam etatem. per qđ innuitur ꝙ non ſolum etas inducit dolorem: ſed econuerſo dolor inducit ⁊ cauſat etatem ⁊ ſenium. Et tunc Boetius ponit duo ſigna ſue ſenectutis dicens. cani ſupple capilli intempeſtiui id eſt ante debitum tempus funduntur in vertice id eſt in capite meo. Aliud ſignum ſenectutis ibi ꝙ cutis mea laxa id eſt ſoluta tremit corpore effeto id eſt carne conſumpta ⁊ euacuata. Nota ꝙ hominem ſenem multa mala ⁊ incommoda circūueniunt. nam pellis eius contrahitur: cor eius concutitur: pulmo eius debilitatur: lumbi eius indurantur: dorſum incuruatur: membra tremunt. Unde poeta dixit. Optamus ſeniuꝫ: dum venerit eſt male ventum. Hoc eſt gilboſum ſurdū cecumqꝫ moroſum. Propter hoc dicit Boetius: ꝙ ſenectus venit mihi cum ſuis malis. Nota circa illam parteꝫ ⁊ dolor etatem: ꝙ triplex eſt cauſa ſenectutis: ſcilicet etas: infirmitas: ⁊ aduerſitas. Senectus que inducitur per etatem naturalis eſt: que auteꝫ inducitur per infirmitatem vel aduerſitateꝫ accidentalis eſt: qualis ſenectus fuit in Boetio: qui ſenuerat propter multitudinem doloris ⁊ triſticie. Notandum ꝙ canicies Boetij fuit intēpeſtiua. Huguitio dicit intempeſtiuum eſt quod eſt incongruum: inconueniens: inutile vel ſine tempore. Unde intempeſtiuum dicitur illud qđ non habet ydoneuꝫ tempus vel quod non eſt conueniens ꝓ tēpore: ⁊ quia Boetius iuuenis erat etate: ⁊ cum ſenuerat ex aduerſitate: iam canicies eius fuit intempeſtiua. Nota ꝙ in iuuenibus cutis eſt denſa propter multitudinem ſanguinis: ex quo ſanguine generatur caro: ſed quia ſanguis diminuitur in ſenibus: diminuitur etiam caro in eis: ideo cutis ſenum eſt laxa. Notandum circa hoc vocabulum effeto ꝙ ipſum tractum eſt a mulieribus pregnantibus: que cum pepererint dicuntur effete id eſt fetu euacuate. vnde dicit Huguitio ꝙ fetus eſt natus mulieris adhuc in vtero exiſtēs. ⁊ dicitur a foueo ues ꝙ ibi foueatur. inde fetus ta. tum. id eſt plenus na. num: inde effetus id eſt debilis quaſi ſine fortitudine virium vel viribus euacuatus: inde fetoſus fetoſa fetoſum id eſt plenus fetu. Unde in pſalmo. Oues eorum fetoſe id eſt plene fetu. ⁊ ſenes poſſunt dici effeti quaſi extra fetum poſiti: quia ſenectus non eſt apta ad generandum fetum. Mors hominum felix. Hic Boetius deplangit ſtatum ſuuꝫ ex parte durationis vite miſerabilis. Et primo premittit que mors hominum ſit felix ⁊ que non. ⁊ dicit ſic. Illa mors eſt felix que nec inſerit id eſt nō immittit ſe dulcibus annis id eſt temporibus proſperis cum delectat hominem viuere. Similiter illa mors eſt felix que ſepe vocata venit: meſtis ſupple annis id eſt triſtibus annis: quia in annis aduerſitatis miſeri conſueuerunt vocare mortem. Tunc oſtendit que mors hominum ſit crudelis dicens, Heu ꝙ ſurda aure id eſt recluſa aure:

> Uēit eiꝫ properata malis iopina ſenectuſ
> Et dolor etatem iuſſit ineſſe ſuam
> Intempeſtiui funduntur vertice cani
> Et tremit effeto corpore laxa cutis.
> Mors hoīꝫ felix que ſe nec dulcibus āniſ
> Inſerit: et meſtis ſepe vocata venit.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſeua mors id eſt crudelis auertitur id eſt ſpernit miſeros homines ⁊ negat id eſt nō vult claudere flentes oculos eorum: quaſi dicat crudelis mors eſt: que non permittit miſeros mori. ⁊ dicit flentes oculos per hoc innuens ꝙ in morte oculi hominum claudūtur: ⁊ tunc Boetius deplangit prolongationem ſue vite dicens. Dum fortuna malefida id eſt perfida mihi faueret id eſt arrideret leuibus id eſt tranſitorijs bonis triſtis hora ſupple mortis pene merſerat id eſt oppreſſerat meū caput: quaſi diceret tēpore proſperitatis ſp̄ accelerauit mors opprimere me: nunc autem quia fortuna nubila id ē aduerſa mutauit fallacem vultū impia id eſt miſera vita protrahit id eſt prolongat moras ſupple viuēdi ingratas id ē odioſas mihi: quia propter miſeriam tedebat ipſum Boetium viuere.

Heu heu ꝙ ſurda miſeros auertitur aure
Et flentes oculos claudere ſeua negat
Dū leuibus malefida boīs fortūa faueret
Pene caput triſtis merſerat hora meū
Nūc qꝛ fallacē mutauit nubila vultum
Protrahit īgratas impia vita moras

Nota ꝙ licet ſecundum vulgares et ſecundum apparentiam hec ſententia de morte felici ⁊ crudeli videtur vera: tamen ſecundum rei veritatem eſt falſa: quia mors etiam tempore proſperitatis poteſt eſſe bona. nā ſecundum Senecam optimum eſt mori cum delectat viuere. ⁊ tempore aduerſitatis poteſt mors eſſe mala: quia aduerſitas ſepe inducit deſperationem. Boetius autem repreſentando ſtatum miſeri hominis hanc ſententiam ponit tanꝙ veram. Notandum ꝙ mors vel comparatur ad vitam preſentem vel futuram. Primo modo illa mors dicitur felix que fugit tempore proſperitatis ⁊ accelerat tempore aduerſitatis. Si autem comparatur mors ad vitam futuram: tunc ipſa poteſt dici bona ⁊ mala tempore proſperitatis ⁊ etiam aduerſitatis: quia ſi mors ducit ad gloriam dicitur bona: ſi ad penam dicitur mala. Notandum ſecundum Remigium ſuper donatum heu aliquando eſt monoſyllabū: aliquando dyſſillabum ſicut metri neceſſitas requirit. vnde in propoſito eſt diſſyllabum dicendo: heu ꝙ ſurda miſeros auertitur aure. Notandum ꝙ hoc verbū auertor quandoq̄ eſt paſſiuum conſtructum cum ablatiuo mediante prepoſitione: vt dicendo auertor a te: ⁊ idem eſt quod remoueor. aliquando eſt verbum deponens conſtructū cum accuſatiuo: vt dicendo auertor te: ⁊ tunc idem eſt quod ſperno te: ⁊ ſic accipitur in propoſito: cū mors auertitur id eſt ſp̄nit miſeros. vnde verſus. In vi paſſiui notat auertor remoueri. Si ſit deponens auertor ſpernere ſignat. Notandum Boetius appellat fortunam malefidam quia eſt deceptiua. vnde Seneca. Neminem aduerſa fortuna comminuit niſi quem fecunda decipit. ⁊ alibi Seneca. Fortuna nemini ſeruat fidē: nulli obeſſe ſemel contenta eſt. quem nimium fouet hunc ſtultum facit. Nota fortune bona dicūtur leuia quia tranſitoria. Non enim perdurat circa hominem ſecundum Senecam. Illud non eſt tuum quod fortuna fecit eſſe tuum. Donum enim quod dare potuit: potuit ⁊ auferre. Notandum ꝙ Boetius appellat fortunam nubilam id eſt obſcuram ſiue cecam. depingebatur enim antiquitus fortuna ceca: quia ex improuiſo accedit ⁊ recedit. vel quia cecum reddit hominem extollendo eum in proſperis ⁊ deprimendo in aduerſis. Notandum ꝙ Boetius dicit fortunam olim circa ſe mutaſſe fallacem vultum: quia fortuna olim depingebatur duplici facie: anteriori alba: poſteriori autem parte nigra. per albam deſignabatur proſperitas: per nigram aduerſitas. mutauit ergo fortuna circa Boetium fallacem vultum proſperitatis: poſtea oſtēdit ei vultum aduerſitatis

Quid me felicem totiens iactaſtis amici. Hic Boetius deplangit ſtatū miſerie ſue apoſtrophando contra amicos dicens. O amici mei quid: id eſt propter quod iactaſtis. i. iactando dixiſtis me totiens felicem. fruſtra enim hoc dixiſtis: quia felicitas mea nō erat ſtabilis. quod patet ex hoc: quia ego cecidi. ⁊ ille qui cecidit de proſperitate in aduerſitatē non erat ſtabili gradu proſperitatis. Notandum duplex eſt felicitas. pollitica que conſiſtit in bonis exterioribus: ⁊ talis non eſt ſtabilis ſicuti nec bōa exteriora. Alia eſt felicitas ſpeculatiua que conſiſtit in actu ſapientie ſcilicet in ſpeculatione ſubſtantiarum ſeparatarū: ⁊ talis felicitas eſt ſtabilis ⁊ immutabilis: cum ſit bonum optimum: pulcherrimū: delectabiliſſimū ex primo ethicoꝝ.

Quid me felicē totiens iactaſtis amici
Qui cecidit ſtabili non erat ille gradu

Proſa prima primi libri.

Ec dum mecum tacitus ipſe reputarem: querimoniamq̄ lachrymabilem ſtili officio deſignarem: aſtitiſſe mihi ſupra verticem viſa eſt mulier

Proſa prima primi libri. Ec dum mecum tacitus ipſe. Hic incipit proſa prima huius primi in qua Boetius introducit philoſophiam ſuper ſuam miſeriam conſolantem. Ubi nota ꝙ Boetius dolens ⁊ ipſa philoſophia ip̄m conſolans non ſunt aliud niſi animus dolens ex oppreſſione ſenſualitatis: ⁊ ratio conſolans ex vigore ſapientie. ⁊ diuiditur. Primo oſtendit Boetius quomodo phia ſibi apparuit. Secundo quid circa ipſum egerit. ſecunda ibi. Que vbi poeticas muſas. Primo deſcribit apparitionē philoſophie quo ad tempus ⁊ ad locum: ⁊ deſcribit eius diſpoſitionem quo ad vultum: quo ad aſpectū: quo ad colorem ⁊ vigorem: ⁊ quo ad etatem. Secundo deſcribit philoſophiam ꝙtum ad habitum exteriorem. Tertio quo ad ornamenta ⁊ inſignia que manibus geſtabat. ſecunda ibi. Ueſtes erant. tertia ibi. Et dextra quidem. dicit primo. Dum ego Boetius hec que ſupra in metro dixi tacitus mecum reputarem id eſt cogitarem: ⁊ querimoniā lachrymabilem id eſt prouocantē ad lachrymas deſignarē id eſt deſcriberē ſtili officio: viſa eſt mihi mulier aſtitiſſe ſupra verticē. i. ſupra caput admodū. i. valde reuerēdi vultus: oculis ardentibus ⁊ perſpicacibus. i. claris vltra cōmunē valentiam hoīm. i. vltra hoīes: que apparuit in colore viuido. i. delectabili: ⁊ apparuit mihi tanꝙ inexhauſti. i. incōſumpti vigoris: ꝙuis ip̄a foret ita plena eui. i. durationis vt nullo modo noſtre crederetur eſſe etatis. ſtatura eius ambigue id eſt dubie diſcretionis. i. cognitionis: quia nunc. i. aliqñ cohibebat. i. extendebat ſeſe ad cōmunem menſurā hoīm. i. longitudinē: nūc. i. aliquando videbatur pulſare. i. attingere celum cacumine ſummi verticis. i. altitudine capitis: que cum caput altius extuliſſet ip̄m etiam celum ſua longitudine penetrabat. Notandū ꝙ Boetius deſcribit philoſophiam ſibi apparuiſſe ſub ſpecie mulieris: qꝛ philoſophia apud grecos ⁊ ſapientia apud latinos eſt generis feminini. vel ideo quia ſicut mulier infantes lacte nutrit: ſic philoſophia minus perfectos nutrit facilibus doctrinis. vel ideo quia Boetius erat eger: mulier autem magis eſt compaſſiua ⁊ magis abilis ad conſolandum egrum ꝙ vir. Nam ſecundū Salomonem vbi non eſt mulier ibi ingemeſcit eger Notandum ſtare eſt erecto modo ſe habere; ⁊ qꝛ phia erigit hominē ad delectationes

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Reuerendi admoduz vultus oculis ardẽtibus: ⁊ vltra communem hoim valentiã perſpicacibus colore viuido atqz iexhauſti vigoris: q̃uis ita eui plena foret vt nullo modo noſtre crederetur etatis. Statura diſcretionis ambigue. Nã nunc quidẽ ad communem ſeſe hominum menſuram cohibebat. Nunc vero pulſare celuz ſummi verticis cacumine videbatur. Que cũ caput altius extuliſſet: ipſum etiam celuz penetrabat: ſeſe reſpicientiũqz hominum fruſtrabatur intuitus. Veſtes erãt tenuiſ

intellectuales faciens cadere ſenſuales: ideo ipſa deſcribitur ſtetiſſe. Et dicitur ſtetiſſe ſupra verticem: quia philoſophia in anima intellectiua que non habet organum in vertice. Nã aĩa intellectiua nullus organi corporalis eſt actus. Vel dicitur ideo ſtare ſupra verticem: q2 de ſupero cardine elapſa venit: vt dicit Boe. tertia proſa huius primi. Notandum phia dicitur reuerendi vultus: q2 ſuos poſſeſſores reuerendos facit. Nam ſcdm Tullium ſola ſapientia eſt q̃ meretur honores. Item ſcdz Tulliuz reuerentia eſt decẽs ac matura grauitas que habetur p phiam: ergo dicitur reuerendi vultus. Notãduz illud quod eſt ardens eſt penetratiuum: ⁊ quia per rationez ⁊ intellectũ que ſunt oculi philoſophie penetramus intima rerum ⁊ quiditates earum: ideo phia dicitur appariuſſe ardentibus oculis. Et q2 per phiaz ſpeculamur ea q̃ vulgares ⁊ communes nõ ſpeculantur: ideo dicitur habuiſſe oculos perſpicaces vltra communem hominum valentiam. Notanduz color viuidus ẽ color naturalis pulcher ⁊ delectabilis: ⁊ quia philophia in ſe pulcherrima eſt: cum ſit res mirabilis ⁊ diuina ⁊ delectabilis: quia mirabiles afferẽt delectationes: ideo deſcribitur appariuſſe in viuido colore. Item philoſophia apparuit inexhauſti vigoris: quia philoſophia cum ſit perpetua exhauriri non poteſt. vel ideo inexhauſti vigoris: quia quantũcũqz homo cognoſcat de philoſophia: adhuc reſtant plura cognoſcenda: quod patet ex diuerſitate opinionum in philoſophia: quarum vna deſtruit aliam. Item quia phia eſt eterna ⁊ preceſſerat iſtum Boetium: ideo dicit eam non fuiſſe ſue etatis. Notanduz tres ſunt partes philoſophie eſſentiales ex ſexto methaphiſice: naturalis: mathematica: ⁊ diuina. Secũdum naturalem philoſophiam dicitur phia ſe cohibere ad communem menſuraz hominum inquantum tractat de naturalibus: que communiter via ſenſus cognoſcuntur inter que natura hominis eſt ſummum ad quod peruenitur. Dicitur autem philoſophia pulſare celum quo ad mathematicaz. i. quo ad aſtronomiã inquantũ tractat de motibꝰ ⁊ figuris aſtrorũ. Dicitur autẽ penetrare celum quo ad methaphiſicã inquantũ dirigit in cognitionẽ dei ⁊ ſubſtantiarũ ſeparatarũ. Et dicitur phia fruſtrare intuitum hominum reſpicientium: q2 perfectam cognitionem ſubſtantiarum ſeparatarum in hac vita habere non poſſumus. Naz ſicut ſe habet oculus nicticoracis ad lumen ſolis: ſic intellectꝰ noſter ad manifeſtiſſima in natura: ex ſecundo methaphiſice. Veſtes erant tenuiſſimis filis. Hic Boetius deſcribit philoſophiam quantum ad habitum exteriorem. Primo quantum ad materiam veſtium. Secundo quantum ad picturam veſtium. Tertio quãtuz ad violentiam veſtibus illatam: ⁊ legantur partes ſimul. Dicit primo. Veſtes phie erant perfecte tenuiſſimis. i. ſubtiliſſimis filis: ⁊ erant ex ſubtiliſſimi artificio ⁊ ex mate

ſimis filis: ſubtili artificio: idiſſolubili materia perfecte: quas vti poſt eadem prodẽte cognoui ſuis manibus texuerat. Quarum ſpeciẽ veluti fumoſas imagines ſolet caligo quedam neglecte vetuſtatis obduxerat. Harũ in extremo margine. P. grecum. in ſupremo vero. T. legebatur inteſtum. Atqz iter vtraſqz litteras in ſcalarũ modum gradus quidam inſigniti videbãtur: quibus ab iferiore ad ſuperius elemẽtum eſſet aſcenſus. Eãdem tamen veſtẽ violẽtorum quorundam ſciderãt manus: particulas quas quiſqz potuit abſtulerãt.

ria indiſſolubili: quas veſtes ipſa texuerat proprijs manibus: vti pro ſicut ego cognoui eadem philoſophia prodente id eſt reuelante mihi in tertia proſa huius primi: quarum ſupple veſtium ſpeciem id eſt pulchritudinem: quedam caligo id eſt obſcura ignorãtia neglecte vetuſtatis id eſt negligentie veterum obduxerat id eſt obfuſcauerat veluti ſolet ſupple obducere caligo fumoſas imagines id eſt in fumo ſtantes. Tunc oſtendit quid fuerit depictum in veſtibus eius dicẽs. In extremo margine id eſt in inferiori parte harum veſtium legebatur intextum. P. id eſt practica. in ſuperiori parte veſtium erat intextum. T. id eſt theorica quod interpretatur ſpeculatiua: ⁊ inter vtraſqz litteras inter. T. ⁊. P. erãt quidã gradus inſigniti: id eſt impreſſi ad modum ſcalarũ: quibus a gradibus aſcendebatur ab inferiori littera ad ſuperiorẽ. Tunc tangit violentiam veſtibus illatam dicens. Eandez veſtem abſciderãt id eſt lacerauerant manus quorũdam hominum violentoruz ſupple facientium violentiam: ⁊ vnuſquiſqz abſtulerat particulas veſtis quas poterat auferre. Notandũ ꝙ per veſtes philoſophie intelligũtur partes eſſentiales ⁊ artes liberales. Sicut enim corpus veſtibus ornatur: ſic philoſophia ſuis partibus decoratur. Per fila aũt ſubtiliſſima itelligũtur precepta philoſophicalia ſiue propoſitiones philoſophicales. Sicut enim vnum filum in veſtibus ordinatur circa aliud: ſic vna propoſitio iuxta aliam: que propoſitiones dicuntur ſubtiliſſime: quia per eas homo ſubtilia inueſtigat. Dicuntur ⁊ huiuſmodi precepta ſubtili artificio ↄtexta rõe ornatus verborũ ⁊ ſententiarum que in eis inueniũtur. ⁊ ſunt ex materia indiſſolubili: quia licet a quibuſdam exprimantur: tamen in ſeipſis habent veritatez indiſſolubilem. Notandum per manus philoſophie per quas ſuas veſtes texuerat: intelligũtur philoſophi qui precepta philoſophicalia conſcripſerunt. et dicuntur rationabiliter manus philoſophie: quia niſi fuiſſent inſtructi preceptis philoſophicis: ea exprimere minime valuiſſent. Notanduz ꝙ veſtes philoſophie dicũtur fuiſſe obducte quadam caligine: quia tempore Boe. artes ad tantam negligentiam deuenerant: quia pauci eas curabant: ſed Boe. eas tranſtulit et expoſuit ſiue commentatus eſt. Vel ideo veſtes philoſophie fuerũt fumoſe: quia ab antiquis obſcure fuerit tradita philoſophia: ab Empedocle poetice: a Platone enigmatice: ab Ariſtotele ſub verborum obſcuritate. Nota ꝙ due ſunt partes principales philoſophie: ſcilicet practica ⁊ theorica: ideo in veſte philoſophie erant due littere intexte. ſ. P. ⁊. T. P. autez erat in inferiori parte veſtis: ⁊ T. in ſuperiori: per quod innuitur ꝙ practica philoſophia eſt inferior ſpeculatiua ordine dignitatis. Per gradus autem medios qui erant inter vtraſqz litteras intelliguntur

ſcientie eloquentie que ſunt: grāmatica; logica: rhethorica. Notanduz ꝙ dicitur aſcenſiz fuiſſe per gradus a practica ad ſpeculatiuam: per hoc innuitur ꝙ homo primo debet eſſe ſufficienter inſtructus in practicis vt poſt aſcendere valeat contemplatiuis. Notādum quid ſcit ſcindere veſtes philoſophie. illi tantum dicuntur veſtes ſcindere philoſophie qui putant habentes vnam ſcientiam ſe eſſe perfectos philoſophos ſine alijs. Si autem aliqui ſciant vnaz artez ſine alia dummodo ſe cognoſcant non eſſe perfectos philoſophos: tales non ſcindunt veſtes philoſophie. vel illi ſcindunt veſtes philoſophie: qui per extortas expoſitiones trahunt veras propoſitiōes ad ſuas falſas opiniones. Et dextera quidem eius. hic Boetius deſcribit philoſophiam quantum ad inſignia ⁊ ornamēta que manibus geſtabat dicēs. ⁊ dextera manus philoſophie geſtabat libellos. ſiniſtra vero geſtabat id eſt portabat ſceptrum id eſt virgam regalez Notandum ꝙ omnis cura ⁊ intentio viri ſapientis verſatur vel circa contemplationem ſapientie que deſignatur per libellos: vel circa regimen reipublice quod deſignatur per ſceptrum. ⁊ quia contemplatio ſapientie potior eſt ꝙ regimen reipublice: ideo philoſophia dicitur in dextera habere libellos: in ſiniſtra vero ſceptrum. Que vbi poeticas muſas. Poſtꝙ Boetius oſtendit quomodo philoſophia ſibi apparuit: hic oſtendit que circa ipſum egerit. ⁊ primo oſtendit quomodo muſas poeticas fugauit. ſecundo oſtendit quomodo ipſe de hoc obſtupuit. tertio quomodo philoſophia ſibi appropinquans ſtatum eius deplanxit. ſecunda ibi. At ego. tertia ibi. Tum illa. dicit prima. que ſupple philoſophia. vbi pro poſtꝙ vidit poeticas muſas aſſiſtentes noſtro thoro id eſt lecto: quia Boetius tanꝗ eger in lecto decubuit: ⁊ cum vidit muſas dictantes carmina meis fletibus; ipſa philoſophia paulisper id eſt aliquantulum commota: ⁊ inflammata id eſt incenſa: toruis luminib⁹ id eſt crudelibus vel terribilib⁹ oculis īquit. quis permiſit has meretriculas ſcenicas id eſt vmbroſas accedere ad hunc egruz: qui dolores eius nonmodo id eſt non tantum nō fouerent id eſt ſanarent: nullis remedijs id eſt medicamentis: verum pro ſed alerent ſupple dolores eius dulcibus venenis. De ſunt eniz muſe que infructuoſis ſpinis affectuum id eſt paſſionum: necant id eſt ſuffocant vberem id eſt fertilem fructum rationis fructib⁹ id eſt in fructibus ſuis: ⁊ mentes hominuz aſſuefaciunt morbo non liberant. Tunc alloquitur muſas di. O muſe ſi veſtre blandicie detraxiſſent nobis: quam id eſt aliquez virum prophanum id eſt litteratum vti pro tanꝗ: ſolitum id eſt ſimilem vulgo: ego putarem id ferendum id eſt patiendum minus moleſte, quippe in hoc nihil lederentur noſ-

Et dextera quidem eius libellos: ſceptrū vero ſiniſtra geſtabat. Que vbi poeticas muſas vidit noſtro aſſiſtentes thoro: fletibuſqz meis verba dictātes: commota paulisper ac toruis inflammata lumibus. P. Quis inquit has ſcenicas meretriculas ad hunc egrum permiſit accedere. Que dolores eius non modo vllis fouerent remedijs: verum dulcibus inſuper alerent venenis. He ſunt enim que infructuoſis affectuum ſpinis vberem fructibus rationis ſegetem necant: hominumqz mentes aſſuefaciunt: morbo non liberant. Atſi quem prophanum vti vulgo ſolitū nobis

ſtre opere id eſt noſtre ſedulitates: ſed vos allexiſtis nobis hunc hominem enutrituz ſtudijs id eſt ſcientijs eleaticis id eſt ariſtotelicis atqꝫ achademicis platonicis. tunc fugat eas dicens. ſed abite id eſt recedite vos ſirenes dulces vſqꝫ in exitium id eſt in mortem: ⁊ relinquite eum curanduz meis muſis id eſt doctrinis ſalutiferis: tūc iſte chorus id eſt turba muſarū increpitus id eſt redargutus meſtior id eſt triſtior exiſtens vultum ſuuz deiecit id eſt inclinauit humi id eſt terre: ⁊ rubore confeſſus verecundiaz triſtis exceſſit id eſt exiuit: limen id eſt domū in qua decubuit Boetius. Notanduz ꝙ ideo muſe poetice dicebantur aſſiſtere thoro Boetij: ꝗa B. ſtuduit metrice dolorem ſuuz conſcribere. Itē philoſophia dicit paulisper cōmota: per quod innuitur ꝙ ira immoderata non debz cadere in viruz ſapientez: quia virtus cōſiſtit in moderatione paſſionuz. vnde licet iraſci ſit homini naturale: tamen iraſci quādo oportet ⁊ vt oportet ⁊ quantuz oportet eſt hominis virtuoſi ⁊ ſapientis. vnde Seneca. Quid crudelius ira. Similiter in de virtutibus cardinalibus. eſto tardus ad iram. Item interrogatio quandoqꝫ fit cauſa ignorantie alicuius: aliquando vt ex reſponſione facta aliquid ꝓbetur: quandoqꝫ fit propter increpationem faciendam. ⁊ hoc vltimo modo philoſophia interrogat di. quis has ſcenicas meretriculas ⁊ cetera. Notandum ꝙ muſe poetice dicuntur meretricule. ſicut enim meretrix allicit hominez delectando nihil vtilitatis ſibi conferendo ⁊ cōmiſcet ſe cuilibet non ex amore: ſed ſpe lucri: ita poete non ſcribunt amore ſcientie: ſed vt aliquid laudis vel premij conſequantur: ⁊ delectant ratione metri modicum vtilitatis conferendo: ſed diuerſas paſſiones inducendo. Appellat autem philoſophia muſas meretriculas ſcenicas: quia carmina poetica in ſcena conſueuerunt pronunciari. Vbi nota ꝙ ſcena dicebatur locus vmbroſus in theatro vbi abſcondebantur perſone pronunciantes carmina tragitia vel comica. Unde ſcena interpretatur vmbratio vel vmbra. vel ideo muſe poetice dicūtur ſcenice id eſt vmbratiles: quia ſunt vmbra ſcientie non vera ſcientia: cum obumbrent mentes hominum. Item metrica deſcriptio doloris non ſanat dolorem; ſed magis auget: quia conſideratio miſerie eſt prouocatiua triſticie. vnuſquiſqꝫ autem cum diligentia conſiderat quod ſcribere vult. Itē metrica deſcriptio dicitur eſſe dulce venenum: quia placet ⁊ nocet. ratione metri placet: ſed propter recordationem doloris nocet. Item affectus eſt vehemens animi paſſio animum torquens; ⁊ verum iudicium rationis impediens. ⁊ ſunt quattuor affectus animi: gaudium; dolor: ſpes ⁊ timor: qui dicuntur infructuoſe ſpine: quia ſuffocant ſegetem rationis que eſt ſcientia ⁊ virtus. Item licet de omni errore dolendum ſit: potius tamen de errore ſapientis ꝙ inſipientis. nā error ſapientis alios exemplo corrumpit: error autem inſipientis non: quia ab inſipiente non trahitur exemplum. propter quod dixit Saluſtius, omnia mala exempla a

blanditie veſtre detraherent minus moleſte ferendum putarez. Nihil quippe in eo noſtre opere lederentur. Hunc vero eleaticis atqz achademicis ſtudijs enutrituz: ſed abite potius ſirenes vſqz in exitiū dulces: meiſqz eum muſis curandum ſanandumqz relinquite. B. His ille chorus increpitus deiecit humi meſtior vultum: confeſſuſqz rubore verecundiaz limen triſtis excessit. At ego cuius acies lachrymis mer

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

rebus bonis orta ſunt. Ergo dicit philoſophia magis dolendum de errore Boe. ꝙ alterius prophani. Item ſecundum Huguitionem phanum idem eſt quod templuȝ. Inde prophanus id eſt ſacrilegus quaſi procul a phano id eſt a tēplo. Prophanum etiam dicitur quicquid non eſt ſacrum. vnde omnes laici ⁊ illitterati dicūtur prophani quaſi procul a phano ſapientie. Itē ſecundū Huguitionē opera opere eſt ſedulitas in rebus agendis. opera autem philoſophie eſt intentio vel labor ad aliq̄d philoſophicuȝ addiſcēdum. Iteȝ eleys eſt ciuitas grecie in qua ſtuduit Ariſtoteles. vnde ſtudia ſua dicuntur eleatica. Achademia autem fuit ciuitas vel villa in qua ſtuduit Plato. vnde ſtudia ſua dicuntur achademica. Vtriſq; auteȝ ſtudijs Boetius fuit enutritus. Item philoſophia muſas appellat ſirenes. ſicut enim ſirenes dulcedine cantus attrabunt naues periclitando eas: ſic muſe delectatione metri alliciunt homines vel mentes hominuȝ ⁊ rationem aliquo affectu ſubmergunt ⁊ obſcurant. Item ꝙ vna philoſophia conuētum muſarum expulſit ſignat: ꝙ vnus ſapiens ſua virtute ⁊ ſapientia infinitos errores ſtultorum extinguit. At ego cuius acies. hic Boetius oſtendit quomodo obſtupuit de actu philoſophie dicēs. At ego Boetius cuius acies id ē viſio merſa: lachrymis caligarat id eſt obſcurata fuerat: vt nec poſſem dignoſcere id eſt inueſtigare: quenaȝ id eſt que eſſet hec mulier: iam imperioſe auctoritatis id eſt potētie: ego obſtupui id eſt miratus fui: ⁊ defixo id eſt inclinato viſu in terram: tacitus cepi expectare quidnam deinceps id eſt conſequenter eſſet actura circa me. Notandum quia Boetius doluit de amiſſione rerum temporalium: eius acies id eſt ratio ⁊ intellectus: caligarat id eſt ꝙ non potuit cognoſcere philoſophiam. Nota ꝙ licet Boetius de actu philoſophie obſtupuit: tamen tacitus expectauit quid deinceps facere vellet: per hoc innuens ſe eſſe talem qui conſolationem acciperet. qui enim refutant alios audire: nec audita ratione acquieſcunt: tales ſibypſis obſtaculuȝ conſolationis faciunt. Tū illa propius accedēs. Hic Boetius oſtēdit quō philoſophia ſibi appropinquans ſtatuȝ eius deplanxit di. Tum illa phia accedens propius conſedit in extrema parte lectuli id eſt cordis mei: ⁊ intuens vultū meū grauem. i. grauatum luctu: atq; deiectū. i. inclinatum: in humū id eſt in terraȝ: merore. i. triſticia: cōqueſta eſt his verſibus ſequētibus de perturbatione noſtre mentis. Nota ꝙ phia dicitur ſediſſe i extrema parte lectuli id eſt cordis Boe. Nam cum eſſet in triſticia ⁊ dolore propter amiſſionem rerum temporalium: parū vel nihil ſapientie habebat: ⁊ quia tota cura eius erat circa terrena amiſſa: ideo dicitur habuiſſe vultum merore deiectum in humum.

ſa caligarat: vt nec dinoſcere poſſem quenam hec eſſet mulier taȝ imperioſe auctoritatis obſtupui: viſuq; in terram defixo quidnam deinceps eſſet actura expectare tacitus cepi. Tum illa propius accedens in extrema lectuli mei parte conſedit: meumq; intuens vultum: luctu grauem atq; in humum merore deiectuȝ: his verſibus de noſtre mentis perturbatione conqueſta eſt.

Metrum ſecundum primi libri.

Metrum ſecundum primi libri.

b Eu ꝙ precipiti merſa profundo. Hic incipit metrum ſecundum huius primi quod vocatur metrum dactilicum a pede predominante. et dicitur tetrametrum a numero pedū: a thetra quod eſt quattuor: quia quattuor pedes continet: ⁊ dicitur ypercathalecticuȝ propter ſyllabaȝ abundantem poſt duos pedes in medio verſus. Verbi gratia. Primus pes eſt heu ꝙ. ſecundus precipiti: ſed ſyllaba ti huius nominis precipiti ſuperabundat. tertius ē merſa pro. quartus fundo. ſimiliter eſt in alijs. In hoc ergo metro philoſophia deplāgit ſtatum Boe. dolendo de perturbatiōe ſue mentis: ⁊ facit duo. primo vniuerſaliter phia deplangit perturbatōȝ mentis hominum. ſecundo ſpecialiter conuertit planctum ſuum ſuper Boetium ibi. hic quondam. primo dicit. Heu ꝙ id eſt quantuȝ: mens hominum hebet id eſt obſcuratur: merſa precipiti profundo id eſt cura rerum temporalium que precipitāt hominem: ⁊ talis mens relicta propria luce id eſt contemplatione: tendit id eſt laborat: ire in tenebras externas id eſt in ignorantias exteriores. hoc autem contingit homini quotiēs ſupple mens: acta id eſt agitata: terrenis flatibus id eſt proſperitatibus vel euentibus: cura id eſt ſolicitudo rerum temporalium: noxia id eſt nociua: creſcit in immenſum id eſt ſupra modum. Nota ꝙ in nobis eſt duplex virtus: rationalis ⁊ ſenſualis. ſenſus auteȝ ſemper aduerſatur rationi: quia caro concupiſcit aduerſus ſpiritū: ⁊ ſpiritus aduerſus carnem. cum autem ſenſualitas vincit rationem: tunc homo eſt in malo ſtatu regiminis: ⁊ efficitur beſtialis. vnde Albertus ſuper tertio de anima dicit. turpe eſt nobis abiicere regimen ſuperioris: ⁊ inducere regimen inferioris virtutis quod nobis commune eſt cum beſtijs. Ideo ſcribitur tertio ethicoruȝ in antiqua trāſlatione. valde conanduȝ ⁊ laborandum eſt nobis vt virtus noſtra cōcupiſcibilis ſubiecta ſit rationi. quemadmodum enim pueri peruerſe viuunt ſi non a ſuis pedagogis fuerint coacti ad recte viuendum: ſic appetitus ſenſualis ducit nos ad inſolentiā: niſi regula rationis fuerit coartatus. plures autem homines ſequuntur ſenſualitateȝ ꝙ rationē inſudantes bonis exterioribus ⁊ delectatōnibus ſenſualibus per que impediūtur in ſpeculatōe ⁊ cognitōe ſummi boni: iō phia hoc deplāgēs dicit i metro. heu ꝙ p̄cipiti. Itē cū aīa ingerit ſe curis rex tpaliū pfunde p̄cipitat ⁊ hebet: quia a cognitione rerum ⁊ ſui creatoris deſtituit: ⁊ deſtituta cadit in tenebras externas. i. in ignorantias exteriores. Vbi nota ꝙ duplex eſt ignorantia. quedā naturalis que eſt in iuuenibus ⁊ decrepitis ⁊ vocatur ignorātia interna: quia ex naturali defectu cōtingit. alia eſt ignorantia que cauſat ex negligētia hoīs: quando ſolicitat circa exteriora. ⁊ talis dicit externa: quia eſt extra naturā de qua dicit ꝙ oīs hoīes naturaliter ſcire deſiderāt. Prima ignorātia cuȝ ſit naturalis nō eſt vicioſa: quia turpes a natura nemo increpat neq; bonos laudat. Secūda eſt viccioſa cū ſit p hoīs negligentiā: de qua loquit Boetius ſecūdo huius pſa. v. Ceteris animātibus ſeſe ignorare natura eſt: hoībus vero vicio venit. Itē dicit noxia cura. vñ Sene. in puerbijs. Magnā ptē perturbatōnis ſibi dedit qui exterioribus ſe iniecit. Itē ratio ⁊ intellectus dicūtur lux hoīs: quia illumināt hoīeȝ ad

Eu ꝙ precipiti merſa profundo.
Mēs hebet et propria luce relicta
Tendit in externas ire tenebras.
Terrenis quotiens flatibus acta.
Creſcit in immenſum noxia cura.
Hic quondam celo liber aperto:

cognitionem creature ⁊ creatoris. dicuntur autem propria lux hominis: quia ſolum genus hominum viuit arte ⁊ ratione: ex prohemio methaphiſice. Hic quondam celo liber aperto. hic philoſophia ſpecialiter conuertit ſe ad deplangenduz Boe. ⁊ primo oſtendit quanta contēplatione Boe. quondam viguit. ſecundo oſtēdit quomodo deſtitutus a tali contemplatione ſoluz de terrenis cogitabat ibi. Nunc iacet effeto.

Sueetus in ethereos ire meatus:
Cernebat roſei lumina ſolis
Viſebat gelide ſydera lune
Et quecunqz vagos ſtella recurſus
Excreet varios flexa per orbes
Comprehenſaz numeris victor habebat
Qin etiam cauſas vnde ſonora
Flamina ſolicitant equora ponthi

Primo philoſophia cōmendat Boe. ab aſtronomia ſecundo a naturali philoſophia. tertio a methaphiſica. ſecūda ibi. Quinēt ⁊ cauſas. tertia ibi. Quis voluit ſtabilez. Primo di. Boe. quondam liber. i. ſolutus a cura reruz temporalium celo ſibi aperto p cognitionem ſuetus fuit ire per rationez in ethereos meat⁹. i. i mot⁹ corporum celeſtium: ⁊ ipſe cernebat. i. ſpeculabatur lumina. i. radios roſei ſolis: viſebat. i. cū deſiderio videbat: ſydera. i. cōſtellationes gelide. i. frigide lune: ⁊ ipſe Boe. victor ignorantie habebat omnem ſtellam cōprehenſam numeris. i. certis cōputationib⁹ quecūqz ſtella erratica exercet. i. operat vagos. i. varios recurſus: nūc pgrediēdo nunc regrediēdo: ſtella inqꝫ flexa id eſt mota p varios orbes. i. circulos. Nota ꝙ animo liberato a curis exterioribus conceſſum eſt philoſophari: ideo quedaz artes dicūtur liberales: quia filij eoꝝ. i. nobiliū qui erant liberati a curis tempalibus talibus artibus vacabant: ideo dicit phia ꝙ Boe. quondā liber ⁊ cet. Nota ꝙ dicit celo aperto. licet hō planetas celi corporaliter nō attingat: tamen ſpeculatione cōprehendit. hoc pulchre tangit Hermogiſtus dicens. Magnum miraculum eſt hō ⁊ animal honorandum: hic anima intellectiua in naturam dei tranſit quaſi ipſe deus ſit: hic p naturam anime dijs eſt cōiunctus: hic demonum genus nouit: terrā colit: elementis cōmiſcetur: acumine mentis in maris pfunda deſcendit: celum quod videtur altiſſimuz animi ſagacitate metitur: intentionem animi eius nulla aeris caligo cōfundit: nec terre denſitas eius operationem impedit: nō aque profunditas aſpectū eius obtundit. Nota ꝙ ſol in ortu ſuo appet roſeus pter vapores interpoſitos inter viſuz noſtrum ⁊ ſolem. nā albū viſum p fumū appet rubeū. Etiā licet in meridie vapores ſint iterpoſiti: nō tū appet tūc roſeus: eo ꝙ illi vapores nō ſunt groſſi: ſed ſubtiliati calore ſolis.

Nota phia dicit lunā eſſe gelidā. qđ nō eſt intelligenduz formaliter: quia prime qualitates que ſunt: calidū: frigidū: humidū: ſiccū: nō habent locū in corporib⁹ celeſtib⁹ cū non recipiant pegrinas ipreſſiones: ſed dicit luna gelida virtualiter vel effectiue: qꝛ frigus ⁊ etiā humores efficit in inferiorib⁹ pter qđ noctes quib⁹ luna preeſt ſunt gelidiores ⁊ hūidiores magis dieb⁹. No. ꝙ planete dicūtur habere vagos recurſus qꝛ mouētur duplici motu. i. primi mobilis ab oriēte in occidētem: ⁊ pprio motu ab occidēte in oriētez. vel ideo qꝛ qñqꝫ apparent nobis ſtationarij: qñqꝫ retrogradi: qñqꝫ ppinqui: qñqꝫ aliqualter remoti. Nota ꝙ ſtella erratica dicit flexa. i. mota p varios orbes circuloꝝ. ſ. deferētis ⁊ epiciclí: rōne quoꝝ circuloꝝ nūc dicūtur pgreſſiui: nunc

retrogradi: nūc ſtationarij vt dictuz eſt: ⁊ habet videri in theorica planetaꝝ vel aſtronomia. Quinetiam cauſas. Hic cōmendat euz ex parte naturalis philoſophie di. Quinetiaz pro certo. Boe. ſolitus fuit rimari id eſt inquirere cauſas: vnde. i. propter quas cauſas: ſonora flamina. i. ſonoroſi venti: ſolicitent. i. perturbent: equora. i. planiciē: pōti. i. maris: quaſi diceret. Boetius ſciuit cauſas generationis ventorū qui cōmouent ipm mare.

Quis voluat ſtabilem ſpiritus orbem
Vel cur heſperias ſydus in vndas
Caſurum rutilo ſurgat ab ortu.
Quis veris placidas temperet horas.
Vt terras roſeis floribus ornet.
Quis dedit vt pleno fertilis anno
Autumnus grauidis influat vuis
Rimari ſolitus: atqz latentis

Nota ꝙ ex libro metheororuz patet ꝙ vētus generat ex vapore calido ⁊ ſicco eleuato per calorem ſolis: qui perueniens ad locuz nubium frigiditate nubis repcutitur ⁊ repercuſſus fertur in latus: ⁊ facit ſonuz impellendo aerem. ⁊ quia aqua faciliter eſt diuiſibilis: de facili cedit ⁊ reuerberatur per vētos. vel aliter poteſt intelligi. Antiqui enim dixerunt: ꝙ ideo venti turbant mare: quia in ipſo mari generantur venti qui non exeunt: ſed faciunt fluxum maris. licet hec opinio non ſit vera: quia mare fluit ⁊ refluit tempore determinato ſicut bis in die naturali: venti autem generantur tēpore indeterminato. Quis voluat ſtabilem. Hic philoſophia cōmendat Boe. a methaphiſica ⁊ iterato a naturali philoſophia dicens. Boe. etiam ſolitus fuit rimari qs ſpiritus id eſt intelligentia: voluat motu diurno ſtabilem orbem firmamenti. vel etiaz cur ſydus ſolis vel aliud habens ortum ⁊ occaſum caſuruz in heſperias vndas id eſt in aquas maris occidētalis: ſurgat id eſt iteruz oriatur ab ortu: rutilo id eſt ab oriēte ſplendido. q. d. Boe. ſolitus erat inquirere cur ſtelle que in occidēte videntur occidere iterū reſurgāt in oriente. etiā ſolitus erat rimari: quis temperet placidas horas veris. i. tempis vernalis: vt ornet terrā roſeis floribus. Quis dedit id eſt ordinauit vt autūnus fertilis anno: pleno. i. fecūdo: influat. i. influentiā faciat: grauidis vuis. i. botris repletis. etiā erat ſolitus reddere. i. aſſignare varias cās: latētis nature. i. rerum naturaliuz. Nota omne quod mouetur ab alio mouetur: ex ſeptimo phiſicoꝝ: ergo celū ab alio mouetur. Mouetur aūt celū a duplici motore per cōmentatorē. xij. methaphiſice. ab vno cōiuncto ⁊ appropriato qui vocatur intelligētia a quo mouetur effectiue. ab alio motore ſeparato qui eſt deus a quo mouetur in rōne finis. Itē dicit orbez celeſtez eſſe ſtabilem. licet eīm moueatur ⁊ mutet locū ſecundū partes: nō tamē ſcdm totū: ⁊ qntū ad hoc dicit eſſe ſtabilis. i. immobilis. Itē cauſa quare ſtelle que occidūt iterū oriātur non eſt alia niſi motus circularis primi mobilis qui ſecū rapit omnes ſtellas taz fixas ꝙ erraticas. Itē heſperus eſt ſtella que de veſpere ſequit ſolē occidentez: a qua ſtella mare occidētale dicitur heſpericū mare: eo ꝙ ſol ⁊ heſperus ibi ſe mergāt: nō ꝙ ita ſit: ſed qꝛ vulgares ſic opinant. cū eīz ſtelle occidūt: propter interpoſitōem maris inter viſuz ⁊ ſtellas vident ſtelle mergi in mare. Itez tēpus vernale dr placidū: qꝛ eſt cōueniens vite hois. Eſt eīm tps veris calidū ⁊ humidū in quibus cōſiſtit vita: ex libro de morte ⁊ vita. Et iō illo tpe producūt flores. Nā materia florū aqueū ē humidū ſubtile hū coctū a calido aereo. qꝛ igit in vere dñatur calidū aereū ⁊

humidũ aqueũ ſubtile quod parua indiget digeſtione: ideo in vere cuius calor tempe ratus eſt flores producuntur. Item vitis multum abundat de humido aqueo ⁊ groſ ſo. cuius ſignum eſt: quia tempore putationis diſtillat ab eis quaſi humidũ lachryma bile. tale autem humidum groſſum multum reſiſtit digeſtioni: ideo vue ad maturita tem tarde proueniunt. ſ. tempore autumni. Item Boetius cõſueuit reddere cauſas la tentes rerum naturalium quod fuit indicium felici tatis. Nã ſecunduȝ Virgi liuȝ. Felix q̃ potuit rex co gnoſcere cauſas. Nunc ia cet effeto. hic oſtẽdit phi loſophia quõ Boe. cõſtitu tus predicta ſpeculatiõe de terrenis. cogitabat di cens. Nũc id eſt tpe dolo ris: Boeti⁹ iacet id eſt p ſtratus eſt; effeto. i. euacu ato: lumine id eſt ſpecula tione mẽtis: ⁊ ipſe preſſus colla. i. ſecunduȝ colla gra uidis cathenis paſſionuȝ que mẽtẽ grauãt: gerẽſq; decliuum vultum id eſt in clinatum, põdere amiſſio nis rerum temporalium: heu cogitur cernere ſtolidam terram id eſt bona terrena: que homines ſtolidos efficiunt. Nota cathena eſt ferreum inſtrumentũ quo aliquid cõ tra ſuam naturaȝ detinetur. Quattuor autẽ affectus qui ſunt: gaudiũ ſpes: timor: do lor: ſimilitudinarie dicũtur cathene: q2 animum hois detinent: ⁊ contra ſuã naturam ⁊ rationem ad illicita trahũt. nam ratio ſemp deprecatur ad optia: ex primo ethicorũ Et propterea Boe. in fine huius primi hortatur fugã paſſionum ibi. tu quoq; ſi vis. Item nota non eſt eſtimandũ q Boe. ſic eſſet ita euacuatus lumine mentis ſicut litte ra ſonat: q2 alias fuiſſet inſufficiẽs pro cõpoſitione huius libri: ſed phia loquitur hoc cõpaſſiue. Ille enĩ ẽ mer⁹ ſtultus q̃ inclinat ſe ad terrena diligẽdo ipa ⁊ nõ eleuãdo in tellectũ ſuũ ad ſpeculabilia: qualis ñ fuit Boe. vñ dicit Augu. Tales ſũt hoies qualia ſũt ea q̃ diligũt; q2 dilectio trãſmutat diligẽteȝ in ſimilitudiẽ rei quã diligit. hec Mar quardus.

Nature varias reddere cauſas.
Nunc iacet effeto lumine mentis:
Et preſſus grauibus colla cathenis.
Decliuemq; gerens pondere vultum:
Cogitur heu ſtolidam cernere terram.

Proſa ſecunda primi libri.

Ed medicine ĩquit potius tempus eſt q̃ querele. B. Cum vero totis ĩ me intenta luminibus. P. Tu es ne ille

Proſa ſecunda primi libri.

Ed medicine inquit potius. Hic incipit ſecunda pſa hui⁹ primi in qua phia inueſtigat morbũ Boe. ex quibuſdã ſignis. ſecũdo cõſolatur ipſum ne deſpet ſecũda ibi. Cũq; me nõ. Primo dicit phia. O Boe. ego poſſem multa cõqueri de pturbatione mẽtis tue: ſed nũc poti⁹ medicine temp⁹ ẽ q̃ querele. vero pro ſed. tum i. tũc: mulier illa ĩtenta in me totis luminib⁹. i. oculis ait. es tu ne ille qui quondã tpe iuuentutis nutritus: noſtro lacte. i. facilibus documẽtis in etate aũt perfectã: educa tus. i. nutritus: noſtris alimẽtis. i. doctrinis difficiliorib⁹: tu euaſeras. i. perueneras: ĩ robur. i. in fortitudinem virilis animi. atqui pro certo nos contuleramus tibi arma ta lia. i. documẽta: que niſi prius abieciſſes per obliuioneȝ: ipa tuerẽtur te inuicta firmi tate. dicit phia. agnoſcis ne me. q̃d taces. ſiluiſti ne pudore. i. verecũdia: an ſtupore

id eſt mentis alienatione: ego malleȝ id eſt magis vellem te ſiluiſſe pudore: ſed vt ego video ſtupor oppreſſit te. Nota q philoſophia in deplãgendo Boetium non facit longaȝ moraȝ: ne Boetius deſperet ſuper infirmitate ſua: ergo dicit philoſophia ma gis eſſe tempus medicine q̃ querele. Item boni medici eſt totis oculis diligenter reſ picere faciem infirmi; eo q in facie magis apparent ſigna prenoſticationis infirmita tis: ideo philoſophia di citur eſſe intuita Boetiuȝ totis luminibus. Iteȝ p arma philoſophie intelli guntur precepta philoſo phicalia: que perſuadent minime extolli iñ proſpe ris nec deprimi in aduer ſis. hortatur eĩm nos phi loſophia ad magnanimi tatem. magnanimus au tem eſt qui contra diffor mes inſultus fortune vna nimi mẽtis cõſtantia mi litat. De his ⁊ ſimilibus preceptis philoſophicis Boe. oblitus fuit propter dolorem. Nota taciturnitas quandoq; prouenit ex pudore: quandoq; ex ſtupore. quando eiȝ manifeſtatur alicui aliquid qd̃ vellet celari: ipſe efficitur verecundus: ⁊ oculi eius de primuntur: facies eius ruber ⁊ auertitur: ⁊ lingua eius in loquẽdo ligatur. Nota q ſtupor vno modo eſt abundans ammiratio mentis: vt ibi. papa ſtupor mundi. Alio modo eſt mentis alienatio: ⁊ ſic accipitur in propoſito: ⁊ inducit taciturnitatem. ex quo enim motus lingue eſt ſecundum conformitateȝ ad fantaſiaȝ turbatur fantaſia: ſicut contingit in alienatione mentis prepeditur lingua in loquendo: ergo dicit philo ſophia pudore an ſtupore ſiluiſti. ⁊ quia taciturnitas proueniens ex ſtupore deterior eſt q̃ que cauſatur ex pudore: cum ipſa cauſetur ex aliquo defectu interiori: ideo dicit philoſophia mallem pudore ſiluiſſes. Nota ſcd̃m Huguitionẽ pudor eſt corporis: ſed pudicitia eſt mentis. Eſt autem pudor verecundia ex aliquo caſu innata: nõ auferẽs memoriam: ſed impediens linguam. Stupor autem eſt caſus memoriam auferens ⁊ linguã ĩpediens. ⁊ peius eſt tacere ſtupore q̃ pudore: q2 melius eſt memoriã retinendo non loqui: q̃ loqui ⁊ memoria carere. Nota philoſophia dicit Boetiũ habuiſſe nu tritum ſuo lacte. per nutrimentũ lactis intelligitur triuiuȝ: ſcȝ grãmatica: logica: ⁊ re thorica: q̇bus iuuenes ſunt ſeriatim informãdi tanq̃ facilibus documẽtis: ſicut puer lacte nutrimento molli ⁊ facilis digeſtionis nutritur. Sed per hoc quod dicit virilis animi robur euaſeras: ſcȝ ad ſcientiam mathematicam ⁊c̃. qua tanq̃ per ſcientiã ma gis ſubtilem homo perfecte etatis efficitur. Nota philoſophia contulit Boetio ar ma nõ corpalia ſed ſpiritualia: ſicut ſunt virtutes intellectuales: quas enumerat Ari ſtoteles. vi. ethicorum. ⁊ ſunt illa intellectus: ſapientia: ſcientia: ars ⁊ prudentia. Et ſimiliter virtutes cardinales q̃ ſunt quattuor: ſcȝ prudentia: iuſticia: tẽperantia ⁊ for titudo. Et dicuntur cardinales: q2 quãdã principalitatẽ ſibi vendicãt. ſ. materiã cir ca quã habẽt fieri. Illa eĩm arma abiecit Boe. quando tpalib⁹ adheſit: appetitui ſen ſitiuo ãnuẽs: ⁊ ab attentõne celeſtiũ ſequeſtratus. Et de iſtis armis dicit apoſtolus. Abiicite ergo opera tenebrarũ: ⁊ induimini arma lucis: ſic vt in die honeſte ambule mus.

ait: qui noſtro quondã lacte nutritus: no ſtris educatus alimẽtis in virilis animi ro bur euaſeras. At qui talia cõtuleramus ar ma: que niſi prius abieciſſes: inuicta te fir mitate tuerentur. Agnoſcis ne me. Quid taces. Pudore an ſtupore ſiluiſti: Mallem pudore: ſed te vt video ſtupor oppreſſit. B. Cũq; nonmodo tacitũ: ſed

Cũq; nõ mõ tacitũ. Hic philoſophia conſolatur Boe. ne deſperet dicens. Cũ

VNiVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

philoſophia vidiſſet me: non modo id eſt non tantum tacitum: ſed prorſus id eſt tota taliter elinguem: ꝙ pro et mutuʒ: ipſa admouit id eſt oppoſuit pectori meo leuiter manum: ⁊ inquit id eſt dixit. nihil periculi eſt circa hunc hominem: ipſe patitur letargum id eſt morbum obliuionis: morbum inꝙ communem: mentium illuſarū id eſt decepta rum: ⁊ ipſe pauliſper id eſt modicum eſt oblitus ſui: ſed facile ſui recordabitur: ſiqui deʒ pro certo cognouerit nos philoſophiā: ante id eſt prius: qđ vt ipſe poſſit facere: tergamus lumina id eſt oculos eius: caligan tia nube id eſt obſcurita te: rerum mortalium id eſt temporaliū. hec dixit phi loſophia: ⁊ veſte ſua con tracta id eſt conuoluta in rugaʒ ſiccauit oculos me os fletibus iundantes id eſt humectantes. Nota ꝙ tacitus eſt ille qui non loquit: licet habeat pote ſtatem lingue ad loquen dum. ſed elinguis vel mu tus dicitur ille qui non ſo lum non loquitur: ſed nō habet poteſtatem lingue

elinguem prorſus me mutumqʒ vidiſſet: admouit pectori meo leuiter manum. Philoſophia. Et nihil inquit periculi eſt letargum patitur: communem illuſarum mentium morbuʒ. Qui pauliſper oblitus eſt. Recordabitur facile ſui: ſiquidem nos ante cognouerit. Quod vt poſſit agno ſcere: pauliſper lumina eius mortalium re ruʒ nube caligantia tergamus. Boetius hec dixit. Oculoſqʒ meos fletibus inun dantes contracta ī rugam ueſte ſiccauit.

ad loquendum: ⁊ talis fuit Boetius propter ſtuporem id eſt mētis alienationem. No ta ꝙ philoſoph a innuens ſe eſſe bonam medicam conſolatur Boetium dicens. nihil periculi eſt in homine iſto: quia ſecundum Senecam in libro de clementia ad Nero nem. Mali medici eſt deſperare ne curetur eger. Nota ꝙ letargia ē infirmitas cau ſata ex oppreſſione cerebri cum obliuione: ⁊ iungitur continuo ſomno: ⁊ ſic letargus eſt morbus inducens obliuionem et ſomnuʒ. Inde letargicus ⁊ eſt homo qui patitur talem morbum. ⁊ dicitur a letes quod interpretatur obliuio. Etiā letes ē fluuius infer nalis. Boetius ergo patiebatur: letargum id eſt morbuʒ obliuionis: quia ſi precepta philoſophie in memoria habuiſſet: nunꝙ de amiſſione rerum temporalium doluiſſet. Item dicit letargum eſſe morbum illuſarum mentium: quia mens illuſa eſt vbi ratio eſt ligata propter defectum fantaſie: ſicut in frenecticis: vel propter defectum memo rie ſicut in letargicis. Notandum homo componitur ex anima immortali ⁊ corpo re mortali. Sʒ quia Boe. oblitus fuit honoꝝ aie: ideo dicitur fuiſſe ſui oblitus nō to taliter ſed pauliſper: quia adhuc curam habuit de bonis terrenis que reſpiciunt cor pus. Item homo per phiam habet ſuiipſius pfectaʒ cognitioneʒ. Ad cognoſcenduʒ autem illud quod per philoſophiam cognoſcitur: oportetꝗ primo philoſophiam co gnoſcere: ideo dicit philoſophia recordabitur ſui facile ſi nos prius cognouerit. Iteʒ per veſtes philoſophie in rugam contractas intelliguntur precepta philoſophicalia in vnum volumen congregata: ſicut in illo libro quibus ipſa philoſophia Boetiū con ſolatur. Nota ꝙ ad medicum infirmum curare volentem plures requiruntur con ditiones. Primo vt qualitates et conditiones reſpiciat: et vt humores nocentes co gnoſcat. Secundo ad loquendum cuʒ moueat. Tertio ſi pre valida egritudine obmu

teſcat vt manum corpori infirmi adhibeat. Quarto vt eum verbis conſolatorijs refi ciat. ſic philoſophia videns dolores Boetij. primo eum inſpexit. ſecundo ad loquen dū mouit. tertio manū ſuā corpori appoſuit. ⁊ q̄rto v̄bis cōſolatorijs reficit.

Metrum tertium primi libri.

Tunc me diſcuſſa. Hic incipit tertium metrum huius primi libri cuius pri mus verſus vocatur me trum dactilicū exametrū. ſecundus dicitur metrum alemanicum ab inuento re. tetrametruʒ a numero pedum. dactilicū a pede pdominante. ⁊ catbalecti cū: q: nulla ſyllaba abun dat nec dficit. In hoc me tro Boetius declarat per quoddam ſimile quomo do remotis īpedimentis vigorem cognitionis re cuperauit. ⁊ eſt talis ſimi litudo. Sicut choro flāte nubes generantur: ⁊ per interpoſitionem nubium ſol ⁊ alia aſtra nobis oc cultantur: ſic aduerſitate

Metrum tertium primi libri.

Tunc me diſcuſſa liq̄rūt nocte tēbre.
Luminibuſqʒ prior rediit vigor.
Ut cū precipiti glomerātur ſydera choro
Nimboſiſqʒ polus ſtetit imbribus.
Sol latet ac nōdū celo veniētibus aſtris.
Deſuper in terram nox funditur.
Hanc ſi traicio boreas emiſſus ab antro.
Verberet: ⁊ clauſum reſeret diem.
Emicat: ſubito vibratus lumie phebus.

imminente homo afficitur diuerſis paſſionibus obſcurantibus intellectuʒ. ⁊ ſicut au ſtro flante nubes diſſoluuntur ⁊ radij ſolares reuertuntur: ſic aduerſitate adueniente cōſolatione philoſophica paſſiones ſedantur ⁊ intellectus illuminatur. Dicit ergo in littera. Tunc cuʒ philoſophia terſit oculos meos tenebre liquerunt me diſcuſſa nocte id eſt obſcuritate: ⁊ prior vigor cognitionis redijt luminibus meis id ē oculis: vt pro ſicut: ſol latet id eſt occultatur: cum id eſt quando: ſydera id eſt ſtelle: glomerantur id eſt inuoluuntur: precipiti choro id eſt tali vento: ⁊ polus id eſt celum: ſtetit id eſt ſtare videtur: nimboſis imbribus id eſt pluuijs nubiloſis: ac pro etiam: nox id eſt obſcu ritas: funditur deſuper id eſt de nubibus in terram: nondum id eſt non adhuc: aſtris id eſt ſtellis: venientibꝫ. i. apparentibus in celo. Si boreas emiſſus a traitio antro id eſt traitie regionis: verberet id eſt depellat: hanc noctem id eſt obſcuritatem ⁊ reſeret clauſum diem: tunc phebus id eſt ſol: emicat id eſt lucet: ⁊ vibratus id eſt fortificatus lumine ſuo: ferit id eſt percutit. oculos hoim: mirantes ſubito: lumine ſolis poſt tene bras. Nota philoſophia trahit hominē ab obſcuritate ignorantie ad lucem ſapien tie: ex libro de pomo Ariſtotelis: ⁊ etiaʒ per metriſtam. Ars hominem firmat: nec ſi nit eſſe malum. Et ergo cum philoſophia ſiccaſſet oculos Boetij fugatis tenebris i gnorātie redijt vigor intelligentie. Nota quattuor ſunt venti principales qui flant a quattuor partibus mundi. ſcilicet ab oriente: occidente: ſeptentrione: ⁊ meridie. quo ruʒ quilibet habet duos collaterales: ⁊ ſic ſunt duodecim venti quibꝫ verſibꝫ cōtinē tur. Flant ſubſolanus vulturnus ⁊ eurus ab ortu. Atqꝫ die medio nothus heret: affri cus auſtro. Circinus occaſum zephiruſqꝫ fauoneus afflant. Sed veniunt aquilo bore as ⁊ chorus ab arcto. Chorus ergo eſt ventus quo flante generantur nubes ⁊ cōglo merantur ſydera: ſic ꝙ per nubes occultantur. Nota ꝙ polus eſt ſtella que ſemper

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ın eodem loco videtur: ſed hic polus ponitur pro firmamento tanq̄ pars pro toto p ſinodochem. Nota ꝙ polus id eſt celum dicitur ſtare quando eſt obductuꝫ nymboſis imbribus: non ꝙ ſtet: ſed quia motus eius tunc nobis non apparet. motum. n. celi non percipimus niſi per motum alicuius ſtelle. cum autem celuꝫ eſt coopertum obſcuris nubibus nulla ſtella videri poteſt. Nota ſecundum Huguitionem nymbus eſt nubium denſitas ex in tempeſtate orta. ⁊ ſic dicit Bo. hic nymboſis imbribus id eſt denſis pluuijs. ⁊ eſt ratio: quia tenuis imber nō impedit aſpectum aſtroruꝫ. Nota ꝙ boreas dicit ſtare ab antro traitio: quia forte regio traicie eſt cauernoſa: de cuius cauernis exit vētus generatus ex vaporibus ſiccis in terra. Nota poſtq̄ philoſophia terſit oculos Boetij ⁊ coſdeꝫ a fletu lachrymarum compeſcuit: reſtitutus fuit priſtino vigori. vnde oculi ipſius Boetij vt ratio ⁊ intellectus obfuſcati erant tenebris ignorantie: cum iſtis temporalibus adheſit: propter amiſſionem rerum temporaliuꝫ diuerſis fuit ſubiectus paſſionibus. Sed philoſophia oculoruꝫ caliginem abiecit: cū ipſius intellectum illuminauit tenebras ignorantie fugando: a lumine ſpirituali vt ſciencia illuminando.

Mirantes oculos radiis ferit.

Proſa tertia primi libri.

Haud aliter triſticie nebulis diſſolutis hauſi celuꝫ: et ad cognoſcendā medicantis faciem mentem recepi. Itaqꝫ vbi in eā deduxi oculos intuitūqꝫ defixi: reſpicio nutricem meā: in cuius ab adoleſcētia laribus obuerſatus fuerā phi

Proſa tertia primi libri.

Haud aliter triſticie nebulis. Hic incipit tertia proſa primi libri in qua Boeti⁹ oſtendit quomodo philoſophiā cognouerit. ⁊ diuidit: qꝛ primo oſtendit quomodo philoſophiā cognouit: ⁊ qualiter ꝺ preſentia eius āmirari cepit: ⁊ quomodo philoſophia ſibi reſpondit. ſecundo probat philoſophia perſecutionem ſapiētum a vulgaribus nō eſſe nouaꝫ. ſecunda ibi. Nōne apud veteres. dicit primo. Haud pro non: aliter nebulis triſticie mee diſſolutis id eſt fugatis per conſolationem philoſophie: quoniam ſicut nubes diſſoluuntur per flatum boree: ſic ego Boe. hauſi id eſt reſpexi: celum id eſt ſurſum: ⁊ recepi mentem id eſt vigorem rationis: ad cognoſcendā facieꝫ medicantis id eſt medici. Itaqꝫ pro ergo: vbi id eſt poſtq̄: ego reduxi id eſt conuerti oculos: qꝫ pro ⁊: defixi id eſt ſtabilini intuitum in eam reſpexi nutricem meā philoſophiaꝫ: in cuius ſalubris id eſt ſcholis fueram obuerſatus: ab adoleſcentia id eſt a iuuentute mea: ⁊ inq̄ id eſt dixi. O magiſtra omnium virtutum: quid id eſt propter quid tu veniſti: lapſa id eſt progreſſa: ſuperno cardine id eſt de celeſti porta: in has ſolitudines id eſt loca deſerta: noſtri exilij id eſt noſtre relegatiōis: an id eſt nunquid propter hoc veniſti: vt exiſtens rea id eſt tanquam culpabilis: mecum agiteris id eſt manifeſteris falſis criminationibus. Illa philoſophia inquit id eſt dixit. O alumne id eſt per me nutrite: an id eſt vtrum te deſererem: quaſi diceret nō: nec partirer id eſt diuiderē tecū: cōicato labore. i. diuiſo labore: ſarcinā. i. pōdus quā tu ſubtuliſti ob inuidiā: mei noīs. i. rōe ſapiētie: atqui .p certe: nō erat phas. i. honeſtū: phie relinquere iter

innocentis incomitatum id eſt ſine comite: ſupple ſi ego te dereliquiſſem: ego vererer i. timerem: meam criminationem. i. meā damnationē ⁊ valde perhorreſcerē quaſi aliquid nouum acciderit ſupple circa te: eñ pro qꝛ: nū. i. nūquid: tu cēſes. i. iudicas: primum ipſam ſapiētiaꝫ eſſe laceſſitā. i. magnifeſtam: periculis. i. ꝑturbationib⁹: apud improbos mores, i, male morigeratos hoīes. q. d. hoc nō eſt nouū. Nota phia ꝺꝛ medica. ſicut enim medicus morbo fugato ſanitatem inducit: ſic phia ignorantia relegata vitā vtriuſqꝫ ſeculi cōdonat. nam habetur in libro de pomo Ariſtotelis. Qui phiaꝫ iuenerit vitā i vtroqꝫ ſeculo iuenit. ⁊ alibi. Qui me inuenerit vitā inueniet: ⁊ hauriet ſalutē a dño. ⁊ ideo dicit Boe. faciē medicātis. Notandū ꝙ Boe. non ſolum deduxit oculos i philoſophiā: ſed defixit in eā intuitum: per quod innuitur ꝙ q̄ vult philoſophari: oportet ſe totum tradere philoſophie per continuum ſtudiū ⁊ laborē. Nā ſicut vna yrundo adueniens nō facit ver: nec vna dies calida facit eſtateꝫ: ſic nec vna ſpeculatio philoſophica facit philoſophum. Nota ꝙ tempus oportunum ad philoſophandum eſt tempus adoleſcentie. quod innuens Boetius dixit. cuius laribus ab adoleſcentia fueraꝫ obuerſatus. Nam etas hominis aſſimilatur cere: que ſi nimis eſt mollis vel dura nimis formam ſigilli non recipit nec retinet: ſi autem eſt temperate mollis vel dura figuram recipit ⁊ retinet: ſic etas nimis tenera ſicut infantia non recipit doctrinam philoſophicaꝫ: nec etas nimium dura ſicut decrepitus: ſed etas temperata qualis eſt adoleſcentia que faciliter intelligit: ⁊ intellecta memorie commendat. Nota per lares philoſophie intelliguntur diuerſe ſecte philoſophorum: ſicut Ariſtotelis ⁊ Platonis: quibus Boetius ab adoleſcentia fuit obuerſatus. et dicit Huguitio ꝙ obuerſari idem eſt quod conuerſari. Notanduꝫ ꝙ philoſophia dicitur magiſtra omnium virtutum: quia omnes virtutes morales docet: vt patet ex ethicis. ⁊ dico morales propter virtutes theologicas: que ſunt: fides: ſpes: ⁊ charitas ⁊ dicitur philoſophia delapſa a ſuperno cardine: quia omnis ſapientia a domino ꝺo eſt. nam ſecut ſcribitur in prologo libri de regimine principum. Deus eſt qui diuitias ſue ſapientie influit animabus id eſt ſtudentibus tribuit gratiam cognoſcendi cui nihil eſt difficile: ⁊ ſine quo nihil eſt poſſibile poſſideri. Nota vt poſtea patebit ꝙ Boetius falſe criminabatur de litteris compoſitis: ⁊ de impedimento delatoris. ⁊ illud quod faciebat ſapientia dicebatur facere arte magica: ideo dicit ad philoſophiam.

loſophiam. Et quid inquaꝫ tu in has exilii noſtri ſolitudines. O omniū magiſtra virtutum a ſuperno cardine delapſa veniſti. An vt tu quoqꝫ mecum rea falſis criminationibus agiteris. Philoſophia. At inquit te alumne deſererem: nec ſarcinaꝫ quam mei nominis ex liuore ſuſtuliſti: cōmunicato tecum labore partirer. At qui philoſophie phas non erat incomitatum relinquere iter innocentis: meam ſi criminationem vererer: et quaſi nouum aliquid acciderit perhorreſcerem. Num enim primum cenſes apud improbos mores laceſſitam periculis eſſe ſapientiam.

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA

Nunquid veniſti vt tu mecū rea falſis criminationibus agiteris. Nota philoſophia tangit tres ratōnes: propter quas non debuit derelinquere Boe. Prima q₂ nutrix nō debet derelinquere ſuū alūnuȝ. ſecūda qui patitur propter aliū nō decet vt deſeratur ab illo. tertia q₂ non decet philoſophiam derelinquere innocentē. Boe. aūt fuit alumnus philoſophie: ipſe patiebatur iniurias propter philoſophiā ⁊ fuit innocens: ergo ⁊c.

Nonne apud veteres quoqȝ ante noſtri Platonis etatem magnum ſepe certamē cum ſtulticie temeritate certauimus. Eodemqȝ ſuperſtite preceptor eius Socrates iniuſte victoriā mortis me aſtante promeruit. Cuius hereditateȝ cum deinceps epicureum vulgus ac ſtoicū ceteriqȝ pro ſua quiſqȝ parte raptum ire molirentur: meqȝ reclamāteȝ renitentēqȝ velut in partē prede traherent: veſteȝ quā meis texuerā māibus diſciderunt: arreptiſqȝ ab ea panniculis: totā me ſibi ceſſiſſe credentes

Nota ſecunduȝ Huguitioneȝ: laceſſo id eſt cū deſiderio lacero vel vexo vel iniurijs affligo. Nōne apud veteres quoqȝ. Hic philoſophia probat perſecutionē ſapientū a vulgaribus non eſſe nouaȝ: ⁊ hoc primo probat exemplis ātiquis. ſecūdo magis modernis. tertio oſtēdit quid ſit faciendū contra inſultus vulgarū. ſecunda ibi. Quod ſi nec. tertia ibi. Quiſiqū contra. primo dicit. Bene dixi φ perſecutio ſapientuȝ a vulgarib⁹ ⁊ a malis nō eſt noua. nōne apud veteres ante etateȝ noſtri Platonis nos philoſophia ſepe certauimus magnum certamen: cum temeritate ſtulticie id eſt cū ſtultis ⁊ temerarijs hominibus. eodemqȝ Platone viuente magiſter eius Socrates iniuſte promeruit victoriaȝ mortis me ſibi aſtante: cuius Socratis hereditatē id eſt ſcientie hereditarie reliceram ſuis diſcipulis cum epicureum vulgus ⁊ ſtoicum ⁊ ceteri: molirentur id eſt laborarent: ire raptum id eſt rapere vnuſquiſqȝ pro ſua parte: ⁊ cum ipſi traherent me philoſophiam in partem prede me reclamantem id eſt contradicentem: qȝ pro ⁊ renitentem: ipſi diſciderunt veſtē meā quā texueram meis manibus: ⁊ ablatis pāniculis abierunt credentes me totam ſibi ceſſiſſe. ⁊ quia in iſtis apparuerunt quedam veſtigia noſtri habitus id eſt prudentie: imprudentia vulgarium rata id eſt opinata: ipſos meos eſſe familiares id eſt meos diſcipulos ratione ſapientie: peruertit nonnullos eorum id eſt aliquos: errore id eſt perſecutōne: prophane multitudinis id eſt indocti vulgi: ſicut vulgares ſolent peruertere doctos. Nota φ ante tempus platonis multi ſapientes perſecuti fuerunt a vulgaribus: ⁊ tempore Platonis Socrates magiſter eius interijt propter ſuam ſapientiam. Nam ipſe cognouit ſua ſapientia eſſe vnum deum: alios auteȝ colentes plures deos redarguit. quod percipiens dux athenienſium nomine Anetus coegit ipſum bibere venenum in nomine vnius dei ⁊ nihil ſibi nocuit. Poſtea coegit ipſum bibere venenum in nomine pluriuȝ deorum ⁊ interijt. Nota mortuo Socrate diſcipuli ſui qui ſcientiā Socratis tanφ hereditariā ſibi vēdicabāt inceperūt diſſentire: in quo magiſter eoꝝ Socrates poſuiſſet ſummū bonū. q̇dā eim ſuoꝝ diſcipuloꝝ dicti epicuri dicebāt ipm poſuiſſe ſummū bonū in voluptatibus. Alij ſicut ſtoici dicebāt φ in virtutibus: ⁊ q̇libet eoruȝ pro defen

ſione ſue opinionis rapuerunt auctoritatē phie ipſas extorte exponendo. propter qd phia dicit illud reclamaſſe: ⁊ ſic male exponēdo ſciderunt veſtes phie ⁊ ꝑticulas abſtulerunt. ⁊ φuis non eſſent veri philoſophi q₂ tamē videbātur eſſe: multi eoꝝ a vulgaribus occiſi ſunt. Quod nec Anaxagore fugā. Hic phia probat ꝑſecutionē ſapientum exemplis magis modernis dicens. O Boeti ſi non nouiſti fugā Anaxagore: nec

abire. In quibus quoniam quedā noſtri habitus veſtigia videbantur meos eſſe familiares: in prudentia rata nonnullos eoruȝ prophane multitudinis errore peruertit. Quod ſi nec anaxagore fugam: nec ſocratis venenum: nec zenonis tormenta quoniaȝ ſunt peregrina nouiſti: ac canios atqȝ ſenecas: ac ſoraneos: quoruȝ nec peruetuſta: nec in celebris memoria eſt ſcire potuiſti. Quod nihil aliud in cladem detraxit: niſi φ noſtris moribus inſtituti ſtudiis improborum diſſimilimi videbantur

venenū Socratis: nec tormenta ςenonis quoniam iſta ſunt peregrina id eſt extranea ⁊ aliena: tamen tu potuiſti ſcire canios. i. perſecutionē canij: ac Senecas ac ſoraneos. i. ſequaces Soranij: quoruȝ memoria nō ē peruetuſta i. valde antiqua: nec incelebris id ē nō ſine gloria: quos viros nihil aliud detraxit in cladem. i. mortē niſi φ inſtituti. i. informati noſtris moribus ipi videbantur diſſimilimi ſtudijs improborū. Itaqȝ nihil eſt. i. nō eſt cauſa φ tu admirere. i. debeas admirari: ſi in hoc ſalo vite id eſt amaritudine nos ſapientes agitemur id eſt vexemur procellis id eſt aduerſitatib⁹ malorum circunſtantibus: quibus nobis ſapientibus maxime propoſitum eſt id eſt intentio diſplicere peſſimis: quorū malorum ſi ſit numeroſus exercitus: tamē eſt ſpernendus: quia nullo duce ſupple rationis regitur: ſed tantū rapitur errore limphante id eſt precipitante eos admodum limphe: temere id eſt ſtulte: ac paſſim id eſt vbiqȝ.

Nota φ Anaxagoras ſtulticiaȝ hominum ſolem pro deo colentium reprehendit dicens ſolem non eſſe deum: ſed lampadam ardenteȝ: propter quod reus iudicatus eſt ⁊ in fugam compulſus: ergo dicit philoſophia Anaxagore fugā. Nota dicit Socratis venenum de quo dictuȝ eſt ſupra: de quo veneno interijt. Similiter ςeno multa tormenta ratione ſue ſapientie ſuſtinuit. Nota φ Sanius: Seneca: Soranus fuerunt nobiles romani: ⁊ moribus philoſophie inſtructi: propter quod interierūt. Unde Canij dicebantur imitatores a magiſtro ſuo Canio. Similiter Soranij dicuntur a Sorano qui fuit poeta: ⁊ ei⁹ ſequaces ab eo denominantur. Nota de ſeneca dicit Boe. in diſciplina ſcholarium φ Nero familiarē ſuū preceptorēqȝ Senecam ad eligēde mortis arbitriū coegit. Nota φ ſapiētes diſſimiles ſtudijs ſunt iprobоꝝ: q₂ di. Seneca in libro de amicitia. diſpares mores diſparia ſequūtur ſtudia: quoꝝ diſſimilitudo diſſoluit amicitiam. nec vnφ improbi ꝓbis: nec probi improbis amici eſſe poſſunt: non ob aliam cauſam niſi q₂ tanta ē inter ipſos diſtātia: quāta poteſt eſſe ſtudioruȝ maloruqȝ morum diſtantia. Nota φ propoſitum ſapientum eſt diſplicere peſſimis: quia dicit Seneca in de remedijs fortuitorum. Malis diſplicere laudabile eſt. ⁊ alibi. virtus ſeſe diligit aſpernaturqȝ malum. ⁊ poeta. Opto placere bonis: prauis odioſus haberi. Nota dicit exercitum malorum eſſe innumeroſum: quia ſecundum Salomonē ſtul

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA

torum infinitus eſt numerus: ⁊ peruerſi difficulter corriguntur. Nota ꝙ mali non re
guntur duce rationis: quia ratio deprecatur ad optima: mali autem operantur peſſi
ma. Ducuntur enim errore ſenſualitatis vitam beſtialem proſequentes: de quibus
dicitur in libro ethicorum. Quidam ſunt homines vitam pecuduꝫ eligentes ſimiles
Sardanapalo: ⁊ ergo dicit philoſophia ꝙ tales non ſunt timendi: quia ex quo nõ re-
guntur per rationem: tũc
eorũ fatuitas faciliter diſ
ſipatur. Qui ſi quãdo cõ
tra nos. hic philoſophia
oſtendit quid ſit faciendũ
contra inſultus malorum
dicens. Si exercitus ma
lorum incubuerit: i. eſt
inſtiterit: ſtruens id eſt fa
ciens: aciem id eſt bellum
contra nos ſapiẽtes: qui
deꝫ pro certo: noſtra dux
id eſt ratõ: cõtrahit id eſt
colligit: copias id eſt ſciẽ
tias ⁊ virtutes copioſas:
in arcem id eſt in altitudi
nem ſpeculationis celeſti
um: vero pro ſed illi ma-
li occupantur circa diripi
ẽdas id eſt auferẽdas: in-
utiles ſarcinulas id eſt di
uitias corporales que ſar
cina ⁊ põdus corpis ſunt

Itaqꝫ nihil eſt quod ammireris ſi in hoc
vite ſalo circũſtantibus agitemur procel
lis: quibus hoc maxime propoſituꝫ eſt peſ
ſimis diſplicere. Quorumquidem tamet
ſi innumeroſus exercitus ſpernendus ta
men eſt: quoniam nullo duce regitur: ſed
errore tantum temere ac paſſim lymphan
te raptatur. Qui ſiquãdo contra nos aci
eꝫ ſtruens valẽtior incubuerit: noſtra qui
dem dux copias ſuas in arcem cõtrahit.
Illi vero circa diripiendas inutiles ſarci
nulas occupantur. At nos deſuper irri
demus: viliſſima rerum queqꝫ rapientes
ſecuri totius furioſi tumultus: eoqꝫ vallo

inutile animam ſubmergentes: at nos ſapientes in contemplatione celeſtium conſti
tuti irridemus malos rapientes queqꝫ viliſſima rerum: nos ſecuri exiſtentes totius
furioſi tumultus id eſt contra furioſum tumultum malorum: quia nos ſumus muni-
ti eo vallo id eſt munimine quo non ſit fas aſpirare id eſt accedere: ſtulticie graſſan-
ti id eſt impugnanti nos. Notandum Bo. hic noſtram rationem appellat ducem.
vnde ratio diffinitur ſic. Eſt habitus dirigens omnem actionem humanam in vlti-
mum ⁊ optimum finem. Item nota per arcem ipſe intelligit altitudinem ſpeculatio
nis celeſtium: ⁊ ad hanc ducit nos ratio: ⁊ hoc eſt vltimum bonum humane vite qđ
nullus auferre poteſt. Nota copie in hoc loco dicuntur appetitus ſenſitiui. ⁊ dicũ
tur copie quaſi cupie: quia cupiunt res aliquando contra rationeꝫ. ⁊ tales copias dꝫ
regere ratio: ⁊ debet ſe munire vallo humilitatis ⁊ pacientie: ⁊ tunc omẽs impugna
tiones aduerſitates ⁊ miſerias equanimiter ſuſtinebit: ⁊ temptationes ⁊ delectatio
nes noxias quas ſuggerit diabolus ⁊ caro impellit ⁊ mundus cõmouet nõ timebit.
hec Marquardus. Item nota ille merito eſt deridendus qui maiori ⁊ meliori bono
dimiſſo eligit ⁊ occupatur circa bona viliora: ſed ſapientes eligunt bona anime que
ſunt maxime bona primo ethicorum: ⁊ vulgares eligunt bona temporalia que dicun
tur viliſſima rerum: quia impediunt hominem in cognitione ſummi boni. Notan-
dum arx arcis eſt altum edificium in quo hoſtes pugnant. hic autꝫ accipitur pro cõ
templatione celeſtiũ ⁊ ſpe futuroꝝ bonoꝝ. nã per hec duo ſapientes oẽm aduerſitatẽ

malorum ſuperãt: ⁊ circa contemplationẽ diuinorũ tota intentio ſapientis verſatur.
vnde Boetius in tractatu de ſummo bono di. Philoſophus maxime delectatur i pri-
mo principio ⁊ in contemplatione ſumme bonitatis: ⁊ hec enim eſt vita philoſopho
ruꝫ ſine qua nemo viuit vita recta. Nota ꝙ hoc nomine valluꝫ di. Greciſta. Eſt val
lus palus circa caſtruꝫ preacutus. Nexio paloꝝ: ſed murus ſit tibi vallũ. Nota aſpi
rare ſecundum Huguitio
nẽ eſt anhelare conari vel
deuenire. Item ſecunduꝫ
eum graſſor graſſaris per
g. inuadere vel crudeliter
impugnare.

muniti: quo graſſanti ſtulticie aſpirare
phas non ſit.

Metrum quartum primi libri.

Uiſquis cõpoſito ſerenus euo.
Fatum ſub pedibus egit ſuperbũ.
Fortunamqꝫ tuens vtrãqꝫ rectus.
Inuictum potuit tenere vultuꝫ.
Non illum rabies minæqꝫ ponti.
Verſum funditus agitantis eſtum.
Nec ruptis quotiens vagus caminis.
Torquet fumificos veſeuus ignes.
Haud celſas ſoliti ferire turres.
Ardentis via fulminis mouebit.

Metruꝫ .iiij. primi libri.
q Uiſquis cõpoſi
to ſerenus euo.
Hic icipit quar
tum metruꝫ hu
ius primi quod vocatur
metrum valenticuꝫ ab in
uentore: ⁊ cõſtat ex ſpon-
deo dactilo ⁊ tribus tro-
cheis. vñ põt dici metruꝫ
trocheicũ a pede p̃dñan-
te. In h̃ metro phia oſtẽ
dit qualiter hõ debeat ſe
habere: vt perſecutiones
improborum nõ preuale
ant contra ipm. ⁊ hoc pri
mo declarat quibuſdaꝫ ſi
milibus. ſecũdo exclamat
cõtra timẽtes tyrannos.
ſecũda ibi. Quid tantũ miſeri. dicit primo. Quicũqꝫ homo ſerenus. i. clarus virtute:
cõpoſito euo id eſt ordinata vita: egit id eſt calcauit ſub pedibus: ſuperbuꝫ fatũ id eſt
euentum rerum temporaliũ. ⁊ quicunqꝫ tuens id eſt reſpiciens: vtranqꝫ fortunam id
eſt proſperam ⁊ aduerſam: rectꝰ id eſt nõ flexus: potuit tenere vultum id eſt animuꝫ in
uictum ita ꝙ non vincatur proſperitate ſe extollendo nec aduerſitate deprimendo: il-
lum hominem non mouebit id eſt turbabit: rabies ponti id eſt inundatio maris: exa
gitantis id eſt mouentis: funditus id eſt a fundo eſtũ: verſum id eſt ebulitionẽ verſaꝫ:
qꝛ in ebulitione maris aqua vertitur per fluxum ⁊ refluxũ. q. d. Impetus maris faci-
ens ebulitionem nõ nocebit illi homini qui non extollitᷣ in proſperis nec deprimitur
in aduerſis: nec tali homini nocebit ignis veſeui mõtis: quotiẽs ille mõs torquet id ẽ
emittet ignes fumificos: ruptis caminis id ẽ cauernis ſuis. q. d. nec tali homini noce
bit vagus veſeuus ſuis ignibꝰ: nec illum hoiem mouebit via ardentis fulminis: ſoliti
id eſt conſueti: ferire celſas turres. Nota phia tangit tria que non nocẽt homini qui
conſtans eſt in vtraqꝫ fortuna. Primum eſt rabies maris per quam deſignantur luxu
rioſi. ſicut enim mare ſole ⁊ motu ſuo incaleſcit ⁊ fetet: ſic luxurioſi concupiſcentia ſua
inardeſcunt: ⁊ peracta libidine fetent. De quibus dicit ſcriptura. Perierunt iumen-
ta in ſtercore ſuo, tales luxurioſi non nocebunt homini conſtanti in vtraqꝫ fortuna.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Secundum qđ tangit eſt ignis veſeui montis: per quem deſignantur auari ⁊ inuidi. ſicut eniꝫ ignis veſeui montis ſemper ardet: ita auari ardent in concupiſcentia bonorum exteriorum. ⁊ ſicut ignis eructuans quandoqꝫ conſumit loca vicina: ſic inuidi quandoqꝫ nocent verbis ſi non poſſunt factis. ⁊ tales inuidi non nocebunt homini conſtanti. Tertium quod tangit eſt ictus fulminis: per quem intelliguntur ſupbi. ſicut eiꝫ fulmen gñat in alto: ſic ſuperbi alte ſe extollūt. ⁊ mirabile videtur de ſuperbis: ꝙ cum alijs hominibus habitare volunt ⁊ tamen ad celum volare nō poſſunt. tales ſuperbi non nocebunt homini cōſtanti. Alij per rabieꝫ maris intelligunt inuidos: ꝑ ignem iratos: per fulmen ſuperbos: vt dictum eſt. Alij per mare quod eſt ſonoroſum intelligunt auaritiam: per ignem penam corporis: per fulmen rerum ablationeꝫ.

Quid tantum miſeri ſeuos tyrannos:
Mirantur ſine viribus furentes
Ne ſperes aliquid nec extimeſcas
Exarmaueris impotentis iram.
At quiſquis trepidus pauet vel optat
Quod non ſit ſtabilis ſuiqꝫ iuris.
Abiecit clipeum locoqꝫ motus
Nectit qua valeat trahi cathenam.

Nota veſeuus eſt mons ytalie intrinſecus ardens: qui quandoqꝫ ruptis cauernis emittit ignem qui loca vicina cōſumit. Nota circa hoc ꝙ dicit ſerenus euo. Seneca dicit. Talis eſt animus ſapientis qualis eſt mundus ſuperluminatus. talis autem mundus ſemper eſt ſerenus: ⁊ ſic animus ſapientis in vtraqꝫ fortuna ſemper eſt ſerenus. vnde Ariſto. in ethicis dicit. Sapiens bene ſcit ferre fortunas: q̄a ſe hꝫ ſicut tetragonū ſine vituperio. Quid tantum miſeri ſeuos tyrānos. hic philoſophia exclamat contra timentes tyrannos di. Quid id eſt quare miſeri homines mirantur timendo ſeuos tyrannos furentes ſine viribus. q. d. tyranni ſunt impotentes: quia nō p̄ualent niſi inq̄ntum homo ſe ſubiicit eis. ⁊ addit non ſperes aliquid de bonis temporalibus nec timeas eos de aduerſitatibus: tunc tu exarmaueris. i. debilitaueris iram impotentis tyranni. ſed quicūqꝫ homo trepidus pauet timore malorum temporalium vel optat bona temporalia: talis non eſt ſtabilis ⁊ ſui iuris. i. proprie libertatis. ipſe abiecit clipeum ſecuritatis ⁊ motus a loco ſtabilitatis. ipſe nectit id eſt componit cathenam affectionum qua valeat trahi ad triſticiam ⁊ dolorem mētis. Nota poteſtas terrena ad nihil ſe extendit niſi ad largiendum bona temporalia vel ad auferendum ea: ⁊ ideo nullus ſubiacet terrene poteſtati: niſi qui ſperat talia bona vel timet eorum ablationem. qui autē nec timet nec ſperat: ipſe eſt omnino ſupra vel extra terrenam poteſtatem. ⁊ quia per conſequens terrena poteſtas ſibi nec proficere nec obeſſe poteſt. propter quod philoſophia exclamat contra illos qui tanq̄ miſeros qui ſpe bonorum temporalium vel timore ablationis eorum ſubiiciunt ſe terrenis poteſtatibus dicens. Quid tantum miſeri. Nota circa illud. At quiſquis trepidus. Seneca dicit in libro de virtutibus cardinalibus. Magnanimitas ſi inſit animo tuo cū magna fiducia viue intrepidus ⁊ alacer. magni animi eſt nō vacillare: ſ cōſtare ⁊ finē vite intrepide expectare. ſi magnanimus es nunq̄ iudicabis tibi cōtumeliā inferri ab inimico: ſed dices nihil mihi nocuit: ſed animum nocendi habuit. Nota tyrannus quondaꝫ dicebatur quidam rex fortis: ⁊ dicebatur a tyro id eſt fortitudine: ſed illud nomen eſt cauſa appropriata principantibus ⁊ peſſimis, ⁊ dicuntur a tyro id eſt fortitudine: ſeu illud nomē

eſt cauſa appropriata principātibus peſſimis. ⁊ dicuntur a tyro id eſt ab anguſtia quam inferunt ſuis ſubditis. Nota ꝙ clipeus ſumitur hic pro ratione hominis: qꝛ ſicut clipeus defendit nos ne ledamur a telis ⁊ a ſimilibus: ita ratō hominis tuetur eum ⁊ prouidet ſibi ne offendatur.

Proſa quarta primi libri.

Proſa quarta libri primi.

ſ

Entis ne iquit hec: atqꝫ animo illabūtur tuo. Expers es lire. alias. Es ne aſinus ad liraꝫ. Quid fles. quid lachrymis manaſ. Cōfitere mihi: ne occultes. Si operam medicātis expectas oportet vt vulnus detegas tuum. Boetius. Tum ego collecto in vires animo. Anne adhuc eget ammonitōne: nec per ſe atis emiet fortūe i nos ſeuiētis aſperitas.

Entis ne inquit hec. Hic incipit proſa quarta in q̄ phia primo iquirit Boe. ſuper attentionem predictorum: ⁊ hortatur ipſum ad ſui morbi reuelationē. ſecūdo Boe. reuelat morbum ſuum. ibi. Tuꝫ ego. primo di. O Boe. nunq̄d ſentis id eſt itelligis ea q̄ dicta ſunt: atqꝫ illabūtur id eſt imprimūtur aīo tuo. Et ſubiungit grecū qđ in latino valet. Es ne aſinꝰ ad liram. quid fles. quid manas id eſt fluis lachrymis. Et ſubiungit grecuꝫ quod tantum valet. Confitere mihi ne abſcondas: ſi expetas operaꝫ id eſt intelligentiam medicantis: oportet vt detegas id eſt manifeſtes vulnus tuum. Nota ꝙ prouerbium erat apud grecos: cum aliquis audiuit verba alicuius ⁊ non auertit nec curauit intellectum verborum illi dicebatur. Es ne aſinus ad liram. facis enim ſicut aſinus poſitus circa lirā qui audit ſonū lire: ſed non percipit melodiam: nec proportionem ſonorum intelligit: nec delectatur in ea: ſic aliquis audiens verba ⁊ non curans intellectum eorum dicitur eſſe aſinus ad liram. Nota ſiquis voluerit ſanari oportet morbum vel vulnus ſuum detegere ⁊ manifeſtare. Unde Seneca tertia dicit epiſtola. Nemo per ſe ſatis valet vt emergat: ſed oportet vt manum porrigat: ⁊ alius ipſum extrahat: tunc enim morbi ad ſanitatem inclinant: cum ex abdito erumpunt ⁊ vim ſuam proferunt. Tum ego collecto in vires animo. Hic Boetius reuelat morbuꝫ ⁊ dolorem ſuum. ⁊ primo oſtendit ſe eſſe perturbatum: ex his que iniurioſe agebātur circa ipſum. ſecundo ex his que generaliter vidit in alijs. ibi. Uidere autē videor. Primo oſtendit ſe perturbatum ex ſui exilij relegatione. ſecundo ex meritorum ſuoruꝫ fruſtratione. Tertio ex iniuſta ſui condemnatōne. Quarto ex fame ſue leſione. ſecunda ibi. Quotiens ego. tertia ibi. Quibus autem. quarta ibi. At vero hic. Adhuc diuiditur. primo facit quod dictuꝫ eſt. ſecundo reſpondet obiectioni. ibi. Atqui tu. Dicit primo ſic. Tum id eſt tunc: ego Boetius collecto animo in vires id eſt reſumptis viribꝰ animi dixi: an ne ſatis eminet id eſt apparet aſperitas fortune ſeuientis contra nos. nunquid adhuc eget ammonitione id eſt declaratione: nunquid facies id eſt diſpoſitio huius loci ſcꝫ carceris mouet te: heccine id eſt nunquid: hec bibliotheca id eſt locus ſtudij queꝫ habui in patria: quem tu philoſophia delegeras id eſt elegiſti tibi certiſſimam ſedem in noſtris laribus: in qua bibiliotheca tu mecum ſedens diſſerebas id eſt diſputabas: de ſcientia rerum diuinarum ⁊ humanarum: nunquid erat mihi

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

tunc talis habitus vilis ⁊ talis vultus triſtis: cũ ego rimarer .i. inueſtigarem tecum
ſecreta nature: cum deſcriberes mihi vias ſyderum id eſt curſus ſtellarũ: radio .i. vir-
ga geometrali: cum tu formares .i. formare docuiſti: mores noſtros .i. mores hominũ:
⁊ rationem id eſt diſpoſitionem totius vite: ad exemplar .i. ſimilitudinem celeſtis or-
dinis: ſunt ne iſta premia que referimus .i. reportamus tibi: obſequentes id eſt ſer-

Nihil ne te ipſa facies loci mouet. Hecci
ne eſt bibliotheca: quam certiſſimam tibi
ſedem in noſtris laribus ipſa delegeras:
in qua metuz ſepe reſidens: de humanarũ
diuinarumqz rerũ ſciẽtia apte differebas
Talis habitus taliſqz vultus erat: cum te
cum nature ſecreta rimarer: cum mihi ſy
derum vias radio deſcriberes: cuz mores
noſtros totiuſqz vite rõnem ad celeſtis or
dinis exẽplar formares. Heccine premia
referimus tibi obſequẽtes. Atqui tu hãc
ſententiã Platõis ore ſanxiſti: btãs fore
reſpublicas: ſi eas vel ſtudioſi ſapie rege

uientes. Nota ꝙ biblio
theca eſt locus vbi repo-
nuntur libri. ⁊ dicitur a bi
blio .i. iunco in quo anti-
qui ſcribebant libros. ta-
lem bibliothecam habuit
Boe. rome marmoreis la
pidibus politã in qua ſtu
duit de reb9 diuinis ⁊ hu
manis. No. Boe. d. phi
loſophiaz ſibi elegiſſe cer
tiſſimã ſedẽ in bibliothe-
ca. hoc. d. pro tanto: quia
licet Boetius eſſet diuer-
ſis officijs ⁊ negocijs oc
cupatus: tamen nulli cor
tam certis temporib9 taz
certa ratione vacabat ſi-
cut ſtudio in libris philo
ſophicis: quos in certo lo
co repoſitos habuit. No
ta philoſophia tractat de rebus diuinis ⁊ humanis. Unde Seneca .xxi. Non poteſt
virtus perfecta eſſe nec equalis tenor vite ſine philoſophia: per quam diuina ⁊ huma
na cognoſcuntur: quia ſi te occupas incipis eſſe deorum ſocius. ⁊ alibi dicitur. O Lu
cille ſcio neminem bene viuere poſſe: ⁊ tollerabiliter ſine ſtudio philoſophie: quia ſine
ſtudio philoſophie anima egra eſt. No. Boetius ſtuduit in naturali philoſophia.
propter hoc dicit. Cum tecum nature ſecreta rimarer. ſtuduit etiam in philoſophia
morali. ergo dicit. Cum mores noſtros. ſtuduit etiam in aſtrologia. propter hoc dicit.
Cum mihi ſyderum vias radio deſcriberes. Ubi nota radius eſt virga geometralis:
qua geometri deſcribunt figuras in puluere ſuppoſito. Nota ꝙ vita humana ⁊ mo
res hominum debent formari ad ſimilitudinem celeſtis ordinis. ſicut enim ſpere infe
riores planetarum obediunt ſpere ſuperiori: ⁊ reguntur motu firmamenti: ſic virtus
noſtra ſenſibilis debet obedire virtuti rationali ⁊ regi ab ipſa. turpe enim eſt abijce-
re regimen ſuperiorum ⁊ induere regimen inferiorum: quod nobis commune eſt cum
beſtijs: ſicut dicit Albertus ſuper tertio d̃ anima. Nota ex quo Boetius ratione ſue
ſapientie in miſeriam fuit poſitus: ideo dicit ad philoſophiam. ſunt ne hec premia
que nos referimus obſequentes tibi. Atqui tu hanc ſententiã. Hic Boetius reſpõ-
det obiectioni. poſſet enim philoſophia ſibi obijcere dicendo. quale premium debui-
ſti reportare cũ tu nõ ſtuduiſti ꝑpter ꝯmune bonũ: ſꝫ ꝑpter vanã gl̃iaz ⁊ ꝑpter ꝓpriã
vtilitatẽ. Cui obiectioni rñdet Boe. dicẽs. O phia tu ſanxiſti .i. cõfirmaſti hãc ſniaz
ore Platonis btãs eẽ reſpublicas ſi eas ſapiẽtes regerẽt: vel ſi rectores eaꝝ cõtigiſſet
ſtudere ſapientie: ⁊ confirmaſti ore eiuſdem Platonis neceſſarium eſſe reipublice: ꝙ a

ſapiẽtibus regeretur: ne gubernacula id eſt regimina cõmiſſa: improbiſqꝫ id eſt ⁊ fla
gitioſis ciuibus vrbium inferrent peſtez: ac id eſt etiam: perniciem id eſt dãnum bo
nis hoibus. igitur ego ſecutus hanc auctoritatez id eſt ſentẽtiã ꝙ didiſceraz a te phi
loſophia inter ſecreta ocia: ego optaui id eſt curaui: transferre id eſt deducere: in actũ
id eſt i opus: publice amminiſtratõnis id eſt cõis vtilitatis. tu phia ⁊ de9 qui inſeruit

rent: vel earum rectores ſtudere ſapientie
contigiſſet. Tu eiuſdem viri ore hãc ſapiẽ
tibus capeſſunde reipublice neceſſariam
cauſaz eſſe monuiſti: ne improbis flagitõ
ſiſqz ciuibus: vrbiuz relicta gubernacula:
peſtez bonis ac perniciẽ inferrẽt. Hãc igi
tur auctoritatẽ ſecutus: quod a te inter ſe
creta ocia didiſcerã: trãſferre in actuz pu
blica ãminiſtratõis optaui. tu mihi et qui
te ſapientum mentibus inſeruit deus con
ſcii eſtis: nulluz me ad magiſtratuz: niſi cõ
mune bonoruz omniuz ſtudiuz detuliſſe.
Inde cuz iprobis graues inexorabileſqz
diſcordie fuere: et quod cõſciẽtie libertas
habet: pro tuendo iure ſpreta potentum
ſemper fuit offenſio. Quotiens ego
Conigaſtũ imbecillis contra cuiuſqz for

id eſt infudit te mẽtibus
ſapientum: eſtis mihi con
ſcij id eſt teſtes nullum ſtu
dium me detuliſſe ad ma
giſtratuz: niſi cõmune ſtu
dium bonorũ: quaſi dice-
ret nihil mouit me ad ma
giſtratũ gerendum niſi cõ
munis vtilitas: ide id eſt
propt̃ hoc: mihi erãt gra
ues id ẽ difficiles: ꝙ id ẽ
⁊: inexorabiles id eſt inex
plicabiles diſcordie cum
improbis: ⁊ ſemp fuit mi
hi ſpreta offenſio potentũ
ꝓ tuendo: iure id eſt ꝓ iu-
ſticia defendẽda: qđ hꝫ li
bertas cõſcie .i. libera cõ
ſciẽtia id eſt nullum time-
re pro tuẽdo iure. Nota
ſcđm Platonem beata eſt
reſpublica cuius domin9
philoſophus eſt: ⁊ ve gen
ti cuius dñs puer eſt. ⁊ ra
tionabiliter: quia philoſo
phia ⁊ ſapientia vitam
diſponit: actiones regit
egenda ⁊ omittenda demonſtrat. Unde Seneca .xvi. epiſtola dicit. Si vis
omnia tibi ſubiicere ſubiice ⁊ te rationi. Multos enim rexeris: ſi ratio te rexerit. Et
ariſtoteles in prohemio methaphiſice. Sapientis eſt regere ⁊ ordinare. Ex quibus
patet ꝙ regimen reipublice ſpectat ad ſapientes. ꝓ tanto dicit Tullius in princi-
pio ſue rethorice. ad rempublicam plurima pertinent commoda: ſed moderatrix et
regulatrix omnium rerum preſto eſt ſapientia. Nota ꝙ ſtudioſi ſapientie dicuntur
illi q̃ iã ꝑ ſtudiũ adepti ſunt ſapiaz. Illi aũt dicũtur ſtudere ſapie q̃ adhuc ſtudẽdo ac
q̃rũt ſapiam. No. ꝙ Boe. ſtudiũ vocat ociũ: qꝛ i ſtudio hõ ociat̃ ab exteriori occupatõ
ne. de quo ocio ſiue q̃ete loq̃t̃ Seneca .lxvij. ep̃la di. Nulla placida ẽ q̃es: niſi quã ratõ
cõponit. ⁊ illa ṽa ẽ trãquilitas i q̃ mens hõa explicat̃. Nota ꝙ de9 immittit ſapiam mẽ
tib9 ſapiẽtũ. ſꝫ ſcribit̃ i ꝓlogo de regimie ꝑncipũ. De9 ẽ q̃ diuitias ſue ſapie influit in
aĩas ſapiẽtũ. No. ꝙ libertas cõſcie hꝫ nullũ metuere: qꝛ dicit Macrobi9. ſꝫ hꝫ libera
ꝯſcia ꝓpriũ: ꝙ ſiq̃s poſſideat nullũ poteſtẽ metuat. Itẽ Sene .l. iiij. Sapiẽs ex libero
arbitrio nihil timet imbecillitatẽ hominis: qꝛ ſecuritatẽ dei habet. Et ſeneca de q̃tuor
virtutibus cardialibus dicit. Ut iuſtus ſis nõ ſufficit ꝙ inocẽs ſis: ſꝫ vt inocẽtes ab

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

iniuria ſerues. Et idẽ Juſticia eſt vinculum diuine ⁊ humane ſocietatis. Quotiens ego Cõiugaſtuꝫ. Hic Boetius oſtẽdit ſe perturbatum ex meritorũ fruſtratione ſuoruꝫ ⁊ primo tangit merita ⁊ beneficia alijs exhibita. ſecundo tangit fruſtrationẽ eorum: ibi. Sed eſſe. prima in ſeptem partes ſecundũ ꝙ recitat ſeptem beneficia q̃ patebũt. primo dicit. Ego Boe. multotiẽs ipm̃ Coniugaſtũ qui fuit officialis regis Theodorici: obuius. i. cõtrarius: excepi. i. impediui: ipm̃ facientẽ impetuꝫ. i. inſultũ: contra fortunas. i. contra bõa fortune: cuiuſqꝫ hõis imbecillis. i. impotentis reſiſtere. tunc ponit ſecundum beneficium dicens.

tunas impetum facientem obuius excepi Quotiens Trigullã regie prepoſituꝫ domus ab incepta perpetrataqꝫ iaꝫ prorſus iniuria deieci Quotiens miſeros quos infinitis calũnijs: ipunita barbarorum ſemper auaritia vexabat: obiecta periculis auctoritate protexi. Nunquam me a iure ad iniuriaꝫ quiſquã detraxit. Prouincialium fortunas: tum priuatis rapinis: tum publicis vectigalibus peſſundari: nõ aliter ꝙ qui patiebatur indolui. Cum acerbe fa

quotiẽs ego deieci. i. auerti trigullã ſic dictũ: ꝑpoſitũ regie domꝯ. i. regalis aule: ego ipm̃ deieci ab incepta ⁊ ꝑpetrata iniuria ipſis pauperibꝯ. tunc ſubiungit tertium beneficiuꝫ dicens. Quotiens ego ꝓtexi miſeros. i. pauperes quos auaritia barbarorũ id eſt crudeliũ hoim̃: ipunita. i. incaſtigata: vexabat infinitis calũnijs id eſt miſerijs: illos ego protexi auctoritate mea obiecta. i. expoſita: periculis. i. damnis. Nunꝙ quiſꝙ id ẽ aliquis: detraxit me id eſt deflexit a iure ad iniuriam. Nota ꝙ Coniugaſtus fuit quidam nobilis familiaris regis Theodorici: qui ſuus officialis fuit ⁊ totus tyrãnus: qui plures hoĩes iuſſit impotẽtes. ſ. ſua ipſis auferendo: quẽ Boe. ſibi cõtrarius a ſuo impetu iniurioſo auertit. talis etiam erat Triguilla prepoſitus aule regie. Nota ſecundũ Huguitionem ꝙ barbarus idẽ eſt ꝙ crudelis incultus ⁊ ſtolidus: ⁊ eſt nomẽ crudelitatis. vnde oliꝫ oẽs ac vniuerſe gentes dicte ſunt barbare preter grecos ⁊ latinos. ⁊ barbaria dicitur quedã terra iuxta greciam ſita propter crudelitatis excellentiã. Nota dicit nũquã a iure ad iniuriam: ⁊ hoc debet gloſari ſic. ego nec ſum retractus a iure amore nec odio nec timore nec proprio cõmodo: q̃ oĩa ſolent impedire veruꝫ iudiciũ. vñ dicit Laborintus. Quẽ nũmus pſona ꝓces de tramite recto. Non ducũt iudex ſydera laude ferit Prouincialiũ fortunas. Hic Boe. ponit quartũ beneficium dicens. Ego indolui ſicut illi qui patiebãtur fortunas. i. bona fortune ꝓuĩcialiũ id eſt illorũ hoiꝫ: q̃ tũ. i. aliquãdo: peſſundari id eſt ſubijci: priuatis rapinis id eſt occultis tũꝫ. i. aliquãdo publicis vectigalibus. i. tributis. q. d. cum prouinciales nũc ſpoliarentur: nunc in tributis bona ipſorum auferendo: ego dolui tantum ſicut qui patiebantur. Nota ꝙ omnem ciuitateꝫ vel regionem quã romani expugnauerunt fecerunt tributariaꝫ vel colonam vel prouinciaꝫ. tributariam faciebant quando relictis inhabitatoribus terre ad tributum ſoluendum homines cõpellebant. Colonã autẽ faciebãt cũ expulſis habitatoribus alienos inſtituerũt ad inhabitandũ. Prouinciam autẽ faciebãt quãdo aliquẽ romanũ preficiebãt illi terre qui collectis redditibus eos romam mitteret: ⁊ ĩhabitatores illius terre dicebantur prouinciales. Jſti prouinciales aliquando moleſtaban

tur occultis rapinis. i. extractionibus ſuorũ prefectorũ: aliquando publicis vectigalibus. i. tributis que indebito modo ⁊ iniuſto exigebãtur ab eis: de quo Boetius doluit. Nota vectigal proprie dicĩ tributũ qꝺ daĩ de vectura. Nota ſecũdũ Huguitionẽ prouintia eſt regio ſubiugata romanis ⁊ tributaria facta. Jnde prouĩcialis id eſt tributarius. Cuꝫ acerbe famis tempore. Hic ponit quintum beneficium dicens. Cum

mis tempore grauis: atqꝫ inexplicabilis indicta coemptio profligatura inopia cãpaniam prouinciam videretur: certamen aduerſum prefectum pretorii communis commodi ratione ſuſcepi: rege cognoſcente cõtendi: et ne coemptio exigeretur eui ci. Paulinũ conſularẽ virum: cuius opes palatini canes: iam ſpe atqꝫ ambitõne deuoraſſent: ab ipſis hiãtium faucibus retraxi. Ne Albinum conſulareꝫ virum preiudicate accuſationis pena corriperet: odijs me Cypriani delatoris oppoſui. Satis ne ĩ me magnas videor exacerbaſſe diſcordias. Sed eſſe apud ceteros tutior debui: q̃ mihi amore iuſticie nihil apud aulicos

tempore magne famis eſſet indicta id eſt inſtituta grauis coẽptio id eſt angaria: que coemptio erat profugatura id eſt punitura cãpaniaꝫ prouinciaꝫ: inopia id eſt paupertate ego Boe. ſuſcepi certamẽ contra prefectũ pretorij q̃ indixerat iſtam coemptõnem: ⁊ ratõe cõmunis boni ego certaui rege cognoſcente: ⁊ deuixi ne exigeretur illa coemptio. Nota coemptõ eſt inſtitutio ſuper aliqua portione danda de re emenda vel vendenda. ⁊ talis fuit inſtituta ſuper cãpaniam prouinciam deſtruendam quam Boecꝯ remouit. Paulinum conſulareꝫ virũ. hic ponit ſextum beneficium dicens. Ego traxi id eſt liberaui Paulinum virum conſulareꝫ: cuius opes iam deuoraſſent ſpe ⁊ ambitione. i. cupiditate: canes palatini id eſt familiares regis ſimiles canibus: illum traxi a faucibus hiantium id eſt appetentium opes paulini. Nota ꝙ familiares regis qui preſidebant palatio vocabãtur canes palatini. ſicut enim canes habent ora hiantia ad cupidas eſcas: ſic iſti hiabant ad diripiendas facultates pauperum romanorũ. Tũc ponit ſeptimũ beneficiũ dicens. Ego interpoſui me odijs Cypriani delatoris. i. accuſatoris: ne pena preiudicate accuſationis corriperet id eſt puniret Albinum virum conſularem. Nota ꝙ Cyprianus qui fuit de familia regis iniuſte accuſauit virũ Albinum conſulareꝫ: qui prius iudicatus fuit ad penaꝫ ꝙ accuſatus: ⁊ ne iſta pena cui adiudicatus fuerat ipſuꝫ Albinum corriperet: Boe. ſe exponens odijs Cypriani accuſatoris Albinum ſaluauit. Nota ex iſtis beneficijs enumeratis apparet: ꝙ Boetiꝯ non geſſit magiſtratum pro vtilitate propria: ſed pro communi bono. ſi enim propriam vtilitatem intendiſſet: vtiqꝫ odium ⁊ offenſam potentũ euitaſſꝫ: qꝺ non fecit. ⁊ prius. d. nũꝙ me a iure ad iniuriã quiſꝙ detraxit: ex quo ſtr̃ apparet ipm̃ nõ queſiuiſſe propriũ cõmodũ. tales eñ frequẽter de iure deflectũtur. ⁊ ſubdit. nũquid videor ĩ me id eſt contra me: exacerbaſſe id eſt irritaſſe ſatis magnas diſcordias opponendo me potẽtibus. q. d. imo. Sed eſſe apud ceteros tutior. hic tãgit fruſtrationẽ ſuorũ beneficiorum dicens. Sꝫ ego debui eſſe tutior apud ceteros romanos: quibꝯ impendi

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

iſta beneficia ⁊ tamen non ſum tutus: vt poſt videbitur. licet ego non meruerim ſecuritatem apud aulicos id eſt familiares regis aulam habitantes in opponēdo me eis amore iuſticie. Nota ꝙ vna cauſa perturbatōis Boetij fuit fruſtratio ſuoꝝ meritoꝝ: quia amicitia ⁊ gratia iſtorum fruſtrabatur circa ipſuz: quibus multa beneficia impēdit: ⁊ propter quos multa odia ⁊ indignationes incidit. Quibus aūt deferentibus percuſſi ſumus. Hic Boetius tangit ſuam ꝑturbationem ex iniuſta ſui condemnatione. ⁊ primo facit hoc. ſecūdo expurgat ſe de quibuſdaz ſibi obiectis. ſecūda ibi. Quō vti Primo oſtendit iniuſtaz ſui condemnationē ex accuſatione perſonarum vilium. Secundo ex falſitate criminis ſibi impoſiti. tertio ex ſeueritate iudicum ⁊ peruerſitate. ſecunda ibi. At cuius criminis Tertia ibi. et cuius vnꝙ̄. primo dicit. Nos ſumꝰ ꝑculſi. i. percuſſi: aulicis deferentibus. i. accuſantibꝰ nos: quorū vnus erat Baſilius qui ꝓpter maliciaz ſuā depulſus fuerat a miniſterio regis ille ꝯpulſus pecunia ſuſceptus eſt in delationez. i. accuſationē noſtri nominis. Alij duo accuſatores noſtri fuerūt opilio ⁊ gaudentiꝰ: qous cum rex Theodoricus ꝓpter innumerabiles fraudes ipſoruz ordinaſſez ire in exilium: ⁊ ipſi nolent parere. i. obedire: ſed tuerentur id eſt defenderent ſe intrando eccleſias: cum illud eſſet compertum id eſt reuelatum regi: edixit id eſt precepit rex: vt niſi infra ſtatutum terminum diſcederent ab vrbe Rauenna deberent repelli: ⁊ primo ſignari in frontibus cauterio: ſicut ſolent ſignari malefactores. ⁊ dicit Boe. quid videtur poſſe aſtrui. i. conformari huic ſeueritati ꝙ eodem die ipſis accuſantibus nos ſuſcepta fuit accuſatio. Quid igitur o phia ē dicēduz. meruerūt ne hꝫ artes noſtre. q. d. nō. Nūquid nihil pudit fortunā de tali accuſatione. q. d. imo debuit pudere fortunaz. ⁊ ſi nō pudiut fortunaz innocentia accuſati: tū vilitas accuſantiū debuit eſſe pudor ipſi fortune. Nota hoc vocabulū perculſus. dicit Huguitio ꝑcello is. perculi in preterito ⁊ perculſum in ſupino eſt idez quod percutere vel potius terrefacere: ſed percutere

quo magis eſſem tutior obſeruaui. Quibus autem deferentibus perculſi ſumus. Quorum vnus Baſilius olim a regis depulſus miniſterio in delationez noſtri nominis alieni eris neceſſitate compluſus ē. Opilionem vero atqꝫ Gaudentiū cū ob innumeras atqꝫ multiplices fraudes ire ī exilium regia cenſura decreuiſſet. cūqꝫ illi parere nolentes ſacrarum ſeſe edium defenſione tuerentur: compertumqꝫ id regi foret edixit: vt niſi ifra ꝑſcriptum dié a rauenna vrbe diſcederent: per notas inſigniti frontibus pellerentur. Quid huic ſeueritati poſſe aſtrui videtur. Atqui eodem die deferētibus eiſdem nominis noſtri delatio ſuſcepta eſt. Quid igitur Noſtre ne artes ita meruerūt. An illos accuſatores iuſtos fecit premiſſa damnatio. Ita ne nihil fortunam puduit: ſi minus accuſate innocentie: ⁊ accuſantium vilitas pudori

pertinet ad corpus: ſed percellere ad animam. Nota circa hoc vocabulum deferentibus: ꝙ defero tria ſignificat. Primo idez eſt qꝺ deporto. Inde delator id eſt deportator. ſecundo idez eſt qꝺ honoro. Inde delator id eſt honoris exhibitor. Tertio idem eſt qꝺ accuſo. Inde delator id eſt accuſator: qui detegit qꝺ latebat: ⁊ ſic vltimo modo capitur hic. vnde verſus. Accuſat defert dat honorem fertqꝫ deorſum. Nota ad teſtes ydoneos ſeptem requirūtur cōditōnes: que his v̄ſibus continentur. Etas cōditio ſexus diſcretio fama. Et fortuna fides ī teſtibus illa requires. Primo requirit̄ etas: ꝗa pueri non poſſunt eſſe teſtes. Secundo requiritur conditio libera: ideo ſerui nō poſſunt ꝑhibere teſtimonium. Tertio requiritur ſexus maſculinus: ideo mulieres non poſſunt eſſe teſtes. Quarto reꝗritur diſcretio: ideo furioſi ⁊ ſtulti non poſſunt teſtificari. Quinto requiritur fama: ideo perſone infames non poſſunt teſtificari. Sexto requirit̄ fortuna: propter qꝺ pauperes non poſſunt teſtificari. Septimo requiritur fides: propter quod infideles non poſſunt perhibere teſtimonium. Inter illas conditiones due ſunt viliores: ſcꝫ paupertas ⁊ infamia. Boe. ergo volens oſtendere ſuam condemnationem iniuſtam ex vilitate teſtium accuſantium: propter quā repellendi erant a teſtimonio dicit in vno eſſe defectū fortune: ſcꝫ in Baſilio: ſed in alijs duobus: ſcꝫ Opilione ⁊ Gaudētio dicit fuiſſe vicium infamie. Nota ꝙ nihil videtur ſeuerius ⁊ nequius ꝙ̄ perſonas viles ⁊ dānandas admittere in teſtimoniuz contra innocentes. Quia dicit Seneca in de remedijs fortuitorū. Nō poteſt habere vllam auctoritatem ſententia vbi qui damnandus eſt male de te loquitur. At cuius criminis arguimur ſententiam queris ſenatum ⁊c̄. Hic Boe. oſtendit iniuſtam ſui condempnatōem ex falſitate criminis ſibi impoſiti. ſecundo ex dictis infert quandam ammiratōem. ibi. Qua in re. Prima in duo ſcd̄m ꝙ duo imponebantur Boe. de quibus ſe excuſat. ſecunda ibi. Nam de compoſitis. Primū pō ſibi imponebatur fuit ꝙ impediuiſſet quendam nuncium deferentem regi accuſationez ſenatus: vt ſenatus redderetur reus leſe maieſtatis. Dicit ergo in littera O philoſophia tu forte queris: ſummam id eſt ſententiam criminis: cuius criminis cauſa arguimur. Nos dicimur voluiſſe ſaluare ſenatuz: forſan deſideras ſcire per quez modum. dico ꝙ nos criminamur. i. arguimur impediuiſſe delatoré: ne deferret documenta. i. litteras regi quibus faceret ſenatum reum lege maieſtatis: quid igitur o magiſtra cenſes. i. iudicas: inficiabimur. i. negabimus crimé illud ne ſimus tibi pudori atqꝫ. i. ſed: ego volui ſaluare ſenatū: nec vnꝙ̄ deſiſtā velle: ſed opa. i. diligētia ipediendi delatoris: iſta ceſſabit. i. ceſſare debꝫ: qꝛ nō eſt verū: ꝙ ipediuerimꝰ delatoré litterarū. nunquid eſt nephas optare ſaluté illiꝰ ordinis. ſ. ſenatus: quaſi diceret nō eſt nephas. iſte vero ſenatus qui conſenſit in meā dānationé effecerat hoc ſuis decretis. i.

eſſe debuiſſet. At cuius criminis nos cauſa arguimur: ſummā queris. Senatuz dicimur ſaluū eē voluiſſe. Modū deſideras Delatoré ne documēta deferret: q̄bus ſenatū leſe maieſtatis reū faceret impediſſe criamur. Quid igitur o magiſtra cēſes. inficiabiur crimé: ne tibi pudori ſimus. At volui nec vnꝙ̄ velle deſiſtā fatebiur: ſed impediendi delatoris opera ceſſabit. An optaſſe illius ordinis ſalutē nephas vocabo

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

iudicis ac ſi eſſet nephas ſaluare ipſum: ſed imprudentia ſibi ipſi mentiẽs. i. in damnũ ſuum mentiens non poteſt immutare merita rerum ita ꝙ illud quod prius fuit meritorum poſtea fiet demeritorum: nec puto eſſe licitum ſecundum preceptum Socratis occuluiſſe id eſt occultaſſe veritatem vel conceſſiſſe mendacium: ſed quomodo illõ ſit ego relinquo tuo ⁊ ſapientum iudicio. veritatem autem huius rei ne lateat poſteros id eſt ſucceſſores ego commendaui: ſtilo id eſt ſcripto ⁊ memorie. Nota accuſatio Boetij fuit deteſtabilis: quia facta per infames perſonas fuit irrationabilis: quia de bono accuſabatur. ſ. de ſaluatione ſenatus: quod erat bonum. etiã accuſatio eius fuit iniuſta quia falſa. accuſabatur enĩ impediuiſſe delatorem: quod falſuꝫ fuit. Nota iſte dicitur eſſe reus leſe maieſtatis qui contra regeꝫ vel aliũ principem aliquid malum machinatur. Nota inficior aris. prime coniugationis ⁊ deponẽtale. i. eſt nego. vnde Huguitio. inficior aris. proprie non eſt fateri factum. quod verum eſt: ſed cõtra veritatem vti mendacio: vel eſt proprie inficiari ſecundum cũ rem debitam denegare cũ a creditore depoſcitur: ⁊ etiã eſt idem quod contendere vel denegare. Nota dicitur in textu. Nunquid optare ſaluteꝫ ſenatui nephas vocabo. Duplex eſt ſalus ſpiritualis que eſt anime: temporalis que eſt corporis. Salutem ſpiritualeꝫ tenemur omnibus velle: etiam malis ratione charitatis per quam etiam mali diligendi ſunt: licet non in eo ꝙ mali. Salutẽ vero temporalem tenemur velle omnibus bonis ⁊ precipue amicis. amicorum vero peccantiũ tenemur ſalutem velle quandiu ſanabiles ſunt: vt recuperent virtutem amiſſam: ſed ſi propter magnitudinem malicie ſint inſanabiles diſſoluitur amicitia: nec eſt optanda ſalus. ⁊ quia malicia ſenatus romanorum erat ſanabilis: quia forte ſenatus cõpulſus metu regio fuit cõſentire in damnationem Boetij: ideo optare ſibi ſalutẽ non erat nephas: licet Boetio turbato hoc videretur. Nota ꝙ veritas non eſt occultanda ſcḋm Socratem. nam qui tacet veritatem alijs neſcientibus mentitur. ⁊ qui mendacijs conſentit ſimiliter facit. Nota mendaciuꝫ non eſt concedendum: qꝛ ſcḋm Ariſtotelem in ethicis. Mendacium per ſe prauum eſt ⁊ fugiendum. ⁊ primo elencorũ duo ſunt opera ſapientis. Nõ mentiri de his de quibꝰ nouit ⁊ mentientẽ poſſe manifeſtare. Nã de cõpoſitis falſo litteris. Hic Boetius excuſat ſe de ſecundo crimine ſibi impoſito. imponebatur enĩ ſibi ꝙ ſcripſiſſet litteras ad imperatorem Conſtãtinopolitanũ pro liberatione romanoꝝ de manu regis Theodorici. vñ dicit in littera. Nã de litteris cõpoſitis falſo: qꝛ falſe mihi ſꝫ imponuntur: quibus litteris arguor ſperaſſe romanam libertatẽ: quid attinet dicere cũ non detur mihi locus defenſionis: quaꝝ litterarũ fraus. i. fraudulẽtia: fuiſſet aperta. i. manifeſta: ſi nobis li-

Ille quidẽ ſuis de me decretis vti hoc nephas eſſet effecerat: ſed ſibi ſemper mentiens imprudentia rerum merita non poteſt immutare. Nec mihi ſocratico decreto phas eſſe arbitror: vel occuluiſſe veritatem: vel conceſſiſſe mendacium. Veruꝫ id quoquomõ ſit: tuo ſapientumqꝫ iudicio eſtimandum relinquo. Cuius rei ſeriẽ atqꝫ veritatẽ ne latere poſteros queat: ſtilo etiam memorieqꝫ commendaui. Nam de compoſitis falſo litteris: quibus libertatem arguor ſperaſſe romanam: quid at-

cuiſſet vti confeſſione. i. allocutione: ipſoꝝ delatorum. i. accuſatoꝝ: quod. ſ. vti examinatione accuſatorum maximas vires habet in oĩbus negotijs. i. cauſis iudiciarijs. naꝫ que reliqua libertas ſperari poteſt romanis: quaſi diceret nulla. tũ enĩꝫ rex Theodoricus inuaſerat ꝙ nullus potuit vel audebat contra ipſuꝫ. vtinam poſſet vlla libertas ſperari. vtiqꝫ ita prudẽter egiſſeꝫ de negocio ꝙ regi nõ innotuiſſet. ⁊ reſpõdiſſeꝫ verbo Canij: qui cũ accuſaretur a Gaio ceſare filio germanici ꝙ eſſet reus coniurationis facte cõtra ſe reſpõdit Gaius. ſi ego ſciſſem tu neſciſſes. q. d. ſi eſſeꝫ reus ita prudenter celaſſem negocium ꝙ ad tuã noticiã nunꝙ̃ peruenisset. Nota ꝙ in cauſis iudiciarijs teſtiũ ſiue accuſatoruꝫ examinatio maximas habet vires: qꝛ per eã deuenitur ad rei veritatem: ſicut patet de Daniele: qui examinando duos preſbyteros falſe accuſantes Suſannam: ipſos de falſitate accuſationis corã omni populo conuincit. ſimiliter Boe. ſi datus fuiſſet ſibi locus examinãdi ſuos accuſatores: vtiqꝫ ipſos mendaces reddidiſſet. Nota Canius fuit quidam romanus prudens ⁊ ſapiens: accidit vt quidam ex romanis conſpirarent ⁊ facerent coniurationem contra Gaium ceſarem: ⁊ cuꝫ Ceſar proponeret Canio ꝙ eſſet reus illius coniurationis facte reſpõdit. ſi ego sciuiſſeꝫ tu neſciſſes. Sic Boetius reſpondit regi Theodorico ſi ſibi improperaſſet de litteris cõpoſitis ſuper reſtituenda libertate ipſis romanis. Qua in re non ita ſenſus. Hic Boetius ex dictis infert quandaꝫ ãmirationẽ. ſecundo inuehitur contra ſenatores qui conſenſerunt in ſuam condemnationem. ibi. Sed ſi phas fuerit. dicit primo. Ex quo a malis iniuſte accuſatus ſum: qua in re id eſt propter quod: non ita id eſt non intantum: meror id eſt triſticia: ebetauit id eſt oppreſſit ſenſus noſtros: vt ego querar id eſt conquerar: impios id eſt malos: molitos id eſt machinantes: ſcelerata id eſt nequitioſa: contra virtutẽ id eſt virtuoſos homines: ſed ego ammiror vehementer id eſt fortiter: effeciſſe id eſt ad effectum produxiſſe ſupple: illa que mali ſperauerunt id eſt conceperunt. Nam velle deteriora id eſt mala: fortaſſe fuerit noſtri defectus id ẽ ex noſtro defectu: ſed poſſe ſupple perficere malum: contra innocentiam id eſt contra homines innocentes: ne quiſqꝫ ſceleratus conceperit id eſt cogitauerit: deo hoc inſpectãte ſupple hoc eſt ſimile: mõſtro id eſt admirabile: vnde id eſt pro tanto: quidam tuorum familiarium id eſt philoſophorum: queſiuit haud iniuria id eſt non iniuſte: ſiquidem pro certo deus eſt. vnde mala ſupple proueniunt: vero pro ſed: vnde id eſt a quo bona ſi deus non eſt. quaſi diceret ex quo iniuſte a malis accuſatus ſum propter hoc non intantum ſum oppreſſus dolore ꝙ conquerar malos

tinet dicere. Quartum fraus apta patuiſſet: ſi nobis ipſorũ confeſſione delatorum que ĩ omnibus negocijs maximas habet vires vti licuiſſet. Nam que ſperari reliqua libertas poteſt. Atqꝫ vtinam poſſet vlla. Reſpondiſſem Canij verbo: qui cuꝫ a Gaio ceſare Germãici filio conſcius cõtra ſe facte coniurationis fuiſſe diceretur. ſi ego inquit ſciſſem: tu neſciſſes. Qua in re nõ ita ſenſus noſtros meror hebetauit: vt impios ſcelerata contra virtutem querar eſſe molitos: ſed ea que ſperauerint effeciſſe vehementer ammiror. Nam de

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

teriora velle: noſtri fuerit fortaſſe defe ctus: poſſe autem contra innocentiā que ſceleratus quiſqʒ conceperit inſpectante deo monſtro ſimile eſt: vnde haud iniuria tuorum quidam familiariuʒ queſiuit. Si quidem deus inquit eſt: vnde mala. Bo na uero unde ſi non eſt. Sed ſi phas fue rit nepharios homies qui bonoruʒ omni um totiuſqʒ ſenatus ſanguinem petunt: nos: etiam quos propugnare bonis ſena tuiqʒ uiderāt perditū ire voluiſſe. ſʒ num idē de patribus quoqʒ merebamur. Me miniſti ut opinor quoniam me dicturum quid facturumue preſens ipſa ſꝑ dirige bas. Meminiſti inquam uerone cum rex auidus cōmunis exitii maieſtatis crimen in Albinum: delatum ad cunctum ſena

machinari mala bonis: ſed ammiror ꝙ illi qui mala concipiūt contra bonos poſſunt producere ad effectum: nam velle malum eſt forte ex noſtro defectu: ſed ꝙ malus poſ ſit perficere malum contra bonos: deo hoc inſpiciente eſt ſimile monſtro. vnde quidā philoſophus non iniuſte queſiuit ſi deus eſt: vnde prouenīunt mala. Et ſi deus non eſt: vnde prouenīunt bona. Nota ex quarto huius duo requirūtur ad aliquē effectū producendū: ſcʒ volūtas ⁊ ptās. reqͥrit volūtas: q̇a nullus aggreditur qđ non vult. Requiritur po teſtas: quia ſine poteſta te voluntas fruſtratur: ꝙ autem mali habent volū tatem offendendi bonos non eſt mirandum: ſed ꝙ habent poteſtateʒ produ cendi ad effectū ſuam vo luntatem deo reſpiciente eſt ſimile monſtro. No ta ſimile mōſtro eſt quod contingit preter intentio nem nature. Sicut ergo monſtra fiunt preter intē tionem nature: ſic vide batur Boetio: ꝙ mala ꝑ ter ordineʒ diuine ꝓuidē tie contingerent. qđ non videretur rationale: cum deus ſit ſumme bonꝰ: ꝙ aliquo mō ſit cauſa ma la fieri: ergo mala in mun do deo inſpiciente vide tur ſimile monſtro.

Nota ꝙ deus non eſt cauſa effectiua mali: cuʒ ſit ſumme bonus: licet ſit cauſa ma li permiſſiua: quia permittit fieri malum. et ſic exponitur auctoritas prophetie dicē tis. Ego dominus faciens omia: hec faciens bonum et creans malum ſupple per miſſiue. Aliter dicitur duplex eſt malum: ſcilicet malū pene et malum culpe. deus eſt cauſa mali pene quod puuit: ſed non eſt cauſa mali culpe: quia hic eſt qui peccatum non fecit. Sed ſi phas fuerit nepharios homines qui bonorum et cetera. Hic Boe tius inuehitur contra ſenatum: qui conſenſit in ſuam condemnationem tangendo ſu am beniuolentiam quaʒ habuit ad eos. Et dicit ſi phas fuerit id eſt ponamus phas eſſe: nepharios homines id eſt malos homines: qui omnium bonorum ⁊ totius ſena tus id eſt conſulatus romane ciuitatis: petunt id eſt deſiderant: ſanguineʒ id eſt mor tem. nos etiam voluiſſe: ne perditum id eſt ad perdendum quos viderant propugna re bonis hoīb9: ꝙ pro et ſenatui: ſed num. i. nūquid nos idē. ſ. ꝑdere merebamur: đ patribus id eſt de ſenatoribus: quaſi diceret nō: ſed o phia meminiſti vt opinor: qm̄ me dicturum id eſt volentem dicere: quid id eſt aliquid ꝟ pro vel facturum ipſa ſemꝑ

tus ordinem transſferre molirentur: vni uerſi innocentiam ſenatus quāta mei pe riculi ſecuritate defenderim. Scis me hec vera proferre: ⁊ in nulla vnq̄ mei laude iactaſſe. Minuit enim quodammodo ſe probantis conſcientie ſecretum quotiens oſtentando quis factum recipit fame pre cium: ſed innocentiā noſtraʒ quis excepe rit euentus vides. Pro uere uirtutis pre miis falſi ſceleris penas ſubimus. Et cu ius unq̄ facinoris manifeſta confeſſio ita iudices habuit in ſeueritate cōcordes: ut non aliquos uel ipſe ingenii error huma ni uel fortune cōditio cūctis mortalibus īcerta ſummitteret. Si inflamare ſacras edes uoluiſſeʒ: ſi ſacerdotes ipio iugulare

preſens ſupple exiſtēs dirigebas regebas: ergo nec verbis nec factis offendi ſenatū. meminiſti inquam philoſophia: verone id eſt apud veronam ciuitatem cum rex The odoricus auidus exiſtens communis exitij. i. tormenti ſenatorum cum ipſe crimen le ſe maieſtatis delatum in Albinū ipſe rex moliretur. i. laboraret transſferre illud crimē ad totum ſenatum: quanta ſecuritate id eſt tutela: mei periculi defenderim id eſt libe rauerim: innocentiam vni uerſi: ſenatus id eſt toti us conſulatus. O philo ſophia tu ſcis me ꝓferre id eſt loqui vera: ⁊ nunq̄ me iactaſſe ī vlla mei lau de: enim pro quia: minuit quodammodo ſecretum conſcientie: probantis id eſt laudantis ſe quotiens quis oſtentando id ē ma niſeſtando factuʒ recipit precium fame id eſt merce dē laudis ab hominibus: ſed tu philoſophia vides quis euētus exceperit id eſt liberauerit noſtram in nocentiam: nos ſubimus id eſt ſuſtinemꝰ penas fal ſi ſceleris id ē falſe nobis impoſiti ꝓ premijs vere virtutis. Nota ſecūduʒ Senecam dolor duplica tur: cum ab eo a quo do num merueras malum ve nit. cū igitur Boetiꝰ om nem beniuolentiaʒ exhibuerit ſenatoribus: grauius doluit de ſua offenſione. Nota in ciuitate verona cum Albinus eſſet accuſatus de graui crimine ita vt diceretur reus leſe maieſtatis: illud crimen rex Theodoricus voluit transſferre ad totum ſenatum: et ipſum damnare: ſed Boetius exponens ſe periculis ſenatum liberauit. Item nota ꝙ ſecretum conſcientie eſt virtus que minuitur cum aliquid virtuoſe operatur iactan do ſe: vt conſequatur famam ⁊ laudem populi. Unde Seneca. Conſcientiam potius q̄ famam attende. Et dicit Macrobius. Sapiens gloriam ſuam in conſciētia po nit: ſtultus autem in laude humana. Unde dicit Iſidorus. Qui aliquod donum a deo largitum in laudem ſuam conuertit proculdubio virtutem in vitiuʒ tranſire facit Et cuius vnq̄ facinoris. Hic Boetius oſtēdit ſe perturbatum ex iudicum ſeueritate ⁊ inflexibilitate dicens. Cuius vnq̄ facinoris id eſt peccati: manifeſta confeſſio id eſt cuius vnq̄ hominis peccatum manifeſtum habuit iudices ita concordes in ſeueri tate: vt non aliquos eorum vel ipſe error humani ingenij: ſūmitteret id eſt flecteret ad miſericordiam. vel conditio fortune id eſt euentus fortuitus exiſtens incerta cunctis mortalibus ſupple hominibus ſummitteret aliquos eorū ſi diceremur voluiſſe inflam

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

mare id eſt incendere: ſacras edes id eſt eccleſias: ⁊ ſi nos diceremur ſtruxiſſe id eſt ꝓ
curaſſe: necem id eſt mortem bonis omnibus. ⁊ ſi diceremur iugulare id eſt punire ſa
cerdotes impio gladio: tamen pro ſed: ſententia id eſt iudicium damnaſſet me preſen
tem conuictum ⁊ confeſſum crimen: ſed nos procul moti id eſt abſentes quingentis
milibus paſſuuꝫ ⁊ indefenſi: hoc propenſius ſtudium id eſt propter ſtudium intenſi-
us nos dannamur id eſt
adiudicamur in ſenatum
morti: ꝗꝫ pro et ꝓſcriptio
ni. Et tunc exclamat di-
cens. O meritos id eſt di
gnos: vel beatos iudicio
neminem poſſe conuinci
de ſimili crimine ſicut nec
ego iuſte cõuictus ſum:
cuius reatus id eſt crimi-
nis: dignitatẽ id eſt inno
centiam: ipſi etiam vide-
runt id eſt cognouerũt: ꝙ
ꝯtulere id eſt accuſauerũt
me. Nota ꝙ iudices quã
doꝗꝫ mouentur ad miſeri
cordiam duplici de cau-
ſa. primo modo propter
errorem humani ingenij:
quia humanum ingeniuꝫ
ſepe fallitur in iudicio: qꝛ
ignorat vtrum aliquan-
do iuſte ꝺ re ſentiat vł nõ:
⁊ timens deum ne iniuſte
iudicet mouetᷣ ad miaꝫ pcendo reo. Scḋo iudices mouenᷣ ad miſericordiã ꝓpter euẽ
tum fortune qui incertus eſt hominibus. quod enim iudex in alio damnat ſibi facile
per fortunam euenit: ⁊ illud debet recordari: ſed nulla illarum cauſarum mouit iudi-
ces ad miſerandum Boetio: ſed concorditer ipſum damnabant. Nota ꝙ nullus de
bet damnari etiam pro crimine quantumcũꝗꝫ enormi: niſi ſit preſens conuictus: vel
crimen in iudicio confeſſus. Boetius autem cum damnaretur non erat cõuictus nec
crimen confeſſus: ⁊ erat abſens: quia in ſtudio Athenienſi: ergo iniuſte erat damna-
tus. Nota ꝙ Boetius cum damnaretur diſtabat a loco iudicij quingentis mili-
bus paſſuum. ⁊ cum mille paſſus faciunt vnum miliare: ideo bene diſtabat a quingẽ
ta miliaria. Nota ꝙ Boetius damnatus fuit proſcriptioni. Huguitio dicit proſcri
ptio eſt iudicialis ſententia lata contra aliquem: cuius nomen pro ſcelere de ſcriptu-
ra tabule enee delebatur. Conſuetudo enim romana fuit: ꝙ nomina ſenatorum quo-
rum conſilio vrbs Romana regebatur aureis litteris in tabula enea ſcribebantur. vn
de et patres conſcripti dicebantur. et dicitur proſcriptus: quaſi procul a ſcriptu-
ra poſitus. et ſic Boetius erat proſcriptus: quia nomen ſuum deletum fuit de
tabula enea. Quam vti alicuius ſceleris. Hic Boetius expurgat ſe de qui-
buſdam obiectis. Secundo oſtendit vnde ſumpta fuit ratio obiectionis.

gladio ſi bonis omnibus necem ſtruxiſſe
diceremur: preſenteꝫ tamen ſententiã con
feſſum conuictum me puniſſet. Nunc ve
ro quingentis fere paſſuũ milibus procul
moti: atqꝫ indefenſi ob ſtudium propen
ſius in ſenatum morti proſcriptioniqꝫ dã
namur. O meritos de ſimili crimīe nemi
nem poſſe conuinci. Cuius dignitateꝫ re
atus: ipſi etiam qui detulere viderunt.
Quam vti alicuius ſceleris admixtione
fuſcarent: ob ambitum dignitatis ſacrile
gio me conſcientiam meam polluiſſe men
titi ſunt. Atqui et tu inſita nobis om
neꝫ rerum mortalium cupiditatem: de no
ſtri animi ſede pellebas: ⁊ ſub tuis oculis

ſecunda ibi. Sed nephas. Nota Boetius obijciebatur ꝙ ipſe vſus arte nigromãtica
ſacrificaret demonibus pro dignitatibus acquirendis de hoc Boe. excuſat ſe dicens.
quam ſupple meã dignitatem: vti pro vt: obfuſcarẽt. i. denigrarent admixtione alicu
ius ſceleris: mentiti ſunt meã poluiſſe conſcientiam: ſacrilegio id eſt demonum obſe-
quio: ob ambitum id eſt propter cupiditatem dignitatis acquirẽde: atqꝫ pro certe: tu
inſita id eſt inſerta: nobis
pellebas de ſede id ē de lo
co cupiditatem omnium
rerum mortaliuꝫ: ⁊ ſub tu
is oculis non erat phas
eſſe locuꝫ ſacrilegio id eſt
cultui demonum: ꝗꝫ pro ꝫ
tu inſtillabas auribus: et
cogitationibus meis illõ
pitagoricum deo nõ dijs
ſeruiendum: nec conuenie
bat: me captare id ē opta
re: preſidia id eſt auxilia:
viliſſimorum ſpirituum
id eſt demonuꝫ: quẽ tu cõ
ponebas id eſt locabas i
hanc excellentiam: vt con
ſimilem deo faceres. Pre
terea innocens Penetral
id ē vxor domus mee: ce-
tus id eſt multitudo hone
ſtiſſimorum amicoruꝫ. Et ſocer Simachus ſanctus ⁊ eque reuerẽdus ipſo actu defen
dunt me ab omni ſuſpicione huiuſmodi criminis. Nota ꝙ conſuetudo inuidorũ ē cũ
non poſſunt alicui ſuam probitatem auferre: nituntur ipſam ſaltem aliquo vitio de-
nigrare: ⁊ ſic fama Boetij denigrata fuit vicio ſacrilegij. Nota ꝙ ſacrilegiũ eſt ſacre
rei furtum: ⁊ ponitur ſacrilegus pro homine ſcelerato. etiam ſacrileguꝫ eſt cultura de
monũ ſiue ydolorũ. Inde ſacrilegus id eſt ydolatra: ⁊ ſic capitur in propoſito. Nota
ꝙ ambitus media producta eſt cupiditas honoris. Sed ambitus media correpta eſt
circuitus: ⁊ primo modo accipitur hic. Nota ꝙ philoſophia repellit omneꝫ cupidi
tatem honorum exteriorꝫ: quod ſcribitur in primo libro de plãtis ꝙ phia tria iducit.
ſcilicet mentis illuſtrationem: felicitatis appetitum: ⁊ mollis affluentie contẽptum:
Nota philoſophia facit hominẽ ſimilem deo: non ſimilitudine omnimoda: ſed partici
patiua: ita ꝙ homo participat aliquid cõditionis diuine. ſ. intelligentie. vnde Sene.
hoc mihi phia promittit ꝙ me parem deo reddit. Et alibi dicit. Uir ſpeculatiuus eſt
quaſi deus in humano corpore hoſpitatus. Nota ſacrilegiũ nõ hꝫ locũ ſub oculis phi
loſophie: quia phia per ſe omnia agenda ⁊ faciẽda ornatiſſime diſponit: ⁊ non ꝑmit
tit hominem ad vana declinare: quia dicit Tullius in libro de finibus bonorum ⁊ ma
lorũ. philoſophia a ſuperſtitione liberat: metu mortis nõ conturbat: ⁊ eſt ſuperſtitio
vana religio ⁊ ydolorum cultura. Nota penetral eſt ſecreta camera vel locus ſecretus
interior: i domo vel in templo vbi reponũtur dinodia vel aliqua alia. ⁊ ponitur hic ꝓ
vxore Boetij per methaphoram ponendo continens pro contento: quia ipſa conſue
uit morali in penetrali. Nota ꝙ Simachus fuit quidam nobilis romanus ⁊ ſocer

ſacrilegio phas locũ eſſe nõ erat. Inſtilla
bas. n. auribus cogitationibuſqꝫ quotidie
meis. Pitagoricũ illud Enoyhe: ñ quod
eſt deo et non diis ſeruiendũ: nec conueni
ebat villiſſimorũ me preſidia ſpirituuꝫ ca
ptare quẽ tu i hãc excellentiã cõponebas:
vt conſimilem deo faceres. Preterita pe
netral inocens domus. Honeſtiſſimoruꝫ
cetus amicoruꝫ ſocer Simachus etiã ſan
ctus: ⁊ eque actu ipſo reuerendus: ab om
ni nos criminis huius ſuſpicione defendũt.
Sed o nephas. Illi vero de te tãti criminis

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA

Boetij: cuius filiam Boetius duxerat nomīe Elphe: qui Simachus non fuit tantū ſanctus interius in affectu: ſed etiam reuerendus in exteriori actu ſicut dicit Boeti. Sed o nephas. Hic Boetius oſtendit vnde fuerit ratio ſumpta obiecti criminis: quia ex ipſa philoſophia cui deditus erat. vnde dicit exclamando. O nephas ipſi mali cupiūt fidem tanti criminis de te o philoſophia, ⁊ propter hoc videbimur fuiſſe affines maleficio ſacrilegij: quia nos ſumus imbuti id eſt inſtructi: tuis diſciplinis id eſt doctrinis: ⁊ ſumus īſtituti id eſt informati tuis moribus: ita non eſt ſatis tuam reuerentiam nihil mihi profuiſſe: niſi vltro id eſt ſponte tu potiꝰ lacereris ab illis mea offenſione. hoc dicit Boe. pro tanto: quia iniuriati ſunt ſibi propter philoſophiam: ideo magis iniuriati ſunt philoſophie ꝙ ſibi. Nota quādo Boe. vacabat ſtudio fugiebat conſortia ſtultorum ⁊ querebat ſecreta loca propter ſtudium: ideo putabāt ipſum loqui cuꝫ demonibꝰ ⁊ eis ſacrificare. Iteꝫ q̄a Boe. fere omnia que volebat facere ſua ſapientia faciebat: ideo putabant eum demonem habere familiarem ſibi obſequētem: ſicut Apulegius opinatus eſt de Socrate ꝙ haberet familiarem deum: de quo fecit libruꝫ quem intitulauit de deo Socratis.

capiunt fidem: atqꝫ hoc ipſo videmur affines fuiſſe maleficio: quia tuis inſtituti moribus imbuti diſciplinis ſumus. Itaqꝫ nō eſt ſatis nihil mihi profuiſſe tuam reuerētiam: niſi vltro tu potius mea offenſione lacereris. At vero hic etiaꝫ noſtris malis cumulus accedit: quod eſtimatio plurimorum non reruꝫ merita: ſed fortune ſpectat euentum: eaqꝫ tantum iudicat eſſe prouiſa: que felicitas cōmedauerit. Quo fit vt eſtimatio bona prima omnium deſerat infelices. Qui nūc populi rumores ꝙ̄ diſſone multiplicesqꝫ ſentētie piget reminiſci. Hoc tantum dixerim ego vltimam eſſe aduerſe fortune ſarcinam: ꝙ dum miſeris aliquod crimē affigitur: q̄ ꝑferunt meruiſ

At vero hic etiaꝫ. Hic Boetius oſtendit ſe eſſe perturbatum ex fame ſue leſione dicens. Hic cumulus id eſt augmentatio accedit noſtris malis: ꝙ eſtimatio id eſt iudicium: plurimorum id eſt vulgarium: non ſpectat id eſt non reſpicit merita rerum ſicut homo meretur: ſed ſpectat euentum fortune id eſt iudicat hominem ſecundum ꝙ fortuna ſe habet circa ipſum: et tantum iudicat vulgus eſſe prouiſa a deo: que commendauerit felicitas id eſt proſpera fortuna. quo fit id eſt ex quo ſequitur: vt eſtimatio bona deſerat infelices. vnde me piget id eſt tedet reminiſci qui nunc ſint rumores populi de me et ꝙ̄ multiplices: ꝗꝫ pro ⁊: diſſone id eſt diſcordes ſententie ſint de me. nam quidam dicunt me reum eſſe pridem: non hoc tantum dixerim id eſt volui dixiſſe: vltimam eſſe ſarcinam id eſt grauiſſimum pondus aduerſe fortune: ꝙ dum aliquod crimen affigitur id eſt imponitur: miſeris id eſt infelicibus: ipſi credunt meruiſſe ſupple: illa que ipſi miſeri perferunt id eſt patiuntur. Et ego bonis omnibus pulſus: quia in exilium relegatus et exutus dignitatibus: quia dannatione proſcriptus: et fedatus id eſt maculatus eſtimationeꝗ: ego qui prius virtute honeſtus reputabar: nunc ſce-

lere deformis reputor: ⁊ tuli. ſ. recepi: ſupplicium id eſt penam ob beneficiuꝫ propter beneficium. Nota ꝙ vulgares non iudicant ſecundum merita rerum vtrum homo mereatur aliquid vel non: ſed iudicant ſecundū euentum fortune. vnde hominēꝫ bene fortunatuꝫ iudicant felicem: male fortunatum iudicant miſerum: ſed tale iudicium falſum eſt. vnde dicit. Seneca. xlv. epiſtola. Non felicem hunc eſtimas: quem vulgus appellat feliceꝫ: ad quem pecunia confluxit: ſed illum cui omne bonū in animo eſt erectum et extenſum. Item bona eſtimatio deſerit īfelices: quia primū malum quod infelices incurrūt eſt ꝙ vulgus male de ipſis opinatur. credit enim vulgus ea que miſeri patiuntur ꝙ ex merito talia patiātur. Videre autem videor. Hic Boetius oſtendit ſe eſſe perturbatuꝫ ex his que vidit ī mūdo generaliter. ſ. bonos ꝺ primi: ⁊ malos extolli dicens. Ego videor: videre id eſt cognoſcere: nephaſrias officinas id eſt malas ſocietates ſceleratorū hominum fluitantes gaudio: ꝗꝫ ꝓ ⁊ leticia: ⁊ quēꝗꝫ perditiſſimum. i. peſſimū: imminentem id eſt inſiſtētem: nouis fraudibus delationum id eſt accuſationum: ⁊ video bonos iacere proſtratos id eſt depreſſos terrore noſtri diſcriminis: ⁊ etiam video quēꝗꝫ flagitioſuꝫ. i. prauū hoiem: incitari ad audendū. i. ad preſumēduꝫ: facinus. i. peccatū: ipunitate. i. ſine pena. vero pro ſed incitari premijs ad efficiendū. i. ad ꝑpetrandū: facinꝰ. i. peccatū: aūt ꝓ ſed: ego videor inſontes. i. innocētes: nō mō. i. nō tm̄ priuatos ſecuritate: verū etiaꝫ defenſione. Itaꝗꝫ ꝓ ergo: libet. i. placet mihi exclamare ad deū celi: quare talia ꝑmittat in mūdo: vt mali exaltent̄: ⁊ boni deprimant̄ No. ꝙ Boe. qui erat turbate mentis ⁊ ī ſtatu miſerie videbat̄ ꝙ mali ī hꝫ mūdo eſſent potentes: ⁊ viuerēt ipuniti: boni aūt impotentes ⁊ viuerent irremunerati: ſed phīa in iiij. hꝰ ipm̄ ꝯſolādo ꝓbat malos ſp̄ eſſe ipotētes: ⁊ bonos eſſe potētes: ⁊ malis nūꝗ̄ deeſſe ſua ſupplicia: bōis nunꝗ̄ ſua premia. Nota ꝙ officine dicuntur domus officialium vbi reponuntur ea que ad ipſos ſpectant ⁊ ad eoꝝ officia: ſicut ſunt celaria ⁊ granaria ⁊ talia hmōi. hic autēꝫ accipiūtur officine ꝓ congregatione malorum: ⁊ dicūtur ab officio officis quod eſt noceo noces.

ſe creduntur. ⁊ ego ſiq̄dē bonis omnibus pulſus: dignitatibus exutus: exiſtimatōe fedatus: ob beneficiuꝫ pertuli ſuppliciuꝫ. Videre autē videor nepharias ſceleratorum officinas gaudio leticiaqꝫ fluitantes perditiſſimum quenqꝫ nouis delationuꝫ fraudibus imminentem iacere: bonos noſtri diſcriminis terrore proſtratos flagitioſum quenqꝫ: ad audendum quidem facinus impunitate: ad efficiendum vero premiis incitari. inſontes auteꝫ nonmodo ſecuritate: verum ipſa etiā defenſione priuatos. Itaqꝫ libet exclamare ad deū celi.

Metrum quintum primi libri.

Celliferi conditor orbis.

Celliferi ꝯditor orbis. Hic īcipit q̄ntū metrū hꝰ primi qð ꝺꝛ pindaricū ab inuē

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

tore anapeſticū a pede predn̄ante. Eſt aūt anapeſtus pes cōtrarius dactilo conſtās ex primis duabus breuibus: ⁊ tertia longa ſyllaba: ⁊ eſt metrum acharaleticū id eſt ſine defectu. In hoc autem metro Boetius exclamat contra prouidentiam diuinam admirans: ꝙ omnia regantur a deo preter actus humanos: licet hoc falſum ſit: tamē Boetius ſic videbatur ſecundum ſtatum turbatū. ⁊ diuiditur. p̄io cōmendat diuinā prouidentiā ex guberna-tōe celeſtiū ⁊ t̄reſtriū. ſecū-do tāgit actus humanos non regi a deo. tertio ro-gat deum vt reparet act⁹ hominū. ſecūda ibi. Om-nia certo. tertia ibi. Quiſ-quis rerum. prima diuidi-tur. primo commendat re-gimen diuine prouidētie circa celeſtia. ſecūdo ma-gis circa terreſtria. ibi.

Qui perpetuo nexus ſolio.
Rapido celum turbine verſas.
Legemq̄ʒ pati ſydera cogis.
Ut nunc pleno lucida cornu.
Totis fratris obuia flammis.
Condat ſtellas luna minores.

Tua vis variuʒ temperet. Primo dicit o cōditor id eſt creator orbis: ſtelliferi id eſt ferentis ſtellas: qui nexus id eſt adiūctus: perpetuo ſolio id eſt eterne ſedi: verſas id eſt frequēter vertis: celū rapido turbīe. i. veloci motu: ⁊ cogis ſydera pati legem id eſt debitum ordineʒ: vt ipſa luna nunc id eſt aliquando lucida pleno cornu ſicut in plenilunio: obuia id eſt oppoſita: totis flammis id eſt luminibus: fratris id eſt ſolis: ipſa luna condat id eſt abſcondat minores ſtellas que in plenilunio non videntur propter maius lumē: ⁊ tu cogis nunc id eſt aliquando: vt ipſa luna exiſtens pallida obſcuro cornu: ipſa exiſtens propior phebo id eſt ſoli: perdat id eſt amittat: lumina id eſt lucē quaſi diceret: tu facis vt luna quantomagis recedit a ſole: tātomagis illuminatur: ⁊ lumine ſuo obſcurat minores ſtellas: ⁊ quanto magis appropinquat ſoli: tanto plus obſcuratur. ⁊ tu cogis vt heſperus id eſt ſtella veſpertina qui agit algentes id eſt frigidos actus: tempore noctis id eſt in crepuſculo: quod eſt prima pars noctis ſequendo ſolem. iſte heſperus de mane lucifer dictus pallens in ortu phebi: iterum mutat ſolitas habenas id eſt ſolitos curſus. nam cum de veſpere ſequitur ſolem de mane precedit ipſum: ⁊ ſtringis id eſt coartas: lucem id eſt diem breuiore mora tempore: brume id eſt hyemis: frondifluc id eſt facientis frondes fluere: ⁊ cuʒ feruida eſtas venerit: tunc tu diuidis id eſt diſtinguis: agiles horas id eſt breues horas noctis: quaſi diceret tu facis ꝙ tempore hyemali noctes ſunt prolixiores diebus: in tempore eſtiuali econuerſo. Nota ꝙ deus dicitur conditor ſtelliferi orbis: quia ab ipſo dependet celum ⁊ tota natura: ex duodecimo methaphiſice. ⁊ dicitur reſidere in perpetuo ſolio: quia in celo quod eſt perpetuum. nam celum eſt locus deorum ⁊ ſpirituum. ⁊ omēs barbari ⁊ greci: ⁊ quicūq̄ʒ putāt deos eſſe cuʒ locuʒ qui ſurſum eſt deo attribuūt tāq̄ʒ immortale immortali coaptantes: primo celi ⁊ mundi. ⁊ dicitur vertere celum rapido turbine. motus enim firmamenti dicitur rapidus: quia ſuo motu rapit ſecū alias ſperas. Uñ nota verſo eſt verbū frequētatiuū: ⁊ ſignificat freq̄nter vertere. ⁊ ī h̄ innuitur: ꝙ celū ſemper mouetur ⁊ non ceſſabit: q̄ꝛ dicit cōmentator. nō eſt timendū ꝙ celū ſtet. ⁊ ratio: quia mouens celū mouet ſine fatigatione ⁊ ſine pena. xij. methaphiſice. Item deus eſt nexus perpetuo ſolio id eſt coniunctus perpetuo celo. Unde deus tripliciter eſt in vniuerſo: ſcilicet eſſentialiter ſeu preſentialiter: ſacramentaliter ſeu miniſterialiter: ⁊ miſericordialiter. Eſſentialiter ſeu preſentialiter in ſua vera claritate in

24

qua ipſuʒ homo nūq̄ʒ vidit ſicut dicit propheta. deū nemo vidit vnq̄ʒ: ſicut ipſe eſt in ꝑpetuo ſolio. ſacramētaliter ſeu myſterialiter deus eſt in ſacramento eucbariſtie: qđ rata fide credimus. ſed miſericordialiter deus eſt vbiq̄ʒ ſm̄ qđ dicit ſcriptura. miſericordia dn̄i plena eſt terra: ⁊ inde prouenit dictū cōmune ſm̄ qđ dicit ſcriptura. de⁹ eſt vbiq̄ʒ. Nota ſm̄ Hugu. ſoliū eſt ſedes regalis ex ſolidis lignis facta: dicta a ſoliditate. i. a firmitate. Nota ꝙ de⁹ cogit ſydera pati legem non violētia nec coacta motōne: q̄ꝛ nulliū violentū ꝑpetuū: ſed cogit ea volūtaria ordinatōne obſeruare legē. i. determinatū motū: vt t̄pe eis ſtatuto oriant̄ ⁊ occidāt. Nota ꝙ luna de ſe eſt corpus oppacū recipiēs lumen a ſole: ⁊ ī ea parte q̄ eſt verſus ſolem illuminat̄. cum aūt directe oppoīta ſit ſoli ſicut in plenilunio: tunc lumine ſuo obſcurat minores ſtellas: eo ꝙ maius lumē effuſcat min⁹.

Nunc obſcura pallida cornu.
Phebo propior lumina perdat.
Et qui prime tempore noctis.
Agit algentes heſperus ortus.
Solitas iterum mutat habenas.
Phebi pallens lucifer ortu.
Tu frondiflue frigore brume.
Stringis lucem breuiore mora.
Tu cum feruida venerit eſtas.
Agiles noctis diuidis horas.

ſed cū luna eſt in illa p̄te celi: in qua eſt ſol ſicut cōtingit in cōiunctōe: tūc ſupior ps: q̄ eſt verſus ſolē eſt illuīata: ⁊ inferior ps q̄ eſt v̄ſus nos eſt obſcurata: ⁊ tūc nihil videm⁹ de luna: ſed cū incipit elōgari a ſole: tūc pars elōgata incipit modicū apparere nobis: ⁊ tūc dicimus eſſe nouiluniū. ⁊ q̄to plus elōgat̄ tanto plus apparet nobis illumiata. Nota Boe. dicit ſolē eſſe fratrē lune: quia ſcd̄m fabulas iupiter concubens cum latona genuit ex ea duos gemellos: ſcʒ phebum qui dicitur ſol ⁊ dianā que dicitur luna: ⁊ ſic ſm̄ fabulas ſol eſt frater lune. Nota ſtella que de veſpere ſequitur ſolem ⁊ de mane precedit habet diuerſa nomia. patet per verſus. Lucifer aurora venus veſperus heſperus idem. Quomodo autem ſit poſſibile ꝙ eadē ſtella de veſpere ſequatur ſolem ⁊ de mane precedat. dicunt aliqui ꝙ hoc non contingit in vna ⁊ eadē parte āni: ſed in diuerſis. dicūt eim ꝙ in eſtate ſequitur ſolem ⁊ in hyeme precedit: ſed hoc eſt ꝯ oēs auctores. q. hoc eſſe in eodē t̄pe āni. Alij dicūt ꝙ mercuri⁹ ⁊ ven⁹ ſint ſtelle ſilis coloris ⁊ q̄ntitatis: quarū vna q̄ſq̄ʒ ſeq̄tur ſolē ⁊ alia p̄cedit: ⁊ ſic v̄r eē vna ſtella q̄ ſeq̄t̄ ⁊ p̄cedit: ſʒ h̄ nō ē. Hugu. dicit ꝙ ven⁹ ē altior ſole: ⁊ loquit̄ ſm̄ ātiquos aſtrologos q̄ locauerūt venerē ſupra ſolē. cū igit̄ cōtingit ꝙ venus ⁊ ſol ſimul veniūt ad occaſuʒ: q̄ꝛ venus eſt altior diutius videt̄ in ſero q̄ʒ ſol. eadē rōne citius videtur ī mane: q̄uis eque cito diſcurrāt. nā citius videnī aſcēdentia remota q̄ʒ ꝓpinqua: ⁊ diuti⁹ vidētur deſcēdētia remota q̄ʒ ꝓpinqua: licʒ equali motu incedāt. ſed moderni aſtrologi locāt venerē ſub ſole. Alij dicūt ꝙ vna ē ſtella q̄ vno t̄pe ſequit̄ ſolē alio t̄pe p̄cedit. ⁊ dicūt ſm̄ Ptolomeū: ꝙ illa ſtella hʒ eclipticū ī cui⁹ circūferētia defertur corp⁹ ei⁹. Eſt aūt ecliptic⁹ circulus ꝑuus cui⁹ cētrū eſt in circūferētia orbis deferētis. nūc aūt eſt ita: ꝙ ecliptic⁹ veneris ſꝑ eſt cū ſole: ita ꝙ ſi ꝓtrahat̄ linea a cētro terre: ꝑ centrū ecliptici veneris ad firmamētū eadē linea trāſibit ꝑ centrum ſolis vel nō multū diſtabit ab eo. cū aūt venus ferat̄ in circuitu ecliptici: aliq̄n erit in eadem linea cum ſole: aliq̄n p̄cedit: aliq̄n ſequit̄. Itē mora ſolis ſuꝑ orizontē facit diem: cum dies

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſit latio ſolis ſup terrã: mora aũt ſol' ſub oriçõte facit noctẽ. ⁊ q2 ſol lõgiorẽ facit moram tpe eſtiuali ſup orizontẽ: ⁊ breuiorã ſub orizõte: ideo dies eſtiuales lõgiores ſunt noctibus. in hyeme aũt fit ecõuerſo: ꝓpter qđ dies hyemales breuiores ſunt noctib⁹

Tua vis variũ tẽperat annũ. Dic. B. cõmendat regimẽ diuine ꝓuidẽtie magis circa terreſtia. i. circa ptes anni dicẽs. O de⁹ tua vis. i. virt⁹: tẽperat. i. ordiat: variũ annum. i. diuerſas ptes anni: vt mitis çephir⁹. i. vẽtus vernalis: reuehat. i. reducat frõdes quas aufert. i. dſtruit: ſpũs boree. i. flatus boree: ⁊ tua vis tempat vt quecũqʒ ſemina vidit arctur⁹ illa ſtella altas ſegetes. i. longas ſegetes vrat ſyrius. i. ſtella canicula tpe eſtiuali. ⁊ ſubdit nihil ſolutũ. i. ſegregatũ antiqua lege. i. eterna lege: diuine ꝓuidentie: linqt. i. derelinqt op⁹ ꝓprie ſtationis. i. ad qđ opandũ ẽ ſtatutũ. No. q̃ quattuor ſũt ptes anni: ver: hyems: autumnus: ⁊ eſtas. In vere flat vent⁹ qui dicit çephirus q̃ eſt collateralis fauonij. ⁊ q2 flatus ei⁹ ẽ leuis: iõ dicit mitis ⁊ ꝓducit viridia i hyeme: ⁊ maxime in pncipio viget flat⁹ boree q̃ eſt vent⁹ collateralis aquilonis: cui⁹ flat⁹ eſt fortis ⁊ frigid⁹ ⁊ deſtruit viridia denudando arbores: No. q̃ arctur⁹ ẽ ſtella circa maiorẽ vrſaʒ que dr videre ſemĩa: quia tpe ſui ort⁹ quo orit cũ ſole tũc ſeminat ſic i autũno. Nota ſyri⁹ eſt ſtella q̃ alio noĩe dr canicula. ⁊ dr ſyri⁹ a ſyren qđ ẽ tract⁹ ꝓpter lõgũ tractũ caloris: ⁊ appet cũ ſol ẽ in cãcro: ⁊ dr vrere ſegetes. i. maturare. No. đ arcturo. d. Iſi. in li. ethiologiaꝝ arctur⁹ ẽ ſid⁹ p⁹ caudã maioris vrſe poſitũ: ⁊ orit tpe autũnali: ſʒ Ulegeti⁹. d. arctuꝝ oriri p⁹ id⁹ ſeptẽbris. xij. kal. octobris. Itẽ. d. Iſi. cãicula ẽ ſtella. ⁊ dicitur ſyrus que eſtiuis mẽſib⁹ in medio centro celi ⁊ iũcta cum ſole duplicatur calor ei⁹ ⁊ diſſoluũtur corpa ⁊ euaporãt: a q̃ ſtella dicunt dies caniculares i qbus moleſte ſunt purgatiões. Oĩa certo fine gubernas. In iſta pte. B. tãgit act⁹ boiʒ nõ regi a ꝓuidẽtia diuĩa: ſʒ derelictos regimini fortune dicẽs. O de⁹ tu gubernas oĩa certo fine. i. certo ordie ad finẽ: ⁊ reſpuis. i. ſpnis regere ſolos act⁹ boim. O rector de⁹ tu merito cohibere. i. coerceanis: cur lubrica fortuna. i. iſtabilis fortuna: verſat. i. vertit: tantas vices. i. alternationes: q2 ipa premit iſontes. i. innocẽtes noxia pena debi

Tua vis varium temperat annum:
Ut quas boree ſpiritus aufert:
Reuehat mitis zephirus frõdes.
Queqʒ arcturus ſemina vidit:
Syrius altas vrat ſegetes.
Nihil antiqua lege ſolutum
Linquit proprie ſtationis opus.
Omnia certo fine gubernas.
Hominum ſolos reſpuis actus:
Merito rector cohibere modo.
Nam cur tantas lubrica verſat
Fortuna vices premit inſontes
Debita ſceleri noxia pena.
At peruerſi reſident celſo
Mores ſolio: ſanctaqʒ calcãt:
Iniuſta vice colla nocentes.
Latet obſcuris condita virtus.
Clara tenebris: iuſtuſqʒ tulit
Crimen iniqui.
Nihil periuria nil nocet ipſis.

ta ſceleri. i. homini ſcelerato: ⁊ pũerſi mores. i. homĩes pũerſi in moribus: reſidẽt in celſo ſolio id eſt alto loco: ⁊ ipſi nocẽtes. i. mali: calcant ſctã colla. i. colla ſctõꝝ hoiʒ: iniuſta vice. i. iniuſta alternatõe: qui ſancti potius deberent calcare colla nocentum q̃ econuerſo: ⁊ clara virtus. i. homo clare virtutis: iacet condita. i. abſcondita: obſcuris tenebris. i. ab hominibus vicio obſcuritatis: ⁊ iuſtus homo tulit. i. ſuſtulit crimen iniq hoĩs ⁊ piuria nil nocẽt ipſis iniqs: nec fraus cõpta. i. ornata: mẽdaci colore. i. falſa appentia nocet ipſis: ſed cũ prauis libuit vti viribʒ. i. exercere vires: quos prauos metuunt innumeri ppli. i. vulgares: tunc ipſi gaudẽt ſubdere. i. ſupplãtare: ſummos reges. i. bonos ⁊ ſapiẽtes: quoꝝ eſt regere ⁊ alios gubernare. Itẽ de⁹ oĩa gubernat certo fine: q2. d. ꝯmẽtator. x. methaphiſice. de⁹ ẽ mẽſura oĩʒ ⁊ regula ⁊ infallibiliter veꝝ metꝝ. ⁊ cõmentator. d. primo celi ⁊ mũdi. Entia diuina nos gubernãt ⁊ regũt. in nobis ſunt q̃ſi finis. Itẽ illud qđ ẽ ſapiẽtiſſimũ regit certo fine cũ ſapiẽtis ẽ regere: ſʒ de⁹ ẽ ſapiẽtiſſim⁹: eo q̃ ſapia a deo ꝓceſſit. vñ ſcriptura. oĩs ſapia a deo ẽ. No. B. vidit i mũdo bonos deprimi ⁊ malos exaltari: cũ tñ poti⁹ fieret ecõuerſo: iõ ſibi videbat q̃ act⁹ ⁊ opatões hoim nõ regerẽtur a deo: ſʒ magis a fortuna: q̃ hũc hũiliat ⁊ hũc exaltat: ideo Boe. deo cõquerit. O iaʒ miſeras reſpice terras. Dic. B. rogat vt de⁹ regat act⁹ hoiʒ ⁊ hoĩes ſic regit celũ di. O quiſqs de⁹ es tu q̃ nectis. i. cõiũgis: federa. i. cõcordias rerum: reſpice miſeras terras. i. hoĩes in terris habitãtes. nos eim hoĩes nõ ſum⁹ vilis ps: ſed valde nobilis: tãti tui opis. i. mũdi: nos quatimur. i. cõcutimur: ſalo. i. mari ⁊ amaritudine fortũe: iõ tu de⁹ cõprime. i. reſtrĩge: rapidos fluct⁹. i. magnos iꝑet⁹ fortune: ⁊ eo federe. i. regie quo regis imẽſuʒ celũ: tu firma. i. robora: ſtabiles terras. i. hoĩes ſtabiles i terra. No. B. d. hoiem nõ eẽ vilẽ ptẽ mũdi: q2 ſcribit i ꝓlogo libri de pomo Ariſ. hõ ẽ digniſſima creaturaꝝ ſilitudo oĩʒ ad imaginẽ dei fact⁹. ⁊ ſcđo de aĩa. quodãmõ aĩa cõueit cũ oĩb⁹ creaturis. cõueit eĩʒ cũ ãgel' i itelligẽdo: cũ brutis in ſentiẽdo: cũ plantis vegetãdo: cũ lapidib⁹ i eẽndo. No. B. cõpat fortunã ſalo. i. mari. ſic. n. nauis vndis marinis iactat i altũ nũc ⁊ nũc i ꝓfundũ: ſic hõ p fortunã nũc i pſpitate leuat: nũc in aduerſitate deijcitur.

Fraus mendacij compta colore.
Sed cum libuit viribus vti.
Quos innumeri metuunt populi.
Summos gaudent ſubdere reges.
O iam miſeras reſpice terras.
Quiſquis rerum federa nectis.
Operis tanti parſqʒ non vilis.
Homines quatimur fortune ſalo.
Rapidos rector comprime fluctus.
Et quo celum regis immenſum.
Firma ſtabiles federe terras.

Proſa quinta primi libri.

Ec vbi continuato dolore delatraui: illa vultu placido: nihilqʒ meis queſtibus mota. P. Cũ te inquit

Proſa quinta primi libri.

Ec vbi cõtinuato. Hic icipit quinta proſa hui⁹ primi i qua Boe. oſtẽdit quõ P. ſe habuit ad ſuã q̃rimoniã: ⁊ quid ex ea cognouerit. ſcđo. P. quedaʒ dicta Boetij irrationabilia ꝓuipẽdit. Tertio ſub breuitate recolligit ea q̃ ipm Boe.

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

perturbant. Quarto phīa dat modū remedendi ipm Boe. ſecunda ibi. Ita non tam me loci huius. tertia ibi. Et tu quidē de tuis. quarta ibi. Sed qm̄ plurimꝰ. Dicit p̄mo Poſtꝙ ego Boetius delatraui. i. contra rōnem locutus ſum: hec ſupple predicta continuato dolore. i. aſſidua turbatione: illa ſupple philoſophia placido vultu nihil mota. i. irata: meis queſtionibus. i. meis querimonijs: inquit. i. dicit: cū. i. qñ ego vidiſſez te. Boe. meſtū. i. triſtē: qꝫ ꝓ et: lachrymātē. i. flentē: illico. i. ſtatim cognoui te miſerū: qꝫ pro et: exulē. i. pacientē exiliū: ſed ꝙ longincuz id eſt remotū eſſet illud exiliū: ego neſciebaz id eſt ignorabam: niſi tua orō. i. ſermo: mihi ꝓdidiſſet. i. reuelaſſet: ſed tu ſupple Boe. quidē pro certe nō es pulſus ꝙ procul. i. valde remote: a patria. i. a iudicio rōnis: ſed aberraſti. i. deuiaſti: at pro ſꝫ: ſi te mauis. i. magis vis eſtimare pulſuꝫ a patria potius ſupple tu ipſe pepuliſti te. Boe. nam ꝓ qꝛ:

meſtum lachrymātez te vidiſſem: illico miſerum exulemqꝫ cognoui. Sed ꝙ id lōginquum eſſet exiliuꝫ: niſi tua prodidiſſet oratio neſciebam. Sed tu ꝙ procul a patria non quidem pulſus es: ſed aberraſti. Atſi te pulſuꝫ eſtimari mauis: te potius ipſe pepuliſti. Nam id quidem de te nunꝙ cuiꝙ phas fuiſſet. Si enim cuius oriundus ſis patrie reminiſcaris: non vti athenienſiuꝫ quondam multitudinis imperio regitur: ſed vnus dominus eſt ⁊ vnus rex: vnus et

quidem pro certe: id ſupple repellere te a patria nunꝙ fuiſſet phas. i. licitū cuiꝙ ſupple hoim: ſi enim: reminiſcaris. i. recorderis cuiꝰ patrie. i. de qua patria: ſis oriundus. i. natus: nō vti pro ſicut ſupple ciuitas athenienſiū quondā regiť impio. i. ex p̄cepto multitudinis. i. multoꝝ rectoꝝ. Sequitur grecū qđ tm̄ valet ī latino: ſed vnꝰ eſt dñs: ⁊ vnus rex: vnus ⁊ princeps: q̄ gaudet de frequētia. i. de frequenti inhabitatione: ciuium. i. icolaꝝ ⁊ nō depulſione. Cuius regis agi. i. duci: frenis. i. preceptis: atqꝫ pro et: obtemperare. i. obedire iuſticie ſumma eſt libertas. An pro nūquid ignoras illā antiquiſſimā legē. i. ſtatutū. tue ciuitatis. i. recte actionis: qua ſanxitū. i. cōfirmatū eſt: ius non eſſe. i. ad eam nō pertinere: exulare. i. exiliū pati: quiſquis. i. quicūqꝫ: maluerit. i. optauerit: fundare. i. locare ī ea ciuitate: ſedez. i. habitationē ſuam: nam pro qꝛ: qui cōtinetur id eſt cōprehenditur vallo ac munimine eiꝰ ſupple ciuitatis: nullus metus. i. timor ē illi vt mereatur eſſe exul: at pro ſed: quiſquis deſerit. i. ceſſauerit velle inhabitare eam ciuitatē: pariter deſinit etiā mereri. i. meritū conſequi. Nota ꝙ delatrare ꝓprie eſt canū: in ꝓpoſito aūt delatrare eſt vrgente dolore cōtra rationē loqui. ⁊ ſic Boe. qꝛ dicit actus hoim non regi a deo: ꝯtra rationē loquebatur: ergo dicit ſe delatraſſe. Nota non eſt hois ſapientis moueri ex his que dicuntur ab inſipiente cōtra rationē: ſed magis debet inſipientem inſtruere ⁊ ipm conſolari: ergo phīa non fuit mota ex queſtibus Boe. ſed magis ipſum cōſolabatur. Nota phīa cognouit Boe. eē miſerū et exulem. miſer eſt ille. cuius animus ſequitur mutationē rerum tpalium: ita ꝙ extolliť in proſperis: ⁊ deprimitur in aduerſis. Exul in propoſito eſt ille qui mutat regionē: ſꝫ qui agit contra rōnem. Nota ꝙ per lachrymas pōt cognoſci ꝙ ratio hois ſit turbata ſed quantū turbata ſit nō cognoſciť niſi ſermone dolentis: ergo dicit phīa lachrymis cognoui te eſſe exulem: ſed quantum eſſet exilium neſciebam: niſi tua ratio mihi prodidiſſet.

Nota ille pulſus eſt a patria qui omnino rationem amittit: ſed ille aberrat qui infra patriam in aliquo rationem retinet ⁊ in aliquo amittit. Boetius autem non erat pulſus procul a patria: quia non totam rationem amiſerat. credebat enim omnia regi a deo: ſed in hoc aberrabat: ꝙ actus hominum a deo regi nō putabat. Nota de patria hominis que eſt recta ratio loquitur Seneca in de remedijs fortuitorum dicens. patria eſt vbicunqꝫ homo bene eſt. illud autem qđ bene in homie eſt non in loco eſt: in homis mꝙ ptāte eſt ſi ſapiēs eſt nō peregrinatur: ſi ſtultꝰ exulat. Nota a patria rationis nullus Boetium expulit: niſi ipſe ſeipſum: quia Boe. non alieno impetu: ſed proprio defectu terminos ⁊ limites rationis exiuit. Nota ciuitas Athenienſium regebatur imperio multitudis. primo enim eam regebant reges: poſtea ſuccedente tēpore principes: tandez ꝓ regimine eius ſingulis annis eligebantur. xxxviij. ſapientes. ſed patria ratōnis tantum vno principe regitur. ſ. deo qui eſt regula recte rationis.

princeps. Qui frequentia ciuium non depulſiōe letatur. Cuius agi frenis atqꝫ obtēperare iuſticie ſumma libertas eſt. An ignoras illam tue ciuitatis antiquiſſimaz legez: qua ſanxitum eſt eius exulare: ſi eſſe quiſquis in ea ſedem fundare maluerit. Nam qui vallo eius ac munimine continetur: nullus metus eſt ne exul eſſe mereatur. At quiſquis inhabitare eam velle deſierit: pariter deſinit etiam mereri. Itaqꝫ nō tam me loci huius: quā tua facies mouet. Nec bibliothece potius cōptos ebore ac vitro parietes: ꝙ tue mentis ſedez requiro. In qua nō libros: ſꝫ id quod libris

Nota homo dicitur oriundus a patria rationis: inquātuꝫ anima eius intellectiua que vtitur recta ratione a deo oritur. Nota intantum hō manet in patria rationis inꝙtum deo ſubijcitur ⁊ legi diuine: ⁊ qꝛ deus in ſubiectōne ſuorum delectatur: ideo letatur in multitudine ciuiū ⁊ non in expulſione eorum. repellitur aūt aliquis a patria ratōnis deo rebellando ⁊ a recta rōne recedendo. Nota qui obtemperat ſe deo eſt ſumme liber: qꝛ inꝙtum aliquis agit ſm rectam rationem intantū eſt liber: ſed per obtemperare ſe deo homo maxime agit ſcd̄m ratōez: ergo talis maxime liber eſt. Unde Seneca. lij. epl'a dicit. Queris q̄ ſit libertas. libertas vera eſt nulli rei p̄terꝙ deo ſeruire: equanimiter ꝓſpera ⁊ aduerſa ferre: ⁊ fortunā in equū ducere. Nota ꝙ a ciuitate rōnis nullus exulat niſi ꝑ affectionē temporaliuꝫ. talis aūt affectio eſt voluntaria: ⁊ ideo ſola voluntate aliquis exulat a tali ciuitate. ⁊ qꝛ talis affectio non pōt hoiem occupare ꝙdiu eſt infra terminos recte rōnis: iō. d. philoſophia. nā q̄ vallo eius ⁊c. Itaqꝫ non tā me loci huius. Hic philoſophia quedam dicta irrationabilia Boe. perui pēdit dicens. Ex quo aberraſti a patria rōnis. itaqꝫ ꝓ ergo: non taꝫ id eſt non tantū: facies id ē diſpoſitio: huius loci id eſt exilij: ꝙ id eſt ꝗtuꝫ: tua facies id eſt interior diſpoſitio mentis tue: mouet id eſt perturbat me philoſophiam. ⁊ qꝛ ſuperius conqueſtus fuit de carentia bibliothece librorum: iſtam carentiam peruipendēs philoſophia. d. nec ego philoſophia requiro id eſt inueſtigo: parietes bibliothece cōptos id eſt ornatos: ebore id eſt oſſibus elephantum: ac pro etiam: vitro id eſt gēmis

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

preciolis:ꝙ id eſt inquantũ ſupple ego requiro: ſedem id eſt tranquillitatem tue mentis: in qua mente non collocaui id eſt non poſui libros: ſed id.i. illud qḋ facit ꝑciũ.i. precioſitatez:libros.ſ.ſnias meoꝝ librorũ.No.ꝙ.B.ſupra cõquerẽdo de ſtatu ſuo ſolum deplanxit incommoda corporalia non curans deiectionem animi ſui.vnde phia contra hoc ſoluz deplangit ſui animi deiectionez:et incommoda corporalia paruipẽdit.

precium facit librorum quondam meorũ ſententias collocaui. Et tu quidem de tuis in commune bonum meritis vera quidem: ſed pro multitudine geſtorum tibi pauca dixiſti. De obiectorum quidem tibi vel honeſtate vel falſitate cunctis nota mẽoraſti. De ſceleribus fraudibuſqȝ delatorum recte tu quidem ſtrictimqȝ attingenduȝ putaſti: ꝙ ea melius vberiuſqȝ recognoſcentis omnia vulgi ore celebrentur. Increpuiſti etiaȝ vehementer iniuſti factum ſenatus: de noſtra etiam criminatione doluiſti: leſe quoqȝ opinionis damna fleuiſti. Poſtremo vero aduerſus fortunam dolor incanduit: conqueſtuſqȝ nõ equa meritis premia compenſari. In extremo muſe ſeuientis: vt vtiqȝ celum terras quoqȝ pax regeret vota poſuiſti. Sed quoniã plurimis tibi affectuuȝ tumultus

7 quia ſuperi᷒.iiij.proſa.d.B.nunquid nõ mouet te facies huius loci:iõ phia hic ſibi reſpondens d.multoplus moueor propter animi tui deiectionẽ ꝙ propter locum exilij in quo exiſtis. Nõ eiȝ fortis animo: omn loco vtitur pro patria.vnde Ouidi᷒ in li.de faſtis. Omne ſolum forti patria eſt: vt piſcibus equor.7 q᷑ etiã cõqueſtus fuit de bibliothecã reſpõdȝ.P.ꝙ ipẽ poti᷒ deplangat ſnias libroꝝ quas per obliuionẽ perdidit ꝙ carentiaȝ bibliothece 7 libroꝝ. Et tu quidẽ de tuis. Hic.P. ſub breuitate recolligit que Boe.ꝑturbauerunt dicens: 7 tu Boe. dixiſti vera de tuis meritis.i. factis in cõmune bonuȝ.i. propter oĩm hominũ vtilitatẽ: ſed ſupple dixiſti pauca ſupple beneficia tibi eueniſſe pro multitudine geſtoꝝ.i.factorum tuorũ:7 tu memoraſti.i.recitaſti:nota id eſt manifeſta cũctis hoĩbus de hõeſtate.ſ.de ſaluatione ſenatus; vel falſitate.i.cõpilatione falſarum litteraꝝ: obiectoruȝ id eſt iputatorum tibi:quidẽ pro certe:tu ſtrictiȝ putaſti.i.exiſtimaſti: attingendũ ſupple eſſe recte.i. rationabiliter: de ſceleribus id eſt de vicijs: ꝙ pro et fraudibus id eſt deceptionib᷒:delatoꝝ.i.accuſantiũ:ꝙ ea id eſt oĩa iſta celebrent.i.memorentur meli᷒ ꝙ pro et vberius.i.copioſius:ore id eſt ſermone: vulgi recognoſcentis id eſt memorãtis oĩa.etiam tu Boe.increpuiſti vehementer id eſt fortiter:factũ.i. eſt opus iniuſti ſenatus ſupple totius:7 tu etiã doluiſti de noſtra criminatione.i.vituperatione:7 tu etiam fleuiſti.i.defleuiſti:damna.i.crimina: leſe opinionis id eſt immaculate fame tue. poſtremo id eſt vltimo:dolor incanduit aduerſus fortunam id eſt contra fortunaȝ:ꝙ pro et ſupple tu Boe.conqueſtus es nõ cõpenſari id eſt retribui:equa id eſt digna premia meritis.i.ꝓ meritis: in extrẽo.i.ĩ fine:ſeuiẽtis muſe.i.furiẽtis metri:tu ꝓpoſuiſti.i.dediſti; vota.i. ꝑces:ꝙ ea pax ſupple diuine prouidentie;regeret terras.i.homines terrenos vti pro ſicut regit celum.

Nota ꝙ iſta omnia fuerũt cauſa ꝑturbatõnis mentis Boetij 7 pertractãtis ea ĩ quarta proſa 7 in fine metri. O ſtelliferi. Sȝ quoniam. Hic philophia dat modum medendi ipſum Boe.dicens. Sed quoniã plurimus tumultus.i. valde magna multitudo: affectuũ.i.paſſionum:incubuit.i. inſtitit tibi:7 dolor ira 7 meror.i. triſticia diſtrahũt te:diuerſuȝ.i. ad diuerſa: idõ ſicut nũc mentis es nonduȝ: cõtingunt.i. reſpiciunt te: validiora remedia.i. fortiora medicamenta. Itaqȝ nos vtemur pauliſper.i. modicum leuioribus remedijs vt ea q̃ induruerũt.i. idurauerunt: in tumorẽ id eſt in iflatura: perturbationibus id triſticijs animi: influentibus id eſt eueniẽtibus:illa moleſcant.i.mollia fiant: blandiore tactu id eſt leuiori medicĩa: ad recipiẽdum vim acrioris id eſt fortioris medicaminis. Nota ꝙ Boe. fuit diſtractus multitudine affectionum.ſ.ira merore et dolore. Nam ira trahit hominem ad vindictaȝ: dolor ad deſperationem: meror ad totius mentis aggrauationẽ: ideo dicit phia ꝙ ſua ꝑturbatio iã nõ poſſit ſuſtinere fortiora remedia: ſed velit ſibi adhibere leuia: vt ꝑ talia ꝓparat᷒ 7 diſpoſit᷒ cõſeq̃nter poſſet recipe remedia acriora.

incubuit: diuerſumqȝ te dolor: ira: meror diſtrahunt: vti nunc mentis es: nondũ te validiora remedia cõtingũt. Itaqȝ leuioribus pauliſper vtemur: vt que in timorez ꝑturbatõibus influentibus induruerunt: ad acrioris vim medicaminis recipiendaȝ tactu blandiore moleſcant.

Metrum ſextum primi libri.

Um phebi radius graue.
Cancri ſydus ineſtuat.
Tum qui larga negantibus:
Sulcis ſemina credidit.
Eluſus cereris fide.

Metꝝ.vi.p̃mi li.

Um phebi radijs graue. Hic icipit ſextũ metrũ huius primi quod dicitur metrũ gliconicum ab inuentore: coriambicum a pede predominante. Eſt autem coriambus pes conſtans ex prima 7 vltima longa 7 duabus medijs breuibus. vnde primus pes huius metri eſt ſpondeus. ſecundus coriambus. tertius pirrichius qui eſt pes conſtans ex duabus breuibus: 7 loco eius aliquando ponit᷑ iambus qui conſtat ex prima breui 7 vltima longa. In hoc ergo metro phia probat dictum ſuum per exempla. dicit enim ꝙ Boetio pro nunc non conuenirent remedia fortia: ſed alio tempore. probat ergo ꝙ omnia requirant tempus determinatum: 7 ſi fiant extra ſuum tempus nõ proſperantur: 7 hoc probat tribus exemplis. ſecũdo tangit tꝑa nõ ꝑmiſceri q̃ de᷒ diſtinxit: ibi ſignat tꝑa. Primũ exemplũ eſt de ſemine quod ſi ſeminatur in indebito tꝑe nõ profert fructũ: vt ſiquis ſeminaret in iulio vel in auguſto. vnde dicit ſic in littera. Cũ ꝓ qñ graue ſydus cãcri illius ſigni: ineſtuat.i. ĩnardeſcit: radijs phebi.i. ſolis: tũ.i. in illo tꝑe: qui credidit.i. cõmiſit: larga ſemina.i. copioſa ſemĩa: ſulcis.i. cauernis terre negãtib᷒ ſupple ſpẽ meſſis: talis eluſus.i. fruſtratus fide id eſt beneficio: cereris id ẽ dee frugũ: pergat id eſt accedat: ad arbores quernas i. quercuũ 7 veſcãtur fructibus eorum. Tũc ponit ſcdm exẽplum de floribus quos homo fruſtra querit tempore hyemali: cũ tempus eorũ ſit in vere. vnde dicit in littera. Tu lecturus.i. collecturus violas; nunq̃ petas.i. accedas; purpureũ nemus.i. floridã

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſiluam: cum.i.qñando: cāpus ſtridens id eſt ſonans: campus inhorruit id eſt horribiliter apparuit: ſeuis aquilonibus id eſt crudelibus ventis hyemalibus. Tunc ponit tertium exemplum ⁊ eſt de vuis que mature ſunt in autūno: ⁊ ideo fruſtra querantur tempore vernali. vnde dicit. ſi libeat frui vuis non queras auida id eſt cupida: manu ſtringere vernos palmites.i.vernales vites: bachus deus vini potius cōtulit ſua munera.i.vuas: autūno i.tpe autūni. Nota ꝙ ſydus cancri dicitur graue: q2 ſole exiſtente in cancro hoīes grauant̄ nimio calore: quo tēpore nō eſt ſeminandū: q2 ad hoc ꝙ ſemen qualeſcat requiritur humor: qui calor ſolis feruido tpe reſoluitur ⁊ euaporat. Nota ſm fabulas cum pluto rapuerat ꝓſerpinaz: mater eius Seres querēs ipam i terris ⁊ nō inueniens: denegauit hominibꝰ bñficiū frugum: ⁊ tūc hoīes ꝑgebāt ad arbores quercuū ⁊ comedebāt glādes: ⁊ ſic loq̄tur phia i littera. Nota de hoc ꝙ dicit ſtridēs cāpus. dicit Hug. ꝙ ſtrideo ſtrides vel ſtrido dis. eſt fortiter ſonare vel dentes cōcutere vel frēdere. Signat tpa proprijs. Hic oſtēdit phia tēpora nō ꝑmiſceri: q̄ deus diſtinxit dicens. Deus ſignat id eſt ornat tpa aptās ea proprijs officijs: nec ipe deus patitur miſceri vices.i. alternationes tēporum: ita ꝙ tp̄s vni officio deputatū cōueniat alteri: quas vices tēpor̄ ipe cohercuit.i.cōſtrinxit. ⁊ addit ſicut quercus aliqua tpe nō debito fruſtratur in q̄rendo: ſic illud qd̄ deſerit certū ordinē precipiti.i.feſtina via: illud nō habet letos exitus.i.proſperū euentū: ſic a ſimili ſi phia relicto debito tpe miniſtraſſet. B. fortē medicinā nō: fuiſſet proſꝑata imedicādo ipz. Nota ꝙ ꝑ debitū ordinē res cōſeruant̄ i ſuo eſſe ⁊ in ſui natura: ⁊ qd̄ deficit ab ordine etiā deficit ab eſſe. vñ Boe. quarto huiꝰ ſecūda ꝓſa. Eſt eñ qd̄ retinet ordinē ſeruatq3 naturā. qd̄ vero ab hoc deficit: eſſe qd̄ in ſui natura ſitum ē derelinquit: ꝓpter qd̄ debitus ordo in oībus eſt obſeruādus. vnde poeta. Eſt ordo ſumma limes ſapiētis in arte. Ergo dicit phia qd̄ precipiti via. Nota oē agēs in agēdo debet ꝯſtituere ſibi bonū finē: q2 rōne boni finis agens meret̄: ⁊ ratione mali finis demeret̄. vñ Poeta. Non datur extimplo bona poſt ꝑmordia merces Congrua: ſed rectis premia finis habet. Cū3 igitur inordinatio impediat bonitatem finis: ideo vitanda eſt.

Quernas pergat ad arbores.
Nunq̄ purpureum nemus.
Lecturus violas petas.
Cum ſeuis aquilonibus:
Stridens cāpus inhorruit.
Nec queras auida manu
Vernos ſtrīgere palmites.
Vuis ſi libeat frui.
Autumno potius ſua.
Bachus munera contulit.
Signat tempora proprijs
Aptans officijs deus.
Nec quas ipſe cohercuit.
Miſceri patitur vices.
Sic quod precipiti via.
Certum deſerit ordinem.
Letos non habet exitus.

Proſa ſexta primi libri.

Proſa ſexta primi libri.

Rimum igitur pateris. Hec eſt ſexta ⁊ vltima proſa huius primi i qua phia inquirit cauſam radicalem infirmitatis B. ex quibuſdā interrogationibꝰ. Et primo phia captat beniuolentiā Boe. Secundo ponit ſuas interrogationes ibi. tum illa. Dicit primo anteq̄ adhibeā tibi remedia: ne pro nūquid: pateris id ē admittis me phiam: primum pauculis rationibus.i.interrogationibꝰ attingere per cognitionez: atq3 tentare id eſt rimari: ſtatum id ē diſpoſitionē tue mentis: vt intelligaz id eſt cognoſcā quis ſit modus tue curationis id ē ſanationis: vero ꝑ ſed ego Boe. inquaz id eſt dixi: tu phia rogato i.interrogato: tuo arbitratu.i.ſecundum tuā voluntatem que voles: vt pro ſicut: reſpoſurū.i. volentez reſpondere. Nota ꝙ phia more boni medici non ſolum ſcrutatur cauſas doloris per ſigna extrinſeca ſicut medici ꝑ vrinam ⁊ pulſum: q2 hec ſigna qñq3 fallunt: ſed etiaz ſcrutatur cauſas doloris Boe. per reſponſionem ad queſtiones. ⁊ primo captat eius beniuolentiam reddendo ipſum attentum per hoc quod dicit pauculis rogationibus. Nota ꝙ infirmi habent naturalem impotentiam nihil patiendi: ergo ex facili conturbantur non ſolum per multas interrogationes: ſed ex vna ſola. Volens ergo philoſophia mouere paucas queſtiones Boetio infirmo primo captat eius beniuolentiam.
Tū illa. Hic philoſophia facit iterrogationes. Secūdo cauſas totius īfirmitatis ex reſponſionibus Boetij recolligit. Tertio oſtendit primum curabilem eſſe dādo modum procedendi circa curationem eius. Secunda ibi. Quare pleniſſime vel egritudinis tue rationem ⁊c̄. tertia ibi. Sed ſoſpitatis actori. Primo philoſophia querit de mundi gubernatione. ſecūdo de circumſtantijs gubernationis. ibi. Sed dic mihi. Adhuc diuiditur: q2 primo philoſophia querit. Secundo Boetius reſpondet. tertio philoſophia eius reſponſionem approbat dicens. Ergo o Boeti putas hunc mundum agi id eſt regi temerarijs: q3 pro et: fortuitis caſibꝰ id eſt euentibus: an id eſt nunquid tu credis nullū regimen rationis id eſt prouidentie diuine ineſſe ei mundo. Ego Boetius: inquam id eſt dixi: atqui id eſt certe: non exiſtimauerim id eſt putauerim vllo modo: vt tam certa entia moueantur id eſt regantur: fortuita temeritate id eſt improuiſa ſtulticia: ſed ſcio deum conditorem id eſt creatorem: preſidere ſuo operi id eſt ſue creationi: nec dies fuerit vnq̄ id eſt in aliquo tempore: qui dies depellat id ē remoueat me Boetium ab hac veritate ſententie iā dicte. Tunc philoſophia approbās eius reſpōſionē. d. phia inquit id eſt dixit. ita eſt. nā tu ceciniſti id eſt dixiſti etiaz illud: paulo ante id eſt in q̄nto metro huius primi: q3 pro et: tu deploraſti id eſt planxiſti: tantū id eſt

Primuz igitur pateris: ne me pauculis rogationibus ſtatuz tue mentis attigere atq3 tētare: vt qui modus ſit tue curatiōis itelligā. Boe. Tu vero arbitratu inq̄ tuo que voles: vt reſpōſurū rogato. Philoſophia. Tū illa. Hūccine inquit munduz temerarijs agi: fortuitiſq3 caſibus putas. An nullū credis ei ineſſe regimē ratiōis. Boe. Atqui inq̄ nullo exiſtimauerim modo: vt fortuita temeritate tam certa moueātur. Veruz operi ſuo cōditorem preſidere deū ſcio. nec vnq̄ fuerit dies qui me ab hac ſententie verita

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſolummodo:ipſos homines eſſe exortes id eſt carentes:vel non participes diuine cu re id eſt diuine prouidētie.nāqȝ pro quia:tu nihil mouebare id eſt dubitaſti de ceteris ſupple creaturis quin regerentur ratione ſupple prouidentie dei: autem pro ſed. pa pe eſt interiectio ammirantis.ego ammiror: vehementer: ꝙ tu locatus id eſt poſitus in tam ſalubri ſententia egrotes id eſt langues; verum pro ſed:nos perſcrutemur alti us id eſt profundius:ego neſcio quid ſupple ſit illō: qō ego cōiecto .i. opinor: abeſſe tibi quid id eſt ali quid. Nota ꝙ infirmi tas Boetij partim fuit ex ordinata affectione . in ꝙtum enim Boetius do luit de temporalium rerū amiſſiōe ⁊ partim fuit ex fala exiſtimatione quan tuȝ ad duo. Exiſtimabat enim malos homines eſ ſe felices ⁊ potentes.ſecū do eſtimabat homies nō regi a diuia prouidentia: ergo philoſophia inqui rit cauſam radicalem:pro pter quam Boetius inci dit in iſtas incommodita tes. ⁊ q̄a radix tot⁹ mor bi fuit ignorantia diuine gubernationis quantum ad homines: ideo primo querit de mundi guberna tōne. Nota ꝙ Boetius

te depellat. Philoſophia. Ita eſt inquit Nam id etiam pauloante cecinisti: homi neſqȝ tantum diuine exortes cure eſſe de ploraſti . Nam de ceteris quin ratione re gerētur nihil mouebare. Pape autem ve hemēter ammiror:cur in tam ſalubri ſen tentia locatus egrotes. Verum altius perſcrutemur neſcio quid abeſſe cōiecto .

Sed dic mihi quoniam a deo munduȝ regi nō ambigis : quibus etiam guberna culis regatur aduertis. Boetius. Vix in quam rogatōnis tue ſententiaȝ noſco: ne dum ad inquiſita reſpondere queā. Phi loſophia . Nuȝ me inquit fefellit abeſſe a liquid ꝑ quod velut hiāte valli robore in aīm tuuȝ ꝑturbationū morbus irrepſerit.

innuit duas rationes ꝙ mundus regatur a deo.primam ibi. Tam certa:que talis eſt Ea que ſunt certa ⁊ determinata non reguntur a caſu ⁊ a fortuna: cuȝ regimen taliuȝ ſit incertum:ſed entia huius mundi ſunt certa:quia a certis cauſis producta.Secun dam rationem innuit ibi. Verum operi ſuo:que talis eſt.Cauſatum regitur a ſua cau ſa:ſed deus eſt cauſa mundi:cum ab ipſo dependeat celum ⁊ tota natura : ergo ⁊c̄.

Nota philoſophia rationabiliter miratur ꝙ Boetius credens mundum regi a deo putabat homines non regi ab ipſo:quia poſſet philoſophia ſic arguere. Deus regit mundum ſecundum te.Boeti.ſed homines ſunt principalis pars mundi ſicut prius dixiſti in metro.operis tanti parſqȝ non vilis:ergo homines regūtur a deo. Sed dic mihi quoniam a deo mundum regi.Hic philoſophia querit de circunſtantijs guber nationis mundi.ſecundo quia res gubernate diriguntur in ſuum finem: ideo ſecun do querit de fine rerum.⁊ quia gubernatio dei ſecundum rei veritatem etiam eſt cir ca homines:ideo tertio querit de cognitione hominis.Secunda ibi.ſed dic mihi.ter tia ibi.Sed hoc quoqȝ.primo dicit.Sed o Boeti dic mihi philoſophie quoniam nō ambigis id eſt non dubitas:mundum regi id eſt gubernari a deo;etiam numquid ad

uertis.i.cognoſcis quibus gubernaculis mundus regatur.Ego Boetius inquam id eſt dixi:vix noſco ſententiam id eſt intellectum:tue rogationis id eſt tue interrogatio nis:ne dum id eſt adhuc non;queam id eſt poſſum : reſpon dere ad inquiſita id eſt ad interrogata:ſupple philoſophia inquit id eſt dixit:nō fefellit .i.decipit: me ſupple phi loſophiam abeſſe id eſt deficere tibi aliquid per quod velut hyante id eſt patēte ; robo re id eſt firmitate: valli id ē munitionis:morb⁹ per turbationum irrepſerit .i. ſubintrauerit in tuum ani mum : quaſi diceret. num quid enim veruȝ fuerit qō predixi tibi aliquid abeſſe per quem defectum dolor intrauit te ſicut apertum hoſtium. Nota ꝙ deus non regit mundum ali quibus gubernaculis ex trinſecis: quia ſic nō eſſet per ſe ſufficientiſſimus:ſ regit ipſum ſua potentia que attribuitur patri;ſua ſapientia que attribuitur filio:ſua pietate ⁊ clemen tia que attribuit ſpiritus

Sed dic mihi:meminiſti ne quis ſit rerum finis:quo ve totius nature tendat intētio Boetius. Audieram inquam: ſed memo riam meror hebetauit . Atqui ſcis vnde cūcta proceſſerint . Boetius. Noui iquā deumqȝ eſſe reſpondi. Philoſophia. Et quid fieri poteſt :vt pricipio cognito quis ſit rerum finis ignores. Verum hi pertur bationum mores ⁊ ea valentia eſt : vt mo uere quidem loco hominē poſſint: euelle re autē ſibiqȝ totum extirpare nō poſſint.

ſancto:⁊ de hoc patebit in ſecūdo h⁹. No.illud qō aliq̄s hō vix intelligit aliquo mō intelligit:licet cū difficultate.ex hoc ergo ꝙ Boetius dicit ſe vix itelligere interrogatio nem philoſophie:innuit ſe aliquo modo intelligere;tamen cuȝ difficultate propter do lorem opprimentem rationem: ⁊ ideo reſpondere non potuit . Nota quando robur valli alicuius munitionis hiat propter aliquam rupturam in eo factam; tunc hoſtes ingrediuntur munitionem . ſic a ſimili quando munitio rationis qua animus minui tur tanꝗ vallum hiat propter defectum alicuius cognitionis:tunc neceſſario pertur bationes affectuuȝ ſubintrant animum. Sed dic mihi meminiſti ne. Hic philoſo phia querit de cognitione finis rerum dicens. Dic mihi ne id eſt an:meminiſti id eſt re corderis quis ſit finis rerum ſupple omnium:ve pro vel:quo id eſt ad quem finem in tentio totius nature tendat id eſt laboret . ego Boetius inquam id eſt dixi:audieram ſupple olim:ſed meror id eſt perturbatio;ebetauit id eſt obſcurauit: memoriam id eſt intellectum. Atqui pro certo: ſcis vnde cuncta id eſt omnia entia ; proceſſerint id eſt principium ſuum habuerūt.ego Boetius inquam id eſt dixi noui:qȝ pro et: reſpondi deum eſſe principium omnium rerum.⁊ dixit: philoſophia;quid id eſt quomodo : po teſt fieri hoc vt cognito id eſt noto principio ſcilicet omnium rerum : ignores id eſt neſcias quis ſit finis reruȝ ſupple omnium. verum pro ſed:hi mores perturbationuȝ et ea valentia id eſt vigor vel poteſtas perturbationum eſt:vt quidem id eſt certe:poſ ſint mouere hominem loco id eſt a ſtabilitate perfecte cognitionis ; autem pro ſed non poſſint euellere ſupple radicitus : qȝ pro et:extirpare id eſt eradicare ſibi totum .

Notandū Philoſophia cōſequēter ⁊ rationabiliter querit Boetiū an cognoſcat fi nem omnium rerum; quia finis eſt cauſa cauſarum, et eſt optimum; cuius gratia alia

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

fiunt. propter quod ignorato fine nihil perfecte cognoſcitur eorum que ſunt ad finem. nam ſecundum exigentiam finis cetera moderantur. Nota quando principium ⁊ finis coincidunt in vnum ſicut in circulo: idem eſt principiuȝ ⁊ finis: tunc videtur mirabile: ꝙ tunc principium cognoſcatur ⁊ finis ignoretur. cum ergo deus ſit principium ⁊ finis omnium rerum: cognito ipſo ſub ratione principij videtur etiam cognoſci ſub ratõe finis.

Sed hoc quoqȝ reſpondeas velim. hominem ne te eſſe meminiſti Boeti. Quid ni inquã memineriȝ. Phia. Quid igitur homo ſit: poteris ne pferre. Boetius. Hoccine interrogas: an eſſe me ſciam rationale animal atqȝ mortale. Scio: ⁊ id me eſſe cõfiteor. Philoſophia. Et illa. Nihil ne te aliud eſſe nouiſti. Boe. Nihil. Philoſophia. Jam ſcio inquit morbi tui aliam vel maximã cãȝ quid ipſe ſis noſſe deſiſti

ꝙ autem deus ſit principium omniuȝ patet: quia ab ipſo deriuatum eſt ſingulis eſſe ⁊ viuere: primo celi ⁊ mundi. d. ꝙ autẽ ſit finis omniuȝ patet: quia gratia eius omnia fiunt: ⁊ ad ipſum ordinãtur. nã in rebus conſtantibus ex arte ⁊ natura ſemper vlius eſt propter melius. deus autem eſt optimuȝ eoruȝ que in natura ſunt: ex prohemio methaphiſice.
Nota licet pturbati aliqualeȝ cognitionem rerũ habeant: tamen impediuntur ne perfecte cognoſcant. licet ergo Boetius aliqualiter cognouerit deum eſſe principium rerum: tamen quia turbatus fuit: perfecte naturaȝ huius principij non cognouit: ⁊ ideo ignorauit ipſum eſſe finem rerũ. Nota ꝙ paſſio eſt motus pticule appetitiue ſub fantaſia boni ⁊ mali: ſȝ Euſtratiuȝ ſecundo ethicorum. ⁊ hi ſunt mores paſſionum. ꝙ poſſunt homines mouere a ſtabilitate perfecte cognitionis: ſed totaliter ipſuȝ nũ poſſunt euellere ab omni cognitione. Sȝ hoc ꝙ̃ reſpondeas velim. Hic philoſophia facit aliam interrogationem de cognitione humane nature dicens. Sed ego etiã velim tu reſpondeas id eſt reſponſuȝ des: hoc id eſt ad hoc: ne pro nunquid: tu meminiſti id eſt ſcis te eſſe hominem. Ego Boetius inquaȝ id eſt dixi: quid id eſt propter quid: non meminerim id eſt ſciueri. ⁊ querit vlterius philoſophia. Jgitur ne id eſt nunquid: poteris proferre id eſt dicere: quid ſit homo id eſt diffinitionem hominis. Reſpõdet Boetius. Nunquid philoſophia tu interrogas me hoccine id eſt hoc: an id eſt vtrum ſciam me eſſe rationale: atqȝ pro et mortale animal. ego Boetius ſcio ⁊ confiteor id eſt fateor: me eſſe id ſupple animal rationale et mortale. Et illa ſup. phia. d. ne pro nũquid nihil nouiſti te eſſe aliud ꝙ̃ aial ratõnale mortale. d. Boetius nihil ſupple philoſophia inquit id eſt dixit: iaȝ ego ſcio aliaȝ cauſam ſupple quam ignorantiam diuine prouidentie vel maximam cauſam tui morbi ⁊ tu deſiſti id eſt ceſſaſti: noſſe id eſt nocere quid ſis. Nota licet homo ſit mortalis ſecundum corpus: non tamen ſecundum animam intellectiuam: que eſt dignior pars hominis. Et quia Boetius dixit ſe eſſe nihil aliud ꝙ̃ animal rationale ⁊ mortale: ideo non queſiuit niſi bona mortalia: de quorum bonorum amiſſione doluit non curans ptem immortalem: ſcilicet animam rationalem: cuius debuit appetere bona immortalia: ideo philoſophia dicit ꝙ Boetius ſe non nouerit. Nota ꝙ cauſa maxima morbi hominis eſt ſeipſum ignorare: quia dicit Boetius ſecundo huius proſa quinta: ꝙ conditio humane nature eſt cũ ſe cognoſcat ꝙ ceteras res excellat. Cum aũt noſſe ſe

deſierit eadem natura infra beſtiam redigatur. nam ceteris animantibus ſeſe ignorare naturaliter eſt: hominibus vero vicio venit. ⁊ dicit Themiſtius ſuper de aia. Quid turpius eſt anime cum ſit aliorum cognoſcitiua: ꝙ ſuiipſius eſt ignara: Animam ſeipſam ignorans quomodo de alijs fida putabit cognoſcitiua: quaſi diceret nullo modo. Quare pleniſſime hic philoſophia ex dictis Boetij recolligit omnes cauſas totius infirmitatis eius dicẽs.

Quare pleniſſime vel egritudinis tue rationem: vel aditum reconciliande ſoſpitatis inueni. Nam quoniam tui obliuione confunderis: et exulem te et exſpoliatum propriis bonis eſſe doluiſti. quoniaȝ vero quis ſit rerum finis ignoras: nequaȝ hoies atqȝ nepharios potentes feliceſqȝ arbitraris. Quoniam vero quibus gubernaculis mundus regatur oblitus es: has fortunarum vices eſtimas ſine rectore fluitare: magne non ad morbum modo: verum ad interitum quoqȝ cauſe.

Quare pro igitur ego philoſophia inueni: pleniſſime id eſt perfectiſſime: rationem id eſt cauſam: tue egritudinis id eſt infirmitatis: vel inueni aditũ. i. acceſſum: reconciliãde ſoſpitatis id eſt recuperande ſanitatis tue: quod declarat. Naȝ pro quia: quoniam tu confunderis id ẽ confuſus es: obliuione id eſt ignorãtia tuiipſius: tu doluiſti te eſſe exulem: ꝙ pro et: exſpoliatum id eſt priuatuȝ: proprijs bonis id ẽ diuitijs: quoniã pro quia: tu ignoras id eſt neſcis q̊s ſit finis reruȝ omnium: tu arbitraris id eſt putas nequam id eſt malos: atqȝ pro et: nepharios id eſt iniquos homines eſſe potentes: ꝙ pro et felices. Quoniam pro quia tu oblitus es quibus gubernaculis id eſt regiminibus ipſe mundus regatur: tu eſtimas id eſt opinaris: has vices id eſt iſtas alternationes: fortunarum id eſt rerum fortuitarum: fluitare id eſt vagari ſine rectore. iſte ſunt magne cauſe: non modo id eſt non ſolum ad morbũ verum pro ſed: ſunt ad interitum id eſt ad mortem vel ad perditionem anime. Nota homo ſeipſum ignorãs extra limites recte rationis poſitus eſt: ⁊ talis dicit eſſe exul vt prius viſum eſt. Nota homo ſeipſum ignorans tantum ſe eſtimando eſſe mortalem dolet de amiſſione rerum mortalium. ergo dicit philoſophia. quia tu obliuione confunderis: exulem te et exſpoliatum proprijs bonis doluiſti. Nota ex aſſecuratione vel perditione vltimi finis homo dicitur potens vel impotens: ex quarto huius. qr ergo Boetius ignorauit vltimum finem rerum: ideo putabat malos eſſe potentes.
Nota Boetius ignorauit quibus gubernaculis mundus regeretur: ideo ignorauit ꝙ deus ſua bonitate omnia diſponeret: et ergo putabat vices fortunarum eſſe ſine rectore. Sed ſoſpitatis auctori grates. Hic philoſophia oſtendit Boetium eſſe curabilem dando modum procedendi circa curationem eius dicens. Tu des grates auctori ſoſpitatis id eſt ſanitatis: ꝙ nondum id eſt non adhuc: natura id eſt vigor naturalis: deſtituit id eſt deſeruit t.: totum id eſt totaliter: nos philoſophia habemus maximum: fomitem id eſt radicem: tue ſalutis id eſt ſanitatis: ſcilicet veram ſententiam id eſt intellectuȝ de mundi gubernatione: ꝙ tu credis eam ſupple gubernationẽ non eſſe: ſubditam id eſt ſubiectam temeritati caſuuȝ ſupple fortuitorum: ſed diuine rationi. igitur nihil pertimeſcas tam tibi. Boetius ex hac minima ſcintillula id eſt par

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſia veritate: illuxerit vitalis calor id eſt ardor mere veritatis animã viuificans. Tũc dat modum procedendi circa curationem eius dicens. Sed quoniam pro quia: nondum id eſt non adhuc eſt tempus firmioribus remedijs vti: ⁊ conſtat id eſt manifeſtum eſt eam eſſe naturam mentium: vt quotiens abiecerint veras opiniones: induancur id eſt inuoluantur falſis opinionibus; ex quibus falſis opinionibus; caligo id eſt obſcuritas: perturbationũ .i. paſſionuz: orta id eſt creata: confundit illuz verum intuituz id eſt cognitionez mentis; ego ſupple philoſophia tentabo attenuare .i. remouere: paulisper id eſt modicum hãc caliginem; lenibus id eſt facilibus: ꝙ pro et mediocribus fomẽtis id eſt medicinis: vt dimotis id eſt remotis tenebris; fallacium affectionum id eſt falſarum opinionum vel paſſionum: poſſis cognoſcere id eſt intelligere: ſplendorez id eſt claritatem: vere lucis id eſt lucide veritatis. Nota ſicut i morbo corporali vigente principali membro puta corde poteſt per medicinas itroduci ſanitas alijs mẽbris: ſ naturali calore deſtituente ipſuz cor fruſtratur ſpe ſanitatis: ſic i morbo ſpirituali manente in Boetio cognitione illius principij: ꝙ deus gubernet mundum poteſt procurari ſalus quantum ad errorem in alijs. ergo dicit philoſophia quaſi congratulando Boetio debes reddere grates auctori ſoſpitatis. Nota quãdo itellectus abijcit veram opinionem ſtatim afficitur falſa opinione: quia intellectus non abijcit veram opinionem: niſi propter aliquam perſuaſionem per contrarium. nihil autem contrariatur v[illegible] niſi falſum: ideo intellectus non poteſt abijcere verum niſi accipiendo falſum. Nota tenebre affectionuz impediunt rectum iudicium: quia triſticia ſtupefacit ⁊ corrumpit naturam: ex ethicis. ſed amor ⁊ odiuz peruertunt iudicium ſecundũ Ptolomeũ in centilogio. Ire ⁊ concupiſcentie venereorum maxime tranſmutant corpus ⁊ quibuſdam infamijs inficiunt: ſeptimo ethicorum: ⁊ impedit ira animum ne poſſit diſcernere verum ſm Catonem.

Sed ſoſpitatis auctori grates: ꝙ te nõdũ totum natura deſtituit. Habemus maximum tue fomitem ſalutis veram de mundi gubernatione ſententiam: ꝙ eam non caſuuz temeritati: ſed diuine rationi ſubditam credis. Nihil igitur pertimeſcas. Iam tibi ex hac minima certe ſcintillula vitalis calor illuxerit. Sed quoniaz firmioribus remedijs nondum tempus eſt: vti et eam mentium conſtat eſſe naturam: vt quotiens abiecerint mentes veras: falſis opinionibus induantur: ex quibus orta perturbationum caligo: verum illum confundit intuitum. Hanc paulisper lenibus mediocribuſqz fomentis attenuare tentabo: vt dimotis fallacium affectionum tenebris: ſplendorez vere lucis poſſis agnoſcere.

Metrum ſeptimuz primi libri.

Metrum ſeptimum primi libri.

Nubibus atris condita nulluz. Hic incipit ſeptimum ⁊ vltimum metrum huius primi qđ vocatur metrũ adonicũ ab inuẽtore: dimetrum a numero pedũ: dactilicũ a pede predominante. In quo metro phia ꝓbat per exẽpla qđ .d. dicit enim phia ꝙ caligo perturbationũ impedit intuitum veritatis. hoc primo ꝓbat phia tribus exemplis, ſecũdo hortatur nos ad fugã perturbationũ. ibi. tu quoqz ſi vis. prima in tres ſecũdum tria exempla que patebũt. Dicit primo ſydera condita .i. abſcondita: atris nubibus .i. obſcuris nubibus nulluz lumen poſſunt fundere ad illuminandũ terramt. tũc ponit ſm exemplũ. Si turbidus auſter id ẽ obſcurus vẽtus: voluens id eſt mouẽs mare ⁊ miſceat id eſt cõmiſceat cũ ſceno quod eſt i fundo eſtum maris id eſt feruorẽ: tũc vnda maris dudũ id eſt prius: vitrea id eſt tranſparens ad modum vitri: par id eſt ſimilis ſerenis id eſt clariſ diebus: mox id eſt ſtatim ſupple illa aqua facta ſordida per flatũ venti reſoluto ſceno .i. eleuato luto: obſtat id ẽ reſiſtit: viſibus id eſt oculis nõ potẽtibus penetrare vndas maris. tunc ponit tertium exemplũ. Amnis id eſt fluui⁹: qui de altis montibus vagatur .i. diſcurrit: ille ſepe reſiſtit id eſt reflectitur: obice id eſt obiectõe: ſoluti ſaxi id eſt rupis: lapidis; rupe id eſt de monte. Nota ſimilitudo quam pretendit philoſophia eſt iſta. Sicut ſydera conſueta nobis lucere ⁊ terram illuminare ceſſant hoc facere propter interpoſitionem nubiũ obſcurarum: ſic intellectus ⁊ ratio que lucẽt ⁊ illuminant hoiez in cognitione veritatis impediuntur caligine perturbationum. No. ꝙ ſimilitudo ſcđi exempli in hoc conſiſtit. ſicut aqua maris manẽte clara ad moduz vitri viſus põt cã penetrare ⁊ videre que ſunt ſub aqua: ſed ſi turbatur illa peruẽtum tunc obſtat viſui: ſic anim⁹ hoīs quiet⁹ nõ impedit iudiciũ rationis. ſed ſi moueat ⁊ turbetur affectione tpaliuz: ſtatim obſiſtit rõni impediẽs eius iudiciũ. Nota ꝙ ſimilitudo tertij exẽpli talis eſt. Sicut aqua currens de altis montibus libere recto tramite ꝓcedit ⁊ per obſtaculum lapidis qui reſoluitur de mõte impeditur ne recte ꝓcedat: ſic ratio libera nõ impedita recte iudicat. ſi aũt ratio afficitur motib⁹ affectuuz; impedit in iudicio ⁊ veritatis cognitione. Nota ꝙ rupes eſt moles lapidea ſiue mõs lapideus: ſed ſaxũ eſt ps

Nubibus atris Condita nullum.
Fundere poſſunt Sydera lumen.
Si mare voluẽs Turbidus auſter
Miſceat eſtum Uitrea dudum.
Parqz ſerenis Unda diebus.
Mox reſoluto Sordida ſceno.
Uiſibus obſtat. Quiqz vagatur.
Montibus altis Defluens amnis.
Sepe reſiſtit Rupe ſoluti.
Obice ſaxi Tu quoqz ſi vis.
Lumine claro Cernere verum.
Tramite recto Carpere callem.
Gaudia pelle: Pelle timorem.
Spemqz fugato Nec dolor aſſit:
Nubilla mens eſt Uinctaqz frenis.
Hec vbi regnant.

Explicit liber primus
Boetij de conſolatione.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

reſoluta a rupe id eſt a monte. Tu quoq; ſi vis. Hic philoſophia hortatur ad fugam perturbationum ſiue affectionum animi dicens. Si tu vis cernere id eſt videre vel iudicare: verum id eſt veritatem: claro lumine id eſt vera cognitione: ⁊ ſi vis etiaȝ capere id eſt attingere: callem id eſt viam veritatis: recto tramite id eſt proceſſu rationis: tunc tu pelle id eſt repelle gaudia ſupple: que ſunt de bonis preſentibus: ⁊ pelle id eſt remoue a te timorem ſupple de futuro malo: q; pro et tu fugato ſpē ſupple: que eſt de bona fortuna: nec etiam aſſit dolor ſupple qui eſt de preſenti amiſſione bonorum ſupple: que mēs eſt nubila. i. obſcura vel opta: q; pro et vincta id eſt ligata: frenis id eſt ligaminibus: vbi id eſt in qua mēte hec ſupple predicta regnant id eſt dominantur: ſcȝ gaudium de preſentibus bonis: timor de futuro malo: ſpes de futuro bono: dolor de preſenti malo. Nota ſicut prius tactum eſt affectio eſt motus particule ſenſitiue ſub fantaſia boni vel mali animum afficiens: ⁊ rectum rationis iudicium impediens. Et ſunt quattuor affectiones tales principales: ad quas omnes alie reducuntur ſcilicet: gaudium: ſpes: timor: et dolor: quarum ſufficientia ſic accipitur. Omnis paſſio vel eſt reſpectu boni vel mali. Si reſpectu boni hoc dupliciter: vel reſpectu boni p̄ſentis: ſic eſt gaudiuȝ quod eſt de preſenti bono. Si eſt reſpectu boni abſentis: ſic eſt ſpes que eſt de futuro bono. Si autē paſſio eſt reſpectu mali hoc dupliciter: vel reſpectu mali preſentis: ſic eſt dolor qui eſt de preſenti malo: ſi ē reſpectu mali abſentis eſt timor qui eſt de futuro malo. Nota ꝙ iſte paſſiones non ſunt pellende: vt non ſint in animo hominis: quia vix inuenitur homo ſine ipſis: ſed ſic ſunt pellende vt non dominentur in homine. Unde ſedare homini paſſiones vt non dominentur eſt hominis virtuoſi; quia virtus conſiſtit in moderatione paſſionum. Si autem regnant ⁊ dominentur in homine: tunc impediunt iudicium rationis. propter quod dicit Euſtratius ſuper libro ethicorum. oportet reluctari contra paſſiones ſenſitiuas; que ſi preualuerint impediunt vires anime. Nota iſte paſſiones et affectiones ſi ordinantur ad terrena: tunc non ſunt nociue. attamen poſſunt eſſe meritorie et virtuoſe ſi fuerint ad debitos fines ordinate. Unde Richardus in libro. xij. patriarcharum dicit. Ordinatum et verum gaudiuȝ tunc habemus quando de veris ⁊ eternis bonis gaudemus. Etiam timor eſt virtuoſus ſi fuerit ad deum ordinatus: q; ſcriptum eſt. Initium ſapientie timor domini. Et idem Richardus dicit. Prima virtutum proles ſine qua certus haberi non poteſt eſt timor dei. Item ſpes vt dicit idem Richardus efficitur ordinata: ſi de indulgentia venie generatur. Unde dicit. vere et abſq; dubio q̄to quis frequentius q̄toq; vehementius de ſuo interno reatu dolore afficitur: tanto certior tantoq; ſecurior per ſpem de indulgentia venie efficitur. Similiter dolor eſt virtuoſus quando fit ad deplangendū culpam. Unde Richardus. Quāto quis vehementius metuit penam quam meruit: tanto acerbius plangit culpam quam fecit.

Explicit liber primus

p Oſt hec pauliſper obticuit. Hic eſt ſecūdus liber Boetij de conſolatiōe philoſophie: qui continuatur ad librum precedentē in hunc modū. Poſtq̄ philoſophia i primo libro inueſtigauit cauſas radicales infirmitatis Boetij: in hoc ſcdo ꝓcedit ad ei⁹ curationē. Prio adhibēdo ſibi remedia leuia. Secūdo remedia validiora in libris conſequētibus, hūc eīm modū medicandi phia promiſit Boetio. ⁊ diuiditur iſte liber in. xvi. partes: q; octo ſunt ꝓſe ⁊ octo metra huius ſecundi: q̄ partes patebunt. quid autez in qualibet parte agatur ſimiliter videbitur. Pria proſa diuidit̄. Primo oſtēdit Bo. quid philoſophia egerit poſt predicta: ⁊ reſumit vnam cauſam doloris. Boe. ſecundo philoſophia ponit quendam effectum fortune. Tertio excuſat ſe de quodam. Quarto tangit oportunitatem medendi Boe. Quinto procedit ad leuia medicamēta eius. Secunda ibi. Intelligo. Tertia ibi. Sed vt arbitror. Quarta ibi. Sed tempus eſt. Quinta ibi. Quid eſt igitur o Boe.

Proſa prima libri ſecundi.

Oſt hec pauliſper obticuit: atq; vbi attentionez meā modeſta taciturnitate collegit: ſic exorſa eſt Phia. Si penitus egritudis tue cauſas habitumq; cognoui: fortune prioris affectu deſiderioq; tabeſcis: ea tantuȝ animi tui ſtatum ſicuti tibi fingis mutata

Prio dicit. Poſt hec que dicta ſunt philoſophia obticuit id eſt tacuit: pauliſper id eſt modicum: atq; pro et: vbi id eſt poſtq̄: collegit id eſt intellexit: meam attētionem id eſt diligentiaȝ: modeſta taciturnitate id eſt temperato ſilentio: exorſa eſt id eſt incepit loqui: ſic id eſt taliter: ſi pro quia: ego cognoui cauſas id eſt rationes radicales: q; pro et: habituȝ id eſt diſpoſitionē: tue egritudinis id eſt infirmitatis. tu Boe. tabeſcis id eſt triſtaris affectu: q; pro et deſiderio prioris fortune que fuit tibi proſpera: ea fortuna mutata id eſt variata: apud te peruertit id eſt mutauit: ſtatum id eſt diſpoſitionē: tui animi id eſt tue mentis ſicuti tu tibi fingis. Nota ꝙ philoſophia poſt predicta obticuit vt Boe. magis animo deliberato verba philoſophie colligere poſſet ⁊ ſibi reſponderet: quia ſecundum Senecam in prouerbijs. deliberare vtilia mora tutiſſima eſt. Deliberandum eſt diu quicquid faciendum eſt: ſemel diſcute quid audias. proba quid credas. ⁊ ideo philoſophia obticuit tanq̄ laſſata ex queſtionibus prius motis. vnde Seneca libro de virtutibus cardinalibus. non ſemper in actu ſis: ſed interdum aīo tuo requiem dato: vt requies illa ſit plena ſapīa ⁊ v̇tute. Nota de hoc ꝙ dicit modeſta taciturnitate duplex eſt taciturnitas. quedaȝ moderata: alia ſuperflua. Moderata taciturnitas eſt quando tacetur cū tacēdum eſt: de qua loquitur Sene. in prouerbijs dicēs. Tene ſemꝑ vocis ⁊ ſilētij tēperamentū. tū in hoc libētius te icūbe vt libētius audias q̄ loquaris. q̄ eīȝ neſcit tacere: neſcit loqui. Sup̄flua taciturnitas eſt qn̄ tacet̄ cū loquēduȝ eſt: de qua. d. poeta. Nā nimiū tacuiſſe nocet. Nota ꝙ Boe. in ſtatu miſerie nō erat magnanim⁹: q; habuit aīm ꝑuerſuȝ fortuna. Magnanim⁹ eīm eſt qui cōtra difformes inſultus fortune vnanimi mētis cōſtantia militat ſm̄ Albertū ſuꝑ prio li. ethi. Et Seneca pria ep̄la ad Lucillū dicit. Primū argumētū cōpoſite mētis exiſtīo poſſe cōſiſtere ⁊ ſecū morari. Nota ꝙ phia dicēte fortunā eē mutatā circa Boe. ſicut ipſe fingit. h̄ dicit pro tāto: q; ſcdm̄ rei veritatē fortuna nō

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

peruertit. Intelligo multiformes illius
prodigii fucos: ⁊ eouſq; cum his quos elu-
dere nititur blandiſſimam familiaritatem
exercet: dum intollerabili dolore confun-
dat eos quos inſperata reliquerit. Cuius
ſi naturam mores ac meritum reminiſca-
re: nec habuiſſe te in ea pulchrum aliquid:
nec amiſiſſe cognoſces. Sed vt arbitror:
haud multum tibi hec in memoriam reuo
care laborauerim. Solebas enim preſen-
tem quoq; blandientem virilibus inceſſe-
re verbis: eamq; de noſtro auditu prolatis
inſectabare ſententiis. Uerum omnis ſu
bita mutatio rerum: non ſine quodam qua
ſi conflictu contingit animorum. Sic fa

erat circa ipſum mutata ſicut philoſophia infra probabit. Intelligo multiformes
Hic philoſophia ponit effectum fortune dicens. Ego intelligo id eſt cognoſco: multi
formes fucos id eſt deceptiones: illius prodigij .i. fortune: ⁊ eouſq; id eſt tādiu ſcilicet
ipſa fortuna exercet blandiſſimam familiaritatem: cum his quos nititur id eſt labo-
rat: eludere id eſt decipere: dum .i. donec: confundat id eſt eneruat intollerabili dolore
eos quos fortuna inſpera
ta id ē ſine ſpe: reliquerit
id eſt dimiſerit: cuius .ſ. for
tune ſi tu .B. reminiſcare
id eſt recorderis naturam
mores: ac pro etiā: meritū
id eſt dignitatē. nec etiam
cognoſces te .B. in ea for
tuna habuiſſe aliquid pul
chrum nec amiſiſſe: ⁊ per
conſequens de amiſſione
eius nihil eſt dolendū. No
ta ꝙ prodigium eſt mira
culū preter ſolitū curſum
nature proueniēs. ⁊ dicitur
prodigiū quaſi porro pro
ducēs hoīes ī admiratio
nem. vel ſecundum Hug.
prodigiū eſt monſtrū ad va
ſtandū paratū dictū a pro-
digo gis. qđ eſt vaſto as.
fortuna aūt pōt dici prodi-
gium. primo quia ducit ho-
mines in admirationē eo
ꝙ bonis mala ⁊ malis bona tribuit. vel dicitur prodigiū ſecūdo mō: quia vaſtat aīm hoīs.
proſpera enim fortūa vaſtat aīm hoīs per nimiā ſollicitudinē: aduerſa per nimiā deſolationē.
No. fucus in vna ſignificatione dicitur color ſuperpoſitus naturali colori: ⁊ poni-
tur pro deceptione: quia talis color decipit viſum cum facit mulierem difformem ap
parere pulchram. Nota ꝙ fortuna ſua familiaritate decipit hominem ⁊ confundit:
quia dicit Seneca in libro de conſolatione filij Helye. Neminem aduerſa fortuna com
minuit: niſi quem ſecunda decepit. et dicit in prouerbijs. fortuna quem nimium fouet
hunc ſtultum facit. fortuna nulli ſemel obeſſe contenta eſt. fortuna vitrea eſt: dum ſplē
det frangitur. Et Seneca tertia epiſtola dicit. Neminem eo fortuna prouexit vt non tā
tum illi minaretur quantum promiſerat. noli huius tranquillitati confidere. memen-
to ꝙ mare euertitur: ⁊ eodem die vbi luſerunt nauigia abſorbentur. Sed vt arbitror
haud. Hic philoſophia excuſat ſe de quodam dicens. Sed vt ego philoſophia arbi-
tror id eſt opinor: haud multum id eſt non multum: laborauerim reuocare id eſt redu
cere tibi hec ſupple predicta de moribus fortune in memoriam: enim pro quia: tu ſo
lebas id eſt conſuetus fuiſti: preſentem id eſt aſtantem fortunam: quoq; pro et: blan-
dientem id eſt applaudentem: inceſſere id eſt arguere: virilibus id eſt aſperis verbis:
q; pro et: inſectabare id eſt perſequebaris eam fortunam: de noſtro auditu id eſt de
noſtra informatione: prolatis id eſt pronunciatis ſententijs, verum pro ſed; omnis

ctum eſt: vt tu quoq; pauliſper a tua tran
quilitate diſceſſeris. Sed tempus eſt nūc
haurire te aliqđ ac deguſtare molle atq;
iocundum quod ad interiora tranſmiſſum
validioribus hauſtibus quidem viam fece
rit. Aſſit igitur rhethorice ſuadela dulce
dis: que tunc tantum cale recto procedit:
noſtra inſtituta nō deſerit. Cumq; hac mu
ſica laris noſtri vernula nūc leuiores nūc
grauiores modos ſuccinat. Quid ē igitur

ſubita id eſt feſtina mutatio: non contingit id eſt aduenit: ſine quodam cōflictu id eſt
turbatione animorum: ſic id eſt taliter: factum eſt ſcz de te vt tu diſceſſeris: pauliſper
id eſt modicū: a tua trāquilitate id eſt a tue mentis quiete. Nota ꝙ ſapientis ⁊ ma
gnanimi eſt contra fortunam conſtanter militare ⁊ nō puſillo animo ſuccumbere. vn
de Seneca in libro de clementia di. O magnos viros qui maligne fortune ſuccum-
bere neſciunt: ⁊ aduerſas
res ſue virtutis experimē
ta faciunt. Nam ſecundū
Ariſtotelem primo ethico
rum. Sapiēs ſcit bene fer
re fortunam: quia habet ſe
ſine vituperio ſicut tetra-
gonum. corpus enim te-
tragonū quocūq; proijci
tur firmiter ſtat: ſicut ani-
mus ſapientis conſtans
permanet quacunq; fortu
na eminente. Nota ꝙ
quies animi fit per ſeda-
tionem paſſionū que cau
ſatur ex ordinatōne ratio
nis cum deliberatione: ſed
ſubite mutationes preueniunt deliberationem rationis: ideo mutant ⁊ turbant ani
mum. propter quod dicit philoſophia. omnis ſubita mutatio rerum non contingit
ſine conflictu animorum. Sed tempus eſt te haurire aliquid. Hic philoſophia tangit
oportunitatem medendi ipſum Boetiū dicens. Sed tempus eſt id eſt inſtat te Boe.
haurire id eſt recipere: ac pro etiam: deguſtare aliquid molle id eſt facile: atq; pro et io
cundū id eſt delectabile: quod leue vel delectabile trāſmiſſum ad īteriora .ſ. tui aī fecerit
viam validioribus hauſtibus id eſt forcioribus remedijs. igitur pro ergo: ſuadela id
eſt perſuaſio: rhethorice dulcedis id eſt rhethorici ornatus: aſſit id eſt ſit preſens: que
rhethorica procedit tantum id eſt ſolummodo: tunc recto calle id eſt recta via: non de
ſerit id eſt relinquit: noſtra inſtituta id eſt documenta. Cumq; hac ſcz rhethorica: muſi
ca id eſt ars metrica: vernula id eſt famula: noſtri laris id eſt noſtre domus ſcilicz aſſit
⁊ ſuccinat id eſt decantet: nunc id eſt aliquando: leuiores modos id eſt faciliores ver
ſus: ⁊ nunc id eſt aliquando: grauiores id eſt difficiliores. Nota ꝙ philoſophia in-
uitat duas ſcientias ad curationem Boetij: ſcilicet rhethoricam ⁊ muſicam. Rhethori
cam inuitat ratione proſe: in qua vtitur rationibus perſuaſiuis rhethoricis coloribus
adornatis. Muſicam inuitat propter metrum. nam ſicut in muſica vtimur arſi ⁊ the
ſi id eſt concordi eleuatōne ⁊ depreſſione vocis: ſic ſimiliter in metro vtimur eleuatio
ne qñ producte ſyllabe eleuātur: ⁊ vtimur depſſione qñ breues ſyllabe depmūtur quadam
cōcordia proportionali. Nota .d. Tullius ī phemio rhethorice ſue ꝙ eloquētia ſine ſapiētia
plerūq; obēe pōt: nūq; āt prodeſſe. cū igitur rhethorica ſit ſcia eloquēdi ornate: ipa nō pro
deſt ſine ſapia: iō .d. phia ꝙ rhetorica tūc procedit recto calle; qñ nō deſerit nr̄a iſtituta
q̄ ſunt iſtituta ⁊ documēta ſapie. Quid ē igitur o hō. Hic phia adhibet .B. leuia me
dicamēta. Ubi nota ꝙ leuia medicamēta ſiue remedia dicūtur rōes ſūpte ſcđm cōem
vſum hoīm pſuadētes nō eē dolendū de aduerſitate fortune. Remedia āt validiora ſūt
rōes q̄ ſunt ꝯ cōem opinionem hoīm oſtendentes qđ ſit ſummū bonū ⁊ in quo cōſiſtat

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

o homo quod et in meſticiā luctumqꝫ deiecit. Nouum credo aliquid inuſitatumqꝫ vidiſti. Tu ſi fortunam putas erga te eſſe mutatā: erras. Hi ſemꝑ eius mores ſunt: iſta natura. Seruauit circa te propriā potius in ipſa ſui mutabilitate conſtantiam

Talis erat cum tibi blandiebatur: cū tibi falſe illecebris felicitatis alluderet: deprehendiſti ceci numinis ābiguos vultus Que ſeſe adhuc velat: aliis tota tibi prorſus innotuit. Si probas vtere moribus: ne queraris. Si ꝑfidā perhorreſcis: ſperne atqꝫ abiice ꝑniciosa alludētē. Nā que

ꝛ quomodo ad ipſum perueniatur: ꝛ ꝙ mali ſunt īpotentes: ꝛ boni potentes ꝛ ſimilia. Primo ergo oſtēdit phīa nō eſſe dolendū de fortuna: qꝛ ſeruat propriam naturam circa ipſum. ꝛ hoc oſtendit quinqꝫ rationibus perſuaſiuis. ſecundam ponit ibi. ſi probas. tertiam ibi. an vero. quartam ibi. quod ſi nec. quintam ibi. poſtremo equo ꝛc. Prima rō talis ē. Nullus ī meſticiā ꝛ luctū deijcit̄ niſi ꝓpter aliq̄d nouū vel inſitatū cōtingēs circa ipm: ſꝫ mutatio fortune n̄ ē aliq̄d nouum vel inſitatū: ergo eius mutatio nullū dꝫ deijcere ī dolorē. di. ergo ī littera. igit̄ o hō. i. tu. B. q̄d ē illō qd deiecit. i. ꝓſtrauit te in meſticiam: qꝫ pro et luctū ego philoſophia credo ꝙ tu Boe. vidiſti aliquid nouum: qꝫ pro et: inuſitatū id eſt inconſuetū ſupple cōtingere circa te. tu Boeti. putas id eſt exiſtimas: ipſam fortunam eſſe mutatam id eſt peruerſam a ſua natura: erga id eſt circa te: erras id eſt falſe eſtimas: quia hi ſemper ſunt eius mores: iſta eſt natura eius: ꝙ nunc ſit aduerſa: nunc proſpera: ipſa fortuna ſeruauit circa te potius propriam conſtantiam in ipſa ſui mutabilitate: quia mutatio fortune eſt ſua conſtantia. talis enim erat ſcilicet mutabilis: cum tibi blandiebatur id eſt adulabatur: cum tibi alluderet illecebris id eſt delectactionibus falſe felicitatis id eſt proſperitatis: tu deprehendiſti id eſt cognouiſti ambiguos vultus id eſt dubias facies: ceci numinis id eſt cece dee fortune: que ſcilicet fortuna adhuc velat id eſt occultat ſeſe id eſt ſeipſam alijs ſupple hoībus: tū applaudendo eis proſperitate: ipſa tibi tota innotuit id eſt manifeſta eſt: prorſus id eſt omnino ſcilicet ꝓſperitate ꝛ aduerſitate. Nota ꝙ illecebra hꝛe. eſt delectatio carnalis illicita hominē alliciēs: licet inueniatur pro quacunqꝫ alia delectatione. Nota ſicut beſtia vel auicula vel piſcis delectationis ſpe decipitur: ſic homo deletatione proſperitatis fortune fallaciter irretitur. vñ Seneca. viij. epiſtola. clamo vitate quecunqꝫ caſus tribuit. ad omne fortuitum bonum ſuſpicioſi pauidiqꝫ ſubſiſtite. nam fera ꝛ piſcis ſpe aliqua oblectante decipitur. Nota delectationes fortune ſunt falſe. nam ſecundum beatum Auguſtinum proſpera huius mundi aſperitatem habent veram: iocunditatem falſam: certum dolorem: incertam voluptatē. Nota philoſophia appellat fortunam cecum numem. Huguitio dicit: ꝙ numem eſt virtus dei vel ipſe deus vel dei poteſtas vel maieſtas. hic autem accipitur pro dea: quia antiqui fortunam colebant. Nota ꝙ fortunam dicit eſſe cecā. dicit Tullius in li. de amicitia. Fortuna vt medicus ignarus multos excecauerat: nō ꝙ ipſa ceca ſit: ſed eos cecos plerūqꝫ efficit quos cōplexa eſt. Nota ꝙ fortuna antiq̄tus duplici depīgebat̄ frōte: calua ꝛ capillata. per caluā deſignādo aduerſitatem: ꝑ capillatā proſꝑitatem. ergo dicit phīa

nunc meroris tibi cauſa tanti eſt: hec eadē tranquillitatis eſſe debuiſſet. Reliquit enim te quam non relicturam nemo vnquā poterit eſſe ſecurus. An vero tu precioſam eſtimas abituram felicitatem: ꝛ cara tibi eſt fortuna preſens. Nec manendi fida: ꝛ cum diſceſſerit allatura merorem.

Quod ſi nec arbitrio retineri pōt: ꝛ calamitoſos fugiēs facit: quid eſt aliud fortuna fugax ꝙ̄ future quoddā calamitatis

deprehendiſti ambiguos vultus fortune. Si probas vtere moribus. Hic ponit ſecūdam rationem que talis eſt: de illius amiſſione non eſt dolendum quod eſt pernicioſum: ꝛ quo habito homo nunqꝫ eſt ſecurus: fortuna eſt huiuſmodi vt tāgit in littera: ergo ꝛc. dicit ergo. Si probas id eſt approbas fortunam vtere moribus eius: ne queraris id eſt conqueraris: ſi perhorreſcis id eſt pertimeſcis perfidā et ſperne atqꝫ abijce fortunam: alludentē id eſt ludendo inferentem tibi pernicioſa id eſt damnoſa. nā fortuna que nūc eſt tibi cauſa tanti meroris per ſui abſentiam: hec eadem debuit tibi eſſe cā tranquillitatis id eſt ſecuritatis per ſui preſentiā: ſed nō fuit: enī pro ꝛ fortuna reliquit te: quam nō relicturam nemo vnqꝫ poterit eſſe ſecurus. Nota circa hoc ꝙ dicit pernicioſa alludentem. dicit Seneca. ludit fortuna cū ſuis moribꝰ: ꝛ que dedit aufert: ꝛ que abſtulit reddit: nec vnq̄ tutius eſt illam experiri: ꝙ̄ cum locum iniurie non habet. Nota ꝙ ſecuritas maxime hominē delectat: propter qđ eſt appetenda. Unde Seneca. vi. epiſtola. Nec me res vlla delectabit: licet ſit eximia ꝛ ſalutaris ꝙ̄ ꝙ mihi morti ſecurus ſum. Nota ꝙ proſperitas fortune non reddit hominem ſecurum: quia dicit Seneca. Munera fortune amica putatis inſidie ſunt. quiſquis veſtrū tutam vitam agere volet: ꝙ̄ plurimū poteſt fortune beneficia deuitet: in quibus miſerrimi fallunt̄. habere putamus honores: in precipitia curſus iſte deducit. Nota Seneca in de remedijs fortuitorum. Exonerauit te fortuna ſi intelligis: ꝛ tutiore loco poſuit dannum putas: remedium eſt clamas ꝙ opibus expoliatus es: tuo vicio iſta tibi iactura tā grauis eſt: nō tam moleſte ferres: ſi tanq̄ perditurus habuiſſes. An vero tu precioſam eſtimas. Hic philoſophia ponit tertiā rationē que talis eſt. Iſtud non eſt putandum precioſum ꝛ carum quod non eſt manſurum ꝛ ſuo receſſu eſt afflicturum: ſed fortuna eſt huiuſmodi: ergo non eſt reputanda precioſa ꝛ cara: ꝛ per conſequens non eſt dolendum de eius amiſſione: nec gaudendum de eius poſſeſſione. vnde dicit in littera. Uero pro ſed: an tu eſtimas felicitatem abituram id eſt receſſuram ſupple eſſe precioſam ꝛ fortuna preſens eſt cara tibi: nec eſt fida manendi: ꝛ cū diſceſſerit eſt allatura id eſt adductura merorem: quaſi diceret non debet eſtimari precioſa.

Nota ꝙ appellat fortunam felicitatem: quia ſm Ariſto. fortuna vel eſt felicitas vel eſt proxima felicitati. vnde in libro de bona fortuna dicit Ariſto. ꝙ non contingit eſſe felicem ſine rebus exterioribus quarum fortuna eſt domina. ꝛ hoc intelligendum eſt de felicitate politica ꝛ non ſpeculatiua que conſiſtit in actu ſapientie. Nota fortuna diſcedens inducit merorem: quia dicit Seneca in libro de tranquillitate animi. Letiores reliquit quos fortuna nunq̄ ꝓſpexit ꝙ̄ quos deſeruit. Et Boe. poſtea dicet ꝙ infeliciſſimū genus infortunij eſt felicē fuiſſe. Quod ſi nec ex arbitrio retineri. Hic ponit quartam rationem que talis eſt. Illud quod eſt indicium future miſerie: nec eſt

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

indicium. Neqꝫ enim quod ante oculos ſitum eſt: ſufficit intueri. Rerum exitus prudentia metitur: eademqꝫ in alterutro mutabilitas: nec formidandas fortune minas: nec exoptandas facit eſſe blandicias. Poſtremo equo animo tolleres oportet quicquid intra fortune archam geritur: cum ſemel iugo eius colla ſubmiſeris. Quod ſi manendi abeundiqꝫ ſcribere legem velis: ei quam tu tibi dominam ſponte elegiſti: nonne tu iniurioſus fueris: et impatientia tuam ſortem exacerbabis: quam permutare non poſſis.

carum nec precioſum nec per conſequens de ipſo dolendum: fortuna eſt huiuſmodi ſicut tangit in littera. vnde dicit ꝙ fortuna ſi nec pōt retineri id eſt haberi ex arbitrio id eſt ſecundum voluntatē: ⁊ ipſa fugiens id eſt recedens facit calamitoſos id eſt miſeros: quid aliud eſt, fortuna fugax ꝙ quoddam indicium id eſt ſignuꝫ: future calamitatis id eſt miſerie: enim pro quia: neqꝫ ſufficit intueri id eſt inſpicere illud qđ ſituꝫ eſt id eſt poſitum: ante oculos id ē quod eſt preſens: verum pro ſed: prudentia id eſt homo prudens: metitur id eſt menſurat: exitus id eſt fines rerum: qꝫ pro et: eadem mutabilitas id eſt inſtabilitas: in alterutro id eſt in aduerſitate ⁊ proſperitate: nec facit minas. i. inſidias fortune eſſe formidandas id eſt timēdas: nec facit blādicias eſſe exoptādas. i. deſiderandas. Nota ꝙ calamitas eſt miſeria cū aliquis nihil habet nec in re nec in ſpe. ⁊ eſt dicta a calamo qui ē vacuus ⁊ inanis. Nota ꝙ nō ſufficit ſolum intueri preſentia: ſed etiam futura: quia licet quandoqꝫ prima ſalua fiant iudicia: vltima tñ alterius ſaporis inquinamenta permanebūt. hec in fine de diſciplina ſcholariuꝫ. ⁊ Tullius. ij. rhethorice dicit. Errant qui in ꝓſperis oēs impetus fortune putant effugiſſe ſapiēter cogitant in temporib' proſperis: cauſas aduerſas reformidāt. ⁊ Sene. i de quatuor virtutibus cardinalibus dicit. Si prudēs eſt animus tuus tribus tꝑibus diſpenſetur: preſentia ordina: futura prouide: ⁊ preterita recordare. Nam qui nihil de preterito cogitat perdit vitam. Qui nihil de futuro premeditatur per omnia incautus incedit. pone añ animū tuū mala futura ⁊ bona vt iſta poſſis ſuſtinere ⁊ illa moderari. ⁊ Gaufredus in poetria. Exemplo ſyrenes habe docearis in illis. Sub meliori ſtatu ſemper peiora caueto. Nulla fides rerum ſequitur poſt mella venenum. Et claudit nox tetra diem nebuleqꝫ ſerenum. Poſtremo equo animo. Hic ponit quintam rationem que talis eſt. Quicunqꝫ alterius iugo ſe ſubmittit oportet ꝙ mores eius patienter ſuſtineat ſed homo affectione temporaliū ſubmittit ſe iugo fortune: ergo oportet ꝙ mores fortune patienter tolleret. vnde ſicut iniuſte agit qui vult imponere legeꝫ domine ſue: ita volens imponere legem fortune agit iniuſte: hanc rationem pretendit in littera. Secundo declarat dictum ſuuꝫ per quedā ſimilia. ibi. Si ventis. Primo dicit poſtremo id eſt vltimo dicam ꝙ oportet vt tu tolleres id eſt patiaris: equo animo id eſt cōſtanti animo: quicquid geritur id eſt fit: intra archam fortune id eſt intra munduꝫ: cū ſemel ſubmiſeris id eſt ſubiugaueris colla. ſ. tua iugo fortune appetendo temporalia tanꝙ premia tuorum meritorum: ꝙ pro ſed: ſi velis ſcribere id eſt ſcribendo imponere legem manendi ⁊ abeundi ei quam tibi dominam ſponte elegiſti: nonne fueris in

Si ventis vela committeres: non quo voluntas peteret: ſꝫ quo flatus pelleret promouereris. Si aruis ſemia crederes: feraces inter ſe annos ſterileſqꝫ pēſares. Fortune te regendū dediſti domine: moribus oportet obtemperes. Tu vero voluentis rote impetum retinere conaris. at omnium mortalium ſtolidiſſime ſi manere incipit ſors eſſe deſiſtit.

Libri ſecundi proſa prima explicit.

furioſus: ⁊ impatientia id eſt per tuam impatientiam: exacerbabis id eſt argues: ſortem id eſt fortunam quam non poſſis permutare. Nota ꝙ philoſophia mundū appellat archam fortune: quia ſicut in archa triturando torquentur manipuli: ſic fortuna in mundo torquet homines nunc proſperitate nunc aduerſitate rotando. Nota circa hoc quod dicit, nonne iniurioſus fueris ꝙ iuſticia eſt libertas animi tribuens vnicuiqꝫ quod ſuum eſt ſecundum ſuam dignitateꝫ deo amorem ⁊ obedientiam: maiori reuerentiam: pari concordiam: ⁊ minori diſciplinam. ſi ergo famulus vellet imponere legem domine ſue cui tenetur exhibere reuerentiam operaretur contra iuſticiam. Nota quicunqꝫ afficitur bonis exterioribus ⁊ mutatur ſecundum mutationem eoruꝫ dicitur eſſe ſubiectus fortune ⁊ colla ſua iugo eius ſubmittere; quia fortuna eſt domina bonorum exteriorum. talis autem fuit Boetius: ergo iniuriabatur fortune volens ſibi imponere legem manēdi ⁊ recedendi. Si vētis vela committeres. Hic probat dictum ſuum per quedaꝫ ſimilia: ſcilicet ꝙ fortuna nō ſit i ptāte hoīs dicēs. Si ꝯmitteres vela nauis vētis: tu ꝓmouereris. i. duცereris nō quo volūtas tua peteret id eſt deſideraret: ſed quo flatus vēti te pelleret. Si crederes id eſt committeres ſemina: aruis id eſt agris: tu penſares id eſt iudicares: annos feraces id eſt fertiles: qꝫ pro ⁊ ſteriles inter ſe: ita ꝙ non haberes illos annos in poteſtate tua. a ſimili tu dediſti te regendum fortune: oportet ꝙ obtemperes id eſt obedias moribus domine tue. vero pro ſed tu conaris id eſt laboras: retinere impetum id eſt curſum: voluentis rote id eſt mobilis fortune ⁊ fruſtra laboras. O ſtolidiſſime id eſt ſtultiſſime omnium mortalium neſcis ꝙ ſi ſors id eſt fortuna: incipit manere id eſt ſtabilis eſſe: ꝙ tunc deſiſti id eſt deſinit eſſe ſors. Sicut enim non ſimul ſtant ꝙ aliquis ſit hō ⁊ nō ſit rōalis: ſic nō ſtant ſil' ꝙ nō ſit fortuna ⁊ ñ ſit mutabilis. Nota ꝙ ſicut cōmittens veluꝫ vento amplius non eſt in poteſtate ſua duci quo vult: ſed ſecundum impetum venti ducitur: ⁊ ſicut committens ſemina agro non eſt in poteſtate eius ꝙ proueniat anni fertiles vel ſteriles: ſic a ſimili qui committit ſe fortune non eſt in poteſtate ſua vt habeat fortunam proſperā vel aduerſam. Nota circa hoc ꝙ dicit voluentis rote ꝙ antiquitus fortuna depingebatur cum rota hac ratione. nā in rota ſunt quattuor diuerſitates. vna pars eſt ſumma. alia infima. tertia qua de ſummo deſcenditur ad ymum. quarta qua de ymo aſcenditur ad ſummū. Similiter in hominibus inueniuntur quattuor varietates. quidā enim ſunt in ſumma proſperitate: ⁊ tales ſunt eleuati in rota fortune. Alij ſunt in ſumma aduerſitate: ⁊ tales iacēt deiecti ſub rota. Tertij declinant de proſperitate in aduerſitateꝫ: ⁊ tales deſcēdūt de ſummitate rote. Quarti procedunt de aduerſitate in proſperitatem; ⁊ tales aſcendunt rotā fortune.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

Unde eleuatus i rota fortune dicit. Glorior eleuatus. deſcēdens dicit. Deſcēdo mortificatus. deiectus dicit. Infimus axe roror. aſcendens dicit. Letus ad alta vehor. Nota ꝙ natura non aſſueſcit in contrarium. nam ſi lapis millesies proijciatur ſurſum non aſſueſcit aſcendere ſurſum: cum natura eius ſit deſcendere. Sicut ergo eſſet ſtoliſſimus qui laboraret alicui auferre ſui naturam: ſic ſtolidus eſt qui laborat fortune auferre mutabilitatē que eſt eiꝰ natura: ergo dicit phia. at oīz ſtolidiſſime.

Metrū p̄mū ſecūdi libri.

Ec cum ſuperba verterit vices dextra. Hic icipit primum metrum huius ſecūdi quod dicitur yponauticum ab inuentore quia labor nautaꝝ cātu huiuſmodi metri ſubleuatur: ⁊ dicitur metrum iambicum a pede predominante. eſt autē iābus pes cōtrarius trocheo conſtans ex prima breui ⁊ vltia lōga: ⁊ dicitur metrū trimetrum. licet enim hoc metruz habeat ſex pedes: tñ computādo duos pedes pro metro erit metrum trimetruz. In quo metro philoſophia deſcribit mores fortune dicens. Cum hec ſcilicet fortuna verterit vices id eſt alternationes pſperitatis ⁊ aduerſitatis ſuperba dextra: ⁊ cum fertur more euripi id eſt maris: eſtuantis id eſt inundantis: tunc fortuna ſeeua id eſt crudelis proterit id eſt conculcat reges dudū tremēdos id eſt metuendos: ⁊ ipſa fallax ſubleuat de aduerſitate humilem vultum: victi. i. depreſſi: nec ipſa audit fletus: nec curat miſeros id eſt pauperes: ⁊ ipſa exiſtens dura quia nō flectitur ad voluntatem hominum: ridet id eſt deridet: vltro id eſt ſpontanee gemitus ſupple miſerorū quos fecit: ſic illa ludit: ſic pbat id eſt experitur ſuas vires: ⁊ ipſa monſtrat ſuis magnum oſtentū id eſt miraculū. ſi quis viſatur vna hora ſtratꝰ id eſt aduerſitate depreſſus: ⁊ felix id eſt proſperitate eleuatus. q. d. fortuna videtur exhibere ſuis id eſt hominibus qui bonis eius inhiant magnum miraculum: quando aliquis ſubito videtur mutari de aduerſitate in proſperitatē ⁊ econuerſo. Nota ꝙ fortuna dicitur ſuperba eo ꝙ nullum veretur: nec aduertit probitatem nec maliciā alicuius: ⁊ ſi vocatur more ſuperborum obaudit. Nota ꝙ euripus ſecundum aliquos eſt ventus turbinis. ⁊ dicitur euripus quaſi eurus rapidus: ⁊ eſt eurus nomen venti. Secundum alios autem ⁊ forſan melius euripus eſt brachium vel ſinus maris cuius decurſus ē incertus: ⁊ propter incertitudinem ſui curſus frequenter periclitantur ibi naues. ⁊ dicitur ab eu quod eſt bonum ⁊ ripa quaſi bona ripa per contrariuz. ſicut ergo curſus euripi eſtuantis eſt incertꝰ: ſic ⁊ mutabilitas fortune. Nota de operatione fortune qualiter hos eleuat ⁊ hos deprimit: loquitur Alanus in anticlaudiano dicens. Precipitem mouet illa rotam motuſqꝫ laborum. Nulla quies claudit nec ſiſtunt

Metrum primum libri ſecundi.

Ec cū ſupba verterit vices dextra
Eſtuantis more fertur euripi.
Duduz tremēdos ſeua proterit reges
Humilemqꝫ victi ſubleuat fallax vultum
Nō illa miſeros audit haud curat fletus:
Ultroqꝫ gemitus dura quos fecit ridet:
Sicqꝫ illa ludit ſic ſuas probat vires.
Magnumqꝫ ſuis monſtrat oſtentum
Siquis viſatur vna ſtratus ac felix hora.

Proſa ſecunda ſecundi libri.

ſecla motu. Hos premit: hos eleuat: hos deijcit: erigit illos. Cogit ⁊ i varios homines deſcendere caſus. ⁊ ſamarienſis alias pauper Henricus. Quicquid agas: quicquid dicas: quicquid pat aris. Non facis vt retrahas que mea dextra trahit. Sic ego primum venerandoqꝫ ſceptra tenebo. Et pro velle meo mel tibi felqꝫ dabo.

Proſa ſecunda ſecundi libri.

Ellem autem pauca tecum. Hic incipit proſa ſecunda huius ſecundi in qua philoſophia probat Boe. non eſſe conquerenduz de fortuna: qꝛ nihil ſibi abſtulit: ⁊ introducit fortunam alloquentem Boe. ⁊ diuiditur: quia primo perſuadet Boe. introductionem fortune. Secundo introduxit eā. ibi. quid tu o homo. Primo philoſophia dicit. O. B. ego phia vellem tecū pauca agitare id eſt diſcutere verbis ipſius fortune. tu vero animaduerte an ius id eſt iuſticia poſtulat hoc. Nota ꝙ ſimilitudo orationis quandoqꝫ generat faſtidium: ideo quādoqꝫ ipſaz oportet mutare. vnde Tullius quarto li. rhethorice dicit Sermonē in dicendo cōmutare oportet: vt facile ſatietas varietate vitet: ideo philoſophia hic variat orationem per introductionem noue perſone vtendo proſopopeya: que figura a Tullio vocatur confirmatio. perſuadet igitur philoſophia Boe. introductionem fortune dicens. Vellem autē ⁊ cetera. Quid tu o homo. Hic philoſophia introducit fortunam alloquentē Boetium que oſtendit querimoniam eius eſſe iniuſtam: quia nihil ſibi abſtulit. Primo ergo fortuna oſtendit ꝙ nihil Boetio iniuſte abſtulit. Secundo quandam reſponſionē Boetij excludit. ibi. An tu mores. primo ergo facit quod dictuz eſt: ⁊ tunc ſecundo reſpondet tacite queſtioni. primo dicit fortuna ad Boe. O tu homo quid agis id eſt vexas vel facis me reaz: quotidianis id eſt aſſiduis querelis. q. d. facere non deberes: quam tibi fecimus iniuriaz: quaſi diceret nullaz. que tua bona tibi detraximus quaſi diceret nulla. contende mecuz in iudicio de poſſeſſione opū ⁊ dignitatum coram quocunqꝫ iudice: ⁊ ſi non monſtraueris aliquid eſſe proprium horum bonorum cuiuſquā

Ellem autem pauca tecum fortune ipſius verbis agitare. Tu igitur an ius poſtulet aiaduerte. Quid tu o homo reaz me quotidianis agis querelis. Quam tibi fecimus iniuriam. Que tibi tua detraximus bona. Quouis iudice de opum dignitatumqꝫ mecum poſſeſſione contende. Et ſi cuiuſꝙ mortalium proprium: quid horum eſſe monſtraueris ego ea tua fuiſſe que repetis ſpōte cōcedā. Cuz te matris vtero natura produxit: nudum rebus omnibus inopemqꝫ ſuſcepi: te meis opibus foui: ⁊ quid te nunc impacientem noſtri facit: fauore prona indulgentius educaui. Et omniū que mei ſunt iuris affluentia ⁊ ſplendore circundedi. Nunc mihi retrahere manuz libet. habes gratias velut vſus alienis. Nō habes ius querele: ꝙꝙ tua perdideris prorſus.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

mortalium ego ſponte concedam tibi ea que repetis fuiſſe tua. ꝙ autem non ſint tua
nec alicuius hominis propria probo tibi: quia cum natura produxit te de vtero ma-
tris: ego ſuſcepi te nudum ⁊ inopem id eſt carentem omnibus rebus: ⁊ foui te me-
is opibus: ⁊ ego prona id eſt prompta: educaui id eſt nutriui te: indulgentius id eſt
clementius: fauore id eſt gratia mea: quod te nunc facit impacientem noſtri id eſt con

Quid ergo ingemiſcis: nulla tibi a nobis
illata eſt violentia. Opes honores cete-
raqꝫ talium mei ſunt iuris. dominam fa
mule cognoſcunt: mecum veniunt: mecuꝫ
diſcedunt. Audacter affirmeꝫ ſi tua forēt
que amiſſa conqueris: nullo modo perdi
diſſes. An ego ſola meum ius exercere
prohibeor. Licet celo proferre lucidos di
es: eoſdemqꝫ tenebroſis noctibus conde
re: licet anno terre vultum nunc floribus
frugibuſqꝫ redimere. Nunc nimbis frigo

tra nos: quia ſi Boetius
a principio nō fuiſſet nu-
tritus proſperitate fortu
ne: non fuiſſet impatiens
de amiſſione eius. ⁊ ſub-
dit. Ego circundedi te af
fluentia ⁊ ſplendore om-
nium bonorum que ſunt
mei iuris id ē ptātis: nūc
autē liber id eſt placet mi
hi retrahere manuꝫ: tu ha
bes gratiam id eſt mihi
referre grates tanꝙ vſus
alienis: non habes ius q̄
rele ꝙꝙ tua perdideris.
Quid igitur ingemiſcis
querulādo: nulla tibi a no
bis illata eſt violentia: o-
pes honores ⁊ cetera taliuꝫ ſunt mei iuris id eſt poteſtatis: ⁊ famule mee ſcilicet hono
res ⁊ poteſtates cognoſcunt me dominam: mecum veniunt: mecum diſcedunt. Au-
dacter affirmeꝫ ſi tua forent que cōquereris amiſſa nullo modo ea perdidiſſes. No
ta ꝙ tota ratio fortune in hoc conſiſtit. Nulli manet rationabilis querimonia de eo
qui nihil aliorum aufert: ſed propria pro ſuo libito diſponit: ſed fortuna nihil abſtulit
quod erat Boetij: ſed propria diſpoſuit pro ſuo libito: ergo ⁊ cetera. Nota de hoc ꝙ
dicit que tibi tua. Seneca dicit in de remedijs. Non eſt tuum quod fortuna fecit eſſe
tuum. Alienum eſt omne quicquid optando euenit: ⁊ nihil ipſius proprium putar ili
cet quod eripi poteſt. Nota ꝙ homo producitur nudus ex vtero matris: per hoc
innuitur magna eius miſeria. ſi enim homo nudus naſcitur ⁊ nullo indigeret minus
eſſet miſer: ſed quia nudus naſcitur nihil poſſidēs ⁊ pluribus indigens: ideo magis
miſer eſt. vnde pauper henricus. Primus in mundo tecum tua quanta tuliſti. Nu-
dus eras primo ⁊ poſtea nudus eris. Nota ꝙ bona exteriora non ſunt propria ho
minis: quia dicit Seneca. Nihil proprium dicas quod mutari poteſt fortuna. repo-
ſcit quod dedit. donum quod dari potuit: auferri potuit: ⁊ quod fortuna non dedit
non eripit.

An ego ſola meum ius exercere. Hic reſpondet tacite queſtioni. diceret aliquis
fortune. licet bona exteriora ſint tua: tamen poſtꝙ ea homini contuliſti non deberes
amplius auferre. huic queſtioni reſpondet fortuna dicens: ꝙ homo eſſet cōtra ius ⁊
contra naturam ſuam quā nullus debet ſibi auferre: imo dꝫ vti ſicut cetere res vtūtur
ſua natura. vnde dicit. Nūquid ſola ꝓhibeor exercere ius meū: cuꝫ omnia alia exercēt

naturam ſuam: quod declarat: quia licet id eſt licitum eſt celo proferre lucidos diēs:
⁊ eos condere id eſt abſcondere tenebroſis noctibus: ⁊ licet anno redimere id eſt orna
re: vultum id eſt ſuperficiem terre: nunc id eſt aliquando floribus ſicut in vere: nunc
frugibus ſicut in eſtate: nunc confundere eam nimbis id eſt pluuijs: ⁊ frigoribus ſi
cut in autumno ⁊ hyeme: ius id eſt natura eſt mari: nunc id eſt aliquādo ſcilicet tem
pore ſereno: blandiri id eſt
blandum eſſe: equore ſtra
to id eſt pacifico: ſed tem
pore tempeſtatis inhorre
ſcere id eſt horriduꝫ appa
rere: ꝓcellis ac fluctibus
id eſt inūdationibus: nū
quid inexpleta id eſt inſa-
tiabilis cupiditas homi
num: alligabit nos ad cō
ſtantiam alienaꝫ noſtris
moribus quaſi diceret. nō
enim hec eſt noſtra vis. i.
naturalis poteſtas: hunc
ludum continuum id eſt
omni tēpore vel continue
ludimus: rotaꝫ verſamus
volubili orbe id eſt veloci
circulatione: ⁊ nos gau-
demus mutare infima id
eſt aduerſa ſummis id eſt
proſperis: ⁊ ſumma infi-
mis id ē proſpera aduer
ſis. Tu Boeti. aſcende
rotam noſtram ſi placet:
ſed ea lege id eſt conditio
ne vti: ne putes tibi fieri

ribuſqꝫ cōfundere. Jus eſt mari nunc ſtra
to equore blandiri: nunc procellis ac flu
ctibus inhorreſcere. Nos ad conſtanti
am noſtris moribus alienaꝫ inexpleta ho
minum cupiditas alligabit. hec noſtra vis
eſt: hunc continuum ludum ludimus.
Rotam volubili orbe verſamus: infima
ſummis: ſumma infimis mutare gaude
mus. Aſcende ſi placet: ſed ea lege ne vti
cum ludicri mei ratio poſſet deſcendere
iniuriam putes. An tu mores ignorabas
meos. Neſciebas Creſum regem lydo
rum Cyro pauloante formidabileꝫ: mox
deinde miſerandum rogi flammis tradi
tum miſſo celitus imbre defenſum. Nūc
te preterit paulum perſi regis a ſe capti
calamitatibus pias ipendiſſe lachrymas.

iniuriam ſi contingit te deſcendere cum ratio mei ludicri id eſt ludi iocoſi hoc poſcet
Nota ꝙ quelibet res in ſua naturali operatione delectatur: fruſtra ergo laborat qui
naturam rei auferre conatur: cum natura non aſſueſcat in contrarium. vnde pauper
Henricus. Nonne ſua licet quis ſic vtatur arte. Quod ſi ſors dederit vtitur omnis ho
mo. Miles equis: piſcator aquis: ⁊ clericus hymnis. Nauta fretis pugiles marte: po
ete metris. Ruſtic⁹ arua parat: numerat mercator auarus. Uirgo legit flores: ſtultus
amator amat. Seminat in ſpinis nature iura retractans. Nota ꝙ dicit cupiditatē
hominum eſſe inexpletam: quia dicit Ariſtoteles ſecundo politicorū. Infinita eſt con
cupiſcentia hominum ad cuius repletionem multi viuunt. Et Seneca. xvi. epiſtola.
Naturalia deſideria finita ſunt. ex falſa autem opinione naſcentia vbi deſinant non
habent. ⁊. lxij. Epiſtola. Omnia aliquis contemnere poteſt: omnia autem habere
non pōt. An tu mores ignorabas meos. Hic fortuna excludit quandam reſpon-
ſionem Boetij. Poſſet enim dicere Boetius. O fortuna ego conqueſtus ſum de tua
mutabilitate: quia ignoraui mores tuos. Hanc reſponſionē excludit fortuna ꝑ plura.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Quid tragediarum clamor aliud deflet**: niſi indiſcreto ictu fortunaꝫ felicia regna vertentem. Nonne adoleſcētulus duo dolia: vnum quidem malum aliud autem bonuꝫ in iouis limine iacere didiciſti. Quid ſi vberius de bonorum parte ſumpſiſti. Quid ſi a te nō tota diſceſſi. Quid ſi hec ip̄a mei mutabilitas iuſta tibi cā̄ eſt ſperā di meliora. Tū̄ ne aio cōtabeſcas: ⁊ intra**

Nota Boetium ex quibus poterat perpendere mores ⁊ ſtabilitatem ſuam ⁊ dicit: Nunquid tu ignorabas mores meos: quaſi diceret: nōne ſciebas quomodo Creſus rex lydorū: qui prius erat formidabilis Cyro regi perſarum: ſed poſtea captus fuit a Cyro ⁊ traditus ignibus ad cremandum: ſed imbre miſſo celitus fuit defenſus ⁊ euaſit? Nunquid etiam preterit te quomodo paulus conſul romanus fudit pias lachrymas ſuper calamitatib⁹ id eſt miſerijs Perſi regis queꝫ captiuauerat? quid enim aliud deflet clamor tragediaruꝫ id eſt poematum reprehendentium vicia hominum: niſi me fortunam vertenteꝫ felicia regna indiſcreto ictu id eſt incerto euentu: nonne exiſtens adoleſcentulus didiciſti iacere in limine id eſt in domo iouis duo dolia vini: vnuꝫ quidem bonum: aliud autem malū: de quibus oportuit vnū⸗quemq̄ intrantem guſtare? Quid conquereris ſi vberius de bonorū parte ſumpſiſti: quid conquereris ſi a te non tota diſceſſi. quid conquereris ſi hec ipſa mei mutabilitas eſt tibi iuſta cauſa ſperandi meliora id eſt proſpera: tamen ne pro non: contabeſcas id eſt deficias animo: ⁊ tu locatus infra cōmune regnum omnibus ſcilicet in mūdo deſideras viuere proprio iure: quia hoc eſſe non poteſt vt eſtimaris a communi lege hominum. Nota ꝙ cum Creſus rex lydorum eſſet pugnaturus contra regem perſarum: ipſe conſuluit appolinem de ſucceſſu pugne: qui reſpondit ſibi huiuſmodi verſiculo. Creſus perdet Alim tranſgreſſus plurima regna. Alim eſt fluuius quidaꝫ. quē verſiculuꝫ Creſus ſic intellexit: ꝙ Creſus trangreſſus Alim perdet id eſt deſtruet plurima regna ipſius Cyri. ſed appolo ſic intellexit. Creſus tranſgreſſus Aliꝫ: perdet id eſt amittet plurima regna ſua: ⁊ hoc contigit. nam ipſe cum tranſgreſſus eſſet Alim victus eſt a Cyro ⁊ in ignem poſitus: ſed tanta inundatio pluuie facta fuit ꝙ extinctus fuit ignis ⁊ euaſit. de quo cum multum gloriaretur dixit filia ſua nomīe ffauia. O pater expecta vltimam diem: anteq̄ non eſt gloriandum. Quadam vero nocte vidit Creſus in ſomno ꝙ eſſet ſuper altam arborem: vbi Jupiter eum rigabat ⁊ Phebus eum ſiccabat. quod ſomnium cum retuliſſet filie ſue. reſpondit filia. Tu eris captus a Cyro ⁊ in cruce ſuſpenſus: vbi iupiter id eſt pluuia te rigabit: ⁊ phebus id eſt ſol te ſiccabit: quod ad vltimum contigit: ex quo poteſt perpendi mutabilitas fortune. Nota ꝙ paulus conſul romanus miſſus fuit pugnare contra regem perſarum qui erat ſuperbiſſimus hominum. cum autem ipſum deuiciſſet: conſiderans proſperitatem preteritam et aduerſitatem preſentem eius: motus pietate fleuit ſuper ipſum et dimiſit eum: ex quo ſimiliter perpenditur mutabilitas fortune. Nota ꝙ tragedia eſt carmen reprehenſiuum viciorum incipiens a proſperitate deſinens in aduerſitate. et dicitur a tragos grege quod eſt hircus latine ⁊ odos cantus: quia cantus huiuſmodi carminis hirco remunerabatur: inde dicuntur tragedi poete qui antiqua geſta ⁊ facinora ſceleratorū regū luctuoſo carmine populo ſpectante id ex reſpiciēte

commune omnibus regnum locatus proprio iure viuere deſideras.

Metrū ſecundum libri ſecundi.

Si q̄tas rapidis flatibus incitus:
Pōthus verſat arenas.
Aut quod ſtelliferis edita noctibus:
Celo ſydera fulgent.
Tātas fundat opes: nec retrahit manum
Pleno copia cornu.
Humanum miſeras: haud ideo genus
Ceſſat flere querelas.
Quāuis vota libens excipiat deus:

concinebant ſicut dicit Iſidorus libro ethymologiarū. Nota Homerus volens oſtēdere mutabilitatem fortune deſcribit in domo Jouis iacere duo dolia vini: vnum bonum aliud malum: ⁊ omnes intrantes domum de vtroq̄ oportebat guſtare: ſed quoſdam plus de bono: quoſdam vero plus de malo: ⁊ hec deſcriptio publice depingebatur Athenis in templo iouis vbi Boetius ſtuduit adoleſcens exiſtens ſicut ipſe teſtatur in de ſcholarium diſciplina. Per domum auteꝫ iouis homerus ſignificabat mundum: per duo dolia proſperitateꝫ ⁊ aduerſitatem: ⁊ omnes qui viuunt in mundo de vtroq̄ guſtant: quidam plus de proſperitate: quidā plus de aduerſitate. Nota dicit fortunam ſubuertētia felicia regna. dicit Gaufredus i poetria. Hoc vnū preſcire potes ꝙ nulla poteſtas. Eſſe moroſa pōt: q̄ res fortuna ſecundas. Imperat eē breues ſi vis exempla priores. Reſpice fortunas enarrāt illa priorūꝫ. Florida proſperitas minos ſubuertit athenas Illuꝫ atrides magne carthaginis arces. Scipio: ſ multi ſunt romani ſalia fati. Tempora verſa breui: breuis eſt diſtantia leti. Omnis et meſti nox eſt vicina diei. Hec aliena docent: ⁊ te tua facta docebunt.

Metrum ſecundum ſecundi libri.

Si quantas rapidis flatibus incitus. Iſtud eſt ſecundum metrum huius ſecūdi quod dicitur aſclepiadum ab inuentore: coriambicum a pede predominā te. quid ſit pes coriābus prius habitum eſt: et conſtat illud metrum ex primo ſpondeo ⁊ duobus coriambis: ⁊ pirrhichio vel iambo: quale metrum eſt illius hymni. Sanctorum meritis inclyta gaudia. Secundum metrum dicitur ferregratium ab inuentore: conſtans ex primo ſpondeo. ſecundo dactilo. tertio ſpondeo vel trocheo. In hoc ergo metro fortuna conqueritur de inexpleta cupiditate hominū dicens. Si copia id eſt fortuna quam gentiles deam copie appellabant pleno cornu fundat hominibus tantas opes quantas arenas verſat ideſt voluit: pontbus id eſt mare: incitus id eſt commotus: rapidis flatibus id eſt impetuoſis ventis: ⁊ ſi fundat tantas opes quod ſydera fulgent in celo: edita id eſt orta ſtelliferis noctibus ⁊ ipſa copia nō retrahit man auferendo opes: haud pro non: ideo humanum genus ceſſat flere id ē flēdo proponere miſeras querelas. ⁊ quamuis deus prodigus id eſt diues multi auri id eſt ad modum prodigi multum aurum diffundens: ipſe deus libens excipiat vota hominum: ⁊ ornet auidos id eſt cupidos claris honoribus: tamen iam parta id eſt acquiſita ⁊ poſſeſſa nil videtur eis; ſed ſeua rapacitas vorans queſita id eſt acquiſi⸗

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ta:pādit.i.manifeſtat:alios hiatus.i.receptacula cupiditatis.Et tūc q̄rit fortuna q̄ iam frena retentent id eſt detinebunt certo fine: cupidinem id eſt auariciam hominū precipitem id eſt precipitantem hominem: cum ſitis id eſt deſiderium habendi fluēs largis muneribus ardeſcit in homine:⁊ ideo ille qui intrepidus terrore aduerſitatis ⁊ gemens credit ſeſe egentem; ille nunquam diues agit id eſt vitam ducit. Nota circa hoc ꝙ dicit pleno copia cornu: ꝙ cum Hercules quodaʒ tempore luctaretur cuʒ Achileo:⁊ achileus mutaret ſe i thauruʒ: Hercules apphēdēs ipſum per cornu effregit illud: ⁊ repletuʒ pomis ⁊ floribus odoriferis ſacrificauit illud fortūe: quod cornu dicitur fortuna quibuſdaʒ propinaſſe plenū: quibuſdam vacuum: quibuſdam ſemiplenum:ſecūdum diuerſum ſtatum proſperitatis ⁊ aduerſitatis hominum. Nota ꝙ fortuna inuehitur cōtra auariciam hominum: quod Tullius in libro tuſculanarum queſtionuʒ.d.auaricia ſtudiū pecunie habʒ quā nemo ſapiens cōcupiuit.ea enim quaſi malis veniens imbuta corpus animumq; virilem offendit. ipſa eim inſatiabilis manens neq; copia neq; inopia minuitur.⁊ in eodē hoc dicit.Quid eſt ꝙ multi cupiditate pecunie feruntur: quoruʒ ita perturbantur animi:vt non multum abſint ab inſania.⁊ dicit Seneca epiſtola.lxxv. Auaricia nunq̄ habʒ maius malum niſi ꝙ ingrata eſt.⁊.lxxij.epiſtola.Auaros comparat canibus dicēs. Vidiſti aliquem canem miſſum a domino panis fruſtra aut carnis aperto ore captantem quicquid arripit protinus integrum deuorat:⁊ ſemper ad ſpem futuri inhiat. Idem etiā euenit nobis quicquid nobis fortuna expectantibus porrigit:illud ſine omni voluntate dimittimus:⁊ ſtatim ad rapinam alterius erigimur. Nota qui credit ſe egentem non eſt diues ſed pauper:quia dicit Seneca prima epiſtola. non qui parum habet:ſed qui plus cupit pauper eſt.Quid enim refert quantum illi in archa:quantum i horreis iaceat: ſi alieno hiatu imminet. Nota ꝙ diuitie non tollunt auariciā:ſed augmentant. vnde Seneca decimaſexta epiſtola dicit. Congregatur in te quicquid locupletes poſſederunt:vltra priuatum pecunie modum fortuna te prouehat:auro tegat:purpura veſtiat:terram marmoriq; occultat:accendant ſtatue ⁊ picture:⁊ quicqd vlla ars elaborauit maiora cupere ab his deſiſtes.vnde Iuuenalis. Interea pleno dum turget ſaculis ere.Creſcit amor nummi quantum pecunia creſcit.

Multi prodigus auri.
Et claris auidos ornet honoribus:
Nil tam parta videntur
Sed queſita vorans ſeua rapacitas:
Alios pandit hiatus.
Que iam precipitem frena cupidinem
Certo fine retentent
Largis cum potius muneribus fluens
Sitis ardeſcit habendi.
Nunq̄ diues agit qui trepidus gemens
Seſe credit egentem.

Proſa tertia libri ſecundi:

Proſa tertia ſecundi libri.

His igitur ſi pro ſe tecum fortuna. Hic incipit tertia proſa huius ſecundi in qua philoſophia probat Boe.non debere conqueri de fortuna:quia multa bona ſibi contulit.⁊ primo inquirit philoſophia quid ſentiat de dictis fortune. ſecundo bona fortune ſibi collata enumerat.ibi.verumtamen.Primo oſtendit philoſophia ꝙ Boetius nihil habeat loqui contra fortunam.Secundo Boetius reſpōdet Tertio philoſophia eius reſponſionem approbat ſicut patebit. dicens primo.ſi fortuna loqueretur tecū his verbis pro ſe:profecto pro certe:tu non haberes quid contra hiſceres id eſt non haberes vnde aperires os ad reſpondendum fortune. at ſi qd eſt quo tuam querelaʒ iure tuearis: oportet id ē neceſſe eſt vt proferas.dabimus tibi locum dicendi. Tuʒ ego Boetius inquā id eſt dixi vel reſpondi.Speciosa quideʒ ſunt iſta que fortuna dixit: et ſunt oblita id eſt delinita: melle id eſt delectatione rhethorice dulcedinis ſcilicet quantum ad proſaʒ: ac pro et muſice dulcedinis: ſcilicet quantum ad metrum:⁊ tantum tum.i.tunc:oblectant id eſt delectant animum meum cum audiuntur:ſed ſenſus id eſt perceptio malorum: ⁊ altior id eſt profundior miſeris quam iſti poſſint attingere:quaſi dicat quāuis verba fortune ſuperficialiter me delectent: tamen ad profunditatem mei doloris non attingunt. Itaq; id eſt ergo: cum hec verba fortune deſierint id eſt ceſſauerint inſonare auribus meis:meror incitus id eſt immiſſus pregrauat animum meum.Tunc philoſophia approbat reſponſionem Boetij dicens.Ita eſt.hec enim verba fortune nondum ſunt remedia tui morbi: ſed ſunt quedam fomenta id eſt linimenta: aduerſum curationem id eſt contra ſanationem contumacis doloris.nam remedia que penetrant id eſt immittunt ſeſe in profundum perturbationum expellendo cauſam radicalem tui morbi: iſta amouebo id eſt apponā cum fuerit tempeſtiuum. Nota ꝙ Boetius nihil habuit loqui contra verba fortune quia verum dicit: ⁊ contra veritatem non eſt loquendum. Nam vero omnia conſonant:⁊ veritas ſibijpſi atteſtatur ſecundum Ariſtotelez. Nota hiſco eſt verbū inchoatiuum:⁊ profertur per ſincopam:quia regulariter deberet dici hiaſco.vnde hiſcere ē hiatum inchoare:cum aliquis aperit os. Nota ꝙ oblitus altera producta eſt participiū huius verbi obliuiſcor. Sed oblitus altera correpta deſcēdit a vbo oblinio: ⁊ oblitus idē eſt ꝙ maculat?.vnde verſus. Immemor oblitus notat;oblit? eſt maculat?

His igitur ſi pro ſe tecuʒ verbis fortuna loqueretur:quid profecto cōtra hiſceres non haberes. At ſi quid eſt quo querelam tuam iure tuearis proferas oportet. dabimus tibi dicendi locum. Boe. Tum ego ſpecioſa quidem iſta ſunt inquaʒ. Oblitaq; rhethorice ac muſice melle dulcedinis: tum tantum cum audiuntur oblectant. Sed miſeris malorum altior eſt ſenſus. Itaq; cum hec auribus iſonare deſierint: iſitus animū meror pregrauat. Philoſophia. Et illa ita ē inquit. Hec eni nonduʒ morbi tui remedia:

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Nota circa hoc ꝙ dicit inſitus meror animum aggrauat: ꝙ quis non doleret de infortunio nulli contingit niſi animo multum eleuato ſuper fortunam: quia dicit Seneca.lxv.epi.plus equo aīo te dolere nolo; ſed vt non doleas vix exigere audeo. nulli autem iſta firmitas animi contingit niſi multum ſupra fortunam eleuato. ⁊ ſubdit.illud agamus vt iocunda nobis fiat amiſſorum recordatio, nemo libenter ad id redit quod non ſine tormēto cogitaturus eſt. Nota ꝙ per rhetoricam ⁊ muſicā dulcedinem fortune Boe. adhuc non fuit reſtitutus virtuti ⁊ ſapientie: quod atteſtatur eius meror aggrauans animum. Nam virtus et ſapientia dolorem ⁊ merorem opprimit: vnde Seneca.lxv.epiſtola. Quemadmodum minuta lumina claritas ſolis obſcurat: ſic dolores meſticias: iniurias: ſapiētia ⁊ virtus ſua magnitudine elidit atqꝫ opprimit. Uerumtamen ne te exiſtimari miſerū velis. Hic philoſophia enumerat bona fortune Boetij collata: ratione quorum non debuit ſe eſtimare miſerum. ⁊ primo enumerat bona preterita que ipſum felicem fecerunt. poſtea enumerat in quarta proſa bona que ipſum in preſenti felicem oſtendunt. primo igitur philoſophia deſcribit felicitatem ſuam preteritam. ſecundo excludit qu ndam obiectionē.ibi. Quod ſi idcirco. Primo enumerat quedam bona communia. ſecundo magis ſpecialia. ſecūda ibi. Preterea libet. Primo dicit. O.B.ne.i.nō velis te exiſtiare miſerū: nūquid oblitus es numeꝝ: ꝙ p ⁊ modū felicitatis tue. taceo id eſt pertrāſeo: ꝙ te deſolatum id eſt priuatum: parente id eſt patre ⁊ matre: cura ſummorum virorum id eſt cōſulum romanorum te ſuſcepit: ⁊ tu delectus id eſt de alijs electus in affinitate principum ciuitatis cepiſti prius eſſe carus ꝙ proximus: quod eſt precioſiſſimum genus propinquitatis. quis non predicabit te feliciſſimum cum tanto ſplendore tuorum ſocerorum: cū tanto pudore coniugis id eſt vxoris: ⁊ cū oportunitate id eſt oportuna felicitate maſculine prolis: quaſi diceret nullus eſt qui non iudicauerit te felicem in his. Nota ꝙ triplex eſt genus propinquitatis. Primum quod contrahitur ex genealogia: ⁊ in tali propinquitate aliquis ſimul efficitur proximus ⁊ carus. nam frater fratri eſt carus ⁊ propinqu⁹. Alia eſt propinquitas que contrahitur ex matrimonio: ⁊ vocatur affinitas: ⁊ in tali propinquitate aliquis prius efficitur propinquus ꝙ carus. Tertia propinquitas contrahitur ex hominis moribus ⁊ virtutibus: ⁊ hoc eſt precioſiſſimū genus propinquitatis: ⁊ in tali aliquis prius efficitur carus ꝙ propinquus: et ſic Boetius prius factus fuit romanis principibus carus ratione virtutis ꝙ propinquus matrimonium contrahendo cum eis. Nota ꝙ philoſophia dicit Boetium fuiſſe felicē ſplendore ſocerorum in plurali; cum tamen non habuerit niſi vnum ſocerum; nam ſocer dicitur: cuius filiam aliquis ducit: ⁊ non legitur ꝙ Boetius habuit duas vxores. ad hoc poteſt dici ꝙ hic accipitur ſocer large non tantum pro patre vxoris: ſed etiaꝫ pro fratre q̄ large etiā poteſt dici ſocer: ergo dicit plr̄r ſoceroꝝ. Nota ꝙ ex trib⁹ phīloſophia dicit Boetiuꝫ felicem fuiſſe: ex honeſtate ſocerorum: ex pudore coniugis: ex oportunitate maſculine prolis id eſt ſuorum filioꝝ. Preterea libet eniꝫ preterire cōmunia. Hic philoſophia enumerat quedam bona ſpecialia ex quibus Boe. non debet ſe eſtimare miſeruꝫ ⁊ dicit. ego pretereo id eſt pertranſire volo: q̄a mihi libet preterire communia ſupple bona: ⁊ delectat me venire ad ſpecialem cumulum tue felicitatis: ſcilicet aſſumptas dignitates in adoleſcentia negatas ſenib⁹. ⁊ ſubdit: ſi quis fructus mortaliuꝫ rerū habet vllum pondus beatitudinis: id eſt ſi propter aliquod tēporale bonum homo debet dici felix: poterit ne memoria illius lucis id eſt tue felicitatis quam iaꝫ dicam deleri quantalibet mole id eſt quocunqꝫ pondere ingruentium malorum: quaſi diceret non poteſt deleri. ⁊ que eſt illa felicitas cuꝫ tu vidiſti liberos tuos id eſt filios tuos pariter conſules id eſt in cōſules electos: prouehi id eſt duci de domo tua: ſub frequentia id eſt diligentia patrum ſcilicet ſeniorum: ⁊ ſub alacritate id eſt ſub gaudio plebis ⁊ tu cum eiſdem filijs tuis inſidentibus: curules id eſt ſedes iudiciarias: orator id eſt predicator regie laudis meruiſti gloriam ingenij ⁊ facundie: cum tu medius in circo id eſt in circulatione duoruꝫ conſulum ſcilicet filiorum tuoruꝫ ſaciaſti expectatione circūfuſe multitudinis: triumphali largitione id eſt victoriali triumphatione vt ego opinor: tu dediſti verba id eſt deceptiones fortune cum te illa demulcet duꝫ te fouet vt ſuas delicias: tu abſtuliſti munus quod nunꝙ cōmodauerat vlli id eſt alicui: priuato id eſt extraneo. vis ne cum fortuna ponere calculum id eſt computationem: nunc ipſa fortuna primum perſtrinxit te oculo; liuenti id eſt inuido. ſi conſideres numerum ⁊ modum letorum: ve pro vel triſtium id eſt proſperitatis ⁊ aduerſitatis adhuc non poſſis te negare felicem. Nota philoſphia per hoc ꝙ dicit pretereo ⁊ prius dicit taceo vtitur quoddaꝫ colore rhethorico qui dicitur occupatio. ⁊ diffinitur ſic a tullio. Occupatio eſt cū dicimus nos preterire: aut neſcire: aut nolle dicere illud quod tamen maxime dicimus. Nota ꝙ mos erat romanorum ante.xxx.annos nulli conferre aliquam dignitatem: niſi propter ſingularem dignitatem vel probitatē: vel ꝓpter publice rei euidentē vtilitatē. Boe. aūt in adoleſcētia ante.xxx.annos electus fuit in conſuleꝫ: ⁊ hoc phīa vocat felicitatem communem

ſed adhuc contumacis aduerſus curationem doloris fomenta quedam ſunt. Naꝫ que in profundum ſeſe penetrant: cum tēpeſtiuum fuerit amouebo. Uerumtamen ne te exiſtimari miſerum velis: an numerum modumqꝫ tue felicitatis oblitus es. Taceo ꝙ deſolatum parente ſummorum te viroruꝫ cura ſuſcepit: delectuſqꝫ in affinitatem principuꝫ ciuitatis: quod precioſiſſimum propinquitatis genus eſt: prius carus ꝙ proximus eſſe cepiſti. Quis nō te feliciſſimum cum tāto ſplēdore ſoceroruꝫ

cuꝫ coniugis pudore: cū maſculine quoqꝫ plis oportunitate predicabit. Pretereo libet eiꝫ preterire communia: aſſumptas in adoleſcentia negatas ſenibus dignitates: ad ſingulareꝫ felicitatis tue cumuluꝫ venire delectat. Siquis rerum mortaliuꝫ fructus vllum beatitudinis pōdus habꝫ: poterit ne illius memoria lucis quantalibet ingruētiuꝫ malorum mole deleri. Cū duos pariter conſules liberos tuos domo prouehi ſub frequentia patruꝫ ſub plebis alacritate vidiſti cum eiſdem in curia curules iſidentibus: tu regie laudis orator ingenij gloriam facundie meruiſti: cum

non quod communiter omnibus hoc concederetur: ſed quia non ſoluꝫ Boe. ſed alijs paucis hoc accidit. Refert enim Tullius in libro de amicitia: ꝙ Scipio ante triginta annos bis factus eſt conſul. ſimiliter Germanicus iuuenis cõſul factus ē ante. xxx. annos: ſed ſingularem felicitatem Boe. tangit dicens. Cum duos pariter cõſules. Nota ꝙ ſecundum Iſidorum in li. ethymologiarũ curules erant ſedes in quibus magiſtratꝰ ſedentes iura reddebant. ⁊ dicuntur curules a curru: quia tali ſede vtebantur in curru iudices quo vehebãtur: vt expeditius populo iudicia redderent. Nota ꝙ conſuetudo erat apud romanos id electione conſuluꝫ habere ſermonem ad populum de laudibus regū ⁊ electorum in magiſtratum: ⁊ ſi bene predicauit inde gloriam conſequebatur. huiuſmodi ſermonem fecit Boetius in electione ſuorum filiorum in conſules: ⁊ exinde ſua gloria

in circo duorum medius conſulum circunfuſe multitudinis expectatione triũphali largitione ſatiaſti. dediſti vt opinor verba fortune dum te illa demulcet: dum te vt ſuas delicias foueret. Munus quod nulli vnquam priuato commendauerat abſtuliſti. Vis ne ergo cum fortuna calculum ponere. Nunc te primuꝫ liuienti oculo proſtrinxit. Si numerum modumqꝫ letorum triſtium ve conſideres: adhuc te felicem negare non poſſis. Quod ſi idcirco

fuit geminata. ⁊ quia conſimilis ſermo conſueuit fieri in triumphis in laudem eorum qui obtinuerant victoriam: ideo huiuſmodi ſermonem vocat triumphalem largitionem. Nota qui bonum aliquod promittit: ⁊ non adimplet ille dat verba ⁊ non rem ⁊ ſic decipit. ergo dicit philoſophia dediſti fortune verba id eſt deceptiones promittendo ei aliq̃d boni ꝙ ipſa te ita fouet. Nota ꝙ calculus i vna ſignificatione ē paruus lapillus qui calcando non ledit: ⁊ quia talibus lapillis vtebãtur antiqui in computando: ideo calculare vel calculum ponere ponitur pro computare vel pro rationē ponere. ergo dicit philoſophia. Vis ne ergo cum fortuna calculum ponere: quaſi diceret non debes: ſi computabis cum ea ipſa inueniet te multo feliciorem quam miſeruꝫ

Qđ ſi idcirco te fortunatū eſſe. Hic philoſophia excludit quandã obiectioneꝫ. poſſet aliquis dicere: hec predicta bona non faciunt me felicem: quia ſunt trãſitoria. hãc obiectionem excludit philoſophia dicens. Quod pro ſed: ſi non eſtimas te fortunatum id eſt felicem: quoniam pro quia illa abierunt que tunc videbantur leta. etiam nõ debes te eſtimare miſerum: quia que nunc creduntur id eſt videntur meſta pretereunt An nunc pro nunquid tu veniſti primum in hãc ſcenaꝫ id eſt vmbram vite: ſubitus id eſt improuiſus: qꝫ pro et: hoſpes id eſt aduena tu ignores que gerantur in hac vita: ne pro nunquid: reris id eſt opinaris vllam conſtantiam ineſſe humanis rebus cum ipſum hominem ſepe diſſoluat velox hora mortis. nam ſi fortuitis rebus eſt fides permanendi licet rara: tamen vltimus dies vite eſt quedam mors fortune etiam manentis fortune. quid igitur putas referre id eſt diſtare: ne id eſt an tu deſeras illam fortunam moriendo: an pro vel illa te deſerat fugiendo: quaſi diceret nihil refert q̃tuꝫ ad inconſtantiam fortune ſiue fortuna hominem deſerat ſiue deſeratur: manifeſtum eſt ꝙ permanere non poteſt. Nota ꝙ in rebus humanis non eſt conſtantia: cuius ratio eſt. In iſto quod eſt genitum nulla eſt conſtantia: quia nihil eſt genitum quod non ſit

corruptibile ⁊ non permanēs: ſed res humane ſunt genite ⁊ producte: ergo ⁊c. Notandum ꝙ non eſt durabilis fortune proſperitas: quia ipſam cito fugat aduerſitas. vnde Gaufredus in poetria. Omnibus ne crede tuis ſi tempore paruo. Illuxere tibi mox ſunt clauſura ſerenum. Nubila fata diem: inducentqꝫ crepuſcula noctem. propter quod non eſt adhibenda fides rebus fortuitis. Nota ꝙ philoſophia tangit vnam rationem ꝙ fortuna nõ ſit conſtans que talis eſt. homo non eſt cõſtãs: ergo nec fortuna. ãtecedēs patet: qr hominem ſepe diſſoluit velox hora mortis. cõſequentia ꝓbatur ex hoc: qr fortuna non habet eſſe niſi circa hominē: cum ſit in agentibus a ꝓpoſito ſecundo phiſicorū: ergo dicit philoſophia nihil differt quo ad inconſtantiam fortune: ſiue fortuna derelinquat hominē fugiendo: ſiue homo derelinquat ipſam moriendo quocunqꝫ modo fiat ſemper ipſa eſt inconſtans et non permanens.

te fortunatuꝫ eſſe nõ eſtimas: quoniã que tunc leta videbãtur abierunt. Nõ eſt quod te miſerum putas: quoniam que nunc meſta creduntur pretereunt. An tu in hãc vite ſcenã: nunc primum ſubitus hoſpeſqꝫ veniſti. vllam ne humanis rebus ineſſe cõſtantiam reris: cum ſepe ipſum hominem velox hora diſſoluat. Naꝫ ⁊ ſi rara eſt fortuitis manendi fides: vltimus tamen vite dies mors quedam fortune eſt etiam manentis. Quid ergo referre putas. Tu ne illam moriendo deſeras. An te illa fugiendo deſerat.

Metrum tertium ſecundi libri.

Metrum tertium ſecundi libri.

Cuꝫ polo phebus roſeis quadrigiſ
Lucem ſpargere ceperit
Pallet albentes ebetata vultus
Flammis ſtella prementibus
Cum nemus flatu zephiri tepentis
Vernis irrubuit roſis

Cum polo phebus roſeis quadrigis: Iſtud eſt metrum tertium huius ſecundi: cuius primus verſus dicitur ſaphicus ab inuentore: trochaicus a pede predominante. metrum autē ſecundi verſus dicitur gliconicum ab inuentore: coriambicum a pede predominante In hoc ergo metro phia declarat tribus exemplis mutabilitatem mundanoruꝫ. primum exemplum eſt de corporibus celeſtibus tale. Sole lucente in celo: tunc obſcuratur lumē aliarum ſtellaruꝫ. Ecce mutatio ſtellaꝝ quo ad lumen quod tñ prius apparebat tempore noctis: ſed ſole nobis lucente non apparet. vnde dicit in littera. cum phebus id eſt ſol: ceperit id eſt inceperit: ſpergere id eſt emittere lucem: roſeis quadrigis id eſt roſeo curru: ſtella ebetata id eſt obſcurata: flammis id eſt luminibus ſolis prementibus: ipſa pallet id eſt pallida fit ſecundum albentes vultus. Secundum exemplum eſt in terre naſcētibus tale. zephiro flante terra ornatur floribus: ſed auſtro flãte flores deficiunt. Ecce mutatio in terre naſcentibus. vnde dicit in littera: cum id eſt

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Spirat inſanum nebuloſus auſter.
Iam ſpinis abeat decus
Sepe tranquilo rabiat ſereno
Immotis mare fluctibus
Sepe feruentes aquilo procellas
Verſo concitat equore.
Rara ſi conſtat ſua mundo:
Si tantas variat vices.
Crede fortunis hominuȝ caducis
Bonis crede fugacibus.
Conſtat eterna poſitumqȝ lege eſt:
Ut conſtat genitum nihil.

Proſa quarta libri ſecundi:

quando nemus irrubuit vernis id eſt venerabilibus roſis: flatu zephiri tepentis id eſt calētis: ſi auſter nebuloſus ſpiret. i. flare inceperit: inſanū. i. inſane iam decus roſaruȝ abeat ſpinis. i. recedat de ſpinis. Tertium exemplū eſt de mari tale. Quādo mare nō agitatur ventis appet trāquilluȝ: ſed ventis agitatū efficiť tēpeſtuoſum: ecce mutabilitas maris. vñ dicit in littera. Sepe mare radiat. i. ſplēdet tranquilo ſereno. i. ſerena trāquillitate: imotis id ē nō motis fluctibus: ſepe aquilo cōcitat. i. ꝓuocat feruentes ꝓcellas. i. tēpeſtates verſo equore. i. moto mari. tūc hortať phia ne credamus bonis fortune dicēs. Si mūdo ꝯſtat id eſt ꝑmanet ſua forma rara vt ex dictis patet: ⁊ ſi mūdus variat tātas vices. i. alternatōnes: tunc crede caducis. i. trāſitoriis fortūis hoiȝ. i. noli credere: ⁊ loquiť ironice. debet enim intelligi ꝑ cōtrarium: crede. i. noli credere bonis fugacib⁹ qualia ſūt bona fortūe. qđ pȝ ex hoc q2 conſtat. i. manifeſtū eſt ⁊ ē poſitū. i. ſtabilitū eterna lege. i. diuina lege vt nihil genitū conſtet. i. immutabiliter ꝑmāeat. Nota ꝙ poete attribuunt ſoli quadrigā q̄ diciť a numero quattuor equoꝝ. Poete eni fingūt currum ſolis trahi quattuor eq̄s ꝓpter quattuor diuerſitates ſolis. Nā ſol cū oritur eſt rubens hora tertia ſplendēs: hora meridiei feruēs: ſed hora veſꝑtina eſt tepēs. Lune vero attribuūt bigā ꝓpter duas ꝓprietates lune. nā luna virtualiter ē frigida ⁊ hūida. No. circa hoc ꝙ dicit crede fortuitis bonis. Sene. di. in li. de cōſolatione filij helye. Nunꝙ ego fortune credidi q̄ cū mecū videretur pacē agere: oia quecūqȝ in me idulgentiſſime conferebat: pecuniam: honores: grām: eo loco poſui vnde poſſet ſine motu meo repetere. Interuallū magnū inter me ⁊ ipam habui: itaqȝ nec illa abſtulit nec emiſit. Neminem aduerſa fortuna cōminuit niſi quē ſecūda decepit. Fortuna fortes metuit: ignauos expauit: opes auferre pōt: aim autem ſubripere nō pōt. Nota ꝙ phia bona fortūe appellat caduca: q2 dicit Sene. lxv. epiſtola. Oia iſta i q̄ fortūa dñiuȝ exercet ſua ſunt: ſicut pecunie honores ibecilla ſunt: fluida mortal[illegible] ſunt ⁊ paſſiones incerte. Nota dicit nullū genitū eſſe cōſtans. dicit Sene. epľa ꝑallegata. Oia mortalia minuuntur: cadūt: deferunť: decreſcūt: exhauriunť. itaqȝ in illis in ſorte cauſa incerta inequalitas eſt: diuinoꝝ aūt vna natura eſt.

Proſa quarta ſecundi libri.

Um ego vera inq̄. Hec eſt quarta proſa huius ſecūdi in qua phia ꝓbat Boe. hoc nō eſſe conquerendum de fortuna propter preſentia bona que ſibi dereliquit. ⁊ primo Boe. confitetur ſe fuiſſe felicem deplangens preſentem infelicitatem. Secundo philoſophia oſtendit ipſum eſſe felicem in preſenti ſtatu. ibi. Sed ꝙ tu. di. ergo Boe. O phia nutrix oim virtutum: tu commemoras vera; nec poſſum in

ficiari id eſt negare: velociſſimum curſum id eſt receſſuȝ mee proſperitatis: ſed hoc eſt quod coquit id eſt anxiat vehementer me recolentem preteritam proſperitatem. nam in omni aduerſitate fortune infeliciſſimuȝ genus infortunij eſt fuiſſe felicem ⁊ iam nō eſſe. Nota philoſophia dicitur nutrix omniū virtutum: quia omnis virtus conſiſtit in medio: medium non attingitur niſi recta ratione: que recta ratio eſt ſapientie ⁊ philoſophie. Item cū philoſophia diuidať in practicaȝ ⁊ ſpeculatiuam: ipſa includit prudentiam q̄ eſt recta ratio agibiliū: ex vi. ethicorum. prudentia autem colligata eſt omnibus virtutibus: ex codeȝ vi. ꝓpterea philoſophia dicitur nutrix omniuȝ virtutuȝ. Nota ꝙ recordatio preterite felicitatis coquit hominem: ideo dicit Sene. lxv. epľa. Illđ agamus vt iocunda nobis fiat amiſſorum recordatio. hoc autem contingit cum animus ꝑparatus eſt ad amiſſionem eorum. Nota ꝙ duplex eſt infortunium: quoddam continuuȝ aliud interpolatuȝ ſiue diſcontinuum. primū infortuniuȝ eſt infelix. ſcđm eſt infeliciſſimuȝ. Infortunium enim continuuȝ ex cōſuetudie minus nocet: q2 dicit Sene. in libro de trāquilitate animi. Tollerabilius eſt bona non acquirere ꝙ acquiſita amittere: ideoqȝ letiores videbis quos fortuna nunꝙ reſpexit ꝙ quos deſeruit. Itē dicit in libro de conſolatōe filij helye. Unū habet bonum aſſidua infelicitas ꝙ illos indurat quos vexat. Infortunium autē diſcontinuum eſt cum aliquis mutatur de aduerſitate in proſperitatem: ⁊ iterum de proſperitate in aduerſitatem: ⁊ tale eſt infeliciſſimum genus; q2 ſepe deijcit hominem in deſperationē. vnde Samarieñ. alias pau. heri. O bona ꝓſperitas vbi nunc es: nūc mea verſa eſt. In luctū cithara: fit lacrioſa lira. O mala dulcedo ſubito que ſumpta venenas. Que vere compēſas mellea felle graui. Sȝ quod tu inq̄t falſe opinionis. Hic philoſophia oſtendit Boe. in preſenti eſſe felicē propter multa bona que adhuc poſſidet. ſecundo probat felicitatem fortuitam nulli poſſe totaliter euenire. Tertio ꝓbat veram felicitatem in bonis fortuitis non conſiſtere. ſecunda ibi quis eſt eniȝ. tertia ibi. atqȝ vt agnoſcas. primo ponit philoſophia ꝙ non debet querulari Boe. de infortunio cū abundet adhuc pluribus bonis; ⁊ illa bona philoſophia enumerat. ſcđo

Um ego vera inq̄ commemoras. O virtutum omnium nutrix nec iſiciari poſſum ꝓſperitatis mee velociſſimum curſum: ſed hoc eſt quod recolentem vehementius coquit. Nā in omni aduerſitate fortune infeliciſſimuȝ genus infortunii eſt fuiſſe felicē. Philoſophia. Sed quod tu inquit falſe opinionis ſupplicium luis id rebus iure imputare non poſſis. Nam ſi te hoc inane nomen fortuite felicitatis mouet: ꝙ plurimis maximiſqȝ abundes mecum reputes licet. Igitur ſiquid in omni fortune tue cenſu precioſiſſimum poſſidebas: id tibi diuinitus illeſum adhuc inuiolatūqȝ ſeruatur. Poteris ne meliora queqȝ retinens de infortunio iure cauſari. Atqui viget incolumis illud precioſiſſimum humani generis decus. Symacus ſocer: et quod vite ꝑcio

42

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ipſa conſolatur eum. ibi. Cum igitur. dicit primo. O Boeti: ꝙ tu luis id eſt patia/ris: ſupplicium falſe opinionis id. i. illud non poteſt iure imputari rebus. nā ſi mouet te mane nomen fortuite felicitatis; licet id eſt licitum: vt tu reputes. i. cōputes mecum ꝙ plurimis: q₃ pro ꝛ maximis bōis abūdes. ſi igitur illud bonū tibi ſeruatur diuus ille ſum: que pro ꝛ inuiolatum: quod tu poſſidebas preciosiſſimuꝫ in omni ſenſu id eſt the ſauro tue fortune: poteris ne retinens queq₃ meliora iure cauſari id eſt conque ri i fortunio: quaſi diceret non. Tunc enumerat bo/na eius. atqui pro certe il lud preciosiſſimum decus humani generis ſcꝫ Sy machus ſocer tuꝰ: iſte vi/get id eſt floret: incolumis id eſt ſanus: quod inquaꝫ decus nō ſegnis id ē non tardus emeres precio vi/te: quaſi diceret tu tantuꝫ diligis eum ꝙ vitam tuā pro eo exponeres. Syma chus vir totus factus ex ſapientia ꝛ virtutibus: il le ſecurus ſuarum ſupple iniuriarum ingemiſcit de tuis iniurijs. viuit vxor tua modeſta ingenio: precellens pudore pudicitie: ꝛ vt inclu dam breuiter omnes dotes id eſt virtutes eius: ipſa eſt ſimilis patri ſuo ſcilicet Sy/macho: ꝛ ipſa exiſtens exoſa id eſt tedioſa huius vite: tantum tibi ſeruat ſpiritū id eſt ipſa tantum viuit propter te: quo id eſt in quo vno: ego conceſſerim tuam felicitatem minui ſupple q₃ vxor tua tabeſcit id eſt triſtatur lachrymis ꝛ dolore deſiderio tui. quid dicam liberos ſupple tuos conſulares: quoruꝫ ſpecimē id eſt ſimilitudo ingenij pater ni id eſt tui: vel auici id eſt aui ipſorum ſcilicet Symachi: qui fuit auus ipſoruꝫ ex par te matris: elucet vt in id etatis pueris: quaſi diceret liberi tui ſunt ſimiles patri ꝛ auo ipſorum in prudentia inq̄tum etas permittit. Notandum ſicut inferius probabi/tur ꝙ in rebus fortuitis non poteſt conſiſtere vera felicitas. Ideo illi qui adeptione talium rerum felices ſe exiſtimabant: ꝛ ex amiſſione earum infelices falſa opinione de cipiebātur. ꝛ licet in opinione eorum ſic eſſet: non tamen erat in re. Ideo dicit philoſo phia ad Boetium: ꝙ tu falſe opinionis ſuppliciuꝫ luis id rebus imputare non potes.

Nota ſupplicium falſe opinionis eſt in animo non in re. vnde Seneca. xvij. epiſto la. Multis paraſſe diuitias non fuit finis miſeriarum; ſed mutatio diuitiarū. Nec hoc miror. non enim in rebus eſt vitium ſed in animo. ſepius enim opinione quaꝫ re labo ramus: ergo infortunium Boetij non erat imputandum rebus quia non erat: ſed im/putandum fuit ſue falſe opinioni. Nota ꝙ philoſophia oſtendit preſentem felicita/teꝫ in tribus conſiſtere: ſcilicet in amicis: in vxore pudica: ꝛ filiorum ſuorum pruden/
nō. tia. Primo enim ad felicitatem requiruntur amici. Nam amicus eſt precioſiſſimum ge nus diuitiarum: ex octaua proſa huius ſecundi. ꝛ Ariſtoteles nono ethicoruꝫ. Nemo eligit viuere ſine amicis habens reliqua bona. ꝛ ſecundum Tullium in li. de amicitia.

non ſegnis emeres. Vir totus ex ſapien/tia virtutibus factus ſuarum ſecurus: tu/is ingemeſcit iniuriis. Viuit vxor igenio modeſta: pudicitie pudore precellens: ꝛ vt omnes dotes eius breuiter includam: pa/tri ſimilis. Viuit inquam tibi que tantuꝫ vite huius exoſa ſpiritum ſeruat. Quo vno felicitatē minui tuam: vel ego ipſa cō ceſſerim: tui deſiderio lachrymis ac dolo re tabeſcit. Quid dicam liberos conſula res: quorum iam vt in id etatis pueris vel paterni vel auici ſpecimen elucet ingenii.

Qui amicitiam tollit de mundo: ſolem tollere videtur. ꝛ Seneca in de remedijs fortui torum. Nihil eſt peius ꝙ amicos non habere. ſi amicum perdidiſti alium quere: ꝛ ibi euꝫ queras vbi inuenias. quere inter artes liberales: inter recta ꝛ honeſta officia: que re in laboribus: ad menſam iſta res non queritur. Secundo requiritur ad felicitatē po liticam vxor pudica que vera eſt/ vnde Seneca in de remedijs fortuitoruꝫ. Mulier in ter probas matrimonia/lis ordinis ceperūt eſſe ex ēpla meretricularꝫ/ ꝙ mul tas ex ꝯiugibꝰ optīs peſſi mas videmꝰ/ ex diligētiſſi mis diſſolutiſſias/ ex libe raliſſis rapaciſſias/ ēt ſi bonā vxorē hūiſti ñ poteſ affirmare eā eē ꝑmāſurā i illo ꝑpōito/ nihil tā mobi le: nihil tā vagū: ꝙ fēi amā/ polūtas. Tertio reqrit ad fe licitatē politicā ꝓles: qꝛ ſm Ariſto. i. ethicoꝝ. Nō oīno felix eſt q̄ ſpē turpis eſt/ aut ſolitarꝰ/ ſiant prole carēs. Nō. ſꝫ Hugu. ſpe cimē ē pulchritudo vł ſili tudo vł ſignū vł ymago vł noticia vel experimentuꝫ vel bonum opis documē tum: ſed in ꝓpoſito acci/pitur ꝓ ſimilitudine. Itē ſm eundē auitus ta. tū. i. ab auo habitus vł poſſeſ ſus vel ad ipm ꝑtinens: ꝛ ponit̄ q̄n₃ ꝓ antiquo.

Cū igit̄ pcipua ſit mor talibus. Hic philoſophia ex dictis conſolatur Boetiū dicens. Ex quo hominibus eſt precipua cura id eſt maxima cura: retinende vite id eſt ſaluande vite ſit mortalibus: o te felicem ſi cognoſcas tua bona: cui etiam nunc ſuppetunt id eſt abundāt talia bo na: quia nemo dubitat eſſe cariora ipſa vita: quare iam ſicca lachrymas ꝛ noli flere. nondum enim omnis fortuna eſt tibi exoſa id eſt aduerſa: ad vnum id eſt omnino: nec tibi incubuit id eſt inſtetit tēpeſtas aduerſitatis nimiū valida: qm̄ tenaces ancho re. i. amici inſeparabiles: herent. i. firmiter manent: que ſcꝫ anchore non patiūtur tibi abeſſe ſolamen preſentis temporis: nec ſpem futuri temporis. ꝛ dicit Boe. precor vt hereāt. i. maneant ille anchore: qꝛ ipſis manentibus: vtcūq₃. i. qualitercūq₃ res ſe ha/beant: nos enatabimus euadendo aduerſitatē fortune. ſed o phia tu vides q̄tum de cus noſtri ornamenti. i. bonoꝝ exterioꝝ quibus ornabamur deceſſerit. ſubiūgit phia Nos ꝓmouimꝰ aliq̄tulū animū tuū ad conſolationē: ſi nondū piget te totius tue for/tis: qꝛ maior pars ſalua tibi manet: ſed nō poſſuꝫ ferre tuas delicias: qui tam luctuo ſus. i. plenus luctu; atq₃ āxius cōquereris aliq̄d abeſſe tue beatitudini. i. tue felicitati

Cum igitur precipua ſit mortalibus vite cura retinende: O te ſi tua bona cogno/ſcas felicem: cui ſuppetunt etiaꝫ nunc que vita nemo dubitat eſſe cariora. quare ſic/ca iam lachrymas: nondum eſt ad vnum omnis exoſa fortuna. Nec tibi nimiuꝫ va lida tempeſtas incubuit: quoniam tena/ces herent anchore: que nec preſentis ſola men: nec futuri ſpem temporis abeſſe pa/tiantur. Boetius. Et hereant inq̄ pre/cor: illis namq₃ manētibus vtcunq₃ ſe res habeant humane enatabimus. ſed quan/tuꝫ decus ornamentis noſtris deceſſerit: vides. Philoſophia. Et illa ꝓmouimus inquit aliquantulum: ſi te nonduꝫ totius tue ſortis piget. Sed delicias tuas ferre non poſſum: qui abeſſe aliquid tue beati tudini tā luctuoſus atq₃ āxius cōqueraris:

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

No. ꝙ ſicut mors eſt omniū amariſſima: quia omnia abſcindit: omnia deuorat: ⁊ quia aliqui iudicant ſe non timere mortem: et tamen ſecundum Senecam in de remedijs fortuitorum ſic. Uita eſt omnium dulciſſima. Omnia eniꝫ appetunt eſſe viuere: ideo vnumquodqꝫ naturaliter nititur ad ſaluandū vitam: quia nihil eſt carius. ſi ergo Boe. poſſedit bona que cariora ſunt vita: non debuit ſe eſtimare miſerum: ſed magis felicem. Nota ꝙ phia amicos appellat anchoras. ſicut eniꝫ tempeſtate incumbente per anchorā nauis retinetur: ⁊ a periclitatione ſaluatur: ſic imminente aduerſitate fortune homo fidelibus amicis ne ſuccumbat infortunio ſubleuat̃. fideles enim amici retinent hominem impetu fortune agitatum ne totaliter deijciat̃ a ſua ſtabilitate. Nota ſecundum Huguitionem ſuppetere eſt ſubminiſtrare: vel ſuperabundare: ſed pigere eſt piger eſſe vel penitere vel grauare vel offendere.

Quis eſt enim tam compoſite felicitatis: vt non aliqua ex parte cum ſtatus ſui qualitate rixaretur. Anxia enim res eſt humanorum conditio bonorum: ⁊ que vel nunquam tota proueniat: vel nunquam perpetua ſubſiſtat. Huic ſenſus exuberat: ſed eſt pudori degener ſāguis. Hūc nobilitas notuꝫ facit: ſꝫ āguſtia rei familiaris incluſus mallet eſſe ignotus. Ille vtroqꝫ circumfluus vitam celibem deflet. Ille nuptiis felix: orbus liberis. Alieno cenſum nutrit

Quis eſt eniꝫ tam compoſite felicitatis. Hic philoſophia probat felicitatem nulli poſſe totaliter euenire. Secundo oſtendit ꝙ quanto aliquis eſt felicior tanto leuiori aduerſitate proſternitur. tertio concludit ex his felicitatem fortuitam amaram eſſe ⁊ miſeram. quarto inuehitur contra homines. ſecūda ibi. Adde ꝙ feliciſſimi. tertia ibi. ꝙ multis. quarta ibi. quid igitur o mortales. Primo dicit quis eſt homo tam compoſite felicitatis id eſt tam copioſe felix vt non rixaretur id eſt diſcordaret ex aliqua parte cum qualitate id eſt cum diſpoſitione: ſui ſtatus id ſue fortune: quaſi diceret nullus eſt ita felix: quia conditio id eſt ſtatus humanoruꝫ bonorum eſt anxia res id eſt miſera res: que nunꝙ homini tota proueniat: vel nunꝙ perpetua ſubſiſtat. Tunc declarat ꝙ nō tota proueniat homini: quia huic id eſt alicui homini exuberat cenſus id eſt abundat pecunia: ſed aliud ſibi deficit: quia degener ſanguis id eſt ignobilitas eſt ſibi pudori: hunc id eſt alium hominem nobilitas facit notum: ſed ipſe incluſus anguſtia rei familiaris id eſt paupertatis: mallet id eſt magis vellet eſſe ignotus: ille id eſt alter homo circumfluus id eſt circundatus vtroqꝫ id eſt tā diuitijs ꝙ nobilitate: ipſe deflet celibem vitam id eſt caſtam vitaꝫ: quia non poteſt forſan ducere vxorem. Ille id eſt alter felix nuptijs ſcilicet habendo vxorem: orbus id eſt carens: liberis id eſt pueris: ipſe nutrit id eſt congregat cenſuꝫ alieno heredi. Alius autem letatus prole ipſe meſtus illachrymat id eſt ingemeſcit: delictis id eſt pro criminibus filij vel filie ſue. Idcirco nemo facile concordat cum conditione ſue fortune. ineſt enim ſingulis ſupple hominibus aliquid quod ipſe inexpertus ignoret: vel expertus ipſum exhorreat: et ſic rixatur cum qualitate ſui ſtatus. Nota ꝙ non eſt homo tam felix quin inueniat aliquam conditionem in ſe quam vellet non habere; propter quod miſera eſt conditio humanorum bonorum; quia nunquam homini tota proue-

niat qꝛ aliquis contēnere oīa poteſt: ſed omnia habere nemo poteſt. Et elicitur vna ratio ex littera. Illi conditio humanorum bonorum non tota prouenit cui ſuus ſtatus in aliquo diſplicet: ſed nullus inuenitur tam felix cui ſtatus ſuus non diſpliceat in aliquo ſicut declarat in littera: ergo ⁊ cetera. Item ſanguis ſeruilis conditionis dicitur degener: quia homines naturaliter liberi ſunt: ſed per ſeruitutē degenerant a natura. No. vita caſta dicit̃ vita celebs quaſi celeſtis: qꝛ ī carne viuere ṗter carneꝫ eſt vita celeſtis et angelica. Nota ſecunduꝫ Huguitionem illachrymari ē intus lachrymari vel cuꝫ dolore lachrymari: ⁊ ē deponentis generis: licet ſecundum antiquos inueniatur neutri generis: et ſic ponit Boetius hic in neutro genere meſtus illachrymat. Adde ꝙ feliciſſimi cuiuſqꝫ. Hic oñdit philoſophia ꝙ homo magis felix leuiori aduerſitate proſternitur: cum hoc comparando Boetiū ad

heredi. Alius prole letatus filii filie ve delictis meſtus illachrymat. Idcirco nemo facile cum fortune ſue conditione cōcordat. Ineſt enim ſingulis quod inexpertus ignoret: expertus exhorreat. Adde ꝙ feliciſſimi cuiuſqꝫ delicatiſſimus ſenſus eſt: ⁊ niſi ad nutuꝫ cuncta ſuppetant: omnis aduerſitatis inſolēs minimis quibuſqꝫ proſternitur adeo perexigua ſunt: que fortunatiſſimis ſummam beatitudinis detrahunt. Quam multos eſſe coniectas

alios. ⁊ dicit. Adde predictis ꝙ ſenſus cuiuſlibet hominis feliciſſimi id eſt fortunatiſſimi: eſt delicatiſſimus id eſt impacientiſſimus niſi ad nutum ſuum cuncta ſuppetant id eſt abundans: ipſe erit inſolens id eſt impatiens omnis aduerſitatis: ⁊ proſternitur a ſua felicitate quibuſqꝫ minimis aduerſitatibus: adeo perexigua ſunt id eſt valde exigua: que fortunatiſſimis detrahunt id eſt auferunt: ſummaꝫ id eſt perfectionem beatitudinis. O Boeti ꝙ multos eſſe coniectas id eſt opinaris: qui ſeſe arbitrentur proximos eſſe celo id ē deo: ſi eis contingat minima pars de reliquijs id eſt de particulis tue fortune. Hic locus quem tu vocas exilium eſt patria incolentibus id eſt habitantibus: ⁊ ita eorum iudicio ſpectat ad felicitatem vniuerſaliter: ergo de rebus fortuitis concludit: adeo nihil eſt miſerum: niſi cum tu putes id eſt niſi ex reputatione animi tui eſtimes: ꝙ pro et: contra id eſt per contrarium: omnis ſors eſt beata equanimitate id eſt patientia animi tollerantis. Quis eſt ille tam felix qui cum dederit manus impatientie id eſt cum fuerit factus impatiens quin ipſe non optet mutare ſtatum ſuum: quaſi diceret nullus eſt tam felix.

Nota ꝙ forſan aliqͥs diceret nulli homini placet ſtatus ſuus ſi deeſt ſibi magnuꝫ fortunium: ſed defectus modici boni non impedit complacentiam ſtatus quin homo totaliter ſit felix. Hoc excludit philoſophia dicens. Quanto aliquis eſt felicior: tanto eſt delicatior: ⁊ quanto eſt delicatior: tanto magis grauatur ex defectu modici boni: ⁊ ſic feliciſſimis detrahitur complementum beatitudinis.

Notandū ꝙ vna et eadeꝫ res eſt quam vnus iudicat ſpectare ad miſeriam: alius iudicat ſpectare ad felicitatem/ ergo dicit philoſophia. Locus quem tu exilium vocas incolentibus eſt patria. Notandum eſt ꝙ quantumcumqꝫ ſit homo abundans re-

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

bus fortuitis: ſi aliquid diſplicet ſibi in ſtatu ſuo: ipſe optat ſtatuꝫ ſuum mutari: commendando ſtatum alterius. vnde miles emeritus laudat ſtatum mercatoris: econtra mercator expertus pericula marina laudat militiā. Similiter legiſperiti laudāt agricolas: ⁊ agricole vrbanos. Similiter exemplum patet in Boetio de ſcholarium diſciplina de filio inconſtantie: qui habens diſplicentiaꝫ vnius ſtatus: ſemper alium ⁊ alium aſſumpſit. Nota ꝙ dicit nihil eſt miſerum niſi cū putes. vnde dicit Seneca nona epiſtola. Miſer eſt qui ſe beatum nō iudicat. licet mundo imperet: non eſt beatus qui ſe beatum nō eſſe putat.

Quā multis amaritudinib⁹. Hic philoſophia oſtendit fortuitam felicitatem eſſe amaram ⁊ miſeram dicēs. Quam multis amaritudinibus dulcedo hūane felicitatis eſt reſperſa id eſt peremixta: que etiam ſi videatur iocunda homini fruenti: tamen nō pōt retineri: quominus prout homo habeat eam: cuꝫ velit id eſt nō poteſt retineri ad volūtatem hominis: ⁊ liquet id eſt manifeſtum eſt ꝙ miſera ſit beatitudo rerū mortalium: que nec perpetua ꝑdurat apud equanimos id eſt apud conſtantes vel patiētes: nec ipſa tota id eſt ſimul delectat: anxios id eſt miſeros. Nota ꝙ felicitas ⁊ dulcedo humana nō eſt ſine amaritudine: quia dicit beatus Bernardus. Nunꝗ̄ in honore ſine labore: nunꝗ̄ in prelatione ſine tribulatōne: nunꝗ̄ in ſublimitate ſine vanitate quis eſſe poteſt. Iteꝫ Alanus in anticlaudiano dicit. Sed nihil inuenio qđ in omni parte beate viuat: quin multas nobis deſerre querelas poſſit: ſi noſtraꝫ velit accuſare mineruam.

qui ſeſe celo proximos arbitrētur: ſi de fortune tue reliquiis pars eis minima cōtingat. Hic ipſe locus quem tu exilium vocas incolētibus patria eſt. Adeo nihil eſt miſerum niſi cum putes. Contraqꝫ beata ſors omnis eſt equanimitate tollerantis. Quis eſt ille tam felix qui cum dederit impatientie manus: ſtatuꝫ ſuum mutare nō optet. Quam multis amaritudinibus humane felicitatis dulcedo reſperſa eſt: que ſi etiam fruenti eſſe iocunda videatur: tamen quominus cum velit habeat: retineri non poſſit. Liquet igitur ꝙ ſit mortalium rerum miſera beatitudo: que nec apud equanimos ꝑpetua ꝑdurat: nec āxios tota delectat. Quid igitur o mortales extra petitis intra vos poſitaꝫ felicitatē: error vos inſciciaqꝫ cōfundit. Oſtēdaꝫ tibi

Quid igitur o mortales. Hic phia inuehitur contra homines: ⁊ dicit ſic. O mortales quare petitis id eſt queritis: extra id eſt in rebus exterioribus felicitatem poſitam intra vos: error ⁊ inſcicia id eſt ignorantia confundit vos: oſtendaꝫ tibi breuiter cardinem id eſt radicem ſumme felicitatis. eſt ne aliquid tibi precioſius teipſo. nihil inquies. Si igitur fueris compos tui per tranquillitatem animi: tu poſſidebis quod nunꝗ̄ amittere velis: ſcilicet delectationem in operatione perfecte virtutis: nec fortu

na poterit tibi auferre. Nota ꝙ duplex eſt beatitudo: perfecta ⁊ imperfecta. Perfecta beatitudo habetur poſt hanc vitaꝫ: ⁊ eſt vita eterna: de qua loquitur beatus Iohannes dicens. Hec eſt vita eterna vt cognoſcant te ſolum verum deum: ⁊ quem miſiſti Ieſum chriſtum. Alia eſt beatitudo imperfecta que poteſt eſſe in preſenti vita: quā philoſophi poſuerunt conſiſtere in operatione optime virtutis. vnde radix talis eſt trāquillitas animi ex moderatione ⁊ ſedatiōe paſſionum per habitum virtutis. per talem autēꝫ trāquillitatem homo efficitur ſui compos vt non ſubiiciatur paſſionibus. Iſta autem tranquillitas non eſt querenda in rebus exterioribus: ſed ſolum habet eſſe in animo hominis: de qua beatitudine ⁊ trāquillitate hic loquitur philoſophia dicens. Quid igit̄ o mortales ⁊ cetera. ⁊ Seneca loquens de eadem felicitate. ix. epiſtola dicit. Summū bonum extrinſecus inſtrumenta nō querit: domi colitur: ex ſe totum eſt: incipit fortune eſſe ſubiectum ſi quam partem ſiui foris querit. Item Seneca viceſimatertia epiſtola dicit. Felicitatis auditas tuta eſt: que ſi aut vnde proueniat queris: ex bona cōſciētia: ex honeſtis conſilijs: ex rectis actionibus: ex cōtemptu fortuitorum. ⁊ triceſimaprima epiſtola dicit. Illud bonum eſt querendum quod non fiat in dies deterius. quid eſt hoc. animus: ſed hic rectus: bonus: magnus. quid aliud voces hunc animuꝫ ꝙ deum in corpore humano hoſpitatum. ⁊ quadrageſimaprima epiſtola dicit. Lauda bonum in homine quod eripi non poteſt: quod eſt proprium hominis. queris quid ſit illud. animus ⁊ ratio perfecta. ratiōale nāqꝫ animal eſt homo.

breuiter ſumme cardinem felicitatis. Eſt ne aliquid tibi teipſo precioſius: nihil inquies. Igitur ſi tui compos fueris: poſſidebis quod nec tu amittere vnquā velis: nec fortuna poſſit auferri. Atqꝫ vt agnoſcas in his fortuitis rebus beatitudinem conſtare non poſſe: ſic collige. Si beatitudo eſt ſummum nature bonuꝫ ratione degentis: nec illud eſt ſummum bonū quod eripi vllo modo poteſt: quoniam precellit id quod nequeat auferri. manifeſtum eſt ꝙ ad beatitudinem percipiendaꝫ fortune inſtabilitas aſpirare non poſſit.

Atqꝫ vt agnoſcas in his. Hic philoſophia probat verā felicitatem non poſſe conſiſtere in rebus fortuitis tribus rationibus. ſecundam ponit ibi. Ad hec. Tertiaꝫ ibi. ⁊ quoniam. prima ratio talis eſt. In illo non conſiſtit felicitas hominis quod poteſt auferri ab homie: ſed bona fortuita ſunt huiuſmodi: ergo et cetera. Maior ē nota: quia ſummū bonum eſt propriuꝫ hoīs: bonum autē quod auferri pōt nō eſt ſummū bonū: quia illud quod auferri non poteſt. melius eſt eo qđ auferri poteſt. Minor patet. bona fortuita poſſunt auferri cum ſint mutabilia. vnde dicit in littera. Ut agnoſcas beatitudinem non poſſe conſtare in rebus fortuitis: ſic collige per tales rationes. Si beatitudo eſt ſummū bonū nature degentis: rōne id eſt nature rationalis: nec illud ē ſummuꝫ bonū nature degentis ratione id eſt nature rationalis: nec illud eſt ſummū bonū qđ vllo mō pōt eripi. i. auferri: q2 illud bonum quod nequeat id eſt non poteſt auferri

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

hoc precellit id eſt melius eſt ⁊ dignius eo quod poteſt auferri . ex quo manifeſtum eſt ꝙ inſtabilitas fortune non poſſit aſpirare id eſt accedere ad beatitudinē accipiēdam. Nota ꝙ beatitudo eſt ſummum bonum : quia in tertio huius ſecunda proſa dicitur ꝙ beatitudo eſt ſtatus perfectus aggregatione omnium bonorum. ⁊ beatitudo eſt ſummuz bonū nature degētis.i. viuentis: rōe.i. nature rōalis ſicut hominis: qz

Ad hec quem caduca iſta felicitas vehit vel ſcit eam vel neſcit eſſe mutabilem: ſi neſcit: quenam beata ſors eſſe poteſt ignorātie cecitati: Si ſcit metuat neceſſe eſt ne amittat quod amitti poſſe non dubitat: quare continuus timor non ſinit eſſe felicem: an vel ſi amiſerit negligendum putat. Sic quoqz perexile bonuz eſt quod equo animo feratur amiſſum. Et quoniam tu idem es cui perſuaſum eſt atqz inſitum permultis demonſtrationibus ſcio mentes hominuz nullo mō eſſe mortales.

hominū genus viuit arte ⁊ rōne: ex ꝓhemio methaphiſice. Nullum eīm aliorum animalium eſt felix. ex.x.ethicoruz. Bruta eīz animantia nemo felicitabit: primo ethicorum: et talis beatitudo non conſiſtit in bonis exteriorib⁹ ſed in actu ſapientie: quia dicit Ariſto. in libro politicorum. Teſtis mihi eſt deus ꝙ in bonis exterioribus non conſiſtit ſummum bonuz: ⁊ idem in eiſdem. Nos ſumus felices ⁊ dij: dij autem nō ſunt felices bonis exterioribus: ergo nec homines. Nota licet in bonis exterioribus fortuitis non conſiſtat felicitas formaliter ⁊ eſſentialiter: tamen felicitas conſiſtit in eis organice: quia deſeruiunt ad felicitatem veram. ſine enim rebus exterioribus quarum fortuna domina eſt non contingit eſſe felicem: ſupple organice: ex libro de bona fortuna: ⁊ ex decimo ethicorum. Opus eſt exteriori proſperitate omni enti. Natura enim per ſe non eſt ſufficiens ad ſpeculandum: ſed oportet cibuz potum ⁊ reliquum famulatum preexiſtere. Ad hec quem caduca iſta felicitas vehit. Hic philoſophia ponit ſecundam rationem que talis eſt. Ille qui felix eſt fortuita felicitate aut ſcit eam mutabilem eſſe aut neſcit: ſi neſcit eſt ignorans ⁊ per conſequens eſt infelix: ſi ſcit eam mutabilem eſſe neceſſe eſt ꝙ timeat ne eam amittat. cui autem ineſt continuus timor felix eſſe non poteſt. Unde dicit in littera ſic. Ad hec ſcilicet predicta addam aliam rationem: homo quem vehit id eſt ducit: iſta caduca id eſt fortuita felicitas vel ſcit eam eſſe mutabilem vel neſcit: ſi neſcit: quenam ſors beata id eſt que felicitas beata poteſt eſſe cecitati ignorantie: quaſi diceret nulla: ſi ſcit eam eſſe mutabilem: neceſſe eſt vt metuat ne amittat illud quod non dubitat poſſe amitti: quare cōtinuus timor non ſinat ipſum eſſe felicem. Et forſan diceres: homo non timet amiſſionem fortune: quia non curat vtrum eam amittat vel non. hoc excludēs philoſophia dicit. ſi amiſerit bonum fortuitum ⁊ putat illud negligendum id eſt non curandum: tunc illud bonum erit valde exile quod amiſſum feratur equo animo id eſt equali animo ſicut conſeruatum: ⁊ per conſequens illud non eſt ſummum bonum.

Nō. ex tertio hui⁹ ꝓſa.ix. vā ⁊ ꝑfecta felicitas facit hoīez potentē: reuerēdū: celebrē ⁊ letuz: ergo vera felicitas excludit timorem: ⁊ per conſequens continuus timor qui

excluſit leticiam non ſinit eſſe felicez. vnde Sene.ix. epiſtola. Ille beatiſſimus eſt ⁊ ſecurrus ſui poſſeſſor qui craſtinum diem ſine ſolicitudine expectat. Item nota ex quo felicitas conſiſtit in ſpeculatione dei ⁊ ſubſtantiarum ſeparatarum: ipſa excludit cecitatē ignorantie: in qua ignorantia felicitas eſſe nō poteſt. Et quoniā tu idē es. Hic phia ponit tertiam rationez que talis eſt. Si beatitudo conſiſteret in rebus fortuitis

Cumqz clarum ſit fortuitam felicitatem corporis morte finiri: dubitari nequit ſi hec auferre beatitudinem poteſt quin omne mortalium genus in miſeriam mortis fine labatur. Quod ſi multos ſcimus nō morte ſolum verumetiam doloribus ſuppliciiſqz beatitudinis fructum queſiſſe: quonammodo preſens vita facere beatos poteſt: que miſeros tranſacta non efficit.

Metrum quartum libri ſecundi.

cum bona fortuita finiuntur morte hominis: ſequitur ꝙ omnis homo ī morte fieret miſer quod non ē verum: quia multi ꝑ mortem conſecuti ſunt felicitatez: ſicut martyres ⁊ alij ſancti q̄ perpeſſi ſunt maxima tormenta vt conſeq̄rentur beatitudinem ī anima. dicit ergo ſic in littera. Quoniam tu idem es ſupple homo cui ego ſcio eſſe perſuaſuz per multis id eſt valde multis demōſtrationibus: mentes id ē animas hominum nullo modo eſſe mortales: ⁊ cū ſit claruz id eſt manifeſtū fortuitam felicitatem finiri id eſt terminari morte corporum ſupple hominis: nequit id eſt non poteſt dubitari ſi hec fortuita felicitas poteſt afferre id eſt dare beatitudinem: quin omne genus mortalium id eſt hominum labatur in miſeriam ī fine mortis. Sed ſi ſcimus multos ſcilicet ſanctos queſiſſe fructum beatitudinis non ſolum morte: verumetiam doloribus ⁊ ſupplicijs: quonammodo id eſt per quem modū preſens vita ſupple bonis fortuitis ornata poteſt facere beatos: que vita tranſacta id eſt terminata non efficit miſeros: quaſi diceret nullo modo. Nota cuius preſentia eſt cauſa felicitatis: eius abſentia eſt cauſa miſerie ⁊ īfelicitatis: ⁊ hoc clariſſime poterit apparere ex iſto ſimili. ſicut enim nauta per ſui preſentiam eſt cauſa felicitatis nauis: ſic eius abſentia eſt cauſa periclitationis eius: ex ſecundo phiſicorum. ſi ergo bona fortuita per ſui preſentiam eſſent cauſa beatitudinis: per ſui abſentiam eſſent cauſa miſerie. Cum autem in morte hominis bona fortuita relinquūt hominem fugiendo ⁊ homo relinquat ea moriendo: omnis homo poſt mortem eſſet miſer ⁊ infelix quod falſuz eſt. nam multi poſt mortem conſequūtur beatitudinem. ⁊ quia forſan aliquis diceret mortuo homine moritur ⁊ anima eius: ⁊ ſic homo poſt mortem nullam conſequetur beatitudinem: hoc excludens philoſophia dicit ad Boetium. Tu es idem ille cui perſuaſum eſt multis demonſtrationibus animas hominum eſſe immortales. Nota ꝙ omnes leges in hoc conueniūt ꝙ anima intellectiua hominis ſit immortalis. ſeparatur enim ab alijs ſicut perpetuum a corruptibili: ex ſecundo de anima. ⁊ hoc eſt rationabile: quia anima intellectiua cum ſit immaterialis non eſt educta de potentia materie: ſed ab extra ſcilicet a deo. ipſa enim ſecundum beatum Auguſtinuz creādo īfunditur ⁊ infundendo creatur. propter qđ cū abſciſio materie ſit cauſa perpetuitatis per ꝯmentatorē primo celi ⁊ mūdi. anima ītellectiua īmaterialis exiſtens ipa ē imortalis

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Metrum quartum libri ſecundi.

q

Uiſquis volet perhennem. Hic incipit quartum metrum huius ſecundi quod dicitur metrum anacreonticum ab inuentore: iambicum a pede predominante dimetrum a numero pedum: cathalecticum: quia deeſt vna ſyllaba ad complemētū metri. huic metro adiungit metrꝫ ferecratiuʒ ſic dictū ab inuētore de quo ſupꝰ dictū ē. In hoc ḡ metro philoſophia commendat vitam mediocrem per taleʒ methaphoram. Edificiuʒ conſtructuʒ in loco nimis alto vrgetur tempeſtatibꝰ ventorum: ⁊ fundatum in loco arenoſo defluit: ſʒ fundatum in loco humili ⁊ ſaxoſo vtrūqꝫ vitat incommodum: ſic vita preſens nimium eleuata proſperitate vel nimium depreſſa aduerſitate frequēter euētu inopiato calamitatibꝰ defluit: mediocris autem ſecura permanet. dicit ergo ī littera. Quiſquis homo cautus volet ponere ſedem: perhennem id eſt firmam māſionem: ⁊ ipſe ſtabilis exiſtens: nec velit ſterni id eſt deijci ſonoris flatibus curſilibus venti: ⁊ quiſqꝫ curat ſpnere pōtibuʒ minantem fluctibus id eſt mare fluctuans: ille vitet cacumen id eſt ſummitatem alti mōtis: ⁊ vitet arenas bibulas .i. ſiccas. Tūc aſſignat cāʒ quare debeat vitari in edificādo cacumē alti mōtis: qꝛ illud .ſ. cacumen alti mōtis vrget .i. infeſtat: auſter ꝓteruus .i. vētus īpetuoſus. tūc aſſignat cām quare debeāt vitari arene: qꝛ he .ſ. arene ſolute .i. diſiūcte ꝑ ſiccitatē recuſant ferre .i. nolūt portare: pēdulū pōdus .i. labile pōdus. Tu ergo fugiēs ꝑiculoſaʒ ſortē .i. euētū: amene ſedis .i. amene māſionis ⁊ certꝰ exiſtēs: memēto figere .i. ſtabilire domū tuā in hūili ſaxo .i. depreſſo lapide: quāuis vētus miſcēs equora .i. voluēs maria: tonet .i. ſeuiat: ruinis .i. flatibus ruinoſis: tu felix cōditus robore .i. firmitate: quieti valli .i. munitiōis: ⁊ tu ſerenus .i. trāquillus: duces .i. ages: euū .i. vitā tuā: ridēs .i. deridēs ⁊ ꝓ nihilo habēs: iras .i. ꝑſecutōnes: etheris .i. aure vl' vēti ſeuiētis. Nota ꝙ oīs ꝟtus ſupfluitate corrūpit: cū ꝟtus conſiſtat ī medio. Eſt eīʒ ꝟtus electiuus habitus īmediate ꝯſiſtēs recta rōe determinatus: iō oīs ſupfluitas tanqꝫ vicioſa vitāda ē. Ph. ḡ docet vitare ſupfluā ꝓſperitatē quā deſignat ꝑ cacumē alti mōtis q̄ ꝓſperitas plerūqꝫ ipugnat īuidia ⁊ potētia magnatū q̄ ꝑ vētū īpellētē deſignat. Docet ēt vitare nimiā pauptatē quā deſignat bibula arena q̄ pauptas recuſat ferre .i. idigētiā neceſſarioꝝ q̄ ꝑ pōdꝰ pēdulū dſignat. idigētia eīʒ grauat hoīeʒ ad modum penduli ponderis. Nota ſecuritas ſecundū Tullium in rhetorica ſua ē virtus incōmoditates imminentes ⁊ inchoate rei affines non formidās: que ſecuritas maxime appetenda eſt. ꝓpter qḋ phīa docet appetere vitā mediocrē q̄ reddit hoīem ſecurū ſecundū illud poeticū. Medio tutiſſimus ibis. ⁊ Catho. Tuta mage puppis ē que modico flumine fertur. Quā vitaʒ mediocrē deſignat per humile ſaxuʒ ī quo edificiū īpetu venti nō deijcitur: nec fundationibꝰ tanqꝫ bibula arena diſſoluitur. Nota ꝙ duplex eſt paupertas volūtaria ⁊ leta: alia inuoluntaria ⁊ triſtis. prima paupertas eſt appetenda. ſecunda fugienda. De prima loquitur Seneca ſecūda epiſtola. Honeſta res eſt leta pauptas. paupertas eniʒ expedita ſecura eſt. Et .xviij. epiſtola. O lucille īcipe cū paupertate habere cōmerciū aude contemnere opes. nemo alias ē deo dignus ꝙ qui opes contempſerit. Secunda paupertas ſcilicet inuoluntaria ⁊ triſtis fugienda eſt; quia mortalis eſt; ⁊ ratione triſtitie ſtupefacit ⁊ corrumpit naturam.

Uiſquis volet perhennem
Cautus ponere ſedem
Stabiliſqꝫ nec ſonoris
Sterni flatibus euri
Et fluctibus minantem
Curat ſpernere pōthum
Montis cacumen alti
Bibulas vitet arenas
Illud proteruus auſter
Totis viribus vrget
He pendulum ſolute
Pondus ferre recuſant
Fugiens periculoſam
Sortem ſedis amene
Humili domum memento
Certus figere ſaxo

Quāuis tōet ruinis
Miſcens equora ventus
Tu cōditus quietium
Duces ſerenus eu Felix robore valli
Ridens etheris iras.

Proſa quinta libri ſecundi.

Ed quoniam rationum iam in te mearuʒ fomenta deſcendunt: paulo validioribus vtēduʒ puto. Age enim ſi iam caduca ⁊ momentanea fortune dona non eſſent. Quid in eis eſt quod aut veſtrum vnquam fieri queat: aut non perſpectum conſideratumqꝫ vileſcat.

Proſa quinta ſecundi libri.

Ed quoniam rationum iam in te. Hic incipit quinta proſa huius ſecundi in qua philoſophia ponit remedia magis mouentia Boe. ad oſtendenduʒ ꝙ bona fortune ſunt contemnenda: ⁊ minus eſſe dolendum de amiſſione eorum. Iſta autem remedia ſunt rationes ſumpte ex conditionibus particularium bonoruʒ fortune ſcilicet diuitiarum: honorum: poteſtatum et glorie. Et primo oſtendit hoc de diuitijs ꝙ non ſunt magnopere appetende ponendo vnam rationem generaleʒ reſpicientem omnia bona fortune. Secundo ponit rationes de diuitijs. ibi. diuitie. Primo itendit taleʒ rationem. Nullus magnopere debet illud appetere quod non poteſt eſſe ſuum: ⁊ quod in ſe conſideratum eſt vile; ſed omnia bona fortuita ſunt huiuſmodi que ſunt mutabilia: ideo non poſſunt eſſe propria hominis: ⁊ in ſe cōſiderata vileſcunt ergo ⁊c̄. vnde dicit in littera. quoniam fomenta id eſt medicamenta mearum rationum in te deſcendunt: quia ego video te paulatim fortunam contemnere puto eſſe vtendum paulo validioribus rationibus id eſt magis mouētibus. age eſt aduerbiuʒ hortandi. ſi eniʒ bona fortune non eſſent caduca id eſt caſualia: ⁊ momentanea id eſt tranſitoria ad modum momenti: quid eſt in eis quod vnquam queat fieri veſtrum: aut perſpectum ⁊ in ſe conſideratum non vileſcat: quaſi diceret nihil. Nota ꝙ bona fortune ſunt caduca ⁊ tranſitoria: quia dicit Seneca ſeptuageſimaſexta epiſtola. Omnia bona fortune nobis accidunt; ſed non adherent: ⁊ ſi abdicant ſine vlla noſtri

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

lachrymatione diſcedunt. ex quo patet ſi mutabilia ſunt ꝙ non ſunt propria bona hominis: quia ſecundum eundem Senecam. Nihil proprium dicas qđ mutari poteſt.
Nota ꝙ bona fortuita in ſe cõſiderata vileſcunt: quia dicit Ioh. chryſo. Bona fortune in ſeipſis veteraſcunt ⁊ conſumuntur: aut ab extraneis dolo vel violentia vel calumnia diripiunt.

Diuitie ne vel veſtri vel ſui natura precioſe ſunt. Quid earum potius auruꝫ ne an vis congeſta pecunie. Atqui hee funden do magis ꝙ̄ coaceruando melius nitent. Siquidem auaricia ſemper odioſos: claros largitas facit. Quod ſi manere apud quenquaꝫ non poteſt quod trãſfertur ĩ alterum: tunc eſt precioſa pecunia cum trãſlata in alios vſu largiẽdi deſinit poſſideri.

Diuitie ne vel veſtri vel ſui natura. Hic philoſophia ponit rationes de diuitijs in ſpeciali ꝙ non ſint magnope appetẽde. Secundo probat hoc generaliter đ diuitijs. ibi. quid autem. Prima diuiditur in quinq; partes ſecundum ꝙ ſunt quinq; genera diuitiarum que ꝓbat non multum eſſe appetenda: ſcilicet pecunia: gemme: poſſeſſiones: veſtes ⁊ famulitiũ. primo oſtẽdit propoſitum de pecunia. ſecundo de gemmis. ibi an gemmarum. tertio de poſſeſſionibus ibi. an vos. quarto de veſtibus ibi. Iam vero. quinto de famulis ibi. an vero. Primo duabus rationibus probat diuitias non multum eſſe appetendas. ſecunda ibi. at eadem. Prĩa rõ talis eſt. Illa ñ ſunt multũ appetẽda q̃ nec ex ſui natura nec ex natura vtẽtis ſunt precioſa. diuitie ſunt huiuſmodi: ergo ⁊ cetera. maior nota: quia nihil appetitur niſi bonum ⁊ precioſum. minor declaratur. diuitie non ſunt bone ex ſui natura: quia non faciunt bonum cum cui adueniunt. nec ſunt bone ex parte vtentis: quia non inquantum conſeruantur ſic enim faciunt hominem auarum: nec inquantum diſtribuuntur: quia ſic relinquunt hominem. dicit enim in littera. Diuitie vel ſunt precioſe ſui natura vel natura veſtri vtentium eis. ⁊ quid earuꝫ eſt: potius id eſt precioſius: an aurum: an vis congeſte pecunie id eſt congregate: atqui pro certe hee ſcilicet diuitie nõ ſunt precioſe conſeruando eas: quia melius nitent effundendo id eſt diſtribuẽdo eas ꝙ̄ coaceruando id eſt retinendo eas. ſiquidem auaricia que pecuniam coaceruat ſemper facit homines odioſos: ⁊ largitas que pecuniam effundit facit claros id eſt honeſtos. ſubdit. ⁊ ſi illud quod tranſfertur in alterum nõ poteſt manere apud quenq̃: tũc eſt precioſa pecunia loquendo ironice: cum ipſa vſu largiendi tranſlata in alios deſinit poſſideri. Notandũ ꝙ aliqđ eſt bonũ duplr̃ vel ex natura ſui vel ex natura vtẽtis. Et illud dicitur bonum ex natura ſui quod a ſe vel in ſe habet vnde ſit bonum: ⁊ cuicunq; aduenit facit ipſum bonuꝫ: ſicut ratio recta pax ⁊ ſimilia. Sed illud dicitur bonum ex parte vtentis quo ſi aliquis conuenienter vtatur aliquid boni inde prouenit. Unde nota ſecundum beatum Bernardum. Solus error hominum facit ꝙ aurum ⁊ argentum reputantur precioſa: cum non ſint niſi terra rubea ⁊ alba. Nota ꝙ Seneca octuageſimaoctaua epiſtola probans diuitias non eſſe bonas ſic arguit. Quod bonuꝫ eſt bonos facit: diuitie non faciunt bonos: ergo diuitie bone non ſunt. Item illud quod poteſt contingere contemptiſſimo ⁊ turpiſſimo bonum non eſt: diuitie autem ⁊ lenoni ⁊ laniſte contingunt contemptiſſimo ⁊ turpiſſimo: ergo bone nõ ſunt. Item bonum ex malo non fit: diuitie autem ſunt ex auaricia que mala eſt: ergo

bone non ſunt.

At eadem ſi apud vnũ q̃ta vbiq; gentium congeratur: ceteros ſui inopes fecerit. Et vox quideꝫ tota pariter multoruꝫ replet auditum. Ueſtre vero diuitie niſi cõminute in plures tranſire non poſſunt. Quod cum factum eſt: pauperes neceſſe eſt vt faciant quos relinquunt. O igitur anguſtas inopeſq; diuitias quas nec habere totas pluribus licet: ⁊ ad quemlibet ſine ceterorum paupertate non veniunt.

An gemmarum fulgor oculos trahit. Sed ſiquid eſt in hoc ſplendore precipui: gẽmarum eſt lux illa nõ hominuꝫ. Quas quidem mirari homines vehementer admiror. Quid eſt enim carens anime motu atq; membroruꝫ cõpage quod aĩate rõnabiliq; nature pulchrũ eſſe iure videatur

At eadem ſi apud vnũ. Hic ponit ſecundam rationem que talis eſt Illa non ſunt multum appetenda que a pluribus non poſſunt poſſideri ⁊ non tranſeunt ad alium ſine paupertate aliorum. diuitie ſunt huiuſmodi: ergo ⁊c. vnde dicit in littera. Si eadem pecunia q̃ta eſt vbiq; gentium id eſt apud gentes: ſi illa congeratur apud vnum hominẽ: ipſa facit ceteros homines inopes ſui id eſt carẽtes: ⁊ vna vox pariter: tota id eſt ſimul replet audituꝫ multorum. diuitie autẽ non poſſunt tranſire in plures: niſi comminute id eſt diuiſe in partes. quod cuꝫ factũ eſt ſcilicet ꝙ cõminute trãſeũt in alios: neceſſe eſt vt ſupple illos faciant pauperes quos relinquũt. Et tunc exclamat contra diuitias dicens. O igit̃ ſupple dico diuitias eſſe anguſtas id eſt artas et inopes: quas non licet pluribus habere totas: ⁊ q̃ nõ veniũt ad quemlibet ſine paupertate ceterorum id eſt aliorum hominum.
Nota ꝙ diuitie non veniũt ad quẽlibet ſine aliorum paupertate: quia dicit Seneca ĩ de remedijs. Pecuniaꝫ perdidiſti: quã vt haberes alius ãte te ꝑdidit. perdidiſti pecuniã: habes vno periculo minus quo te felicem: ſi cũ illa auariciã perdidiſti: ⁊ ideꝫ. lxxxviij. epiſtola dicit. Diuitie aĩos inflant: ſuperbiaꝫ pariunt: inuidiã ꝯhunt: mentem alienant: timoreꝫ inducunt: inſolentiam faciunt. nihil autem aliud inſolentia eſt ꝙ̄ ſpes falſe magnitudinis: ergo diuitie bone non ſunt. An gemmarum fulgor oculos trahit. Hic oſtendit philoſophia ꝙ gemme non ſunt appetende tanq̃ proprium bonum hominis intendens talem rationem. Quicquid bonitatis vel precioſitatis eſt in gẽmis hoc cõſiſtit in luce ⁊ ſplendore gemmarum: ſed lux gemmarum non eſt proprium bonum hominis: ſed eſt bonum ipſarum gemmarum: ergo ⁊ cetera. vnde dicit in littera. An fulgor gemmarum trahit oculos hominum ſupple ad concupiſcendum eas tanq̃ proprium bonum: ſed ſiquid eſt precipui id eſt precioſitatis in hoc ſplendore: illa lux eſt gemmarum ⁊ nõ hominum: quaſquidem gemmas vehementer admiror homines mirari id eſt mirando deſiderare tanq̃ bonum ſuum. quid eſt enim carens motu anime: atq; compage id eſt coniunctione membrorum: quaſi diceret reperitur in rebus inanimatis quod iure videatur id eſt videri debeat eſſe pulchrum rei animate et rationabili nature: quaſi diceret nihil: que gẽme tameſi ꝓ ꝗuis: trahãt id eſt recipiãt aliquid poſtreme

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

pulchritudinis opera id eſt diligentia conditoris: ꝙ pro et: ſui diſtinctionē id eſt ſpecifica formatione: tamen ipſe collocate infra veſtram excellentiam id eſt dignitatē: nullo modo merebantur veſtram admirationem. Nota ꝙ non eſt gloriandum de gemmis tanꝙ de proprio bono: quia dicit Senc. xli. epiſtola. Nemo gloriari debet niſi de ſuo. quid enim eſt ſtultius in homine ꝙ aliena laudare. quid eſt eo dementius qui ea

Que tametſi conditoris opera ſuiqz diſtinctione poſtreme aliquid pulchritudinis trahunt: infra veſtram tamē excellentiam collocate admiratōem veſtram nullo modo merebantur. An vos agrorum pulchritudo delectat. Boeti. Quid ni. Eſt enim pulcherrimi operis pulchra portio. Si quondam sereni maris facie gaudemus: ſic celum: ſydera: ſolem: lunamqz miramur. Philoſophia. Num te horum aliquid attingit. Non audes alicuius talium ſplendore gloriari. An vernis floribus ipſe diſtingueris: aut tua ineſtiuos fructus intumeſcit vbertas.

mirantur que ad aliū trāſferri protius poſſunt. nō faciunt equum meliorem aurei freni. Nota ꝙ quadruplex eſt pulchritudo. prima eſt animaliū rationalium. ſecunda eſt brutorum ſenſibiliuz. tertia plātarum vegetabiliuz. quarta ē rerū inanimataꝝ: in quo genere gemme collocātur. propter quod dicit Philoſophia. Si gemme trahunt aliquid poſtreme pulchritudinis. An vos agoꝝ pulchritudo. Hic probat philoſophia idem de poſſeſſionibus ſicut de agris: ⁊ intēdit hanc ſententiam. Bonitas agrorum vel conſiſtit in pulchritudine eorū que delectant aſpectum: et talis pulchritudo non magis eſt ipſius hominis ꝙ pulchritudo florum vel ſtellarū q̄ etiam delectant aſpectum hominis: ⁊ tamen nihil ad hominem pulchritudo iſtorum vel bonitas agrorum confert in vtilitate eorum que eſt ad ſuſtentationez hominis: ſed hec poſſeſſio agrorum non eſt multum appetenda: vt ſit ampla: quia natura paucis eſt contenta. Unde dicit in littera. An pulchritudo agrorum delectat vos: vt gaudeatis de ea tanꝙ de bono veſtro. Et dicit Boetius quid ni id eſt quare non delectaret. eſt enim pulchra portio operis pulcherrimi ſcilicet mundi: ſic nos gaudemus facie id eſt: aſpectu maris ſereni id eſt tranquilli: ſic id eſt eadem ratione miramur celuz: ſydera: ſolem ⁊ lunam. Reſpondet philoſophia. Num id eſt nunquid aliq̄d bonuz attingit te tanꝙ proprium: quaſi diceret non. Num. i. nunq̄d audes gloriari ſplendore alicuius talium tanꝙ tuo: q. d. nō. An. i. nunquid tu: diſtingueris. i. ornaris vernis floribꝰ: certe non. nūquid tua vbertas. i. fertilitas: intumeſcit id eſt ſupbit: ieſtiuos fructus id ē per eſtiuos fructus: quaſi dicat non. quid raperis. i. circūdaris inanibus gaudijs ſupple reputando iſta eſſe tua bona: quid amplexaris externa bōa pro tuis: q. d. fruſtra hoc facis: quia fortuna nunquā faciet eſſe tua que natura rerum a te fecit eſſe aliena. Tunc dicit phia non nego quin iſta poſſunt tibi eſſe vtilia. fructus enim terrarum proculdubio debentur alimentis aiantium. i. aialibus pro alimētis: ſed ſi velis replere indigentiam nature: quod ſatis eſt id eſt ad ſufficientiā: nihil eſt. i. non oportet ꝙ petas i. deſideres affluētiaz fortune ſupple ad dilatandū ⁊ āpliādū agros. naſa. n. paucis

contenta eſt: cuius ſacietatem ſi velis vrgere id eſt cogere ſuperfluis cibis ⁊ potibꝰ illō quod infuderis ventri ſuperfluum fiet: aut iniocundum id eſt triſte: aut fiet noxiuz id eſt periculoſuz. Nota ꝙ ex littera poteſt formari talis ratio. Si illud quod magis videtur ineſſe non ineſt: nec illud quod minus ſed magis videtur ꝙ homo debet gloriari de pulchritudine celi ⁊ ſtellaꝝ ⁊ non debet: quia nihil bonuz eſt ſuuz: ergo minus debet gloriari de pulchrytudine agrorum ⁊ aliarum poſſeſſionuz.

Quid inanibus gaudiis raperis: Quid externa bona pro tuis amplexaris. Nunꝙ tua faciet eſſe fortuna: que a te natura rerum fecit aliena. Terrarum quidem fructus animantium proculdubio debentur alimentis. Sed ſiquod nature ſatis eſt replere indigentiā velis: nihil eſt quod fortune affluentiaz petas. Paucis enim minimiſqz natura contenta eſt. Cuius ſacietatem ſi ſuperfluis vrgere velis: aut iniocundum quod infuderis fiet aut noxium. Jam vero pulchrum variis fulgere veſtibus putas. Quarum ſi grata intuitu ſpecies eſt: aut materie naturam: aut ingenium mirabor artificis.

Nota ꝙ natura nō eſt onerāda ſuperfluis ſed ē alēda. paucis cōtenta eſt. vnde Seneca. xvi. epiſtola. Si ad naturaz vixeris nunꝙ eris pauper: ſi ad opinionez nunꝙ eris diues. Exiguū natura deſiderat: opinio vero immenſum. Et beatus Auguſtius dicit. Sumenda ſunt alimenta tanquā medicamenta. et Gregorius. Dum venter nimia ſacietate extēditur: aculeus libidinis ſuſcitatur. Nota ꝙ Ariſto. in quadaz epiſtola ad alexādrum di. Qui tranſgreditur debitum modū in pleno ⁊ in vacuo: nō poterit euadere furorem egritudinis ⁊ moleſtias infirmitatum. Qui ergo appetit viuere ⁊ dominari: renunciat deſiderio proprie voluptatis: nec comeſtionē comeſtioni ſuppaddat: qꝛ oīs icontinēs voluntarie eſt egrotans ſecundo ethicorum. Et ſubdit: audiui ab Hypocrate ꝙ conſeruauit dictas pro quibus debilitatem corporis ſuſtinebat. cui dixit ſuus diſcipulus. doctor egregie: ſi velles bene comedere: non ſuſtineres tantam corporis debilitatem. Cui reſpondit Hypocras. Ego comedo vt viuam: non viuo vt comedam. Unde dicit Ariſtote. ibidem. Alimentum propter durabilitatem eſt querenduz: non durabilitas propter alimentum. Subdit. Multos noui qui diminuerunt de alimento ⁊ comeſtione abſtinentes a ſuis appetitibus: parcentes gule: viuentes temperate per dictas: qui fuerunt ſaniſſimi corporis: longioris vite ⁊ boni appetitus.

Jam vero pulchrum. Hic philoſophia oſtendit ꝙ non ſit gaudendum de pulchritudine veſtium tanꝙ de proprio bono: ⁊ arguit ſic. De illiꝰ pulchritudine non eſt gaudenduz que non eſt hominis pulchritudo: ſed pulchritudo veſtium non eſt hominis pulchritudo: ſed eſt ipſarum veſtium: igitur ⁊ cetera. vnde dicit in littera. Jam putas pulchrum eſſe id eſt tue pulchritudini aſcribendum fulgere varijs veſtibus: quaſi diceret non debes hoc putare: quarum ſcilicet veſtium: ſi ſpecies id eſt pulchritudo: eſt grata id eſt delectabilis intuitu: ego mirabor naturam materie veſtium: aut mirabor ingenium id eſt ſubtilitatem artificis veſtem formātis nihil

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

aſcribendo tibi. Nota ꝙ ſplendor habitus exterioris non facit hominem meliorem niſi fulgeat habitus mentis interiori in eo. vnde Seneca. Nullus dicit gladiuꝫ eſſe bonum ſi balteus eius deauratus eſt ⁊ vagina gemmis diſtincta. Sed gladius bonus eſt: ſi bene inſcidit ⁊ bonū acumen habet. ⁊ mucro bonus ē qui omne munimē rupturus eſt. vnde ſunt verſus. Aurea nobilitas luteam ſi veſtiat ollam, Non ideo ſequitur hanc minus eſſe luteam.

An vero te longus ordo famulorum facit eſſe felicem. Qui ſi vicioſi moribus ſint ꝑnicioſa domus ſarcina: et ipſi domino vehementer īimica. Si vero probi ſint quonammodo ī tuis opibus aliena probitas numerabitur. Ex quibus omnibus nihil horum que tu in tuis computas bonis: tuum eſſe bonum liquido monſtratur. Quibus ſi nihil inē appetēde pulchritudinis: quid eſt ꝙ amiſſis doleas: vel leteris retē tis. Quod ſi natura pulchra ſunt: quid id tua refert. Nam hec ꝑ ſe a tuis quoqꝫ opibus ſequeſtrata placuiſſent. Neqꝫ eniꝫ idcirco ſunt precioſa ꝙ in tuas venere diuitias: ſed quoniam precioſa videbātur: tuis ea diuitiis annumerare maluiſti.

Item poeta inquit. Cinge caput lauro tege corpus gēmis ⁊ auro. Si fueris prudem remanebis ruſticus idē. An vero te longus ordo famulorum. hic philoſophia oſtendit nō eſſe gloriandum de multitudine famulorum tanq̄ de proprio bono: ⁊ arguit ſic. Famuli aut ſunt ꝑuerſi in moribus: ⁊ ſic ſūt nociui: aut ſunt bene morigerati: tunc nihil ad te: quia hec probitas eſt famulorum ⁊ non tua. Vnde dicit in littera. An vero longus ordo famulorum facit te eſſe felicem: q̄ ſcilicet famuli ſi ſint vicioſi moribus ſupple: tunc ſunt pernicioſa ſarcina id eſt periculoſum pondus ipſius domus: ⁊ ſunt vehementer inimica ipſi domino. ſi vero ſint probi: quonammodo id eſt per quē moduꝫ aliena ꝓbitas numerabitur id eſt computabitur in tuis opibus: quaſi diceret nullo modo. Et tunc concludit de omnibus predictis dicens. Ex quibus omnibus predictis monſtratur liquido id eſt aperte nihil horum eſſe tuum bonum que tu computas in tuis bonis: quibus ſi nihil ineſt appetende pulchritudinis ſupple que tibi aſcribere poterit: quid eſt id eſt quare eſt ꝙ tu doleas de amiſſis vel leteris retentis: ꝙ pro ſed: ſi predicta ſunt pulchra natura. i. propter naturam propriam: quid refert id tua. i. quid pertinet hoc ad te: quaſi diceret nihil. nam hec ſequeſtrata. i. diuiſa tuis opibus per ſe placuiſſent. neqꝫ enim idcirco ſunt precioſa ꝙ in tuas venere diuitias: ſed quomā pro q̄ videbātur tibi precioſa: idō maluiſti ea ānumerari tuis diuitijs. No. ꝙ ſerui ꝑuerſi in morib⁹ ſunt familiares inimici domini ⁊ totius domus: de quibus poſtea dicetur tertio huius quinta proſa. Non eſt peſtis efficatior ad nocendum q̄ familiaris inimicus: ⁊ ſi videntur aliquando amici hoc eſt ratione vtilitatis non ratione virtutis: de quibus loquitur Sene. in de remedijs di. Mel muſce ſequūtur: cadauera lupi: frumēta formice: predam ſequitur iſta turba non hominem. Item Sene. di. xli. epiſtola. In homine illud laudandum eſt quod ipſius eſt: ſi familiā formoſam habet ⁊ domū pulchrā: ſi multū ſerit: ſi multū feneratur: nihil horū in ipſo eſt: ſed circa ipm̄ lauda in illo

quod proprium eſt quod nec auferri nec eripi poteſt. Quid aūt tanto fortune ſtrepitu. Hic philoſophia oſtendit generaliter diuitias non eſſe appetendas magnope: ⁊ facit hoc tribus rationibus. ſecundam ponit ibi. Ita ne. tertiam ibi. Ego vero nego. Prima ratio eſt iſta. Illa non ſunt multum appetenda per que hō non conſequitꝰ ea ꝓꝑ q̄ appetunꝰ: ſed propter diuitias hō nō cōſeq̄tur ea ꝓpter q̄ diuitie appetūtur.

Quid autē tanto fortune ſtrepitu deſideratis fugare credo indigētiā q̄ritis copia. Atqui hoc vobis in cōtrariuꝫ cedit. Pluribus quippe adminiculis opus eſt ad tuendaꝫ precioſe ſuppellectilis varietatem. Verumqꝫ illud eſt ꝑmultis indigere eos qui multa poſſident. Contraqꝫ minime indigeret qui abundantiam ſuam nature neceſſitate nō ambitus ſuperfluitate metiantur. Ita ne autem nullum eſt proprium vobis atqꝫ inſitum bonū: vt in externis ac ſepoſitis rebus bona veſtra queratis. Sic rerum verſa conditio eſt: vt diuinū merito rōis aīal nō aliter ſibi ſplēdere: niſi inaīate ſuppellectilis poſſeſſiōe vi

appetunꝰ eīꝫ diuitie propter fugam indigētie: quā fugā idigētie hō nō cōſeq̄tur ꝑ diuitias ſicut declarat in littera dicēs. Quid auteꝫ tanto ſtrepitu id eſt labore: deſideratis. i. cum deſiderio inſiſtitis fortune: credo vos queritis fugare indigentiaꝫ copia. i. diuitijs: quaſi diceret: idō deſideratꝭ diuitias vt ſupplcatis veſtram indigētiam. Atqui pro ſed hoc cedit vobis ī contrariū: quia ſupple pro quia pluribus adminiculis id eſt adiutorijs eſt opus ad tuendum varietatem precioſe ſuppellectilis id eſt poſſeſſionis. verūqꝫ illud eſt ꝑmultis eos idigere qui ꝑmulta poſſidcnt: qꝫ pro ⁊ contra. i. per ꝯuꝫ ſup. illi minime indigent qui metiantur id eſt menſurant ſuam abundantiā non ſupfluitate: ambitus id eſt cupiditatis: ſed neceſſitate nature. Nota ſcḋm Senecā permultis indigent qui permulta poſſident. propter quod multe diuitie nō fugant indigentiam: ſed magis excitant. vnde poeta. Nulla ditari rōne poteſtis auari. Vos faciūt inopes quas cumulatis opes. Nota circa hoc qḋ dicit minime indigēt. dicit Seneca. lxi. epiſtola. Thaurus pauciſſimorum iugerum paſcuis impletur: ⁊ vna ſilua pluribus elephātibus ſufficit: homo terra paſcitur ⁊ mari. Quid igitur tam inſatiabilē ventrē natura dedit nobis: cū tam modica corpora nobis dederit vt vaſtiſſimorū edaciſſimorūqꝫ animaliū auiditatē vinceremus. q̄tulum eīm eſt quod nature datur paruo illa educatur: non fames noſtri ventris nobis magno conſtat: ſed ambitio. ventri autē obedientes loco animalium numeremur non hominum. Querens vitam voluptuoſam oportet vt corpori ſuo ſeruiat. Maior ſum: ⁊ ad maiora genitus ſum: q̄ ꝙ ſim mancipiū mei corporis. Quod non aliter aſpiciam: q̄ aliquod vinculuꝫ mee libertati circūdatuꝫ natura paucis minimiſqꝫ contenta eſt. Ita ne autem nullum eſt proprium vobis. Hic ponit ſecundam rationem. ſecundo concludit manifeſtum errorem hominū ibi. q̄ vero late. ⁊ ratio talis eſt. Illa non ſunt appetēda quibus appetitis homo putans ſe talibus ornari facit iniuriaꝫ ſuo creatori: ſed bona exteriora ſicut diuitie ſunt huiuſmodi vt declarat in littera: ergo ⁊c. ⁊ dicit. O homines nunquid nullum bonuꝫ

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

eſt proprium: atqꝫ inſitum id eſt naturale: ⁊ intrinſecum vobis: ita vt queratis bona veſtra: in externis rebus id eſt extrinſecis rebus: ⁊ in rebus ſepoſitis id ē a vobis ſeorſum poſitis. q. d. imo in vobis eſt bonum ſi conſiderare vultis: ſed ſic eſt verſa: id eſt mutata conditio rerum: vt aīal diuinum .ſ. homo qui eſt ſimilis deo non aliter videatur ſibi ſplendere niſi in poſſeſſione ſuppellectilis inanimate id eſt bonorum exteriorū que ſunt inaīata: ⁊ alia quidem ab homine contēta ſunt rebus .ſ. ſuis bonis: vos aūt ſupple hoīeſ deo conſimiles mēte captatis id eſt queritis ornamēta veſtre excellētis nature a rebus infimis .ſ. inaīatis: quod eſt erroneuꝫ: nec intelligitis quantā iniuriam faciatis veſtro cōditori ſupple peruertēdo ordineꝫ ab eo inſtitutum. Ille enim conditor voluit humanum genus preſtare id eſt precellere omnibꝰ terrenis: ſed vos detruditis veſtrā dignitatem infra queqꝫ ſupple rerū infima. qd̄ probaꝛ in hoc. Nā oē bonuꝫ ē precioſius eo cuius eſt bonū: cū vos iudicatis viliſſima rerum: ſicut ſunt bona ſupple fortune eſſe veſtra bona: vos ſūmittitis id ē ſubijcitis voſmetipōs eiſdē vr̄a extiatiōe .i. opiniōe: ⁊ hoc haud ꝓ nō imerito cadit .i. accidit hoī: q̄ppe ꝓ q꜡ iſta eſt cōditio hūane nature: vt proꝙ: tum id eſt tunc tantum excellat ceteris rebus cum ſe cognoſcit. eadē tamen ſupple natura humana redigaꝛ infra beſtias: ſi deſierit ſe noſſe. Nam ceteris animātibus natura eſt ignorare ſeſe id eſt ſeipſam: ſed hominibus venit id eſt prouenit ex vicio.

deatur. Et alia quidem ſuis rebus cōtenta ſunt: vos autem deo mente conſimiles: a rebus infimis excellentis nature ornamenta captatis: nec intelligitis quātā conditori veſtro faciatis iniuriaꝫ. Ille genus humanuꝫ terrenis omnibus preſtare voluit: vos dignitatē veſtram infra queqꝫ infima detruditis. Nam ſi omne cuiuſqꝫ bonum id eo cuius eſt conſtat eſſe precioſius: cum viliſſima rerum veſtra bona eſſe iudicatis eiſdē: voſmet ipſos veſtra extimatione ſummittitis. Quod quidem haud immerito cadit. Humane quippe nature iſta cōditio ē: vt tum tātuꝫ ceteris rebus cū ſe cognoſcit excellat. Eadē tn̄ infra beſtias redigatur: ſi ſe noſſe deſierit. Nā ceteris animātibus ſeſe ignorare natura eſt: hominibus vero vitio venit.

Nota ꝙ homini eſt inſitum proprium bonum quod eſt recta ratio: que ſemper deprecatur ad optima: in cuius actu ⁊ ſpeculatione conſiſtit felicitas: quia ſapiens maxime ē felix. x. ethicoꝝ: ⁊ homo curans intellectū deo amantiſſimꝰ videꝛ ibidē: ideo nō eſt querendū bonū hoīs in rebꝰ externis. Nota ꝙ homo mēte ⁊ rōne ē ſīlis deo: q̄a ſm̄ Sene. ratio nihil eſt aliud ꝙ ps diuini ſpūs merſa in corpus humanum. Et dicit idē ꝙ animus rectꝰ eſt quaſi deꝰ in hūano corpe hoſpitatꝰ. Et idē dicit. Diſce potius animū extollere in imenſuꝫ. nobilis enīꝫ ⁊ generoſa res ē animus. No. ꝙ hō ſeipm̄ honorās deterior eſt beſtia. vn̄. B. in tractatu de ſummo bono allegās cōmentatoreꝫ dicit. Ve vobis hoībus q̄ de numero beſtiarū cōputati eſtis: hoc diuinū qd̄ in vobis eſt nō cognoſcētes: ꝓpter qd̄ ad ſupiora aſcēditis: ⁊ iō ſīles eſtis. Et ſubdit diuinum autem in hoīe vocat intellectū ⁊ rationem. Nota ꝙ nihil prohibet vnuꝫ ⁊ idem eſſe

nobilius ⁊ ignobilius quod diuerſificatur ſm̄ conditionē ſeu conſiderationeꝫ. vnde ꝙuis homo ſm̄ ſe ⁊ ſimpliciꝛ ſit melior beſtijs: tamē inꝙtuꝫ deficit ab aliquo qd̄ ſibi debetur ſm̄ naturaꝫ .ſ. cognoſcere ſe quod nō debetur beſtijs: ſic eſt ignobilior beſtia.

Quam vero late patet. Hic phīa concludit manifeſtuꝫ errorē hoīm dicens. O homines ꝙ late patet veſter hic error: qui eſtimatis aliquid poſſe ornari ornamentis alienis. At ꝓ ſed illud fieri nequit. nā ſi quid .i. aliquid luceat ex appoſitis ſibi ⁊ non ex propria pulchritudine: tūc appōita illa laudantur: vero pro ſed illud quod eſt velatū: atqꝫ ꝓ et tectū appoſitis illis: nihilominus perdurat .i. pſeuerat: in ſua feditate .i. turpitudīe. Nota ſi aliquid eſt feriduꝫ in ſe: eius feditas nō tollitur ꝑ ornatum extrinſecū. vnde dicit poeta. Aurea nobilitas luteā ſi veſtiat ollam. Nō ideo ſequitur hāc minus eſſe luteā. Et quidaꝫ clericus ridens mulieri q̄renti vtꝝ eſſet pulchra dixit. O domina pulchra ſunt tibi appēſa. Ego vero nego illud eſſe bonum quod noceat habēti. Hic ponit tertiam rationem que talis eſt. Illud non eſt multum appetenduꝫ quod nocet poſſidenti: ſed diuitie ſepe nocuerunt poſſidentibus qd̄ declarat ex duobus. prīo q꜡ diuitie faciūt poſſidētes ſe falſa opinari vel eſtimare. Secundo quia faciunt poſſidentes amiſſa ſecuritate timere. Unde dicit in littera. Ego philoſophia nego illud eſſe bonum quod noceat habenti. Num id mentior. inquies. minime. Atqui pro certe diuitie perſepe nocuerūt poſſidentibus. Cum pro quia quiſqꝫ ſupple homo eo ꝙ ipſe eſt auidus magis alieni eris: ipſe putat illum homineꝫ ſolum digniſſimum: qui habet id eſt poſſidet quicquid vſquam eſt auri: qꝫ pro et gemmarum. Tu igitur ſupple homo qui in diuitijs conſtitutus es: nunc pertimeſcis gladiū: qꝫ ꝓ ⁊ cōtū: ſi intraſſes callē .i. ſemitā huiꝰ vite tanꝙ viator vacuus: corā latrone ſecurꝰ cātares. Tūc iuchiꝛ cōtra diuitias. O preclara beatitudo opū mortaliū: ⁊ loquitur ironice: quaſi dicat minime preclara quā tu hō cū adeptus fueris ſecurꝰ eſſe deſiſtis. Nō. diuitie nocēt hn̄ti. vn̄ Ariſ. i. ethi. dicit. Talē q̄dē errorē hn̄t bona ꝙ multis cōtigunt detrimēta ex ipis. multi eīꝫ ꝓpter diuitias ꝑierūt. Nō. ꝙ mali tn̄ diuites reputāt eē dignos. vn̄ dicit Amb. Ita incubuerūt mores hoīꝫ i admiratōe diuitiaꝝ: vt nemo niſi diues puteꝛ dignꝰ. Nō. ꝙ diuitie nō reddūt hoīeꝫ ſecuꝝ. vn̄ Iuuenalis poeta. Pauca lꝫ portes argēti vaſcula puri. Nocte iter igreſſus ꝯtū gladiūqꝫ timebis

Quaꝫ vero late patet veſter hic error: qui ornari poſſe aliquid ornamētis extiſtimatis alienis. At id fieri ne inquit. Nam ſi quid ex appoſitis luceat: ipſa quidem que ſunt appoſita laudantur: illud vero his tectum atqꝫ velatum in ſua nihilominus feditate ꝑdurat. Ego vero nego illud eſſe bonuꝫ quod noceat habenti. Num id mētior. Minime inquies. atqui diuitie poſſidentibus perſepe nocuerunt. Cum peſſimus quiſqꝫ eris alieni magis eo auidus: q̄cquid vſquā auri gemmarumqꝫ eſt: ſe ſolum qui habet digniſſimum putat. Tu igitur qui nunc contum gladiumqꝫ ſolicitus ꝑtimeſcis: ſi vite huius callē vacuuſ viator ītraſſes: corā latrōe ſecurus cātares.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Et nocte ad lunam trepidabis arundinis vmbram. Cantabat vacuus coram latrone viator. Et Seneca. xliiij. epiſtola dicit. Nudũ latro tranſmittit: ⁊ in obſeſſa via pauperi pax eſt. ⁊. lxxvi. epiſtola dicit. Quiſquis ſe fortune multum dedit ingentem ſibi viam perturbationis fecit, vna hec via eſt ad tuta vadendi externa deſpicere: ⁊ honeſto contentum eſſe.

Metrum quintũ ſecundi libri.

Elix nimiũ prior etas. Hic incipit quintum metrum huius ſecundi: quod dicitur ſpentitacum ab inuentore: anapeſticum a pede predominãte. ⁊ eſt dimetruz: quia quattuor pedũ nam quattuor pedes vnũ metrum conſtituunt. ⁊ eſt catbalecticũ: quia in quarto pede vna ſyllaba õficit ad complementum metri. In quo metro phia commendat primam etatem que erat ſine cupiditate diuitiarum: deplangẽdo preſentem etatem in qua dominatur ⁊ regnat auaricia. Primo ergo commẽdat etatem antiquoruz. ſecundo noſtram etatez deplangit. ibi. Utinã modo.

O preclara opum mortalium beatitudo: quã cũ adeptus fueris ſecurus eẽ deſiſtis.

Incipit metrum quintum.

Elix nimium prior etas
Contenta fidelibus aruis
Nec inerti perdita luxu
Faciliqꝫ ſera ſolebat
Ieiunia ſoluere glande.
Nec bachica munera norat
Liquido confundere melle.
Nec lucida vellera ſerum
Tyrio miſcere veneno.
Somnos dabat herba ſalubres:
Potum quoqꝫ lubricus amnis

do. pmo dicit. Prior etas nimiuz felix fuit contẽta fidelibus aruis id eſt fideli agricultura: nec fuit perdita id eſt deprauata: inerti luxu id ẽ graui ſuperfluitate: que etas ſolebat ſoluere id eſt remouere: ſera id eſt tarda ieiunia: facili glande id ẽ vili fructu: nec illa etas norat id eſt nouerat: confundere id eſt miſcere bachica munera. i. vina liq̃do melle ad faciendũ mellicratum ſicut modo fit. nec etiam nouerat miſcere id eſt intingere: lucida vellera id eſt albam lanam: ſerum id eſt illorum populoꝝ: tyrio veneno id eſt ſanguine conchilioꝝ: quoꝝ copia apud tyrũ inuenitur ad faciendũ purpureum colorem. Herba dabat eis ſalubres ſomnos. non enim dormiebant in lectis eburneis: ſed in herbis: ꝙ pro ⁊ lubricus amnis id eſt labilis aqua dabat eis potum: ⁊ pinus. i. illa arbor altiſſima dabat eis vmbras id eſt vmbroſas habitationes. non enim in domibus ⁊ in curioſis edificijs habitabant. nonduz hoſpes aliquis exiſtens ſecabat id ẽ diuidebat nauigando alta. i. profundum maris: quia adhuc non erat vſus nauiũ: nec mercibus vndiqꝫ lectis id eſt collectis: viderat noua littora id eſt alienas terras: quia manebat in patria. tunc ſupple in illa etate tacebant ſeua claſſica id eſt tube vel cornua vocantia homines ad bellum: dicta claſſica a calo quod ẽ voco: neqꝫ cruor fuſus acerbis odijs tinxerat id eſt madidauerat horrida arma: quia tunc non erat vſus armorum. quid enim id eſt propter quid hoſticus furor vellet prior arma mouere: cuz vi

deret ſeua vulnera: nec videret vlla premia ſanguinis: quia nihil erat pro quo pugnarent. Nota circa hoc ꝙ dicit prior etas: quattuor etates diſtinguntur ſecunduz poetas. in prima fuerunt homines boni ⁊ ſimplices paucis contenti: qui comedebãt glãdes: bibebant aquam: non colebant vineas. hanc etatem vocabant poete auream: ⁊ erat ſub ſaturno; de quã Boe. loquitur in littera. Secunda etas dicebatur argentea

Umbras altiſſima pinus.
Nondum maris alta ſecabat:
Nec mercibus vndiqꝫ lectis
Noua littora viderat hoſpes.
Tunc claſſica ſeua tacebant.
Odiis neqꝫ fuſus acerbis
Cruor horrida tinxerat arma:
Quid enim furor hoſticus vlla
Uellet prior arma mouere
Cum vulnera ſeua videret
Nec premia ſanguinis vlla.
Utinam modo noſtra redirent
In mores tempora priſcos.
Si ſeuior ignibus etne:
Feruens amor ardet habendi
Heu primus quis fuit ille.

que erat ſub Ioue: cũ homines magis aſtuti inuenerunt agriculturã: ⁊ ceperũt inhabitare domos ⁊ plantare vineas. Terciam etatem vocabant eream in qua homines propter propriam curam rerum ceperunt alios depellere ⁊ ſe aliqualiter malicie dare. Quartam etatez vocabant ferream quando in tantuz abundabat malicia ⁊ auaricia hominum ꝙ nec fides nec iuſticia manſit in terra: in qua etate nos ſumus quam in fine Boe. deplãgit. Nota circa hoc ꝙ dicit inerti luxu ꝙ inertia ⁊ otiũ ſunt cauſa luxurie. Unñ poeta. Otia ſi tollas periere cupidinis artes. Item Horatius. Queritur egiſtus quare ſit factus adulter.

In promptu cauſa eſt: quia deſidioſus erat. Eſt autez triplex luxuria: vt habetur ĩ de ſcholarium diſciplina. quedam conſiſtit in coitu: quedam in crapula: ⁊ quedam ĩ veſtitu: ⁊ quelibet eſt fugienda. Nota circa hoc ꝙ dicit lucida vellera ſerum. Seres ſunt quidam homines apud quos contexitur lana de arboribus. fila ergo que a vermibus qui dicuntur bombices operantur: illa vocat hic lucida vellera. Nota ꝙ tyrus eſt vermis venenoſus in cuius ſanguine intingitur purpura. Alij dicunt ꝙ ſit genus conchiliorum in quorum ſanguine intingitur purpura; quorum conchiliorum copia inuenitur apud tyruz inſulam. Utinaz modo noſtra redirẽt. Hic philoſophia deplangit preſentem etatem dicens. Utinam noſtra tempora id eſt conditiones noſtri temporis: redirent modo id eſt redigerentur: in priſcos mores id eſt in mores antiquos. ſed heu non eſt ita: ſed amor id eſt deſiderium habendi feruens: ſeuior id eſt periculoſior ignibus etne illius montis ardet. Heu quis fuit ille qui primus fodit id eſt effodit pondera tecti auri id eſt abſconditi effodit gẽmas volentes latere que ſunt precioſa pericula: quia multi propter eorum precioſitatem pericula incidunt.

Nota Seneca in libro de diuiſione ſcientiarum commendans priorem etatem dicit. O felix prior etas que tot pertulit ſapientes: quibus velut ſtellis fulgentibus mundi tenebras irradiaret, ſed heu nunc alij terrenis cure inſeruiunt: alij temporalis digni

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

tatis ambitione inardeſcunt; omnes vere circa ſtudium ſapientie elangueſcunt.
Nota ꝙ etna eſt mons ſicilie qui frequenter ignibus inardeſcit: ad cuius ſimilitu-dinem habet ſe auaricia ⁊ cupiditas hominum que inſatiabilis nunꝙ penitus extin-guitur. vnde Tullius in libro de finibus bonoꝝ ⁊ malorum dicit. Cupiditates homi-num ſunt inſatiabiles: que non modo ſingulares; ſed vniuerſas familias euertunt. Ex cupiditatibus eniz odia: ſeditiones: ⁊ bella naſcū-tur: ex quibus vitaz amariſſimam neceſſe eſt effici.

Auri qui pōdera tecti:
Gemmaqz latere volentes
Precioſa pericula fodit.

Proſa ſexta ſecundi libri.

Uid autem de dignitatibus potē-tiaqz diſſeram: quas vos vere di-gnitatis ac poteſtatis inſcii celo ex-equatiſ. Que ſi in improbiſſimū quēqz ce-ciderint: que incendia flammis etne eru-ctuātibus quod diluuiū tantaſ ſtrages de-derint. Certe: vti meminiſſe te arbitror: conſulare imperium: quod libertatis prin-cipuum fuerat: ob ſuperbiam conſuluz ve-ſtri veteres abolere cupierunt. Qui ob eā-dem ſuperbiam prius regium de ciuitate nomē abſtulerant. At ſiqū: quod prarum eſt: probis honores deferātur: quid in eis aliud ꝙ probitas vtentium placet.

Proſa ſexta ſecūdi libri.

q Uid autem de di-gnitatibus. H eſt ſexta proſa huius ſecundi libri: in qua philo-ſophia oſtendit ꝙ digni-tates ⁊ poteſtates nō ſūt magnope appetende. Et primo probat intentū de dignitate ⁊ poteſtate ſil. ſecūdo de poteſtate diui-ſim ibi. Que vero. tertio iterato ſimul de dignita-te ⁊ poteſtate ibi. ad hec. Primo intēdit rōnem. Il-la non ſunt multuz appe-tenda que cuz adueniunt malis faciunt ipſos dete-riores: ⁊ bonos non effici-unt meliores: ſed dignita-tes ⁊ poteſtates hmōi ſūt ſicut declarat i littera: igi-tur ⁊c. vnde dicit ſic: q̄d diſſeram id eſt dicā de di-gnitatib⁹: ꝙ ꝓ ⁊ potētia: quas vos inſcij. i. ignari vere dignitatis: ac ꝓ ⁊ ptātis: exe-quatis. i. aſſimilatis: celo. i. ſūmo bono: q̄ ſi ceciderit in quēꝗ iprobiſſimū. i. vicioſiſ-ſimū: q̄ incēdia etne illi⁹ mōtis dederint tātas trages. i. picula: flāmis eructuātibus i. exeūtibus: ⁊ ꝙ diluuiuz dederit tātas ſtrages ſicut illi mali: q̄bus adueniunt digni-tates. q. d. plura mala ꝓueniūt ex dignitatibus ⁊ ptātib⁹ maloꝝ ꝙ ex incēdio ignis vel diluuio fluuij. Et ſubdit phia vti ꝓ ſicut arbitror te memiſſe: veſtri veteres. i. ātiq̄o-res romani: cupierūt abolere id eſt delere: imperium cōſulare id eſt dignitatem conſu-larem: ob. i. propter ſuperbiam conſulum: quod imperium conſulare fuerat principiū libertatis: quia romani liberius viuebant ſub conſulibus ꝙ ſub regibus: qui romani etiam prius abſtulerant de ciuitate nomen regium propter eandem ſuperbiā. ſ. regū. Ex quo pz ꝙ dignitates faciūt malos deteriores. At ꝓ ſed. Si poteſtates ⁊ dignita-tes deferantur probis: q̄ prarum eſt; quid in eis ſupple dignitatibus aliud placet ꝙ

Ita fit vt nō virtutibus ex dignitate: ſed ex virtute dignitatibus honor accedat. Que vero eſt iſta veſtra expetibilis ac pre-clara potentia. Nonne o terrēa animalia conſideratis quibus preſidere videamini. Num ſi inter mures videres murem ali-quem ius ſibi ac poteſtatem pre ceteris vendicantem: quanto moupereris cachin-no. Quid vero ſi ſpectes corpus imbe-cilius homine reperire queas: quos ſepe muſcularum quoque vel morſus: vel in ſe-creta queque reptantium necat introi-tus. Quo vero quiſquam ius ali-quod in quempiam: niſi in ſolum corpus

probitas vtentium: quaſi dicat nihil ita fit id eſt propter hoc: ſi vt virtutibus non ac-cedat honor ex dignitate: ſed honor accedit dignitatibus ex virtute vtentiū eis: ⁊ ita dignitates nihil boni adijciunt ipſis bonis. Nota duplex eſt dignitas ⁊ poteſtas. quedam mundana ſiue temporalis que conſiſtit in bonis temporalibus exterioribus ⁊ in tali non conſiſtit vera felicitas cum ſit reſperſa multis amaritudinibus. Alia ē di-gnitas ⁊ poteſtas anime ſiue ſpiritualis que conſi-ſtit in ſcientijs ⁊ virtuti-bus: ⁊ illa nō poteſt ſupe-rari vicio nec aduerſitati-bus: nec proſperitatibus in qua cōſiſtit beatitudo ⁊ beata vita. Unde Am-bro. in li. de officijs dicit. Dico beatam vitam con-ſiſtere in altitudine ſapiē-tie: in ſuauitate conſcien-tie: ⁊ v̄tutis ſublimitate.
Nota ꝙ inſcij dignita-tes ⁊ poteſtates munda-nas adequant celo: q: nō recte iudicāt. iudicāt. n. ſecundū concupiſcentiaz ⁊ non ſecunduz rei verita-tem. imperiti enim velut a longe diſtantes a veri-tate ſpeculanſ primo clē-corum. Nota ꝙ mali di-gnitatibus ⁊ poteſtatibus prediti plus nocent ꝙ ignis vel diluuium aquarum: quia mali dignitate ſua ⁊ poteſtate extolluntur in ſuperbiaz: alios iugo ſeruitutis oppri-mendo: pro quo exequendo mouentur bella quibus humanum genus plus offenditur ꝙ igne vel diluuio. Nota ꝙ ciuitas romana a tempore Romuli ſui conditoris a re-gibus erat gubernata: poſtea romani exigente malitia ⁊ ſuperbia regum ipſos dele-uerunt ⁊ conſules inſtituerunt: qui etiam propter eorum ſuperbiam fuerūt abiecti: ex quo patet ꝙ dignitas ⁊ poteſtas malorum eos efficit peiores.
Nota ꝙ homo nō debetur alicui ratione dignitatis: ſed poti⁹ rōne virtutis. Unde Ariſtoteles quarto ethicoruz. Non erit vtiqz dignus honore prauus exiſtens. virtutis enim premium honor eſt. Unde ſecundum veritatem ſolus bonus eſt honorandus.
Que vero eſt iſta veſtra. Hic probat ſpecialiter de poteſtate ꝙ non ſit multum ap-petenda duabus rationibus. Secunda ibi. Quid autem eſt. ratio talis eſt. Illa poteſtas non eſt multum appetenda que non eſt magne: ⁊ fortis reputationis: ſed tā-tum eſt fragilis ⁊ imbecillis: ſed poteſtas temporalis eſt huiuſmodi: quia per eam ho-mo non poteſt ſupra animam: ſed tantum ſupra corpus ⁊ ſuper ea bona que corpo-ris ſunt. humano autem corpore nihil eſt imbecillius. dicit ergo in littera. Que vero eſt iſta veſtra expetibilis id eſt deſiderabilis: ac preclara id eſt nobilis potentia. q. d. nulla eſt. nonne cōſideratis o terrena animalia quib⁹ videamini preſidere. i. poſſe. ſi eniz inter mures videres vnū pre ceteris ibi vendicantē. i. vſurpantem ius ac ptātem

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ꝛ quod infra corpus fortunaꝫ loquor poſſet exercere. Num vnq̄ꝑ libero imperabis animo. Num mentem firma ſibi ratione coherentem: de ſtatu proprie quietis amouebis. Cum liberum quendam viruꝫ ſuppliciis ſe quidam tyrānus adacturum putaret: vt aduerſum ſe facte coniurationis conſcios proderet: linguaꝫ ille momordit atqꝫ abſcidit: ꝛ in os ſeuientis tyranni eā abiecit. Ita cruciatus quos putabat tyrānus materiam crudelitatis: vir ſapiēs fecit eſſe virtutis. Quid autē eſt quod in alium quiſq̄ꝑ poſſit facere: quod ſuſtinere ab alio ipē n̄ poſſit. Breſiridē accepimus necare hoſpites ſolitum: ab hoſpite hercule

ſuper alios mures. o q̄ꝫto cachino id eſt riſu tu mouereris: quia deriſibile eſſet. ꝛ talis eſt poteſtas terrena ſcilicet deriſibilis que non extendit ſe niſi ad corpus. quid vero ſi tu ſpectes id eſt conſideres corpus: eſt imbecillius id eſt debilius homine: quaſi diceret nihil: quos homies ſepe necat id eſt interfecit: morſus muſcarū id eſt paruorū vermium: vel etiam introitus in ſecreta id eſt in interiora hominis quecꝫ: reptantium id eſt ſerpentiū. quo vero id eſt quomodo q̄ſq̄ꝑ poteſt exercere ius aliqđ in quēpiam: niſi in ſolum corpꝰ: ꝛ in fortunam id eſt in bona fortune que ſunt infra corpus: quaſi diceret nullo modo. Num id eſt nunquid tu vnq̄ꝑ imperabis libero aīo: quaſi diceret nō. Num id eſt nūquid tu amouebis de ſtatu ꝓprie quietis menteꝫ ſibi firma ratione coherentem: quaſi diceret non. ꝛ hoc ꝓbat exemplo cuiuſdam philoſophi: qui nullis tormentis ad hoc potuit compelli vt illud faceret quod ratō naturalis iudicabat nō faciendū. vnde dicit. Cū quidaꝫ tyrannus putaret ſe adacturum id eſt compulſurum ſupplicijs: quendam liberuꝫ virum id eſt philoſophum: vt ipſe proderet cōſcios facte coniurationis aduerſum ſe: ille ſupple liber homo linguam momordit atqꝫ abſcidit: ꝛ abiecit eaꝫ in os id eſt in faciem ſeuiētis tyrāni. Ita illos cruciatus quos tyrannus putabat ſupple eſſe materiam id eſt cauſam crudelitatis: vir ſapiens fecit eſſe materiam virtutis: quia hoc pro virtute non pro crudelitate ei reputatum eſt.

Nota ꝙ muſcula eſt diminutiuum huius nominis muſca: ꝛ per muſcam dat intelligere quecunqꝫ animalia venenoſa vel vermes venenoſos: ꝛ ab iſto loco recipit auctor florum cum dixit. Debilius quid ſit mare quos nece muſcula perdit. Nota ꝙ animus hominis liber ē ꝛ cogi non poteſt. vnde Seneca. Errat ſiquis ſeruitutem credit tranſire in totum hominem. non eniꝫ tranſit in animaꝫ: quia libertas eſt anima.

Nota ꝙ homo liber ꝛ conſtans nullis ſupplicijs vinci poteſt: quia dicit Seneca in libro de clementia. magni animi propriuꝫ eſt placidum eſſe ꝛ tranquilum: ꝛ iniurias ꝛ offenſiones ſuperbie deſpicere. ꝛ. xxviij. epiſtola. triginta tyranni Socrateꝫ circumſteterunt: nec potuerunt animum eius infringere. Quid auteꝫ eſt. Hic philoſophia ponit ſecundam rationem que talis eſt. Illa poteſtas non eſſe multum appetenda per quam nemo poteſt facere ꝙ alius non poſſit in ipſum quod ipſe poteſt in alium: ſed poteſtas tēporalis eſt hmōi ſicut in littera declarat ponēs duo exēpla de Breſiride ꝛ Regulo. Primū exēplū eſt de Breſiride. Breſirides fuit filꝰ Neptuni ex mr̄e Libia q̄ hoſpites ſuos mactabat. Hercules aūt apđ ipm hoſpitatus ipm eū mactauit

fuiſſe mactatum. Regulus plures penorū bello captos ī vincula coniecerat: ſed mox ipſe victorum cathenis manus prebuit. Ullam ne igitur eius hominis potentiaꝫ putas: qui quod ipſe ī alio poteſt: ne id in ſe alter valeat efficere non poſſit. Ad hec Si ipſis dignitatibus ac poteſtatibus ineſſet aliquid naturalis ac proprii boni: nū q̄ꝑ peſſimis prouenirent. Neqꝫ enim ſibi ſolēt aduerſa ſociari natura reſpuit: vt cōtraria queqꝫ iungantur. Ita cum peſſimos plerunqꝫ dignitatibus fungi dubiuꝫ non ſit. Illud etiam liquet natura ſui bōa non eſſe; que ſe peſſimis herere patiātur.

Secundum exempluꝫ eſt de Regulo. Regulus fuit conſul rōmanus: qui cuꝫ multa bella ingeſſit cum carthaginenſibus: multos ex eis captiuauit: ſed tandeꝫ ab eis fuit captus. ex quo patet ꝙ quicq̄đ pōt aliquis in alium facere: pōt etiā illud ab alio pati. vnde Catho. Uictorem a victo ꝛ c̄. ꝛ perconſequens nulla eſt potentia humana que hoc intercipere non pōt. vnde dicit in littera. Quid eſt quod quiſq̄ꝑ poteſt facere in aliū qđ ipſe non poſſit ſuſtinere ab alio quaſi diceret nihil quod declarat. Nos accepimus id eſt cognouimꝰ: Breſiridem ſolitum id eſt conſuetum necare hoſpites: ipſuꝫ fuiſſe mactatū ab Hercule hoſpite ſupple ſuo. Aliud exemplum ponit Regulus conſul romanus. plures penorū id eſt carthaginenſium: captos bello coniecerat id eſt poſuerat ī vincula: ſed mox ipſe prebuit manus cathenis victorum id eſt carthaginenſium. nunq̄đ igitur vllaꝫ putas ſupple eſſe eius hominis potentiam qui non poſſit efficere ne alter valeat in ſe quod ipē poteſt in alio: quaſi diceret: nulla reputanda eſt hec potentia. Ad hec ſi ipſis dignitatibꝰ. Hic probat philoſophia ſimul đ dignitatibus ꝛ poteſtatibus ꝙ non habent in ſe aliquod naturale bonum propter quod ſint appetende. Secundo oſtendit ꝙ idem poteſt concludi de omnibus bonis fortuitis. ibi. Poſtremo. Primo facit quod dictum eſt. Secundo oſtendit falſam nominationē bonoꝝ. ibi. De quibꝰ etiā illud. Ratio quā intēdit ē iſta. Illud qđ in ſe naturaliter ē bonū nō pōt adiūgi peſſimis: ſ dignitates ꝛ ptātes peſſimis aduenīūt: ergo ꝛc̄. Maior declaratur in littera. Un̄ dicit. ſi ipſis dignitatibus ꝛ poteſtatibus ineſſet aliquid naturalis ꝛ proprij boni: nunquam prouenirent peſſimis. necꝫ enim aduerſa id eſt oppoſita ſolent ſibi ſociari: quia natura reſpuit vt quecꝫ contraria iungantur id eſt ſtant ſimul. cum ergo non ſit dubium peſſimos plerumcꝫ fungi id eſt vti dignitatibus. illud etiam liquet id eſt manifeſtum eſt ſupple ipſa non eſſe bona ſui natura que ſe peſſimis patiantur herere id eſt commanere. quod quidem dictum de dignitatibus ꝛ poteſtatibus dignius pōt exiſtimari de cunctis muneribus fortune: que ſcilicet munera vberiora id eſt copioſiora proueniunt ad quemcꝫ improbiſſimum. Nota ꝙ duplex eſt bonum. vnum quod conuertitur cuꝫ ente: ꝛ ſic dignitates ꝛ poteſtates licet malis adueniant: tamen ſunt bone. Aliud eſt bonum quod eſt quedam qualitas derelicta ex bonis operationibus: ꝛ vocatur bonum moris: ꝛ ſic dignitates ꝛ poteſtates bone non ſunt: quia vt multum peſſimis ſociantur. De quibus etiā. hic philoſophia probat ꝙ bona fortuita non poſſunt in ſuum effectum: ꝛ ſic perconſequens habent falſam de

nomīationez. arguendo ſic. Omne quod eſt naturaliter bonum efficit quod eſt ei proprium: ⁊ expellit contrarium: ſicut fortitudo facit fortem: velocitas velocem: ſed bona fortune non efficiunt quod videtur eſſe proprium: quia diuitie non faciunt diuitem: cum non reſtringant auaritiam: nec potentia facit potentem: nec dignitas dignum: propter quod diuitie falſe nominantur. vnde dicit in littera. de quibus bonis fortuitis. Illud etiaz puto conſiderandum: ꝙ nemo dubitat illum eſſe fortem cui conſpexerit ineſſe fortitudinem: ⁊ illum eſſe velocez cuicumqꝫ ineſt velocitas: ⁊ ſic muſica quidem muſicos: medicina medicos: rhethorica rhethoricos facit. natura eiz cuiuſcumqꝫ rei agit quod ſibi eſt proprium: ⁊ non miſcetur effectibus contrariorū: ⁊ vltro id eſt ſpōte depellit que ſunt aduerſa id eſt contraria. Atqui pro certe: nec opes id eſt diuitie: queunt id eſt poſſunt reſtringere inexpletā auariciam ſupple hominum id eſt inſatiabilem: nec poteſtas facit illuz cōpotem ſui id eſt potentē: quem vicioſe libidines retinent aſtrictum inſolubilibus cathenis id eſt paſſionibus: ⁊ dignitas collata improbis: nō modo id eſt non tantum efficit dignos: ſed prodit ⁊ oſtētat indignos. Cur ita prouenit: ꝙ bona fortune nō efficiunt quod videtur eis eſſe propriū. hoc ē ideo qꝛ vos hoīes gaudetis res ſeſe aliter habentes ꝙ videantur compellare id eſt denomīare falſis nominibus: que nominationes facile redarguuntur effectu ipſarum rerū. Iō nec ille diuitie iure poſſunt appellari cum non faciunt diuitem: nec illa potētia nec hꝫ dignitas iure appellari poteſt. Nota ꝙ diuitie nō faciunt hoiem diuitez: quia non reſtringunt auariciam. Naz diuitie ſecundum Senecaz. xxvij. epiſtola ſunt compoſita paupertas in lege nature. talis autem paupertas ſecundum legem nature excludit auariciam que inſatiabilis eſt. Natura enim paucis contenta eſt.

Nota ꝙ dignitas improboruz oſtentat improbos: qꝛ improbus tanto a pluribus

Quod quidem de cunctis fortune muneribus dignius eſtimari poteſt: que ad improbiſſimum quemqꝫ vberiora perueniunt. De quibus etiā illud conſideranduz puto: ꝙ nemo dubitat eſſe fortem: cui fortitudinem ineſſe conſpexerit. Et cuicumqꝫ velocitas adeſt: manifeſtum eſt eſſe velocez. Sic muſica quidem muſicos: medicina medicos: rhethorica rhethores facit. Agit enim cuiuſcumqꝫ rei natura quod proprium eſt: nec contrarium rerum miſcetur effectibus: ſed vltro que ſunt aduerſa depellit. Atqui nec opes inexpletaz reſtrigere auariciā queunt. Nec ptās ſui cōpotem facit: quem vicioſe libidines inſolubilibus aſtrictum retinent cathenis. Et collata improbis dignitas non modo nō efficit dignos: ſed prodit potius ⁊ oſtentat indignos. Cur ita prouenit. Gaudetis enim ſeſe res aliter habentes falſis compellare nominibus: que facile rerum ipſarum redarguuntur effectu.

cognoſcitur: quanto magis innoteſcit eius vicium. ⁊ quanto aliquis in maiori dignitate conſtituitur: tanto plus cognoſcitur. propter quod dicit Seneca in prouerbijs. loco ignominie apud indignum eſt dignitas. Poſtremo idem de tota fortuna. Dic philoſophia oſtendit idem poſſe concludi de omnibus bonis fortuitis dicens. Poſtremo id eſt finaliter licet hoc idem concludere de tota fortuna in qua nihil eſt expetendum id eſt deſideranduz: nihil ineſſe ſibi nature bonitatis id eſt naturalis: manifeſtum eſt ꝙ fortuna non adiungit ſe ſemper bonis: ⁊ quibus fuerit adiuncta bonos non efficit. Nota ꝙ bonum fortune non facit illud bonuz cui additur. ſicut muſica facit muſicum: ⁊ virtꝰ facit virtuoſum: ſed quia fortuna malos quibꝰ aduenit nō facit bonos: patet quia nihil nature bonitatis ſibi ineſt. qualiter autem mali malos faciūt bonos: patebit in quarto huius proſa ſexta.

Itaqꝫ nec ille diuitie: nec illa potētia: nec hec dignitas iure appellari poteſt. Poſtremo idem de tota fortuna concludere licet: in qua nihil expetendum: nihil nature bonitatis ineſſe manifeſtuz eſt. Que nec ſe bonis ſemper adiūgit: ⁊ bonos quibus fuerit adiuncta non efficit.

Metrum ſextum ſecundi libri.

Nouimus quantas dederit ruinas
Urbe flammata patribuſqꝫ ceſis
Fratre q̇ quondā ferus interēpto
Matris effuſo maduit cruore
Corpus ⁊ viſu gelidum pererrans
Ora non tinxit lachrymis: ſed eſſe
Cenſor extincti potuit decoris:
Hic tamen ſceptro populos regebat.

Metrum ſextum ſecūdi libri.

Nouimus quātas dederit ruinas. Iſtud ē ſextū metꝝ huius ſecundi quod dicitur ſaphicum ab inuentore: trochaicū a pede predominante: ⁊ eſt vndecaſyllabum: quia quilibet verſus continet. xi. ſyllabas. ⁊ eſt achataleticum: quia nulla ſyllaba deficit ad perfectionez metri. In quo metro phia declarat per exempluz ꝙ dignitates ⁊ poteſtates malis aduenientes nō faciunt eos bonos: ⁊ hoc declarat per Neronez: qui quanto fuit potentior: tanto fuit peior. tangit autem phia quattuor malicias Neronis in hoc metro. Prima eſt ꝙ vrbez romanā incendit que arſit. vij. diebꝰ ⁊ ſeptem noctibus: vt ſpectaculo illius ignis cognoſceret ꝙ̄tus olim fuerat ignis quū troia capta arſerat. Secundum malum eſt ꝙ Nero magnā partē ſenatꝰ ſine vlla cā interfecit. Tertiū eſt ꝙ propriū fratrē occidit vt ſolus ſecurius regnaret. Quartuz eſt ꝙ matrem ſuā occidi fecit vt videret locum ventris in quo iacuit. Dicit ergo in littera. Nouimus quantas ruinas id eſt quanta pīcula dederit Nero vrbe ſupple romana: flāmata id eſt incenſa: qꝫ ꝓ ⁊ ceſis. i. occiſis: patribus id ē ſenatoribꝰ: q̇ Nero quondā ferus. i. crudelis interēpto fratre: ipſe ē: maduit cruore matris effuſo. ⁊ deſignās eiꝰ cru

acquiſita. Naturalis bonitas ē ſecundū quā aliq̄ naturaliter ſunt pij: manſueti: ſobrij:
ꝛ caſti: ſed hec bonitas ſi nō emendaẗ virtute ꝛ ſapīa cito extollit hoīez ad inanē glo
riam. Alia eſt bonitas acq̄ſita exercitio virtutū ꝛ ſcientiaꝝ q̄ non pmittit hoīez extol
li vana gloria: q꞉ ſapiens fructū ponit in cōſciētia: ſtult⁹ aūt in laude hūana ſecūdū
Macrobiū. iō dicit phīa ꝙ cupido glorie allicit mētes natura pſtātes nondū adhuc
virtutibuſ pfectas. No. ꝙ
fama ē frequēs laus opti
moꝝ meritoꝝ in rēpubli
cam: ſꝫ gloria ē clara noti
cia cuꝫ laude: vel glīa ē la
te patēs preconiū. i. annū
ciatio. Oēꝫ terre ābitū
Hic phīa oñdit glīaꝫ mū
danā eſſe exilem nec mul
tuꝫ appetendā. primo oñ
dit hoc ex pte ſpacij i quo
dilataẗ. ſecūdo oñdit hoc
ex diuerſitate nationū ad
quas nō diuulgaẗ. tertio
oſtendit idē ex diuerſitate
moꝝ pꝑter quos de eodē
contrarie iudicatur. quar
to oñdit ideꝫ ex breuitate
durationis propter quam non perpetuatur. ſecunda ibi. Adde ꝙ hoc. tertia ibi. quid
qḋ diuerſarū. quarta ibi. ſed ꝙ multos. Primo itendit talē rationē. Latitudo fame cō
ſiſtit i latitudine terre ſup quā dilatatur: ſed terra nō ē lata ſup quā fit dilaratio fame
ſicut declarat in littera: ergo fama late nō pōt diffundi ꝛ per ꝯñs eſt exilis nec multum
appetenda. vnde d. in littera. Tu accepiſti. i. didiciſti aſtrologicis demōſtrationib⁹
oēm ambitū terre. i. ſpaciū terre: obtinere. i. habere: rōneꝫ pūcti ad ſpacium celi. i. ad
magnitudinē celi: qḋ magis exponēs. d. vt ſi ſupple terra cōferaẗ. i. ꝯpareẗ ad magni
tudinem celeſtis globi: ipſa iudicetur prorſus nihil ſpacij habere. huius igitur tam exi
gue regionis. i. terre i mūdo: fere quarta portio. i. quarta ps: ē q̄ icolaẗ. i. ihabitaẗ ab
aīantib⁹ nobis cognitis ſicut tu didiciſti a Ptolomeo hoc teſtāte ſi ſubtraxeris cogi
tatione huic quarte ſupple pti terre q̄tū maria: ꝙ pro ꝛ paludes premūt. i. occupāt: ꝛ
q̄tum vſta. i. ampla regio diſtenditur: ſiti. i. ſiccitate: tūc vix relinq̄tur hoīb⁹ āguſtiſſi
ma area. i. artiſſim⁹ locus inhabitādi. in hoc igiẗ quodā mimo pūcto pūcti. i. i mima
portione terre: vos hoīes circūſepti atꝗ cōcluſi cogitatis de pꝛuulgāda fama: de pro
ferēdo. i. extollēdo: noīe. i. fama: ꝛ hoc fit inutiliter: at ꝓ ſed quid habeat. i. pōt habe
re gloria amplum: ꝙ pro ꝛ magnificū q̄ arta eſt tā anguſtis: ꝙ pro ꝛ exiguis limitib⁹
id eſt terminis. q. d. nihil habet magnificū. No. terra reſpectu celi nō eſt alicui⁹ q̄ti
titatis ſenſibilis: ſed habet ſe ſicut punctus reſpectu circunferētie ipſius celi: quia ori
çon qui terminat viſuꝫ noſtrū diuidit celum in duo media: quod nō eſſet ſi terra in cō
paratione ad celum haberet aliquam quantitatem. Item ſi terra eſſet alicuius q̄tita
tis ſenſibilis reſpectu celi: tunc ſtelle non ſemper apparerent nobis eiuſdem quanti
tatis. quod patet falſum: quia i ea parte vbi terra eſſet magis gibboſa ꝛ propinquior
celo apparerent ſtelle maiores: ꝛ in oppoſita parte minores. Item minima ſtella fixa
viſu notabilis eſt maior tota terra. ſi ergo talis ſtella apparet nobis exiſtētib⁹ i terra

Que q̄ ſit exilis ꝛ totius pōderis vacua
ſic conſidera. Omnem terre ambitum: ſi
cuti aſtrologicis demonſtrationibus acce
piſti: ad celi ſpacium puncti conſtat obti
nere rationem: id eſt vt ſi ad celeſtis globi
magnitudineꝫ conferatur: nihil ſpacii pror
ſus habere iudicetur. Huius igitur tam
exigue in mūdo regionis quarta fere por
tio eſt: ſicut Ptolomeo teſtante didiciſti:
que ab nobis cognitis animantibus in
colatur. Huic quarte ſi quantum maria

ſicut punctus: multomagis terra reſpectu celi erit ſicut punctus. Item punctus
eſt quoddam indiuiſibile a quo linea equaliter diſtans facit circulum. ꝛ quia celum ex
omni parte equaliter diſtat: ideo terra reſpectu celi habꝫ ſe ſicut punctus. Nota ꝙ
tres partes terre ſunt inhabitabiles. vna propter nimium calorem: due propter nimi
um frigus: ſed quarta pars que eſt tēperata in caliditate ꝛ frigiditate a nobis inha
bitatur. ſed q̄a adhuc nō
tota inhabitatur propter
maria ꝛ plaudes ꝛ pꝑter
nimiam ſiccitatem: ideo
dicit philoſophia: ꝙ quar
ta pars fere eſt inhabita
bilis. vel dicit fere ſm ali
os: q꞉ eſtus ſolis non fa
cit torridam çonaꝫ totali
ter inhabitabilem: cum q̄
dam ciuitas dicta Arin ſu
pra quam Ptolomeus di
citur fundaſſe aſtrolabiuꝫ
directē ſit ſub equinoctia
li: ſed dicitur inhabitabi
lis: q꞉ eſt grauis inhabita
tōis: ſed vltra equinoctia
lem omnino eſt inhabita
bilis pꝑter nimiū calorē.
Itē dicit quartā partē ter
re inhabitari ab animāti
bus nobis incognitis: ſꝫ
forſan dicit pꝑter antipo
des ſi ſunt: qui nobis ſūt
ignoti. Adde ꝙ ſꝫ ipſuꝫ.
hic phīa oſtēdit gloriā ñ
eſſe appetendā ex diuerſi
tate nationū ad quas nō
diuulgatur intendēs talē
rationeꝫ. Diuerſe natōes
et diuerſa ideomata non
ſolum impediunt prouul
gationem fame hominū:
ſed etiā vrbium: ſed in ter
ra habitabili ſunt diuerſe nationes diuerſorum ideomatum: ergo prouulgatio fame
per talia impeditur ꝛ per conſequens non eſt multum appetenda. vnde dicit in litte
ra. Adde predicte rationi ꝙ hoc ipm ſeptum id eſt ſpacium: breuis habitaculi. i. par
ui ſpacij in quo nos habitamus: incolūt. i. inhitant: plures natōnes. i. gētes: diſtan
tes. i. differentes: lingua. i. ideomate: moribus rōne totius vite. i. rōne modi viuendi
ad quas nō pōt pueīre: nō modo. i. nō tm̄ fama ſingulorū hoīm: ſed etiam nec fama
vrbiū: tū. i. tā difficultate itinerū. i. viarū: tū. i. tā diuerſitate loquendi. i. ideomatuꝫ:
tū. i. tā inſolētia. i. ꝯſuetudīe cōmercij: q꞉ aliqui hoīes cōſueuerūt cum alijs cōicare in

paludeſqꝫ premunt: quātumqꝫ ſiti veſtra
vaſta regio diſtenditur cogitatōne ſubtra
xeris: vix anguſtiſſima inhabitandi homi
nibus area relinquitur. In hoc igitur
minimo puncti quodam puncto circun
ſepti atqꝫ concluſi: de prouulganda fama:
de proferendo nomine cogitatis. At quid
habet amplum magnificumqꝫ gloria taꝫ
anguſtis exiguiſqꝫ limitibus artata. Ad
de ꝙ hoc ipſum breuis habitaculi ſeptum
plures incolunt natōnes: lingua moribus
totius vite ratione diſtantes: ad quas tuꝫ
difficultate itinerum: tū loquendi diuerſi
tate: tum commertii inſolētia non modo
fama hominum ſingulorum: ſed ne vrbi
um quidem peruenire queat. Etate deni
qꝫ Marci Tullii: ſicut ipſe quodam loco
ſignificat nondum caucaſum mōtem Ro
mane reipublice forma tranſcenderat: et
erat tunc adulta parthis etiam ceteriſqꝫ
id locorum gentibus formidoſa. Vi
des ne igitur q̄ ſit anguſta q̄ compreſſa

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

cōmercijs: quia etate .i. tempore Marci tullij ſicut ipſe Marcus tullius ſignificabat quodā loco id eſt in quibuſdā ſuis ſcriptis fama romane reipublice nondū tranſcēderat caucaſum montē: ⁊ tamen famā romanorum erat adulta .i. ab antiquo nota. etiā formidoſa ꝑthis talibus hoībus: ⁊ ceteris gentib⁹ id eſt locoꝝ circa caucaſum mōtē. Vides ne igitur ꝙ anguſta ſit gloria: ꝙ cōpreſſa id eſt modicū redacta quā laboratis dilatare ⁊ ꝓpagare: an ꝓ nunquid gloria vni⁹ hoīs romani: illud ꝓgredief .i. ꝓueniet vbi fama romāi noīs .i. romāe vrbis neqt trāſire. q.d. nō. No. partez terre habitabilē vocat ſeptū: qr eſt ſepta .i. circūdata mari. vnde linconienſ in tractatu ſuo de ſpera: ⁊ etiā Macrobius dicunt ꝙ quarta portio noſtra habitabilis vndiqꝫ cigitur mari. Nota ꝙ inſolentia ſecūduz Sene. eſt ſpes falſe magnitudinis: ſed ſecundū Huguitionē inſolentia eſt ſuperbia vł fatuitas. in ꝓpoſito autē poteſt exponi pro īcōſuetudine: ⁊ tunc dicit ab in quod eſt nō: ⁊ ſoleo quod eſt conſueſco. Nota ꝙ caucaſus eſt mons quidā ſitus in parte ſeptentrionis ad quē non ꝑuenerat fama romane vrbis: licꝫ parthis ⁊ alijs gētibus aſſidentib⁹ fama romanoꝝ erat formidoſa id eſt formidabilis. Quid ꝙ diuerſaruz. Hic oſtendit gloriam mundanā eſſe exilem ex parte diuerſitatis moruz propter quos de eodem apud diuerſos contrarie iudicatur: ⁊ intendit talem rationem. Cōtrarietas inſtitutionū ⁊ legum impediunt fame dilatationem: ſed homines cōtrariarum inſtitutionum ⁊ legum terram inhabitant: ergo diuerſitas inſtitutionum ⁊ legū ipediunt dilatationem fame: ⁊ perconſequens non eſt multum appetēda. vnde dicit i littera. Quid ſupple eſt iudicandum ꝙ mores ⁊ inſtituta ⁊ leges diuerſarum gentiū inter ſe diſcordant: vt illud quod apud alios iudicatur dignum laude: apud alios iudicetur ſemper dignum ſupplicio: quo fit id eſt propter quod fit: vt ſi predicatio id ē delectatio fame: delectat quem id eſt aliquez nullo modo conducat id eſt laboret: proferre nomen id eſt famam ſuā in plurimos populos: quia licet ab aliquibus laudaretur: ab alijs tamen vituperaretur. Erit igitur quiſqꝫ contentus gloria peruagata id eſt dilatata inter ſuos et iſta preclara immortalitas fame: ⁊ loquitur ironice: quia non eſt preclara nec immortalis. illa coartabitur id eſt conſtringentur intra terminos vnius gentis id eſt vnius ydeomatis. Nota ꝙ tanta eſt diuerſitas morum in gentibus ꝙ illud quod reputatur apud alios laudabile: apud aliquos reputatur vituperabile reputatur enim apud ſyrios laudabile comedere parentes mortuos: ne comedantur a vermibus in terra: quod apud alios extraneos eſt execrabile. ſimiliter apud iudeos reputatur laudabile ducere vxores conſanguinitate proximas: quod apud xpianos probibetur. Item in triuallis laudabile eſt occidere patrem ſexagenariuz ⁊ cremare ipſum: quod apud alios eſt vituperabile. vnde dicit poeta. Sunt loca ſunt gētes quibus eſt mactare parentes. Et pbas ⁊ pietas dum longa ſuperuenit etas.

gloria quam dilatare ac propagare laboratis. An vbi romani nominis tranſire fama nequit: romani hominis gloria ꝓgredietur. Quid ꝙ diuerſarum gentium mores inter ſe atqꝫ inſtituta diſcordant: vt quod apud alios laude: apud alios ſupplicio ſemper dignum iudicetur. Quo fit vt ſiquem fame predicatio delectet: huic in plurimos populos nomen proferre nullo modo conducat. Erit igitur ꝑuagata inter ſuos gloria quiſqꝫ contentus: ⁊ inter vnius gentis terminos preclara illa fame immortalitas coartabitur. Sed ꝙ multos clariſſimos ſuis tēporibus viros ſcriptorum inops deleuit obliuio. Quāquaꝫ quid ipſa ſcripta proficiunt que cum ſuis auctoribus premit lōgior atqꝫ obſcura vetuſtas. Vos vero immortalitatem vobis propagare videmini: cum futuri famaꝫ tēporis cogitatis. quod ſi ad eternitatis infinita ſpacia pertractes: quid habes ꝙ de nominis tui diuturnitate leteris. Vnius enim mora momenti ſi decem milibus cōferatur annis: quoniam vtrumqꝫ ſpaciuꝫ diffinitum eſt minimam licet habet tamē aliquam proportionem. At hic ipſe numerus annorum: eiuſqꝫ quantumlibet multiplex ad interminabilem diuturnitatem nec comparari quidem poteſt. Etenim ſi

Sed ꝙ multos clariſſimos. Hic philoſophia oſtendit exilitatem glorie ex breuitate durationis propter quā non perpetuatur: ⁊ diuiditur in tres partes. primo oſtendit hoc ex hominum obliuione. ſecundo ex tēporis breuitate ibi. Vos vero. tertio oſtendit gloriam a viris virtuoſis non eſſe appetendam ibi. vos autez. Primo dicit ꝙ fama ⁊ gloria non ſit īmortalis. pꝫ quia ꝙ multos viros clariſſimos id eſt virtuoſos ſuis temporibus deleuit: inops id eſt defectuoſa obliuio ſcriptoꝝ: quanꝙ etiam ipa ſcripta proficiunt quid id eſt paruꝫ: que ſcripta longior ⁊ obſcura vetuſtas tempis premit .i. conſumit cum ſuis auctoribus quorū ſunt ſcripta. Nota ꝙ per ſcripturaꝫ fama geſtorum tranſmittif ad poſteros. talis aūt ſcriptura quandoqꝫ deficit vel propter inopiā ſcriptorum: vel quia ipſa ſcriptura in ſe vetuſtate conſumitur. Et ideo fama ⁊ gloria in obliuionem perueniunt. vnde Saluſtius in catilinario conqueritur res geſtas romanorum minus eſſe famoſas propter inopiam ſcriptorum. Athenienſium vero maioris fame ꝙ romanorum propter ſcriptoruꝫ copiā.

Vos vero immortalitatem vobis. Hic philoſophia oſtendit famam ⁊ gloriam nō eſſe durabilem ⁊ immortalem ex temporis breuitate dicens. Vos vero homines videmini vobis propagare id eſt facere immortalitatē: cum cogitatis famam futuri temporis. ⁊ in hoc fruſtra cogitatis: quia exilis eſt duratio fame per tempus: quod ſcilicet tempus ſi pertractes id eſt compares ad īfinita ſpacia eternitatis: quid habes quod leteris de diuturnitate tui nominis id eſt tue fame. q.d. nihil eſt. etenim mora vnius momenti: ſi conferatur id eſt comparetur decem milibus annis habet aliquam ꝓportioneꝫ: licet minimā id eſt valde paruam: quoniam vtrunqꝫ ſpaciuꝫ temporis eſt diffinitum: ſed hic numerus annorum ſcilicet decem milia vel eius numeri quantumlibet multiplex ſicut duplum vel triplum: nec pro non poteſt comparari ad interminabilem diuturnitatem que eſt eternitas: etenim pro quia finitis ad ſe inuicem fuerit q̄dam collatio id eſt comparatio: infiniti vero ⁊ finiti nulla vnꝗ poterit eſſe collatio id

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

eſt comparatio. Ita fit vt fama temporis q̃tūcunq; prolixi ſi cogitetur comparando cum inexhauſta id eſt infinita eternitate: ipſa videatur nō parua: ſed plane nulla eſſe
Nota omne quod incipit in tempore neceſſario habet finem in tempore: cum tempus ſit cauſa corruptionis temporalium: quarto ethicorum. cum igitur fama ſit temporalis incipiens in tempore: ipſa deſinet in tempore; ⁊ per conſequens non eſt perpetua. Nota ꝙ tempus q̃tūcunq; magnum comparatum ad eternitatem minimū reputatur ⁊ quaſi nullius momenti. licet enim finitorum ad ſe inuicem poſſit eſſe comparatio: ⁊ inter ipſa poteſt eſſe proportio: tamē finiti ad infinitū nulla poteſt eſſe comparatio. Cum igitur eternitas ſit duratio infinita tota ſimul exiſtens: ⁊ tempus q̃tumcunq; magnum ſit finitum: tempus nullam habebit proportionem ad eternitatem: ⁊ per conſequēs fama q̃ticunque prolixi temporis comparata ad eternitatem nulla videtur eſſe.

nitis ad ſe iuicem fuerit q̃dā. infiniti vero atq; finiti nulla vnq̄ poterit eſſe collatio. Ita fit: vt q̃ticunque prolixi temporis fama ſi cū iexhauſta eternitate cogitetur: non parua ſed plane nulla eſſe videatur. Vos aūt niſi ad populares aures ināneſque rumores certe facere neſcitis: et relicta cō cientie virtutiſq; preſtātia: de alienis premia ſermunculus poſtulaſtis. Accipe in huiuſmodi arrogantie leuitate quā feſtine aliquis illuſerit. Nam cum quidā eſſet adorſus hominem contumelijs: qui non ad vere virtutis vſum: ſed ad ſuperbam gloriam falſum ſibi philoſophi nomē induerat: adieciſſetq; iam ſe ſciturum an ille philoſophus eſſet: ſiquidē illatas iniurias leuiter patienterq; tolleraſſet. Ille

Vos autem niſi ad populares aures. Hic Philoſophia oſtendit gloriam a viris virtuoſis nō eſſe curandam. et hoc duabus rationibus. Secunda ibi Quod autem eſt. Prima ratio eſt illa. Illud quod ſpectat ad leuitatem arrogantie a ſapientibus non eſt curandum: ſed gloria propter quam homo recte facit propter laudes hominum illa ſpectat ad leuitatem arrogantie ⁊ eſt digna deriſione: ergo ⁊ cetera. ꝙ autē talis arrogantia ſit quedam deriſio declarat in littera ⁊ dicit. Vos homines neſcitis recte facere niſi ad populares aures id eſt ad populorum complacentias ⁊ ad inanes rumores ⁊ laudes: ⁊ vos poſtulaſtis id eſt deſideraſtis premia de ſermunculis alienis: relicta id eſt propoſita; preſtantia id eſt dignignitate veſtre conſcientie ⁊ virtutis: propter quam deberetis recte operari: accipe id eſt conſidera: quam feſtine id ē glorioſe: aliquis illuſerit id eſt deriſerit quendam dicentem ſe eſſe philoſophum in leuitate huiuſmodi arrogantie. Nam cum quidam tyranus eſſet adorſus: cōtumelijs id eſt incepiſſet alloqui contumelioſe quendā hominem qui induerat id eſt vſurpauerat ſibi falſū nomē philoſophi non ad vſū vere virtutis ſed ad ſuperbam gloriam: ⁊ tyrannus adieciſſet id eſt dixiſſet ſe iam ſciturum an iſte eſſet philoſophus; ſiquidem illatas ſibi iniurias patienter leuiterq; tolle-

raſſet ille qui dixit ſe philoſophum pauliſper pacientiam aſſumpſit ſcilicet in principio: ⁊ accepta contumelia a tyranno velut ſibi inſultans inquit ad tyrannum. intelligis ne me eſſe philoſophum. tunc ille tyrannus mordaciter inquit. intellexerā te philoſophum ſi tacuiſſes. Nota ſecundum commentatorē in prologo. viij. phiſicoꝝ. verus philoſophus debet eſſe perfectus omnibus generibus virtutum: ⁊ per conſequens debet eſſe magnanimus: ſed ſecundum Senecam in libro de clementia. magnanimi eſt iniurias ⁊ offenſiones ſuperbi deſpicere: ⁊ p̄ conſequēs verbis contumelioſis prouocari nō debet. Item veri philoſophi eſt non vinci a paſſionibus: ſed potius debē moderare ⁊ refrenare paſſiones: cum virtꝰ conſiſtat in moderatione paſſionum. vnde Ariſtoteles. iiij. ethicorum dicit. Manſuetus vult imperturbatus eſſe ⁊ non duci a paſſione. vnde quidam philoſophus contumelioſe ſibi inſultanti dixit. tu didiciſti maledicere: ſed ego didiſci maledicta cōtemnere.

paciētiam pauliſper aſſumpſit: acceptaq; contumelia velut inſultans iam tādem inquit. Intelligis ne me eſſe philoſophum. Cum ille nimium mordaciter. intellexerā inquit ſi tacuiſſes. Quid autem eſt quod ad precipuos viros. de his eīm ſermo eſt: qui virtute gloriam petunt. Quid inquā eſt quod ad hos de fama poſt reſolutum morte ſuprema corpus attineat. Nam ſi quod noſtre rationes credi vetāt toti moriuntur homīes: nulla eſt omnino gloria: cum is cuius ea eſſe dicitur non extet omnino. Sin vero bene ſibi mens cōſcia terreno carcere reſoluta celum libera petit: nonne omne terrenū negocium ſpernēs qui ſe celo fruens terrenis gaudet exēptā.

Quid autem eſt quod ad precipuos viros. Hic philoſophia ponit ſecundam rationē q̄ talis eſt. Homines virtuoſi vel totaliter moriuntur corpore ⁊ anima: vel anima viuit poſt mortem. ſi totaliter moriuntur: nihil ſpectat ad eos de gloria poſt mortem. ſi anima eorum viuit poſt mortem: illa petit celum ſperniens omne terrenum negocium: ⁊ ſic nihil ad eam de terrena gloria: ergo apud virtuoſos homines nulla debet eſſe cura de gloria. Dicit ergo in littera. Quid eſt quod ad precipuos id eſt ad virtuoſos viros attineat de fama poſt reſolutum corpus extrema morte: quaſi diceret nihil. de his enim viris eſt ſermo noſter: qui petunt id eſt querunt gloriam: virtute id eſt operibus virtuoſis. Nam ſi homines toti moriuntur corpore ⁊ anima vt quidam putant: quod tamen noſtre rationes id eſt philoſophice rationes: vetant id eſt prohibent credi: quia ſecundū philoſophiam anima intelectiua eſt immortalis: nulla eſt omnino gloria poſt mortem: cum iſte omnino non extet id eſt non ſit cuius ea glora eſſe dicitur.

Sim vero mens bene conſcia id eſt illeſa: reſoluta id eſt liberata: terreno carcere id eſt a corpore poſt mortem libera petit celum: nonne ipſa anima que celo fruens gaudet ſe exemptam terrenis: ipſa ſperniens omne terrenum negocium et per

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

conſequens terrenam gloriam quaſi diceret ſic. Nota ꝙ ad virtuoſos nihil ſpectat de fama nec in preſenti vita nec in futura. non in preſenti: quia dicit Seneca in prouerbijs ꝙ plurimi curant famam: pauci autem conſcientiam. ⁊ tales pauci curantes cōſcientiā ſunt virtuoſi ⁊ philoſophi: de quibus loquitur Boe. in fine tractatus de ſummo bono dicens. Pauci ſunt viri honorandi ſicut philoſophi: qui contemnunt deſiderium ſenſus: ⁊ ſequuntur deſideriū intellectus. Plurimi aūt ſūt q̄ curāt famā ſic̄ ſūt vulgares: q̄ relicta virtute cōſcientie propter laudes hominum recte faciunt: de quibus dicit ſcriptura. Amen dico vobis receperunt mercedem ſuam. Nec etiam fama ſpectat ad viros virtuoſos i futura vita qui virtuoſi ſi totaliter moriunt̄ nihil ad eos de fama. Si autē anima viuit poſt mortē: iſta euolat ad celuꝫ ⁊ nihil curat de fama. ſpernit omne terrenum negocium: ⁊ potius gaudet quia ē exempta a curis terrēis: ⁊ gaudio celeſti fruitur ieternū.

Metrum ſeptimum libri ſecundi.

Quicūqꝫ ſolā mēte precipiti petit
Summūqꝫ credit gloriā:
Late patentes etheris cernat plagas:
Artumqꝫ terrarū ſitum
Breuē replere non valentis ambitū
Pudebit aucti nominis.
Quid o ſuperbi colla mortali iugo
Fruſtra leuare geſtiunt.
Licet remotos fama per populos means
Diffuſa linguas explicet.
Et magna titulis fulgeat claris domus.
Mors ſpernit altā gloriā.
Inuoluit humile pariter ⁊ celſum caput:

Metrum ſeptimum ſecundi libri.

Quicumqꝫ ſolam mente precipiti petit. Hic incipit metrum ſeptimum huius ſecundi quod dicitur archilocicum ab inuentore: iambicum a pede predominante. ⁊ conſtat ex primo verſu trimetro. ſecūdo dimetro: i quo metro philoſphia docet quomodo gloria ſit contemnenda ex conſideratione amplitudinis celi ⁊ ſtrictitudinis terre dicens. Quicunqꝫ petit id eſt deſiderat precipiti mente ſolam gloriam ꝙ pro ⁊ credit ſupple iſtam eſſe ſummū id eſt precipuū inter appetēda ſupple: iſte cernat id eſt conſideret: plagas etheris id eſt partes celi patentes: ꝙ pro ⁊ artum ſitum terrarum id eſt ſtrictum ſpaciuꝫ terre in comparatione ad celuꝫ ſupple: ille pudebit id eſt verecūdabitur: aucti nominis id eſt aucte fame ſue non valentis replere breuē ambitum id eſt paruum ſpaciū terre. Et tunc exclamat dicēs. O propter hoc miror quid id eſt propter quid ſuperbi geſtiūt id eſt cupiūt fruſtra leuare id eſt extollere colla ſua mortali iugo id eſt mortali fama. licet enim fama diffuſa means id eſt tranſiens per remotos populos explicet ſe linguas id eſt per linguas ſupple populorum. ⁊ licet magna domus tua id eſt nobilis parentela vel familia tua: fulgeat claris titulis id ē laudibus: tamen mors ſpernit altam gloriam: ⁊ mors pariter id eſt ſimul inuoluit humile caput id eſt miſerum hominem: ⁊ celſum id eſt nobilem vel diuitem: ꝙ pro ⁊ mors equat infima ſummis nulli parcendo: quod declarat dicens. Ubi nunc manent oſſa fidelis Fabritij. Quid Brutus aut rigidus Catho ſupple ē: quaſi dicat q̄d manet de

gloria eorum poſt mortem vtiqꝫ modicum: ſcilicet illud manet quod tenuis fama id ē exilis: ſuperſtes id eſt manens ſignat inane nomen eorum pauculis litteris ſcriptis i epitaphijs eorum: ſed quid id eſt ad quid nouimus decora vocabula ſcripta: nunquid datur id eſt intelligitur per ea ſupple ipſos eſſe conſumptos id eſt mortuos: quaſi diceret imo. iacetis ergo mortui prorſus ignorabiles nec fama efficit ſupple vos notos

Equatqꝫ ſummis infima.
Ubi nunc fidelis oſſa Fabritii manēt.
Quid Brutus aut rigidus Catho
Signat ſuperſtes fama tenuis pauculis:
Inane nomen litteris.
Sed quid decora nouimus vocabula
Nū ſcire conſumptos datur.
Iacetis ergo prorſus ignorabiles
Nec fama notos efficit.
Quod ſi putatis longius vitam trahi:
Mortalis aura nominis
Cū ſera vobis rapiet hoc etiam dies
Iā vos ſecunda mors manet.

Et quia aliquis diceret licet ipſi ſint mortui corpore: tamen viuunt ſecundū famam. dicit phia. Si putatis vitam veſtram longius trahi id eſt prologari aura mortalis nominis id eſt ſplendore mortalis fame: cum ſera id eſt vltima dies vobis hoc rapiet id eſt famam auferet. Iam vos manet id eſt expectat ſecūda mors: quaſi diceret ſi eſtis pri' mortui corpe: ⁊ fama manēs eſt vita veſtra: illa ceſſante ſecundario moriemini. Nota fabritius fuit cōſul romanus: qui cuꝫ mitteretur pugnare contra Pirhum regeꝫ Epirotaꝝ promiſit ſibi parteꝫ regni ſui vt tranſiret ad ipſum. quod Fabri. cōtēpſit. Sequenti anno Pirhus obtulit ſibi magnaꝫ pecuniam auri vt traderet ſibi romanū imperiuꝫ. cui ait Fabritius. Roma non vult aurum: ſed vult imperare habentibus aurū propter hoc ipſe dictus fuit fidelis Fabritius. dicitur etiam de Fabri. ꝙ cū quidā ad eum veniſſet promittens ſe Pirhum regeꝫ occiſurum ſi Fabritius ſibi pecuniā aliquā dare vellet. Ipſe vero Fabritius hunc traditorem ligatum miſit ad Pirhuꝫ pro tali ſcelere puniendum. cui tunc Pirhus dixit. Poſſibilius eſt ſoleꝫ a ſuo tramite deuiare q̄ Fabritiū a via recte rationis diſcedere. Nota ꝙ Brutus fuit primus conſul romanus qui amore libertatis ⁊ iuſticie propter ſtuprū Lucrecie plurima egit: ⁊ multa bella pro romanis inijt: propter quod etiam famoſus fuit. Nota ꝙ Catho dictus eſt rigidus propter rigoreꝫ animi qui ad nihil turpe flecti potuit: ⁊ tante iuſticie fuit vt Lucanus ipſum dijs cōpararet in iudicanda cauſa que fuit inter Julium ceſarem ⁊ Pōpeium dicens. Uictrix cauſa dijs placuit: ſed victa Cathoni. ⁊ de hoc magis patebit quarto huius proſa ſexta.

Proſa octaua libri ſecundi.

Proſa octaua ſecundi libri.

Ed me inexorabile. Iſta eſt octaua ⁊ vltima proſa huius ſecundi: ⁊ quia philoſophia oſtendit bona fortune non multum eſſe appetēda: aliquis putaret ꝙ in fortuna nihil eſſet boni; ideo iam oſtendit philoſophia cuiuſmodi bonuꝫ ſit

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

in fortuna: ⁊ probat fortunam aduerſam plus eſſe bonam ꝙ proſperam. Et primo ꝓ mittit ſuam intentionem. Secūdo probat intentū ibi. illa eim. Primo dicit. O Boe. ex dictis patet ꝙ fortuna eſt contemnenda: ſed ne putes me gerere id eſt facere bellū: inexorabile id eſt implacabile contra fortunam ſupple: ſcias ꝙ aliquando id eſt contingit ꝙ illa ſupple fortuna fallax: nōnihil id eſt aliquid bene mercatur de hominibus

Sed ne me inexorabile contra fortunam bellum gerere putes: eſt aliquādo cum de hominibus illa fallax non nihil bene mereatur: tum ſcilicet cum ſe aperit: cum frontē detegit moreſqȝ profitetur. Nondum forte quid loquar intelligis. Mirum eſt quod dicere geſtio: eo qȝ ſententiam verbis explicare vix queo. Etenim plus reor hominibus aduerſam ꝙ proſperam prodeſſe fortunaȝ. Illa eim ſemper ſpecie felicitatis: cum videtur blanda mentitur. Hec ſemper vera eſt: cum ſe inſtabilem mutatione demōſtrat. Illa fallit: hec inſtruit. Illa mendacium ſpecie bonorum mētes fruentium ligat: hec cognitione fragilis felicitatis abſoluit. Itaqȝ illam videas ventoſam fluētem: ſuiqȝ ſemper ignaram. Hanc ſobriam ſuccintamqȝ et ipſius aduerſitatis exercitatione prudētem. Poſtremo felix a vero bono deuios blanditiis trahit: aduerſa plerūque ad vera bona reducēs velut vnco retrahit. An inter minima eſtimandum putas: ꝙ amicorum tibi fidelium mentes hec aſpera hec horribilis fortuna detexit. Hec tibi certos ſodalium vultus ambiguos ſecreuit. Diſcedens ſuos abſtulit: tuos reliquit. Quanti hoc integer: ⁊ vt videbaris tibi fortunatus emiſſes. Deſine nunc amiſſas opes querere: quod precioſiſſimum diuitiarum genus eſt amicos inueniſti.

eo ꝙ aliquod bonū euēit hominibus ꝑ eaȝ: tum .ſ. cum fortuna ſe aperit manifeſtando ſuaȝ falſitatē: cum detegit frontem per ſui aduerſitatem: cuȝ profitetur mores ſuos per inſtabilitatē. Et ſubdit philoſophia. nonduȝ forte intelligis quid loquar: quia miruȝ eſt: ꝙ ego geſtio id eſt cupio dicere: eoqȝ .i. idō vix queo explicare ſententiam verbis. Etenim ego reor id eſt opinor aduerſaȝ ſupple fortunam plus ꝓdeſſe hominibus ꝙ ꝓſperam. Nota quandocūqȝ in aliquo dicto videtur eſſe repugnātia: illud videtur mirabile dictuȝ .ſ. dicere fortunaȝ aduerſam hoībus prodeſſe: videtur eſſe quedā repugnantia in dicto. nam eſſe aduerſuȝ alicui ⁊ ſibi prodeſſe adinuicem repugnant: ideo dicit philoſophia. Mirum eſt quod geſtio dicere: ſcilicet fortunā aduerſaȝ magis ꝓdeſſe ꝙ proſperam. Illa eim ſemꝑ ſpecie felicitatis. Hic philoſophia ꝓbat intētuȝ ꝙ fortuna aduerſa melior ſit ꝙ proſpera tribus rōnibus. ſcōa ibi poſtremo. tertia ibi. an hoc. primo dicit illa fortuna ꝓſpera ſemꝑ mētitur: cū videtur .i. apparet blanda ſpē felicitatis .i. proſperitatis: ſed hec id eſt fortuna aduerſa ſemper vera eſt: cū demonſtrat ſe eſſe inſtabilem ſui mutatōne. oſtendit eim ſe eſſe taleȝ qualis eſt: ⁊ ita per eam nō decipiuntur hoīes: ſed illa ſcȝ proſpera fortuna confidentes in ſe fallit. Hec autem fortuna aduerſa hominem inſtruit: oſtendendo ꝙ nō ſit confidendum proſpere fortune propter eius mutabilitatē. Illa ſcȝ proſpera fortuna ligat ſcȝ fallendo mentes fruentium hominum ſpecie bonorum mendacium. hec .ſ. aduerſa fortuna abſoluit id eſt liberat .ſ. mentes hominum cognitōne fragilis id eſt tranſitorie felicitatis. Et tunc recolligit effectus vtriuſqȝ fortune dicens. Itaqȝ illam ſcȝ proſperam fortunam vides: ventoſam id eſt ſuperbiam: fluentem id eſt ꝓdigā: qȝ ꝓ et ſui ignaram. Nam homines in proſperitate continua ſeipſos non cognoſcunt. hanc ſcilicet aduerſam fortunam tu videas ſobriā: qȝ pro ⁊: ſuccintaȝ id eſt humileȝ nō ſuꝑbā ⁊ prudēteȝ exercitatōne aduerſitatis. Nota ꝙ ex iſta litera poſſunt formari tres rōes ꝙ

fortuna aduerſa melior ſit proſpera. Prima ratio eſt iſta. Bona fortuna in ſpecie vere felicitatis decipit habentem ipſam: ſed fortuna aduerſa non decipit: ſed vera eſt oſtēdens ſe eſſe talem qualis eſt: ergo aduerſa melior eſt ꝙ proſpera. Secunda rō eſt. Proſpera fortuna ligat mentes hominum mendacibus bonis: ſed aduerſa liberat mētes a falſa felicitate; ergo eſt melior. Tertia ratio. proſꝑa fortuna reddit homines ſui ignaros: ſed aduerſa facit homines ſapiētes: ergo melior ē ꝙ proſꝑa. Poſtremo felix a vero bono. hic philoſophia ponit ſecundam rationē que talis eſt. Quecunqȝ fortūa trahit ad inquiſitionem veri boni: illa melior eſt ꝙ que retrahit a vero bono: ſȝ fortuna aduerſa eſt huiuſmodi: ergo ⁊ cetera. vnde dicit i littera. Poſtrēo felix id eſt proſpera fortuna cū ſuis blāditijs trahit deuios id eſt errantes a vero bono: ſed aduerſa ſupple fortuna plerunqȝ retrahit vnco id eſt tenaculo reducens ad vera bona. Nota ꝙ quia proſpera fortuna videtur eſſe ꝓpinqua felicitati eo ꝙ ſine bonis fortune non contingit eē felicem ex de bona fortuna: ideo ſuis blanditijs trahit hominem ſenſualeȝ a vero bono quod conſiſtit in ſpeculatione dei. aduerſa autem fortuna: quia oſtendit proſperam fortunam eſſe mutabilem: ipſa reducit hominem ad verum bonuȝ quod eſt immutabile. An hoc inter minia eſtimandū putas. Hic philoſophia ponit vltimaȝ rationem que talis eſt. Illa fortuna eſt melior per quam cognoſcūtur veri amici: ſed aduerſa fortuna eſt talis: igitur ⁊ cetera. vnde dicit in littera. An pro nunquid putas hoc eſſe eſtimandū inter minima bona ꝙ hec aſpera: qȝ pro ⁊ horribilis id eſt aduerſa fortuna detexit .i. monſtrauit tibi: mentes id eſt corda fideliū amicoꝝ. q. d. illud eſt bonū de maximis bonis: ⁊ hec ſupple ꝓſpera fortūa: ſecreuit .i. diſtinxit tibi certos ſupple amicos: qȝ pro ⁊ ambiguos vultus: ſodaliū idē eſt amicoꝝ. q. d. aſpera fortūa docuit te diſcernere inter vos amicos ⁊ falſos: ꝗ proſpera fortuna a te diſcedens abſtulit ſuos id eſt qui erāt amici ratione proſꝑitatis: ⁊ reliꝗt tuos amicos ꝗ te dilexerunt non propter tua. O quāti .i. quāto precio tu emiſſes hoc integer .i. in itegritate fortune conſtitutus: vt pro cū videbaris tibi fortunatꝰ ⁊ potuiſſes cognoſcere tibi veros amicos: nūc deſine .i. ceſſa ꝗrere opes .i. diuitias amiſſas: qȝ inueniſti veros amicos ꝗ ſunt precioſiſſimū genꝰ diuitiaꝝ. No. ꝙ i aduerſitate falſi amici fugiūt: ſed i tꝑe ꝓſperitatis manēt. Unde Seneca in libro de remedijs. Quem tu felicē credis illū multi comitantur vt mel muſce ſequūtur cadauera lupi: frumenta formice: predaȝ iſta ṽba ſeqtur

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

non hominem. Nota ꝙ aduerſa fortuna oſtēdit fideles amicos. Unde Seneca. xx. epiſtola. Turba familiaris cum a te paſci deſierit ipſa te non paſcet: ⁊ qd̄ tu beneficio tuo ſcire non poteras: paupertate ſcies. illa veros amicos retinebis. diſcedit quicunq̄ non te: ſed aliud ſequebatur. eſt autem propter hoc vnum amanda paupertas ꝙ a quibus ameris oſtendit. vnde pauper Henricus. Preualet hoc ſolo mala ſors: ꝙ mōſtrat amicos. Qui boni qui mali monſtrat vtrāq̄ viam. Item poeta. Tempore felici non cognoſcūtur amici. Sorte patz miſera que ſit dilectio vera. Item alibi. Cuz fueris felix multos nūerabis amicos. Tempora ſi fuerit nubila ſolus eris. Itez Thobias. Fluctuat ad cenſuz venalis amicus egenuz. Sz verus remouet vt fabricatus amor. Nota ꝙ fidelis amicus eſt p̄cioſiſſimū genus diuitiarū: q2 amicus. ix. ethicoꝝ eſt alter ego. i. amicoꝝ eſt idē velle ⁊ nolle. Nēo enim eligit viuere ſine amicis hn̄s reliqua bona. ⁊ Sen̄. ix. epl'a. d. Sapiēs ⁊ ſi cōtentus ſit ſeipo: tn̄ amicū ſe habere vult ꝓpter nihil aliud niſi vt exerceat amicitiā: ne tā magna virtus lateat. ⁊ Tulli9 in li. de officijs. d. Honores diuitie ⁊ dignitates nunq̄ ſunt amicitie anteponende.

Metrum octauum ſecundi libri.

Uod mundus ſtabili fide
Concordes variat vices:
Quod pugnantia ſemina
Fedus perpetuum tenent
Quod phebus roſeum diem
Curru prouehit aureo.
Ut quas duxerit heſperus
Phebe noctibus imperet:
Ut fluctus auidum mare
Certo fine coherceat
Ne terris liceat vagis
Latos tendere terminos:
Hanc rerum ſeriem ligat:
Terras ac pelagus regens:
Et celo imperitans amor.

Metrum octauum ſecundi libri.

q Uod mūdus ſtabili fide. Hic īcipit octauū ⁊ vltimū metꝝ huius ſecūdi qd̄ dr̄ gliconicū ab īuētore: amphymacꝝ a pede predn̄ante. ⁊ ē amphymacrus pes ātiquoꝝ cōſtās ex p̄ia ⁊ vltia lōga ⁊ duab9 breuib9 medijs: dictus ab āphi qd̄ ē circū ⁊ macros lōguz quaſi hn̄s circūquaq̄ lōgā ſyllabā. In quo metro p̄hia cōmēdat amorē: ex quo dicit ꝙ amici ſunt p̄cioſiſſimū genus diuitiaꝝ. ⁊ p̄io ꝯmendat amorē diuinū. Scd̄o oñdit qūo hūana natura amicitia cōſeruat̄ ibi. h̄ ſctōs. Prio facit h̄ qd̄ dictū ē. Scd̄o oñdit ꝙ ablato diuīo amore oīa corrūpūtur ibi. h̄ ſi frena. p̄io dicit. Amor ſup. diuin9 regēs terras ac pelag9 ⁊ impitās. i. frequēter īperās celo: ille amor ligat hāc ſeriē. i. cōcordiā reꝝ: ꝙ mūdus ſtabili fide variat cōcordes vices. i. alternatōes tēpoꝝ āni noctis ⁊ diei: ⁊ ꝙ ſemia pugnātia. i. elemēta ꝯria: tenēt ꝑpetuū fedus. i. cōcordiā ne vnū aliud totaliter corrūpat: qd̄ pheb9. i. ſol: curru aureo ꝓuehit. i. ꝓducit: roſeū diē. i. claꝝ diē: idē amor facit vt phebe. i. lūa: īperet. i. p̄ſit noctib9: q̄s noctes heſperus: id eſt ſtella veſptina: duxerit. i. adducit: ⁊ vt auidū mare ad exeundū coherceat fluctus ſuos: certo fine id eſt determiato fine: ne liceat ſibi tēdere id eſt

extendere latos terminos: vagis terrenis id eſt amplis terris ſupple totaliter cooperiendo terram. Nota ꝙ Tullius loquēs de amicitia. d. amicitia eſt virt9 mouens ſuperiora ad ꝓtectionem inferiorū: ⁊ inferiora ad ſubiectionē ſupioꝝ. amicitia eni ſublata oīs in vita tollit̄ iocūditas. No. ꝙ elemēta appellat ſemia: q2 ex ipſis tāq̄ ex ſeminibus elementa ꝓducuntur. ſicut eni ſemen eſt principiū fructus: ſic elemēta principia corpoꝝ mixtoruz. ⁊ dicit elemēta pugnātia ꝓpter ipſoꝝ cōtrarietatez. nā aliqua ſunt calida: aliqua frigida: quedā humida: quedā ſicca. hec elemēta diuino amore ordināte tenēt propriū fedus: quia grauitas inferioꝝ nō auffert leuitatem ſupioꝝ nec ecōuerſo: ⁊ ſil' totaliter ſe ñ corrūpunt. Hic ſi frena remiſerit. hic oſtēdit ꝙ amore diuino ſubtracto oīa corrūpunt̄ dicēs. Si hic amor diuin9 remiſerit frena. i. legem gubernādi res: q̄cquid nūc amat inuicem. i. cōcordat illud cōtinuo gerit bellū: ⁊ ipa elementa: certant. i. litigant: ſoluere. i. deſtruere machinaz. ſ. mundanā quā nūc ſocia fide. i. concordi federe: incitant pulchris motib9. i. faciunt ordinate mouere.

Hic ſi frena remiſerit.
Quicquid nunc amat inuicē
Bellum continuo gerit.
Et quā nunc ſocia fide
Pulchris motibus incitant:
Certant ſoluere machinam.
Hic ſanctos populos quoqz
Junctos federe continet
Hic ⁊ coniugii ſacrum
Caſtis nectit amoribus
Hic fidis etiam ſua
Dictat iura ſodalibus
O felix hominuz genus:
Si veſtros animos amor
Quo celū regitur regat.

No. ꝙ ſublato amore ⁊ cōcordia oīa diſſoluunt̄. vnde Alanus in anticlaudiano de plāctu nature ⁊ ſcia loquens in pſona amoris ⁊ cōcordie dī. Si mea iura meas leges mea federa mūdus. Olim ſeruaſſz vel adhuc ſeruaret amoris. Uicula nō tāgis gemeret ſub cladibus orbis. Hic ſctōs populos quoq̄. Hic oñdit p̄hia quō ꝑ amorē cōſeruat̄: ⁊ cōciliat̄ amicitia hūana di. hic amor continet. i. cōſeruat: ſanctos. i. virtuoſos: q̄ pro ⁊ ppl'os iunctos federe. ſ. amicitie. ⁊ hic amor nectit ſacrū. i. ſacramentū cōiugij caſtis amorib9 viri ⁊ vxoris: ⁊ hic amor dictat iura ſua. i. īponit legē amicitie fidis ſodalib9. ⁊ q2 iſta ꝓueniūt ab amore diuino tanq̄ a ſuo ꝓpriō: deo ſubiūgit. O felix genus hoīm ſupple dico ſi amor. ſ. diuinus quo celū regit̄ regat aīos veſtros ſupple cauſando in eis amicitie concordiā. No. ꝙ amor dictat iura fidis ſodalib9: iura aūt amicoꝝ ⁊ ſodaliū iuit. Senec. iij. epl'a. d. Diu cogita an aliq̄s i amicū ſit tibi recipiēdus: ſ3 cū placuerit fieri toto illū pectore admitte. tā audacter cū illo loquere q̄ tecū. Tu quidē ita viue vt nihil tibi cōmittas niſi qd̄ etiā amico tuo cōmittere poſſis. cū amico tuo oēs curas: oēs cogitationes miſce: ſi fidelē putaueris. Sūt ei3 quidā qui q̄ amicis ſunt tantū cōmittenda oib9 narrāt. quidā cariſſimoꝝ cōſcientiā reformidāt nulli credituri: neutrū faciendum eſt. vtrūq̄ eni vitiū ē ⁊ oib9 credere ⁊ nulli. No. circa p̄dicta ꝙ amicitia ꝓp̄e dicta tm̄ inuenitur in reb9 rōnabilibus: ⁊ vt ſic amicitia ē pari voluntas bonoꝝ inter aliquos:

ſed large accipiendo amicitiã: ſic etiam eſt in irrationalibus: ⁊ vt ſic amicitia eſt con cordia diuerſarum rerum adinuicem.

Explicit liber ſecundus.

Am cantum illa finierat. Iſte eſt tertius liber Boetij de conſolatione phi loſophie: ⁊ continuatur ad libros precedentes in hunc modum. Poſtquã philoſophia in primo libro ſcrutata eſt cauſas doloris Boe. ⁊ in ſecundo li bro adhibuit ſibi remedia facilia: in preſenti libro ⁊ i ſequẽtibus phia adhibet Boe. remedia grauiora. Sunt autẽ remedia grauiora ratões cõtra cõmunẽ opinionẽ hoim: pbantes ꝙ in bõis exterioribus nõ conſiſtit vera felicitas: oſtendẽdo in quo ſita ſit vá felicitas ⁊ quomodo ad ipſaꝫ perueniatur. Et diuidit iſte liber in .xxiiij. ptes: qꝛ huius libri ſunt .xij. proſe et xij. metra: que ptes patebũt in proceſſu libri.

Libri tertii proſa prima:

Am cantum illa finierat: cum me audiẽdi auidum ſtupentemqꝫ arrectis ad hec auribus carminis mulcedo defixerat: itaqꝫ paulo poſt. O inquã ſummum laſſorum ſolamen animorum q̃tum me vel ſnĩaruꝫ põdere: vel canẽdi etiã iocunditate refouiſti: adeo vt me iaꝫ poſt hac impareꝫ fortune ictibus nõ arbitrer.

quid aũt ⁊ de quo determinetur in qualibet iſtarum partium ſimiliter patebit. Prima proſa huius tertij diuiditur in tres partes. primo oſtẽdit. Boeti. quomodo poſt predicta allocutus fuerit philoſophiam. ſecundo ponit reſponſionem philoſophie. tertio Bo. dirigit quandam petitionem ad ipſam. ſecunda ibi. tum illa. tertia ibi. tum ego. Dicit primo. iam illa philoſophia finierat cantum id eſt metrum quod erat de commendatione amoris diuini ⁊ amicitie: ⁊ cum ego Boetius eſſem allectus dulcedine metri ad audiendum cum auiditate ⁊ admiratõe verba philoſophie auribus arrectis ego dixi. o philoſophia que es ſummum ſolamen animorum laſſorum: quantum me refocillaſti tuis proſis ⁊ metris intantum ꝙ tam bene poſſum reſiſtere inſultibus fortune. ⁊ ideo dicit. remedia que prius dixiſti eſſe grauia non timeo: ſed ea audire diligenter expecto. Nota ꝙ Boeti. metrum vocat cantum. ſicut enim in cantu eſt eleuatio ⁊ depreſſio vocis: ſic ſimiliter in metro ratione q̃titatis correpte ⁊ producte ſyllabarum attenditur quedam eleuatio ⁊ depreſſio: quia ratione quantitatis pducte fit eleuatio: ratione quantitatis correpte fit depreſſio. Item quia metruꝫ eſt ſubtilius ⁊ delectabilius proſa: ideo animum demulcet. vnde auctor poetrie metrum comparat domicelle dicens. Vultqꝫ venire metrũ tanq̃ domicella compto crine: nitente gena: ſubtili corpore: forma egregia. Ideo dicit Boeti. mulcedo carminis id eſt metri. Item homo debet eſſe auidus et ſtupens circa philoſophiam. Auidus inquam: quia dicit Seneca. xvij. epiſtola. proijce omnia iſta ſi ſapis immo vt ſapias: ⁊ ad philoſophiaꝫ magno curſu totiſqꝫ viribus tende. etiam homo debet eſſe ſtupens id eſt admirans de philoſophia: quia ipſa eſt res mirabilis et diuina ſecundum Ariſtotelem in principio libri ſui de celo ⁊ mundo: ⁊ philoſophia confert mirabiles delectatões. x. ethicorum. Item animi laſſi ſunt graui cura vel aduerſitate aliqua oppreſſi. horum philoſophia eſt ſummũ ſolamen: qꝛ ipſa perſuadet magnanimitatẽ q̃ contra aduerſitates for

titer homo conſtanter debet militare. Item per philoſophiam homo bene poteſt reſiſtere ictibus fortune: quia primo ethicorum dicit Ariſtoteles. Sapiens bene ſcit ferre fortunas: ⁊ habet ſe ſine vituperio: ſicut tetragonum. vnde dicit in littera. Iaꝫ illa ſupple philoſophia finierat cantum id eſt metrum de amore diuino: cum mulcedo id eſt ſuauitas carminis: defixerat id eſt ſtabiliterat; me auidum id eſt cupidum audiendi: qꝫ pro ⁊ ſtupentem id eſt admirantem ſupple verba philoſophie: auribus meis arrectis id eſt eleuatis ad hec ſcilicꝫ verba. itaqꝫ paulo poſt ego inq̃ id eſt dixi. O ſummum ſolamẽ laſſorum animorum ſupple per aduerſitateꝫ: quã tum me refouiſti pondere ſententiarum ſupple proſe vel etiaꝫ iocunditate canendi id eſt metri: adeo. i. intantum: vt iaꝫ poſthac non arbitror me eſſe iparem id eſt diſſimilem: in reſiſtendo: ictibus id eſt inſultibus fortune.

Itaque remedia que pauloante acriora eſſe dicebas non modo non perhorreſco: ſed audiendi auidus vehementer efflagito. Philoſophia. Tum illa ſenſi inquit cum verba noſtra tacitus attentuſque rapiebas: cumque tue mẽtis habitum vel expectaui: vel quod eſt verius ipſa perfeci: talia ſunt quippe que reſtant: vt deguſtata quidem mordeant: interius autem recepta dulceſcant. Sed ꝙ tu te audiendi cupidum dicis: quanto ardore flagrares. Si quonam te ducere aggrediamur

Itaqꝫ remedia illa que pauloante dicebas eſſe acriora id eſt grauia: non modo id eſt non tantum: non perhorreſco id eſt non timeo: ſed ego auidus audiendi ſupple ea vehementer efflagito id eſt expoſtulo. Vbi ſciendum ꝙ ſecundum Huguitionem efflagitare eſt valde flagitare: expoſtulare: petere: cuꝫ clamore poſcere. Tũ illa ſenſi inquit. Hic ponit reſponſionẽ philoſophie dicẽs. Ego bene ſenſi illud: cum tu tacitus ⁊ attentus recepiſti verba noſtra. ⁊ cum ego perfeci menteꝫ tuam. talia enim ſunt remedia que adhuc reſtant: vt ipſa deguſtata primo ſint amara ſed poſtea dulceſcant. ſed quia tu dicis te eſſe cupiduꝫ audiendi verba noſtra. O quãto deſiderio arderes ſi cognoſceres quo laboramus te ducere. ⁊ dicit Boe. Quo vis me ducere. Reſpodit philoſophia ad cognitionẽ vere felicitatis: quam animus tuus quaſi ſomniando adhuc vix cognoſcit: quia eſt occupatus imaginibus falſe felicitatis. Nota ꝙ Boetius tacitus verba philoſophie rapiebat conſilio Senece dicẽtis Eſto verborum tacitus auditor: auditorum promptus repetitor. Nota ꝙ precepta philoſophicalia primo ſũt amara: poſtea dulceſcũt ſecũduꝫ illud poete. Diſcere fit carum quãuis primo ſit amaruꝫ. Et Euſtratius primo ethicoꝝ dicit. Sciũt docti quoniã laborioſa eſt poſſeſſio virtutum: ſed ppter eius amaritudinem phia nõ eſt abijciẽda: quia non eſt dignus dulcoris acumine: qui amaritudinis nequit inuiſcari grauamine ſecundũ B. in de diſciplina ſcholarũ. No. ſicut ſomnians putat fantaſmata ſibi occurrẽtia eſſe veras res de quibus ſomniat: ⁊ tamẽ nõ ſunt ipe res: ſic Boe. in iſtis temporalibus putauit eſſe verã felicitatẽ que tamẽ nõ eſt: ſed tñ ſunt quedã ſimilitudines vere felicitatis: ſicut fantaſmata ſomniorũ ſunt ſimilitudines rerũ. Nota ꝙ bona exteriora vocat imagines vere felicitatis. ſicut enĩ imago eſt rei imitago ⁊ nõ eſt ipſa res; ſic bõa exteriora videnť exprimere formã vere felicitatis: ſꝫ vá felicitas

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

von eſt in ipſis. vnde dicit in littera. Tum pro tunc illa ſupple philoſophia inquit: ego ſenſi id eſt noui ſupple intentionem tuam: cum tu tacitus ⁊ attētus rapiebas ṽba noſtra: q̄ pro et cum ego expectaui: alia littera habet expetiui id eſt reuocaui habitum tue mentis. vel qđ eſt verius dicere. cum ego ipſa habitum tue mentis perfeci quippe mirum talia ſunt ſupple remedia: que reſtant ſupple ſumenda: vt ipſa quidē deguſtata primo mordeant id eſt diſpliceant: interius autem recepta dulceſcant: ſed quod tu dicis te cupidum audiēdi ſupple illa remedia. O q̄nto ardore id eſt deſiderio: flagrares id eſt arderes: ſi agnoſceres quonā .i. ad quē locū: aggrediamur id eſt incipim⁹ te ducere. ego. B. inq̄.i. dixi quonam ſupple vis me ducere: inquit ſupple philoſophia ad veram felicitatem: quā tuus anim⁹ ſomniat id eſt imperfecte cognoſcit: ſed viſu id eſt cognitione occupato: ad imagines id eſt ad bona temporalia q̄ ſūt imagines ⁊ ſimilitudines vere felicitatis: tu non potes intueri id eſt inſpicere ipſam ſupple veram felicitatem.

agnoſceres. B. Quoniā inq̄. Philoſo. Ad veram inquit felicitatem quam tuus quoq̄ ſomniat animus: ſed occupatio ad imagines viſu ipſam illam non poteſt intueri. Boetius. Tum ego fac obſecro: et que ſit illa vera ſine cunctatione demonſtra. Philoſophia. Faciam inquit illa tui cauſa libēter: ſed que tibi cauſa notior ē: eam prius deſignare verbis atq̄ informare conabor: vt ea perſpecta: cum in contrariam partē flexeris oculos: vere ſpecimē beatitudinis poſſis agnoſcere.

Metrum primum libri tertii.

Tum ego fac obſecro. Hic Boetius dirigit petitōnem philoſophie: ⁊ ponit conſenſum ſue petitōnis dicens. O philoſophia rogo vt ſine dilatione demonſtres mihi que ſit vera felicitas: ⁊ philoſophia cōſentiens dicit libenter faciam tui cauſa: ſed prius ego oſtendam tibi falſam felicitatem tibi notiorē vt illa cognita per contrarium: poſſis poſtea agnoſcere veram felicitatem.

Nota circa hoc quod dicit faciam tui cauſa libenter: q̄ philoſophia petitiones hominum admittit. vnde Seneca. Nulli precluſa eſt virtus ſapientie: oībus p̄z: oēs inuitat: omnes admittit: non eligit domum neq̄ cenſum: ſed nudo homine contēta eſt.

Nota innata eſt nobis via procedendi ex nobis magis notis ad minus nota: primo phiſicorū ⁊ ſecundo de anima. Cum igitur bona exteriora ſint nobis magis nota in quibus aliqui poſuerunt conſiſtere felicitatem q̄ bona interiora: ideo philoſophia primo vult determinare de falſa felicitate nobis magis nota que ponitur in bonis exterioribus ipſam extirpando: vt per eam cognoſcamus veram felicitatem tan q̄ per contrarium. Nota q̄ Seneca in de virtutibus cardinalibus dicit. Scire debes q̄ quedam non vidētur eſſe bona ⁊ ſunt: quedam videntur eſſe bona ⁊ non ſunt: quecunq̄ autem ex rebus tranſitorijs poſſides: non hec magna exiſtimes: non mireris quod caducum eſt. Ex quo patet q̄ vera felicitas non conſiſtit in bonis exterioribus que videntur eſſe vera bona: ⁊ tamen nō ſunt. vnde dicit in littera. Tum pro tūc ego ſupple Boeti, dixi o philoſophia obſecro id eſt peto: fac id eſt duc me ad illam fe

licitatem: ⁊ demonſtra mihi ſine cunctatione .i. ſine mora que ſit illa vera ſupple felicitas. Illa philoſophia inquit faciā libenter tui cauſa: ſed ego prius conabor .i. laborabo tibi deſignare verbis: atq̄ pro ⁊ informare q̄ cauſa .i. q̄ felicitas habēs rationē cauſe finalis ſit tibi notior .i. manifeſtior: vt ea ſupple falſa felicitate perſpecta id eſt cognita: poſſis agnoſcere ſpecimen id eſt ſimilitudinē vere beatitudinis flexeris ocu los ſupple cognitōnis in contrariam partem falſe felicitatis.

Ui ſerere ingenuum volet agrum
Liberat arua prius fruticibus.
Falce rubos filicemq̄ reſecat.
Ut noua fruge grauis ceres eat.
Dulcior eſt apium mage labor
Si malus ora prius ſapor edat:
Gratius aſtra nitent vbi nothus
Deſinit imbriferos dare ſonos.
Lucifer vt tenebras pepulerit:
Pulchra dies roſeos agit equos.
Tu quoq̄ falſa intuens bona prius:

Metrū primū tertij li. Ui ſerere ingenuū volet agrū. Iſtud eſt primū metrū huius tertij quod dicitur metrum choriſtum ab inuentore: dactilicum a pede p̄dominante. ⁊ primus verſus huius metri eſt hiperchaleetic⁹: quia poſt primum pedē abundat vna ſyllaba ſcz re in hac dictōne ſerere. Et quia phia p̄dixit q̄ prius eſſet oſtendendum que ſit falſa felicitas: ⁊ poſtea que ſit vera: iō phia in hoc metro cōmendat hunc ordinē per exempla quattuor. Primum eſt quicunq̄ vult ſeminare bonum agrum: oportet prius extirpare nociuas herbas vt ager bene fructificet. ſimiliter aliquis volens cognoſcere verā felicitatem: oportet prius extirpare falſam. vnde dicit in littera. Qui volet ſerere agrū ingenuum .i. nobilem: prius liberat arua .i. agros: frutibus .i. radicibus que impediunt ne ſemen creſcat: ⁊ ille reſecat .i. preſcindit: rubos .i. paruas arbores; q̄ pro ⁊ filicem .i. herbam inutilem: falce .i. falcaſtro: vt noua ceres eat .i. proficiat: grauis .i. onuſta fruge. Secūdum exēplum eſt. ſicut p̄guſtando aliqđ amarū mel apparet dulcius ſic p̄pter cognitionem falſe felicitatis magis cognoſcitur vera felicitas. vnde dicit in littera. Labor apiū eſt mage dulcior .i. mel ē magis dulce: ſi malus ſapor pri⁹ edat .i. inficiat ora. Tertium exemplum eſt. ſicut poſt tempus nebuloſū ē gratior ſerenitas: ſic poſt cognitionē falſe felicitatis gratior eſt cognitio vere felicitatis. vnde dicit in littera. Ubi p̄ poſtq̄: nothus .i. vētus auſtralis: deſinit .i. ceſſat: dare imbriferos ſonos .i. flatus producentes imbres: tunc aſtra nitent gratius .i. delectabilius. Quartū exēplum eſt. ſicut pulchra dies ſequitur tenebras noctis: ſic cognitio vere felicitatis ſequitur cognitionem falſe felicitatis. vnde dicit in littera: vt .i. poſtq̄: lucifer .i. ſtella matutina: pepulerit .i. fugauerit tenebras noctis; tūc pulchra dies agit .i. ducit roſeos equos ſolis. tunc applicat exempla ad propoſitū dicens. Tu prius debes cōſiderare falſa bona ⁊ ipſis extirpatis debes cognoſcere vera bona in quibus conſiſtit felicitas. vnde dicit in littera. Tu quoq̄ prius intuens .i. reſpiciens falſa bona: incipe retrahere colla iugo .i. a iugo falſe felicitatis: dehinc .i. poſtea: vera bona ſubierint .i. ſubintrabūt animū tuū. Nota q̄ ſicut prius extirpanda ſunt vicia: ⁊ poſtea inſerende virtutes: ſic ager prius eſt purgandus: ⁊ poſtea ſeminandus. vnde Thobias. Spinis ⁊ tribulis purgare noualia debent. Agri vt ſemen fructificare queat. Nota

I

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ꝙ frutex ſecūdum Huguitionē eſt denſitas virgulaꝝ vel arborum vel ſpinaꝝ. vel ſm alios frutex eſt arbor parua que terram frōde tegit. No. ꝙ filix eſt inutilis herba ha bens folia ad modum filorū: de qua d. Perſius. Nō tn̄ iſta filix vllo māſueſcit in agro. No. ꝙ poſt amaritudinē dulcedo ē gratior ⁊ ſenſibilior. vn̄ poeta. Dulcia nō memi nit qui nō guſtauit amara. Nāq3 per oppoſitū noſcitur oē bonū. Hec pauꝑ Henricus

Incipe colla iugo retrahere
Uera dehinc animum ſubierint.

Proſa ſecunda libri tertii.

Um defixo paululum viſu ⁊ velut in anguſtam ſue mentis ſedem re‑cepta ſic cepit. Philoſophia. Omnis mortalium cura q̄ multiplicium ſtudio‑rum labor exercet: diuerſo quidem calle ꝓcedit: ſed ad vnū tamen beatitudinis finē nititur peruenire. Id autem eſt bonum quo quis adepto nihil vlterius deſiderare queat: quod quidē eſt oīum ſummū bono rum cunctaq3 intra ſe continens bona.

No. ꝙ .B. hic dicit apium ꝓ apū in genitiuo plurali qđ eſt contra Alexandrū qui di. Um dat apis ⁊ cet. ⁊ ꝙ hic dicat apiū3 ⁊ nō apum p3 ꝑ metrum qđ ſemp ꝯſtat ex trib⁹ dactilis cōtinuis. ſi aūt poneretur apū nō eſſent tres dactili ꝯtinui. poſſet tn̄ dici ꝙ cauſa metri ponitur apium pro apum.

Proſa ſcđa tertij libri. Um de fixo paululū viſu. Hec ē ſecunda proſa hui⁹ tertij i qua phia ponit diuerſas opiones circa falſam felicitatē. ⁊ ṗmo. B. oñdit quō ſe habuit phia p⁹ ṗdicta. ſcđo. P. oñdit ꝙ oēs homines nituntur peruenire ad beatitudinem quā ipa diffinit. tertio oſtendit ꝙ hoīes ſepe abducūtur a vera felicitate diuerſis erroribus. quarto ponit errores ſiue felicitates circa felicitate3 ſecunda ibi. Omnis mortalium. tertia ibi. hunc vti. quarta ibi. quorum quidē. d. primo. Poſtq̄ phia premiſit ordinē procedendi de falſa felicitate ad veram: tū pro tunc ipſa paululū defixo viſu. i. inclinatis oculis: ⁊ recepta velut in anguſtā. i. nobile3 ſedē ſue mentis ſic cepit. i. incepit loq̄. Nota ꝙ capitis inclinatio eſt ſignū ſubtilis imaginationis. propter qđ ſubtiliter ⁊ profunde imaginantes caput inclinant: ⁊ q̄nq3 nō vident delata corā oculis: iō. P. volens ſubtiliter ſpeculari de felicitate: cius ſpeculatio difficillis eſt: ipa inclinato viſu cōtraxit ſe in nobilē ſpeculationē ſue m̄tis. Omnis mortaliū cura. Hic. P. oñdit ꝙ oēs homines nitunt̄ peruenire ad vnū finē beatitudinis: quā beatitudinē ipa etiā diffinit ⁊ di. ſic. Ois cura id eſt ſollicitudo: mortalium. i. hominum: quā curā exercet labor multipliciū ſtudiorum: quia aliqui ſtudēt i litteratura: aliqui in mercātia ⁊ ſic de alijs: illa cura ꝓcedit diuerſo quidē calle. i. diuerſo modo viuēdi: ſed tn̄ nititur ꝑuenire ad vnū finē beatitudinis. Illud aūt ad qđ hoīes nituntur ꝑuenire eſt tale bonum quo quis adepto nihil vlteri⁹ queat deſiderare: qđ. ſ. bonū eſt ſummum oīm bonoꝝ: cōtinens intra ſe cūcta bona cui. ſ. bono: ſiquid id ē aliquid: abforet. i. deeſſet non poſſet eſſe ſummū bonum: quia relinqueretur aliquid extrinſecus id eſt extra illud bonum quod poſſet optari. Ex quib⁹ dictis phia cōcludit diffinitionem beatitudinis. d. Liquet id eſt manifeſtum eſt beatitudine3 eē ſtatū ꝑfectū cōgregatione oīm bonorū. Nota cognitio vltimi finis magnū incremētu3 ꝯfert ad

vitam primo ethicorum: quia ſm exigentiam finis cetera moderantur ſm Linconiē ſem primo poſteriorum: ideo philoſophia tradit nobis cognitionem vltimi finis ſc3 beatitudinis. Nota finis eſt magis eligentibus his que ſunt propter finem: vt patet per Ariſtotelem. iij. thopicorum. Idem ibidem cuius finis eſt bonus ipſum quoq3 bonum. Item omnia denominanda ſunt a fine. Unde poeta. Si finis bonus eſt totū laudabile pbās ē.

Cui ſiquid abforet ſummum bonum eſſe non poſſet: quoniam relinqueretur extrinſecus quod poſſet optari. Liquet igitur eſſe beatitudinem ſtatum bonorum omni‑um congregatione perfectum. Hunc vti diximus diuerſo tramite mortales omnes conantur adipiſci. Eſt enim mētibus ho‑minū veri boni naturaliter inſerta cupiditas: ſed ad falſa deuius error adducit.

Nota finis in agibilibus habet ſe ſicut principium in ſpeculabilibus. ſicut ergo intellectus noſter naturaliter adheret primis principijs: ſic appetitus noſter naturalit̄ adheret vltimo fini q̇ ē ſummū bonū

Nota ꝙ duplex eſt finis ſc3 finis quo: ⁊ finis gratia cuius omnia fiunt. Ille eſt enim vnus ſicut deus vel beatitudo. ⁊ iſte finis appetitur ab omnibus ſub vna ratione inquantum bonum ſatians appetitum hominis. finis autē quo eſt operatio qua homines nituntur adipiſci finem gratia cuius ⁊ talis finis non eſt vnus ſicut non eſt vna operatio omnium: ideo dicit philoſophia: ꝙ cura hominum procedit diuerſo calle ad conſequendum vltimum finem. Nota illud ad quod omnes homines nituntur peruenire eſt bonum: quia bonum eſt quod omnia appetunt primo ethicorum. Nota quia beatitudo habet rationem vltimi finis: ipſa eſt tale bonum quo adepto nihil vlterius conſideratur. nam de ratione finis eſt eſſe vltimu3: ⁊ vltra illud quod ē vltimum nihil eſt: ergo etiam oportet illud eſſe ſummum bonum: quia illud quo adepto nihil vlterius deſideratur eſt ſummum bonum: tale autem eſt beatitudo. Nota quia beatitudo eſt bonum optimum pulcherrimum ⁊ delectabiliſſimum: ideo beatitudo eſt ſtatus perfectus congregatione omnium bonorum continens in ſe omnia bonā. ſi enim aliquod bonum ſibi deficeret: non eſſet ſummum bonum. Hunc vti diximus. In iſta parte oſtendit philoſophia ꝙ homines a vera felicitate diuerſis erroribus abducuntur dicens. Hunc ſcilicet ſtatum beatitudinis omnes mortales ſicut diximus conātur adipiſci diuerſo tramite id eſt diuerſa via: quia cupiditas id eſt appetitus veri boni naturaliter eſt incerta mentibus hominum: ſed beatitudo eſt verum bonum: quia ſummum bonum: ſed deuius error adducit homines ad falſa bona. Nota ꝙ beatitudo aggregat in ſe omnia bona: ideo eius cupiditas naturaliter eſt hoībus inſerta. Ubi tn̄ ſciēdū ꝙ beatitudinē cōtinere oīa bona pōt itelligi duplr̄. Uno mō formal̄r: ñ ſic cōtinet oīa bona: q2 felicitas formaliter ⁊ eſſentialiter pōt eſſe ſine bonis exterioꝛib⁹: vt ſine diuitijs ⁊ ceteris bonis. Alio mō itelligit̄ cōtinere ea v̇tualiter: ita ꝙ beatitudo excellat oīa bona: ⁊ ſic eſt vera. Nota ꝙ phia h̄ vtit̄ quadā figura q̄ dr̄ epytheton dicēdo deui⁹ error. nullus eīm error eſt q̄ nō ſit deui⁹. vn̄ poeta. ſſiet epytheton: ſi dicas triſtia bella. Nota cu3 mens hūana naturaliter deſideret veꝝ bonū nunq̄ tēdit in falſu3 bonū: niſi inquātū ipm̄ eſtimatur eſſe veꝝ bonu3. talis aūt eſtimatio eſt deuius error: ergo deuius error ad falſa abducit

Quorum quidem alíí ſummum eſſe bonum nihilo indigere credentes: vt diuitiis affluant elaborant. Alii vero bonum quod ſit digniſſimum veneratione iudicā tes adeptis honoribus reuerendi ciuibus ſuis eſſe nituntur. Sunt qui ſummum bonum in ſumma potentia eſſe conſtituant: hii vel regnare ipſi volunt: vel regnantibus adherere conantur. At quibus optimum quidem claritas videtur: hi vel belli vel pacis artibus glorioſum nomen propagare feſtinant. Plurimi vero boni fructum gaudio leticiaque metiuntur: hi feliciſſimum putant voluptate defluere.

Quorum quidam alij ſummum eſſe bonum. Hic philoſophia ponit diuerſas opiniones circa felicitatem: oſtendens quomodo homines ꝑ errorem ad falſa bona ducebantur. ſecundo oſtendit ꝙ in talibus bonis poſuerunt beatitudinem. tertio oſtēdit ꝙ naturaliter eorum intentio tendebat ad veram beatitudinem. ſecunda ibi. Quibꝰ omnibus. tertia ibi. Sed ad hominū ſtudia. Primo oſtendit quō homines errabant circa falſa bona ſtatuēdo in eis finem. ſecundo oſtē dit quō quidam fines ad inuicē ꝑmutabāt. tertio alia bona fortuita reducit ad predicta. ſecunda ibi. ſunt etiam. tertia ibi. In his igitur. Primo dicit. Quorū ſupple hoīm q̇ ducuntur ad falſa bona: alij credentes ſummū bonum eſſe nihilo indigere: ipſi elaborant vt affluāt. i. abūdant diuitijs ponēdo omnem ſufficientiā eſſe in diuitijs: ⁊ in hoc errabāt. Alij vero ſummum bonū iudicātes quod digniſſimum eſt veneratione id ē honore: tales adeptis honoribus nituntur eſſe reuerendi ſuis ciuibꝰ: putā tes in honoribus temporalibus veram dignitatē conſiſtere: ⁊ i hoc errabant. Sunt alij qui ſummū bonū cōſtituunt in ſumma potentia. hi conātur regnare vel adherere regnātibus tanꝗ̄ cōſiliarij vel familiares eorū ꝑ hoc putātes ſe eſſe vere potētes: ⁊ in hoc decipiūtur. ſed quibꝰ claritas. i. fama videtur eſſe optimū bonū: illi feſtināt propagare. i. dilatare glorioſū nomē. i. pulchrā famam: artibus id eſt ſtudijs belli ſicut viri militares: vel artibus pacis ſicut ſapientes mūdi credentes ſe per hoc acquirere gloriā imortalē: ⁊ decipiūtur per hoc. Plurimi vero. i. multi: metiūtur. i. menſurant fructū boni gaudio ⁊ leticia exteriori: hi putant. i. eſtimant feliciſſimum defluere. i. abundare: voluptate. i. delectatione corporali eſtimantes in hoc conſiſtere verū gaudiū quod eſt erroneū. No. quinꝗ̄ ſunt in quibus errantes a vero bono poſuerunt cōſiſtere verā felicitatem. ſ. diuitie honores: poteſtates: gloria ⁊ voluptates. Quorū ſufficientia ſic accipitur. cum finis habeat rationē boni: ſecundum diuerſitatem boni diuerſificatur finis. Eſt aūt triplex bonum; vtile: delectabile: ⁊ bonum honeſtū. ⁊ illi qui intendebant bono vtili poſuerūt felicitatem in diuitijs: ſed qui intendebāt bono delectabili ponebāt voluptates: ⁊ in illis poſuerunt finē ⁊ felicitatem. qui autem intendebant bono honeſto: iſti diuerſificabantur: quia bonum honeſtum ⁊ bonum ſecundum rationem. Ratio autē eſt duplex ſcilicet ſpeculatiua ⁊ practica. de bono honeſto quod conſiſtit in ſpeculatione non loquebantur iſti: quia tale bonum eſt latens. ipſi autem poſuerunt felicitatem in bono honeſto quod eſt bonum rationis practice. tale ergo bonum vel conſiſtit in opinione

Sunt etiam qui horum fines cauſaſqꝫ alterutro permutāt: vt qui diuitias ob potētiam voluptateſqꝫ deſiderant: vel qui potentiam ſeu pecunie cauſa ſeu proferendi nominis petūt. In his igitur ceteriſqꝫ talibus humanorū actuū votorumqꝫ verſatur intētio: veluti nobilitas fauorqꝫ popularis: que videntur quandam claritudinem cōparare. Uxor ac liberi qui iocūditatis gratia petuntur: amicorū vero quod ſanctiſſimum quidē genus eſt non in fortuna: ſꝫ in virtute nūeratur: reliquū vero vel potētie cā vel delectatōnis aſſumitur.

hominum: ⁊ ſic eſt gloria. vel cōſiſtit in exercitio actus realis: ⁊ hoc eſt dupliciter. vel enim conſiſtit in exercitio proprij actus circa alios: ⁊ ſic eſt poteſtas. vel cōſiſtit in exercitio actus aliorum circa ſe: ⁊ ſic eſt honor. Sunt etiā qui horum fines. In iſta ꝑte oſtendit quomō quidam iſtorum fines iam dictas permutabāt. ⁊ dicit. Sunt etiam aliqui qui fines ꝗ̄ pro ⁊ cauſas finales permutant: alterutro. i. adinuicē deſiderātes vnū propter alterū: nam quidam deſiderāt diuitias ⁊ voluptates: ob. i. propter potentiā: ⁊ ſunt alij qui potentiā petūt: ꝗ̄ pro ⁊ deſiderāt cauſa pecunie. i. propter diuitias: vel cauſa proferendi noīs id eſt cauſa dilationis fame. Nota ſcdm Ariſto. iij. ethicorū. Qualis vnuſquiſꝗ̄ eſt: talis finis videtur ei. ſm ergo diuerſā diſpoſitōē hominū diuerſi fines eliguntur ꝓpter aliquem finem per quod aliquis videtur poſſe conſequi illum finem. Cum igitur ponentes finē eſſe diuitias magis putabāt ſe diuitias conſequi per potentiam: ipſi appetebant propter diuitias: ⁊ ecōuerſo quibus videbatur ſe poſſe conſequi potentiam per diuitias: ipſi appetebant diuitias ꝓpter potentiā: ⁊ ſic poſuerunt ꝑmutationē iſtorum finium adinuicem. In his igitur ceteriſꝗ̄ talibus. Hic phia reducit omnia bona fortune in quibus ponunt homines felicitatē ad predicta quinꝗ̄. ⁊ di. In his igit quinꝗ̄ bonis ⁊ ceteris talibus. ſ. reducibilibus ad predicta verſatur intentio actuum humanorū ⁊ votorū. i. deſideriorum: ⁊ manifeſtat exemplariter ꝙ alia reducantur ad ipſa di. veluti nobilitas: ꝗ̄ pro ⁊ fauor popularis que videtur compare: quandam claritatē. i. gloriam: ideo ſupple reducūtur ad gloriā. vxor autem: ac pro ⁊: liberi. i. filij ſunt que appetuntur: gratia iocunditatis. i. cauſa voluptatis: ideo ad voluptatē reducuntur: ſed ſanctiſſimum genus amicorum nō numeratur inter bona fortune: ſed numeratur in virtute. reliquū vero qđ cadit ſub exteriori fortuna: illud aſſumitur: vel cauſa potētie ſicut eſt adminiſtratio officiorum: vel aſſumitur cauſa delectationis ſicut exercitium ludorum: ſed bona corporis promptū eſt vt referantur. i. reducātur etiam ad ſuperiora bona: quia robur ⁊ magnitudo q̄ ſunt ſigna fortitudinis corporalis videntur preſtare valentiam. i. potentiam: ⁊ ſic ad potentiam reducuntur: ſic pulchritudo ⁊ velocitas videntur p̄ſtare celebritatem. i. gloriam ad quam reducuntur. ſalubritas autem. i. ſanitas videtur conferre voluptatē ad quā reducitur: ⁊ ſic omnia bona fortune reducuntur ad predicta quinꝗ̄. Nota indigentia alicuius boni auget deſiderium illius boni: ideo ſecundum variam indigentiam hominum variatur eorum deſideriū. vnde Ariſtoteles. i. ethicorum dicit: ꝙ egrotans ſanitatem: mendicus diuitias: conſcij autē ſibiipſis ignorantie eos qui magnū

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Iam vero corporis bona promptum eſt: vt ad ſuperiora referantur. Robur enim magnitudoqʒ vidētur preſtare valentiā: pulchritudo atque velocitas celebritatē: ſalubritas voluptatem. Quibus omnibus ſolam beatitudinem deſiderare liquet. Nam ꝙ quiſqʒ pre ceteris petit: id ſummum eſſe iudicat bonum. Sed ſummum bonum beatitudinē eſſe diffinimus. Quare beatū iudicat eſſe ſtatum: quē pre ceteris quiſqʒ deſiderat. Habes igitur an̄ oculoſ propoſitā fore formā felicitatiſ humane: opes: honores: potentiā: gloriā: voluptates: que quideʒ ſola cōſiderans Epicurus cōſequenter ſibi ſummū bonum voluptateʒ eē cōſtituit: ꝙ cetera omnia iocūditatē animo videātur afferre. Sʒ ad hominū ſtudia reuertar: quorum animus ⁊ ſi

aliq̄d hñt ſup̄ ſe admirāť. hʒ ergo diſpónēʒ hoiʒ felicitas pócbať i diuerſis bóis fortune: q̄ tñ ſub p̄dctis bóis q̄ncꝫ cóp̄hēdunť. No. ꝫ amici afferāt iocūditatē: tamen nó ſunt cóputādi inter bona fortune. cum eniʒ amicitia ſit virtus oʒ ꝙ amici vtute acquirantur. quod autem virtute acquiritur per virtutem conſeruatur: ⁊ tale nó pót eſſe bonū fortuitū. Itē amicitia fundata ſup̄ bono hōeſto eſt ſanctiſſima ⁊ in v̄tute numeratur: ſed amicitia fundata ſuper bono vtili ⁊ delectabili fortuita eſt. Quibus omnibus ſolam beatitudinem. In iſta parte p̄bat philoſophia ꝙ oēs predicti querebāt btitudinē i his bōis. ⁊. d. Oib⁹ deſiderātib⁹ p̄dicta bōa liquet id eſt magnifeſtum eſt ipſos deſiderare beatitudinē. nā illud bonū qđ quiſꝙ petit. i. deſiderat pre ceteris illđ iudicat eſſe ſummū bonuʒ: ſed nos diffinimus ſummū bonū eē beatitudinē: quare ſtatuʒ illū quē quiſꝙ deſiderat pre ceteris iudicat eſſe ſtatū beatū. i. beatitudinē: ⁊ tunc recolligit bona falſe felicitatis. d. Hēs igiť ante oculos tuos propoſitam formā hūane felicitatis. ſ. opes: honores potentiā: gloriā: voluptates: que ſola conſiderans Epicurus conſtituit voluptatem eſſe ſummū bonuʒ eo ꝙ oīa cetera videantur auferre. i. dare aīo iocunditatem. Nota ꝙ oēs appetentes predicta bona appetebant beatitudinē. Nā quicq̄d aliquis eligit pre alijs hoc videtur eē ſummū bonū: ſed aliq̄s pre ceteris elegit diuitias: ergo diuitie videbanť ſibi eſſe ſummū bonū: aliq̄s honores: ⁊ ſic de alijs: ergo oēs predicti appetebāt beatitudinē. Nota ꝙ predicta bona videnť conferre aliquā iocunditatē: cū oīa videantur eſſe ordinata ad iocunditatē tanꝗ̄ ad finē: ⁊ quia in voluptatibus eſt maxima iocunditas: iō Epicuri poſuerūt felicitatē conſiſtere in voluptatibus. Sed ad hoim. Hic oñdit phīa ꝙ licet hoīes in predicto mō errant: tñ eoꝝ intentio ſemp̄ ferť ad verā beatitudinē. ſecūdo oſtēdit vnde hoc proueniat. ibi. In quo quanta ſit. Primo premittit intentum ſuum. Secundo declarat. ibi. Non enim. primo di. Ego reuertor ad ſtudia. i. ad intētiones hoim: quoꝝ aīmus: ⁊ ſi pro q̄uis mēoria caligante. i. obſcurata ſupple deſiderio preſentiū bonoꝝ: tñ ſemp̄ repetit p̄ naturalem iclinationē ſummū bonū: ſed ignorat quō illud reperat velut ebri⁹ q̄ ignorat quo tramite id eſt qua via reuertať domū. No. ſicut ebrius ſcit ſe habere domū: ſed pro

caligante memoria: tamē bonum ſummuʒ repetit: ſed velut ebrius domum quo tramite reuertatur ignorat. Num eīm videntur errare hi qui nihilo indigere nituntur. Atqui nō eſt aliud quod eque ꝑficere beatitudinē poſſit ꝗ̄ copioſus bonoruʒ omnium ſtatus: nec alieni egēs: ſed ſibiip̄i ſufficiēs. Num vero labuntur hi qui quod ſit optimuʒ id ēt reuerētie cultu digniſſimuʒ putāt. Minime. neqʒ. n. vile quoddā contēnendūqʒ eſt quod adipiſci omnium fere mortaliuʒ laborat intētio. An in bonis n̄ eſt numerāda potentia. quid igitur. Nuʒ imbecillum ac ſine viribus eſtimanduʒ eſt quod omnibus rebus conſtat eſſe preſtantius. An claritudo nihilipendēda eſt. Sʒ ſequeſtrari nequit q̄n omne quod excellētiſſimum ſit: id ēt videtur eſſe clariſſimuʒ.

pter defectuʒ rationis neſcit quō ad eā redeat: ſic hoīes aliquo mō in generali ſciunt ⁊ cognoſcūt ſūmū bonū: ⁊ naturaliť iclinanť ad illđ tāꝗ̄ ad p̄ncipiū a quo n̄ p̄ceſſerūt ſ; iebriati āore tpaliū bonoꝝ neſciūt quō ad id p̄ueniāt. Nū. n. videť errare. Hic declarat intētū ſuū. ſ. ꝙ oēs q̄rētes p̄dctā bōa q̄rebāt aliq̄d qđ p̄prie ꝯuēit ſūmo bono. Et p̄io oñdit hō diuitijs. d. Nū p̄ nūq̄d hij videnť errare p̄ itētōeʒ a ſūmo bono q̄ nituť nihilo idigere rōe cui⁹ q̄rebāt diuitias. q. d. n̄ errant a ſummo bono: q2 nihilo indigere maxime ſpectat ad ſummū bonū. vñ dicit. Atqui pro certe non eſt aliud qđ eque poſſit ꝑficere beatitudinē ꝗ̄ ſtat⁹ copioſus oīm bonoꝝ: nec alieni egēs: ſed ſibijpſi ſufficiēs. Tūc oſtēdit idē de honorib⁹ dicēs. Nū v̄o labunť ſup. ab itentōe ſummi boni: qui illud quod ē optimū putāt id etiā eſſe digniſſimū cultu reuerentie id eſt honoris. ⁊ reſpōdet. Minie ſupple labuntur. neꝗ eim eſt vile ⁊ cōtemnendū qđ intentio omnīū mortaliū laborat adipiſci: ⁊ ſic querētes honorē querebāt aliquid quod eſt in ſummo bono: eo ꝙ ſummū bonuʒ eſt honorabiliſſimuʒ. Tunc oſtendit idem de potentia dicens. An pro nūquid in bonis i. inter bona nō eſt numerāda potētia: quaſi dicat ſic. quid igiť eſt dicēdū niſi ꝙ q̄rentes potētiā etiā tendūt ad ſummū bonū: cū ſummū bonū ſit potētiſſimū. nō eiʒ iſtud eſt eſtimandū imbecilluʒ: ⁊ ſine viribus. i. ſine potētia: qđ conſtat eſſe preſtantius. i. potentius omnibus rebus. Tunc oſtendit idem de gloria dicēs. An claritudo id eſt gloria eſt nihilipēdēda: ita vt q̄rētes gloriā nō tēdunt ad ſummū bonū. q. d. nō eſt nihilipēdēda: ſed nequit. i. nō pōt ſequeſtrari. i. negari quin om̄e qđ eſt excellētiſſimū: illud etiā videať eſſe clariſſimū. i. glorioſiſſimū. Tūc oñdit idem de voluptate dicens. Quid attinet dicere: quaſi diceret de ſe manifeſtū eſt beatitudinem non eſſe anxiaʒ ⁊ triſtem nec ſubiectam doloribus ⁊ moleſtijs: ſed ſupple magis eſt plena voluptate ⁊ iocunditate: ⁊ per conſequens querentes voluptatem ⁊ leticiam tendunt ad ſummum bonum. ꝙ autem iocunditas ⁊ voluptas includantur in ſummo bono probatur per locum a minori dicens. Quoniam in minimis rebus ſcilicet appetendis patet ꝙ aliq̄d appetiť qđ delectat haberi ⁊ ip̄o frui: hec igiť ſunt q̄ hoīes volūt adipiſci et ea de cauſa deſiderāt. i. cupiunt vel q̄runt diuitias: dignitates; regna: gloriam et

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

voluptates quia per hec credunt ſibi eſſe venturã ſufficientiam:reuerentiã:potentiaʒ: celebritatem ⁊ letitiam.bonũ igitur eſt qđ hoĩes appetunt diuerſis ſtudijs.i.intentionibus. No.ꝙ ex tota iſta littera põt formari vna ratio.ſ. ꝙ querẽtes predicta bona querũt beatitudinẽ.ratio ẽ iſta.Illi tendunt ad beatitudinem qui tendunt ad ſufficiẽtiam:reuerentiã:potentiã: celebritatẽ ⁊ leticiã:ſed appetẽtes ꝓdicta bona.ſ.diuitias dignitates:regna: gloriã ⁊ voluptates tendunt ad ſufficientiam: reuerentiã: ⁊ ſic de alijs: ergo tendũt ad beatitudinẽ. Maior eſt nota:q2 ſufficientia reuerentia ſunt cõditiones beatitudinis que pfectiſſime repiuntur ĩ beatitudine: querentes ergo ꝓprietates beatitudinis tẽdũt ad beatitudinẽ.minor pʒ ex lr̃a. No.ꝙ q̃rẽtes diuitias ꝓpter ſufficientiaʒ ferebãtur ĩ ſummũ bonuʒ naturali appetitu: q2 ĩ ſũmo bono eſt vera ſufficiẽtia:⁊ in hoc nõ errabãt:ſʒ q2 ſufficientia que ẽ nulli⁹ indigentie putabant ſibi prouenire ꝑ diuitias:in hoc errabant.ſimiliter querẽtes dignitates propter reuerentiã naturali intẽtione ferebãtur in beatitudinẽ eo ꝙ beatitudo eſt reuerendiſſima.ſed q2 ſummam reuerentiã putabant ſibi ſubuenire ꝑ dignitates tp̃ales:ideo in hoc errabant:⁊ ſic intelligitur de alijs. In quo quanta ſit. Hic oſtẽdit phĩa vnde hoc proueniat ꝙ q̃tũcunq3 intentio hoĩm ſit diuerſa:tñ intendit in beatitudineʒ: ⁊ oſtendit ꝙ hoc prouenit ex vi naturalis inclinationis que nulli auferri põt. ⁊ dĩ. In quo.ſ.appetitu boni vel beatitudinis facile monſtratur quãta ſit vis nature:cum licet ſint varie ⁊ diſſidentes.i.diſcordãtes ſñie hoĩm de ſummo bono:tñ homines cõſentiũt id eſt cõcordant: in diligendo.i.diligenter appetẽdo:finẽ boni.i. beatitudinẽ. No.ꝙ fine exñte vno poſſunt diuerſificari actiones tẽdẽtes in illũ finẽ ſi eniʒ propter diuerſitatẽ actionũ eſſet diuerſitas finiũ:non eſſet deuenire ad vnũ finẽ ſed procederetur in infinitũ in finib⁹:quod pʒ falſum ex.ij.metha. ⁊ hoc veruʒ de fine gratia cuius oĩa fiunt:ꝙ ille eſt vnus:⁊ non de fine quo vt pri⁹viſum ẽ.licet ergo ſint diuerſe ſententie ⁊ ſtudia hoĩm:tamẽ conueniunt in appetendo vnũ finẽ ſcilicet beatitudinem.

Nã non eſſe anxiam triſtẽq3 btitudineʒ; nec doloribus moleſtiiſq3 ſubiectã:q̃d attinet dicere:qm̃ in minimis quoq3 rebus id appetitur quod habere fruiq3 delectat Atqui hec ſunt que adipiſci hoĩes volũt eaq3 de cã diuitias:dignitates:regna:gloriam:voluptateſq3 deſiderant: ꝙ per hec ſibi ſufficiẽtiã:reuerentiã:potentiam:celebritatẽ:leticiã credũt eſſe venturã.Bonũ eſt igitur quod taʒ diuerſis ſtudijs hoĩes petũt. In quo quãta ſit nature vis facile

Metrum ſecunduʒ tertij libri.

Uantas rerũ flectat habenas. Hic incipit ſecundũ metrum hui⁹ tertij quod dicitur pindaricũ ab inuentore:anapeſticũ a pede predominãte:⁊ eſt dimetruʒ quod cõſtat ex quattuor pedibus: quoꝝ duo conſtituũt vnuʒ metrũ:ĩ quo metro phĩa ſupra dixerat ꝙ vis nature operatur:ꝙ intentio hominũ ſemꝑ tendit in bonum:ideo hic cõmendat vim nature:oſtendens ꝙ tanta eſt vis nature:ꝙ q̃tumcũq3 res abducatur aſſuefactione vel violentia ad aliquid:ẽ ſibi preter naturã:tñ ſibijpi derelicta ſemꝑ reddit ad illud quod ineſt ſibi ſecũdum naturã. ⁊ premittit ſuam intẽtionem,ſecũdo manifeſtat propoſitũ,ibi.q̃uis.primo.d,mihi phĩe placet promere id eſt

manifeſtare:cantu arguto.i.ſonoro:lentis fidibus.i.cordis lente ſonãtibus: q̃tas habenas.i.naturales inclinationes:potens natura flectat.i.regat:quibus legib⁹ ꝓuida natura ſeruat.i.cõſeruat imenſũ orbẽ. ⁊ quib⁹ legibus natura ſtringat ligans ſingula irreſoluto nexu.i.coniunctione indiſſolubili. Nota triplex ẽ natura. natura naturãs ſicut eſt deus a quo dependet celum ⁊ tota natura. Alia eſt natura naturãs ⁊ naturata ſimul:ſic celũ quod dicitur natura naturata inq̃tum depẽdet a deo:⁊ dicitur natura naturãs inq̃tum influit naturis iſtoꝝ inferiorũ.Alia eſt natura naturata tm̃ quaʒ beatus Auguſti ſic diffinit. Natura eſt quedã vis ⁊ potentia diuinitus ĩſita rebus creatis: que vnicuiq3 rei ſuum eſſe tribuit: que cuʒ quiſq3 male vtitur:malus eſſe iudicatur. in propoſito dictũ phĩe poteſt intelligi de natura tertio modo dicta: licet quidam exponant ꝑ natura primo modo ſumpta.Itẽ leges nature hic vocat determinationes:⁊ proprietates naturales cuiuſlibet rei a deo ſibi conſtitutas.

mõſtratur: cuʒ licet ſint varie diſſidẽteſq3 ſñie:tñ in diligẽdo boni finẽ conſentiunt.

Metrum ſecundum libri tertii.

Uãtas rerum flectat habenas
Natura potẽs: quibus immenſuʒ
Legibus orbem prouida ſeruet
Stringatq3 ligans irreſoluto
Singula nexu: placet arguto
Fidibus lentis promere cãtu.
Quãuis peni pulchra leones
Uincula geſtent: manibuſq3 datas
Captent eſcas: metuantq3 trucem
Soliti verbera ferre magiſtrum.

Quãuis peni pulchra. Hic phĩa manifeſtat propoſituʒ per quattuor exempla.ſecũdo generaliter concludit ſimiliter eſſe in omnibus alijs.ibi.repetũt.Prima in quattuor partes ſecunduʒ quattuor exempla que patebunt.Primum exemplum eſt de quadrupedibus ſicut de leonibus:qui licet ex quadam aſſuefactione domãtur ita vt miteſcant metuendo ſuum magiſtrum;tamen ſi multum offendãtur: redit eorum crudelitas naturalis:ita vt primo lacerant dentibus magiſtrum ſuum. vnde dicit in littera. q̃uis leones peni.i.libici:geſtent id eſt portent:pulchra vincula id ẽ cathenas in collo:⁊ captẽt id eſt recipiãt:eſcas datas id eſt porrectas eis manibus ſui magiſtri: ⁊ q̃uis metuant trucẽ id eſt crudelem magiſtrum:leones inq̃ ſoliti ferre id eſt pati verbera magiſtri:ſed ſi cruor tinxerit id eſt madidauerit:horrida ora id eſt colla leonum per nimia verbera:tũc animi leonũ reſides id ẽ quieti redeũt ad naturalẽ crudelitatẽ: ⁊ leones meminere ſui.i.ſue nature:graui fremitu.i.magno rugitu: ip̃i laxant id eſt ſoluũt colla ſolutis nodis id eſt ruptis vinculis:⁊ primus ſuus domitor.ſ. magiſter ille imbuit.i.recipit:lacer id eſt laceratus rabidas iras cruento dente.ſ.leonis. No.ſecundũ Iſi.li.ethymo.peni ſunt hoĩes carthaginenſes.Eſt autẽ carthago ciuitas libie ꝓpter quod leones libie vocat leones peni:⁊ huiuſmodi leones libie faciliꝰ domantur.

Nota q̃tumcũq3 leones domentur ⁊ aſſuefactione ducantur a ſua crudelitate:ſi tñ afficiantur cruore vel ſanguine redeũt ad naturalem crudelitatẽ. Que canit. Hic po

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

nit ſecundũ exemplũ quod eſt de volatilibus ⁊ eſt tale. Auicula capta que preter naturam domeſticatur ꝙtumcunqꝫ foueatur delitijs hominum: tamen habita oportunitate redit ad ſilueſtreitatem. vnde dicit in littera. Ales garrula que canit altis ramis: ſi illa capta clauditur in antro cauee id eſt domũcula ſupple vt ibi maneat ad ſolacium hominum: licet ludens cura hominum miniſtret huic aui pocula illita id eſt linita melle: qꝫ ꝓ ⁊ largas dapes miniſtret dulci ſtudio ſi tamen illa auis ſaliens ex arto tecto id eſt ex arta domũcula viderit gratas vmbras nemorũ: ipſa ꝓterit pedibus ſuis eſcas ſperſas ⁊ ipſa meſta: q: ipſa fuit detenta requirit ſiluas ⁊ dulci voce ſuſurrat id eſt cantat in ſiluis.

Nota natura non aſſueſcit in contrarium. ſi eñ lapis cẽties milleſies ꝓijciatur ſurſum: nõ aſſueſcit aſcẽdere ſurſuꝫ. lꝫ eñ aliqua conſuetudine vel violẽtia natura poſſit ad tẽpus impediri: tamẽ ſemꝑ inclinat ad propriũ opus.

Validus quondam viribus acta. Hic ponit tertium exemplũ de vegetabilibus ſicut de virga creſcente quod tale eſt. Licet virgula erecta per violentiam incuruetur: tamen relicta proprie nature ipſa ſurſuꝫ erigitur. vñ dicit in lr̃a. Virga quõdã acta .i. coacta validis virib⁹ ſup. hoĩs incuruãtis eaꝫ: ipſa flectit pronum cacumen: ⁊ ſi dextra curuãs remiſerit hãc: ipſa ſpectat id eſt reſpicit celum recto vertice: quaſi diceret depoſita violẽtia incuruãtis virga redit ad naturalem rectitudineꝫ.

Si cruor horrida tinxerit ora.
Reſides olim redeunt animi:
Fremituqꝫ graui meminere ſui.
Laxant nodis colla ſolutis.
Primuſqꝫ lacer dente cruento
Domitor: rabidas imbuit iras.
Que canit altis garrula ramis
Ales: cauee clauditur antro.
Huic licet illita pocula melle
Largaſqꝫ dapes dulci ſtudio
Ludens hominum cura miniſtret.
Si tamen arto ſaliens tecto.
Nemorum gratas viderit vmbras.
Sparſas pedibus proterit eſcas.
Siluaſqꝫ tantum meſta requirit.
Siluas dulci voce ſuſurat.
Validis quondam viribus acta.
Pronum flectit virga cacumen.
Hanc ſi curuans dextra remiſit.
Recto ſpectat vertice celum.
Cadit heſperias phebus in vndas.
Sed ſecreto tramite rurſus
Currum ſolitos vertit ad ortus.
Repetunt proprios queqꝫ recurſus.
Redituqꝫ ſuo ſingula gaudent.

Nota ꝙ licet natura rerum inanimatarum nõ facile aſſueſcat in contrarium: tamen in hominibus rationabilibus multum facit aſſueſcendo vel conſueſcendo: quia licet aliquis ſit male complexionatus: tamen per vſuꝫ ⁊ conſuetudinem abilitatur ⁊ complexio mutatur. vnde Seneca. Conſuetudo eſt

altera natura. Cadit heſperias pheb⁹ in vndas. Hic philoſophia probat intentũ ſuum ponendo quartum exemplum in corporibus celeſtibus ⁊ eſt tale. Sol motus ab oriente in occidentem cadit in mare heſpericum: ſed naturali inclinatione redit ad orientem ſub noſtro hemiſperio. Unde dicit in littera. Phebus id eſt ſol cadit in vndas heſperias id eſt occidentales: ſed ſecreto tramite .i. ſecreta via ſcilicet ſub terris rurſus id eſt iteruꝫ vertit currum ſuum ad ſolitos ortus .i. partes orientales.

Nota ꝙ Boetius hic loquitur more poetarum qui dicebant ſolem tempore veſpertino deſcendere in mare occidentale: vt ibi lauaretur a ſordib⁹ ⁊ a puluere quo maculatus fuit exiſtẽs in noſtro hemiſperio: ſed hoc non eſt verum: quia ſic apparet ruditati hominuꝫ.

Repetũt ꝓprios queqꝫ recurſus. hic philoſophia concludit ideꝫ eſſe in omnib⁹ alijs entib⁹ videlicet ꝙ oĩa entia quocũqꝫ modo per violentiã ſeu aſſuefactionẽ a ſua abducant natura: tamẽ ſibi derelicta ſemꝑ redeũt ad illud qd̃ ĩeſt eis per naturã. vñ dicit in littera. Queqꝫ id ẽ quelibꝫ entia repetũt ꝓprios recurſus id ẽ naturales mot⁹: ⁊ ſingula id ẽ oĩa entia gaudent ſuo reditu ſupple redeũdo ad illud ſupple qd̃ ꝯuenit eis ſecunduꝫ naturã. Nec vlli manet id eſt adeſt tradit⁹ ordo niſi qd̃ ſuo fini iunxerit: ortũ id eſt principiũ: ⁊ fecerit ſtabilem orbem id eſt circulationẽ ſui cõiungendo finẽ principio. No. ꝙ orbis ĩ propoſito eſt circulus vel linea circũducta rediẽs ad idẽ punctũ a quo ĩcepit equaliter diſtans a medio. facit aũt homo ſtabilẽ ſui orbẽ ꝓcedẽs a deo tãꝙ a ſuo principio. trãſit ꝑ tꝑalia in quib⁹ nõ ſiſtit ſed redit ad deũ tanꝙ ad ſuũ finẽ ꝑ cõtẽplationẽ mẽtis.

Nec manet vlli traditus ordo
Niſi ꝙ fini iunxerit ortum:
Stabilemqꝫ ſui fecerit orbem

Proſa tertia libri tertii:

Vos quoque o terrena animalia
Tenui licet imagine. Veſtrum
tamen principium ſomniãtis.

Verumqꝫ illum beatitudinis finem licet minime perſpicaci: qualicunqꝫ tamen cogitatione proſpicitis: eoqꝫ vos ⁊ ad verum bonuꝫ naturalis ducit intentio: ⁊ ab eo eodem multiplex error abducit.

Conſidera nanqꝫ an per ea quibus ſe homines adepturos beatitudinem putãt: ad deſtinatum finem valeant peruenire: Si eniꝫ vel pecunia vel honores ceteraqꝫ tale quid afferant: cui nihil bonorum abeſſe videatur: nos quoque fateamur fieri aliquos horum adeptione felices.

Proſa tertia libri tertij

Vos quoqꝫ o terrena aĩalia. Iſta eſt tertia ꝓſa hui⁹ tertij in qua ⁊ ĩ alijs ſequẽtib⁹ oñdit ꝙ vera felicitas nõ cõſiſtit ĩ illis q̃ quidã putauerũt eẽ ſumma bõa ſed tñ eſt falſa felicitas in ipis. Et p̃mo ohñdit ea que dicta ſunt in metro adaptat ſpecialiter ad hoĩes: ⁊ cũ hoc ꝓponit intentũ ſuuꝫ. Secundo probat ſuum intentum ibi,

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Primũ igitur. dicit primo. dictum eſt ꝙ omnia repetunt ſuum finem: vos quoqꝫ o terrena animalia id eſt vos homines qui eſtis dediti terrenis: ſomniatis id eſt imperfecte cognoſcitis veſtruꝫ principium: licet tenui imagine id ē exilij ſimilitudine et proſpicitis illum verum finem beatitudinis: licet cognitione minime pſpicaci: tamē qualicūqꝫ cognitione coqꝫ id eſt ideo naturalis intentio ducit vos ad verum bonum: ⁊ multiplex error ab codē vos abducit. Et tūc ppo nit intentum ſuū dicens. Conſidera nāqꝫ o Boeti: an homines valeant puenire ad deſtinatū finē .i. ad beatitudinem per ea quibus putant ſe adepturos beatitudinem. ſi enim pecunia vel honores ⁊ cetera afferunt: quid id eſt aliquid tale cui nihil bonorum videatur abeſſe: nos fateamur aliquos fieri felices adeptōe hoꝝ bonoꝝ ſed ſi nō valent efficere id eſt facere quod pmittūt ⁊

Quod ſi neqꝫ id valent efficere quod promittunt boniſqꝫ pluribus carent: nonne liquido falſa in eis beatitudinis ſpēs deprehēditur. Primum igitur teipſum qui pauloante diuitiis affluebas iterrogo inter illas abundantiſſimas opes nunq̃ ne animum tuum concepta ex qualibet iniuria confudit anxietas. Boetius. Atqui in quā tam libero me fuiſſe animo: quin aliquid ſemp augeret reminiſci nequeo. P.

carent pluribus bonis: nonne liquido id eſt manifeſte falſa ſpecies beatitudinis in eis deprehenditur: quaſi diceret ſic. Nota principium omnium rerum quod eſt deus eſt vera beatitudo: vt poſtea patebit. Tale principium quaſi ſomniando cognoſcitur ⁊ difficulter ad ipſum deuenitur. non enim perfecte in preſenti ſtatu ipſum cognoſcimus: quia intellectus noſter habet ſe ad ipſum ſicut oculus noctue ad lumē ſolis: ex ſecundo methaphiſice. etiam ad talem beatitudinem cum difficultate peruenitur. vnde Alanus in anticlaudiano de plãctu nature ⁊ ſcientia dicit. Difficilis acceſſus ad hanc faciliſqꝫ receſſus. Acceſſus paucis caſus patet omnibus. Inq̃ vix aliquis tranſire valet. Valet omis ab illa declinare via. Que paucis peruia multis clauditur arta. Nimis intranti larga ruine.

Primum igitur teipſum qui pauloante. Hic philoſophia probat intentum ſuuꝫ ꝙ iſta bona non efficiant quod promittunt: ⁊ per conſequens in eis eſt falſa beatitudo. Et primo oſtendit hoc de diuitijs: poſt idem de alijs bonis. Primo ergo probat ꝙ diuitie non conferunt ſufficientiam quam videntur promittere: ⁊ propter quam appetuntur. Secundo probat ꝙ diuitie conferunt indigentiam. Tertio probat ꝙ indigentiam non auferunt. Secunda ibi. Atqui inquam tam libero me fuiſſe. Tertia ibi. Quis autem modus. Primo intendit talem rationem. In illis non coſiſtit vera felicitas que non reddunt hominem ſibi ſufficientem: ſed diuitie ſunt huiuſmodi: ergo ⁊ cetera. Maior eſt nota: quia felicitas eſt bonuꝫ ſufficientiſſimū nullius egēs: Minorem declarat in littera: ⁊ procedit philoſophia more dydaſcolico id eſt interrogando ⁊ reſpondendo. ⁊ dicit ſic. Primum igitur teipſum Boetiuꝫ interrogo: qui pauloante diuitijs affluebas id eſt abundabas: nunq̃ ne anxietas id eſt triſticia concepta ex qualibet iniuria confudit animum tuum inter opes abundantiſſimas. ⁊ reſpōdit Boetius. Atqui pro certo: ego nequeo reminiſci me fuiſſe tam libero aīo: quin ſp augeret. i. offenderet aliquo. ⁊ di. phia. Nonne tibi aliquid aberat qđ abeſſe nō velles

vel tibi aliquid aderat quod adeſſe noluiſſes. Reſpondet Boetius. Ita eſt inq̃. Tūc philoſophia concludit dicens. Ideo illius quod aberat preſentiam deſiderabas: huius autem quod aderat deſiderabas abſentiam. Dicit. Boe. confiteor inq̃. Et philoſophia inquit. Eget vero id eſt caret quod quiſqꝫ deſiderat. dicit Boetius Eget. ⁊ philoſophia. Qui vero eget aliquo non eſt vſquequaqꝫ ſibi ſufficiens. Dicit Boetius. minime ſupple eſt ſufficiens Et philoſophia. tu itaqꝫ hanc iſufficientiam ſuſtinebas plenus opib⁹. Cōcludit ergo phia ex cōceſſis dicens. Igitur opes nequeunt facere nihilo indigentem ⁊ ſibi ſufficientem. ⁊ hoc erat quod promittere videbantur. No. ꝙ omnis appetit⁹ eſt ratione carentie. vnde illud quod quis habet proprie non deſiderat: ſed magis amat. vnde Auguſtinus ix. libro de trinitate dicit. Iteꝫ appetitus quo quis inhiat rei cognoſcēde fit amor rei cognite: ideo dicit philoſophia. Eget vero quod quiſqꝫ deſiderat Nota philoſophia dicit. Qui eget non eſt ſibi ſufficiens. cōtra hoc diceret aliquis ſapiens eget: quia indiget bonis exterioribus ſine quibus viuere non poteſt: ⁊ tamen ſapiens eſt ſibi ſufficiens per Senecam. ix. epiſtola qui dicit. Sapiens ſeipſo content⁹ eſt. Ad hoc dicenduꝫ ꝙ ſapiens indiget quibuſdam ad viuendum: ſed ad beate viuendum ſeipſo contentus eſt. vnde dicit Seneca nona epiſtola. Sapiens ſeipſo contentus eſt ad beate viuendum ſed non ad viuendum. Ad viuendum enim multis rebus illi opus eſt: ſed ad beate viuendum tamen contentus eſt animo ſano erecto ⁊ deſpiciente fortunam.

Nonne quia aberat quod abeſſe non velles: vel aderat quod adeſſe noluiſſes. B. Ita eſt inq̃. Philoſophia. Illius igitur preſentiā: huius abſentiam deſiderabas. B. Confiteor inq̃. P. Eget vero īquit eo quod quiſqꝫ deſiderat. Boeti. Eget inq̃. Philoſophia. Qui vero eget aliquo: non eſt vſquequaqꝫ ſibi ipſe ſufficiens. Boetius. Minime inq̃. Phi. Tu itaqꝫ hanc inſufficientiam plenus inquit opibus ſuſtinebas. Boetius. Quid inq̃. Philoſophia. Opes igitur nihilo indigentem ſufficientemqꝫ ſibi facere nequeunt: ⁊ hoc erat quod promittere videbantur. Atqui hoc quoqꝫ maxime conſiderandum puto: ꝙ nihil habeat ſuapte natura pecunia: vt hi a quibus poſſidetur iuitis nequeat auferri. Boetius. Fateor iquit. Philoſophia. Quid ni fatere: cum eam quotidie valentior aliquis eripiat inuito. Unde eñ forenſes querimonie niſi quod vel vi vel fraude a nolentibus pecunie re

Atqui hoc quoqꝫ maxime. Hic probat philoſophia ꝙ diuitie conferunt indigentiam: ⁊ per cōſequens non conſiſtit in eis felicitas: cum felicitas ſit bonum ſine omni indigētia. Probat autem in littera ꝙ pecunia confert indigentiam per hoc: quia pecunia facit vt homo indigeat alieno preſidio quo pecuniam ſuam tueatur: ne per violentiam auferatur. vñ

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

ſubdit in litteras. atqui pro certe. ego puto hoc maxime conſiderandum ꝙ pecunia ni hil habeat ſuapte natura id eſt in ſua natura: vt nequeat auferri his inuitis id eſt no lentibus a quibus poſſidetur. dicit Boetius. Fateor inq̄. Et philoſophia. quid niſi fa teare: quaſi diceret oportet vt fatearis cum quotidie aliquis valētior id eſt fortior eri piat eam inuito id eſt nolenti. vnde enim ſunt querimonie forenſes id eſt iudiciales: niſi ꝙ pecūie erepte vi vel fraude repetuntur in iudicio. reſpōdet Boe. ita eſt inq̄. ⁊ philoſophia. Egebit igitur quiſq̄ preſidio id eſt auxilio extrinſecus petito quo tueatur ſuam pecuniā quā poſſet amittere. reſpondet Boetī. dubitari nequit. Tunc philoſophia cōcludit ex dictis dicens. Igitur res eſt relapſa id eſt mutata in contrarium. naʒ opes que putabantur ſibi facere ſufficiētes faciunt potius indigentes alieno preſidio:

Nota illud quod ꝑ violentiam acquiritur: poteſt per violentiam auferri: ſʒ pecunia per violētiam acquiritur: q̄a dicit Ariſto. primo ethicorum: ꝙ omnis pecunioſus eſt violētus: ergo violenter auferetur pecunia: propter quā violentiam fiunt querimonie forenſes. Ubi ſciēdum ꝙ forum eſt locus rerum venalium: ſed forus eſt locus exercendarum litium coram iudice: inde forenſis idem eſt ꝙ iudicialis.

petuntur erepte. Boetius. Ita eſt inquā. Philoſophia. Egebit igitur inquit extrinſecus petito preſidio quo ſuam pecuniaʒ quiſqʒ tueatur. Boe. Quis id inq̄ neget. Philoſophia. Atqui non egeret eo niſi poſſideret pecuniam quā poſſit amittere. Boeti. Dubitari inq̄ nequit. Philoſophia. In cōtrarium igitur relapſa res eſt. Nam que ſufficientes ſibi facere putabātur opes: alieno potius preſidio faciunt indigentes. Quis autē modus eſt quo pellatur diuitiis indigentia. Num enim diuites eſurire nequeunt. Num ſitire non poſſunt. Num frigus hybernum pecunioſorum membra non ſentiunt. Sed adeſt inquies opulentis quo famen ſatient: quo ſitim frigusqʒ depellant. Sed hoc modo cōſolari quidē diuitiis indigentia poteſt: ſed auferri penitus nō poteſt. Nam ſi hec hyās ſemꝑ atqʒ aliquid poſcēs opibus expletur maneat neceſſe eſt que poſſit expleri.

Quis autem modus eſt. Hic philoſophia probat ꝙ diuitie non auferunt indigentiam: ⁊ ſic per conſequens non conſiſtit in eis felicitas. ⁊ dicit quis eſt modus quo indigentia pellatur diuitijs. Nunquid diuites nequeunt eſurire: quaſi dicat ſic. nunquid nō poſſunt ſitire: quaſi dicat immo. Nunquid membra pecunioſorum non ſentiunt frigus hybernuʒ id eſt hyemale: quaſi dicat ſic. Sed tu inquies id eſt dices: opulentis id eſt diuitibus adeſt aliquid quo famen ſatient vt frigus repellant. Reſpondet philoſophia hoc modo. indigentia poteſt conſolari diuitijs: ſed penitus auferri non poteſt. Nam ſi hec ſcilicet indigentia ſemper hyans id eſt deſiderans et poſcens aliquid expletur opibus: Neceſſe eſt tamen vt maneat indigentia que poſſet expleri: quia quantuncunq̄ ſitis

diuitis vel fames mitigetur: adhuc diues poſt ſitiet ⁊ eſuriet: ⁊ quod nature nimiū ē auaritie nihil ſatis eſt. quare ſi opes non poſſunt ſubmouere id eſt repellere idigentiā ſed faciūt idigētiā: quid eſt. i. quō eſſe pōt ꝙ credatis eas p̄ſtare. i. dare ſufficiētiā. q. d. nullo modo debet credi. Nota ꝙ oīs indigentia vel eſt indigentia nature vel auaritie. Indigentia nature pauciſſimis ſuppleri pōt: eo ꝙ natura paucis minimiſq̄ contenta ē. vnde propter naturam non oportet multū querere diuitas: nec ꝑ diuitias indigentia nature amoueri pōt: ſicut nec ipſa natura mutari pōt. Indigentia vero auaricie eſt que nullo modo expleri poteſt: ⁊ ita diuitie eaʒ amouere nō p̄nt: iō plus augent: q2 dicitur. Auarus non iplebitur pecunia. Nota ꝙ diuitie non ſoluʒ non inducūt ſufficientiaʒ ſed nec iducūt ſapientiā: q2 dicit Seneca. Quid ꝓſunt ſtulto multe diuitie duʒ per eas nō poſſit fieri ſapiens.

Taceo ꝙ nature nimium quod auaritie nihil ſatis eſt. Quare ſi opes nec ſubmouere indigentiam poſſunt et ipſe ſuam faciunt: quid eſt ꝙ eas ſufficientiam preſtare credatis.

Metrum tertium libri tertii.

Quāuis fluēte diues auri gurgite
 Nō expleturas cogat auarus opes
Oneretqʒ baccis colla rubri littoris
Ruraqʒ centeno ſcindat opima boue.
Nec cura mordax deſerit ſuperſtitem
Defunctūqʒ leues nō comitantur opes.

Proſa quarta tertii libri.

Metrum tertium tertij libri.

Quanuis fluēte diues auri gurgite. Iſtud eſt tertium metruʒ huius tertij qd̄ dicitur archiloycū ab inuentore: iambicū a pede predominante cui coniungitur metruʒ elegiacū: in quo metro phīa inuehitur cōtra auaros quos in p̄nti vita ſollicitudo diuitiarū affligit ⁊ in morte dereliquit. ⁊ dicit q̄uis diues auarus fluente. i. abundāte auri gurgite. i. multitudine: cogat. i. cōgregat opes nō expleturas ſuā cupiditatē: ⁊ q̄uis diues oneret. i. premat colla ſua baccis. i. gemmis precioſis: rubri littoris. i. rubri maris: q2 gemme colliguntur in littore rubri maris: ⁊ q̄uis ſcindat. i. diuidat arando rura opima. i. agros fecundos: centeno boue. i. cum centū bobus: adhuc cura mordax id eſt ſollicitudo non deſerit ipʒ ſuperſtitē. i. viuētem: ꝙ pro ⁊ leues opes que leuiter tranſeunt non comitantur ipm defunctū. i. mortuū. No. circa litteram ꝙ gurges ſm Huguitionē ⁊ Iſidoruʒ in li. ethymologiaꝝ eſt locus altus. i. profundus in flumine: ⁊ in propoſito ſignat abundātē affluentiā auri. Item ſecundū Hugui. bacca ꝑ duplex c. inuenitur poſitum ꝓ fructu oliue vel lauri vel pro quolibet fructu. aliqñ aūt inuenit̄ pro gemma precioſa: ⁊ ſic ſumitur hic. Itē diues auarus duplici malo premitur. i p̄nti vita ſemꝑ ſollicitat̄: ⁊ poſt mortē nihil cū de diuitijs comitat̄: d̄ quo diuite loquitur Alanus in libro de planctu nature dicēs. Ut loculis varia nūmorū fercula donet. Impōit proprio diues ieiunia ventri. Item ioculatur ocellis diues in argēto: ſed venter philoſophari cogitur.

Proſa quarta tertij libri.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Sed dignitates. Iſta eſt quarta proſa huius tertij: in qua probat philoſophia ꝙ dignitates temporales non conferunt honorem ⁊ reuerentiam quã promittere videntur: ⁊ per conſequens non eſt in eis vera beatitudo. ⁊ primo proponit ꝙ dignitates faciunt honorabilem. ſecundo improbat illud ibi. Num vis. Primo dicit. Sed dignitates reddunt hominem honorabilem ⁊ reuerenduꝫ cui prouenerint.

Sed dignitates honorabilem reuerẽdumqꝫ cui prouenerint reddũt. Num eit vis ea magiſtratibus: vt vtentium mentibus virtutes inſerant vicia depellant. Atqui non fugare: ſed illuſtrare potius nequitiam ſolent. Quo fit: vt indignemur eas ſepe nequiſſimis hominibus cõtigiſſe. Unde catulus licet in curuli nonium ſedentem: ſtrumam tamen appellat. Uides ne quantuꝫ dedecus malis adiiciant dignitates. Atqui minus eorum patebit indignitas: ſi nullis honoribus inclareſcant. Tu quoqꝫ num tandem tot periculis adduci potuiſti: vt cum decorato gerere magiſtratum putares: cum in eo mentem nequiſſimi ſcurre delatoriſqꝫ reſpiceres. Non enim poſſumus ob honores reuerẽtia dignos iudicare quos ipſis honoribus iudicamus indignos.

Atſi quem ſapientia preditum videres:

Nota honor eſt exhibitio reuerentie alicui in teſtimonium virtutis ſicut accipitur ex quarto ethicorum. vel aliter. Honor eſt opinionis beneficiue ſignuꝫ: vt dicit Ariſto. ĩ libro rhethoricorũ. Quãdo eĩm opinamur nobis poſſe benefieri ab aliquo ipſum honoramus. Sed reuerẽtia eſt decẽs ac matura grauitas ſecundum Tullium. Num eſt vis ea magiſtratib⁹. Hic philoſophia improbat ꝑpoſitum quadruplici via. ſ. ꝙ dignitates nõ conferunt honorem ⁊ reuerentiam. Primo quia malis ſepe eueniũt. ſecundo quia per dignitates vicia improborum innoteſcunt. tertio qꝛ opinione hominum vileſcunt. quarto quia temporum mutatione ſplendere deſinunt. ſecunda ibi. In quo. tertia ibi. atqꝫ vt agnoſcas. quarta ibi. Sed hoc apud. Primo dicit. Num pro nunquid ea vis id eſt talis virtus eſt magiſtratibus id eſt dignitatibus vt inſerant virtutes mẽtibus vtentium eis: vt depellant vicia: quaſi diceret nõ. vnde ſubdit. Atqui pro certe dignitates non ſolent fugare nequitiã: ſed potius illuſtrare id eſt manifeſtare: quo fit id eſt propter quod fit: vt nos indignemur eas ſepiſſime cõtigiſſe hominibus nequiſſimis. vnde Catulus qui erat vir ſapiens ⁊ virtuoſus. Nonium qui erat homo vicioſus appellat ſtrumaꝫ: licet viderit ipſum ſedentem: in curuli id eſt in ſede dignitatis iudiciaria. vides igitur qͣtuꝫ dedecus dignitates adiiciant malis hominibus: ⁊ manifeſtãt eos eſſe contemptibiles a bonis. Atqui pro certe indignitas id eſt malicia eorum minus patebit: ſi nullis honoribus inclareſcant id eſt ſplendeant. O Boeti. nunquid tu potuiſti tot periculis adduci id eſt affligi: vt cuꝫ Decorato id eſt tali viro magiſtratũ gereres: cuꝫ in eo reſpiceres mentẽ nequiſſimi ſcurre ⁊ delatoris: qͣſi diceret

num poſſes eum vel reuerentia vel ea qua preditus eſt ſapientia non dignum putare. Boe. Minime. Philoſophia. Ineſt enim dignitas propria virtuti quã protinus in eos quibus fuerit adiuncta tranſfũdit: quod quia populares facere nequeunt honores: liquet eos propriam dignitatis pulchritudinem non habere. In quo illud eſt aduertendum magis. Nam ſi eo abiectior eſt quo magis a pluribus quiſqꝫ contemnitur: cum reuerendos facere nequeat quos pluribus oſtentat: deſpectiores potius improbos dignitas facit. verũ

nõ. Nunquid poſſumus iudicare dignos reuerentia: ob honores id eſt propter dignitates quos iudicamus indignos: ipſis honoribus id eſt dignitatibus .q.d. nõ. ⁊ ſi quem videres preditum ſapientia: licet non haberet dignitatem: nũquid poſſes eum non putare dignum reuerentia vel ſapientia qua preditus eſſet: quaſi diceret nõ poſſes eum iudicare indignum ſapientia ⁊ virtute ſua: quia propria dignitas ineſt virtuti quã virtus tranſfundit in eos qͥbus fuerit adiuncta. ⁊ quia populares honores hͦ facere nequeunt: liquet id eſt mãifeſtuꝫ eſt eos propriam pulchritudinem dignitatis non habere. Nota ex littera poteſt formari talis ratio Illud quod aduenies alicui non confert ⁊ non adueniens non aufert honorem illud nõ facit vere honorabileꝫ: ſed dignitates nõ conferunt honorẽ cui adueniũt: nec tollũt ſi nõ adueniũt: ergo ⁊c. minor probatur: qͣ honor ſequitur virtutem: ex. iiij. ethi. vnde vicioſuꝫ nullo honore dignum reputamus in quacũqꝫ dignitate fuerit: ſed ſolum virtuoſum etiam ſi non ſit in dignitate. cum igitur dignitates temporales non conferant virtutes nec tollant vicia: manifeſtuꝫ eſt ꝙ honorabilem non faciunt. Nota Catulus erat vir ſapiens ⁊ virtuoſus: qui Noniũ ſedentem in curuli ex animi indignatione vocabat ſtrumam: eo ꝙ viro tam malicioſo collata fuit dignitas. Eſt aũt ſtruma congeries humorum in collo. ſub hac aũt ſimilitudine ipſum appellabat ſtrumaꝫ: quia in pectore habuit cõgeriem viciorũ. Nota ꝙ rex Theodoricus voluit quendaꝫ noĩe Decoratuꝫ violenter tendere in magiſtratũ vt vna cũ Boe. rempublicam regeret: cuius nequitiaꝫ Boe. deteſtatus recuſauit ſibi aſſociari: propter quod Boe. multis iniurijs afflictus fuit a rege Theodorico. Nota ꝙ ſcurra ſecũdum Huguitioneꝫ idem eſt ꝙ lecator vel vaniloquus. proprie aũt dicitur qui ſequitur curiam gratia cibi. Nota ꝙ virtus facit homineꝫ reuerẽduꝫ ⁊ nobilem non dignitas: quia dicit Seneca. xliiij. epiſtola. virtus non accepit Platonem nobilem ⁊ reuerendum: ſed fecit. quis enim eſt generoſus virtuoſus ⁊ dignus niſi qui ad virtutem eſt bene diſpoſitus. Non facit hominem nobilem atrium plenum famoſis imaginibus ⁊ nummis: ſed animus ⁊ virtus ſupra fortunã ſurgens. In quo illud. Hic philoſophia probat ſecunda via ꝙ dignitates non faciunt hominem nobilẽ ⁊ honorabileꝫ: quia vicia improborum manifeſtant. di. in quo ſcilicet ꝙ dignitas aduenit magis illud eſt magis aduertendum: ꝙ ſi aliqͥs eo eſt abiectior id eſt vilior: quo id eſt qͣtomagis contẽnitur a pluribus: cum dignitas nequeat facere improbos reuerendos ipſos facit deſpectiores quos pluribus oſtentat: verũ pro ſed: hoc non eſt impune. i. dignitas nõ facit hec ipunita: qꝛ improbi parẽ vicẽ reddũt dignitatibus qͣs

VNiVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ípi commaculant ſua cogitatione: quaſi diceret ſicut dignitas maculat improbos: qꝛ eorum malitiam manifeſtat: ſic econtra improbi cōmaculant dignitates. No. per dignitates vicia improboꝝ innoteſcunt: quia principatus virum oſtendit. cum igitur vicium faciat hominē contemptibilem: tpalis dignitas aduenīēs improbis facit eos deſpectiores. vnde Juuenalis poeta. Omne animi vicium tanto deſpectius in ſe crimen habet: quanto q̄ peccat maior habetur. ⁊ Seneca. loco ignominie apō indignum ē dignitas.

Atq; vt agnoſcas veram illam reuerentiam. Hic philoſophia ꝓbat tertia via ꝙ dignitates non faciunt reuerendum: quia opinione hoim vileſcunt. qui enim dignitatibus fungūtur: q̄uis a ſuis honorentur: tamē apud extraneos homines non curantur: vt ab illis qui ſunt alterꝰ dioceſis. vnde di. Atq; ꝓ certe vt tu agnoſcas verā reuerentiam que eſt beatitudo non poſſe contingere alicui homini: per has dignitates vmbratiles. i. tranſitorias ad modum vmbre. ſic collige. ſiquis

non impugne. Redeunt namq; improbi parem dignitatibus vicem: quas ſua contagione commaculāt. Atqui vt agnoſcas veram illam reuerentiam per has vmbratiles dignitates non poſſe contingere: ſic collige. Si quis multiplici conſulatu functus i barbaras nationes forte deuenerit: venerandum ne barbaris honor facit. Atqui ſi hoc naturale munus dignitatibus foret: ab officio ſuo quoquo gentium nullo modo ceſſarent. Sicut ignis vbiq; terrarum nunq̄ tamen calere deſiſtit. Sed quoniam id eis non propria vis: ſed hominum fallax annectit opinio: vaneſcunt illico cū ad eos venerint: que dignitates eas eſſe non eſtimāt. Sed hoc apud exteras nationes. Inter eos vero apud quos orte ſunt: num perpetuo perdurant. Atqui p̄fectura magna olim poteſtas nūc inane nomē: et ſenatorii cenſus grauis ſarcina. Siquis quondā populi curaſſet annonam magnus habebatur: nunc ea prefectura quid abiectius. Ut enim pauloante diximus: quod nihil hab; proprii decoris opinione vtentium: nunc ſplendorem accipit: nūc amittit. Si igitur reuerēdos facere nequeūt dignitates: ſi vltro improborum contagione ſordeſcunt: ſi mutatione temporum ſplendere deſinunt: ſi gentium eſtimatiōe vileſcunt: quid eſt quod in ſe expetende pulchritudinis habeant nedum alius preſtent.

homo functus id eſt vſus multiplici conſulatu id eſt dignitate: deuenerit forte in barbaras nationes id eſt extraneas gentes facit ne honor conſulatus ipſum venerandū barbaris: quaſi diceret non. Atqui pro certe. ſi hoc ſcilicet facere reuerendum barbaris eſt naturale munus dignitatibus: nullo modo ceſſarent ab officio ſuo quoquo id eſt quocunq; loco gentium: ſicut ignis vbiq; terrarum nunq̄ deſiſtit calere id eſt cremare. Sed quoniam id ſcilicet reuerendum facere eis annectit fallax opinio hoim ⁊ non propria vis illico id eſt ſtatim vaneſcunt cum ad eos venerint: qui non eſtimant eas eſſe dignitates: ſicut ſunt nationes barbarice id eſt extranee. No. ꝙ res nō deſtituitur a ſua propria operatione. cum enim operatio ſit finis habentis operationem: ſecundo celi ⁊ mundi: res deſtituta a ſua operatione deſtitueretur a ſuo fine: ⁊ ſic eſſ; fruſtra. Si ergo facere reuerendum eſſet naturalis operatio dignitatum: vbiq; gentiū facerent hoiem reuerendum. ſed videmus ꝙ dignitates que faciunt aliquē reuerendū apud ſuos: apud extraneos non faciunt ipm reuerendū. Sed hoc apud exteras nationes. Hic philoſophia probat quarta via que ſumitur ex hoc ꝙ dignitates temporū mutatione ſordeſcunt. quod enim magna olim fuit dignitas: moderno tpe pro nihilo reputatur. vnde dixit. Sed hoc quod dixi verum eſt apud exteras nationes id eſt extraneas: ſed inter eos apud quos dignitates orte ſunt, non perpetuo durant. Atqui pro certe nam prefectura olim erat magna poteſtas apud romanos: ſed nunc eſt inane nomen: ⁊ cenſus id eſt precioſitas ſenatorij nunc ē grauis ſarcina: que olim erat magna dignitas: ⁊ ſiquis quondā curaſſet annonā populi qui dicebatur p̄fectus ānone: ille magnus habebatur: nūc ea p̄fectura quid eſt abiectius. q. d. nihil. vt eīm pauloante diximus nihil eīm habet proprij decoris qđ opinione vtentiū: nūc accipit ſplēdorē: nūc amittit. ⁊ nūc epylogat di. Igitur ſi dignitates nequeunt facere reuerēdos: vt patet ex prima via: ſi ſordeſcūt contagione. i. vicio improborum: vt patet ex ſecūda via: ſi deſinunt ſplēdere mutatione temporū vt docet quarta via: ſi vileſcunt eſtimatione gentiu; vt patet ex tertia via: q̄d eſt qđ habeant in ſe expetēde id eſt deſiderāde pulchritudinis nedu; alijs p̄ſtēt. q. d. nihil habēt in ſe pulchritudinis: ⁊ ideo nec eā alijs preſtare poſſunt.

Nota ꝙ prefectura quōdam erat magna dignitas apud romanos. ⁊ dicitur ille p̄fectus q̄ ceteris magiſtratibus p̄fuit: ⁊ oīs dignitates in ciuitate romana āteceſſebat. Sed poſtq̄ Julius ceſar imperiū inuaſerat talis dignitas ad impatore; transferebatur ⁊ diminuebatur eius poteſtas: ita ꝙ nomen illius dignitatis manſit ſine re. Item ſenatoria dignitas magna fuit apud romanos: quia officium ſenatorum prius fuit honeſtum ſcilicet vtiliter cōſulere reipublice: ſed poſtea cōpulſi fuerunt ſenatores ad ſeruiendum voluntati principis i damnu; reipublice.

Metrum quartum tertii libri.

Uāuis ſi tyrio ſuperbus oſtro
Comeret: et niueis lapillis.
Inuiſus tamen omnibus vigebat
Luxurie nero ſeuientis.
Sed quondam dabat improbus verēdis

Metrū. iiij. tertij libri. Uāuis ſe tyrio ſuperbus oſtro. Hic incipit quartū metru; huiꝰ tertij qđ dī metrū valētinū ab iuētore: dactilicū a pede p̄dn̄ante: tetrametrū a nūero pedū: i quo metro P. cōfirmat p exēplū ꝙ dignitates nō faciūt vere reuerēdū: ⁊ p cōſeq̄ns nō ē btitudo q̄renda i eis: qꝛ dignitates adueniebāt Neroni q̄ peſſimꝰ erat: ⁊ ab eo alijs cōferebāt. ꝙ. d. i littera q̄uis ſupbꝰ Nero ſeuiētis luxurie comeret. i. ornaret ſe: oſtro, tyrio. i. pur

Patribus indecores curules.
Quis illos igitur putet beatos
Quos miſeri tribuunt honores.

Proſa quinta tertij libri.

An vero regna regumq; familiaritas efficere potentem valent. Quid ni quando eorum felicitas perpetuo perdurat. Atqui plena eſt exemplorum vetuſtas: plena etiaʒ preſens etas qui reges felicitatem calamitate mutauerint. O preclara potentia que nec ad conſeruationem quidem ſui ſatis efficax inuenitur. q̄ ſi hec regnorum poteſtas beatitudinis autor eſt: nonne ſi qua parte defuerit felicitatez minuat: miſeriam importet. Sed q̄uis late humana tendantur imperia: plures neceſſe eſt gentes relinqui: quibus regum quiſque non imperet.

purpura tincta in ſanguine tyri: ꝛ q̄uis comeret ſeniueis lapillis id eſt albis margaritis tamen ipſe vigebat omnibus inuiſus id eſt odioſus. nam improbus Nero dabat verendis patribus id eſt reuerendis ſenatoribus: curules. i. tales dignitates ꝓpter quas ſedebant in curulibus indecores: q2 ab indigno dabātur. Quis igitur putet. i. reputet illos honores beatos quos miſeri. i. improbi ꝛ vicioſi tribuūt. q. d. nullus. No. di. Neronem ſententis luxurie: q2 ep̄s linquoñ. nomine Preculſus narrat q̄ Nero oīa theatra ytalie ꝛ grecie perluſtrans aſſumpto vario decore veſtitus cytharistas: tragidas: ꝛ aurigas ſepe ſupaſſe viſus ē tantis libidinibus exagitatus: vt nec a matre nec a ſorore abſtinuiſſe videbatur reuerētia cōſanguinitatis. virū in vxorez duxerat ꝛ ip̄e a viro i vxorez receptus eſt. ꝛ fuit luxurie tā ineffrenate: vt retibus aureis piſcaret̄ q̄ purpureis funibus extrahebātur: ꝛ lauabāt ea frigidis ꝛ calidis vnguentis q̄ nunq̄ minuſq̄ mille talētia confecit: ꝛ nihilominꝰ ip̄e Nero tā vicioſus dignitatez imperialē adeptꝰ eſt: imo etiam alijs dignitates largitus eſt.

Proſa q̄nta libri tertij. An vero regna. Hec eſt quinta ꝓſa huius tertij i qua oñ dit phia q̄ regnuʒ ꝛ regni familiares non conferant veram potentiam quam promittunt ꝛ propter quam appetuntur. Et primo oſtendit veram potentiam non eſſe in regnantibus. ſecundo q̄ non in regum familiaribus. ibi. Nam quid ego. q̄ autem in regnantibus non ſit vera potentia: ꝛ percōſequens nec beatitudo probat quattuor vijs. prima ſumitur ex paruitate durationis regnantium. ſecunda ſumitur ex paruitate extenſionis. tertia ex annexione timoris. quarta ex defectu ſecuritatis. ſecunda ibi. q̄ ſi hec. tertia ibi. expertꝰ ſortis. quarta ibi. Atqui vellent. primo proponit intentū per modū queſtionis di. An regna ꝛ regum familiaritas valent efficere potentem: ꝛ reſpondet ironice. quid ni. i. quare non efficerent potentem quando eorum felicitas. i. poteſtas: perpetuo perdurat: qđ ſupple nunq̄ contingit. vnde ſubdit. atqui pro certe vetuſtas plena eſt exēplorum ꝛ etiā preſens etas: q̄ reges mutauerint ſuā felicitatē calamitate. ꝛ ſubdit. O pre

clara eſt potentia loquendo ironice que nec inuenitur ſatis efficax ad conſeruationez ſui. Nota nulla felicitas perpetuo ꝑdurat ſaltem tempꝛalis. hoc patuit prius exemplo vetuſtatis poſito de Creſo rege lidorū. hoc etiā patet exēplis eoꝝ qui erāt tēpore Boe. ſicut de imperatoribꝰ romanis qui crebro circa tēpora ſua mutabant̄: nunc bellis: nūc inſidijs oppreſſi vel alio modo obiecti. ꝛ idē teſtat̄ Gaufredus in poetria di. Hoc vnū preſcire potes q̄ nulla poteſtas. Eſſe moroſa poteſt ſi vis exēpla priores. Reſpice fortūas eius cui illa prioꝝ. Florida proſperitas minos ſubuertit athenas. Qđ ſi hec regnoꝝ poteſtas. h oſtēdit q̄ poteſtas regia ñ eſt vera poteſtas: nec beatifica ꝓpter paruitatē extēſiōis eius di. q̄ ſi hec poteſtas regnoꝝ ē auctor. i. cauſa beatitudīs: nōne ſi qua ꝑte defuerit regia poteſtas ipſa minuat: felicitatē importet. i. inducat miſeriaʒ q. d. ſic. ƀ q̄uis hūana imperia late tendātur: tamē neceſſe eſt plures gētes relinqui: quibus quiſq; regum non impet. nō eniʒ poteſt eſſe q̄ vnus omnibus impet.

Qua vero parte beatos faciēs deſinit poteſtas hac impotentia ſubintrat que miſeros facit: hoc igitur modo maiorem regibus ineſſe neceſſe ē miſerie portōem. Exptus ſortis ſue periculoruʒ tyrannus regni metus pendentis ſupra verticez gladij terrore ſimulauit. Que eſt igitur hec ptās q̄ ſolicitudinuʒ morſus expellere: que formidinum aculeos vitare nequit. Atqui vellēt ipſi vixiſſe ſecuri: ſʒ nequeūt. Dehinc de poteſtate gloriantur: an tu potentem cēſes: quē videas velle quod nō poſſit efficere.

Qua vero pte beatos faciens deſinit ptās hac parte ſubintrat impotentia faciēs miſeros: hoc ergo modo neceſſe eſt in regibus eſſe maiorem portionem miſerie q̄ felicitatis: cuʒ in maiori parte ſint impotentes. Nota q̄ ſi poteſtas regia efficit beatū: ergo vbi eſt defectus poteſtatis regie: ibi erit defectus beatitudinis. cum igitur plures ſint gentes ſuper quas non eſt poteſtas vnius regis q̄ que ſubiaceant ſue poteſtati: ſequitur q̄ rex in maiori parte erit miſer ꝛ non beatus. igitur in poteſtate regia non conſiſtit vera beatitudo. Exptus ſortis. hic oſtendit q̄ in regnātibus nō ſit vera poteſtas; ꝓpter annexionem timoris per exemplū di. quidam tyrannus: ſcʒ dyonīſius expertus ſue ſortis. i. fortune quantū eſſet anxia: periculoꝝ metus. i. timoris ſui: ipſe ſimulauit. i. ſimilitudine demonſtrauit terrore gladij ſupra verticem pendentis. Que eſt igitur hec poteſtas que nequit expellere: morſus id eſt corroſiones ſollicitudinum: nec poteſt vitare aculeos id eſt ſtimulos: formidinum id eſt timorum: quaſi diceret exilis id eſt parua eſt talis poteſtas. Nota q̄ Dionyſius fuit quidam rex qui cum requireretur a quodam ſuo familiari: quare ſemper triſtaretur: cum tamen ſemꝑ haberet beatam vitam. Iſte Dionyſius volens ſibi deſignare cauſam ſue triſticie iuſſit eum poni inter epulas lautas: ꝛ ſibi ſupra verticem iuſſit ſuſpendi gladium acutū tenui filo. Iſte viſo gladio perterritus epulari neq; letari potuit. cui dixit dionyſius. Talis enim eſt vita mea quā tu beatam putabas. ſemper enim mortem mihi imminentem preuideo. Conſidera ergo quomodo felix eſſe poterit qui timere non deſinit.

Atqui vellent ipſi. Hic philoſophia oſtendit ideʒ quarta ratione que ſumitur ex defectu ſecuritatis dicens. Atqui pro certe ipi reges vellent vixiſſe ſecuri: ſed nequeunt

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

id eſt non poſſunt: dehinc id eſt ex quo ſequitur φ ſecuri eſſe nō poſſūt qūo gloriantur de ſua poteſtate quod nō eſt faciēdū. quod probat di. An. i. nūquid tu potentē cenſes ideſt iudicas illū quē videas efficere. i. perficere velle quod nō poteſt. q. d. non eſt potens. An. i. nūquid illū cenſes potētē: qui ambit. i. circūdat latus ſuū ſatellite. i. multitudine: qui plus metuit illos quos ipſe terret: qui vt videatur potens ſitus. i. locatus eſt in manu ſeruientiū. q. d. non eſt potens. No. ex littera pōt formari talis rō. Illud quod non facit hominem ſecuruʒ hoc non facit vere beatuʒ: ſed potentia temporalis ē huiuſmodi: igitur ꝛ cet. Cōſequentia eſt nota: qꝛ φ̄to maioꝛ potentia: tanto minoꝛ ſecuritas. Nota reges ſecuri eſſe non pñt: quia icommoditates imminentes non poſſunt nō formidare. Narrat eciʒ Valerius de Dionyſio ſupra dictꝰ: φ intantum timuit tonſores barbarum φ filias ſuaſ docuit tōdere barbas. ipſis autem ſeneſcētibus precepit vt barbaʒ ꝛ capillos ſibi aburerent: ꝛ lectum cubicularem i lata foſſa fecit: in quem ſe ligneo ponte recepit: quia ſatellites ꝛ barbaros timuit. Naʒ quid ego de regum. Hic phia oñdit φ in familiaribus non conſiſtit vera potentia. Secundo excludit quandam obiectioneʒ ibi. An preſidio. Probat ergo φ familiaritas regum non facit eſſe vere potenteʒ: cum hmōi familiaritas non poſſit retineri ad nutum: ꝛ ipſa retenta frequenter vergit i nocumentū. d. ergo. Naʒ quid ego differā. i. dicam de familiarībꝰ regū: cuʒ ipſa regna demonſtrem eſſe tante ibecillitatis: quos. ſ. familiares regū: regia ptās incolumis. i. ſana ſepe proſternit: ꝛ ipſa regia ptās lapſa ēt ꝓſternit ipſos. Qūo aūt regia ptās icolumis deſtruat ſuos familiares docet ꝑ exempla dicens. Nero coegit Senecā familiarem ſuū p̄ceptorem. i. magiſtrum ad arbitrium eligende mortis. Anthoniꝰ impatoꝛ obiecit gladijs militū Papinianū ſuū familiarē diu potentē inter aulicos. atqui pro certe vterq; Seneca ꝛ Papinianus voluerunt renūciare ſue potentie ꝓpter crudelitatē pricipū voluerunt ſe ſubtrahere ab eis: quoꝝ duoꝝ Seneca conatꝰ ē opes ſuas tradere Neroni vt ipʒ placaret: ꝛ voluit ſe conferre in ociū. i. in vitā ſolitariā: ſ; dū ipa moles. i. magnitudo potētie trahit ipſos ruituros. i. caſuros: neuť effecit qᵒ voluit. q̄ ē ꝗ iſta potentia quā hñtes ꝑtimeſcunt: quā cū habere velis nō ſis tutus: vt cū deponere

re. Potenteʒ cenſes: qui ſatellite latus ā=bit. Qui quos terret: ipſe plus metuit. Qui vt potens eſſe videatur: in ſeruientium manu ſitus eſt. Naʒ quid ego de regum familiaribus diſſeraʒ: cum regna ipa tante imbecillitatis plena demonſtrem. Quos quidem regia poteſtas ſepe incolumis: ſepe auteʒ lapſa proſternit. Nero Senecam familiarem p̄ceptoremq; ſuum ad eligende mortis coegit arbitrium. Papinianum diu inter aulicos potentē militūʒ gladiis Anthonius obiecit. Atqui vterq; potentie ſue renunciare voluerunt: quoruʒ ſeneca opes etiā ſuas tradere Nerōi: ſeq; in ocium conferre conatus eſt. Sed dum ruituros moles ipſa trahit; neuter quod voluit effecit.

---

cupias vitare nō poſſis: vt patuit de Seneca ꝛ Papiniano. Nota Nero fingebat ſe magiſtrum ſuum Senecam timere poſtφ̄ impatoꝛ factus eſt ſicut in puericia. vnde mādauit ſibi vt genus mortis eligeret: quia viuere nō poſſet. Seneca cibo ꝛ potu ſaciatus aperire fecit venam ꝛ bibens de anulo venenoſo interijt. Atqui enim potentes ꝛ nobiles ſub gemma anuli venenum portabant: vt ſiquid aduerſi eis contigiſſet: ad mortem confugerent. Itē Anthonius exiſtēs impatoꝛ in ſuos tyrāniçauit: q̄ Papinianuʒ familiarē ſuum diu inter aulicos potenteʒ gladijs militū occidi fecit: ex q̄bus pʒ qūo regia poteſtas incolumis ſepe ſuos familiares ꝓſternit. Quomodo autē regia poteſtas lapſa proſternat ſuos familiares: ex h̄ pʒ. cum enim familiares imitantur regiam poteſtatē: neceſſe eſt vt ipſa deficiēte: etiā ipſi familiares deficiant. An p̄ſidio ſunt. Hic philoſophia excludit obiectionem. Poſſet eniʒ aliq̄s dicere: φ homo pōt cōſeruari in ſua potentia per amicos. vnde φ aliqui perdunt poteſtateʒ eſt ꝓpter defectū amicoꝝ: hoc excludit philoſophia di. φ hoc nō pōt eſſe veꝝ de amicis qui fortuna ꝯciliātur. de amicis aūt q̄ virtute cōciliantur nō eſt hic loquēdum: cū non cōputētur inter bona fortune: de q̄bus h̄ loquitur. vñ dicit in littera. An p̄ſidio. i. auxilio ſunt amici quos nō virtus ſed fortuna cōciliat. q. d. nō. hoc ꝓbat ꝑ locū ab oppoſitis ſic. Quē felicitas. i. fortuna fecit amicū: illū infortuniū faciet inimicū. que vero peſtis eſt efficatioꝛ ad nocendū φ̄ familiaris inimicus. q. d. nulla: qꝛ inimicitiā illius cauere nō poſſumus: cuʒ ei conſtent ſecreta noſtra ꝓpter familiaritateʒ. Nota de amicis ſophiſticis loquit̃ Seneca. ix. epl'a. Qui vtilitatis cauſa aſſumptus fuerit tandiu placebit φ̄diu vtilis fuerit. amicorum turba florētes circūſedit: ſed circa euerſos ſolitudo eſt. vñ poeta. Nam precio q̄ſitus amoꝛ cuʒ munere ſedit. Inφ̄tum durat largitio durat amicus. alter poeta. Dū fortuna tonat fugientes terret amicos. Nam quis amet quis nō vera ꝓcella docet. ꝛ alter poe. Duʒ çephirus flabat multis cōmitabar amicis. Aſt oēs aquilo turbine flāte fugat. ꝛ Horati. Horrea formice nunφ̄ ad inania tendūt. Nullꝰ ad amiſſas ibit amicus opes. φ aūt familiaris inimicis multū noceat di. poeta. Plus nocet vt noſtis ad cuncta domeſticus hoſtis. Et res ipſa docet qualiter ipe nocet.

Que eſt igitur iſta potentia quā pertimeſcunt habentes: quā nec cum habere velis tutus ſcis: et cum deponere cupias vitare non poſſis. An p̄ſidio ſunt amici: quos nō virtus: ſed fortuna conciliat. Sed queʒ felicitas amicuʒ fecit: infortuniuʒ faciet inimicum. Que vero peſtis efficacioꝛ ad nocendum φ̄ familiaris inimicus.

Metrum quintum tertii libri.

Ui ſe volet eſſe potentem
Animos domet ille feroces.

Metrum quintum tertij libri.

Ui ſe volet eē potēteʒ. Hic icipit metꝝ. v. hꝰ tertij qᵒ dr̄ ꝑamātícū ab iuētore
q anapeſticū a pede ꝑdñante: catalecticū: qꝛ vna ſyll'a deficit ad metri ꝑfectōeʒ
In qᵒ metro. p. oñdit qūo v̄a potētia ſit acq̄rēda. d. φ v̄a potētia ꝯſiſtit i repmēdo vitōſos morꝰ l' ꝯcupiſcētias iordiataſ: qꝛ ſine h̄ nullꝰ ē v̄e potēs φ̄tūcūq; dñet. d.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Ergo ille qui volet eſſe potentem domet animos feroces id eſt crudeles: quia crudelitate homo aſſimilatur feris: nec ſummittat colla victa libidine id ē concupiſcētie: fedis habenis id eſt vicioſis motibus. licet enī tellus indica id eſt terra indie: tremiſcat tua iura longe. i. licet ptās tua extendat ſe ad indiam: ⁊ licet tibi ſeruiat vltima thile que eſt inſula vltra britaniā vbi ſol facit ſolſticiū eſtiuum: ⁊ vltra nō ꝓgreditur: tñ nō poſſe pellere atras curas id ē obſcuras ſollicitudīes: ⁊ fugare miſeras querelas ꝓuenientes ex aduerſitate fortune nulla eſt potentia. No. ꝙ vere potens eſt qui ſenſualitatem ſubiicit rationi. vnde Sene.

Si vis oīa tibi ſubiicere ſubiice te rationi. Multos enī reges: ſi ratio te rexerit. ⁊ Ariſto. iij. ethicorū. d. Quēadmodū puerum oportet viuere ſecundum precepta pedagogi: ita oportet concupiſcibile conſonare rationi. Itē Sene. Magnū imperiū regit qui ſibi ipi dñatur. Fortior eſt qui cupiditatem vincit ꝙ qui hoſtē ſubicit. Eſt enim difficillimum vincere ſeipſum. et Salomon. fortior ē expugnator animi expugnatore vrbium.

Nec victa libidine colla
Fedis ſummittat habenis:
Etenim licet indica longe
Tellus tua iura tremiſcat
Et ſeruit vltima thyle.
Tamen atras pellere curas
Miſeraſqȝ fugare querelas
Non poſſe: potentia non eſt.

Proſa ſexta libri tertii.

Loria vero ꝙ fallax ſepe ꝙ turpis eſt. Unde non iniuria tragicus exclamat. O gloria: gloria milibus mortaliū: nihil aliud facta niſi auriū inflatio magna. Plures enim magnū ſepe nomen falſis vulgi opinionibus abſtulerūt: quo quid turpius excogitari poteſt.

Proſa ſexta tertij libri.

Loria vero ꝙ fallax. Iſta eſt ſexta proſa huius tertij: in qua phia oſtendit ꝙ gloria mundana non ſpectat ad veram beatitudinem nec facit vere beatum. Et primo oſtendit hoc de gloria proprie virtutis. ſecūdo de gloria que ꝓuenit ex nobilitate ſanguinis. ibi. Iam vero. Primo oſtendit intentum de gloria que prouenit ex laude falſe virtutis. Secundo de illa gloria que ex veris meritis procedit. ibi. q̄ ſi etiam. Primo oſtendit talem rationem. Illud quod eſt fallax non ſpectat ad beatitudinem nec facit beatum: ſed gloria falſe acquiſita eſt fallax: igit ⁊ cetera. vnde di. in lit. Gloria vero ꝙ fallax eſt ⁊ ꝙ turpis ſupple ſatis patet. quod autē ſit fallax ꝓbat auctoritate cuiuſdam poete qui tragedias compoſuit di. Unde quidam tragicus exclamat: ⁊ ponit auctoritatem eius in greco que tantum ſonat in latino. O gloria: gloria in milibus mortalium nihil aliud facta eſt ꝙ magna aurium inflatio. Quod manifeſtat dicens. Plures enim magnum nomen id eſt gloriam abſtulerunt id eſt falſe receperunt falſis opinionibus vulgi. ⁊ oſtēdit ꝙ huiuſmodi gloria ſit turpis dicēs Quo ſcilicet iam dicto ſcilicet habere gloriam falſis opinionib⁹: quid turpius excogi

tari poteſt: quaſi diceret nihil. Nam qui falſo predicātur id eſt laudantur: neceſſe eſt vt ipſi erubeſcant ſuis laudibus. No. ꝙ ſecundū Tullium gloria eſt frequens fama cū laude. ⁊ eſt duplex vana ⁊ vera. Uana gloria eſt que nullo conficiente procedit in eſſe. Uera eſt que nullo conficiente non procedit in eſſe. Fama autem eſt cognitio alicuius non ſolum in propinquo: ſed etiam in remoto. Nota ꝙ fama inducit falſam gloriā: falſa gloria erubeſcentiā. Nam erubeſcentia eſt crimen inglorationis cauſatum ex aliquo turpi perpetrato. Cum autem aliquis ſe cognoſcat falſe acquiſiſſe gloriam: tunc hoc timet manifeſtari: ex cuius manifeſtatione incidit in gloriationē ⁊ verecundiam. Que ſi etiā meritis cōqueſite. Hic phia ꝓbat ꝙ gloria meritis acquiſita nō ſpectat ad beatitudinē intendens talem rationē. Illud non ſpectat ad beatitudinem de quo nulla eſt cura ſapienti. ſed de gloria etiam meritis acquiſita nulla ē cura ſapiēti: ergo ⁊c. Maior eſt nota. Nā ſapiens maxime curat beatitudinē cū ſit maxime felix. x. ethicorum. minorem ponit in littera di. Que ſcilicet laudes ſpectantes ad gloriam. licet ſint conqueſite meritis: quid tamen adiecerint conſcientie ſapientis qui bonū ſuum metitur non rumore populari: ſed veritate conſcientie. q. d. nihil. ſecundo ꝓbat idē per locum ab oppoſitis dicens. Quod ſi pulchrum eſt ꝓpagaſſe nomen: ergo miſerū eſt nomen non propagaſſe. ſed cum pro magna parte terrarū neceſſe ſit nomē nō eſſe propagatum: neceſſe eſt pro maiori parte miſerū eſſe. dicit ergo. Quod ſi hoc ipſū pulchrū videtur. ſ. propagaſſe id eſt diuulgaſſe: nomen id eſt gloriā: conſequens eſt vt iudicetur fedum non extendiſſe nomen. ſed ſicut pauloante diſſerui neceſſe eſt eē plures gentes ad quas fama vnius hominis nequeat peruenire: fit id eſt contingit vt pro maxima parte terrarum ille videatur inglorius quem tu eſtimas glorioſum. Et quia aliquis diceret ſufficit ad beatitudinem ꝙ homo ſit glorioſus in populo ſuo habendo fauorem populi: dicit phia inter hec bona que ſunt in operatione virtuoſa non puto gratiam popularem dignam commemoratione: que nec iudicio recte rationis prouenit: nec vnꝗ̄ firma perdurat. Nota ꝙ ſapienti non eſt cura de gloria: quia di. Macrobius. Sapiens fructum in conſcientia ponit. Stultus autem in gloria. ⁊ Senece. Conſcientiam potius ꝙ famam attende. ſed pleriqȝ famā: pauci conſcientiam verētur. Nota ꝙ fama popularis nō prouenit ex recto iudicio rationis. plus enim po

Nam qui falſo predicātur: ſuis ipſi neceſſe eſt laudibus erubeſcant. Que ſi etiam meritis conqueſite ſint: quid tamen ſapientis adiecerint conſcientie: qui bonum ſuum non populari rumore: ſed conſciētie varietate metitur. Quod ſi hoc ipſum propagaſſe nomen pulchrum videtur: conſequens eſt vt fedum non extendiſſe iudicetur. Sed cum vti pauloante differui plures gentes neceſſe ſit eſſe ad quas vnius fama hominis nequeat peruenire fit: vt quem tu eſtimas glorioſū eſſe: pro maximā parte terrarum videatur inglorius. Inter hec vero popularē gratiā nec cōmemoratione quidem dignā puto

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
CREDOS.USAL.ES

pulus ſequitur inclinationem ſenſus ꝙ iudicium rationis. Nec etiam fama eorum ꝑpetuo durat: quia ſecundū diuerſas paſſiones vulgi variatur fama populi. vnde vulgares iudicant ſecundum concupiſcentiam non ſecundum rei veritateꝫ. ꝓ tanto ſimiles ſunt auibus: quarum intuitum nox illuminat ⁊ dies cecat: ex quarto huius ꝓſa quarta. Jam vero ꝙ ſit inane ꝙ futile. Hic probat ꝙ gloria proueniens ex nobilitate ſanguinis etiam non ſpectat ad veraꝫ beatitudinem. ⁊ primo oſtendit vanitatem huiuſmodi glorie. ſecūdo oſtendit q̄d boni ſit in nobilitate ibi. Quod ſi quid. dicit p̄io. Jam vero quis non videat ꝙ inane ꝙ futile id eſt labile ſit nomen nobilitatis. q. d. manifeſtū eſt q̄. ſ. nobilitaſ: ſi refertur ad claritudinē. i. ad gloriam aliena eſt ab illis qui ſe nobiles eſſe gloriātur: quod ꝓbat per diffinitionem nobilitaſ̄ di. Nāqꝫ nobilitas videtur eſſe quedam laus veniens demeritis parentum: ꝙ ſi predicatio id eſt laus facit claritudineꝫ: neceſſe eſt vt illi ſint clari q̄ predicantur id eſt laudantur. huiuſmodi autē ſunt parentes non tu. quare ſi non habes tuam claritatē: que ex laude tua ꝓueniat: aliena claritudo non efficit te: ſplendidū id eſt glorioſum. Notandum ꝙ nobilitas ſanguinis eſt inane ⁊ futile nomen: quia nihil vere nobilitat hominem: niſi virtus. vnde Alanus in libro de planctu nature ⁊ ſcientia. Quid tibi nobilitas quid clarū nomē auorum. Si ſeruus vitijs factus es ipſe tuis. Item nobilis eſt enim ſiquis virtute refulget. Degener eſt ſolus cui mala vita placet. ⁊ pauper Henricus. Non preſigne genus non clarum nomen auorꝫ. Sed probitas vera nobilitate viget. ⁊ Seneca. Nemo eſt melior altero: niſi qui rectius ingenium hꝫ altero: ⁊ ad bonas artes aptius. Quod ſiquid eſt in nobilitate. Hic oſtendit cuiuſmodi bonū ſit in nobilitate di. Siquid bonum eſt in nobilitate: illud ſolum eſſe arbitror vt nobilibus videatur impoſita neceſſitudo: ne a virtute maiorum id eſt progenitorum degenerēt ſupple ꝑ mores vicioſos. melius eſt enim a patre ignobili deſcendere ⁊ morigeratum eſſe: ꝙ a nobili ⁊ per vicia degenerare. Notandum ꝙ gloriandum non eſt de nobilitate: q̄ dicit Seneca. Si pulcher es lauda naturam: ſi nobilis lauda parentes: ſi virtuoſus ⁊ ſapiens lauda te ipſum: ſi diues lauda fortunam: ſi potens expecta paulisper ⁊ nihil eris. Notandū ſecundum Tullium. optima hereditas a patribus traditur liberis omni patrimonio preſtantior: ſcilicet gloria virtutum ⁊ decor rerum geſtarum.

que nec iudicio vero prouenit: nec vnquaꝫ firma perdurat. Jā vero ꝙ ſit inane: ꝙ futile nobilitatis nomen quis nō videat: que ſi ad claritudinem refertur aliena eſt. Videtur namqꝫ eſſe nobilitas quedam de meritis veniens laus parentuꝫ. ꝙ ſi claritudineꝫ predicatō facit: illi ſint clari neceſſe eſt qui predicantur. Quare ſplendidum te ſi tuaꝫ nō habes aliena claritudo nō efficit. Quod ſiquid eſt in nobilitate bonuꝫ: id eſſe arbitror ſoluꝫ: vt impoſita nobilibus neceſſitudo videatur: ne a maiorum virtute degenerent.

Metrum ſextum libri tertii.

Metrum ſextum tertij libri.

Omne genus hominum. Iſtud eſt metrum ſextum huius tertij q̄d dr̄ alemanicum ab inuentore: dactilicum a pede predominante: trimetrum a numero pedum: ypercatbalecticum q̄ vna ſyllaba ſupabundat. In quo metro philoſophia probat omnes homines eſſe nobiles preter vicioſos. d. Omne genus hominuꝫ in terris cuiuſcunqꝫ conditionis ſit ſurgit ab ortu ſimili: q̄ ſecundum animaꝫ omnes ſunt ad vno creatore. vn⁹ enim eſt pater rerū. i. vn⁹ creator ſupple nobilis q̄ cūcta miniſtrat ſupple gubernanda. Ille vnus pater dedit phebo radios ſuos: dedit lune cornua: dedit homines terris. i. habitare i terris: dedit celo ſydera propter ornatum eius. Hic pater clauſit animos mēbris ſuppe corporeis: animoſ inqꝫ petitos. i. acceptos: celſa ſede. i. i celo. Igitur nobile germē. i. nobile principiuꝫ: edit. i. ꝓducit: cūctos mortales. i. homineſ. O homines q̄d i. ad quid: ſtrepitis. i. cuꝫ ſtrepitu iactatis genus veſtruꝫ ⁊ proauos veſtros. ſi enim tu ſpectes. i. conſideres auctorem deum: ⁊ ꝓmordia vr̄a null⁹ extat i. degener ⁊ ignobilis: niſi fouēs. i. opans peiora vicijs ſuis: deſerat ꝓpriū ortum. i. deū a quo ꝓceſſit.

Omne genus hominuꝫ in terris
Simili ſurgit ab ortu.
Unus enim rerum pater eſt.
Unus qui cuncta miniſtrat.
Ille dedit phebo radios.
Dedit ⁊ cornua lune.
Ille homines etiam terris
Dedit ⁊ ſydera celo.
Hic clauſit membris animos
Celſa ſede petitos
Mortales igitur cunctos
Edit nobile germen.
Quid genus ⁊ proauos ſtrepitis
Si primordia veſtra:
Auctoremqꝫ deum ſpectes
Nullus degener extat.
Ni vicijs peiora fouens
Proprium deſerat ortum.

Nota ꝙ omnes homines ex ea pte qua ſunt hoīes ſunt eque nobiles. cū enim nobilitas ſit quedam excellētia contracta ab origine: nobilitas hoīs ꝓcipue debet attēdi ex ea parte qua eſt homo. ſ. ex parte anime. Cum igitur in omnibus hoībus ſit eadeꝫ origo anime: quia omnes aīe ſunt a deo: omnes hoīes ſunt eque nobiles. Soluꝫ aūt illi ſunt ignobiles qui degenerant a ſua origine. anima autem a ſua origine producta eſt a deo ⁊ eſt ſimilis deo: ideo illi ſoli a nobilitate degenerant: qui vicioſis moribus ſimilitudinem dei deturpant: quam ex origine contraxerunt. Nota di. aīos celſa ſede petitos. hic loquitur more platonico: qui voluit omnes animas ſimul eſſe creatas in celo: ⁊ poſtea mitterentur in corpora: quod non eſt verum: ſed anime creantur in corporibus: ergo loquitur more platonico: ꝙ deus aīas receptas in celo clauſit membris corporeis: ⁊ de hoc videbitur nono metro huius tertij. Nota ꝙ omnium hominuꝫ ē vna origo: q̄ a deo ſunt creati: quē patrē oīs vocamus: ⁊ oīs aīe ſunt a deo: ergo nullus eſt nobilior alio ſꝫ creationē: ſꝫ ſecundum ingenium bene: q̄ ſoli illi ſunt ignobiles qui degenerant ſuā genealogiam: cū diſcedunt a ꝟtutib⁹ ⁊ adherent vicijs.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Proſa ſeptima tertij libri.

Quid autem de corporis voluptatibus. Jſta eſt proſa ſeptima huius tertij libri: in qua philoſophia oſtendit beatitudinem non eſſe in voluptate. ꝛ primo oſtendit hoc de voluptate generaliter, Secundo de quadam voluptate ſpecialiter. ſecũda ibi. honeſtiſſima quidem. primuꝫ ꝓbat dupliciter ſecundũ ꝙ ponit duas rationes. ſecũda ibi. Que ſi beatos. Prio intendit taleꝫ ratione. Jn illis nõ conſiſtit beatitudo ad que ſequũtur multe incõmoditates: ſed ad voluptates ſequũtur multe incõmoditates: ſicut d̃clarat ĩ littera ꝛ di. Quid loquar d̃ voluptatibꝰ corporis .i. delectationibus corporalibus: quaruꝫ appetentia .i. cupiditas plena eſt anxietatis: quia homo anxiatur: cuꝫ caret eo qd̃ cupit: ſacietas vero id eſt plenitudo voluptatuꝫ plena eſt penitentie .i. pene. cum igitur voluptatibus ſit coniuncta anxietas ꝛ penitentia: in eis non conſiſtit beatitudo: ꝛ addit quãtos morbos ille voluptates: ꝛ ꝙ̃ intollerabiles dolores ſolent afferre corporibus fruentium eis: quaſi quendã fructũ nequitie ſupple ſatis pꝫ: quarum voluptatũ motus .i. affectus: quid habeat iocũditatis .i. voluptatis ignoro. quiſquis aũt volet reminiſci ſuarũ libidinũ .i. voluptatũ: ipſe intelliget .i. cognoſcet: exitus .i. fines voluptatũ eſſe triſtes. Nota ꝙ duplex eſt voluptas: ſcꝫ intellectualis ꝛ corꝑalis. prima eſt proſequẽda .ſ. intellectualis: q2 cõſiſtit in ſpeculatione aĩam beatificãs. ſecũda eſt fugienda: q2 cõſiſtit in delectatõne ſenſuali corpus mortificans. vñ Seneca .lij. epl̃a dicit. Voluptates precipue extirpa: que latronũ more nos amplectuntur vt ſtrangulent. ꝛ Tullius. Voluptas impedit omne conſilium atꝙ vt ſi dicam oculos ꝑſtringit mentiũ ꝛ inimica eſt ratõni: nullũ vult cũ ṽtute hr̃e cõmertiũ. Nota ꝙ voluptas plena ē pñia. Narrat eiꝫ Valerius ꝙ cũ Demoſthenes phũs q̃reret amorẽ Thaidis meretricis: ꝛ cõſenſuꝫ ferret ei cẽtuꝫ talenta petẽs. Demoſthenes aſpiciẽs in celũ reſpõdit. ꝓ tãto p̃cio nõ emaꝫ tm̃ penitẽtie. ſciebat eiꝫ ꝙ voluptatẽ inſeꝑabiliter ſequit̃ pñia. Nota ꝙ voluptates multos morbos afferũt: q2 di. Seneca ĩ q̃daꝫ epl̃a. multos morbos mlt̃a fercula fecerũt. ꝛ vult Ariſtoteles ĩ ethicis: ꝙ laborãtes ĩ paſſiõibꝰ venereis ꝛ crapule maxie trãſmutãtur ſcḋm corpus. crapula eiꝫ plures occidit ꝙ̃ gladius. Que ſi btõs. Hic phia probat cõcluſionẽ prius poſitã: alio modo deducendo ad inconueniens. ꝛ eſt ratio iſta: ſi in voluptatibus conſiſteret beatitudo: ſequeretur ꝙ pecudes eſſent beate: quod eſt

Proſa ſeptima tertii libri.

Quid autem de corporis voluptatibus loquar: quaruꝫ appetentia quidem plena eſt anxietatis: ſacietas vero penitẽtie quantos ille morbos: ꝙ̃ intollerabiles dolores quaſi quendam fructum nequitie fruentiũ ſolent referre corporibus: quaruꝫ motus quid habeat iocũditatis ignoro. Triſtes vero eſſe voluptatum exitus quiſquis reminiſci libidinum ſuarũ volet intelliget. Que ſi btõs explicacare poſſunt: nihil cauſe eſt quin pecudes quoqꝫ beate eẽ dicãtur: quarũ omnis ad

pleñdam corporalem laſciuiam feſtinat intentio. Honeſtiſſima quidem coniugis liberorumqꝫ foret iocunditas: ſed nimis e natura dictum eſt neſcio quem filios inueniſſe tortores. Quorum ꝙ̃ ſit mordax quecunqꝫ conditio: neqꝫ alias expertum eſt: neqꝫ nunc anxium neceſſe eſt ammonere. Jn quo Euripedis mei ſententiam probo: qui carenteꝫ liberis infortunio dixit eſſe felicem.

Metrum ſeptimum tertii libri.

Abet hoc voluptas omnis:
Stimulis agit fruentes.
Apiumqꝫ par volantium

falſum. pecudes eñ laborant ad explendam corporis voluptatẽ. vnde dicit. Que voluptates ſi poſſunt explicare beatos nihil cauſe ẽ .i. nihil ĩpedit quin pecudes dicãt̃ .i. iudicentur eſſe beate: quarum omnis intentio feſtinat ad explendã corporaleꝫ laſciuiã .i. ĩgluuiẽ vẽtris. Notãdũ ꝙ cũ felicitas ſit bonũ nature ratõalis nullus beſtias felicitabit: quia tm̃ genus hoim viuit arte ꝛ ratione. Notandũ ꝙ ad fugã beſtialiũ voluptatum hortatur Ariſtote. Alexandrũ quedam epiſtola di. O Alexander declina a cognatibꝰ beſtialium voluptatũ que corruptibiles ſũt. carnalis eniꝫ appetitus ĩclinat ad corporales voluptates que contriſtant intellectum. ꝛ ſubdit. conatus voluptatuꝫ generat carnalẽ amoreꝫ: hic generat auaritiã: hec generat deſideriũ diuitiarũ que generãt inuerecũdiã: inuerecũdia preſumptionẽ: ꝑſumptio infidelitatem: infidelitas latrocinium: propter q̃ mala vitanda eſt voluptas. Honeſtiſſima q̃dẽ coniugis foret. Hic phia oſtẽdit ꝙ beatitudo nõ conſiſtit in quadaꝫ ſpeciali voluptate .ſ. in matrimonio que licita eſt propter generationem ꝓlis intendens talem rationeꝫ. Jn illa voluptate non conſiſtit felicitas que habet anxietatẽ ſibi anexaꝫ: ſed voluptas matrimonij eſt hmõi ſicut tangit in littera. vnde .d. Jocũditas cõiugis ꝛ liberoꝝ foret honeſtiſſima ſed nimis eſt extra naturã dictũ: q2 natura abhorret id quod volo dicere: q2 neſcio id ẽ taceo: quẽ id eſt aliquẽ: inueniſſe id eſt habuiſſe filios tortores: quoꝝ filioruꝫ ꝙ̃ ſit mordax id eſt anxia quecũꝙ cõditio ſiue bona ſiue mala: neꝙ nõ neceſſe eſt te ãmonere alias expertum eſt: neꝙ neceſſe eſt ammonere te nunc anxium: in quo ego approbo ſentẽtiaꝫ Euripedis mei philoſophi qui dicit carentẽ liberis infortunio felicẽ eſſe. Notãdum ꝙ anxietas ineſt patribus propter maliciã filiorũ. Narrat enim Euripedes Tropius in hyſtoria romanorũ ꝙ Demetrides in ſuos ſeniẽs filios duos ex eis interfecit: ꝛ cum ꝑſequeretur tertium: ille congregato exercitu obſedit patrẽ. pater aũt vidẽs ſe non poſſe euadere ſeipm̃ interfecit. Etiã pater anxiatur de bonis filijs ꝓpter intẽſaꝫ dilectionẽ eoꝝ ꝛ ꝓmotionẽ quibus ſi aliquid aduerſi contigerit pater reputat ſe infelicẽ. Ex quo patet ꝙ voluptas coniugalis habet anxietatem ſibi annexam.

Metrum ſeptimum tertij libri.

Abet hoc voluptas omnis. Jſtud eſt metrum ſeptimum huius tertij quod dicitur anacreonticum ab inuentore: iambicum vel anapeſticum a pede p̃dominante: quia habet primum pedem anapeſtum ꝛ reliquos iambos: ꝛ eſt dime

t

trum id eſt quattuor pedum. catalecticum: quia deficit ſyllaba. naꝫ poſt tres pedes remanet vna ſyllaba de quarto pede. In quo metro philoſophia oſtendit quid mali cōſequitur oēm voluptatē. oīs eīm voluptas preter anxietatē ſibi ānexā eſt tranſitoria: quod confirmat per quoddam exemplum dicens. Omnis voluptas habet hoc quod dicam: quia voluptas agit id eſt vexat fruētes: ſtimulis id eſt punitionibus: ꝛ eſt par id eſt ſimilis ſtimulis apium volantiuꝫ: vbi ꝓ poſt ꝙ apis fudit grata mella: fugit ꝛ ferit corda icta id eſt percuſſa anxietate nimis tenaci morſu. q. d. iocūditas voluptatꝭ nimis eſt tranſitoria: ſed anxietas quā affert nimis ē ꝑmanſura. Notanduꝫ licet omnis voluptas corporalis primo delectet ꝛ poſtea pūgat ad modum apum: cum hoc maxime inuenitur in voluptate venerea: ad cuius fugā Ariſto. hortatur Alexandruꝫ dicēs. O clemēs imperator noli te nimiuꝫ inclinare ad coituꝫ: qꝛ coitus eſt quedam proprietas porcoꝝ. que igitur tibi gloria ſi exerceas viciū beſtiaruꝫ ꝛ actus brutorum. Crede mihi idubitāter: ꝙ coitus eſt deſtructio corporis: abbreuiatio vite: corruptio virtutum: legis tranſgreſſio: ꝛ generat femineos mores. Qualiter autem ſit fugiēda delectatio venerea: docet Alanus in libro de planctu nature ꝛ ſcientia dicens. Si venerē fugare velis: loca tempora vita. Nam locus ꝛ tempus pabula donat ei. ꝛ pauper Henricus loquens de amore dicit, Proſcribas igitur gladijs ꝛ fuſtibus ipſum. Et fugiēdo fuga: quē fuga ſola fugat.

Ubi grata mella fudit.
Fugit ꝛ nimis tenaci
Ferit icta corda morſu.

Proſa octaua libri tertij.

Nihil igitur dubium eſt quin hec ad beatitudineꝫ vie deuia quedā ſint: nec perducere eo quenquā valeant ad quod ſe perducturas eſſe promittunt. Quātis vero implicate malis ſint breuiſſime monſtrabo. Quid enim pecuniam ne congregare conaberis: ſed eripies habenti: dignitatibus fulgere velis: donanti ſupplicabis. Et qui preire ceteros honore cupis: poſcendi humilitate vileſcis.

Proſa octaua tertij libri.

Nihil igꝰ dubiū eſt. Iſta eſt octaua ꝓſa huiꝰ tertij: i qua phia oñdit quātis malis ſunt iplicata ꝓdicta bona in ꝗbus aliq̄ poſuerūt felicitatē. ſecūdo oñdit ꝙ exilia ſunt corpis bona ibi. Iā vero. pmo dicit. Nulli dubiū eſt ꝓdicta cōſideranti quin hec vie quibus nitūtur homines ad beatitudinem peruenire ſint quedam deuia: nec valeant quemꝙ perducere: eo id eſt illuc ad quod promittunt ſe eſſe perducturas. quantis vero malis ſint implicate breuiſſime monſtrabo. quid enim ſupple iſtorum eſt ſine malo. q. d. nihil. vnde ſubdit. Pecuniam congregare ne conaberis id eſt laborabis: ſed eripies id eſt rapies habēti: ꝛ ita implicaberis malo violentie. his fulgere dignitatibus danti ſupplicabis. ꝛ qui cupis ceteros preire honore: tu vileſces humilitate poſcendi. potentiaꝫ ne deſideras ſubiacebis periculis: ſubiectorum. gloriaꝫ petis: ſed ꝑ aſꝑa diſtractꝰ ſecurꝰ eſſe deſiſtis: voluptariā vitā degas. ſ q̄s n̄ ſpnat

atq; abijciat tanꝙ contemptibilem ſeruū viliſſime: ꝙ pro ꝛ fragiliſſime rei ſcilicet corporis. Notandum ꝙ homo querens pecuniam incidit i malū violentie: quia oīs pecunioſus eſt violentus. primo ethycorum. Sed querens honores ꝛ dignitates humiliando ſe alijs ſupplicabit. ſed dicit Seneca in li. de beneficijs. Moleſtum eſt verbuꝫ ꝛ onerosum demiſſo vultu dicere rogo. Querens autem potentiam ꝛ gloriam oportet ꝙ propter potentiam ꝛ gloriam defendendam perſecutionibus improborū ſe obijciat: ꝛ ſic ſecurus eſſe deſiſtit. querēs autem vitam voluptuoſam oportet ꝙ corpori ſeruiat ſ dicit Seneca. Maior ſum ꝛ ad maiora genitus ſum ꝙ ꝙ ſum mancipiuꝫ id ē ſeruus corporis mei: quod non aliter aſpiciam ꝙ aliquod vinculum mee libertati circūdatū. Iā vero. Hic philoſophia ꝓbat in ſpeciali ꝙ vilia ſūt bona corporis que aliqui reputant exilia bona. ſecundo breuiter recolligit ſupradicta. ibi. ex quibus omnibus. Primo oſtendit intentum de magnitudine: fortitudine: ꝛ corporis agilitate. ſecundo de pulchritudine. ibi forme vero. Primo oſtendit ꝙ homo non debet mirari de magnitudine: fortitudine: ꝛ agilitate corporis: quia illa excellentius inueniūtur i brutis ꝙ i hominibus dicens. Iam vero qui ferunt id eſt cupiunt bona corporis: pre ſe id eſt gratia ſui tanquam ſunt optima: ꝙ exigua id eſt valde vilia: ꝙ fragili poſſeſſione nituntur id eſt laborant. Num enim elephantes molle id eſt magnitudine: ſuperare id eſt excedere poteritis: nec thauros robore id eſt fortitudine. Num tygres ꝑhibitis velocitate. Reſpice ſpacium id eſt magnitudinem celi: firmitudinem id eſt fortitudineꝫ celi: celeritatem id eſt velocitatem eius: ꝛ aliquando deſinite, id eſt ceſſate mirari vilia id ē inferiora bona: quod quidem celum non his predictis potius imo multominus mirādum eſt: ꝙ ſua ratione id eſt intelligentia qua regitur. ſic ſimiliter in homine multomagis laudanda ſunt bona rationis: ꝙ bona corporis.

Nota ꝙ bona corporis ſicut magnitudo: fortitudo: agilitas: non multum ſunt miranda: quia dicit Seneca. Nō magnitudine ꝛ corporis velocitate magne res geruntꝰ ſed virtute. vnde Catho. Conſilio pollet cui vim natura negauit. Item Sene. Excellentia ingenij poteſt latere ſub quacunꝙ pelle.

Nota ſecundum Iſidorum in libro ethymologiarum. Elephantem greci a magnitudine corporis putant dictum: eo ꝙ formam montis preferat, apud indos vero dicit

Potentiam ne deſideras: ſubiectorum inſidiis obnoxius periculis ſubiacebis. Gloriam petis: ſed per aſpera queqꝫ diſtractus ſecurus eſſe deſiſtis. Voluptariam vitam degas: ſed quis non ſpernat atqꝫ abiiciat viliſſime fragiliſſimeqꝫ rei corporis ſeruitium. Iam vero qui bona pre ſe corporis ferunt: ꝙ exigua: ꝙ fragili poſſeſſione nituntur. Num enim elephantes mole: tauros robore ſuperare poteritis. Num tygres velocitate preibitis. Reſpicite celi ſpacium: firmitudineꝫ: celeritatem: et aliquando deſinite vilia mirari. Quod quideꝫ celum non his potius eſt ꝙ ſua qua regitur ratiōe miranduꝫ:

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

barro eo ꝙ vox eius barritus dr̃: dentes eius ebur: roſtrum eius promoſade dicitur.
Nota ſecundum Iſidorum. Tigris eſt beſtia varijs coloribus diſtincta mirabilis velocitatis: ex cuius nomine quidam fluuius tigris appellatur: qui rapaciſſimus eſt oim̃ fluuiorꝫ. Et eſt ſciendũ ꝙ pro beſtia dicit̃ hec tigris i gtõ tigris vel dis. ſed pro fluuio dicitur tantum hic tigris ⁊ in genitiuo huius tigris. Forme vero nitor. Hic philoſophia oſtendit intentum de pulchritudine forme ſup. ꝙ ſi exile bonũ q̃ eſt trãſitoria. ⁊ q̃ eſt tm̃ ſuperficialis: ⁊ dicit vero ꝓ ſed: nitor id ẽ pulchritudo forme: vt id eſt quã rapidus eſt: vt. i. ꝙ velox id ẽ velociter eſt tranſiens: ⁊ eſt fugatior id eſt mutabilior mutabilitate florũ vernaliuꝫ: quaſi diceret ſatis eſt euidens. vnde ſi homines vterentur linceis oclis vt ait Ariſto. ita vt eorũ viſus penetraret obſtantia ſcꝫ corpora: nonne illõ corp⁹ Alcibiciadis ſuperficie pulcherrimum introſpectis viſceribus turpiſſimum videretur: quaſi dicat ſic: ex quo concludit philoſophia. Igitur te pulchrum videri non reddit id eſt facit tua natura

Forme vero nitor vt rapidus eſt: vt velox et vernalium florum mutabilitate fugatior. Quod ſi vt Ariſtoteles ait linceis oculis homines vterentur vt eorum viſus obſtãtia penetraret: nõne introſpectis viſceribus illud Alcibiadis ſupficie pulcherrimum corpus turpiſſimũ videretur. Igitur te pulchrum videri nõ tua natura: ſed oculorum ſpectantium reddit infirmitas Sed eſtimate quaꝫ vultis nimio corporis bona: duꝫ ſciatis hoc quodcunqꝫ mirami ni: triduane febris igniculo poſſe diſſolui. Ex quibus omnibus illud etiam in ſummaꝫ redigere licet: ꝙ hec que nec preſtare q̃ pollicentur bona poſſunt: nec oĩm bonorũ congregatõne perfecta ſunt ea; nec ad

ſed infirmitas oculorum ſpectantium. ⁊ ſubdit. Sed eſtimate quaꝫ nimio vultus bona corporis duꝫ ſciatis: hoc quodcũqꝫ fuerit de corporis poſſe diſſolui: igniculo id eſt calore febris triduane. febris enim acuta ſecundum medicos quandoqꝫ tertio die perimit: ⁊ tunc breuiter recolligit ſupradicta dicens. Ex quibus omnibus licet redigere in ſummam: ꝙ hec ſcilicet ſupradicta bona non poſſunt preſtare: ea que pollicentur id eſt promittunt: nec perfecta ſunt congregatione omnium bonorum: nec ad beatitudinem ferunt: quaſi quidam calles id eſt vie: nec ipſa perficiunt beatos.
Notandum ꝙ pulchritudo corporis non eſt durabilis: quia dicit virgilius. O formoſe puer nimium ne crede colori. Alba liguſtra cadunt: vacinia nigra leguntur.
Notandum ꝙ communiter dicitur ꝙ viſus linceus obſtantia corpora penetrat. Sed illud nec ab Ariſtotele neqꝫ ab aliquo auctentico inuenitur. Unde Iſidorus in libro ethymologiarum loquens de lince dicit: ꝙ linx dictus eſt quia in luporum genere numeratur: beſtia maculis diſtincta tergo vt pardus: Sed ſimilis luporcuius vrinam conuerti in duriciem precioſi lapidis dicunt qui ligurius appellatur. Nihil autem dicit Iſidorus d̃ penetratõne viſus. Nota ꝙ Alcbibiades mulier fuit pulcherrima quã videntes quidam diſcipuli Ariſtotelis duxerunt eam ad Ariſtotelem vt ipſam videret: qua viſa dicit. ſi homines linceos oculos haberent vt queqꝫ obſtantia pe

netrarent introſpectis viſceribus corpus: quod apparet pulcherrimum turpiſſimum videretur.

Metrum octauum tertij libri.
Eu heu que miſeros tramite deuio. Iſtud eſt octauum metruꝫ huius tertij: cuius primus verſus dicitur metrum aſclepiadicum ab inuentore: coriambicũ a pede predñante. Secundus verſus dicit̃ metrũ archilogicuꝫ ab inuentore: iambicũ a pede predñante. In quo metrophia deplangit errorẽ hoim̃ qui in querendo minima bona ſunt prudẽtes: ſed in querendo ſummũ bonũ abducũtur ignorãtia. primo facit hoc. ſecundo precat̃ vt hoies tediati falſis boniſ redeant ad verũ bonũ. ſecunda ibi. Quid dignuꝫ. dicit ergo. Heu eſt interiectio dolẽtis ⁊ eſt diſſyllabũ ꝓpter metrũ: que ignorãtia abducit miſeros deuio tramite id eſt tranſuerſa via ſupple a ṽo bono: vos hoies nõ q̃ritis aurũ in viridi arbore: nec carpitis id eſt deſideratis gemmas vite: vos non abditis id eſt non abſconditis laqueos ꝓ captura piſciũ in altis mõtibus: vt ditet̃ dapes piſce: ⁊ ſi vobis libeat ſequi capreas non captatis id eſt nõ acceditis: vada thirrena. i. mare thirrenum qd̃ eſt in ytalia: quinetiãꝓ certe: homines norũt. i. nouerunt: ipſos receſſus abditos id eſt

beatitudinem quaſi quidam calles ferunt nec beatos ipſa perficiunt.

Metrum octauum libri tertii.

Eu heu que miſeros tramite deuio
Abducit ignorantia:
Non auruꝫ in viridi q̃ritis arbore
Nec vite gemmas carpitis
Non altis laqueos montibus abditis
Ut piſce ditetis dapes
Nec vobis capreas ſi libeat ſequi
Thirrena captatis vada
Ipſos quinetiam fluctibus abditos
Norunt receſſus equoris
Que gemmis niueis vnda feratior
Uel que rubentis purpure
Necnon que tenero piſce vel aſperis
Preſtant echinis littora
Sed quonam lateat quod cupiũt bonuꝫ
Neſcire ceci ſuſtinent
Et quod ſtelliferum trans abiit polum
Tellure dimerſi petunt

abſcõditos fluctibus equoris: etiam hoies norunt que vnda ſit feratior. i. abundantior: niueis gẽmis. i. margaritis: vel que vnda ſit feratior rubentis purpure id eſt cõchilorum quorum ſanguine fit purpura. et homines norunt que littora: preſtãt id eſt habundant: tenero piſce vel aſperis echinis id eſt talibus piſcibus: ſed quonaꝫ id eſt vbi lateat bonum ſcꝫ beatificum quod cupiunt: nec ſcire ſuſtinẽt ceci exiſtentes ⁊ ſupple: illud bonum quod abijt trans polũ ſtelliferuꝫ: illud homines diuerſi cecitate ignorantie petunt tellure id eſt querunt terra. Nota ſm̃ Iſido. libro ethymo. caprea eſt

agreſtis capra que quia acutiſſime videt greci eam pondoidá appellauerũt. Notã dũ ſꝫ Iſi. ꝙ echinus eſt piſcis paruus ſemipedalis qui adherẽdo videtur retinere na uem: ⁊ eſt piſcis aſperrimus ad modũ ericij ad edendũ ſatis ſuauis. Quid dignuꝫ ſtolidis mentibus imprecer. Hic precatur phia vt poſt tediũ falſorũ bonorũ hoies re deant ad verum bonũ ⁊ di. Quid dignũ ego imprecer ſtolidis mentibꝰ hoim. q. d. ni hil aliud niſi hoc ꝙ hoies ambiant ipſos honores ⁊ opes: ⁊ cũ parauerint. i. acquiſiuerint ſibi falſa bo na graui mole. i. tedioſa ſollicitudine: tandẽ tedio ducti cognoſcant vera bo na. Notandũ ꝙ iſta de precatõ phie nõ eſt ex ma liuolẽtia: ſed ex benignita te: ⁊ ideo non optat ꝙ hoies permaneant in deſiderio bonorum tpalium: ſed vt illud deſideriuꝫ magis ſit eis medium pducendi ad verũ bonum: nec ipſa ipre catur cupiditateꝫ vel am bitionẽ honoris adeſſe: ſꝫ vt quibus adeſt per ſꝫ ad verum bonũ deducantur.

Quid dignum ſtolidis mẽtibus imprecer
Opes honores ambiant.
Et cum falſa graui mole parauerint:
Cum vera cognoſcant bona.

Proſa nona libri tertii.

Actenus mendacis formam felici tatis oſtendiſſe ſufficiat: quam ſi p ſpicaciter intueris: ordo eſt dein ceps que ſit vera monſtrare. Boe. Atqui video inquam: nec opibus ſufficientiam: nec regnis potentiam: nec reuerentiam di gnitatibus: nec celebritati gloriam: nec le ticiam voluptatibus poſſe cõtingere. P. An etiam cauſas cur ita ſit deprehendiſti B. Tenui quidẽ veluti rimula mihi vide or intueri: ſed ex te cognoſcere aptius ma lim. P. Atqui promptiſſima ratio eſt.

Proſa. ix. tertij libri. Actenus mẽdacis. Iſta eſt nona, pſa huiꝰ tertij in qua phia vult oſtendere q̃ ſit vera beatitudo. ⁊ primo continuat dicta dicendis Secundo aſſignat cauſam falſe felicitatis. Tertio oſtendit que ſit vera felicitas. ſecun da ibi. Quod enim. tertia ibi. Habes igitur inquit ⁊ formam. Primo dicit. Hactenꝰ id eſt huc uſqꝫ ſufficiat oſtendiſſe formã mendacis felicitatis id eſt falſe quam ſi pſpi caciter intueris id eſt cõſideres: ordo eſt id eſt reſtat monſtrare: deinceps id eſt poſtea que ſit vera ſupple felicitas. ⁊ dicit Boetius. Ego video nec opibus ſufficientiã poſ ſe contingere: nec regnis potentiam: nec dignitatibus reuerentiaꝫ: nec celebritati glo riam: nec leticiam voluptatibus: que tamen videntur promittere: ⁊ ſic falſa felicitas ẽ in eis. ⁊ dicit philoſophia. Nunquid tu deprehendiſti cauſas cur illud ita ſit. ⁊ dicit Boe. ego video intueri. i. cognoſcere tenui rimula: quaſi diceret nõ plene: ſed iperfe cte video illas cauſas: ſed apertius cognoſcere malim id eſt magis velim ex te. ⁊ dicit philoſophia. Atqui pro certe ratio id eſt cauſa falſe felicitatis promptiſſima eſt. Nota ꝙ falſa felicitas dicitur mendax eo ꝙ non adimplet quod promittit. diuitie enim promittunt ſufficientiam: dignitates reuerentiam quam non conferunt: ſicut patet ex predictis. Nota ꝙ cognitio falſe felicitatis vtilitas eſt: qꝛ cognitio mali expediẽs

eſt ad cautelam ſecundũ Alanũ in libro anticlaudiano de planctũ nature ⁊ ſcientia: quia malum non vitatur: niſi cognitum. ⁊ quia noticia mali ducit in cognitionem bo ni: per oppoſitum igitur vult philoſophia primo aſſignare cauſas falſe felicitatis: ⁊ tunc oſtendere que ſit vera felicitas. Quod enim ſimplex eſt. Hic philoſophia aſſi gnat cauſam falſe felicitatis; ⁊ declarans eã oſtendit ꝙ ſufficientia: potentia: reueren tia: gl'ia: ⁊ leticia ſũt vnũ in re. Secundo oſtendit quõ hoies iſta ſeparãt ab inuicẽ. ſecũda ibi. hoc igi tur qd̃ eſt vnũ. Primo di cit ꝙ cauſa falſe felicitatꝭ eſt: ꝙ error humanꝰ id qd̃ eſt ſimplex: qꝫ pro ⁊ indi uiſum natura ſepat id eſt diuidit: ⁊ error humanus traducit a vero bono ⁊ p fecto ad falſum ⁊ ad imp fectum bonum: ⁊ tunc de clarat iſtam cauſam oſten dens: ꝙ reuerentia poten tia ⁊ omnia alia ſunt vnũ ⁊ idem in re. ⁊ primo oſtẽ dit potentiam idem eſſe cũ ſufficientia ⁊ dicit. An tu arbitraris illud qd̃ nihi lo indigeat illud egere po tentia. ⁊ reſpondit Boe tius. Minime inq̃. Phi loſophia approbat dicẽs Recte tu quidem reſpon des. nam ſiquid eſt quod ſit valentie imbecillioris id eſt potentie debilis in vlla id eſt in aliqua re: ne ceſſe ẽ eẽ ꝙ ſꝫ egeat alieno

Quod enim ſimplex eſt indiuiſumqꝫ na tura: id error humanus ſeparat: et a vero atqꝫ pfecto ad falſum imperfectumqꝫ tra ducit. An tu arbitraris hoc quod nihilo indigeat egere potentia. Boeti. Minime inq̃. Philoſophia. Recte tu quideꝫ. Nã ſiquid eſt quod in vlla re imbecillioris va lentie ſit in hac: preſidio neceſſe eſt egeat alieno. Boetius. Ita eſt inquã. Philoſo phia. Igitur ſufficientie potentieqꝫ vna eadeꝫ eſt natura. Boe. Sic videtur. Phi loſophia. Quod vero huiuſmodi ſit ſper nenduꝫ ne eſſe cenſes: an cõtra rerum om nium veneratione digniſſimum. Boeti. At hoc inquam nec dubitari quidem po teſt. Philoſophia. Addamus igitur ſuffi cientie potentieqꝫ reuerentiaꝫ: vt hec tria vnum eſſe iudicemus. Boetius. Adda mus ſiquidem vera volumus confiteri.

preſidio. i. auxilio. Et dicit Boe. Ita eſt inq̃. Cõcludit ergo phia dicens. Igitur vna ⁊ eadem eſt natura ſufficientie: qꝫ pro ⁊ potentie. ⁊ dicit Boe. Sic videtur. tũc oñdit dignitatẽ eſſe eandẽ cũ p̃dictis dicẽs. Quod vero hmõi eſt ſufficiẽs ⁊ potẽs: nũquid illud cenſes id eſt iudices ſpernendũ tanq̃ indignũ: an cõtrario oĩm rex tpalium nõ ſpnendũ: ſed digniſſimũ omĩ veneratione. Reſpõdit Boe. Nõ põt dubitari quin hoc ſit digniſſimum omni veneratõne. ⁊ Philoſophia. Addamus igitur ſufficientie ⁊ po tẽtie reuerentiã: ꝙ hec tria vnum iudicemus. ⁊ dicit Boetius. addamus ergo ſi volu mus vera confiteri. Notandũ ꝙ potentia idem eſt ſufficientie: ꝙ eniꝫ aliquid oĩnõ ſit ſufficiẽs ita ꝙ nullꝰ egeat: ⁊ ꝙ careat potẽtia ꝯdictiõeꝫ icludit. ſi careret potẽtia re ſpectu alicuiꝰ poſſibilis: nõ eẽt oĩno ſibi ſufficiẽs. Notãdũ cuicũqꝫ ineſt ſũma ſufficiẽ tia ⁊ ſũma potẽtia: eidẽ ineſt ⁊ ſũma reuerẽtia. iq̃tũ eiꝫ aliq̃d hꝫ rõeꝫ pncipij: itm̃ eſt di gnũ reuerẽtia: cũ filij reuerenꝭ pres qꝛ ſũt pncipiũ eſſe eox: ⁊ ſui dños: qꝛ ſunt pncipia

ſeruorum in mandato mouentia eos per imperiū ⁊ reueremur viros virtuoſos: quia ſunt principia gubernantia vitam politicam. potentia autem dicit rationem princi-pij. vnde illud eſt maxime principium: quod eſt potentiſſimum: ⁊ ideo tale reuerendiſſimum. Quid vero inquit. Hic oſtendit predictis eſſe annexam gloriam ⁊ leticiã dicens. Quid vero cenſes id eſt iudicas illud qđ eſt ſufficientiſſimũ: potẽtiſſimũ: reuerendiſſimuȝ: eſt ne hoc obſcurũ ⁊ ignobile: vel ẽ clariſſimum oĩ celebritate. i. gloria. Reſpõdet. B. ego confiteor illud eſſe celeberrimum. i. glorioſiſſimum ſicut ẽ. Tũc phia cõcludit di. Conſequẽs igitur ẽ vt fateamur claritudinem. i. gloriam nihil differre a tribus ſupioribꝰ. ⁊ dicit. B. Conſequit̃ inq̄. Tunc oſtẽdit idem de leticia. d. Illud quod nullius alieni egeat ⁊ qđ cuncta ſuis viribus poſſit quod eſt reuerendũ ⁊ clarum: nõne hoc etiam conſtat eſſe letiſſimum. reſpondet. B. nõ poſſum cogitare vnde tali vllus meror obrepat. i. intret. tunc concludit phia di. Si ſuperiora manebũt ſupple vera: neceſſe ẽ illud plenũ eſſe leticie: ⁊ per eadem cõceſſa neceſſarium eſt eẽ nomina diuerſa: ſufficiẽtie: potentie: claritudinis: reuerentie: ⁊ iocunditatis: ſed ſubſtantiã eoꝝ nullo modo diſcrepare. quod cõcedens. B. dicit. neceſſe ẽ inq̄. Notandum ꝙ omnes creature comparãtur ad deum ſicut effectus ad ſuam cauſaȝ: ⁊ quia noticia cuiuſlibet cauſe relucet in ſuo effectu: neceſſe eſt ipſius dei habere noticiam per effectum: ⁊ noticiam cum laude: quia effectus dei repreſentat ipȝ ſub ratione bonitatis ⁊ perfectionis que eſt materia laudis. Cum igitur gloria ſit clara cum laude noticia: neceſſe eſt principium omnium rerum: quod eſt ſufficientiſſimũ potentiſſimum: ⁊ reuerendiſſimum etiam eſſe glorioſiſſimum.

Quid igitur inquit obſcuruȝ ne hoc atqȝ ignobile cẽſes eẽ. An omni celebritate clariſſimũ. Cõſidera vero quod nihilo indigere: quod potẽtiſſimum: quod honore dignisſimum eẽ cõceſſuȝ ẽ egere claritudine quã ſibi preſtare non poſſit: atqȝ ob id aliqua ex pte videatur abiectus. Boetius. Non poſſum inq̄ qui hoc vti ẽ: ita etiam celeberrimuȝ ẽẽ cõfiteor. Ph. cõſequẽs igitur ẽ vt claritudineȝ ſupioribus tribus nihil differre fateamur. B. Conſequitur inquaȝ. Ph. Quod igitur nullius egeat alieni: quod ſuis cũcta viribus poſſit: quod ſit clarum atqȝ reuerendum: nõne hoc etiam cõſtat eẽ letiſſimuȝ. B. Sed vñ huic inq̄ tali meror vllus obrepat: nec cogitare quidẽ poſſum. Quare plenũ eẽ leticie ſiquidẽ ſupiora manebũt neceſſe eſt cõfiteri. Ph. Atqui illud quoqȝ p eadem neceſſarium ẽ ſufficientie: potẽtie: claritudinis: reuerentie: iocunditatis: nomina quidẽ eſſe diuerſa: nullo vero modo diſcrepare ſubſtantiam. Boetius. Neceſſe eſt inq̄ hoc. Phi:

Notandum ꝙ ſufficientiſſimo nullum bonum deeſt: ⁊ talis habet appetitum quietatum in bono adepto qui eſt aũt appetitus in bono adepta. i. leticia: ergo bonũ ſufficientiſſimuȝ etiam eſt letiſſimum. Notandum ꝙ omnia iſta ſufficientia: potẽtia: reuerentia: gloria ⁊ leticia ſunt vnum in ſubſtantia: nõ aũt ſunt vnũ in ſubſtantia ſicut aggregatũ ex diuerſis rebus. tũc eñ ibi eſſet cõpoſitio qđ repugnat potẽtiſſimo ⁊ digniſſimo: eo ꝙ ſimpliciora digniora ſunt compoſitis: ſed de hoc poſtea melius patebit. Hoc igitur qđ eſt vnũ. Hic philoſophia oſtendit qualiter hoĩes illud qđ eſt vnũ diuidũt. Secundo mouet dubitatiõeȝ ibi. Quid igitur inq̄. prio oſtendit quo hoĩes diuidũt illud quod eſt vnuȝ. ⁊ dicit. Illud qđ eſt vnuȝ: qȝ pro ⁊ ſimplex natura ſupple: illud diſpertit id eſt diuidit: prauitas hũana. i. prauus error hominũ querendo vnuȝ ſine alio: ⁊ duȝ hoĩes conant̃ id eſt laborant adipiſci ꝑteȝ rei que partibus caret homo: nec ꝓ non aſſequitur vllam portionẽ. i. partem: nec ipam reȝ integrã quã affectat. ⁊ querit. B. quonãmodo diuidũt homines iſta. dicit phia. qui petit. i. captat diuitias ꝓpter fugam penurie. i. cã ſufficientie: vel laborat de potẽtia: ſed mauult id eſt magis vult eſſe vilis. i. indignus: qȝ pro ⁊ obſcurꝰ id eſt iglorius: ⁊ ita nihil curat de dignitate ⁊ glĩa talis etiam ſubtrahit ſibi multas voluptates naturales: ne amittat pecuniam quam parauit id eſt lucratus eſt: ſed hoc modo nec ſufficientia contingit ei: queȝ valentia. i. potentia deſerit: quem moleſtia pungit: quẽ vilitas. i. reuerentia abiicit: queȝ obſcuritas. i. infamia recõdit. q. d. non. Tunc oſtendit de potentia idem di. Qui vero ſolum deſiderat poſſe id eſt potẽtiaȝ: ille profligat id eſt diſpergit opes: deſpicit voluptates qȝ pro ⁊ honoreȝ carentẽ potentia ⁊ nihilipẽdit gloriam: ſed videas ꝙ multa huic deficiant. fit eñ aliquãdo vt talis egeat neceſſarijs vt mordeatur anxietatibus: ⁊ cum nequeat hec depellere etiã illud qđ maxime petebat deſiſtit eſſe potẽs. Similiter licet ratiocinari de alijs tribus: ſcȝ de honoribus de glĩa de voluptatibus ſicut de predictis duobus. naȝ cũ vnũqđqȝ bonũ perfecte acceptũ ſit: ideȝ ꝙ cetera vt declaratũ eſt, quiſquis petit aliquid boꝝ ſine ceteris nõ apprehendit illud quod deſiderat. Notandũ qui querit ptem rei indiuiſibilis ptem nõ inueniet: nec ipam rem cuius partem q̃rit: quia in rerum natura indiuiſibile ptem nõ habet. cũ igitur predicta quinqȝ. ſ. ſufficiẽtia reuerẽtia ⁊c. ex parte rei ſunt vnũ ⁊ indiuiſibilia licet differãt noĩbus: qui q̃rit vnuȝ ſine alio non inueniet. Notandum ꝙ iſta quinqȝ prout inueniuntur in rebus ſenſibi

Hoc igitur quod eſt vnum ſimplexqȝ natura prauitas hominum diſpartit: et dum rei que patribus caret parteȝ conãtur adipiſci: nec portioneȝ que nulla eſt: nec ipſaȝ quaȝ minime affectat aſſequitur. Boeti. Quonãmodo inq̄. Philoſophia. Qui diuitias inquit petit penurie fuga de potẽtia nihil laborat: vilis obſcuruſqȝ eſſe mauult: multas etiã ſibi naturales quoqȝ ſubtrahit voluptates: ne pecuniaȝ quaȝ parauit amittat. Sed hoc modo nec ſufficientia quidem contingit ei quem valentia deſerit: quem moleſtia pungit: quem vilitas abiicit: queȝ recondit obſcuritas. Qui vero ſolum poſſe deſiderat: profligat opes deſpicit voluptates: honoremqȝ potentia carenteȝ: gloriamqȝ nihilipendit.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

libus in quibus habent eſſe in modo imperfecto ⁊ diminuto :ſic vnum inuenitur ſine alio inq̄tum aūt accipiuntur ſecundum eē perfectum ⁊ ſummum prout inuenitur in beatitudine:ſic ſunt idem indiuiſibiliter:⁊ vnū nō inuenitur ſine alio:qꝛ ſumma ſuffi cientia eſt beatitudo:ſumma reuerentia ē beatitudo:ſumma potētia eſt beatitudo: ⁊ ſi c de alijs. No. ꝙ qꝛ homo naturalr̄ deſiderat beatitudinē:tūc vnūquodq̄ p̄dicto

Sed hunc quoqꝫ quammulta deficiant videas. fit enim aliquādo neceſſariis ege at vt anxietatibus mordeatur. Cūqꝫ hec depellere nequeat etiam:id quod maxime petebat potens eſſe deſiſtat. Similiter ra tiocinari de honoribus gloria voluptati bus licet. Nam cum vnumquodqꝫ horuꝫ idem quod cetera ſit: quiſquis horum ali quid ſine ceteris petit :nec illud quidem quod deſiderat apprehendit. Boetius : Quid igitur inq̄. Philoſophia. Si quis cuncta ſimul cupiat adipiſci: ſummā quidem beatitudinis vellet :ſed nō in his eaꝫ reperiet que demōſtrauimus id quod pollicentur non poſſe conferre. Boetius: Minime inquam. Philoſophia. In his igitur que ſingula quedam expeten dorum preſtare creduntur beatitudo nul lo modo inueſtiganda eſt. Boetius.

rum quīqꝫ deſiderat ſm ꝙ ſpectat ad beatitudineꝫ. h aūt eſt ſm pfectū inq̄tū cadē ſunt beatitudini. et qꝛ beatitudo cū ſit de⁹ eſt indiuiſibilis : oīa quinqꝫ p̄dicta ſunt vnū indiuiſi biliter: ex quo pꝫ ꝙ qꝛ ho mines querūt iſta ſecūdū ꝙ iperfecta inq̄tū ſunt in ſenſibilibus: ⁊ tamē deſi derāt ea ſm perfectionē : iō hoīes nō aſſequūtur p ea q̄ȯ deſiderāt. Quid igit̄ inq̄. Hic phīa mouet dubitationē : qꝛ dictum ē iā ꝙ homo querēdo ſingu lum hoꝝ diuiſim ipē fru ſtratur beatitudie. pōt er go dubitari vtrum querē do oīa ſimul q̄ratur beati tudo. Dicit ergo. B. in lit tera. Quid igit̄ inq̄. q. d. licet nō queratur beatitu do querendo vnūquodq̄ diuiſiꝫ: q̄d igitur erit ſiq̄s cuncta ſimul cupiat adi piſci. nūquid ille ſic vellet ſummā beatitudinis. nū quid eam ſcilicet beatitudinem reperiet in his bonis que demonſtrauimus non poſſe conferre quod pollicentur id eſt promittunt:⁊ reſpondet Boe. Minime inq̄. Conclu dit ergo philoſophia dicens. In his ergo nullo modo eſt inueſtiganda beatitudo que creduntur preſtare ſingula expetendorum id eſt deſiderandorum:quod Boe. con cedit dicens. Quod fateor affirmo inq̄ ita eſſe: ⁊ nihil verius dici poteſt.

Notandum ſi aliquis querit omnia quinqꝫ ſimul:ille querit beatitudinem in vniuer ſali:ſed errat in particulari querendo eam in iſtis temporalibus bonis in quibus non inuenitur. Non enim ſumma ſufficientia nec potentia inuenitur in eis : et ſic patet ꝙ querens vnum illorum:vel omnia ſimul ſecundum ꝙ inueniūtur in rebus ſenſibilibus cum habeant eſſe in eis modo imperfecto non conſequitur beatitudinem. querens au tem vnum iſtorum ſecundum eſſe perfectum cum omnia ſint vnum indiuiſibiliter:om nia querit:⁊ querit beatitudinem.

Hēs igit̄ inq̄t. Poſtq̄ phīa aſſignauit cām falſe felicitat̄:hic oſ̄dit q̄ ſit v̄a felicitas

Secundo oſtendit in quo ſit conſtituta ibi. Quoniam igitur agnouiſti. Primo philo ſophia:habes ne igitur iam cauſas ⁊ formam falſe felicitatis:nunc deflecte intuituꝫ mentis tue in aduerſum id eſt in contrarium falſe felicitatis : hoc eſt ad veram felici tatem:ibi ſtatim videbis veram felicitateꝫ quā promiſimus. ⁊ dicit Boeti. Atqui p certe vera beatitudo perſpicua eſt id eſt manifeſta ex dictis : etiam homini ceco. q. d.

Fateor inq̄ ; et hoc nihil verius dici pōt. Phi. Habes igitur inquit et formā falſe felicitatis:⁊ cauſas deflecte nunc in aduer ſum mentis intuitum: ibi enim veraꝫ quā promiſimus ſtatim videbis. Boe. Atqui hec inquā vel ceco perſpicua eſt eamqꝫ tu pauloante monſtraſti:dum falſe cauſas a perire conabaris. Nam niſi fallor ea vera eſt et perfecta felicitas que ſufficienteꝫ po tentem reuerendum celebrem letumqꝫ ꝑfi ciat. Atqꝫ vt me interius animaduertiſſe cognoſcas: que vnum horum quoniā ideꝫ cuncta ſunt veraciter preſtare poteſt:hanc eſſe plenam beatitudinem ſine ambiguita te cognoſco. Philoſophia. O te alumne hac opinione felicē cenſeo :ſiquideꝫ hoc in quit adieceris. Boe. Quidnaꝫ inquā. P. Eſſe ne aliquid in his mortalibus cadu ciſqꝫ rebus putas quod huiuſmodi ſtatuꝫ poſſit afferre. Boeti. Minime inq̄ pu to :atqꝫ a te nihil vt āplius deſideretur oñ ſuꝫ eſt. Philoſophia. Hec igitur vel ima gines veri boni vel imperfecta quedaꝫ da re bona mortalibus videntur :verum autē atqꝫ perfectum bonuꝫ cōferre nō poſſunt Boeti. Aſſentior inquam. Philoſophia.

taꝫ manifeſta eſt vera bea titudo ex dictis ꝙ etiaꝫ ce co ſi aliquid poſſet videre pateret:qꝫ pro ⁊ tu paulo ante mōſtraſti eaꝫ ſupple veram felicitateꝫ: dum co naberis aperire id eſt de clarare cauſas falſe felici tatis. ⁊ dicit Boeti. Niſi ego fallor ea eſt vera ⁊ per fecta felicitas que perfici at ſufficientem potentem ⁊ reuerendum celebrem et letum:vt etiaꝫ tu philoſo phia cognoſcas me Bo etium interius id eſt ple nius animauertiſſe q̄ ſit v̄a felicitas: ego ſine am biguitate cognoſco hanc eſſe plenam beatitudineꝫ que vnum horum ſcilicet predictorum veraciter po teſt preſtare: quoniaꝫ idē cuncta ſunt. ⁊ dicit philo ſophia quaſi congratulā do Boe. O alūne hac opi mone te felicem cenſeo id eſt iudico: ſiquidē hoc ab ieceris ſupple q̄ȯ mō di cam. ⁊ dicit Boeti. Quid nam dicam. dicit philoſo phia. Putas ne aliquid eſ ſe in his reb⁹ mortalibus qꝫ p ⁊ caducis. i. trāſito ris q̄ȯ poſſit afferre. i. da re hmōi ſtatū. Rn̄det. B. Minime puto. ⁊ illō oñ ſū ē a te vt nihil āpli⁹ deſi derer̄ btitudie. cōcludit ḡ

Phīa di. Hec igit̄. ſ. ſufficiētia reuerētia ⁊c̄. que in reb⁹ caducis inueniunt̄:vl̄ ſūt imagi nes. i. ſiſ̄itudies veri boni ⁊ vidētur dare mortalib⁹ q̄dā iperfecta bōa: veꝝ aūt ⁊ pfe ctū bonū ꝯferre n̄ pn̄t. ⁊. d. Bo. aſſentior inq̄. Nota ſufficiētia impfecta q̄ cōſiderat̄

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

in rebus temporalibus non eſt vera ſufficientia: ſed tantum ſimilitudinaria. ſufficientia autem perfecta includit omnia alia quattuor: ⁊ ſingulum aliorum quattuor perfecte alia includit: ⁊ ideo illud quod eſt vnum perfectum dat omnia: ſed illud quod dat omnia facit vere perfectum: ergo dicit Bo. illud quod poteſt veraciter vnum conferre illud cognoſco eſſe beatitudinem. Item aſſentior eſt verbum deponentale: ⁊ idē ſignificat cum verbo neutrali qđ eſt aſſenſio.

Quoniam igitur agnouiſti que vera illa ſit: que autem beatitudinem mentiantur: nunc ſupereſt vt vnde veram hanc petere poſſis agnoſcas Boetius. Id quidē inq̄ iamdudum vehementer expecto. Philoſophia. Sed cum vti in thimeo platoni inquit noſtro placet: in minimis quoque rebus diuinuz preſidium debeat implorari: quid nunc faciendum cenſes vt illius ſummi boni ſedem reperire mereamur. Boetius. Inuocandum inquam rerum omniuz patrē: quo pretermiſſo nullum rite fundatur exordiuz. Philoſophia. Recte inquit ac ſimul ita modulata eſt.

Metrum nonum libri tertii.

Quoniam igitur agnouiſti q̄ vera. Hic oſtēdit phia ī quo vera felicitas ſit conſtituta. ⁊ primo tangit ordinē huius partis ad precedēcia: ⁊ docet diuinum auxilium eſſe implorandū: vt cognoſcatur in quo ſit vera beatitudo. ſecundo inuocat diuinum auxilium. tertio intendit intentuz in quo ſit vera beatitudo. ſecūda ibi. O qui perpetua tertia ibi. Quoniā igitur. Primo dicit philoſophia O Boe. quoniam agnouiſti que ſit illa vera beatitudo: ⁊ agnouiſti que mētiantur beatitudinē: nunc ſupereſt vt agnoſcas vnū hanc veram beatitudinez petere poſſis. ⁊ di. Boe. illud iamdudum a te vehemēter expecto. ⁊ dicit phi: Cum diuinum; preſidium id eſt auxiliuz in minimis rebus debeat implorari vti pro ſicut placet Platoni noſtro in thimeo: quid nunc cenſes faciendum ſupple in tam arduo negocio vt mereamur reperire ſedez illius ſummi boni. Reſpondet Boe. inuocandum ſupple cenſeo patrem omnium rerum ſcilicet deum: ſine quo nullum exordium rite fundatur: quod approbat philoſophia dicens. recte tu inquit cenſes: ⁊ ſimul ſine interuallo philoſophia ita modulata eſt id eſt propoſuit inuocationem dei metrica modulatione. Nota ꝙ in omnibus diuinum auxiliū eſt implorandum: quia deus eſt qui diuitias ſue ſapientie īfluit in animas ſapientū: tribuit ſtudentibus gratiam cognoſcendi: cui nihil eſt difficile: ⁊ ſine quo nihil poſſibile eſt poſſideri. ita ſcribitur in prologo de regimine principum. ⁊ omne datuz optimum ⁊ omne donum perfectum deſurſum eſt deſcendens a patre luminum vt dicit alia ſcriptura. Et dicit beatus Auguſtinus. Nemo tam eruditus: nemo tam doctus q̄ ſuperna illuſtratione nō idigeat. ⁊ btūs Grego. Niſi intus ſit q̄ doceat: in vanū lingua doctoris laborat. ið phia volēs oſtēdere in quo ſit vera beatitudo: īuocat diuinū auxiliū: quo pretermiſſo nullū rite fundatur exordium. Metrum. ix. li. iij.

Qui perpetua mundum ratione gubernas: Terrarū celiq; ſator q̄ tempus ab euo Ire iubes: ſtabiliſque manens das cuncta moueri.

Qui perpetua mundū ratione gubernas. Iſtud eſt metrum nonū huius tertij quod dicitur homericuz ab inuētore q̄ Homerus ipz adinuenit. ⁊ dicitur eroicum a materia: quia geſta eoꝝ id eſt virorū illuſtrium hoc metro deſcribebantur. ⁊ dicitur dactilicum a pede predominante. Exametrum a numero pedū: quia conſtat ex ſex pedibus; in quo metro phia inuocat diuinum auxilium ad oſtendendum in quo ſit vera beatitudo et quomodo ad ipſaz perueniatur. Primo ergo phia captando beniuolentiam dei ipſiz multipliciter cōmendat. ſecundo petitionem ſuam exprimit. ibi. da pater. Circa primū ſciendum ꝙ tria requiruntur ad petitionem exaudiendam. Primo requiritur potentia exaudiendi. Secundo. voluntas. Tertio ſcientia. de primis duobus dicitur in quarto huius proſa ſecunda. Duo ſunt in quibus omnis humanorum actuum effectus conſtat: voluntas ⁊ poteſtas: quorum ſi alteruz deſit: nihil eſt qđ explicari queat. De ſcientia patet: quia ſine ea nihil rationabiliter geritur. volens ergo phia oſtendere ꝙ deus poſſit vel ſciat exaudire ſuam petitionem: oſtendit ipſum eſſe potentem ex mundi gubernatione: ex celi ⁊ terre creatione: ex temporis productione. Secundo oſtendit ipſum volentem ſiue beniuolum ex ſui bonitate ⁊ clemētia qua produxit cuncta. Tertio oſtendit ipſum eē ſapientem ex quorundam affectuum ſpecialiuz productione. ſecunda ibi. Quem non externe. tertia ibi. Tu numeris. Primo dicit. O pater qui gubernas mūdū perpetua ratione id eſt perpetua prouidentia tua: qui es ſator id eſt creator terrarū ⁊ celi: qui iubes tempus ire id eſt procedere: ab euo id eſt a perpetua tua duratione: tu manens ſtabilis id eſt imutabilis: das id eſt facis cuncta moueri. Notandum ꝙ tota iſta littera. O qui perpetua vſq; ad illam partem. da pater debet legi ſuſpenſiue. ⁊ poteſt O hic teneri vocatiue; admiratiue; vel deprecatiue. Notandum ꝙ gubernare eſt res in debitum ſui finem ordinare quod ſpectat ad diuinam bonitatem. regit autem prima cauſa omnes res preter hoc ꝙ commiſceatur cum eis: influendo ſuper eas virtutez vite ⁊ bonitatis ſecundum auctorem in libro de cauſis. Notandum ꝙ mundus ſecundum Ariſtotelem in libro de celo ⁊ mundo eſt conſtitutio ex celo ⁊ terra ⁊ naturis q̄ in eis ſunt: quem mundum deus gubernat perpetua ratione id eſt ſua prouidentia perpetua que non eſt tranſitoria ſicut prouidentia humana: ſed permanet duratione infinita. Notandū ꝙ ſicut aliquis dicitur ſator qui ſemina plantaꝝ ⁊ arborū proijcit ſic deus dicitur ſator inq̄tum celum ⁊ terram creauit ⁊ produxit. per celum autem et terram etiam intelliguntur elementa que ſunt in medio. Dicit autem terraruz ponendo numerum pluralem pro ſingulari per antithesim. Notandum ꝙ tempus eſt duratio ſucceſſiua: cum ſit numerus motus id eſt menſura motus ſecundū prius ⁊ poſterius: ex quarto phiſicorum: que duratio procedit ab euo. Ubi notanduz ꝙ euum ē duratio permanens tota ſimul nullam habens ſucceſſionem vel mutabilitatez anteram: ⁊ eſt idem ꝙ eternitas que eſt propria duratio dei ſecundum quam deus eſt cauſa temporis. ſicut enim deus per ſuum eſſe eſt cauſa cuiuſlibet eſſe: ⁊ per ſuam bonitatem eſt cauſa cuiuſlibet boni: ita per ſuam durationez eſt cauſa cuiuſlibet durationis

Notandum ꝙ deus eſt ſtabilis id eſt imutabilis: quia nulla ſpecie motus mouetur non generatione ⁊ corruptione cum ſit ingenerabilis ⁊ icorruptibilis: nec augmenta

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

tione ⁊ diminutione cum non ſit quantus non alteratione: nec loci mutatione cum ſit impartibilis. ⁊ probat Ariſtote. octauo phiſicorum ex ordine mouentium ⁊ mobilium neceſſe eſt deuenire ad aliquod primum omnino immobile ⁊ per ſe ⁊ per accidens. Notandum ꝙ omnia primo ſunt mutabilia vel ſecundum eſſe vel ſecundū operationem. Si ſecundum eſſe hoc eſt dupliciter: vel ſecundū eſſe ſubſtantiale ſicut entia generabilia ⁊ corruptibilia: vel ſecundum eſſe accidentale ſicut corpora celeſtia que licet nō mutentur generatōne ⁊ corruptione: tamen mutantur ſecundum eſſe locale. Si aūt eſt mutatō ſecūdū operationem: ſic intelligētie ſunt mutabiles: quia in ipſis eſt ſucceſſio intellectionum. licet ergo non mutentur quo ad eſſe: tamen quo ad operationē.

Quem non externe pepulerunt fingere cauſe Materie fluitantis opus verum inſita ſummi Forma boni liuore carens tu cuncta ſuperno Ducis ab exemplo pulchrum pulcherrimus ipſe Mundum mēte gerens ſimiliqꝫ imagine formās Perfectas iubeas perfectum abſoluere ꝑtes.

Aliter exponitur. Stabiliſqꝫ manens das cuncta moueri: vel omnibus ſpeciebus motuū: vel aliquibus ſpeciebus motus accipiendo motum ſtricte vel large. Aliter exponitur. Stabiliſqꝫ manens das cuncta moueri: non ꝙ omnia moueātur: ſed quicquid mouetur te dante mouetur. ⁊ ſimile genus locutionis habetur Johannis primo. Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum: non ꝙ omnes ſimul illuminentur: ſed omnes qui illuminantur a deo illuminantur.

Quem non externe. Hic philoſophia oſtendit deum eſſe beniuolum ex bonitate clementie: qua omnia produxit. ⁊ dicit. Quem ſcilicet deum externe id eſt extrinſece cauſe nō pepulerūt id eſt non coegerunt: fingere id eſt componere: opus id eſt creaturam fluitantis materie que fluit de eſſe ad non eſſe: ⁊ econuerſo de non eſſe ad eſſe forme: verum pro ſed inſita id eſt intrinſeca forma: ſummi boni id eſt ſumme tue bonitatis ſcilicet pepulit te fingere opus fluitantis materie. O pater tu ducis id eſt producis cuncta ab exemplo ſuperno id ē ab exemplari perpetuo: tu ipſe pulcherrimus ab omni deformitate elongatus: gerens mente id eſt memoria plenum mundum ſeu pulchrum mundum ſcilicet architipum: ⁊ formans id eſt producens ipſuꝫ mundum ſenſibilem ſimili imagine ſicut prefuit in mente tua: ⁊ tu iubeas mundum perfectum id eſt perfecte productum: abſoluere id eſt abſolutum tenere ſine defectu alicuius: perfectas partes id eſt elementa ⁊ elementata que ſpectant ad integritatem mundi.

Notandum ꝙ omne quod neceſſitatur a cauſa extrinſeca neceſſitatur ab efficiente vel a fine: quia non ſunt plures cauſe extrinſece. Efficiens autem neceſſitat dupliciter: vel violentiaꝫ inferendo: vel proijciens lapidem ſurſum: vel aliquid conferendo quo naturaliter moueatur: ſicut generans dans formam leuitatis mouet igneꝫ ſurſum de neceſſitate nature. deus autem non neceſſitatur ab efficiente primo modo ſcilicet neceſſitate violentie: cum nihil ſit potentius eo: nec neceſſitate ſecundo modo cū nihil ab alio recipiat: nec etiam neceſſitatur neceſſitate finis: quia nō neceſſitatur ab alio tanꝙ a fine: cōparatur ad ipſum ſicut imperfectū ad ꝑfectū: eo ꝙ finis eſt bonū

⁊ perfectio illius quod eſt ad finem. deus autem a nullo extrinſeco perficitur. Notandum ꝙ ſola bonitas diuina coegit ipſum ad producendum opus fluitantis materie: non autem coegit ipſum neceſſitando ſed libere mouendo. Notandum ꝙ inuidia facit ꝙ aliquis bonum alteri non communicat: quia inuidia eſt triſtitia de bono alterius: ⁊ quia talis inuidia in deo non eſt: ideo ſummam bonitatem per creationeꝫ alijs cōmunicauit. Unde dicit Plato in thimeo. ab optimo inuidia longe relegata eſt: ⁊ ꝑ conſequēs ſibi diſſimilis prout naturaliter cuiuſqꝫ capax beatitudinis eſſe poterat effi ciqꝫ voluerit. Notandū ꝙ ſicut in agentibus per naturam forma rei fiende preexiſtit ſecunduꝫ eſſe reale: ſic in agentibus ſecundum intellectum forma rei producende preexiſtit ſecundum eſſe intellectuale. ſicut artifex volens producere domum oportet formam domus primo in mente preexiſtere tanꝙ exemplar ad cuius imitationem facit domum in materia. cum igitur deus ſit agens per intellectum producens mundum: ipſe prehabuit ī mente ſua exemplar mundi ⁊ omnium partium eius ad cuius imitationem producit mundum extra ſupple: qui mūdus in mente diuina preexiſtens dicitur architipus: ab archos quod ē princeps ⁊ tipos ſimilitudo quaſi principalis ſimilitudo: cuius imago dicitur iſte mundus ſenſibilis.

Tu numeris elementa ligas vt frigida flāmis Arida conueniant liquidis ne purior ignis Euolet: aut merſas deducant pōdera terras. Tu triplicis mediam nature cuncta mouentem.

Tu numeris elementa ligas. Hic philoſophia cōmendat deum ex parte ſapientie quo ad ſpecialem effectum productionem. Et primo ex productione elementorum. Secundo ex productione anime mundi. Tertio ex productione noſtrarum animarum. Secunda ibi. Tu triplicis. Tertia ibi. Tu cauſas. ⁊ dicit. O pater tu ligas elementa numeris id eſt proportionibus numerabilibꝰ: vt elementa frigida conueniant id eſt concordant: flammis id eſt calidis elementis: ⁊ vt arida id eſt ſicca elementa conueniant liquidis id eſt humidis elementis. ne ignis purior inter elementa euolet id eſt exeat ſperam ſuam magis aſcendendo: ⁊ ne pondera id eſt grauitates: deducant id eſt magis deorſuꝫ ducant: terras merſas id eſt depreſſas.

Notandum ꝙ elementa habent proportionem numeralem inter ſe. ſicut enim duo numeri quadrati conueniūt in vno medio proportionali: ſic duo elementa contraria in duabus qualitatibus conueniunt in vno elemento medio proportionali vtriqꝫ. Uerbi gratia. Numerus quadratus eſt qui conſtat ex ductu ſuiipſius in ſeipſum dicendo bis duo: ter tria. bis duo in quaternarium: ⁊ ter tria in nouenarium: et accipere vnum numerum medium proportionabilē ſcilicet ſenarium: qui ſecundum eandem proportionalem excedit quattuor in qua exceditur a nouem. ſicut enim nouem continent ſex et mediam partem ſex; ita ſex continent quattuor: et mediam partem quattuor: ſic ſimiliter eſt in elementis. Nam ignis et aqua in duabus qualitatibus contrariantur. Ignis enim eſt calidus et ſiccus: aqua frigida et humida: et que colligantur vno medio ſupple aere qui conuenit cum igne in caliditate ⁊ cum aqua in humiditate: ſimiliter eſt de aere ⁊ terra reſpectu aque. Secunduꝫ hanc ſententiā littera ſic exponatur. Tu ligas elementa numeris id eſt proportionibus numerabilibꝰ: vt

frigida id eſt aque que frigide ſunt: conueniant flammis id eſt ignibus: qui calidi ſūt per vnum elementum medium quod eſt aer: ⁊ arida id eſt terre que aride ſunt coniue-niunt liquidis id eſt partibus aeris que humide ſunt per elementum medium quod eſt aqua. Tu triplicis mediam nature cuncta mouentem. Hic philoſophia oſten-dit ſapientiam ex anime mundi productione. Ubi ſciendum ꝙ iſta littera communi-ter exponitur ad intentionem Platonis in thimeo: ſed quia iſta expoſitio eſt difficilima ⁊ modice vtilitatis: ego eam pretermittam ⁊ ponam facilem ex-poſitionem que eſt de mēte Ariſtotelis. Ad cuiꝰ euidentiam eſt notandum ꝙ per animaȝ mundi hic intelligitur intelligentia mouens orbem que per motum virtutem ſuam influit inferioribus: ⁊ hec intelligentia dicitur media inter deum ⁊ animam humanam. Sicut enim in dignitate ⁊ perfectione exceditur a deo: ſic ipſa excedit animam noſtram. Notandum ꝙ intelligentia huius mundi dicitur eſſe triplicis nature propter tres operationes: quas habet ſupple mouere orbem: intelligere deum: ⁊ intelligere ſeipſam. Notandum ꝙ orbes cele-ſtes dicuntur conſona membra intelligentie: quia per ipſos tanquaȝ per organa ⁊ inſtrumenta intelligentia influit inferioribus. Licet enim intelligentia prima intentio-ne moueat propter ſe: tamen ſecunda intentione mouet propter inferiora. His premiſſis littera plana erit. Unde dicit ſic. Tu deus animam ſupple mundi que eſt intelligē-tia mediam ſupple inter deum ⁊ animam humanam: triplicis nature id eſt triplicis operationis mouentem cuncta ſupple inferiora per influxum: illam tu connectens reſoluis id eſt diſtinguis eam: per conſona membra id eſt per conuenientes orbes: que anima cum ſecta id eſt diuiſa quantum ad operationes: glomerauit id eſt impreſſit motum in duos orbes ſupple in orbem primi mobilis: ⁊ in orbem planetarum: ipſa reditura id eſt reflexa: meat id eſt procedit in ſemetipſaȝ ſupple intelligēdo ꝙ eſt vna operatio: ⁊ ipſa circuit mentem profundam id eſt mentem diuinam deum intelligen-do que eſt alia operatio: ⁊ ipſa conuertit id eſt mouet celum: ſimili imagine id eſt in-tellectione quod eſt tertia operatio eius. Adhuc nota. Licet corpora celeſtia ſint di-uerſa: tamen ratione vnitatis ordinis poſſunt dici vnum corpus. Similiter intelli-gentie licet ſint diuerſe: tamen poſſunt dici vna intelligentia propter vnitatem ordi-nis in operatione mouendi: ergo dicit in ſingulari animam ⁊ non animas.

Connectens animam per conſona membra reſoluis. Que cum ſecta duos motuȝ glomerauit in orbes: In ſemet reditura meat: mentemqȝ profundam Circuit: et ſimili conuertit imagine celum:

Tu cauſis animas paribus vitaſqȝ minores. Hic philoſophia commendat ſa-pientiam dei ex aīaruȝ noſtraruȝ creatione dicēs. O pater tu prouehis. i. pducis animas hoīm ⁊ minores vitas id eſt animas brutorum ⁊ plantaruȝ paribus cauſis: quibus animam mundi produxiſti: ſcilicet tu aptans ſublimes id eſt animas rationa-les hominum: leuibus curribus id eſt celeſtibus ſtellis: tu ſeris eas in celum ⁊ terraȝ id eſt in corpora terrena: quas animas conuerſas reduci igne id eſt charitate redu-cente: facis reuerti ad te benigna lege id eſt ordinatione tua.

Nota ꝙ anime beſtiarum ⁊ plantarum dicuntur minoris vite reſpectu anime ho-minis: eo ꝙ non habent tot nec ita perfectas ōgationes vite ſicut anime hominum

Nota ꝙ per leues currus ſecundum intentionem platonicorum intelligit ſtellas cōpares curribus. Dixerunt enim platonici ꝙ deus omnes aīas ſimul creauit ⁊ ſeminauerit eas in celo delegendo eas ſtellis cōparibus a quibus poſtea dilabantur ī corpora: ſed hec opinio nō valet. ſ. ꝙ omnes anime ſimul ſint create: imo omni die de nouo creantur: quibus creatis corporibus infunduntur. Dicuntur autem anime fieri ī celum propter virtutem celeſtem: ex qua vnio anime ad corpus contrahit ſuaȝ periodum. licet anima a deo producatur in corpore: tamen vnio ex parte diſpoſitionē corporaliuȝ dependet a virtute celeſti: idō dicit eas ſeri in celuȝ ⁊ in terram: quia anime nō coaptātur corporibus niſi mediante virtute celeſti. vnde ſecundo phiſicoꝝ. homo enim hominem generat ⁊ ſol. Nota ꝙ deꝰ animas creatas aptat le-uibus curribus id eſt ſtellis comparibus. quod ſic poteſt intelligi: quia anima creata comparitatem ⁊ ſimilitudinem habet cum ſtella. Sicut enī ſtella eſt nobilior pars ſui orbis ⁊ eſt ppetua: ſic aīa rationalis perpetua exiſtens eſt nobilior pars hominis. vel ſic poteſt intelligi ꝙ deus animas creatas aptat leuibus curribus id eſt rationi ⁊ itellectui que dicuntur currus anime: qui ducunt hominē in cognitionem rerū: quas animas ſerit in celum ⁊ terram: quia anima ratione ⁊ intellectu habet cognitionem ce-leſtium ⁊ terreſtriuȝ. Nota ꝙ per ignem reducem intelligit ardoreȝ caritatis que hominem auerſum a deo vicijs fecit ipſum redire virtutibus. niſi enim homo deuȝ amet ipſum non querit: niſi querat non inueniet: niſi inueniat ad ipſum non reuertetur.

Tu cauſis aīas paribus vitaſqȝ minores. Prouehis ⁊ leuibus ſublimes curribus aptans. In celum terramqȝ ſeris quas lege benigna. Ad te conuerſas reduci facis igne reuertit. Da pater auguſtam menti conſcendere ſedem. Da fontem luſtrare boni: da luce reperta. In te conſpicuos animi defigere viſus. Diſiice terrene nebulas et pondera molis.

Da pater auguſtam. Poſtqȝ philoſophia captauit beniuolentiam dei ipſum multipliciter commendando: hic exprimit ſuam petitionem dicens. O pater tu qui facis omnia predicta: da id eſt concede menti humane: conſcendere auguſtam ſedem id eſt nobilem ſedem ſummi boni: da luſtrare inueſtigando inuenire fontem boni id eſt deuȝ qui eſt fons omnis boni: da luce reperta id eſt cognitione prehabita in te defigere: ſci-licet per amorem: conſpicuos viſus id eſt claros intuitus: animi id eſt rationis ⁊ intellectus. O pater tu diſiice id eſt diſperge: nebulas id ē obſcuritates: ⁊ pōdera id eſt grauitates: terrene molis id eſt dilectionis terrene: atqȝ mica id eſt reſplende tuo ſplendore. tu nanqȝ es ſerenū quo ſupple omnia illuſtrātur. Tu es tranquilla requies pijs ſupple mentibus: te cernere id eſt videre eſt finis ſupple omniū. Tu idem exiſtens es principium quia origo omnium rerum. Tu es vector quia vehis nos per gratiam quo peruenire non poſſumus per naturam. Tu es dux ducens ab errore ignorantie ad veritatem ſapientie. Tu es ſemitta cum ſis via ⁊ veritas: ⁊ per te ad te ipſum peruenitur. Tu es terminus vltra quem nihil queritur: cum ſis ſummum ⁊ perfectum bonum.

Nota ꝙ ſedes ſummi boni dicitur auguſta id eſt ſubtilis: quia vix magno labore ad ipſam peruenitur. vel dicitur auguſta id eſt nobilis: quia nihil ſibi comparari poteſt. Item deum vocat fontem ſummi boni. ſicut enim riuuli habent exiſtere ⁊ fluere a fon

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

te: ⁊ ipſe a nullo: ſic a deo omne bonuz habet eſſe: ipſe autem a nullo. Nota ad hoc ꝙ ſedes ſummi boni conſcendatur: oportet ꝙ inueſtigetur: ⁊ quia non ſufficit inueſtigare ſi non inueniatur: nec inuenire ſi non diligatur: ideo philoſophia petit per amorem defigi viſum animi: ſcz rationem ⁊ intellectum in ſummum bonuz. Nota ꝙ q̇a intellectus ⁊ ratio impediuntur ⁊ obſcurantur per affectionem ⁊ deſiderium terrenoruz: q̇a corpus quod corrūpitur aggrauat animaz quando corpori eſt ſubiecta: ideo philoſophia petit fugari nebulas terrene molis. ⁊ quia non ſufficit fuga tenebrarum: niſi adſit lux illud minans: ideo petit illuminationem dicens. Atq; tuo ſpēdore mica. Item diſiicio id eſt diſpergo vel remoueo: ⁊ dicitur a dis prepoſitōe inſeparabili: ⁊ a verbo iceo icis.

Atqz tuo ſplendore mica tu namqz ſerenum. Tu requies tranquilla piis te cernere finis Principiuz vector dux ſemita terminus idem.

Proſa decima
libri tertii.

Uoniam igitur que ſit imperfecti que etiam, perfecti boni forma vidiſti: nunc demonſtrādu reor quonam hec felicitas perfectio conſtituta ſit. In quo illud primum arbitror inquirendum. An aliquod huiuſmodi bonum: quale pauloante diffiniſti in reruz natura poſſit exiſtere: ne nos preter rei ſubiecte veritatem caſſa cogitationis imago decipiat: ſed qui exiſtat ſicqz hoc veluti quidaz omnium fons bonorum negari nequit. Omne enim quod imperfectum eſſe dicitur: id minutione perfecti imperfectumqz eſſe perhibetur. Quo fit vt ſi in quolibet genere imperfectum quid eſſe videatur: in eo perfectum quoqz aliquid eſſe neceſſe ſit. Etenim perfectione ſublata vnde illud quod imperfectum perhibetur extiterit: nec fingi quidem poteſt. Neqz enim a diminutis inconſummatiſqz natura rerum cepit exordium: ſed ab integris abſolutiſqz procedens in hec extrema atqz effeta dilabitur. Quod ſi vti pauloante monſtrauimus eſt quedam boni fragilis imperfecta felicitas: eſſe aliquam ſolidam perfectamqz non poteſt dubitari. Boetius. Firmiſſime inquam veriſſimeque concluſum eſt. Philoſophia. Quo vero inquit

Proſa decima libri tertij.

Uoniam igitur q̄ ſit impfecti. Iſta eſt decima proſa huius tertij: in qua philoſophia oſtendit vbi vera beatitudo ſit conſtituta. ⁊ primo continuando probat beatitudinem perfectam eſſe in rerum natura. Secundo oſtendit in quo ſit vera beatitudo ibi. Quo vero. Prio dicit. O Boeti quoniam vidiſti in precedentibus que ſit forma imperfecti boni: ⁊ que ſit forma perfecti boni: nunc reor id eſt opinor eſſe demonſtrandum: quonam id eſt vbi hec perfectio felicitatis id eſt perfecta felicitas ſit conſtituta; in quo ſupple inueſtigādo illud arbitror primum eſſe inquirendum. An aliquod huiuſmodi bonum perfectum quale pauloante ſcilicet octaua proſa diffiniſti poſſit exiſtere in rerum natura: ne caſſa id eſt vana imago id eſt ſpecies cogitationis nos decipiat: preter veritatem ſubiecte rei id eſt exiſtentis rei. Sed nequit negari quin exiſtat in rerum natura perfectum bonum ⁊ perfecta felicitas: ⁊ hoc bonum ſit veluti fons omniū bonorum: ⁊ tūc ꝓbat ipſum eſſe tali ratōe. In quocūqz genere eſt reperire impfectū: in eodē eſt repire perfectū: ſed in genere rerum eſt reperire imperfectum bonuz ⁊ imperfectam felicitatem vt

patet ex precedentibus: ergo in rerum natura erit dare perfectum bonum ⁊ perfectam felicitatem. Hanc rationem pertractat in littera ⁊ dicit. Omne quod dicitur eē imperfectum: illud perhibetur imperfectum diminutione id eſt ex defectu perfecti: quo fit vt ſi in quolibet genere videatur eſſe quid id eſt aliquid imperfectum: in eo genere neceſſe ſit aliquid eſſe perfectum. ⁊enim pro quia; ſublata id eſt circūſcripta perfectione nec fingi poteſt vnde illud extiterit id ē eſſe habeat qd̄ perhibetur imperfectuz. neqz enim natura cepit exordium a diminutis ⁊ inconſummatis id eſt ab ipfectis: ſed natura ꝓcedēs ab integris ⁊ abſolutis id eſt a perfectis: dilabitur i hec extrema id eſt inferiora: atqz effeta id eſt infructuoſa. ex hoc ergo accipitur maior rationis in quocunqz reperitur aliquid iperfectum: in eodem reperitur perfectum. Tunc ſubiungit minorē dicens: vti pro ſicut pauloante monſtrauimus que ē fragilis boni ⁊ imperfecta felicitas: ⁊ ponit concluſionez dicens. ergo dubitari non poteſt eſſe aliquam ſolidā ꝙ pro ⁊ perfectam felicitatem: quod concedens Boetius dicit firmiſſime ⁊ veriſſime concluſum eſt. Notandum ꝙ in temporalibus et ſenſualibus non poteſt eſſe ſummum et perfectum bonum: ⁊ quia multi ſunt qui non putant eſſe alia bona preter ſenſualia: ideo ne aliquis putet nullum eſſe perfectum bonum in rerum natura: philoſophia primo anteqꝫ oſtendat vbi ſit ſitum perfectum bonum probat ipſuz eſſe.

Notandum ꝙ res ſubiecta eſt de qua habetur ſermo ⁊ cognitio; ſed dum cogitamꝰ de re que non eſt: tunc eſt cogitatio caſſa preter veritatem ſubiecte rei decipiens nos. ne autem talis cognitio videatur eſſe ſummi boni: ideo primo probat ipſum in rerum eſſe natura.

Notandum ꝙ imperfectum non poteſt eſſe principium rerum: quia perfectum prius eſt imperfectū: principio autem non eſt aliquid prius: ex quo ſequitur ꝙ vbi eſt imperfectum: ibi eſt reperire perfectum.

Notandum ꝙ eſt deuenire ad aliquod perfectum a quo natura incipiens progreditur ad poſteriora imperfecta cuiuſmodi ſunt hec inferiora que dicuntur extrema ⁊ effeta ſunt vltima cauſatorum non cauſa alijs inferioribus.

Quo vero inquit. Hic Philoſophia oſtendit in quo perfectum bonum ſiue vera felicitas ſit ſita. Secundo concludit quoddam correlarium. Tertio mouet dubitationem. Secunda ibi. Super hec. Tertia ibi. Atqui hoc quoque. Primo dicit vel

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

habitet:ita conſidera deum rerum omni-
um principem bonum eſſe: communis hu
manorum conceptio probat animorum.
Nam cuꝫ nihil deo melius excogitari que
at:id quo melius nihil eſt bonum eſſe quis
dubitat. Ita vero bonum eſſe deum ratio
demonſtrat: vt perfectum quoqꝫ in eo bo
num eſſe conuincat. Nam niſi tale ſit:re-
rum omnium principiuꝫ eſſe non poterit.
Erit enim eo preſtantius aliquid perfectū
poſſidens bonum:quod hoc prius atqꝫ an
tiquius eſſe videatur. Omnia namqꝫ per
fecta minus integris priora eſſe claruerūt
Quare ne in infinitū ratio ꝓcedat:cōfitē
duꝫ eſt ſummū deuꝫ:ſummi ꝑfectiqꝫ boni

oſtendit perfectam felicitatem eſſe in deo conſtitutā. Secundo oſtendit per quem mo
dum ſit in deo ibi.ſed queſo. Primo ponit vnam propoſitionem notaꝫ. Secundo ex
ea probat intentum ibi. Ita vero. Primo dicit. Iam probatum eſt ꝙ eſt dare perfe-
ctum bonum:quo vero id eſt in quo habitet id eſt latet:illud perfectum bonuꝫ ita cō
ſidera. Et tunc ſubiungit propoſitionem. Omnis conceptio communis humanorū
animorū probat id eſt cō
cedit deum eſſe bonum:⁊
in principium omniuꝫ re
rum. Et ꝙ deus ſit quod
dā bonū probat per hoc:
quia deo nihil melius ex-
cogitari queat id eſt pōt:
⁊ q̄s dubitat illud eſſe bo
nuꝫ quo melius nihil eſt:
q̄ſi diceret nullus. No-
tandum ꝙ deum eſſe prin
cipium omniū rerum om
nes concedunt: ſed quia
pithagorici duo poſuerūt
eſſe principia rerum: vnū
bonum aliud maluꝫ:ne er
go aliquis occaſione hu⁹
negaret deum eſſe bonuꝫ:
ideo hoc probat ex eo ꝙ
nihil poteſt melius exco-
gitari deo. vnde dicit bea
tus Auguſtinus in libro
de doctria criſtiana. Om
nes latine lingue ſciētes:
cum aures coruꝫ ſonus tetigerit:quo profertur deus mouentur ad cogitanduꝫ excel-
lentiſſimam quandam immortalem naturā. ita autem cogitatur deus vt aliquid quo
nihil ſit melius. Ita vero bonum eſſe deum ratio demonſtrat ⁊ cetera. Hic probat
intentum ꝙ beatitudo ſiue perfectum bonum ſit ſitum in deo tali ratione. Perfectum
bonum eſt vera beatitudo:ſed in deo eſt perfectum bonum: ergo in deo eſt vera beati
tudo. Unde dicit in littera. Ratio iſta demonſtrat deum eſſe bonum: vt conuincat id
eſt infallibiliter conducat in eo eſſe perfectuꝫ bonum. nam niſi deus ſit tale ſcilicet per
fectum bonum:non poterit eſſe principiuꝫ omnium rerum. ſi enim non ſit perfectum
bonum erit aliquid preſtantius eo poſſidens perfectum bonum:namqꝫ pro quia om
nia perfecta claruerunt id eſt manifeſta ſunt eſſe priora:minus integris id eſt perfe-
ctis:quare ne ratio procedat in infinitum:confitendum eſt ſummum deum eſſe pleniſ
ſimum ſummi ⁊ perfecti boni: ⁊ ſic patet minor rationis:ſcilicet ꝙ in deo eſt perfectū
bonum. nunc probat maiorem dicens. Sed conceſſimus id eſt probauimus nona ꝓ
ſa perfectum bonum eſſe veram beatitudinem:igitur reſtāt cōcludere ꝙ neceſſe eſt ve
ram beatitudinem ſitam eſſe in ſummo deo. Cui Boetius conſentiens dicit. accipio
id eſt concedo inq̄:nec eſt quod vllo modo queat contradici. Notanduꝫ ꝙ ſi deus
non eſſet perfectum bonum ſed imperfectum: procederetur in infinitū:ſic arguendo.
Deus vel eſt perfectum bonum vel imperfectum ; ſi perfectum habetur propoſitum:ſi

eſſe pleniſſimum. Sed perfectum bonum
veram eſſe beatitudinem conſtituimus.
Ueram igitur beatitudinē in ſummo deo
ſitam eſſe neceſſe eſt. Boeti. Accipio inq̄:
nec eſt quod contradici vllo modo queat.
Philoſophia. Sed queſo inquit te vide
ꝙ id ſancte atqꝫ inuiolabiliter probes ꝙ
boni ſummi ſummum deum diximus eſſe
pleniſſimum. Boe. Quonam inquit mo
do. Philoſophia. Ne hunc rerum omni
um patrem illud ſummum bonuꝫ quo ple
nus eſſe perhibetur: vel extrinſecus acce
piſſe:vel ita naturaliter habere preſumas:
quaſi habētis dei habiteqꝫ beatitudinis
diuerſam cogites eſſe ſubſtantiam. Nam
ſi extrinſecus acceptuꝫ putes preſtantius
id quod dederit: eo quod acceperit exiſti
mare poſſis:ſed hunc eſſe rerum omnium
precellentiſſimuꝫ digniſſime confitemur.
Quod ſi natura quidem ineſt:ſed ratione
diuerſum: cum de rerum principe loqua-
mur deo fingat qui poteſt:quis hec diuer
ſa coniunxerit. Poſtremo quod a quali

imperfectum:ergo erit aliquid prius eo:cum perfectum ſi prius imperfecto. Illud er
go prius vel eſt perfectum bonum vel imperfectum:ſi perfectum illud erit deus ⁊ ha-
betur propoſitum. Si imperfectum erit aliquid prius eo:cum perfectuꝫ ſit prius im
perfecto. Iterum queritur de illo priori vel eſt perfectum bonum vel imperfectum: ⁊
ſic procederetur in infinitum:vel dabitur deum eſſe perfectum bonuꝫ:⁊ hoc innuit in
littera cum dicit. Quare
ne in infinitum ratio pro-
cedat. Sed queſo te in
quit. Hic philoſophia oſtē
dit per quem modum ve-
ra beatitudo ſit in deo:q̄a
non eſt in deo tanq̄ aliq̄d
diſtinctuꝫ ab ipſo ſicut ac
cidens a ſubiecto: ſed eſt
idem cum ipſo: quod pro
bat quattuor ratōibus.
ſecunda ibi. poſtremo. ter
tia ibi. omnino eīm. quar
ta ibi. reſpice inquit. Pri-
mo premittit intētum ſu-
um cum quadam diuiſio
ne:cuius membra impro-
bat dicens. O Boe. que-
ſo te vide q̄ id ſācte id eſt
firmiter ⁊ inuiolabiliter ꝓ
bes ꝙ diximus ſummum
deum eſſe pleniſſimū ſum
mi bōi. ⁊ dicit Boe. Quo
nāmodo ſupple hoc pro-
batur:tunc ponit philoſo
phia diuiſionem dicens.
Preſumas id ē putas ne
hunc patrem omnium re-
rum accepiſſe extrinſecus
illud ſummum bonū quo
perhibetur eſſe plenus: vl'
preſumas ita naturaliter
habere a ſe illud bonum:
quaſi cogites diuerſam eſ
ſe ſubſtantiam dei haben
tis:ꝙ pro ⁊ beatitudinis habite: ⁊ tunc improbat membra. primo ꝙ deus non acce-
pit ſummum bonum ab extrinſeco dicens. Nam ſi putes bonum quod in deo eſt extri
ſecus acceptum:tunc tu poſſis id eſt potes exiſtimare eſſe preſtantius id eſt melius il-
lud bonum quod dederit:eo quod acceperit ſcilicet deo:quod eſt falſum:quia confite-
mur hunc precellentiſſimum omniū rerum. Tunc probat ꝙ perfectum bonum in deo
non eſt in ipſo naturaliter tanq̄ differens a ſubſtantia ſua dicēs. Quod ſi natura id
eſt per naturam ineſt deo ſummum bonum;ſed eſt diuerſum ab ipſo ratione quidita-

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

tiua:fingat qui poteſt qui ꝛ hac diuerſa coniunxerit ſcilicet deum ꝛ ſummum bonum:
quaſi dicat non eſt dare aliquem priorem iſta diuerſa coniungentem. Notanduȝ ꝙ
ratio quam philoſophia pretendit eſt iſta. Summuȝ bonum quod eſt in deo vel eſt ac
ceptum ab extrinſeco vel ineſt ſibi naturaliter. ſi ab extrinſeco aliquid erit preſtanti-
us ꝛ nobilius deo:quia dans ſummum bonum preſtantius eſt recipiente ipſuȝ. ſi au
tem ineſt deo naturaliter
vel tanꝙ̄ idem ſibi vel tā-
ꝙ̄ diuerſum ab ipſo.ſi tā-
ꝙ̄ idem ſibi: habetur pro
poſitum:ſi tanꝙ̄ diuerſuȝ
ab ip̄o:erit aliquid prius
quod iſta diuerſa coniun
xerit.talia autem fingere
eſt difficile. Poſtremo
quod a qualibet.hic phi-
loſophia ponit ſecundam
rationeȝ: ꝙ ſummum bo
num in deo non differt ab
ipſo.ꝛ eſt ratio talis. Il-
lud quod eſt diuerſum ab
alio non eſt illud a quo eſt
diuerſum: ſi ergo ſummuȝ
bonum eſſet diuerſum a
deo: deus non eſſet ſum-
mum bonum qd̄ nephas
eſt dicere.vnde dicit in lit
tera. Poſtremo illd̄ quod
eſt diuerſuȝ a qualibet re:
illud nō ē illud a quo vide
tur eſſe diuerſum: quare
quod ſui natura diuerſuȝ
ē a ſummo bono:illud nō
eſt ſummum bonum: ſi igitur ſummum bonum ita ſit in deo ꝙ ſecundum naturam eſt
diuerſum ab eo:ſeq̄tur ꝙ deus non ſit ſummum bonum:quod nephas eſt cogitare de
deo quo nihil conſtat eſſe preſtantius.

Nota ſi aliquid eſſet in deo diuerſum ab ipſo:deus eſſet compoſitus ꝛ non eſſentie
ſimplicis quod eſt falſum. Item quod eſt in deo diuerſum ab ipſo vel ē accidēs vel
pars eius.non accidens:quia deus non eſt ſubiectum alicuius accidentis.ſi eſt pars
eius cum pars precedat totum:aliquid erit prius deo:quod falſum eſt.

Omnino enim nullius rei natura. Hic philoſophia ponit tertiam rationem que ta
lis eſt. Illud quod eſt principium omnium formaliter eſt ſummum bonum:quia ſum
mum bonum non poteſt eſſe principiatuȝ: ſed deus eſt principium omnium:ergo for
maliter eſt ſummum bonum.ſummum autem bonum eſt beatitudo:ergo deus forma
liter eſt ſumma beatitudo. Unde dicit in littera. Omnino id eſt generaliter nullius
rei natura poterit extiſtere.i.eē melior ſuo pricipio.quare qd̄ oim̄ ſit p̄ncipiū ſicut de⁹:
illud etiā concluſerim veriſſima rōne ſummū eſſe bonū ſui ſubſtātia.i.p ſui ſubſtātiā.
cui aſſentiēs.B.di.rectiſſime inq̄ cōcluſuȝ ē:ꝫ ſummū bonū eē btitudinē ꝯceſſum eſt

bet re diuerſum eſt id non eſt illud a quo
intelligitur eſſe diuerſum: Quare quod
a ſummo bono diuerſum eſt ſui natura:
id ſummum bonum non eſt:quod nephas
eſt de deo cogitare quo nihil conſtat eſſe
preſtantius. Omnino enim nullius rei
natura ſuo principio melior poterit exiſte
re.quare quod omnium principium ſit:id
etiam ſui ſubſtantia ſummum eſſe bonum
veriſſima ratione concluſerim. Boetius.
Rectiſſime inq̄. Philoſophia. Sed ſum
mum bonum beatitudinem eſſe conceſ-
ſum eſt. Boetius. Ita eſt inq̄. Philoſo
phia. Igitur inquit deū eſſe ipſaȝ beatitu
dinem neceſſe ē cōfiteri. B. Nec inq̄ pro
poſitis prioribus refragari queo. Et ab il
lis hoc illatum conſequens eſſe perſpicio.

Dicit Boe.ita eſt inq̄. Concludit ergo philoſophia.igitur neceſſe eſt deum confiteri
ipſam beatitudinem.di.Boe.nec queo refragari id eſt reſiſtere prioribus propoſitis
id eſt premiſſis: ꝛ ego perſpicio hoc illatum eſſe conſequens ab illis id eſt ad illa.

Nota ꝙ principium omnium rerum oportet eſſe ſummum bonum ſubſtantialiter:
quia ſi aliquid aliud a principio eſſet ſummum bonū ſubſtātialiter ſicut aliquid prin
cipiatum:ſequitur ꝙ prin
cipiatum ſit nobilius ſuo
principio. nam bonū ſub
ſtātialiter nobilius eſt bo
no accidentaliter. Item ſi
principium non eſt bonū
ſubſtantialiter ſed accidē
taliter:cuȝ omne quod eſt
tale per accidens reduca-
tur ad aliq̄d tale p ſe: tūc
principiuȝ reduceretur ad
aliquid ꝛ per conſequens
non eſſet principiū. Re
ſpice inq̄t an hic.hic pōit
quartaȝ rōeȝ ꝙ btitudo in
deo non differt ab ipſo: ſi
beatitudo differret a deo:
cuȝ vtrūq; tā deus ꝙ̄ bea
titudo ſit ſummum bonū:
eēnt duo ſūma bona quo-
rum vnum non eſſet alte-
rum:ꝛ cum vnum deſit al
teri neutrum erit perfectū
ꝛ ſummum bonum: quia
perfectum eſt cui nihil de
eſt:ergo neceſſe eſt beati-
tudinem eſſe idē cuȝ deo.
vñ dicit i littera. O Bo.
reſpice an hinc quod mo-
do dicam:illud quod pro
batum eſt firmius approbetur duo ſumma bona eſſe non poſſunt que ſint a ſe diuer-
ſa. Eteniȝ liquet id eſt manifeſtum eſt ꝙ bona que diſcrepant non eſſe alteruȝ ſupple
eorum bonorum quod ſit alterum.quare cum alterum deeſt alterutri id eſt quare cū al
terum alteri:neutrum poterit eſſe perfectum:cum perfectum ſit cui nihil deeſt:ſed ma
nifeſtum eſt illud non eſſe ſummum bonum quod non eſt perfectum:igitur nullomo-
do poſſunt eſſe diuerſa ea que ſunt ſumma bona: atq̄ pro certe deum ꝛ beatitudineȝ
collegimus eſſe ſummum bonum:quare neceſſe eſt ipſam naturam que ſit diuitias.i.
naturam dei eſſe ſummam beatitudinem.quod Boetius approbans dicit. Nihil veri
us eſt ipſa re:nec ratiocinatione firmius:nec deo dignius concludi poteſt. Notan-
dū ex quarto thopicoꝝ:qd̄ p ſupabundantiā dr̄ vni ſoli cōuenit:cū igr̄ ſummū bonū
dicaẗ p ſupabundātiā:nō erūt duo ſumma bona. Itē ſi eēnt duo ſūma bona vł eēnt
eiuſdeȝ ſpeciei vel differrēt ſpē:ſi eiuſdem ſpeciei erunt equaliter perfecta:ꝛ vnuȝ erit

Philoſophia. Reſpice inquit an hic quo
q; idem firmus approbetur ꝙ duo ſumma
bona que a ſe diuerſa ſint eſſe nō poſſunt.
Eteniȝ que diſcrepāt bona nō eſſe alterū
quod ſit alteruȝ liquet: quare neutrū pote
rit eē pfectuȝ cuȝ alterutri alteruȝ deeſt:ſȝ
quod perfectum non ſit: id ſummum non
eſſe manifeſtū eſt. Nullo modo igitur que
ſumma ſunt bona ea poſſunt eſſe diuerſa.
Atqui et beatitudinem et deuȝ ſummum
bonum eſſe collegimus:quare ipſam neceſ
ſe eſt ſummam eſſe beatitudinem que ſit
ſumma diuinitas. Boeti. Nihil inq̄:nec
re ipſa verius:nec ratōcinatione firmius:
nec deo dignius concludi poteſt. Philoſo
phia. Super hec igitur inquit veluti geo
metre ſolent demonſtratis propoſitis ali
quid inferre que poriſmata ip̄i vocāt. Ita
ego quoq; tibi veluti correlarium dabo.

UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſuperfluum. ſi differunt ſpecie vnum erit perfectius altero: quia impoſſibile eſt duas
ſpecies eſſe equaliter perfectas: ſed quod eſt imperfectius non eſt ſummũ bonũ: ergo
nõ ſunt plura ſumma bõa. Sup hec igit̃ inquit. Hic pħia cõcludit ex dictis quãdã
concluſionem correlariam dicens. Super hec ſcꝫ predicta ego tibi dabo correlarium
id eſt concluſionem correlariaꝫ: ita ſcꝫ ſicut geometre aliquid ſolent demõſtratis ſuis
propoſitis inferre que illa
ta ipſi vocant poriſmata
id eſt apertiones. ⁊ tunc
ponit correlarium ꝙ om-
nis beatus eſt deus quod
ſic infert: quia adeptione
beatitudinis fiunt hoĩes
beati: btitudo ṽo ẽ ipã di
uinitas vt ꝓbatũ ẽ: manife-
ſtũ ẽ hoĩes btõs fieri ade-
ptione diuinitatis: ſ; ſicut
adeptiõe iuſticie fiunt ho
mines iuſti: ⁊ adeptiõe ſa
pientie fiunt ſapiẽtes: ita
neceſſe eſt adeptione diui
nitatis eſſe beatos ſiue de
os. Igitur omnis beat⁹
eſt de⁹: ſed natura quideꝫ
vnus deus eſt ⁊ non plu-
res: participatione vero nihil prohibet plures deos eſſe. hanc concluſionem commen
dans Boe. dicit. Et pulchrum inq̃ hoc ſcilicet quod modo concluſiſti atqꝫ precioſum
ſiue poriſma ſiue correlarium; mauis id eſt magis velis ipſum vocari. Notandum
ꝙ omnis beatus eſt deus: hoc probatur ex littera ſic. Homines fiunt beati adeptione
beatitudinis: ſed beatitudo eſt diuinitas: ergo homines fiunt beati adeptione diuini
tatis: ſed adeptione diuinitatis aliquis efficitur de⁹: ergo omnis beatus ẽ deus. vel
poteſt ſic argui. Adeptione diuinitatis aliquis efficitur deus: adeptiõe diuinitatis ali
quis efficitur beatus: cum diuinitas ſit idem cum beatitudine: ergo omnis beatus ẽ
deus. Nota ſecundum Huguitionem porus pori eſt ſubtile foramen in corpore ꝑ
quod ſudor emanat. Inde poriſma tis. id eſt apertio vel illuminatio ſenſus. dicuntur
etiam poriſmata regule quas geometre proponunt ad aliquid oſtendenduꝫ eo ꝙ ape
riant ⁊ illuminẽt mentem lectoris: ⁊ ipſe allegat Boe. in hoc libro de hoc nomine po-
riſma. Notandum ſecundum eundem Huguitionem a corona venit coronariuꝫ qđ
eſt premium victorie: vel premium belli; vel certaminis ſcilicet corona: vel aliquid ali
ud. vel coronarium eſt vnde aliquis meretur honorem: vel adipiſcit̃ coronam. ⁊ etiam
allegat Boe. in hoc loco de hoc nomine coronarium: ſed communiter ipſum nomina-
mus correlarium: ⁊ eſt correlarium concluſio ſequẽs ex premiſſis. Nota aliquis di
ceret. Si omnis beatus eſt deus cũ plures ſint beati plures erunt dij. Reſpõdet Boe.
ꝙ vnus ẽ deus naturaliter ⁊ eſſentialiter: ſed participatiue ſcilicet participatione vir-
tutis ⁊ immortalitatis poſſunt eſſe plures dij. Unde pſalmiſta. Ego dixi dij eſtis ⁊ fi
lij excelſi omnes. Item innuit philoſophus. xij. methaphiſi. vbi ſic concludit. Non va
let pluralitas principum: ſit ergo vnus princeps ſcilicet ſecundum naturam ⁊ eſſen-
tiam. Ergo dicit Seneca. Uir ſpeculatiuus eſt quaſi deus in humano corpore hoſpi-

Nam quoniam beatitudinis adeptione
fiũt homines beati. Beatitudo vero eſt ip
ſa diuinitas: diuinitatis adeptione fieri
beatos manifeſtum eſt: ſed vti iuſticie ade
ptione iuſti ſapientie ſapientes fiunt. Ita
diuinitatem adeptos: deos fieri ſimili ra-
tione neceſſe eſt. Omnis igitur beatus de
us: ſed natura quidem vnus; participatio
ne vero nihil prohibet; eſſe ꝙ plurimos.
Boetius. Et pulchrum inq̃ hoc atqꝫ pre-
cioſum ſiue poriſma; ſiue correlarium vo-

tatis. Pro quo vlterius notandum ꝙ deus eſt quadruplex. Aliquis eſt deus nũcupa
tiue vt ydolum. Alius vſurpatiue vt demones cultum dei ſibi vſurpantes vt dicit ſcri
ptura. Omnes dij gentiũ demonia. Tertius participatiue vt homines beatitudinẽ
participantes. Quartus eſt deus natura habens eſſentie eternitatem immutabili-
tatem ⁊ cõmunicabilitateꝫ. primis tribus modis poſſunt bene eſſe plures dij: ſed nõ
quarto modo. Ultimo no
ta deitatem ſiue diuinita
tem participare nõ eſt ni-
ſi immortalitatem impaſ
ſibilitatem ſubtilitatem ⁊
agilitatem adipiſci. Nam
mortale additũ nobis ſe
parat nos a dijs vt dicit
Porphirius: ergo adeptõ
ne imortalitatis erimus
dij. Atqui h̃ quoqꝫ pul-
chrius nihil eſt. Hic philo
ſophia mouet circa predi
cta quandam dubitatio-
nem. ſecundo ſoluit eam.
ibi. Cuius diſcretionẽ. pri
mo dicit. Ex quo dicis h̃
correlarium eſſe pulchrũ.
atqui pro certo hoc quod
iam dicã nihil eſt pulchri-
us: qđ rõ ꝑſuadet eſſe an-
nectendum his ſcꝫ ſupra-
dictis. ⁊ dicit Boe. quid
eſt pulchrũ illud. dicit phi
loſobhia. Cum beatitudo
videatur multa continere
dubitatur vtrum hec om
nia coniungant id eſt con
ſtituant veluti vnum corpus beatitudinis quadam varietate partium: an ſit aliquid
eorum quod compleat ſubſtantiam beatitudinis ad quod cetera referant̃. tunc Boe
tius petit hanc queſtionem magis elucidari dicens. Uellem inquit vt patefaceres il-
lud quod queris commemoratione ipſarum rerum ſupple exemplificando. ⁊ philoſo-
phia condeſcendens Boe. querit. Nonne cenſemus beatitudinẽ eſſe bonũ. dicit Boe.
Certe ſummum bonum. cui philoſophia. licet id eſt licitum eſt addas hoc ſcilicet ſum
mum omnibus his. nam beatitudo eſt ſumma ſufficientia: eadem eſt ſumma poten-
tia: ⁊ iudicatur eſſe ſumma reuerentia claritas ⁊ voluptas. dicit Boe. quid igitur ſup
ple eſtimas dicendum. reſpondit philoſophia. heccine id eſt nunquid hec omnia ſcili
cet ſufficientia potentia: ⁊ pro ⁊ cetera ſunt veluti quedaꝫ membra beatitudinis: an
cuncta referunt̃ ad bonum veluti ad verticem id eſt tanꝙ ad ſummam rationem ap-
petendi omnia alia. Tunc Boeti. fatetur ſe intelligere queſtionem ⁊ preſtolari eius ſo
lutionem dicens. Intelligo quid proponas inueſtigandum: ſed deſidero audire quid
conſtituas id eſt diffinias queſtionem diſſoluendo. Notandum ꝙ queſtio quam

cari mauis. Philoſo. Atqui hoc quoqꝫ
pulchrius nihil eſt quod his annectenduꝫ
eſſe ratio perſuadet. Boetius. Quid inq̃
Philoſophia. Cum multa inquit beati-
tudo continere videatur: vtruꝫ ne hec om
nia vnum veluti corpus beatitudinis qua
dam partium varietate coniungant. An
ſit eorum aliquid quod beatitudinis ſub-
ſtantiam compleat: ad hoc vero cetera re
ferentur. Boe. Uellem inq̃ id ipſaruꝫ re
rum commemoratione patefaceres. P.
Nonne inquit beatitudinem bonum eſſe
cenſemus. Boe. Ac ſummuꝫ quidem inq̃
Philoſophia. Addas inquit hoc omni-
bus licet. Nam eadem ſufficientia ſum-
ma eſt eadem ſumma potentia. Reueren
tia quoqꝫ claritas ⁊ voluptas beatitudo
eſſe iudicatur. Boetius. Quid igitur.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

philoſophia mouet eſt iſta. vtrum predicta quinqȝ ſcilicet ſufficientia: reuerentia: ⁊ cetera conſtituant beatitudinem ſicut diuerſa membra vnum corpus. vel vtrum omnia ſint eadem ⁊ referantur ad aliquid vnum: ſcilicet ad bonum quod ratio ſit appetendi omnia iſta. Notandum quia in beatitudine eſt ſummum bonum: ⁊ in beatitudine eſt ſufficientia: reuerentia: potentia: gloria ⁊ iocunditas; ideo queritur an iſta ſint in beatitudine tanꝙ diuerſa: aut ad vnum relata ſcilicet ad bonum ratione cuius appetuntur.

Nota ad primam partem queſtionis debet reſponderi ꝙ non: quia membra vnum corpus conſtituentia debent eſſe inter ſe diuerſa: vt ſtatim probabitur in littera ſequenti: ſꝫ illa quinqȝ ſunt vnuȝ vt probatum eſt: ergo non poſſunt eſſe partes beatitudinis conſtituentes ipſam ſicut membra vnum corpus: etiam ſi ſic ſequeretur ꝙ beatitudo ſeu deus non eſſet omnino ſimplex quod eſt impoſſibile.

Philoſophia. Heccine omnia bona ſufficientia: potentia: ceteraqȝ veluti quedam beatitudinis membra ſunt: an ad bonum veluti ad verticem cuncta referuntur. Boetius. Intelligo inquā quid inueſtigandum proponas: ſed quid conſtituas audire deſidero. Philoſophia. Cuius rei diſcretionem ſic accipe. Si hec omnia beatitudinis membra forent: ſe quoqȝ inuicem diſcreparent. Hec eſt enim partium natura: vt vnum corpus diuerſa componant. Boetius. Atqui hec omnia idem eſſe monſtrata ſunt. Philoſophia. Minime igitur membra ſunt: alioquin

Cuius rei diſcretionem. Hic philoſophia ſoluit queſtionem. Et primo oſtendit ꝙ iſta quinqȝ non ſunt partes ⁊ membra beatitudinis. Secundo oſtendit ꝙ omnia referantur ad bonum. ibi. Ad bonum vero. Primo intendit talem rationem. Membra conſtituentia aliquid vnum adinuicem debent eſſe diuerſa: ſed iſta omnia quinqȝ ſunt idem: ergo non ſunt membra ⁊ partes beatitudinis. Unde dicit in littera. Cuius rei ſupple poſite in queſtione ſic accipe diſcretionem id eſt diſcretam ſolutionem. Si hec omnia forent membra beatitudinis: tunc diſcreparent a ſe inuicem. Hec enim eſt natura partium vt diuerſa componant vnum corpus. Atqui pro certo hec omnia quinqȝ monſtrata ſunt idem eſſe ſupple in nona proſa. igitur minime ſunt membra beatitudinis: ſed ſi in eis ſaluetur ratio membri: omnia erunt vnum membrum: ⁊ tunc ſequitur beatitudinem componi ex vno membro: quod eſt impoſſibile. et hoc eſt quod dicit alioquin id eſt ſi aliter dicatur ꝙ non ſunt membra ſed vnum membrum: videbitur beatitudo eſſe coniuncta ex vno membro quod fieri nequit. et dicit. Boetius. id quidem quod modo concluſum eſt non eſt dubium: ſed illud quod reſtat de veritate alterius partis queſtionis expecto.

Notandum ꝙ beatitudo eſt diuinitas vt prius viſum eſt: ⁊ quia diuinitas ē omnino ſimplex ⁊ indiuiſibilis: ex nullo pōt eſſe conſtituta. cū enim cōſtituens ſit prius conſtituto: eſſet aliquid prius deitate qđ abſurdum ē: ergo beatitudo non pōt eſſe conſtituta ex pluribus membris vel ex vno mēbro. Ad bonū vero ⁊c. Hic phia oſtēdit ꝙ oīa referant̄ ad bonum tanꝙ ad cauſam ꝓpter quā appetuntur. Secundo ex dictis

deducit quaſdā concluſiones ſuperius probatas vt melius intelligantur. ſecunda ibi Cuius vero cauſa. primo dicit. palā eſt cetera. i. quinqȝ ſupradicta ad que oīa appetenda reducuntur ipa referri ad bonū. idcirco eīm petitur. i. appetitur ſufficientia: qꝛ bonū eſſe iudicat̄. idcirco potentia credit̄: qꝛ id etiā creditur eſſe bonū. idem licet cōiectare. i. iudicare de reuerentia claritudine. i. claritate ⁊ iocunditate: ⁊ ſic vniuerſalit̄ cōcludere ꝙ bonū eſt ſumma. i. pfectio ⁊ cauſa omnium expetendorū. i. deſiderandoꝝ: qđ declarat ꝑ ſignuȝ dicens. Illud eīm qđ neqȝ in re neqȝ in ſimilitudine. i. apparentia vlluȝ bonum retinet in ſe: illud nullo modo pōt expeti. i. deſiderari: ⁊ cōtrariū illa que nō ſunt bona natura. i. ex natura: tamen ſi videātur. i. appareāt eſſe quaſi vera bona ſint appetunt̄: quo fit vti bōitas iure credatur eſſe ſumma atqȝ cauſa omnium expetendorum. Notandum ꝙ bonum eſt cauſa omnium deſiderandoruȝ: quia deficiente ratione boni in aliquo ſiue ſit bonū ſecundum apparentiaȝ ſiue exiſtentiam tollitur ratio appetibilis. poſita vero rōe boni ī aliquo ſiue ſcḋm rē ſiue ſꝫ apparentiaȝ ex quo ipſum eſt appetibile: propter quod dicit Ariſtoteles tertio de anima. mouet enim appetibile hoc quidem bonum: hoc autē apparens bonum.

ex vno membro beatitudo videbitur eſſe cōiuncta: quod fieri nequit. Boetius. Id quidem inquā dubium nō eſt: ſed id quod reſtat expecto. Philoſophia. Ad bonum vero cetera referri palam eſt. Idcirco eniȝ ſufficientia petitur: quoniam bonum eſſe iudicatur: idcirco potentia quoniā id quoqȝ eſſe creditur bonum: idem de reuerentia claritudine iocunditate cōiectare licet. Omnium igitur expetendoruȝ ſumma atqȝ cauſa bonum eſt. Quod enim neqȝ re neqȝ ſimilitudine vllum in ſe retinet bonum: id expeti nullo modo poteſt. Contra qȝ etiam que natura bona nō ſunt: tamen ſi eſſe videantur quaſi vera bona ſint appetūtur. Quo fit vt ſumma cardo atqȝ cauſa expetendorum omnium bonitas eſſe iure credatur. Cuius vero cauſa quid expetitur: id maxime videtur optari. Veluti ſi ſalutis cauſa quiſpiaȝ velit equitare nō tā equitādi motū deſiderat ꝙ̄ ſalutis effectū

Cuius vero cauſa. Hic ex dictis philoſophia deducit quaſdam concluſiones prius probatas vt melius intelligantur. ⁊ ſunt due. Prima eſt ꝙ bonum ⁊ beatitudo ſunt idem Secunda ꝙ deus ⁊ bonum idem ſunt. deducens ergo primam concluſionem dicit. Illud maxime videtur optari cuius cauſa: quid id eſt aliquid: expetitur id eſt deſideratur: vt ſi cauſa ſalutis id eſt ſanitatis: quiſpiam id eſt aliquis velit equitare: non tā id eſt non tantum deſiderat motum equitandi: ꝙ̄ id eſt ꝙ̄tum deſiderat effectum ſalutis id eſt ſanitatis. Cum igitur omnia petantur. i. appetantur gratia boni: illa non potius deſiderantur ab omnibus ꝙ̄ ipſum bonum: ſed nos conceſſimus beatitudinem eſſe propter quaȝ cetera optantur: quare ſola beatitudo tanꝙ̄ finis oim aliorum

phiIoſophia mouet eſt iſta. vtrum predicta quinqꝫ ſcilicet ſufficientia: reuerentia: ⁊ cetera conſtituant beatitudinem ſicut diuerſa membra vnum corpus. vel vtrum omnia ſint eadem ⁊ referantur ad aliquid vnum: ſcilicet ad bonum quod ratio ſit appetendi omnia iſta. Notandum quia in beatitudine eſt ſummum bonum: ⁊ in beatitudine eſt ſufficientia: reuerentia: potentia: gloria ⁊ iocunditas; ideo queritur an iſta ſint in beatitudine tanꝙ diuerſa: aut ad vnum relata ſcilicet ad bonum ratione cuius appetuntur.

Philoſophia. Heccine omnia bona ſufficientia: potentia: ceteraqꝫ veluti quedam beatitudinis membra ſunt: an ad bonum veluti ad verticem cuncta referuntur. Boetius. Intelligo inquam quid inueſtigandum proponas: ſed quid conſtituas audire deſidero. Philoſophia. Cuius rei diſcretionem ſic accipe. Si hec omnia beatitudinis membra forent: ſe quoqꝫ inuicem diſcreparent. Hec eſt enim partium natura: vt vnum corpus diuerſa componant. Boetius. Atqui hec omnia idem eſſe monſtrata ſunt. Philoſophia. Minime igitur membra ſunt: alioquin

Nota ad primam partem queſtionis debet reſponderi ꝙ non: quia mēbra vnum corpus conſtituentia debent eſſe inter ſe diuerſa: vt ſtatim probabitur in littera ſequenti: ſed illa quinqꝫ ſunt vnū vt probatum eſt: ergo non poſſunt eſſe partes beatitudinis conſtituentes ipſam ſicut membra vnum corpus: etiam ſi ſic ſequeretur ꝙ beatitudo ſeu deus non eſſet omnino ſimplex quod eſt impoſſibile.

Cuius rei diſcretionē. Hic philoſophia ſoluit queſtionem. Et primo oſtendit ꝙ iſta quinqꝫ non ſunt partes ⁊ membra beatitudinis. Secundo oſtendit ꝙ omnia referantur ad bonum. ibi. Ad bonum vero. Primo intendit talem rationem. Mēbra conſtituentia aliquid vnum adinuicem debent eſſe diuerſa: ſed iſta omnia quinqꝫ ſunt idem: ergo non ſunt membra ⁊ partes beatitudinis. Unde dicit in littera. Cuius rei ſupple poſite in queſtione ſic accipe diſcretionem id eſt diſcretam ſolutionem. Si hec omnia forent membra beatitudinis: tunc diſcreparent a ſe inuicem. Hec enim eſt natura partium vt diuerſa componant vnum corpus. Atqui pro certo hec omnia quinqꝫ monſtrata ſunt idem eſſe ſupple in nona proſa. igitur minime ſunt membra beatitudinis: ſed ſi in eis ſaluetur ratio membri: omnia erunt vnum membrum: ⁊ tunc ſequitur beatitudinem componi ex vno membro: quod eſt impoſſibile. et hoc eſt quod dicit alioquin id eſt ſi aliter dicatur ꝙ non ſunt membra ſed vnum membrum: videbitur beatitudo eſſe coniuncta ex vno membro quod fieri nequit. et dicit. Boetius. id quidem quod modo concluſum eſt non eſt dubium: ſed illud quod reſtat de veritate alterius partis queſtionis expecto.

Notandum ꝙ beatitudo eſt diuinitas vt prius viſum eſt: ⁊ quia diuinitas ē omnino ſimplex ⁊ indiuiſibilis: ex nullo pōt eſſe conſtituta. cū enim cōſtituens ſit prius conſtituto: eſſet aliquid prius deitate qđ abſurdum ē: ergo beatitudo non pōt eſſe conſtituta ex pluribus membris vel ex vno mēbro. Ad bonū vero ⁊c̄. Hic phīa oſtēdit ꝙ oīa referant̄ ad bonum tanꝙ ad cauſam ꝑpter quā appetuntur. Secundo ex dictis

deducit quaſdā concluſiones ſuperius probatas vt melius intelligantur. ſecunda ibi Cuius vero cauſa. primo dicit. palā eſt cetera. i. quinqꝫ ſupradicta ad que oīa appetenda reducuntur ipa referri ad bonū. idcirco eīm petitur. i. appetitur ſufficientia: qꝛ bonū eſſe iudicat̄. idcirco potentia credit̄: qꝛ id etiā creditur eſſe bonū. idem licet cōiectare. i. iudicare de reuerentia claritudine. i. claritate ⁊ iocunditate: ⁊ ſic vniuerſalit̄ cōcludere ꝙ bonū eſt ſumma. i. pfectio ⁊ cauſa omnium expetendorū. i. deſiderandorū: qđ declarat ꝑ ſignū dicens. Illud eīm qđ neqꝫ in re neqꝫ in ſimilitudine. i. apparentia vllū bonum retinet in ſe: illud nullo modo pōt expeti. i. deſiderari: ⁊ cōtrariū illa que nō ſunt bona natura. i. ex natura: tamen ſi videātur. i. appareāt eſſe quaſi vera bona ſint appetunt̄: quo fit vt bōitas iure credatur eſſe ſumma atqꝫ cauſa omnium expetendorum. Notandum ꝙ bonum eſt cauſa omnium deſiderandorū: quia deficiente ratione boni in aliquo ſiue ſit bonū ſecundum apparentiā ſiue exiſtentiam tollitur ratio appetibilis. poſita vero rōe boni i aliquo ſiue ſm rē ſiue ſꝫ apparentiā ex quo ipſum eſt appetibile: propter quod dicit Ariſtoteles tertio de anima. mouet enim appetibile hoc quidem bonum: hoc autē apparens bonum.

ex vno membro beatitudo videbitur eſſe cōiuncta: quod fieri nequit. Boetius. Id quidem inquā dubium nō eſt: ſed id quod reſtat expecto. Philoſophia. Ad bonum vero cetera referri palam eſt. Idcirco enim ſufficientia petitur: quoniam bonum eſſe iudicatur: idcirco potentia quoniā id quoqꝫ eſſe creditur bonum: idem de reuerentia claritudine iocunditate cōiectare licet. Omnium igitur expetendorū ſumma atqꝫ cauſa bonum eſt. Quod enim neqꝫ re neqꝫ ſimilitudine vllum in ſe retinet bonum: id expeti nullo modo poteſt. Contra qꝫ etiam que natura bona nō ſunt: tamen ſi eſſe videantur quaſi vera bona ſint appetūtur. Quo fit vt ſumma cardo atqꝫ cauſa expetendorum omnium bonitas eſſe iure credatur. Cuius vero cauſa quid expetitur: id maxime videtur optari. Ueluti ſi ſalutis cauſa quiſpiā velit equitare nō tā equitādi motū deſiderat ꝙ̄ ſalutis effectū

Cuius vero cauſa. Hic ex dictis philoſophia deducit quaſdam concluſiones prius probatas vt melius intelligantur. ⁊ ſunt due. Prima eſt ꝙ bonum ⁊ beatitudo ſunt idem Secunda ꝙ deus ⁊ bonum idem ſunt. deducens ergo primam concluſionem dicit. Illud maxime videtur optari cuius cauſa: quid id eſt aliquid: expetitur id eſt deſideratur: vt ſi cauſa ſalutis id eſt ſanitatis: quiſpiam id eſt aliquis velit equitare: non tā id eſt non tantum deſiderat motum equitandi: ꝙ̄ id eſt ꝙ̄tum deſiderat effectum ſalutis id eſt ſanitatis. Cum igitur omnia petantur. i. appetantur gratia boni: illa non potius deſiderantur ab omnibus ꝙ̄ ipſum bonum: ſed nos conceſſimus beatitudinem eſſe propter quā cetera optantur: quare ſola beatitudo tanꝙ finis oīm aliorum

Cum igitur omnia boni gratia petantur non illa potius ꝙ̄ bonum ipſum deſiderantur ab omnibus. Sed propter quod cetera optantur beatitudinē eſſe conceſſimus: quare ſic quoqȝ ſola queritur beatitudo. ex quo liquido apparet ipſius boni ⁊ beatitudinis vnam atqȝ eandem eſſe ſubſtantiam. Boetius. Nihil video cur diſſentire quiſpiam poſſit. P. Sed deum veráqȝ beatitudinem vnum atqȝ idem eſſe monſtrauimus. Boetius. Ita eſt inq̄. Philoſophia. Secure igitur ccōludere licet: de i quoqȝ in ipſo bono nec vſqȝ alio ſitam eē ſubſtantiam.

Metrum decimum tertii libri.

Uc oēs pariter venite capti:
Quos fallax ligat iprobiſ cathēis
Terrenas habitans libido mētes

deſiderantur: ex quo liquido id eſt maniſeſte apparet eſſe eandem ſubſtantiam ipſius boni ⁊ beatitudinis. Boe. enim aſſentiens iſti deductioni dicit. nil video cur quiſpiā poſſit diſſentire. Notandum quoꝫ proprietas p ſe eſt eadem: neceſſe eſt illa eſſe eadē. cum igitur bonum ⁊ beatitudo habeāt vnam ⁊ eandē per ſe proprietatē erunt eadeȝ Nā per ſe propriū eſt beatitudini ꝙ oia propter eam deſiderantur. ſimiliter illa ppietas eſt boni ꝙ oia appetūtur quia bona: ergo bonum ⁊ beatitudo ſunt idē

Notandum ꝙ illud magis appetitur cuius cauſa aliquid appetitur quia illud ppter quod aliquid appetitur prius ē in cauſando motū deſiderij: ꝙ̄ illud quod appetiť ppter aliud: q̄ꝛ cauſa primaria prius influit ꝙ̄ ſecūdaria: ⁊ ideo illud propter quod aliquid appetiť prius influit deſiderio ꝙ̄ illud ppter qd̄ appetitur ppter aliud ſicut finis plus influit ꝙ̄ ordinata in finē: ⁊ hoc declarat per exemplū in littera d̄ ſanitate que plus appetitur ꝙ̄ actus equitandi factus ppter ſanitateȝ.

Sed deuȝ. Hic pbia ex concluſione prius pbata deducit ſecūdā ſcilicet deum ⁊ bonū eſſe idē ſecundum ſubſtantiā. ⁊ dicit. ſ monſtrauimus deuȝ ⁊ veram ꝙ pro ⁊ beatitudinē eſſe idē atqȝ vnū. dicit. B. ita eſt inq̄. Ex quo cōcludit pbia dicens. igitur ſecure licet concludere ſubſtantiam dei eſſe ſitam in ipſo bono nec vſq̄ alio id eſt alibi. Nota ꝙ ex prima concluſione infertur ſecunda accipiendo primam cōcluſionem pro maiore arguendo ſic. Bonum ⁊ beatitudo ſunt idē ſecundū ſubſtantiā: ſed deus eſt v̄a beatitudo: ergo deus ⁊ bonū ſunt idē ſecundū ſubſtātiam

Metrum decimum libri tertij.

Uc omnes pariter venite capti. Iſtud eſt metrū decimum hui⁹ tertij qd̄ dicitur valenticum ab inuentore: ⁊ eſt vndecaſyllabum conſtans ex ſpondeo ⁊ dactilo ⁊ duobus vel tribus trocheis: quia vltimo loco poteſt poni ſponde⁹ vel trocheus: in quo metro pbia poſtq̄ oſtēdit in quo ſit ſumma beatitudo: hortať ad iſtā beatitudineȝ peruenire dicēs. Omnes capti quos fallax libido id eſt fallax delectatio habitans id eſt poſſidens terrenas mentes ligat improbis cathenis id eſt victoſis cu

Hic erit vobis requies laborum
Hic portus placida manens quiete.
Hoc patens vnum miſeris aſiluȝ
Non quicquid tagus aurei arenis:
Donat: aut herinus rutilante ripa
Aut indus calido propinquus orbi:
Candidis miſcens virides lapillos.
Illuſtrant aciem: magiſqȝ cecos
In ſuas condunt animos tenebras
Hoc quicquid placet excitatqȝ mētes:
Infimis tellus alluit cauernis.
Splendor quo regitur vigetqȝ celum
Uitat obſcuras anime ruinas.
Hanc quiſqȝ poterit notare lucem
Candidos phebi radios negabit.

Proſa vndecima tertii libri.

piditatibus: venite pariter huc. i. ad ſummum bonum quod eſt ſitū in deo. Tūc oſtēdit vtilitatem veniēdi ad illud bonū dicēs. Hic. i. in iſto bono qd̄ eſt de⁹ erit vobis requies laborum cum ipſe ſit premiū in hac vita laborantiū. hic eſt portus id eſt ſecuritas manens placida quiete. hoc eſt aſilum. i. domus refugij: vnū id ē ſolū: q̄ꝛ tantū ad deum eſt tutū refugiū: patens id eſt apertuȝ miſeris. tūc cōparat iſtud bonū ad bona temporalia: oſtendēs bōa temporalia eſſe dannoſa: quia ſui cupiditate obtenebrant animaȝ di. Quicquid dōat tagus fluuius iſte aureis ſuis arenis: q̄cquid donat herinus fluuius rutilante id eſt ſplendēte ſua ripa: aut indus fluuius a quo dicitur india propinquus calido orbi: q̄ꝛ vicinus torride ȝone. indus inq̄ cōmiſcens lapillos virides id eſt ſmaragdos: cādidis id eſt margaritis ſupple oia illa non illuſtrant aciem ſupple mētis: ſed magis condunt id eſt inuoluūt cecos animos ī ſuas tenebras id ē ignorantias veri boni: hoc ſcilicet bonuȝ temporale q̄cquid id eſt quodcūqȝ placet: ꝙ pro ⁊ excitat mētes ad cupiditatem: illud tellus alluit īfimis cauernis id eſt profundis: quia in profundo terre gignūtur metalla ⁊ gemme. Tunc oſtendit vtilitateȝ boni quod eſt deus in quo eſt vera beatitudo di. Splendor id eſt beatitudo ſplendens quo ſplendore regitur celum: ille vitat obſcuras ruinas anime: quia ſplendor ⁊ obſcuritas ſe non cōpatiuntur in eodem. quiſquis ergo poterit notare id eſt notam habere hanc lucem: ipſe negabit id eſt non curabit: candidos radios phebi id eſt ſolis. Notandum propter litteram ꝙ aſilum ſecundum Huguitionem dicitur domus refugij quam Romulus fecit. ab a quod eſt ſine ⁊ ſilon quod eſt tactus quaſi ſine tactu: quia nō erat pbas ibi aliquem tangere vel offendere. Notandum ſecundum Iſidorum libro ethymologi. Tagus eſt fluuius quem carthago hyſpanie ſic nuncupauit ex quo procedit copioſitas arenis auriferis: ⁊ ob hoc ceteris fluuijs hyſpanie eſt preclarus.

Notandum ſecundum Huguitionem ꝙ herinus eſt fluuius aſie qui campos ſmirneos ſecat fluctibus: ⁊ eſt plenus aureis arenis. Indus autem ſecundum Iſidorum eſt fluuius orientis qui rubeo mari excipitur a quo india nuncupatur abundans margaritis ⁊ ſmaragdis.

Proſa vndecima tertij libri.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

Oſentioꝛ inꝙ. Iſta eſt vndecima proſa huius tercij: in qua philoſophia indu-
cit Boetium in cognitionem quorumdam qui prius faſſus fuit ignorare: ſcili-
cet quis ſit finis omnium rerum: ⁊ quibus gubernaculis mūdus regatur. Pri
mo ducit ipſum in cognitionem primi. ſecundo ſecundi in ſequenti proſa. primo phi
loſophia inueſtigat diffinitionem boni, ſecundo ex hoc oſtendit quis ſit finis omniuꝫ
rerū. ibi. ⁊ illa nimiuꝫ. pri
mo premittuntur quedā.
Secūdo philoſophia ag
greditur propoſitum ibi.
Nōne inquit. primo Bo.
aſſentiēs predictis dicit.
Aſſentioꝛ inꝙ: ſcilicet iam
dictis. Cuncta enim con
ſtant nexa firmiſſimis ra
tionibus: quia demōſtra
tiuis. ⁊ philoſophia inqͭt
Quanti ſcilicet precij eſti
mabis ſi agnoueris quid
ſit ipſum bonum. Reſpō-
dit Boe. Infiniti ſcꝫ pre
cij inꝙ eſtimabo: ſiquidē
mihi pariꝰ cōtigat agno
ſcere deum qui bonuꝫ eſt.
dicit philoſophia. Atqui
pro certe hoc pateſaciam
veriſſima ratione: mane-
ant id eſt cōcedantur: mo
do id eſt tātummodo que
concluſa ſunt pauloante.
⁊ dicit Boetiꝰ. manebūt
ſine omni contradictione
in ſui veritate. Notā
duꝫ ꝙ ad probandum ali
quam concluſionem oportet principia manere in ſui veritate ⁊ ea concedi. ſi enim ne
garentur: non poſſet ex eis deduci concluſio. volens ergo philoſophia ex his que con-
cluſa ſunt tanꝙ ex principijs concludere quid ſit bonum: dicit hoc velle facere manē
tibus his que probata ſunt. ⁊ dicit Boetius ꝙ manebunt in ſui veritate.

Oſentioꝛ inꝙ. cuncta enim firmiſſi
mus nexa rationibus conſtant.
Philoſophia. Cum illa. Quanti
inquit tu eſtimabis: ſi bonum ipſum quid
ſit agnoueris. Boetius. Infinituꝫ inquā
ſiquidem mihi pariter deuꝫ quoqꝫ qui bo
nū eſt contingat agnoſcere. Philoſophia
Atqui hoc veriſſima inquit ratione pate-
faciam: maneant modo que pauloante cō
cluſa ſunt. Boe. Manebunt inquā. Phi
loſophia. Nōne inquit monſtrauimus ea
que appetuntur a pluribus idcirco vera ꝑ
fectaqꝫ bona non eſſe: quoniaꝫ a ſe inuicē
diſcreparent. cumqꝫ alteri abeſſet: alteruꝫ
plenum abſolutumqꝫ bonum afferre non
poſſe. Cum autem verum bonum fie-
ri: cum in vnam veluti formam atqꝫ ef-

Nonne inquit monſtrauimus ea. Hic philoſophia aggreditur intentum oſtenden
do quid ſit bonum: ⁊ intendit probare iſtam concluſionem. Bonuꝫ eſt illud quod om
nia appetunt: quam probat tali ratione. vnum ⁊ bonum ſunt idem: ſed omnia appe-
tunt eſſe vnum: ergo omnia appetunt bonum. Circa iſtam rationem ſic procedit. Pri
mo probat maiorem. Secundo minorem. Tertio reſumpta maiore infert concluſio-
nem. Secunda ibi. Noſti ne igitur. Tertia ibi. Eſt ne igitur. probat ergo maiorem ꝙ
vnū ⁊ bonū ſunt idē per modū q̄ſtionis. Et primo querit dicēs. Nōne ſupra mōſtra-
uimus in nona proſa ea q̄ apppetūtur a pluribus: ſupple ſufficiētia reuerētia potētia
idcirco nō eſſe vera bōa ⁊ ꝑfecta qm̄ diſcreparēt a ſe inuicē ſup. eo mō quo appetūꝰ

a pluribus ⁊ cum alterum abeſſet alteri non poſſe afferre plenum ⁊ abſolutum bonuꝫ
ꝙ nullo indigeat. tunc ſupple ante monſtrauimus vnum verum bonum fieri: cum col
liguntur in vnam formam beatitudinis: atqꝫ efficientiam id eſt in vnam cauſam effi
cientem ſcilicet deum: vt que ſit ſufficientia; eadem ſit potentia ⁊ reuerentia: claritas
⁊ iocunditas. niſi vero omnia ſint vnum ⁊ idem monſtratū eſt ea nihil habere quo nu
merentur id eſt computē
tur: inter expetenda id eſt
deſiderāda. ⁊ dicit. Boe.
Demonſtratū eſt inꝙ nec
vllo modo dubitari pōt.
Ulterius querit philoſo-
phia. illa que cum diſcre-
pāt minime ſunt bona: ⁊
cuꝫ ceperint eſſe vnū ſunt
bona. Nonne hec contin-
git fieri bona adeptione
vnitatis: dicit Boetius.
Ita videtur eſſe inꝙ. Et
ſubdit philoſophia. Sed
omne quod eſt bonuꝫ par
ticipatione boni: conce-
dis eſſe bonū: an minime:
Et dicit Boetius. Ita eſt
Tunc philoſophia ex con
ceſſis concludit maiorem
dicens. Igitur ſimili ra
tione oportet vt conce-
das vnum ⁊ bonum eſſe
idem. ⁊ confirmat illaꝫ cō
cluſionem per locum ab ef
fectu dicens. Namqꝫ eadem eſt ſubſtantia eorum quorum non eſt naturaliter diuer
ſus effectus: quia idem inquantum idem natum eſt facere idem. Boetius concedens
dicit. Negare inꝙ nequeo.

No. ex littera ſic ꝓbatꝰ ꝙ vnū ⁊ bonū ſint idē. Quecūqꝫ nō ſunt bōa niſi q: ſūt vnū
illa nō ſūt bōa adeptiōe vnitatis: ſꝫ oia ſunt bōa adeptiōe vnitatis: ḡ vnū ⁊ bonū idē
ſunt. Uel aliter arguitur ſic. Omnia ſunt bona adeptione bonitatis: omnia ſunt bo-
na adeptione vnitatis: ergo bonum ⁊ vnum idem ſunt. Aliam rationem innuit in lit-
tera dicens. Illa ſunt vnum quorum non eſt diuerſus effectus: quia idem inquan-
tum idem non facit niſi idem: ex ſecundo de generatione: ſed vnius ⁊ boni non eſt di
uerſus effectus: quia effectus vtriuſqꝫ eſt bonum: ergo ſunt idem. ⁊ hec concluſio pa-
tet ex quarto methaphiſice. vbi Ariſtoteles: vult ꝙ bonum ⁊ vnum conuertantur.

ficientiam colliguntur: vt que ſufficien-
tia eſt: eadem ſit potentia: reuerentia: clari
tas atqꝫ iocunditas. Niſi vero vnuꝫ atqꝫ
ideꝫ omnia ſint: nihil habere quo inter ex
petenda numerantur. Boetius. Demon-
ſtratum eſt inꝙ: nec dubitari vllo modo
poteſt. Philoſophia. Que igitur cum di
ſcrepant minime bona ſunt. Cum vero
vnum eſſe ceperint bona fiunt. Nōne hec
vt bona ſint vnitatis fieri adeptione con-
tingit. Boetius. Ita inꝙ videtur. Phi
loſophia. Sed omne quod bonum eſt: bo
ni participatione bonum eſſe concedis:
an minime. Boetius. Ita eſt. Philoſo-
phia. Oportet igitur idem eſſe vnum at-
qꝫ bonum ſimili ratione concedas.

Noſti ne igitur oē qđ eſt. Hic philoſophia probat minorem ſcilicet ꝙ omnia appe-
tunt eſſe vnum per talem rationem. Unumquodqꝫ tandiu manet atqꝫ ſubſiſtit ꝙ-
diu eſt vnum: ſed omnia naturaliter appetunt manere ⁊ ſubſiſtere: ergo omnia appe-
tunt eſſe vnum. Illius rationis primo declarat maiorem, ſecundo minorem, ibi.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

eſt ne igitur. Tertio reſumpta maiore concludit intentum. ibi autē inquit. Primo ergo declarans maiorem ꝙ vnumquodqꝫ tandiu manet q̃diu eſt vnum. dicit. Noſti o Boeti. om̄e quod eſt tādiu manere atqꝫ ſubſiſtere q̃diu ſit vnū. ⁊ cū deſtiterit eſſe vnū pariter contingit diſſolui atqꝫ interire. Querit Boeti. Quonā modo. philoſophia declarat in exemplo dicens. in animalibus hoc patet cū anima ⁊ corpus in vnum coeūt atqꝫ permanent vnum: illud vnū vocatur animal. cum vero hec vnitas diſſoluitur ſeparatione vtriuſqꝫ ſupple anime ⁊ corporis: liquet id eſt manifeſtum eſt animal interire ⁊ non iam eſſe animal. Ponit aliud exemplum ipſuꝫ etiam corpus humanum cum permanet in vna forma coniunctiõe membrorum: tunc viſitur id eſt videt humana ſpecies: ſed ſi partes corporis diſtribute ⁊ ſegregate id eſt ſeparate ab inuicem diſtraxerint vnitatē corpus deſinit eſſe quod fuerat. eodem modo percurrenti cetera proculdubio patebit vnūquodqꝫ ſubſiſtere id eſt permanere dū eſt vnū. cum vero deſinit eſſe vnū interire videt. ⁊ dicit Bo. Minime inq̃ videtur mihi aliud conſideranti plura. Nota ꝙ aliquis diceret non videtur ꝙ eſſe ⁊ eſſe vnuꝫ ſint eadem: quia mali ſunt: ⁊ tamē non ſūt vnum probatio: vnum et bonum ſunt idem vt iam probatum eſt: ſed mali nō ſunt boni: ergo non ſunt vnum. Iſta ratio ſoluitur ex quarto huius negando maiorem: quia philoſophia quarto huius probat malos non ſolum non eſſe potētes: ſed ſimpliciter non eſſe. Unde mali bene ſunt mali: ſed ꝙ ſimpliciter dicantur eſſe non eſt verum: ſicut homo mortuus ſimpliciter non eſt homo: ⁊ de hoc videbitur in quarto. Eſt ne igitur inquit. Hic philoſophia probat ſeu declarat minorem ſcilicet ꝙ omnia appetant eſſe ⁊ permanere., ⁊ primo oſtendit hoc. Secundo probat

Eadem nāqꝫ ſubſtantia eſt eoruꝫ quoruꝫ naturaliter non eſt diuerſus effectus. B. Negare inq̃ nequeo. Phi. Noſti ne igitur inquit omne quod eſt tandiu manere atqꝫ ſubſiſtere quādiu ſit vnum: ſed interire atqꝫ diſſolui pariter atqꝫ vnum eſſe deſtiterit. Boetius. Quonam modo. Philoſophia. Ut in animalibus inquit cuꝫ in vnuꝫ coeunt ac permanent anima corpuſqꝫ id animal vocatur: cuꝫ vero hec vnitas vtriuſqꝫ ſeparatione diſſoluitur: interire nec iā eſſe animal liquet: ipſum quoqꝫ corpus cum in vna forma membrorum coniūctione permanet: humana viſitur ſpecies. Atſi diſtribute ſegregateqꝫ partes corporis diſtraxerint vnitatē: deſinit eſſe quod fuerat. Eoqꝫ modo percurrēti cetera proculdubio patebit ſubſiſtere vnumquodqꝫ dū vnū eſt: cuꝫ vero eē deſinit interire. B. Conſideranti inq̃ mihi plura minime aliud videtur. Philoſophia. Eſt ne igitur inquit quod inquantum naturaliter agat relicta ſubſiſtendi appetentia venire ad interitum corruptionemqꝫ deſideret.

minorem ſcilicet ꝙ omnia appetant eſſe ⁊ permanere. ⁊ primo oſtendit hoc. ſecundo probat ꝙ talis appetitus eſt naturalis. ſecunda ibi. Neqꝫ nunc nos. primo oſtendit intentum in animalibus. ſecundo in vegetabilibus. tertio in rebus inanimatis. ſecunda ibi. Atqui non eſt. tertia ibi. Ea etiam. Primo dicit philoſophia. Eſt ne aliquid qđ inq̃tum naturaliter agat deſideret venire ad interitum id eſt ad mortē: ⁊ pro ⁊ ad corruptionem relicta appetentia ſubſiſtendi. Reſpōdet Boe. Si conſiderem animalia que habent naturam id eſt appetitū volendi id eſt proſequendi: et nolendi id eſt fugiendi aliquid: nihil inuenio qđ abijciant intentionē manendi ſupple in rerum natura: ⁊ feſtinet ſponte id ē voluntarie ad interitū nullis cauſis extra coegentibus: q̄a oē aĩal laborat tueri ſalutē ⁊ deuitat mortē ⁊ pniciē: ſ; ego prorſus dubito q̄d de herbis ⁊ arboribꝰ: ⁊ q̄d de rebꝰ inaīatis oīo ꝯſentiē: ſupple an talia appetant eſſe ⁊ permanere. No. Boetius non dubitat quin animalia appetant eſſe ⁊ permanere. cuius rationē innuit. illud qđ laborat tueri ſalutem ⁊ vitare mortē: hoc appetit eſſe ⁊ permanere: ſed omne animal eſt huiuſmodi: ergo ⁊ cetera. ſed vtrum ita ſit in vetegabilibus ⁊ in rebus inanimatis de hoc dubitat. ⁊ poteſt eſſe ratio dubitationis: quia in talibus non ſunt operationes ita manifeſte ſubſeruientes appetitui naturali permanendi: ſicut in animalibus que mouentur ad percipiendum nutrimentuꝫ ⁊ alia que pertinent ad conſeruationē vite. Atqui non eſt ꝙ de hoc poſſis. hic philoſophia probat ꝙ vegetabilia ſicut herbe ⁊ arbores appetant eſſe ⁊ permanere. Et h probat quattuor modis ſicut patebit. Primo ex locorum qualitate: quia in talibus locis naſcuntur vbi diutius poſſunt conſeruari in eſſe. Unde dicit. Atqui pro certe. O Boe. nō eſt qđ poſſis ambigere id eſt dubitare de hoc vtrum inanimata ⁊ vegetabilia appetant eſſe primum id eſt primo ſigno. Cum tu intuearis herbas atqꝫ arbores innaſci locis ſibi conuenientibus: vbi quantum earum natura id eſt vigor nature queat non poſſunt cito exareſcere ⁊ interire. Nā alie campis oriuntur ſicut oliue. Alie mōtibus ſicut cypreſſi. Alias ferunt paludes ſicut alnos ⁊ ſalices. Alie herent ſaxis ſicut herbe qui dicuntur capilli veneris ⁊ barba iouis. Aliarum herbarum ſunt fecunde id eſt abundantes: ⁊ ſteriles arene vt illius herbe que dicuntur mericaquas. ſi quiſq̃ conatur transferre in alta loca areſcunt: ſed natura dat vnicuiqꝫ quod ſibi cōuenit ⁊ ela

Boetius. Si animalia inq̃ conſiderē que habent aliquam volendi nolendiqꝫ naturam nil inuenio quod nullis extra cogentibus abiiciant manendi intentionē: ⁊ ad interituꝫ ſponte feſtinent. Omne namqꝫ animal tueri ſalutem laborat: mortem vero pernitiemqꝫ deuitat. Sed quid de herbis arboribuſqꝫ: q̄d de inanimatis omnino conſentiam rebus prorſus dubito. Philoſophia. Atqui nō eſt ꝙ de hoc poſſis ambigere: cum herbas atqꝫ arbores intuearis primum ſibi conuenietibus innaſci locis: vbi quantum earum natura queat cito exareſcere atqꝫ interire non poſſunt. Nam alie quidem campis: alie montibus oriuntur; alias ferunt paludes: alie ſaxis heren

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

aliaruꝫ fecunde ſunt ſteriles harene: quas ſi in alia quiſpiaꝫ loca transferre conatur areſcunt. Sed dat cuiqꝫ natura quod conuenit: ⁊ ne dum manere poſſunt intereant elaborat. Quid dicam ꝙ omnes velut in terras ore demerſo trahunt alimenta radicibus: ac per medullas robur corticemqꝫ diffundũt. Quid quod nobiliſſimuꝫ quodqꝫ ſicuti medulla eſt in interiori ſemper ſede reconditur: extra vero quadaꝫ ligni firmitate: vltimus autem cortex aduerſuꝫ celi intemperiem: quaſi mali patiens defenſor opponitur. Jam vero quanta eſt nature diligentia: vt cunta ſemine multiplicato propagentur: que omnia non modo ad tempus manendi: verum generatim quoqꝫ quaſi in perpetuum permanendi veluti

dorat ne intereant ꝙ diu manere poſſunt. Nota locus eſt principium generationis: quia ſaluat ⁊ conſeruat locatum: ⁊ ipſo mediante virtus celeſtis influit ipſi locato. Cum igitur vegetabilia ſicut herbe ⁊ plante requirãt determinata loca in quibus ſaluantur ⁊ in aliis areſcant: patet ꝙ ipſa appetant eſſe ⁊ permanere. Quid dicaꝫ ꝙ omẽs velut in terras. Hic philoſophia probat idem alio ſigno quod ſumitur ex modo ſituatiõis partiũ ſm cõueniẽtiã ad attractiõeꝫ alimenti quo conſeruatur eſſe coruꝫ. ⁊ dicit. Quid dicam ex hoc ꝙ omnes ſcilicet herbe ⁊ arbores trahunt alimenta radicibus velut ore demerſo ĩ terras ⁊ diffundunt ſibi alimentum per medullas per robur: ꝙ pro ⁊ corticem qđ non eſt niſi propter appetitum permanendi. Tunc ponit aliud ſignum quod ſumit de diſpoſitione partium ad prohibenduꝫ nocumentum extrinſecuꝫ dicens. Quid dicam ex hoc ꝙ nobiliſſimuꝫ quodqꝫ ſicut eſt medulla ſemper reconditur id eſt locatur: in interiori ſede id eſt in medio plante: extra vero tuetur quadam ligni firmitate: vltimus autem id eſt exterior cortex arboris: quaſi patiens mali id eſt potens ſuſtinere mala opponitur defenſor aduerſum intemperiem celi id eſt aeris: tunc ponit aliud ſignum quod ſumitur ex propagatione ſeminis que ordinatur ad conſeruationem nature in alio ſimili in ſpecie: cum non poſſit manere idem numero. ⁊ dicit Jam vero quanta eſt diligentia nature vt cuncta propagentur ſemine multiplicato ſupple: conſidera que omnia ſemina quis neſciat eſſe tanꝙ quaſdaꝫ machinas id eſt inſtrumenta manendi: non modo id eſt non tantum ad tempus: verumetiam permanendi in perpetuum generatim id eſt ſucceſſiua generatione: quaſi diceret nullus eſt cui hec non pateant.

Notandum ꝙ radices plantarum ori ſimiles ſunt: cum habeant eandem operationem ſupple trahere alimentum: habent autem plante radices infixas terre: quia ex terra humorem trahunt ⁊ alimentum quod primo diffunditur in medullam: deinde in robur: deinde in corticem. eſt autem medulla molliſſimum quod eſt in medio plante vel arboris non potens pati intemperiem caloris ⁊ frigoris: ideo natura ipſam locauit in medio quam circundat robur quod eſt lignum arboris: robur autem circundatur cortice exteriori tanꝙ defenſore ab intemperie aeris.

quaſdam machinas eſſe quis neſciat. Ea etiam que inanimata eſſe creduntur: nonne quod ſuum eſt queqꝫ ſimili ratione deſiderant. Cur enim flammas quidem ſurſum leuitas vehit: terras vero deorſum pondus deprimit: niſi ꝙ hec ſingulis loca motioneſqꝫ conueniunt. Porro autem quod cuiqꝫ conſentaneum eſt: id vnumquodqꝫ cõſeruat: ſicuti ea que ſunt inimica corrumpunt. Jam vero que dura ſunt vt lapides adherent tenaciſſimis partibus ſuis: et ne facile diſſoluantur reſiſtunt. Que vero liquentia: vt aer atqꝫ aqua: facile quideꝫ diuidentibus cedunt: ſed cito in ea rurſus a quibus ſunt abſciſa relabuntur. Jgnis vero omnem refugit ſectionem. Neqꝫ nunc nos de voluntariis anime cognoſcentis motibus:

Notandum ꝙ quia vegetabilia non poſſunt idem numero manere: ideo natura producit in eis ſemina per quorum propagationem permaneant idem in ſpecie ſcilicet in ſuo ſimili. Ea etiam que inanimata eſſe creduntur. Hic philoſophia probat ꝙ etiam inanimata appetant eſſe duobus ſignis. primo ex inclinatione naturali eoruꝫ ad locum. ⁊ dicit ſic. Ea etiam que creduntur eſſe inanimata vt lapis: aer: ignis: nõne deſiderant id eſt appetunt: queqꝫ id eſt omnia inanimata: quod eſt ſuum eſt ſue nature conſonuꝫ ſimili ratione propter conſeruationeꝫ ſui eſſe: quaſi dicat ſic. Cur enim leuitas vehit id eſt mouet flammas ſurſum: ⁊ pondus id eſt grauitas deprimit terras deorſum: non propter aliam cauſam: niſi ꝙ hec loca: ꝙ pro et motiones conueniunt ſingulis ſupple pro ſaluatione eorum eſſe. ⁊ ſubdit. Porro ſupple illud quod eſt conſentaneum id eſt conueniens cuiqꝫ: illud ſupple conſeruat in eſſe vnumquodqꝫ: ſicuti ea que ſunt inimica id eſt contraria corrumpunt. Secũdo probat idẽ per aliud ſignum ſumptũ ex conſeruatione naturalis proprietatis: huiuſmodi eſt continuitas quem quelibet res naturalis nititur conſeruare. vnde dicit. Jam ſupple iſta vero que dura ſunt vt lapides adherent tenaciſſimis id eſt firmiſſimis ſuis partibus: ⁊ reſiſtunt per ſuam duritiem ne facili diſſoluãtur. que vero ſunt liquentia id eſt mollia: ſicut aer ⁊ aqua de facili cedunt diuidentibus: ſed cito relabuntur id eſt redeunt ad ea a quibus ſunt abſciſa: ſed ignis refugit omnem ſectionem.

Nota ꝙ hoc vltimum quod dicit ignem fugere omnem ſectionem dupliciter exponitur. Primo ſic. Aliquid ſecatur cuꝫ partes eius ab inuicem ſeparantur: ita vt in nullo conueniant: ſed partes ignis ſic non poſſunt ſecari quin ſemper in aliquo conueniant: vt maxime patꝫ de igne qui eſt flamma. Alio modo exponitur ſic ꝙ ignis refugit omnem ſectionem: quia propter vehementiam ſue actionis corrumpit ipſum quod debet ſecare: ⁊ igniendo ipſum in ſuam naturam conuertit. Neqꝫ nũc nos. Hic philoſophia ponit ꝙ deſideriũ eſſendi nõ eſt appetitus voluntariꝰ: ſed naturalis ⁊ dicit.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Necꝫ nos tractamus:nunc de motibus voluntarijs anime cognoſcentis: ſed de naturali intentione ſicuti naturale eſt quod trāſigimus id eſt digerimus acceptas eſcas ſine cogitatione: ⁊ ꝙ in ſomno neſcientes ducimus ſpiritum id eſt reſpiramus. Nam amor id eſt appetitus: manendi id eſt ſubſiſtendi in animalibus anime non prouenit ex voluntatibus ſcilicet ſupple ſicut tu eſtimas: quia ſuperius poſuiſti ſolum in animalibus eſſe appetitum manendi. Sed venit ex principijs nature: quia natura reperitur tam in animatis ꝗ̄ in inanimatis. ꝙ autē appetitus manendi non ſit ex voluntate probat dupliciter. Primo probat hoc: quia voluntas ſepe amplectitur mortem ꝗ tollit eſſe indiuiduū. vnde dicit. voluntas ſepe amplectitur mortē quam natura reformidat id eſt abhorret cogentibus cauſis ſcilicet extrīſecis: ſicut patet de martyribus. Secūdo probat idem ex hoc ꝙ voluntas quandoꝗ cohibet operationem conſeruatiuam eſſe ſpecifici dicens. cōtraꝗ id eſt per cōtrarium illud opus gignēdi quo ſolo durat diuturnitas id eſt permanentia rerū mortalium quod natura appetit interdum cohercet voluntas: ſicut patet in continentibus: ideo hec charitas id eſt appetitus ſui ſupple manēdi nō procedit ex animali motione: ſed ex naturali intentione quam deus indidit nature. Dedit enim prouidentia diuina rebus creatis a ſe hanc maximam cauſam manendi: vt deſiderent permanere naturaliter: quoad id eſt ꝗ̄diu poſſunt. Quare nihil eſt quod vllo modo queas id eſt poſſis dubitare cuncta que ſunt naturaliter appetere conſtantiam permanendi ⁊ deuitare perniciem. Quod boetius concedens dicit. Confiteor inꝗ̄ nunc me cernere indubitato id eſt ſine dubitatione: que dudum incerta videbantur ſupple ꝙ vegetabilia ⁊ inanimata naturaliter appetunt permanentiā eſſendi. Notandum ꝙ duplex eſt appetitus: ſcilicet naturalis ⁊ animalis. Naturalis eſt ꝗ conſequitur formam naturalem: ⁊ quia prima perfectio illius quod habet formam naturalem eſt eſſe: ideo ap-

ſed de naturali intentione tractamus. Sicuti eſt ꝙ acceptas eſcas ſine cogitatione trāſigimus: ꝙ in ſomno ſpiritū ducimus neſcientes. Nam ne in animalibus quidē manendi amor ex anime voluntatibus: verum ex nature principijs venit. Nam ſepe mortem cogentibus cauſis quam natura reformidat: voluntas amplectitur. Cōtraꝗ illud quo ſolo mortalium rerum durat diuturnitas gignendi opus quod natura ſꝑ appetit: interdū cohercet volūtas. īō hec ſui charitas nō ex animali motiōe: ſꝫ ex naturali intētōe ꝓcedit. Dedit enim ꝓuidētia creatis a ſe rebus hanc id eſt maximā manendi cauſam: vt quoad poſſunt naturaliter permanere deſiderent. Quare nihil eſt quod vllo modo queas dubitare cuncta que ſunt appetere naturaliter conſtantiam permanendi: deuitare perniciem. Boetius. Confiteor inquam nunc me indubitato cernere: que dudum incerta videbantur. Philoſophia. Quod autem inquit ſubſiſtere ac permanere appetit: id eſſe vnum deſiderat. Hoc enim ſublato: nec eſſe quidem cuiquā permanebit. Boetius. Verū eſt inquā. Philoſophia. Omnia igitur inquit vnum deſiderant. Boeti. Cōſenſi. Philoſophia. Sed vnū idipſum monſtrauimus eſſe quod bonum eſt. Boetius. Ita quidem. Philoſophia. Cuncta igitur bonū petunt quod quidē ita deſcribas licet ipſum bonum eſſe quod deſideretur ab omnibus. Boetius. Nihil inꝗ̄ verius excogitari poteſt. Nam vel ad nihilum cuncta referuntur: et vno veluti vertice deſtituta ſine rectore fluitabunt. aut ſiquid eſt ad quod vniuerſa feſtinent: id erit omnium ſummum bonorū. Phi.

petitus cuiuſlibet rei naturalis eſt ad ſuum eſſe habendum ſi careat: vel ad conſeruandum ſi habeat. Appetitus enim animalis eſt qui conſequitur formam apprehenſam ⁊ ſi eſt apprehenſa per ſenſus: ſic eſt appetitus ſenſitiuus qui ſemper tendit in continentia nature. ſi autem eſt forma apprehenſa per intellectum: tunc ſemper inclinatio continens eſt appetitus rationalis qui eſt volūtas. ⁊ quia illud quod ſecundum ſe eſt diſcōueniens nature ſic vt eſt mors: illud homo appꝫhendit quādoꝗ tanꝗ̄ cōueniens propter aliō annexū ſcilicet propter premium eterne vite: iō voluntas ſepe āplectitur mortē quā natura refutat: ex quo patet ꝙ appetitꝰ eſſendi nō eſt p̄mo ⁊ principaliter ex appetitu intellectiuo: ſed ex appetitu naturali. nam appetitus itellectiuus nō inuenitur in omnibus in quibus inuenitur appetitus naturalis. Quod autem ſubſiſtere inquit. Hic philoſophia reſumpta maiore concludit intentum dicens. Quod autem appetit ſubſiſtere ac permanere illud deſiderat eſſe vnum. hoc enim vno ſublato nō ꝑmanebit: cuiꝗ̄ rei ſuum eſſe. dicit Bo. verum eſt. Concludit ergo philoſophia. omīa igitur vnum eſſe deſiderant. ⁊ Boe. conſentiens dicit. conſenſi. ⁊ tunc maiorē principalis ſilogiſmi reſumit vt concludat diffinitionem boni dicens. ſed nos monſtrauimus vnum eſſe idipſum qd̄ bonum eſt. dicit Boe. ita quidem. tunc philoſophia concludit intentum formando diffinitionem boni dicens. Igitur cuncta bonum petunt: quod bonum licet id eſt licitum eſt vt ita deſcribas. Bonum eſt quod deſideratur ab omnibus. ⁊ dicit Boe. nihil verius cogitari poteſt: quia vel ad nihilum cuncta referuntur ⁊ deſtituta vno vertice id eſt principio cūcta fluitabunt ſine rectore. aut ſiquid eſt ad quod vniuerſa feſtinent: illud erit ſummum omnium bonorum. Notandum ꝙ omne quod eſt vel appetit perfici vel in ſua perfectione ſaluari: cum igitur perfici ⁊ in ꝑfectione ſaluari ſit bonum: omnia appetunt bonum. Notandū cum dicitur omnia appetunt bonum: ibi non accipitur bonum preciſe pro bono morali: nec preciſe pro bono naturali: ſed pro bono communiter accepto: quod bonum communiter acceptū eſt eſſe eſſentiale vel accidentale cōueniens rei vt perficiatur vel in ſua ꝑfectōe ſaluetur. Et illa nimiū inquit. Hic philoſophia ex dictis reducit Boe. ī cognitiōē cuiuſdā qd̄ ſupra ſe ignorare cōfeſſus eſt ſupple ꝗ̄s ſit finis oīm rerū. ⁊ primo cōmen-

dat dictum Boe. dicens. O alumne nimium letor quia tu fixiſti id eſt attigiſti: notam id eſt cognitionez mente medie veritatis id eſt perfecte veritatis que eſt in medio: ſed hoc patuit tibi qđ dicebas te ignorare pauloante ſupple in primo libro ſexta proſa. ⁊ querit Boe. quid inq̄ ſupple eſt illud. dicit phia quis ſit finis oim reruz: ⁊ ſubdit. is eni ē finis oim rer̄ qđ deſideratur ab oibus qđ quia bonū eſſe collegimus: vt patet ex diffinitione boni: oportet vt fateamur bonum eē finem omniū rerū. Notādum ꝙ per noticiam medie veritatis intelligit noticiam diuinam. ſicut eni punctū eſt mediū circuli a quo oēs linee ducunt: ſic deus eſt mediū veritatis a quo omnis veritas ꝓcedit. Notandū ꝙ omnia appetunt ſui finē cū finis ſit perfectio rei: ⁊ res deſtituta ſuo fine fruſtratur. cū igitur de ratione finis ſit eſſe bonū quia auferentes finem auferunt naturā ex ſecundo methaphiſice: idō finis oim rerū eſt bonuz.

Et illa nimium inquit. O alumne letor ipſam enim medie veritatis notam mente fixiſti. Sed in hoc patuit tibi quod ignorare te pauloante dicebas. Boeti. Quid inq̄. P. Quis eſſet inquit rerum omniuz finis. Is eſt enim profecto quod deſideratur ab omnibus: quod quia bonuz eſſe collegimus: oportet rerum omnium finez bonum eſſe fateamur.

Metrum vndecimū libri tertii:

Metr. xi. tertij libri. Uiſquis profūda mente. Iſtud ē vndecimum metrum huius tertij qđ dicitur gliconicum ab inuentore: iābicum a pede predominā te: i quo metro. P. oſtēdit quomodo poſſumus cognoſcere bonum ⁊ verum ⁊ peruenire ad cognitionem reruz. Ex quo Boetius prius confeſſus eſt ſe modo ſcire quod prius ignorabat. Primo ergo oſtendit modum quo poſſumus deuenire in cognitionem veritatis. Secūdo aſſignat cauſaz eius. ibi. Non omne. dicit primo. Quiſquis veſtigat id eſt inueſtigare vult verum profunda mente id eſt ſubtili: ꝙ pro ⁊ ille cupit falli nullis deuijs id eſt falſis opinionibus que faciūt a vero deuiare: ille reuoluat in ſe id eſt exercitet intra ſe: lucem id ē ſpeculationez: intimi viſus ideſt rationis ⁊ intellectus interioris: ⁊ ipſe cogat id eſt reducat: longos motus id eſt operationes anime ꝓcedētes ab aīa inflectens eos mot⁹ in orbē. i. in circulū redeūdo ad animam: ⁊ quicq̄d animū doceat molitur id eſt laborat ſpeculando: extra id eſt circa res exteriores: ille doceat animum retruſuz. i. ad ſe reuerſuz poſſidere: ſuis theſauris id eſt potentijs: q̄ ſunt memoria ⁊ intellect⁹: ⁊ tūc illud qđ atra nubes. i. obſcuritas ignorantie: dudū texit id ē occultauit: illud lucebit id ē apparebit: perſpicacius id eſt euidentius ipſo phebo: quaſi dicat quod lōgo tempore fuit obſcurum lucidum apparebit intellectui. Notandū ꝙ qui vult cognoſcere verum dirigat rationem ⁊ intellectum ad ipſam rem extra ⁊ ad rerum proprietates: ⁊ ſi aliq̄d

Uiſquis ꝓfunda mēte veſtigat verū
Cupitq; nullis ille deuiis falli
In ſe reuoluat intimi lucem viſus.
Longoſq; in orbē cogat inflectēs motus:
Animūq; doceat quicquid extra molitur.

cognoſcit ex his non ſtatim iudicet: ſed in ſe reuertatur deliberando an ita ſit vel non ſit: quia ſepe videtur bonū eſſe qđ non eſt: ⁊ non eſſe qđ eſt. ſine eim deliberatione non eſt iudicandum quod nō eſt longa deliberatione probatū: ideo dicit phia reuoluat in ſe lucem intimi viſus. Notandum ꝙ orbis eſt linea circūducta rediens ad idem. inflectere ergo longos motus in orbem eſt: cum virtus anime ab anima vſq; ad ipſam rem diuertitur: ⁊ ad aīam reuertitur deliberādo: an ita ſit vel non ſit ſecunduz qđ cognouit. Non omē nāq; mente depulit lumē ⁊c̄. Hic philoſophia aſſignat cauſam eius qđ dictum eſt: ſcz quare poſſumus cognoſcere verū dicens. Nā corpus inuehēs id eſt inducēs: obliuioſaz molem id eſt grauitatem qua hō ſit obliuioſus: nō depulit omne lumē id eſt cognitionez veritatis: mēte id eſt de mēte: quia habitus principiorū manet in mente. ⁊ ſubdit profecto id eſt pro certo: ſemen id eſt principium: veri id eſt veritatis: heret id eſt manet: introrſum id eſt intrinſecus in anima: quod excitatur ventilāte id eſt exercente doctrina. ꝙ autem ſemen veri ſit in anima probatur per hoc ꝙ puer ignarus quando recte reſpondet ad interrogata vtrum qualitas ſit numerus par vel impar. vnde dicit. nam cur rogati id eſt interrogati: cenſetis id eſt iudicatis vel reſpondetis recta: ſponte id eſt voluntarie: ni. i. niſi: fomes. i. radix veritatis: merſus id eſt latēs viueret: alto corde. i. profunda mēte. ⁊ ſubdit ꝙ ſi muſa id eſt ſapientia Platonis perſonat: veruz illud quod quiſq; diſcit recordatur immemor id eſt oblitus. Notandum ꝙ Platoni imponitur ꝙ voluerit aīas omīa ſciuiſſe anteq̄ coniungerentur corporibus: ſed adiuncte corꝑibus omnia tradidiſſe obliuioni: ſed per ſtudium ⁊ exercitiū ſapiam recuperaſſe: ergo voluit ꝙ ſcire nō eſt aliud: niſi quoddā antiquor̄ reminiſci. ad quā intentionē videtur hic loq̄tur philoſophia. ſed nō eſt dicendum ꝙ ſcire fiat per reminiſcentiā: ſed ſcientia de nouo acq̄ritur per inuentionē vel doctrinam. verum eſt ꝙ intellectus noſter naturaliter habz ſe in cognitionē principior̄ per que virtute intellectus agentis ⁊ ꝑ doctrinā deuenit in cognitionē principiator̄. vnde Linconienſis primo poſterior̄ dicit. Nō ſolum vox doctoris exterius ſonans: nec littera viſa docet: ſed hec duo mouent ⁊ excitāt docēté: ſ; ille verus doctor eſt qui mētez interius illumīat ⁊ veritatē oſtendit. Notandū ꝙ ſicut ſanitas quādoq; cauſat a principio intrīſeco. ſ. a corde: qñq; a principio interiori ⁊ exteriori puta a medico ⁊ corde: ſed nunq̄ cauſat a principio exteriori ſine iteriori: ſic ſcientia qñq; acquirit a principio interiori puta ab intellectu agente: ſicut patet in habentibus ſciam ꝑ inuentionē: qñq; acquirit a principio interiori ⁊ exteriori ſimul ſicut a doctore ⁊ intellectu agēte. nunq̄ aūt acquirit a ꝓncipio exteriori ſine interiori.

Quis retruſum poſſidere theſauris
Dudum quod atra texit erroris nubes
Lucebit ipſo perſpicacius phebo.
Non omne nāq; mente depulit lumen
Obliuioſam corpus inuehens molem
Heret profecto ſemen introrſum veri
Quod excitatur ventilante doctrina.
Nam cur rogati ſponte recta cenſetis:
Ni merſus alto viueret fomes corde.
Quod ſi platonis muſa perſonat verum
Quod quiſq; diſcit immemor recordatur.

Proſa vndecima tertij libri.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Um ego Platoni inq̄. Iſta eſt duodecima ꝓſa ⁊ vltima hui⁹ tertij in qua. P. reducit. B. in cognitionē alterius: cuius ignorantiaꝫ pri⁹ confeſſus eſt ſupple quib⁹ gubernaculis mundus regaꝉ. primo facit hoc. ſecūdo. B. mouet quādā queſtionē. P. ſecunda ibi. ludis ne me. primo oñdit. P. ꝙ de⁹ oīa gubernat ſua bonitate. ſecundo oñdit modū quo oīa gubernat. ibi. Sed quod dicam. tertio ex his cōcludit malū nihil eſſe. ibi. ſed vis ne. primo. B. aſſentit dictis Platoni in metro. ⁊ oñdit. P. ipm poſſe deduci in cognitionē cuiuſdaꝫ cui⁹ ignorantiā confeſſus eſt. ſecūdo. P. reducit ipm in cognitionem illi⁹. ſecunda ibi. Mūdū hunc. Primo di. tū pro tūc: ego. B. inq̄ vehementer aſſentior id ē cōſentio Platoni. nā me o. P. horum ſupple ꝙ de⁹ ſit finis oīm reꝝ ⁊ ſummum bonū. ſecūdo cōmemoras. i. recordari facis ꝑmuꝫ qꝺ amiſi memoriaꝫ id eſt qꝺ erat in memoria corporea cōtagione. i. corporis grauedine: de hinc id eſt ſecundo cōmemoro: bonū cum amiſi memoriā preſſus mole id eſt pondere meroris. tunc P. oſtēdit ꝙ non tm̄ horum recordabitur ꝓpter dicta: ſed cuiuſdā alteri⁹ qꝺ ignorare ſe dicebat. d. ſi illa priora conceſſa reſpicias non aberit longius. ſ. a memoria tua quin facile recordereris quod dudū confeſſus es te neſcire. i. ignorare in primo li. ⁊ querit. B. quid inq̄. d. P. Quib⁹ gubernaculis regatur mundus. ⁊. d. B. Memini inq̄ me fuiſſe confeſſum inſitiā. i. ignorantiam meā ⁊ licet iam ꝓſpiciā. i. agnoſcam: tamē deſidero planius audire ex te q̄d aſſeras. i. q̄d de hoc dicas. Notandū ꝙ Boe. d. ſe ſecundo commemoratū predictoꝝ ꝙ deus ſit finis rerum ⁊ ꝙ ſit ſummum bonum. primo poſtq̄ mole corporis oppreſſus eſt amiſit memoriam coꝝ: ⁊ poſtea per ſtudium recordatus eſt. ſecundo qꝛ merore ⁊ triſticia affectus in ignorantiā eorū lapſus eſt: ſed poſtea per inſtructionē phie ad memoriā reduxit. Mundū hūc inquit deo regi. Hic phia vult oſtendere intentū. ⁊ primo amonet Boe. de quodam prius conceſſo: ⁊ Boe. illud fatetur ⁊ ratione confirmat. ſecūdo Phia oſtendit quibus gubernaculis regatur mundus. ibi. Tum illa inquit. primo dicit. o Boe. tu pauloante in primo libro putabas minime dubitandū hunc mundū regi a deo. di. Boe. Minime arbitror dubitandum: nec vnq̄ putabo. ⁊ ego breuiter exponam quibus rationibus accedam ad hoc probandum. ⁊ innuit Boe. rationes ſuas dicens. Hic mundus minime conueniſſet in vnam formam ex tam diuerſis ⁊ contrarijs partibus: niſi eſſet vnus qui taꝫ diuerſa coniungeret ſupple qui eſt deus: ⁊ ipſa diuerſitas naturarum huius mundi diſcors inuicem diſſociaret atq̃ diuelleret coniūcta: niſi eſſet qui contineret id eſt conſeruaret quod nexuit id eſt cōiunxit: quod ſupple

Proſa duodecima libri tertii.

Um ego platoni inq̄ vehementer aſſentior. nā me horum iam ſecūdo commemoras. Primum ꝙ memoriam corporea contagione dehinc cuꝫ meroris mole preſſus amiſi. P. Tum illa. ſi priora inquit conceſſa reſpicias: ne illud quidē lōgius aberit quin recorderis quod te dudū neſcire confeſſus es. B. Quid inq̄. P. Quibus ait illa gubernaculis mūdus regatur. Boetius: Memini inq̄ me inſitiam meam fuiſſe cōfeſſum. Sed quid afferas licet iam proſpiciaꝫ: planius tamē ex te audire deſidero. Philoſophia.

eſt deus. ordo vero nature tam certus non procederet: nec explicaret tam diſpoſitos motus id eſt ordinatos motus locis temporibus efficientia ſpacijs qualitatibus: niſi eſſet vnus qui ipſe manens ſcꝫ immobiliter diſponeret has varietatuꝫ mutationes. quicquid autem hoc eſt quo: condita id eſt creata manent: agitantur id eſt mouētur: illud vſitato cunctis vocabulo nomino deum. Nota ꝙ Boe. innuit tres rationes ꝙ mundus regatur a dō. prima ſumitur ex diuerſarum rerum coniunctione que talis eſt. Diuerſa ⁊ cōtraria non vniuntur inuicē per ſe: cū igitur mūd⁹ vnit⁹ ſit ex partibus ꝯtrarijs vt ex elementis oportet vt aliq̄s ſit vniēs eas: hoc eſt deus: ergo mund⁹ regitur a deo. Hanc rationē tāgit ibi. mundus hic. Secūda ratio ſumitur ex contrarioruꝫ ſimul coniūctoruꝫ conſeruatione que talis eſt. diuerſa ⁊ contraria ex proprietate ſue nature diſſociantur ab inuicem: niſi ab aliquo conſeruentur: ſed partes mundi ſunt diuerſe ⁊ contrarie: ergo ⁊c. hanc rationem tangit ibi. Coniuncta vero. Tertia ratio ſumitur ex ordinata motuꝫ diſpoſitōne que talis eſt. nihil certitudialiter ⁊ regulariꝉ mouetur ſecundum diſpoſitōnem loci temporis efficiētie ſpacij ⁊ qualitatis niſi ſit vnum rectificans ⁊ regulans: ſed motus eorum qui ſunt in mundo fiunt regulariter ſcōm predicta quinq̃: ergo neceſſe eſt ponere rectificationē ⁊ regulantem quod eſt deus: ergo mundus regitur a deo. Hanc rationem tangit ibi. Non tam vero certus. Notanduꝫ ꝙ regulares motus fiunt in mundo locis q̄tum ad proximationē ⁊ elongationeꝫ ſolis in obliquo circulo. fiunt etiam temporibus q̄tum ad variationeꝫ diei ac noctis. fiunt efficientia: quia luna efficit augmentationem ⁊ diminutionem humidorum ſecundum ſui creſcētiam ⁊ decreſcentiam: ⁊ efficit fluxum ⁊ refluxum maris. fiunt etiam ordinati motus ſpacijs: quia luna ⁊ alij planete maiori ⁊ minori ſpacio quādoq̃ diſtant a ſole ⁊ ab inuicem. etiam fiunt qualitatibus: quia in eſtate cauſatur calor: in hyeme frigus.

Mundum hunc inquit deo regi pauloante minime dubitandum putabas. Boeti. Nec nunc quidem arbitror inq̄: nec vnq̄ dubitandum putabās. Philoſophia. Quibuſq̃ ad hoc rationibus accedā breuiter exponam. Mundus hic ex taꝫ diuerſis contrarijſq̃ partibus in vnam formaꝫ minime conueniſſet: niſi vnus eſſet qui taꝫ diuerſa coniungeret: coniuncta vero naturarum ipſa diuerſitas inuicem diſcors diſſociaret atq̃ diuelleret: niſi eſſet vnus qꝺ nexuit contineret. Non tam vero certus nature ordo procederet: nec tam diſpoſitos motus locis tēporibus efficientia ſpacijs qualitatibus explicaret: niſi vnus eſſꝫ qui has mutationum varietates manens ipſe diſponeret. Boe. Hoc q̄cquid eſt quo condita manent atq̃ agitātur vſitato cūctis vocabulo deū nomino. Philoſophia Tum illa. cū hec inquit ita ſentias paruaꝫ

Tum illa cū hec inquit ita. Hic phia ſuppoſito ꝙ mūdus regatur a deo: probat ꝙ regaꝉ ab ipſo ꝑ ſuā bonitatē. ⁊ dicit. O Boe. cū hec ita ſentias ꝙ mūdus regitur a dō

puto mihi reſtare paruā operam id eſt paruum laborem: vt tu compos id eſt potens
felicitatis: ſoſpes id eſt ſanus: reuiſas patriaȝ id eſt cognoſcas beatitudinem. Tunc
probat ꝙ deus regat mundum ſua bonitate. d. intueamur que propoſuimus: nōne nu
merauim⁹ ſupra in nona proſa in beatitudine eſſe ſufficientiā: ⁊ cōceſſim⁹ deū eſſe ipaȝ
btitudinē. d. B. Ita ē q̇dē. ex h̄ cōcludit pbia deū nullo idigere ad regendū mūdū. di

mihi reſtare operam puto: vt felicitatis cō
pos patriam ſoſpes reuiſas: ſed que propo
ſuimus intueamur. Nōne in beatitudine
ſufficientiam numerauimus: deūqȝ beati
tudinem ipſam eſſe conceſſimus. B. Ita
quideȝ. P. Et ad mundum igitur inquit
regendum nullis extrinſecis adminiculis
indigebit: alioquin ſi aliquo egeat: plenaȝ
ſufficientiam non habebit. Boe. Id inq̄
ita eſt neceſſarium. Phi. Per ſe igitur ſo
lum cuncta diſponit. Boe. Negari inq̄ ne
quit. P. Atqui deus ipſum bonū eſſe mō
ſtratus eſt. Boe. Memini inq̄. P. Per
bonum igitur cuncta diſponit. Siquidem
per ſe regit omnia que bonum eſſe conſen
ſimus: ⁊ hic eſt veluti quidam clauus atqȝ
gubernaculum quo mūdana machina ſta
bilis atqȝ incorrupta ſeruatur. Boetius.

ḡ ad mundū regendū de⁹
nullis extrinſecis admini-
culis indigebit. alioquin
ſi ita eſſet ꝙ aliquo egeat
nō hēbit plenā ſufficiētiā
⁊. d. B. illud inq̄ eſt neceſ-
ſarium. ideo ꝯcludit pbia
De⁹ cuncta diſponit id eſt
regit per ſe ſolū. d. B. Ne-
gari nequit: ſed de⁹ mon-
ſtratus ē eſſe ipſuȝ bonū.
memini inq̄. d. B. ergo p
bonū de⁹ cūcta diſpōit ſiq̄
deȝ per ſe regit oīa que cō
ſenſimus eſſe bonū: ⁊ hic
eſt deus veluti quidā cla-
uus atqȝ gubernaculum
quo machīa mūdana ſer-
uatur ſtabilis ⁊ icorrupta
Dicit. B. vehemēter id eſt
valde aſſentior. ⁊ illud te
dicturam pauloante pro-
ſpexi: licȝ tenui ſuſpiciōe.
Dicit pbia. Credo inquit
ꝙ hec prouidiſti. iam enīȝ
vt arbitror vigilantius q̄
prius deducis oculos ad
vera cernēda. Notādū
ꝙ ex littera accipiunt due rationes ad probādū itentū. Pria rō pbat ꝙ de⁹ p ſe regit
oīa ⁊ taliter. In beatitudine eſt ſumma ſufficientia: ſed deus eſt beatitudo: ergo in
deo eſt ſumma ſufficientia. tale autem non indiget extrinſecis gubernaculis: ergo de-
us per ſe regit omnia. Secunda ratio probat ꝙ deus per ſuam bonitatem que nō di-
ſtinguitur a deo regit omnia ſicut deus per ſe regit omnia vt viſum eſt: ſed deus ē ip
ſum bonum: ergo per bonum regit omnia: vt patet de ſe quia ſua bonitate ⁊ clemen-
tia. Sed quod dicam. Hic ponit per quem modum deus omnia gubernat. Et pri-
mo oſtendit ꝙ omnia gubernat ſuauiter: quia oīa ſibi obediunt. Secundo ꝙ guber-
nat omnia fortiter: quia nihil ſibi reſiſtere poteſt. Secunda ibi. Quid ſi conetur.
Primo dicit. Illud quod dicam non minus patet ad contuendum id eſt ad deſide-
randum. Et dicit Boetius. Quid inq̄. Et dicit Philoſophia. Cum deus iure cre-
datur omnia gubernare clauo bonitatis ſue: et omnia feſtinent naturali intentio-
ne ad bonum ſicuti docui prius in proſa decima. Num pro nunquid poteſt dubi-
tari quin voluntarie regantur ſponte: et conuertant ſe ad nutum diſponentis velu-

ti conſenſientia id eſt obedientia: ⁊ contemperata id eſt coaptata ſuo rectori. dicit Bo
etius. Ita inquam neceſſe eſt: quia non videretur beatum eſſe regimen dei: ſi foret iu-
gum detractantium id eſt recuſatiuum: ſicut bos laſciuus recuſat iugum: ⁊ ſi non eſ-
ſet ſalus obtemperantium id eſt obedientium. ergo dicit philoſophia. nihil eſt quod
naturam ſeruans conetur id eſt laborat contrarie deo. dicit Boe. Nihil inq̄.

Vehementer aſſentior inquā: et id te pau
loante dicturam tenui: licet ſuſpicōne pro
ſpexi. Philoſophia. Credo inquit. iaȝ eiȝ
vt arbitror vigilantius ad cernenda vera
oculos deducis. Sed quod dicam non mi
nus ad contuendum patet. Boe. Quid in
quā. P. Cū deus iquit oīa bonitatis cla
uo gubernare iure credat̄ eadēqȝ oīa ſicu
ti docui ad bonū naturali itētōne feſtinēt

Nota
ꝙ cuȝ gubernare nihil ali
ud ſit niſi in finem ordia-
re: nec aliud eſt deum per
bonitateȝ gubernare q̄ p
bonitatem in finem diri-
gere: ⁊ cuȝ omnia natura
liter tendant ad bonū tā-
q̄ in finem: manifeſtuȝ eſt
ꝙ omnia ſponte in finem
diriguntur: ⁊ ita naturali
ter omnia ſponte obediūt
gubernāti: ⁊ p conſequēs
deus regit omia ſuauiter
Notandum ꝙ volunta
rium ſecundum perfectaȝ
ſui rationem tantum inue
nitur in habentibus voluntatem: ſed extendendo voluntarium ad omnem appetituȝ
nō coactuȝ ſic poteſt reperiri in omnibus: ⁊ ſic accipitur hic. Nota ꝙ nihil ſeruās
naturam repugnat deo. licet enim peccator videatur deo repugnare: ipſe non ſeruat
naturam: quia peccatum diminuit ⁊ deprauat naturam. etiam Boe. loquitur hic de
appetitu nature: vt pȝ ex ſuperioribus. Quid ſi conetur ait nim. ⁊c̄. Hic oſtendit
philoſophia ꝙ deus regit omnia fortiter: quia nihil eſt quod poſſit ſibi reſiſtere. Secū
do confirmat hoc per quādam fabulaȝ ibi. Accepiſti. primo dicit. Siquid conetur re
ſiſtere deo: nunq̇d aliquid proficiet aduerſus euȝ queȝ conceſſimus eſſe potentiſſimū
iure beatitudinis id eſt ex eo ꝙ eſt beatitudo. dicit Boetius. prorſus nihil valeret ſup
ple reſiſtere. Igitur dicit philoſophia. non eſt aliquid quod huic ſummo bono vel ve
lit, vel poſſit obſiſtere. dicit Boeti. non arbitror. ideo dicit philoſophia. ſummum bo-
num eſt quod regit cuncta fortiter ſuauiterqȝ diſponit. dicit Boetius. q̄ id eſt q̄tum
me ea ſumma rationum que modo concluſa eſt: non modo id eſt nō tantummodo me
delectant: verum pro ſed hec ipſa verba: quibus vteris multomagis delectant me: ita
vt ſtulticiam id eſt me ſtultum: lacerantem id eſt mala reprehendenteȝ magna que tā
gunt diuinam gubernationem pudeat ſui. tunc confirmat per fabulaȝ ꝙ nihil poteſt
reſiſtere deo: que talis eſt. Gigantes volentes expellere deos de celo poſuerūt montē
ſup mōteȝ vt aſcēderēt. qd̄ videns iupiter ipos fulmine deiecit: ⁊ mōtibus depreſſit:
⁊ hec in ſecundo methamorphoſeos. Unde dicit. o Boeti. Accepiſti id eſt didiciſti in
fabulis: gigantes laceſſantes id eſt lacerare volentes celum: ſed fortitudo benigna
ſcilicet dei: illos diſponit id eſt depoſuit vti condignum fuit.

Nota philoſophia hic alludit verbis ſacre ſcripture que dicit. Attingit ergo a fi
ne vſqȝ ad finem fortiter: ⁊ diſponit omnia ſuauiter: ideo dicit Boetius ſe non tantū
delectari in iſtis rationibus q̄tum in ſuis verbis. Sed vis ne rationes ipſas in-
uicē. Hic pbia. cōcludit ex dictis ꝙ malū nihil ſit. primo petit aſſenſum Boe. dicens

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

vis ne ipſas rationes id eſt propoſitiones ratione probatas: inuicez collidamus id ē componamus forſitan ex cōflictatione huiuſmodi diſſiliat id eſt procedat quedā pulchra ſcintilla veritatis. ⁊ dicit Boe. fiat inq̄ tuo arbitratu id eſt tua voluntate. Tunc ponit propoſitionem manifeſtam dicens. nemo dubitauerit deū eſſe oīpotentē. dicit Boe. Nullus prorſus ambigat qui mente cōſiſtat id eſt qui ſane mentis eſt. tunc aſſumit aliam propoſitionem dicens. qui vero eſt omnipotens nihil eſt quod ille non poſſit. dicit. B. Nihil inq̄. tunc ponit aliam propoſitionem. deus non poteſt facere malum. dicit Boe. Minime inq̄. igitur concludit phīa. malum nihil eſt cum illud facere nō poſſit ille qui nihil non poteſt facere id eſt omnia facere. Nota ſicut deus ē cauſa efficiens omniū: ita eſt finis omniuz. vnde q̄cquid fit ab eo: ordinatur ad ipſum tanq̄ ad finem: ſi ergo deus faceret maluz ordinaretur ad ipſuz tāq̄ ad finem: ⁊ cuz ipſe ſit bonum malum ordinaretur ad bonum: ergo deus nō poteſt facere malum tanq̄ aliquid per ſe intentuz. eſt ergo cōcluſio quā philoſophia infert q̄ malū nihil eſt. ratio concluſionis eſt. deus poteſt facere omne quod eſt cum ſit omnipotens: ſed deus non poteſt facere malū: ergo malum nihil eſt. Et ſi diceres ſi malum nihil eſt: cum bono damnetur pro malo damnatur pro nihilo. dicendum q̄ malū dicit defectum boni non negatiue: ſed priuatiue: ⁊ ideo malum eſt defectus boni quod deberet habere in poteſtate hominis eſt illud habere: ⁊ ſi non habeat illud bonum cum deberet habere: ideo damnatur. ⁊ ponitur exemplum. Aliquis tenetur ſoluere centum libras: ⁊ ſi non ſoluat incarcerabitur: certuz eſt q̄ non ſoluere non eſt aliquid: ſed nihil: non tamē ſimpliciter dicitur aliquis incarcerari pro nihilo: ſed ideo quia nihil erat quod debuit aliquid eſſe. Ludis ne inq̄. Hic Boetius mouet queſtionez philoſophie. Secūdo philoſophia ſoluit ibi. Tum illa. Primo Boe. admirans de connexione ⁊ cōuolutione rationum quibus philoſophia vſa eſt. Querit vtrum iſta connexio rationum ſit ex delu

Num dubitari poteſt quin voluntarie regantur: ſeqz ad diſponentis nutum veluti conuenientia contemperataqz rectori ſpōte conuertant. Boe. Ita inq̄ neceſſe eſt. nec beatum regimen eſſe videretur ſiquidem detractantium iugum foret non obtemperantiū ſalus. Phi. Nihil eſt igitur quod naturam ſeruans deo cōtraire conetur. Boe. Nihil inq̄. Phi. Quid ſi cōetur ait: nuz tandem proficiet quicquam ⁊ aduerſus eum quem iure potentiſſimum beatitudinis eſſe conceſſimus. B. Prorſus inq̄ nihil valeret. P. Non eſt igitur aliquid quod ſummo huic bono vel velit vel poſſit obſiſtere. B. Non inq̄ arbitror. Phi. Eſt igitur ſummum bonum inquit quod regit cūcta fortiter ſuauiterqz diſponit. Boeti. Tum ego inq̄ me non modo ea que concluſa ſumma rationum: verum multomagis hec ipſa quibus vteris verba delectant: vt tandem aliquando ſtulticiam magna lacerantem ſui pudeat. P. Accepi

ſione philoſophie: vel proueniat ex natura rei. ⁊ breuiter illas rationes recolligit ⁊ dicit. O philoſophia ludis id eſt deludis ne: me texens id eſt formans: laborintum id ē laborem difficilez rationibus faciendo rationes circulares: quo ſcilicet laborinto egrediaris ea parte qua introieras: ⁊ egrediare eo loco quo introieris: tu complicas quidem orbem admirabilem diuine ſimplicitatis id eſt facis mirabilem circulationem rationis ī diuina ſimplicitate. ⁊ tunc breuiter recolligit rationes dicēs. tu pauloante incipiens a beatitudie dicebas eā eſſe ſummum bonum quem beatitudinem tu loquebare eſſe ſitam in ſummo deo: ⁊ diſſerebas deum eſſe ſummū bonum ⁊ plenam beatitudinem: ex quo dabas id eſt inferebas: quaſi munuſculum id eſt correlarium neminem eſſe beatum niſi eſſet deus. rurſum tu loquebaris formā boni eſſe ſubſtantiam dei ⁊ beatitudinis: ⁊ dicebas ipſum vnū eſſe id ipſum quod bonum: ⁊ illud bonum dicebas eſſe quod peteretur a natura omnium rerum: et tu diſputabas id ē diſputando probabas deum regere vniuerſitatem gubernaculis bonitatis: ⁊ cuncta volentia parere id eſt obedire deo: nec vllam eſſe naturam mali: ⁊ hec omnia explicabas nullis rationib⁹ ſumptis extrinſecus id eſt non accipiendo principia extrinſeca: ſ inſitis id eſt intrinſecis: ⁊ domeſticis id eſt proprijs ⁊ conuenientibus probationibus rei de qua agebatur altero aſſumpto: trahente fidem id eſt certitudinem ex altero. Nota laborintus dicebatur domus dedali: quam cum aliquis intendebat intrare exiuit ⁊ exeundo intrauit: et conſueuit depingi circularibus protractionibus: ⁊ tranſumitur hic ad deſignandum circulares ⁊ reuolutiones rationum. Nota q̄ circumlocutio ⁊ connexio rationum q̄bus philoſophia vſa eſt non eſt ſic circularis q̄ vna ⁊ eadem propoſitio ſit principiuz ⁊ concluſio reſpectu eiuſdem: quia ſic non contingit demonſtrare circulo: vt patet primo poſterior: ſed dicitur ꝯnexio circularis: quia rationes ex ſe inuicē dependēt: ita q̄

ſti inquit in fabulis laceſſantes celum gigantes: ſed illos quoqz vti condignum fuit benigna fortitudo diſpoſuit. Sed viſne rōes ipas inuicem collidamus forſitan ex huiuſmodi conflictatione pulchra quedaz veritatis ſcintilla diſſiliat. Boe. Tuo inq̄ arbitratu. P. Deum inquit eē oīpotentem nemo dubitauerit. B. Qui quidē inq̄ mente conſiſtat nullus prorſus ambigat. P. Qui vero eſt inquit omnipotens nihil eſt quod ille non poſſit. B. Nihil inq̄. P. Num igitur deus facere malū non poteſt. B. Minime inq̄. P. Malū igitur inq̄t nihil eſt cū id facere ille nō poſſit qui nihil non poteſt. Boe. Ludis ne inq̄ me inextricabilem laborintum rationibus texēs que ne quidē qua egrediaris introeas. nunc vero quo introieris egrediare: admirabilem quādam diuine ſimplicitatis orbem complicas. Etenim pauloante a beatitudine incipiēs eā ſummū bonū eē dicebas: quā in ſummo deo ſitaz loque

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

propoſitio concluſa in vna ſit principium alterius concluſionis in alia: nec propter iſtas diuerſas concluſiones eſt aliqua diuerſitas in deo: ſed omia ſunt idem ſimpliciter. Tum illa minime inquit. Hic philoſophia reſpondit Boeti. ad queſtionez. ꝛ dicit minime ludimus: ſed nos exegimus id eſt perfecimus munere dei quem dudum deprecabamur rem maximam omniū rerum. ea eiꝫ id eſt talis eſt forma id eſt diſpoſitio diuine ſubſtātie: vt neqꝫ i externa id eſt i exteriora: dilabatur id eſt cadat: nec ipſa ſuſcipiat aliquid externum id eſt extrinſecū in ſe: quod probat auctoritate Permenidis: quam primo ponit in greco: deinde ſenſum eius ſubiungit in latino dicens. Sed ſicuti Permenides ait de ea ſcilicet ſubſtantia diuina ꝙ diuina ſubſtantia rerum orbem mobilem rotat id eſt mutat res circulatiōe generationis ꝛ corruptionis: ꝛ mutando res ipſa non mutatꝛ: ſed ſe immobilē cōſeruat. Q Bo. ſi nos agitauim⁹ id eſt cognouimus rationes: non extra id eſt non ab extrinſeco: petitas id eſt ſumptas: ſed collocatas intra rei ambitum: quaꝫ ſcilicꝫ reꝫ tractabamus: nihil eſt ꝙ de hoc ammirere: cū id eſt ex quo tu didiceris Platone ſanxiente id eſt confirmante: ſermones oportere eſſe cognatos id eſt proprios conuenientes rebus: quibus ſupple rebus loquūtur. Nota ꝙ ſermones accipiēdi ſunt ſecūdum materiam ſubiectā: quia certitudo non eſt ſimpliciter querenda rationibus: ex primo ethicorum vbi dicitur ꝙ diſciplinati eſt tantuꝫ inquirere certitudineꝫ ſecūduꝫ vnūqđqꝫ genus ꝙ tū natura rei patitur. Cū igitur deus ſic regat omnia preter hoc ꝙ cōmiſceatur cū eis ex libro de cauſis: ſermones de diuina ſubſtantia accipiendi ſunt ſecundum intranea

bare ipſum quoqꝫ deum ſummum eſſe bonum: plenāqꝫ beatitudineꝫ diſſerebas: ex quo neminē beatum fore: niſi qui pariter deus eſſet quaſi munuſculum dabas. Rurſus ipſam boni formam dei ac beatitudis loquebaris eſſe ſubſtantiam: ipſumqꝫ vnū idipſum eſſe bonum dicebas quod ad omnium reruꝫ naturā peteretur. Deum quoqꝫ bonitatis gubernaculis vniuerſitatem regere diſputabas: volentiaqꝫ cuncta parere illi: nec vllam mali eſſe naturā: atqꝫ hec nullis extriſecus ſumptis: ſed altero ex altero fidem trahente inſitis domeſticiſqꝫ probationibus explicabas. Philoſophia Tuꝫ illa minime inquit ludimus: rēqꝫ omnium maxime dei munere queꝫ dudum deprecabamur exegimus. Ea eſt eim diuine forma ſubſtātie: vt neqꝫ in externa dilabatur: nec in ſe externuꝫ aliquod ipſa ſuſcipiat. Sed ſicut de ea Permenides ait, omnē tu circulo adducis ſponte multitudinē: id eſt rerū orbeꝫ mobilē rotat: dū ſe imobilē ipſa cōſeruat. Quod ſi rōnes quoqꝫ nō ex petitas: ſed intra rei quā tractabamus ambituꝫ collocatas agitauimus: nihil eſt qđ āmirere cum Platone ſanxiente didi

diuine ſubſtantie ꝛ non ſecundum extranea cum non commiſceatur cum eis.

Metrum duodecimum tertij libri.

Elix qui potuit boni. Iſtud eſt duodecimū metrū ꝛ vltimū huius tertij qđ dicitur gliconicū ab inuentore: coriambicū a pede predominātē. Primo eniꝫ ponitur ſponde⁹ dicendo felix, Secūdo coriamb⁹ dicēdo. Qui potuit. tertio pirrichꝰus vel trochꝰus.

ceris cognatos de quibus loquuntur rebus oportere eſſe ſermones.

Metrum duodecimum tertii libri.

Elix qui potuit boni
Fontem viſere lucidum.
Felix qui potuit grauis
Terre ſoluere vincula.
Quondam funera coniugis
Vates traicius gemens
Poſtꝙ flebilibus modis
Siluas currere mobiles;
Amnes ſtare cogerat.
Iuſſitqꝫ intrepidum latus
Seuis cerua leonibus.
Nec viſum timuit lepus:
Iam cantu placidum canem.

In quo metro poſtꝙ philoſophia oſtēdit ꝙ ſit vera beatitudo ꝛ vbi ſit ſita: hortatꝛ nūc ad perſeuerandū i cōtemplatione illius beatitudinis. Et primo ponit illum eſſe feliceꝫ ꝙ relictis terrenis vacat diuine contemplationi. Secūdo oñdit quid hmōi contēplationem ipediat. Tertio illđ impedimentū vitare docꝫ ſecūda ibi. quondaꝫ. Tertia ibi. nos ħ fabula. Primo dicit. Felix ſupple eſt ꝙ potuit viſere .i. deſiderabiliter videre lucidū fonteꝫ boni. i. deū qui ē fons omni boni: ꝛ felix ē qui potuit ſoluere vincula. i. affectiones: grauis terre id eſt terrenorū que ſua grauitate trahūt hominē deorſuꝫ. Notandū ꝙ felix ē qui ſpeculatur fontem boni ꝛ qui contemnit delectationes terrenas. vnde in libro de pomo ꝛ morte Ariſtotelis ſcribitur. Beata eſt anima que non eſt infecta prauis operationibus huius mundi: ꝛ intellexit ſuum creatorem. ipſa eſt que reuertetur in locum ſuum in delicijs magnis. ve autem anime que nō habet poſſe redeūdi ad patriā ſuaꝫ. turpia enim opera ꝛ delectationes corporales impediunt aſcenſum eius ſurſum. Quondaꝫ funera coniugis vates. Hic oſtendit quid ipediat contēplationē diuinorum quia affectus terrenorum: quod declarat per quandam fabulam que talis ē. Orpheus fili⁹ Caliope fuit cytharista qui tanta dulcedine cythare reſonabat: ꝙ non tantum homines: ſed etiam bruta allexit: ꝛ in tantum ea demulſit ꝙ impetus ſuos naturales dimittebant: ſiluas cruere: flumina ſtare fecit. hic habuit vxorem dictaꝫ Euridicon: quā cū paſtor Ariſteus adamare vellet: ipſa fugiens ꝛ prata calcato quodā ſerpente interijt ꝛ ad inferos deſcendit: quaꝫ Orpheus volens ab inferis reducere: deos ſupernos ſua cythara placare cepit: ſed cum non proficeret ad infernum deſcendit: ꝛ i tantum deos infernales deliniuit ꝙ ꝛ conceſſa eſt ei vxor tali conditione: ꝙ anteꝙ exiret infernuꝫ nō flecteret retro aſpectum vxorem reſpiciendo. Cum aūt iam prope exiuiſſet: Orpheus amor allectus retroſpexit ꝛ ſic vxorē pdidit. Circa iſtā fabulā ſic procedit. Primo oſtēdit quō Orphe⁹ ad inferos deſcendēs p vxore rogauit. Secundo quomodo monſtra

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

infernalia placuit. tertio oſtendit quomodo vxor ei conceſſa fuit ⁊ eam perdidit. Secunda ibi. ſtuper. tertia ibi. tādem. dicit primo. vates trabitius id eſt orpheus de trabitia prouincia oriundus: dictus vates id eſt ſapiens a multis: ille quondā gemens id eſt deplorans: funera id eſt mortez coniugis: poſtꝙ coegerat amnes id eſt fluuios ſtare: ſiluas currere mobiles poſt ipſuz: flebilibus modis id eſt modulatōnibus cithare quas flendo formauit:

Cum flagrantior intima
Feruor pectoris vreret.
Nec qui cuncta ſubegerant
Mulcerent dominum modi.
Immites ſuperos querens
Infernas adiit domos.
Illic blanda ſonantibus:
Cordis carmina temperans:
Quicquid precipuis dee
Matris fontibus hauſerat.
Quod luctus dabat impotens:
Quod luctum geminans amor
Deflet trenara commouens.
Et dulci veniam prece.

⁊ poſtꝙ cerua iūxit intrepidum latus ſeuis leonibus: quia cerua cū leonibus incedebat ſequendo modulatōez Orphei: nec lepus timuit canez viſuz: iam placidum id eſt placatuz: cantu id eſt ſono cithare: q̇a lepus ⁊ canis ſimul ſequebātur ipſuz. Cū aūt feruor id eſt amor: flagrātior id eſt ardētior: vreret intima id eſt interiora pectoris Orphei: ⁊ cū modi id eſt modulatōes: qui cuncta ſubegerant id eſt ſubuicerant: nō mulcerēt id eſt non placarent: dominum id eſt orpheum: ipſe querens ſuperos id eſt deos immites: quia placari non poterat: adiit domos infernas id eſt infernales illic temperans blanda carmina ſonantibus cordis: ipſe deflet id eſt flebiliter decantat in cithara quicquid hauſerat ex precipuis fontibus matris ſcꝫ dee caliope: ⁊ ipē deflet qđ luctus impotens q̇ facit hoiez īpotentē ſibi dabat .i. cōceſſit: ⁊ deflet illud qđ dabat ſibi amor gemināns luctū: qn̄ cōmouēs trenara .i. inferna ⁊ rogat dn̄os vmbraꝝ .i. infernales: dulci p̄ce veniā .i. relaxatōez ſue vxoris.

Nota ſcḋm Ariſtote. ij. metha. ⁊ cōmentatorē tertio celi ⁊ mūdi. Nō oēs accipiūt veritatez p eundē modū: tū propter diuerſaz cōſuetudinē: tū ꝓpter diuerſaz naturā: tum ꝓpter paucitatez inſtructōis in logica. Vn̄ quidā recipiūt veritatē p modū demonſtrationis. quidā p modū auctoritatū. quidā p modū fabulaꝝ. vt ergo phia talibus ſatiſfaciat: aliqn̄ demōſtratōibus: aliqn̄ auctoritatibus vtiť: aliqn̄ fabulas interſerit ſicut in ꝓpoſito. Notandū ꝙ orpheus dr̄ vates: qꝛ carmia compoſuit. diciť aūt vates a vi mētis vel a video. Notandū ꝙ trenara dicūtur quaſi lamētabilia a trenus treni qđ eſt lamētatio: ⁊ trenarus in ſingulari numero eſt nomē cuiuſdā mōtis: in quo dr̄ eſſe via ad infernū. in plurali nūero trenara ſignificat loca infernalia: ſicut dicit huguit. Cōmuniter aūt inueniť iſtud nomē ſcriptū ſine. r. in prima ſyllaba. ⁊ dr̄ tenara vł tenarꝰ ſicut i doctriali. tenarꝰ ifernꝰ. tn̄ Hug. ſcribit totū p. r. vt trenarꝰ ⁊ trenara. Vn̄ forſan ex vicio ſcriptoꝝ qn̄qꝫ ſubtrabiť. r. Stupet tergeminꝰ nouo. Hic oñdit qūo Orpheꝰ mōſtra iferni placauit di. Iāitor iferni q̇ dr̄ cerberꝰ q̄ſi vorator carniū: ille tergēinꝰ .i. hn̄s tria capita cāina captꝰ fuit: nouo carie .i. melodia priꝰ iaudita: ⁊ ſtupet .i.

admiratur. Tunc oſtendit quomodo alia monſtra placuerit dicēs ꝙ tres furie infernales: Teſiphone: Alecto: Megera: que ſunt vltrices ſcelerum inferentes metuz peccatoribus: iſte lachrymabantur propter dulcedinē cythare. vnde dicit dee id eſt furie vltrices ſcelerū id eſt peccatorum: que dee agitant id eſt vexant: ſontes id eſt peccatores: metu id eſt timore: iſte iam meſte madent id eſt fluunt lachrymis.

Umbrarum dominos rogat:
Stupet tergeminus nouo
Captus carmine ianitor.
Que ſontes agitāt metu
Ultrices ſcelerum dee
Iam meſte lahrymis madent:
Non Ixionuz caput
Uelox precipitat rota
Et longa ſiti perditus
Spernit flumina tantalus:
Uultur dum ſatur eſt modis:
Non traxit titii iecur.
Tandem vicimur arbiter
Umbrarum miſerans ait
Donamus comitem viro.
Emptam carmine coniugez.
Sed lex dona coherceat.
Ne dum tartara liquerit
Phas eſt lumina flectere.
Quis legem dat amantibus.

Tunc tangit remiſſionem pene quorūdam in inferno. ⁊ primo ixionis. Ubi ſciēdū ꝙ Ixion voluit concubere cum Iunone. cū autē Iuno interponeret Nubem Ixion proiecit ſemē in Nubē: ex quo nati ſunt centauri. ipſe autem adiudicatus in inferno continuo voluitur in rota que rota ſtetit Orpheo modulante. vnde dicit velox rota nō precipitat id eſt nō deiecit caput Ixionū .i. Ixionis ſupple Orpheo canēte. Tūc tangit remiſſōez pene Tātali vbi nota ꝙ tantalus diciť laceraſſe proprium filium dans eū diis ad comedendum p qua dānatus fuit. Dicitur aūt in inferno habere aquā vſqꝫ ad mentū ⁊ poma pendētia ante os ⁊ tn̄ deficere ſiti ⁊ fame. cū eniz vult ſumere aquā vel pomū fugiunt ab eo. iſte Tantalus ſpreuit flumia Orpheo canente. vnde dicit Tantalus perditus .i. conſumptus: longa .i. magna ſiti ſpernit flumina. tunc oſtendit remiſſionē pene Titij. vnde ſciendū eſt ꝙ Titiꝰ voluit concubere cū Lacona matre Appollinis quē Appollo interfecit ⁊ in infernū relegauit: cuiꝰ iecur vultur deuorat. Orpheo aūt canēte vultur ceſſauit laniare iecur eiꝰ vnde dicit. Duz vultur eſt ſatur modis .i. modulationibꝰ Orphei: nō traxit .i. nō laniauit iecur Titij. Tandē vicimur arbiter. Hic oſtēdit quomō Orpheo vxor ſua cōceſſa fuit ⁊ quō eā perdidit dicēs. tandē arbiter id ē iudex vmbraꝝ: iſte miſerās id ē miſericordiā habēs ait nos vicimur: donamꝰ id ē reſtituimꝰ viro .ſ. Orpheo comitē coniugem: emptam id eſt cōparatam carmine ſuo: ſed lex id eſt cōditio coherceat iſta dona: ne phas ſit ſibi deducēti vxorem flectere lumina id eſt oculos reſpiciēdo vxorez dū liquerit id eſt reliquerit tartara. Et nunc exclamat dicēs. Quis dat id eſt imponit legem amātibus: quaſi dicat amor nō debet coherceri lege: quia amor maior lex eſt ſibi

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

id eſt amoꝛ maioꝛ eſt lege. ⁊ ſubdit. heu propter termios noctis id eſt inferni Orpheus Euridicez vxorem ſuam vidit reſpiciendo a tergo: eam perdidit ab inferis non ducendo: occidit in inferno eam relinquendo. Notandum ꝙ apud inferos arbiter id eſt iudex vmbrarum dicitur adamandus qui cogit animas ad fatendum peccata commiſſa: ⁊ vnicuiqꝫ ſecundum merita ſua penam diſtribuit. Iſte adamantus dixit. donemus viro coniugez.

Maioꝛ lex amoꝛ eſt ſibi.
Heu noctis prope terminos.
Orpheus erudicem ſuam
Vidit perdidit occidit.
Vos hec fabula reſpicit.
Quicũqꝫ in ſupernum diem
Mentem ducere queritis.
Nam qui tartareum in ſpecus
Victus lumina flexerit.
Quicquid precipuum trahit:
Perdit dum videt inferos.

Notandum ꝙ amoꝛ nõ poteſt lege coherceri. nam ex intenſo amoꝛe homo ſepius tranſgreditur legez: ⁊ amoꝛ foꝛtioꝛ eſt ad aliquid implendu ꝙ̃ lex ad cohercendum. ideo dicit. quis legem dat amantibus: maioꝛ lex eſt ſibi: quaſi diceret propter quid lex amoꝛ datur amantibus: cuꝫ per ſe lex dura ſit amare. Vos hec fabula reſpicit. Hic philoſophia applicando fabulaꝫ ad ꝓpoſitum hoꝛtatur nos vitare impedimentum contemplationis ſummi boni. ⁊ dicit. O homines quicunqꝫ queritis id eſt vultis ducere: mentem id eſt mẽtis cõtemplationem: in ſupernum diem id eſt in ſupernã claritatem hec fabula iam dicta reſpicit vos: quia ad veſtram infoꝛmationez inducta. Nam qui victus affectu terrenoꝛum flexerit lumina id eſt oculos rationis: ⁊ intellectus in tartareuꝫ ſpecus id eſt in terrena que ducunt ad terrenam pꝛofunditatem. Quicquid precipuum id eſt bonum trahit laboꝛando: illud perdit dum videt inferos id eſt dum intendit terrenis ⁊ tempoꝛalibus que ſunt infima. Nota ꝙ concupiſcentia ⁊ affectus terrenoꝛuꝫ impediunt contemplationem ſummi boni. Vnde Boetius in tractatu de ſummo bono dicit. Inoꝛdinata concupiſcentia multos impedit a ſummo bono. Quoſdaꝫ enim pigriciam ſequi videmus. Quoſdam enim delectationes ſenſuales. quoſdam enim deſideria auri ⁊ argenti: exceptis paucis viris honoꝛandis philoſophia: qui contemnunt ſenſus deſideria ⁊ ſequũtur deſideria intellectus. ⁊ pꝛope finem eiuſdem tractatus dicit. philoſophus maxime delectatur in pꝛimo pꝛincipio in contemplatione ſue bonitatis. ⁊ hec ſola recta eſt delectatio. hec enim eſt vita philoſophoꝛum ſine qua nemo viuit vita recta. ⁊ ſubdit. philoſophum autem voco omnem hominem viuentem oꝛdine nature: tendens in alta ⁊ finiens vitam: qui acquirit vltimum finem ⁊ optimũ vite humane: qui eſt deus glorioſus benedictus in ſecula ſeculoꝛuꝫ. Amen.

Explicit liber Tertius de conſolatione Philoſophie.

Et cum philoſophia dignitate vultus. Hic incipit quartus liber de cõſolatione philoſophie cuius hec eſt proſa pꝛima: in qua philoſophia aſſignat cauſas quare mala concedantur in regno dei: cum omnium rerum rectoꝛ bonus exiſtat ſcilicet deus: ⁊ pꝛobat bonos ſemper eſſe potentes: ⁊ malos impotentes: ⁊ ſicut vicia nunꝙ̃ ſunt ſine pena: ita virtutes nunꝙ̃ ſunt ſine pꝛemio. Pꝛobat etiam ꝙ omnis foꝛtuna tam pꝛoſpera ꝙ̃ aduerſa bonis eſt ad ꝑfectum: malis autem ad interitum. Etiam pꝛobat ꝙ omnia que fiunt a deo recte fiunt ⁊ alia plura ſicut patebit. ⁊ diuidit iſte liber in quattuoꝛdeci partes: quia ſeptem ſunt pꝛoſe ⁊ ſeptem metra huius quarti: de quibus patebit in proceſſu. Pꝛimo ergo oſtendit Boe. quomodo intentionem philoſophie adhuc parantis plura dicere interrupit pꝛoponendo cauſas ſui doloꝛis. Secundo philoſophia ꝓmittit ſibi perfectam curam. Tertio dat modum curandi ipſum. Secunda ibi. Tum illa ⁊ eſſet. Tertia ibi. Et quoniam. Et quarto pꝛoſequitur intentionem ipſum curando in ſequenti pꝛoſa. ibi. Tum ego. Pꝛimo oſtendit quomodo interrupit intentionez philoſophie volentis plura loqui. Secundo pꝛobat cauſas ſui doloꝛis. Secunda ibi. Sꝫ ea ipſa eſt. Pꝛimo dicit cum philoſophia cecinisset id eſt decantaſſet: hec ſcilicet predicta: ſeruata leuiter id eſt delectabiliter: ꝙ pꝛo ⁊ ſuauiter id eſt dulciter: ſeruata dignitate id eſt reuerentia: vultus ſcilicet ſui: ⁊ grauitate oꝛis id eſt ſermonis ſupple ſui. Tum id eſt poſt hoc ego ſcilicet Boetius nondum id eſt non adhuc: oblitus id eſt immemoꝛ penitus id eſt omnino: inſiti meroꝛis id eſt intrinſeci doloꝛis: ego Boetius abꝛupi .i. interrupi: intentionem id eſt pꝛopoſitum philoſophie: parantis id eſt intendẽtis dicere adhuc aliquid: ⁊ inꝙ̃ id eſt dico: pꝛeuia id eſt pꝛeambula: veri luminis id ẽ perfecte cognitionis: ſcilicet illa que tua oratio id eſt tuus ſermo: fudit id eſt locutꝰ eſt: hucuſqꝫ id eſt ad iſtum librũ quartũ: patuerunt id eſt manifeſta fuerunt: indicta id eſt inſolubilia: tum id eſt aliquando: diuina ſpeculatione id eſt ſancta contemplatione: tum id eſt aliquando ſui ſcilicet ipſius: tum id eſt aliquãdo tuis rationibus id eſt demonſtrationibus: ſed ea id eſt illa pꝛedicta: ⁊ ſi pꝛo ꝙ̃uis: oblita mihi nuper id eſt aliquãdo ob doloꝛem iniurie ſupple quã ꝑpeſſus ſum a Theodoꝛico rege gottoꝝ: nõ tñ dixiſti ꝓſus id eſt oĩo hec. ſ. pꝛedicta: ignoꝛata id eſt ignota: antehac .i. hucuſqꝫ. Nota ꝙ dignitas eſt honeſta ⁊ imperioſa auctoꝛitas. Dicitur aũt phia habere dignitatez vultus ꝓpter ſui honeſtatem: quia ſecũdum Tullium. ſola ſapientia eſt que meretur honoꝛes: et pꝛopter ſui auctoꝛitatem que digna eſt imitatione, etiam phia dicitur eſſe grauis oꝛe id eſt ſtabili ſermone: quia ſermones philoſophici firmitate rationũ ſunt ſtabiliti; Notandum cuꝫ phia oſtẽdiſſet quid ſit ſummũ bonũ ⁊ in quo ſitũ ſit: ⁊ feciſſet exhoꝛtationẽ ad illud querendũ, intẽdebat oñdere modum quo ad illud peruenitur: ſed anteꝙ̃

Libri quarti pꝛoſa pꝛima.

Et cum. Philoſophia. Dignitate vultus ⁊ oꝛis grauitate ſeruata leuiter ſuauiterqꝫ cecinisset. Tum ego nondũ penitus inſiti meroꝛis oblitus intẽtionẽ dicere adhuc aliq̃d parãtis abꝛupi, et inꝙ̃ veri ꝓuia luis q̃ huc vſqꝫ tua fu

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

expleret illam intentionem Boetius velut auidus ad ſciendum quedam quoruꝫ igno rantia detinebat ipſum in merore interrupit intentionem philoſophie volentis plu-ra dicere. Notandum ꝙ philoſophia dicitur preuia veri luminis: quia ipſa clari-ficat animam ⁊ trahit eam ab obſcuritate ignorantie ad lucem ſapientie ⁊ ad clarita teꝫ intellectus: ex libro de pomo Ariſtotel. Uel ideo dicitur preuia veri luminis: quia per ipſam tanꝙ per viaꝫ homo peruenit ad cogni-tioneꝫ veri luminis quod eſt deus: quia ſcribitur in libro de pomo ꝙ per phi-loſophiam homo cogno-ſcit ſuum creatoreꝫ qui de nihilo fecit omnia: qui eſt inceptor omniuꝫ incepto rum ⁊ omnium principio rum principium. ⁊ ibideꝫ ſcribitur oportuit vt phi-loſophia mitteretur ad in ſtruendum ignorantes: ⁊ eos qui non cognouerunt ſuum creatorē. Sed ea ipſa eſt vel maxima. Hic Boeti. ꝓponit cauſas ſui meroris dicēs. Sed ea ip ſa ē cauſa noſtri meroris ⁊ maxima cauſa ꝙ cuꝫ re ctor reruꝫ ſcilicet deus bo nus exiſtat vel eſſe mala omnino poſſint vel prete-reant impunita: quod ſal tem ſi nullum aliud: incō ueniens ſequeretur conſi-dera quanta ſit dignum admiratione: atqꝫ pro ſed huic adiungitur id eſt additur ali-ud maius ſupple admirandum: nam pro quia imperante id eſt precipiente ⁊ floren-te id eſt vigente: nequitia id eſt nequitioſis hominibus: virtus id eſt homo virtuoſus non ſolum: id eſt non tantū caret premijs: verumetiaꝫ ipſa virtus ſubiecta id eſt ſubi ta calcatur pedibus id eſt potentijs: ſceleratorum id eſt malorum. ⁊ ipſa virtus luit id eſt patitur: ſupplicia id eſt penas: in locum facinorum id eſt vicioſorum loco: que ſci-licet predicta fieri id eſt permitti: in regno id eſt in mundo ſcientis omnia ſcilicet dei ⁊ potentis omnia: ſed volentis ⁊ intendentis tantummodo bona nemo ſatis nec ad-mirari nec conqueri poteſt id eſt querimoniam facere. Nota ꝙ mala fiunt in mun-do. patet quia ratio ſemper deprecatur ad bonum. cum ergo mali non regantur iudi cio recte rationis: ſed vincantur paſſionibus ire ⁊ concupiſcentie: ideo deficiunt a bo no. Item ſuperabundantia ⁊ defectus ſunt de genere malorum: cum virtus conſiſtat in medio. cum igitur in pluribus ſit ſuperabundātia ⁊ defectus: patet ꝙ mala ſunt in mundo. Cum autem omnia dependeant a deo celum ⁊ tota natura ⁊ deus eſſentiali-ter ſit bonus: mirabile eſt quomodo mala eſſe poſſunt vel ſaltē permaneāt impunita.

dit oratio: cum ſui ſpeculatione diuina tuꝫ tuis rationibus inuicta patuerunt. Eaqꝫ mihi et ſi ob iniurie doloreꝫ nuper oblita: non tamen ante hac prorſus ignorata di-xiſti. Sed ea ipſa eſt vel maxima noſtri cau ſa meroris: quod cum reruꝫ bonus rector exiſtat vel eſſe omnino mala poſſint vel im punita pretereant. Quod ſolum quanta dignum ſit admiratione profecto conſide ra: at huic aliud maius adiungitur. Nam imperante florenteqꝫ nequitia virtus nō ſolum premiis caret: verumetiam ſcelera-torum pedibus ſubiecta calcatur: et in lo-cum facinoruꝫ ſupplicia luit. Que fieri in regno ſcientis omnia potentis omnia: ſed bona tantummodo volentis dei: nemo ſa tis poteſt nec admirari nec conqueri. P.

Nota ꝙ quia boni attingunt finem omnium rerum ſcilicet ſummuꝫ bonum: ideo ſunt potentes: mali autem quia hoc ipſum attingere nō poſſunt ſunt impotentes. Et quia Boeti. in primo libro ſexta proſa dicit ſe ignorare quis ſit finis omnium rerum: ideo putabat bonos eſſe impotentes malos autem potentes. ⁊ de hoc Boetius am-miratur: vt patet in littera: ⁊ iſta eſt vna cauſa ſui doloris. Tum illa. ⁊ eſſet inquit. Hic philoſophia promit-tit Boeti. perfectam curā que conſiſtit in pertractō ne huius materie dicens. O Boeti ⁊ cēt infiniti ſtu poris id eſt ammiratio-nis: ⁊ eſſet horribilius om nibus monſtris id eſt dif-formitatibus: ſi in diſpoſi tiſſima id eſt in ordinatiſſi ma domo ſcilicet in mun-do tāti patriſfamilias ſci licet dei colerent id eſt ho norarentur: vilia vaſa .i. mali homines: ⁊ ſi precio ſa vaſa id eſt boni homi-nes: ſordeſcerent id eſt vi-leſcerent ſicut tu eſtimas: ſed non eſt ita. naꝫ ſi ea q̄ pauloante concluſa ſunt ſeruātur inconuulſa id eſt integra in ſui veritate: tu autore id eſt doctore ipſo deo de cuius regno nunc loquimur cognoſces ſemper bonos eſſe potentes: malos vero impotentes: nec vnꝙ vicia eſſe ſine pena: nec ſine premio eſſe virtutes: ⁊ cognoſces bonis ſemper contin-gere felicia ⁊ malis infortunata: ⁊ cognoſces multa id genus id eſt huius generis q̄ corroborent te firma ſoliditate: ſed contra aduerſitatem fortune querelis tuis ſopitis id eſt remotis. Notanduꝫ ſicut poſtea patebit omnia que fiunt recte fiunt a deo. cum igitur ordo iuſticie requirat vicia puniri virtutes remunerari: ſi mali remanerent impuniti ⁊ boni irremunerati: eſſet ſic peruerſus ordo in domo dei: ſcilicet in mundo quod eſt horribilius omnibus monſtris. Et quoniā vere formam. Hic philoſophia dat modum curandi ipſum Boetium dicens. Quoniam duduꝫ ſcilicet in tertio libro vidiſti formam vere beatitudinis me monſtrante id eſt docente: omnibus decurſis id eſt pertrāſitis que puto neceſſarium pretermittere: oſtendam tibi viam que te tenebat id eſt reducat domum id eſt ad cognitionem vere beatitudinis: ⁊ ego affigaꝫ id eſt ap ponam tue menti: pennas id eſt rationes quibus mens poſſit ſe tollere in altuꝫ vt de pulſa perturbatione contingēte tibi ex affectu bonoruꝫ temporaliū: reuertaris ſoſpes in patriam meo ductu mea ſemita meis vehiculis id eſt meis rationibus demonſtra-bilibus. Nota ꝙ per pēnas quas philoſophia promittit affigere mēti Boetij in telligitur ſpeculatio rationis ⁊ intellectus: virtus ⁊ ſapientia. ſicut enim auis volan-do in altum deducitur auxilio pennarum: ſic mens humana ſpeculatione rationis ⁊

Tum illa. et eſſet inquit infiniti ſtuporis omnibuſqꝫ horribilius monſtris ſicuti tu eſtimas in tāti velut patriſfamilias diſpo ſitiſſima domo vilia vaſa colerētur: precio ſa ſordeſcerent. Sed nō ita eſt. Nam ſi ea que pauloante concluſa ſunt inconuulſa ſeruantur: ipſo de cuius nunc regno loqui mur autore cognoſces ſemper quidem po tētes bonos eſſe: malos vero abiectos ſem per atqꝫ imbecilles: nec ſine pena vnꝙ eſſe vicia: nec ſine premio virtutes: bonis feli-cia: malis ſemper infortunata contingere. Multaqꝫ id genus que ſopitis querelis firma te ſoliditate corroborēt. Et quoni-am vere formā beatitudīs me duduꝫ mon

intellectus virtute ⁊ ſapientia erigitur in contemplationem ſummi boni.

Metrum primum quarti libri.

Sunt etenim pēne volucres mihi. Iſtud eſt primū metrū hui⁹ quarti: cuius pri-
mus verſus dicitur metrū alcmanicum ab inuentore: dactilicū a pede predo-
minante. ſecundus verſus dicitur metrū archiloicū ab inuentore: iambicū a pe-
de p̄dominate: in quo metro ph̄ia oſtendit viam p quā peruenitur ad cognitionem ſummi boni: ⁊ ē p conſideratione creaturaꝝ que gradatim ſunt trāſcēdēde: quouſq͡ꝫ inueniatur aliquid qđ premineat omni creature: ⁊ iſtā viaꝫ tradit ſub ſimilitudine auis volantis. Primo ergo tradit viam qua mēs perueniat ad cognitionem ſummi boni. Secundo oſtendit quid mens iudicabit cum illic peruenerit. ſecunda ibi. huc te. Primo dicit dixi ꝙ affigam pēnas mēti tue. Sunt eteni mihi pēne volucres. i. veloces ſcꝫ virtus ⁊ ſapientia q̃ cōſcēdant id eſt penetrāt: celſa id eſt alta poli. Quas ſcꝫ pēnas cum mens velox ſibi induit id eſt aſſumit: ipſa peroſa. i. odio habens terras deſpicit eas querēdo vlterius creatorem: et mens ſuperat globum id eſt ſpericuꝫ corpus immēſi aeris cognoſcendo ꝙ vltra aerem eſt creator. Nubes videt poſt tergum: q2 vltra nubes querit cognitionem ſummi boni: ⁊ tranſcendit verticem id eſt ſummitatē ignis: qui ignis calet ex agili id eſt veloci motu: etheris id eſt celi: et vlterius procedit mens inueſtigando: donec ſurgat id eſt eleuetur in domos aſtriferas id eſt in orbem planetarum: et coniungat vias ſuas phebo id eſt ſoli inueſtigando ꝙ ſol non eſt deus: donec comitetur iter gelidi ſenis id eſt ſaturni qui eſt ſupra ſolem. mens inꝗ͡ exiſtens miles chorruſci ſyderis id eſt dei qui eſt ſplendidum ſydus: et vlterius aſcendit ſupra orbes planetarum: donec recurrat id eſt pertranſeat circulum: aſtri id eſt celum ſtellatum: quo ſcilicet aſtro pingitur id eſt ornatur micans nox: quia nox ſtellis firmamenti illuminatur; vbi id eſt poſtꝗ͡ ſatis fuerit exhauſtum id eſt ſpecu-

ſtrante vidiſti. quo etiaꝫ ſita ſit agnouiſti decurſus omnibus que pretermittere neceſſarium puto: viam tibi que te domum reuehat oſtendam. Penas etiam tue mēti quibus ſe in altum tollere poſſit affigaꝫ: vt perturbatione depulſa: ſoſpes in patriam meo ductu: mea ſemitta; meis etiā vehiculis reuertaris.

Metrum primum libri quarti.

Sunt eteni pēne volucres mihi
Que celſa conſcendant poli
Quas ſibi cum velox mens induit
Terras peroſa deſpicit
Aeris immenſi ſuperat globum
Nubeſqꝫ poſt tergum videt
Quiqꝫ agili motu calet etheris
Tranſcendit ignis verticem
Donec in aſtriferas ſurgat domos
Pheboqꝫ coniungat vias

latione euacuatum ꝙ nulla ſtellarum eſt deus: mens vlterius tranſcendit: donec relinquat extimum polum id eſt vltimum celum: ꝙ pro ⁊ premat dorſa velocis etheris id eſt firmamenti: ſcilicet compos id eſt potens verendi luminis ſcilicet dei. hic ſupra vltimum polum dominus regum tenet ſceptrum id eſt imperiuꝫ: ⁊ temperat id eſt moderatur: habenas id eſt regimina orbis: ⁊ ſupple manens ſtabilis in ſe regit volucreꝫ id eſt velocem: currum id eſt circularem motum corporum celeſtium: deus exiſtens coruſcus arbiter id eſt ſplendidus iudex reru̅.

Notandū ꝙ dicit ignē calere motu celi: ex quo videtur ꝙ calor non ſit propria: ⁊ per ſe q̃litas ignis cum ſibi debeatur per motum celi. Sed dicendum ꝙ locus non ſoluꝫ eſt cauſa conſeruatia locati: ſed omnium accidentium naturaliter conſequentium. Unde quia celum eſt loc⁹ ignis non ſolum eſt cauſa ipſius ignis: ſed etiam ipſius caloris ignem conſequētis. ⁊ quia propria diſpoſitio celi ſecundū quā habet caliditatem ſuper omnia eſt motus eius: iō dicit ignem calere motu celi: nō excludens per hoc quin calor per ſe ſit qualitas ignis.

Aut comitetur iter gelidi ſenis
Miles coruſci ſyderis
Vel quocunqꝫ micans nox pingitur
Recurrat aſtri circulum
Atqꝫ vbi iam exhauſtum fuerit ſatis
Polum relinquat extimum
Dorſaqꝫ velocis premat etheris
Compos verendi luminis.
Hic regum ſceptrum dominus tenet
Orbiſqꝫ habenas temperat:
Et volucrem currum ſtabilis regit
Rerum coruſcus arbiter.
Huc te ſi reducem referat via
Quam nunc requiris immemor
Hec dices memini patria eſt mihi.
Hinc ortus hic ſiſtam gradum
Quod ſi terrarum placeat tibi
Noctem relictam viſere:

Notandum ꝙ ſaturnum vocat gelidum ſenem: non ꝙ ſit gelidus formaliter ſed effectiue. Eſt eniꝫ effectiuus gelu ⁊ frigoris. ⁊ dicitur ſenex: quia motus eius tardus eſt ad modum ſenis. nam curſum ſuum complet pluri tempore ꝗ͡ ſol vel luna. Huc te ſi reducem. Hic oſtendit philoſophia quid mens iudicabit: cum tranſcendit creaturas ⁊ peruenit in cognitionem dei dicens. O mens ſi via referat id eſt ducat te: reducem id eſt reuertentem a temporalibus: huc id eſt ad cognitionem dei: quam viam nunc immemor requiris. tu dices. Ego memini que obnubilata fui affectu temporalium. Hic ſcilicet in contemplatione dei eſt mihi patria. hinc ſcilicet a deo eſt ortus meus: quia ad eius imaginem creata. hic ſiſtam id eſt in contemplatione dei figam gradum id eſt ponam finalem quietem. Quod ſi placeat tibi exiſtenti in cognitione dei viſere id eſt cum deſiderio videre noctem terrarum relictā: tu cernes. i. videbis: toruos tyrānos id eſt crudeles principes quos miſeri populi timēt illos toruos eſſe exules a vera patria ſua. Notandum ſecundum apoſtolum. Non habemus hic manentem patriam; ſed futuram inquirimus, hec enim eſt vera patria a qua aīa rōnalis

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

per creatorem a deo exiuit: ad quam niſi reuertatur eſſe quod a deo accepit affectione terrenorum deturbata prorſus amittit. propter quod dicit in ſecundo metro tertij libri. Repetunt proprios queq₃ recurſus. Reditu ſuo ſingula gaudent. Nec manet vlli traditus ordo, Niſi quod fini iunxerit ortum. Stabilemq₃ ſui fecerit orbem.

Proſa ſecunda quarti libri.

Um ego pape inq̄. Hic icipit ſecūda proſa hui⁹ quarti. Circa quam eſt ſciendum ꝙ philoſophia in primo libro ſexta proſa inueſtigādo cauſam ⁊ radicem īfirmitatis Boeti. cognouit ꝙ Boe. ex ignorātia finis rerū₃ malos homines potentes: bonos vero impotentes putabat. Item ꝙ ignorabat quibus gubernaculis mundus regatur fortuitarum vices eſtimabat fluitarī ſine rectore. q₂ vero philoſophia iam oñdit quid ſit finis rerum a quib⁹ gubernaculis mūdus regatur: Nunc philoſophia vult adhibere. B. perfectam curam remouēdo dolores in quos Boetius incidit ex ignorantia

Quos miſeri toruos populi timent
Cernes tyrānos exules.

Proſa ſecunda quarti libri:

Um ego pape inq̄ vt magna promittis nec dubito quin poſſis efficere: tu modo quem excitaueris ne moreris. P. Primum igitur inquit bonis ſemper adeſſe potentiam: malos cunctis viribus eſſe deſertos agnoſcas licebit: quorum quidam alterum demonſtratur ex altero. Nam cum bonum malūq₃ contraria ſint: ſi bonum potens eſſe conſtiterit; liquet imbecillitas mali, atſi fragi-

premiſſarum. Et primo philoſophia hoc petit. ⁊ philoſophia ſecundo illud proſequitur. ibi. primum igitur. Dicit primo. Tum igitur ſcilicet finito ſermone philoſophie. Ego Boetius inq̄. Pape ē admirantis. O philoſophia tu magna promittis; nec dubito quin poſſis efficere id eſt in effectum producere: tu modo ne moreris id eſt nō protrahas me quē excitaueris ſcilicet ad audiendum. Notandum ꝙ ſapiens nihil promittit quod adimplere non poſſit: quia opus ſapiētis eſt non mētiri. ergo dicit Boe. phie. Sicut magna promittis non dubito quin efficere poſſis. Primū igitur inquit Hic philoſophia proſequitur intentum. ⁊ primo probat bonos ſemper eſſe potentes ⁊ malos impotentes: cuius oppoſitū putabat Boetius. Et tangit primo modum ꝑ quem vult hoc oſtendere. Secundo oſtendit ⁊ probat intentum ſuū₃ rationibus. ibi. Duo ſunt. primo dicit. O Boeti primum licebit vt agnoſcas bonis ſemper adeſſe potentiam ⁊ malos eſſe deſertos id eſt priuatos cunctis viribus quorum alterū₃ ſcilicet bonis ſemper adeſſe potentiam demonſtratur ex altero ſcilicet ex hoc ꝙ mali ſunt viribus deſerti. ⁊ huius cauſam ſubdit dicens. Nam cum bonum ⁊ malum ſint contraria ſi bonum eſſe potens conſtiterit: liquet id eſt manifeſtum fuerit: imbecillitas id eſt impotentia mali. atſi fragilitas clareſcat mali: firmitas boni nota eſt. Sed vti pro ſicut abūdantior ſit fides noſtre ſententie alterutro calle id eſt vtraq₃ via procedam confirmans propoſita; nunc hinc ſcilicet ex firmitate boni nunc inde ex fragilitate mali.

Notandum ꝙ philoſophia dictum ſuum ꝙ ſi boni ſunt potentes mali ſunt impotentes: fundat ſuper conſiderationem topicam: ſi propoſitum in propoſito ⁊ oppoſitum in oppoſito: vt ſi ſanitas eſt bona egritudo eſt mala: dicit ꝙ velit ꝓcedere vtraq₃ via ex potentia bonorum probando impotentiam malorum: ⁊ ex impotentia malorū potentiam bonorum; quia ſi tantum vnum iſtorum probaret: ⁊ ex hoc reliquū₃ concluderet per locum a contrarijs: eſſet argumentum veriſimile ⁊ non neceſſariū: ⁊ idō vtramq₃ partē vult ꝓbare ⁊ ex vtroq₃ reliquū cōcludere. Duo ſunt q̄bus oīs. Hic philoſophia probat intentum rationib⁹. Secūdo excludit quādam dubitationē ibi. S₃ poſſunt. tertio confirmat principale intentū₃ auctoritate Platonis ibi. Ex q̄bus omnibus. primo probat bonos ſemper eſſe potētes: malos impotentes duabus ratōibus. Secūdo ad idem oſtendendum concernat breues ratiōes ibi. ſed quoniam ⁊c. Pria in duo ſecundum duas ratōnes. Secunda ibi. Rurſus inquit. Primo premittit duo neceſſaria ad primam rationē₃. Secundo ex his arguit ibi. Omnes igitur hoīes. Primo premittit vnum neceſſariū₃. ſecundo aliud ibi. Meminiſti igit̃. primo dicit. Duo ſunt principia quibus conſtat id eſt permanet omnis effectus humanorum actuum: ſcilicet voluntas: ac pro ⁊ poteſtas: quorū₃ ſi alterum deſit nihil eſt quod queat effectu explicari id eſt fieri: quod declarat. deficiente enim voluntate nullus effectus producitur: quia nullus aggreditur quod nō vult: atſi poteſtas abſit voluntas fruſtra fit: quo fit id eſt ex quo ſequitur: vt ſi videas quē₃ id eſt aliquē velle adipiſci quod minime adipiſcatur: non poſſis dubitare huic defuiſſe valentiam id eſt potentiam obtinendi quod voluerit. ⁊ ideo dicit Boetius perſpicuum eſt: nec vllo modo negari poteſt. ⁊ ſubdit philoſophia. Quem vero videas effeciſſe quod voluerit: nū id eſt non dubitabis eum: licet potuiſſe non habuiſſe potentiā. Et dicit Boetius. Minime. Tunc philoſophia concludit tanq̄ manifeſtum ex dictis dicens. Illud quod quiſq₃ poteſt: in eo eſt validus id eſt potens: quod vero non poteſt: in eo eſt cenſendus id eſt iudicandus: imbecillis id eſt impotens eſſe. ⁊ dicit Boetius. fateor inq̄.

litas clareſcat mali: boni infirmitas nota eſt: ſed vti noſtre ſententie fides habundātior ſit alterutro calle procedam: nunc hic nunc inde propoſita cōfirmās. Duo ſunt quibus omnis humanorum actuum conſtat effectus: voluntas ſc₃ ac poteſtas: quorum ſi alterutrū₃ deſit: nihil eſt quod explicari queat. deficiente enim volūtate: ne aggreditur quidē quiſq₃ quod non vult: ac ſi poteſtas abſit voluntas fruſtra fit: quo fit vt ſi quem videas velle adipiſci quod minime adipiſcatur: hinc obtinēdi quod voluerit defuiſſe valentiam dubitare nō poſſis. Boeti. Perſpicuum eſt inq̄: nec vllo modo negari poteſt. Philoſophia. Quē₃ vero effeciſſe quod voluerit videas: num etiam potuiſſe dubitabis. Boeti. Minime. Philoſophia. Quod vero quiſq₃ poteſt in eo validus; quod vero nō poteſt in hoc

Notandum ꝙ philoſophia dicit nullus aggreditur quod non vult, Contra aliq̄s

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

holens interficit hominem vel ledit hominē: ergo aliquis aggreditur qđ nón vult. Itē aliquis cogitur facere aliquid contra voluntatē ſuam: ⁊ ſic aggreditur quod non vult Dicitur ꝙ philoſophia loquitur hic de effectu ſpontaneo: qui ex intentione procedit: non de eo qui caſu contingit. vnde dicendum ad primum ꝙ voluntas poteſt compara ri vel ad ipſam actionem quam aliquis primo aggreditur ⁊ ſic non deficit voluntas: vel poteſt comparari ad conſequens illam actio- nem: ⁊ ſic poteſt deficere voluntas: vt ſi aliquis no lens hominem interfecit. Ad ſecundum dicendum. illud quod quis coactus facit eſt volūtariū mixtuꝫ tamen ſimpliciter eſt in- uoluntarium. aliquis enīꝫ coactus magis hoc vult facere ꝙ̄ ſuſtinere penam vel perdere vitaꝫ: ⁊ ita re ſpectu talis defectus non deeſt voluntas: ſed q̄ntum ad actum interiorem vo- luntas ſemper libera eſt ⁊ cogi non poteſt. Me miniſti igitur inquit. Hic philoſophia premittit ſe- cundum vtile ad rationē: ⁊ eſt reſumptio quorūdaꝫ prius dictoꝝ dicēs. Me- miniſti ne eſſe collectū id eſt concluſum ſuperiorib⁹ rationibus omnem inten tionem humane volunta- tis feſtinare id eſt tendere ad beatitudinem: que volūtas agitur id eſt ducitur diuerſis ſtudijs. Reſpondet Boe. Memini inq̄ illud eſſe demonſtratum. Item querit philoſo- phia Nunquid recordaris beatitudinem eſſe ipſum bonum ꝙ pro ⁊ eo modo deſidera ri bonum ab omnibus: cū beatitudo petitur id eſt deſideratur. Reſpondet Boe. Mini me recordor: quoniam pro quia illud teneo fixum id eſt ſtabilitum memorie.

Notandum ꝙ recordari eſt aliquid reducere ad memoriam quod per obliuionem eſt elapſum a memoria: ⁊ quia beatitudinem eſſe ipſum ſummum bonum non exciderat a mente Boe. ſed ſemper remanebat in habitu: ideo dicit ſe nō recordari de hoc: ſed ī me moria tanq̄ fixum tenere. Omnes igitur homines. Hic phīa arguit ex dictis ꝓbās bonos eſſe potentes ⁊ malos impotentes tali ratione. Quicūq adipiſcunť qđ volunt ſunt potentes: ⁊ qui non adipiſcuntur qđ volunt ſunt impotentes ex primo preābulo: ſed boni adipiſcuntur qđ volūt. ſ. ſummū bonum: mali licet velint nō adipiſcuntur ipꝫ q2 ſi mali adipiſcerenť ſummū bonum nō eſſent mali: ergo boni ſunt potentes: mali im potētes. vnde dicit in littera. Oēs homines boni pariter ⁊ mali nitūtur peruenire ad bonum indiſcreta intentione id eſt indiuiſa intentione, dicit Boe. Ita conſequens eſt

imbecillis eſſe cenſendus eſt. Boetius. Fa teor inq̄. Philoſophia. Meminiſti igi- tur iquit ſuperioribus rationibus eſſe col lectum intentionem omneꝫ voluntatis hu mane que diuerſis ſtudiis agitur ad beati tudinem feſtinare. Boetius. Memini in- q̄ id quoqꝫ eſſe demonſtratum. Philoſo phia. Non recordaris beatitudinem ip- ſum eſſe bonum: eoqꝫ modo cum beatitu do petitur ab omnibus deſiderari bonum Boeti. Minime inq̄ recordor: quoniam id memorie fixum teneo. Phi. Omnes igitur homines boni pariter ac mali indi- ſcreta intentione ad bonum peruenire ni- tuntur. Boe. Ita inq̄ conſequens ē. Ph. Sed certum eſt adeptione boni bonos

ad dicta ſubdit philoſophia certum eſt bonos fieri adeptione boni. Certum eſt dicit Boetius. Igitur concludit philoſophia boni adipiſcuntur quod appetunt id eſt volunt. dicit Boetius ſic videtur. Et dicit philoſophia. ſi mali adipiſcerentur bonuꝫ quod appetunt non poſſent eſſe mali. ita eſt. dicit Boetius. Igitur concludit philoſo phia. Cum vtriq petant bonuꝫ; ſi hi ſcilicet boni illud adipiſcantur: illi vero mali mi- nime non eſt dubium bo- nos eſſe potentes. qui ve- ro mali ſunt imbecilles id eſt impotentes. Reſpon- dit Boe. Quiſquis id eſt quicūq dubitat de h non poteſt conſiderare naturā rerum: nec conſequentiaꝫ rationum. Notanduꝫ ꝙ quia veritas propoſitō nuꝫ fundatur ſup naturā rerum: quā qui negat veri tatem propoſitionum nō poteſt cōſiderare cōſequē tiam rationum: quia con ſequentia rationum ſupra veritatem propoſitionuꝫ fundať. ideo dicit Boeti. Qui dubitat đ premiſſis nō poteſt conſiderare na- turam rerū: nec conſequē- tiam rationum.

Rurſus inquit. Hic philoſophia ponit ſecun- dam rationeꝫ dicens. Si ſint duo quibus ſit idem propoſitum id eſt eadē in tentio faciendi aliquid ſe cunduꝫ naturam ⁊ vnus eorum agat idipꝫ: ⁊ ꝑficiat ipꝫ naturali officiō. i. na turali organo: alter vero minime queat adminiſtrare id eſt adimplere illud officium naturale: vero pro ſed alio modo ꝙ̄ nature conuenit non impleat propoſitum: ſed imitetur implentem: quem ho rum duorum decernis id eſt iudicas eſſe valentiorem id eſt potentiorem. dicit Boeti. ⁊ ſi pro quamuis; coniecto id eſt cōſiderem quid velis: tamen ego deſidero planius au dire de te. Tunc philoſophia declarat ſibi in exemplo dicens. Non negabis motuꝫ am bulandi hominibus ineſſe ſecundum naturam. dicit Boetius. Minime nego. Et philoſophia. Etiam non dubitas eius rei id eſt actus ambulandi eſſe officium natu- rale pedum. dicit Boetius. Nec hoc dubito. Et philoſophia. Si quis igitur ambu- let valens incedere pedibus: alius autem cui hoc officium deſit manibus nitens id eſt laborans ambulare conetur: quis horum poteſt exiſtimari valentior, dicit Boetius

fieri. Boetius. Certum. Philoſophia. Adipiſcuntur igitur boni quod appetunt Boeti. Sic videtur. Philoſophia. Ma li vero ſi adipiſcerētur quod appetunt bo num mali eſſe non poſſent. Boetius. Ita eſt. Philoſophia. Cuꝫ igitur vtriqꝫ bonū petant: ſi hi quidem adipiſcantur: illi vero minime: non dubium eſt bonos quideꝫ po tentes eſſe: qui vero mali ſint imbecilles. Boetius. Quiſquis inq̄ dubitat: nec re- rum naturam: nec conſequentiam poteſt conſiderare rationuꝫ. Philoſophia. Rur ſus inquit ſi duo ſint: quibus idem ſecun- dum naturā propoſituꝫ ſit: eorumqꝫ vnus naturali officio idipſum agat atqꝫ perfici at: alter vero naturale illud officium mini me adminiſtrare queat: alio vero modo q̄ nature conuenit: non quidem impleat pro poſitum ſuuꝫ: ſed imitetur implenteꝫ: quē nam horum valentiorem eſſe decernis. Boetius. Et ſi coniecto inquam quid

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

contexe cetera: quaſi diceret procede in rõne tua: q2 nullus ãbigit quin potens naturalis officij ſit valentior eo qui nequeat id eſt nõ poteſt in idem officium. Tunc philoſophia iſti propoſitioni premiſſe tanꝙ̃ maiori adiungit vnam minoreꝫ dicens. Sed ſummum bonum quod eque bonis ⁊ malis eſt propoſitum: boni quidem petunt id eſt adipiſcuntur officio naturali ſcilicet virtute: mali vero conantur adipiſci idipſum ꝑ variã cupiditatem rerum temporaliũ quod non eſt officium naturale adipiſcendi boni. An tu o Boe. exiſtimas aliter. Cui Boeti9 Minime inꝗ̃. ⁊ B. quaſi precurrendo ↄcludit principale intentum dicens. Nam etiam illud quod eſt conſequens patet mihi. ex his enim que conceſſerim neceſſe eſt bonos eſſe potentes malos vero imbecilles id eſt impotentes Et philoſophia applaudens Boe. dicit. Recte inquit precurris: ⁊ illud ẽ ſignum ſicut medici ſolent ſperare iudiciũ id ẽ ſignũ erecte nature: ⁊ nature reſiſtentis ſupple ipſi morbo.

Notandum ꝙ ex littera formatur talis ratio. quando duo intendũt aliquod propoſitum naturalis qđ id propoſitum conſequit̃ officio nãli ẽ potẽs ⁊ qđ ñ ↄſequit̃ illud ꝓpoſituꝫ naturali officio eſt ipoten s: ⁊ quod non cõſequitur illud propoſitum naturali officio eſt impotens: ſed tam boni ꝙ̃ mali naturaliter tendunt ad beatitudinem: ⁊ boni ipſam conſequuntur naturali officio ſcilicet virtute: mali autem non: ergo boni ſunt potentes: mali vero impotentes. Notandũ circa vltimum ꝙ medici ſolent accipere ſigna prenoſtica ſanitatis ex egro quã do patiens erigit ſe ⁊ per ſe nititur forciori remedio: ſic in Boetio ſignum erat conualeſcentie ⁊ ſanitatis ꝙ ipſe rationem philoſophie remediantem: quaſi precurrens per ſe compleuit. Sed quoniam te. Hic philoſophia coaceruat quaſdaꝫ alias rationes breues ad propoſitum oſtendendum: ⁊ ſunt quattuor rationes. ſecunda ibi. Conſidera

velis planius tamen audire deſidero. P: Ambulandi inquit motum ſecundum naturaꝫ eſſe hominibus num negabis. Boetius. Minime inꝗ̃. Phi. Eiuſqꝫ rei pedum officium eſſe naturale non dubitas. Boe. Nec hoc quidẽ inꝗ̃. Phi. Siquis igitur pedibus incedere valens ambulet aliuſqꝫ cui hoc naturale pedum deſit officium manibus nitens ambulare conetur: quis iure horum valentior exiſtimari poteſt. Boe. Contexe inꝗ̃ cetera: nam qui naturalis officii potens eo qui ideꝫ nequeat valẽtior ſit nullus ambigat. Phi. Sed ſummum bonum quidem eque malis boniſqꝫ propoſitum: boni quidem naturali officio virtutum petunt: mali vero variaꝫ per cupiditatem quod adipiſcẽdi boni naturale officiũ non eſt idipſum conãtur adipiſci. An tu aliter exiſtimas. Boeti. Minime inꝗ̃. Nam etiam quod eſt conſequens patet. Ex his enim que conceſſerim bonos quidem potentes: malos vero eſſe neceſſe eſt imbecilles. Philoſophia: Recte inquit precurris. Idqꝫ vti medici

vero. tertia ibi. In qua re. quarta ibi. Cur enim. Primo dicit. Sed quoniam te conſpicio promptiſſimum ad intelligendum: ego coaceruabo id eſt componam crebras rationes. vide enim quanta pateat infirmitas vicioſorum hominum: qui nec ad hec queunt peruenire ad quod ducit ac compellit eos naturalis intentio: ⁊ quid eſſet de iſtis malis cenſendum ſi deſererentur hoc auxilio nature preeuntis tam magno ac pene inuicto: quaſi diceret nihil aliud cenſendum eſt: niſi ꝙ impotentie eorum hoc aſcriberetur.

Notandum ꝙ tam boni ꝙ̃ mali vniuerſaliter tẽdunt ad bonuꝫ ⁊ mali deficiunt ab eo quod competit eis ſecundum naturaꝫ Ex hoc arguitur ſic Maxima impotentia eſt deficere ab eo quod natura intendit: ſed hoc faciũt mali: ergo mali ſunt impotentes.

Notandum ꝙ dicit pene inuicto ꝙ appetitus naturalis boni non habꝫ contrariũ repugnãs quo vincatur: ſed tamen per ignorantiam ⁊ errorem viciorum peruertitur: ⁊ ita aliquo modo vincitur: licet non directe.

Conſidera vero quanta. Hic philoſophia ponit ſecundaꝫ rationem: ⁊ dicit. Conſidera ex his q̃ dicam quanta impotentia habeat ſceleratos homines. Neqꝫ enim petunt premia leuia ⁊ ludicra id eſt iocoſa que ↄſequi atqꝫ obtinere non poſſunt id eſt nequeunt: ſed ipſi deficiunt circa ipſarum rerum ſummam id eſt perfectionem atqꝫ verticem. Nec contingit ipſis miſeris effectus boni in eo id eſt propter hoc quod ipſi moliuntur id eſt laborant acquirere dies: ꝙ pro, ⁊ noctes id eſt tranſitoria ⁊ temporalia bona.

Nota ex littera formatur talis ratio. quanto maius eſt illud a quo aliquis deficit tãto maior eſt ſuus effectus et in maiorem impotentiam cadit: ſed illud a quo mali deficiunt non eſt quid vile et modicum: ſed eſt ſummum bonum: ergo maloruꝫ maxima eſt impotentia.

In qua re bonorum. Hic philoſophia ponit tertiam rationem probando bonos ma

ſperare ſolent iudicium eſt erecte iam reſiſtentiſqꝫ nature: ſed quoniam te ad intelligendum promptiſſimuꝫ eſſe conſpicio: crebras coaceruabo rationes. Vide enim quanta vicioſorum hominum pateat infirmitas: qui nec ad hoc quidem peruenire queunt ad quod eos naturalis ducit ac pene compellit intentio. Et quid ſi hoc tã magno ac pene inuicto preeuntis nature deſererentur auxilio. Cõſidera vero quãta ſceleratos homines habeat impotẽtia. neqꝫ eniꝫ leuia aut ludicra premia petunt que conſequi atqꝫ obtinere non poſſunt: ſed circa ipſam rerum ſummam verticẽqꝫ deficiunt: nec in eo miſeris contingit effectus quod ſolum dies nocteſqꝫ moliuntur In qua re bonorum vires eminent. Sicut enim eum qui pedibus incedens ad eum locum vſqꝫ peruenire potuiſſet quo nihil vlterius peruium iaceret inceſſui ambulandi potentiſſimum eſſe cenſeres: ita

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

ximeeſſe potentes pertractando exemplum ſupra poſitum:⁊ ex hoc concludit malos maxime eſſe impotentes.⁊ dicit in qua re ſcilicet aſſuetudini boni deſiderati eminent vires bonorum ſupple ⁊ vires malorum. Sicut enim cenſeres id eſt iudicares eſſe ambulandi potentiſſimum qui pedibus incedens potuiſſet peruenire vſqꝫ ad eum locū quo vlterius nihil peruium id eſt manifeſtum iaceret inceſſui: ita neceſſe eſt ꝙ cum iudices potentiſſimum qui apprehendit finem expetendorum quo nihil eſt vltra. tales autem ſunt boni:ex quo fit id eſt ſequitur: huic obiacet id eſt contrarium eſt: vt ideꝫ ſceleſti id eſt mali videantur deſerti omnibus viribus.

eum qui expetendorum fineꝫ quo nihil vltra eſt apprehendit potentiſſimum neceſſe eſſe iudices: ex quo fit quod huic obiacet: vt idem ſceleſti viribus omnibus videantur eſſe deſerti. Cur eniꝫ relicta virtute vicia ſectātur: inſcitia ne bonorū: ſed quid eneruatius ignorantie cecitate. An ſectāda nouerūt: ſed trāſuerſos eos libido ꝑcipitat. Sic quoqꝫ intēperātia fragiles ſūt que obluctari vicio nequeunt. An ſciētes

Notādū ꝙ ſicut viator aliquis dicitur potēs:cuꝫ ambulat ad eū locum vbi nihil āplius reſtat d̄ via: ſic boni quando perueniunt ad finem ⁊ ad bonuꝫ quod tranſcendi non poteſt ideo dicuntur potentes:mali autem quia ipſum attingere non poſſunt dicuntur impotentes.

Cur eīm relicta virtute. Hic philoſophia ponit quartā rationeꝫ. Secundo excludit quandam dubitationem ibi. Quod quidem. Ratio quam intendit in ſumma eſt iſta. Mali quando relicta virtute declinant ad vicia aut ſciunt bonum eſſe adherere virtuti:aut neſciunt. Si neſciunt peccant per ignorantiam. Nihil autem eſt impotentius ignorantia:ergo mali peccantes ignorantia ſunt impotentes. ſi autem ſciant bonum eſſe adherere virtuti ⁊ declinant ad vicia:aut volentes derelinquunt bonum:aut non. ſi nonvolentes:ſed attracti libidine paſſionuꝫ conuertuntur ad vicia:ſequitur ꝙ ſint impotentes:quia maxima impotentia eſt non poſſe reſiſtere paſſionibus. ſi autem ſcientes ⁊ volentes reliquunt bonum:ſequitur ꝙ non fiunt tantum impotentes: ſed etiam ꝙ omnino non ſunt. Cum enim omnis natura inq̄tum huiuſmodi habeat ordinem ad finem inq̄tum aliquid deſiſtit ab ordine ad finem intantum deficit a natura:⁊ per conſequens ab eſſe ipſius nature. iſtam rationem pretendit in littera dicens. Cur eniꝫ relicta virtute mali ſectantur vicia: ne pro nunquid hoc eſt ex inſcitia id eſt ignorantia bonorum:ſed quid eſt eneruatius id eſt debilius cecitate ignorantie: quaſi diceret nihil. An ipſi nouerunt ſectanda bona:ſed eos tranſuerſos libido id eſt concupiſcentia precipitat in vicia:⁊ ſic ipſi fragiles intemperantia id eſt propter intemperantiaꝫ libidinis:nequeunt id eſt non poſſunt: vicio obluctari id eſt reſiſtere. An ſcientes ⁊ volentes deſerunt bonum ⁊ deflectuntur ad vicia voluntate ⁊ ſcientia: ſed hoc modo nō ſolum potentes eſſe deſinunt:ſed omnino deſinunt eſſe. cuius aſſignat rationem. naꝫ qui relinquunt communem finem omnium que ſunt:ſcilicet deum qui eſt ipſuꝫ eſſe:pariter eſſe deſiſtunt. Notandum ꝙ primum ens veriſſime habet eſſe. ipſuꝫ enim eſt cauſa eſſe omnibus vt ſint:vt patet per commentatorem ſecundo methaphiſice. Et

primo celi ⁊ mundi. Ab hoc ente deriuatum eſt ſingulis eſſe ⁊ viuere. quanto ergo magis per vicia recedunt a primo eſſe:tantomagis deſunt eſſe. Unde beatus Grego. in libro moralium loquens de dyabolo di. ꝙ diabolus bene dicitur non eſſe: quia a ſumma eſſentia receſſit:⁊ per hoc quotidie excreſcente defectu tendit ad non eſſe:quoniaꝫ ab eo qui verum eſt eſſe cecidit. Notandum ꝙ philoſophia tres aſſignat cauſas ex quibus omne peccatum procedit. Omnis eni peccans vel peccat ex ignorātia:⁊ hunc modum primo tangit. vel peccat ex impotentia reſiſtēdi:⁊ iſtū ſcdo tangit. ex voluntate ⁊ malicia:⁊ illorum modum q̄ grauior eſt vltimo ponit.

volenteſqꝫ bonum deſerunt: ad vicia deflectuntur: ſed hoc modo non ſolum potentes eſſe: ſed omnino eſſe deſinunt. Nam qui communem omnium que ſunt finem relinquunt:pariter quoqꝫ eſſe deſiſtunt. Quod quidem cuipiam mirum forte videatur:vt malos qui plures hominuꝫ ſunt eoſdem non eſſe dicamus: ſed ita ſeſe res habet: Nam qui mali ſunt eos malos eſſe non abnuo: ſed eoſdem eſſe pure atqꝫ ſimpliciter nego. Nam vti cadauer hominem mortuum dixeris: ſimpliciter vero hominem appellare non poſſis: ita vicioſos malos quidem eſſe conceſſerim: ſed eſſe abſolute nequeam confiteri. Eſt enim quod ordinem retinet: Seruatqꝫ naturam. Quod vero ab hac deficit eſſe:etiam quod in ſui natura ſitum eſt derelinquit. Sed poſſunt inquies mali

Quod quidem cuipiā Hic philoſophia excludit dubitationem. aliquis eni dubitaret quomodo aliquis poſſit eſſe malus: et tamen dici non eſſe. hoc excludit philoſophia dicens. Mirum forte videatur cuipiam id eſt alicui vt malos qui plures ſunt hominum dicamus eoſdē non eſſe:ſed ita res ſeſe habet q̄uis miruꝫ videatur: Nam qui ſunt mali eos eſſe malos non abnuo id ē nego:ſed ſimpliciter ⁊ pure eoſdem eſſe nego. Nam vti pro ſicut cadauer hominem mortuuꝫ dixeris: ſimpliciter autem hominē appellare non poſſis: ita vicioſos malos eſſe conceſſerim: ſed nequeam confiteri ipſos abſolute eſſe ſine determinatione diſtrahente. ⁊ replicat cauſam prius dictam dicens. Solum enim eſt illud quod ordinem recte ſeruatqꝫ naturā. quod autem ab hac natura ⁊ ab ordine deficit:etiam quod in ſui natura ſitum eſt derelinquit.

Notandum ꝙ malum eſt determinatio diſtrahens ſicut ⁊ mortuum. Unde ſicut concedendum eſt cadauer hominis eſſe hominem mortuum:non tamen ſimpliciter concedendum eſt cadauer eſſe hominem. ſic quemcunqꝫ malum concedendum eſt eſſe maluꝫ non tamen ſimpliciter concedendum eſt ipſum eſſe. vnde ſicut patebit tertia proſa. homines conuerſi in maliciam:humanam amiſerunt naturam: ergo per maliciam homines deſinunt eſſe quod fuerant.

Sꝫ poſſunt inq̄es mali. hic phīa excludit dubitationē cōtingentē circa p̄ncipale ꝓpoſitū. Oſtenſum enim ē ꝙ mali ſunt īpotentes. Aliq̄s dubitaret quomodo hoc veruꝫ

ſit: cum tamen conſuetum ſit dicere ꝙ mali poſſunt. hoc ſoluit philoſophia. Secundo oſtendit ꝙ potentia malorum nulla ſit ibi. Nam ſicuti. dicit primo. O Boeti. tu inquies obiiciendo contra predicta ꝙ mali poſſunt ſecundum conſuetum modum loquendi. Reſpondet philoſophia. Ego non quidem negauerim quin mali poſſunt: ſed hec potentia eorū non deſcendit a viribus: ſed ab imbecillitate id eſt a fragilitate. quod declarat: q̄a mali poſſunt quidem mala que minime valerēt id eſt poſſent: ſi potuiſſent manere in efficientiam eorum bonorū id eſt ſi efficientia malorū eſſet talis qualis illa quaʒ habent boni que potiſſima eſt: vt patet ex dictis. Que poſſibilitas malorū qua poſſunt mala demōſtrat eos euidentius nihil poſſe. Notandum ꝙ dicit malos minime poſſe mala ſi permaneant in efficientia bonorū: ex quo videtur ꝙ boni non poſſunt facere malum: nec ꝑ coſequens peccare: quod falſum eſt: cum iuſtus ſepties in die cadat: ⁊ fortior reſurgit ſecundum ſcripturam. Ad hoc dicendū ꝙ boni non poſſunt facere malum ex electione recte rationis que ſemper deprecatur ad optima: licet de potentia abſoluta poſſunt facere malum. inq̄ntum tamen potentia eorum coniungitur volūtati ⁊ electioni: quia eligunt bonum ⁊ non malum: ſic dicuntur non poſſe facere malū.

ne ego quidem negauerim: ſed hec quideʒ eorum potentia non a viribus: ſed ab imbecillitate deſcendit. Poſſunt etiam mala que minime valerent ſi in bonorum efficientia manere potuiſſent. Que poſſibilitas eos euidētius nihil poſſe demonſtrat. Nam ſicuti pauloante collegimus maluʒ nihil eſt: cum mala tantummodo poſſint nihil poſſe improbos liquet. Boeti. perſpicuuʒ eſt. Philoſophia. Atqʒ vt intelligas quenam ſit huius potentie vis ſummo bono nihil potentius eſſe pauloante diffinimus. Boeti. Jtaqʒ eſt inq̄. Philo. Sed idem inquit facere malum nequit. Boeti. Minime. Phi. Eſt igitur inquit aliquis

Nam ſicuti pauloante. Hic probat ꝙ potentia malorum nulla ſit tripliciter. Secūda ibi. Atqʒ vt intelligas. Tertia ibi. huc accedit. Primo dicit vti pro ſicut collegimꝰ paulo ante malum nihil eſt ⁊ mali tantum poſſint mala: ex hoc liquet improbos nihil poſſe. ⁊ dicit Boetius perſpicuum eſt. Notandum ꝙ ratio ſic formatur. poſſe malum eſt poſſe nihil cum malum nihil ſit: ſed mali tantum poſſunt mala: ergo poſſunt nihil: ⁊ per conſequens nulla eorum eſt potentia.

Notandum de hoc ꝙ malum nihil ſit viſum eſt prius. ⁊ dicit beatus Auguſtinus. Cum vniuerſe nature per verbum dei facte ſint: iniquitas per ipſuʒ facta non eſt: quia iniquitas nulla ſubſtantia eſt: ⁊ peccatum non eſt natura: ſed vicium nature appetentis illud quod non eſt ſui ordinis. Atqʒ vt intelligas quenam ſit huius. Hic probat idem alio modo dicens. O Boeti quenaʒ ſit vis huius potentie qua mali dicūtur poſſe ſic conſidera ex dicendis. nos pauloante diffinimus nihil eſſe potentius ſummo bono ſcilicet deo. Jta eſt dicit Boetius. ⁊ philoſophia. Sed idem ſcilicet ſummum bonum: nequit id eſt non poteſt facere malū. Minime dicit Boe. ⁊ philoſophia. Eſt igiť aliq̄s qui putet hoies oia poſſe. Nemo dicit boetius niſi qui inſaniat: ⁊ ideʒ homines

qui omnia poſſe homines putet. B. niſi quis inſaniat nemo. P. Atqui idem poſſunt mala. B. vtinam quidam inq̄ non poſſent. Philoſophia. Cum igitur bonorum tantūmodo potens poſſit omnia: non vero queant omnia potentes: etiam malorum eoſdeʒ qui mala poſſunt minus poſſe manifeſtum eſt. Huc accedit ꝙ omneʒ potentiam inter expectanda numerandam: oīaqʒ expetenda referri ad bonū velut ad quoddaʒ nature ſue cacumen oſtēdimus: ſed patrandi ſceleris poſſibilitas referri ad bonum non poteſt. Expetenda igitur non eſt: omnis potentia expetenda eſt. Liquet igitur malorum poſſibilitatem nō eſſe potentiam. Ex quibus omnibus bonorum quidem potentiam: malorum vero minime dubitabilis apparet infirmitas. Ueraqʒ illam platonis eſſe ſententiam liquet ſolos quod deſiderāt facere poſſe ſapientes: improbos vero exercere quidem quod libeat: quod vero deſiderant explere non poſſe. faciunt enim que libet dum per ea quibus delectantur id bonuʒ quod deſiderant ſe adepturos putant: ſed minime adipiſcuntur: quoniam ad beatitudinem probra non veniunt.

poſſunt mala facere: vtinam quidem non poſſent. dicit Boe. igitur phia arguit. Cum igitur tantummodo potens bonorum poſſit omnia: non autem queant id eſt poſſunt oia potentes malorum: manifeſtum eſt eoſdem minus poſſe qui mala poſſunt. Notandum ꝙ poſſe magis arguit impotentiam q̄ potentiam: q2 ſi argueret potentiam tunc deberetur omnipotentiſſimo ſcilicet deo quod falſuʒ eſt. Unde pōt argui ex littera. ſic deꝰ poteſt oīa ⁊ nō poteſt malū: mali nō poſſunt oīa ⁊ poſſunt maluʒ: ergo poſſe malū magis arguit ipotentiam q̄ potentiam. Huc accedit. hic ꝓbat idē tertio modo dicens. huc accedit ꝙ oēm potentiam eſſe numerandaʒ inter expetenda ⁊ oīa expetenda. i. deſideranda referri ad bonuʒ: velut ad quoddam cacumen. i. ad perfectionē ſue nature: ſed poſſibilitas. i. potētia patrandi ſceleris id eſt faciēdi maluʒ nō pōt referri ad bonū: igitur expetēda nō eſt. omnis aūt potētia expetenda eſt. liquet igitur poſſibilitatem. i. valentiā ſiue potentiā malorū non eſſe potentiam. Notandum ꝙ ratio ſic poteſt formari ex littera. Omnis potentia que eſt potentia natura eſt appetenda ⁊ refertur ad bonum: ergo potētia mali nō eſt potētia. ex quibꝰ oībus bonoꝝ quidem potentiam malorum hic ex dictis concludit cōcluſionem pꝛincipalē confirmando eaʒ auctoritate Platonis di. ex quibus iā declaratis apparet minime dubitabilis potentia bonorū ⁊ infirmitas malorū: q̄ꝓ ⁊ liquet veraʒ eſſe illā ſentētiā Platonis ſolos ſapiētes poſſe facere qḋ deſiderāt. Jmprobos vero explere poſſe quod libeat. i. qḋ libidini placeat, qḋ ṽo deſiderāt rationali appetitu malos explere nō poſſe; faciūt

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

enim ſupple mali que ſcilicet libido: liber id eſt expetit dum putant ſe adepturos bonum quod deſiderant per ea quibus delectentur. Sed minime adipiſcuntur: quoniã proba id eſt vicia vel homines viciosi non veniunt ad beatitudinem. Notandum ꝙ deſiderium eſt appetitus ratiõalis: libituȝ autem ſpectat ad appetituȝ ſenſualem. licet ergo mali affectent beatitudiné appetitu rationali: tamen quia faciũt quodlibet ſequentes appetitũ ſenſitiuũ: ideo ad beatitudiné nõ perueniunt. ſapientes ſũt qui contemnunt delectationes ſenſuales ⁊ nituntur intellectualibus: ipi ſunt qui perficiũt aiaȝ ſuam ſciẽtia ſui creatoris q̃ de nihilo fecit eis: vt ſcribit in libro de pomo. Anima nõ triſtabitur neq̃ cõturbabit: cũ recedit a corpore vt ſcribit i codẽ lib.

Metrum ſecundum quarti libri.

Vos vides ſedere celſo
Solij culmine reges
Purpura claros nitente
Septos triſtibus armis:
Ore toruo comminantes:
Rabie cordis anhelos
Detrahit ſiquis ſuperbis
Vani tegmina cultus:
Jam videbit intus artas
Dominos ferre cathenas
Hinc enim libido verſat:
Auidis corda venenis
Hinc flagellat ira mentem
Fluctus turbida tollens
Meror aut captos fatigat

Metꝝ ſcõm quarti li. Vos vides ſedere celſo. Iſtud ẽ metrũ ſecundũ huius quarti. Et eſt metrũ mixtum. primũ dicitur alemanicũ ab inuẽtore: trochaicum a pede predominante. ſecundum dicitur feregratium ab inuẽtore: ſpõdaicũ a pede predominãte. In quo metro phia oñdit quomodo potẽtia maloꝝ ſit ꝯſiderãda: in q̃bus maxie videt eſſe ſicut ſunt reges ⁊ ꝑncipes. ⁊ dicit icipiẽdo cõſtructõeȝ in ſeptio v̓ſu. Siq̃s detrahat. i. remoueat ꝑ cõſideratõeȝ ⁊ intellectũ: tegmia. i. tegimina vani cultus exteriorib⁹ ſupbis regib⁹: quos reges vides ſedere celſo ſculmine. i. altitudie: ſolij. i. cathedre: quos vides claros purpura nitẽte ſeptos. i. circũdatos: armis triſtib⁹. i. cõtriſtantib⁹. Reges inq̃ cõminantes. i. minas iponentes miſeris: toruo ore. i. crudeli aſpectu: anhelos. i. cupidos vł feſtiuos: rabie cordis. i. crudelitate mortis. Jã videbit dños tales ferre itus. i. in aſo: artas cathenas. i. vincula vicioꝝ: qd̓ mãifeſtat ſubdẽs. hinc eĩm. i. ex vna pte: libido. i. cõcupiſcẽtia: verſat. i. ꝓcipitat corda taliũ tyrãnoꝝ auidis venenis. Hic id eſt ex alia pte: ira turbida flagellat. i. punit mentẽ ipſoꝝ: ira inq̃ tollẽs. i. excitãs: fluct⁹. i. diſturbia: aut captos infortunio aliquo meror ipos fatigat: aut ſpes lubrica. i. vana torq̃t. Cũ ergo cernas vnũ caput. i. vnũ principẽ: ferre. i. ſuſtinere: tot tyrãnos. i. paſſiones tyrãniſantes: ipſe preſſus iniquis dñis. i. vicijs dñantibus nõ facit qd̓ optat. Nota ꝙ intẽtio philoſophie eſt dicere ſiquis viſu poſſet penetrare corda pricipum quos videt ſedere in altis ſolijs: ornatos claris indumentis: habentes arma terrentia toruo vultu reſpicientes miſeros ſtatim viſu cognoſceret: ipſos ligatos multis cathenis inſolubilibus paſſionibus ire ſpei timoris: ⁊ ſic ligati paſſionibus non faciunt quod

optant ⁊ per cõſequens ſunt ipotentes: Notandũ qd̓ dicit ꝙ homo preſſus iniq̃s dominis id eſt vicijs dñantibus nõ facit quod optat. di. Beatus Augu. in li. de ciuitate dei. Bonus etiã ſi ſeruiat liber eſt: malus autem ſi regnat ſeruus eſt. Nec vni⁹ hominis: ſed quod grauius eſt tot dominoꝝ ſeruus eſt quot viciorum.

Proſa tertia quarti libri.

Aut ſpes lubrica torquẽt.
Ergo cum caput tot vnum:
Cernas ferre tyrannos.
Non facit quod optat ipſe
Dominis preſſus iniquis.

Proſa tertia libri quarti:

Ides ne igitur: quãto in ſceno probra fides voluantur: qua ꝓbitas luce reſplẽdeat. In quo ꝑſpicuum eſt nũq̃ bõis ꝓmia nũq̃ ſua ſceleribus deeſſe ſupplicia. Rerũ eteiȝ q̃ gerũtur illd̓ ꝓpter qd̓ vna q̃q̃ res gerit eiuſdẽ rei ꝓmiũ eẽ nõ iiuria videri põt: vti currẽti in ſtadio propter quã currit iacet premiũ corona. Sed

Ides ne igitur. Iſta ẽ ꝓſa tertia hui⁹ quarti in qua oſtẽdit phia malis nunq̃ deeſſe ſupplicia: ⁊ bonis nũq̃ deeſſe premia. Et primo phia continuando ſe ad precedẽtia primo premittit intentũ ſuum. ſcd̓o ꝓſequitur intentũ. ibi. Rerum eteiȝ. Primo dicit ſic. Vides ne igit o Boe. in quanto ſceno id eſt in quãta vilitate ipotentie voluantur probra. i. hoies ꝓbroſi ⁊ vicioſi. vides etiaȝ qua luce id eſt qua claritate potentie reſplendeat ꝓbitas virtuoſorum hoim in quo ſicut in ſuo antecedente perſpicuum eſt hoc conſequẽs. ſ. nunq̃ bonis premia nunq̃ ſcelerib⁹ id eſt hominibus ſceleratis deeſſe ſua ſupplicia. Notanduȝ ꝙ mali dicuntur volui in ſceno: quia mali ⁊ maxime libidinoſi ſuibus aſſimilantur ſicut poſtea patebit: quia voluuntur in ſceno ſecundum illud. Sus maxime in ſceno gaudet q̃ fonte ſereno. De quibus dicit ſcriptura. Perierunt iumenta in ſtercore ſuo. probi autem luce reſplendent: quia virtus ⁊ probitas vltra humanam naturam hominem prouehit ⁊ dijs aſſimilat.

Rerum eteni que geruntur. Hic philoſophia proſequitur intentuȝ: ⁊ ꝓbat primo ꝙ bonis nunq̃ deſunt premia. Secundo ꝙ malis nunquam deſunt ſupplicia. ibi. Que cum iſta ſint. Primo oſtendit ꝙ bonis nunq̃ deſunt premia. Secundo oſtendit quid ſit illud premium. ibi. At cuius premij. Primum probat duabus rationibus. ſecundam ponit ibi. Poſtremo. Prima ratio talis eſt. Omnis res propter quam aliud geritur eſt premium illius rei que geritur: ſed propter bonum omnia fiunt et geruntur: ergo bonum eſt premium omnium que geruntur: ſed bonum a bonis ſeparari non poteſt: quia tam non eſſent boni: ergo boni nunq̃ deſunt ſua premia. vnde dicit in littera. Reruȝ que geruntur id eſt fiunt illud propter quod vna queq̃ res geritur. i. fit illud videri põt non iniuria eſſe premium illius rei. hoc declaratur exemplariter: vt currenti in ſtadio id eſt in aliquo ſpacio corona eſt premium propter quam curritur: ſed oſtẽdimus prius beatitudinem eſſe idipſum bonũ propter qd̓ oia gerũtur: ergo ipm bonũ eſt veluti cõmune premiũ actibus humanis ꝓpoſitum: ſed hoc bonum non põt ſeparari

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

beatitudinem eſſe idipſum bonū: propter quod omnia geruntur oſtendimus. Eſt igitur humanis actibus ipſum bonum veluti premium commune propoſituꝫ: atqui hoc a bonis non poteſt ſeparari. Neqꝫ eni bonus vltra iure vocabitur qui careat bono: quare probos mores ſua premia non relinquunt. Quantumlibet igitur ſeuiant mali: ſapiēti tamen corona non decidet: non areſcet. Neqꝫ eniꝫ probis animis propriū decus aliena decerpit improbitas: qđ ſi extriſecus accepto letaretur: poterat hoc vel alius quiſpiam: vel ipſe etiam qui contuliſſet auferre: ſed quoniam id ſua vnicuiqꝫ probitas confert: tum ſuo premio carebit cum probus eſſe deſierit. Poſtremo cum omne premium idcirco appetatur quoniam bonuꝫ eſſe credatur: quis boni compotem premiȷ̄ iudicet expertum.

a bonis. Non eniꝫ iure vocabitur bonus qui careat bono: quare probos mores id eſt hoīes bn̄ morigeratos non reliquunt ſua premia. Quātumlibet ergo ſeuiant mali cōtra bonos: tamen ſapienti non decidet corona id eſt premiuꝫ: nec areſcet id eſt minuetur: quia aliena improbitas non decerpit id eſt non aufert propriuꝫ decus probis animis. ꝙ ſi boni accepto premio extriſecus letaretur: poterat hoc aliquis auferre ab eis vel ſalteꝫ ille qui contuliſſet: ſed quoniam pro quia illud premium ſua probitas vnicuiqꝫ confert: tunc quilibet carebit ſuo premio: cum deſierit eſſe probus. Notanduꝫ ꝙ cōſuetudo fuerat apđ romanos currere i ſtadio id eſt in aliquo ſpacio quod vocabant ſtadium: ⁊ qui citius venit ad metaꝫ ſuſtulit premium ſcilicet coronam vel aliq̄d aliud ſicut dicit apoſtolus. Neſcitis ꝙ hi qui in ſtadio currunt omnes quidē currunt: ſed vnus accipit brauium: ſic currite vt apprehēdatis: ergo id propter qđ curritur eſt premiuꝫ currentiū. Notandum ꝙ Boe. nō poteſt carere premio: q̇a illud a quo homo denominatur bonus eſt virtus vł operatio virtuoſa: quia ſecunduꝫ Ariſtote. ſecundo ethicorum. omnis virtus erit vtiqꝫ habitus ex quo homo fit bonus. propter qđ dignitas virtutꝭ ē p̄miū v̄tuoſe operātiū: ꝰ operās v̄tuoſe nō pōt p̄uari v̄tute: ḡ nō pōt carere ſuo premio. Notandum quantūcūqꝫ mali ſeuiant: tamen ſapienti non decidet corona: quia ſecundum Senecam. xiiȷ̄. epiſtola ad Lucillum. Nunq̄ inualeſcet ad tantum malicia: neqꝫ ad tantum exceditur contra virtutes: vt non nomen philoſophie ſacrum ⁊ venerabile permaneat. Et ſimiliter eſt de malis ⁊ ſtultis reſpectu bonorum ⁊ ſapientuꝫ. Poſtremo cū omne premium. Hic ponit ſecundam rationem q̄ talis eſt. premium non habet rationem premiȷ̄: ſed bonus eſt compos boni: ergo erit compos premiȷ̄. dicit ergo in littera. Poſtremo cum omne premium: idcirco appetatur: quia credatur eſſe bonuꝫ: quis iudicet compotem boni expertum eſſe premiȷ̄: quaſi diceret nullus. Notandum ꝙ argumentum philoſophie ſimile eſt iſti ac ſi arguatur. homo non habet rationem hominis: niſi quia rationalis. Quicūqꝫ igitur eſt rationalis eſt homo: ſic ſimiliter premium non appetitur niſi quia bonum. qui ergo eſt

At cuius premiȷ̄ omnium pulcherrimi maximiqꝫ. Memēto eīm illius correlariȷ̄ qđ pauloante precipuum dedi: ac ſic collige. Cum ipſum bonum beatitudo ſit bonos omnes eoipſo ꝙ boni ſunt fieri beatos liquet. Sed qui beati ſunt deos eſſe conuenit. Eſt igitur premium bonorū quod nullus deterat dies: nullius minuat poteſtas: nullius fuſcet improbitas deo fieri. Que cum ita ſint: de malorum quoqꝫ inſeparabili pena dubitare ſapiens nequeat. Naꝫ cum bonum malumqꝫ: item pena atqꝫ premiuꝫ aduerſa fronte diſſideant: que in boni premio videmus accidere: eadem neceſſe eſſe eſt in mali pena contraria parte reſpondeant. Sicut igitur probis probitas ipſa ſit premium: ita improbis nequitia ipſa ſupplicium eſt. Jam vero quiſq̄s affici-

compos boni eſt compos premiȷ̄: ſed bonus eſt compos boni: ergo non deeſt ſibi premium. At cuius premiȷ̄. Hic oſtendit quid ſit illud premium quod boni aſſequūtur ſcilicet maximum ⁊ optimum quod eſt fieri deos. Unde dicit. At cuius premiȷ̄ ſcilicet boni non ſunt expertes id eſt carentes. Reſpondit philoſophia. omnium pulcherrimi ⁊ maximi premiȷ̄. quod probat ex quodam correlario ſupra declarato dicēs. Memēto correlariȷ̄ illius quod p̄cipuū pauloāte dedi: ac p̄ ⁊ ſic collige. i. ex illo correlario conclude: cum ipſuꝫ bonū ſit beatitudo: liquet omēs bonos eo ipō ꝙ boni ſunt fieri beatos: ſed q̄ beati ſunt eos conuenit eſſe deos. igitur premiuꝫ bonoruꝫ eſt fieri deos: quod premium bonoruꝫ nullus dies deterat id eſt conſumit: nullius poteſtas minuet: nullius improbitas fuſcet id eſt obſcurat. Notanduꝫ ꝙ in iſta deductiōe philoſophia n̄ accipit beatitudineꝫ pro ſtatu quē boni habituri ſunt poſt hanc vitam: ſed pro ſtatu beatitudis: qualis i hac vita haberi pōt: queꝫ homo conſequitur per virtutes. vnde qui eſſentialiter eſt bonus: eſſentialiter eſt beatus ⁊ deus: ⁊ q̇ nō eſt eſſentialiter bon⁹: ſed participatiue: hic etiaꝫ eſt participatione beatus ⁊ deus. Que cum ita ſint. Hic oſtendit philoſophia ꝙ malis nūq̄ deſunt ſua ſupplicia. Secundo oſtendit quale ſit illud ſupplicium ibi. Uide autem. Prima in duas ſecundum duas rationes. ſecūda ibi. Jam vero. Primo dicit. Que cum ita ſint: ſcꝫ ꝙ boni nūq̄ carent premiȷ̄s: ſequitur ꝙ ſapiens nequeat id eſt nō poſſit dubitare de inſeparabili pena malorum. Nam cum bonum ⁊ malum pena atqꝫ pro ⁊ premium aduerſa fronte diſſideant id eſt opponantur adinuicem: neceſſe eſt q̄ in boni premio videmus accidere: eadeꝫ neceſſe eſt ꝙ reſpondeant contraria parte in pena mali. ſicut igitur probis id eſt bonis ipſa probitas ſit premium: ita nequitia ipſa eſt improbis ſupplicium. Notandum quandocūqꝫ ſubiectis contrariȷ̄s inſunt contrarie paſſiones: ſi vni ſubiectorum oſtenditur ineſſe ſua paſſio: tunc per locum a contrariȷ̄s relicto ſubiecto aſſignatur ineſſe ſimiliter ſua paſſio. cum igitur bonū ⁊ malum ſint diuerſa ſubiecta: premium ⁊ ſupplicium ſint diuerſe paſſiones: ſi oſtenditur bonis non deeſſe premia: oſtenſum eſt malis non deeſſe ſupplicia. Jaꝫ vero quiſq̄s afficitur pena malo ſe affectum. Hic ponit ſecundaꝫ rationem que talis eſt. Pena non

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS USAL ES

habet rationem pene: niſi ex hoc ꝙ malum eſt quoddam: ergo qui eſt affectus malo ipſe eſt affectus pena: ſed mali ſunt affecti imo infecti malo; ergo ſunt affecti pena et per conſequens ſupplicio. Unde dicit in littera. Jaʒ vero quiſquis afficitur pena malo nō dubitet ſe eſſe affectum: cum ſupple pena non habeat rationem pene niſi quia mala: igitur ſi ipſi mali ſeſe id eſt ſeipſos exiſtimare velint: poſſunt ne ſibi videri expertes ſupplicij: quos malos omnium maloruʒ extrema nequitia id ē maxima in genere mali: non modo id eſt tantuʒ modo non afficit: verum pro ſed etiā vehemēter inficit: quaſi diceret non.

Nota ꝙ ſicut argumentum tenet ſub hac forma. homo nō eſt homo niſi quia eſt rationalis eſt homo: ergo qui eſt rationalis ē homo. ſic arguitur in propoſito. pena non habet rationem pene niſi quia maluʒ eſt quoddam: ergo qui eſt affectus malo eſt affectus pena: ſed mali ſunt affecti malo: ergo malum non deeſt malis: ⁊ per conſequēs ſupplicium. Uide autē. Hic philoſophia oſtendit quale ſit premium malorū ſcilicet tranſformatio i beſtialitatem. Secundo oſtēdit quomodo per diuerſa vitia homines trāſformātur in diuerſas beſtias. ibi Auaricia. primo dicit. Uide o Boe. Que pena comitetur improbos ex aduerſa parte bonorum id ē ꝓ contrariū ad bonos. didiſti enim pauloante in tertio libro omne quod eſt ſit eſſe vnū ⁊ didiciſti vnum eſſe bonum cui conſequens eſt vt omne quod ſit etiaʒ videatur eſſe bonuʒ. igitur quicquid deficit a bono deſiſtit eſſe: quo fit vt mali deſinār eſſe quod fuerāt: ſed ipſa reliqua ſpecies humani corporis adhuc manēs in eis oſtentat malos fuiſſe homines. Quare conuerſi in maliciam amiſere humanā naturā. Sed cum ſola probitas poſſit quēquaʒ hominē prouehere vltra homines. ſ. naturā diuinā: neceſſe eſt vt quos improbitas ab humana conditione deiecit: ipſa detrudat hominem infra meritum id eſt dignitatem hominis in naturam beſtialitatis. igitur euenit vt non poſſis eſtimare hominem ſed beſtiam quam videas vicijs tranſformatum.

Notandum ꝙ cum gradus entium diſtinguantur ſecundum nobilitatem ⁊ ignobili-

tur pena malo ſe affectum eſſe non dubitat. Si igitur ſeſe ipſi eſtimare velint: poſſunt ne ſibi ſupplicij expertes videri. Quos omnium malorum extrema nequitia non afficit modo: veruʒ etiam vehemēter inficit. Uide autem ex aduerſa parte bonorum que improbos pena comitetur. Omne namqʒ quod ſit vnū eſſe: ipſumqʒ vnum bonum eſſe pauloante didiciſti. Cui conſequens eſt: vt omne quod ſit: id etiam bonum eſſe videatur. Hoc igitur modo quicquid a bono deficit: eſſe deſiſtit: quod fit vt mali deſinant eſſe quod fuerant. Sed fuiſſe homines adhuc ipſa humani corporis reliqua ſpecies oſtētat: quare verſi in maliciam humanam quoqʒ amiſere naturam. Sed cum vltra homines quemqʒ prouehere ſola probitas poſſit: neceſſe eſt: vt quos ab humana conditione deiecit: infra hominis meritum detrudat improbitas. Euenit igitur vt quem trāſformatū

tatem: quia non poteſt accipere duas ſpecies eque perfectas: ſed vna eſt dignior alia: ideo oportet ꝙ omne ens quod non eſt homo ſit ſupra hominem vel infra hominem. mali autem vt probatum eſt per maliciam deſinunt eſſe homines: ergo neceſſe eſt malos eſſe ſupra homines vel infra. cum autem ſola probitas vehat hominem ſupra humanam naturam: ſcilicet ad naturam deorum; ſequitur ꝙ malicia deijcit malos infra naturaʒ humanaʒ: ſcʒ ad naturam beſtialitatis.

vicijs videas hominem eſtimare non poſſis. Auaricia feruet alienarum opum violentus ereptor: ſimilem lupi dixeris. Ferox atqʒ inquietus linguaʒ litigijs exercet cani comparabilis. Inſidiator occultus ſurripuiſſe fraudibus gaudet vulpeculis exequetur. Ire intemperās fremit: leonis animuʒ geſtare credatur. Pauidus ac fugax non metuenda formidat: ceruis ſimilis habeatur. Segnis ac ſtupidus torpet: aſinuʒ viuit. Leuis ac inconſtans ſtudia permutat: nil ab auibus differt. Fedis immundiſqʒ libidinibus immergitur: ſordide ſuis voluptate detinetur. Ita fit vt qui probitate deſerta homo eſſe deſierit: cum in diuinam conditionem tranſire non poſſit: vertatur in beluam.

Auaricia feruet. Hic philoſophia oſtendit qualiter homines per diuerſa vicia trāſformantur in diuerſas beſtias dicens: ꝙ ſiquis homo feruet auaricia. ſ. violentus: ereptor. i. ablator alienaruʒ opū: talem dixeris ſimilem lupi: ſed homo ferox ⁊ inquietus qui exercet linguaʒ litigijs: talis comparabilis eſt cani. Homo occultus inſidiator qui gaudet ſurripuiſſe aliena fraudib⁹: talis exequetur id eſt comparat vulpeculis: ſed homo intemperans id eſt intemperatus ſupple ire fremit: talis credatur geſtare animuʒ leonis: ſed homo pauid⁹: ac ꝓ ⁊ fugax q̄ formidat habeat ſimilis ceruis. homo autem ſegnis ⁊ ſtupidus: ille torpet id eſt tardus eſt: ⁊ talis viuit aſinuʒ id eſt aſinine. homo auteʒ leuis ⁊ inconſtans: qui permutat ſtudia ſua id eſt opera nil differt ab auibus. ſed homo qui immergitur fedis: ꝙ pro ⁊ immūdis libidinibus: ille detinetur voluptate ſordide ſuis id eſt comparatur ſuibus: ⁊ ſic de ceteris vicijs contingit loqui. vnde concludit philoſophia dicens. Ita fit vt qui deſerta probitate deſierit eſſe homo: cum non poſſit tranſire in conditionem diuinam: vertatur in beluam id eſt in beſtiam. Notandum ꝙ in nobis eſt duplex virtus cognoſcitiua: ſcilicet intellectus ⁊ ſenſus. Intellectus eſt quid diuinum in nobis per quem ad ſuperiora aſcendimus: ⁊ deo ſimiles ſumus. Senſus autem inquantum non obedit rationi eſt quid brutale in nobis: per quem infra naturaʒ humanaʒ redigimur ⁊ beſtijs ſimiles efficimur. Ideo dicit Boetius in tractatu de ſummo bono. Ue vobis hominibus qui de numero beſtiarum computati eſtis: diuinum hoc quod in vobis eſt non cognoſcentes: propter quod ad ſuperiora aſcenditis ⁊ deo ſimiles eſtis. Diuinum autem in homine vocat intellectum ⁊ rationem.

Metrum tertium quarti libri.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS USAL

Ela naricij ducis. Iſtud eſt metrũ tertium huius quarti qḋ dicitur gliconicũ ab inuentore coriambicũ a pede predominante: In quo philoſophia oſtendit tranſformationem hominum in beſtias per quandã fabulã. Secundo oſtendit tranſformationem mẽtis ꝑ vicia eſſe peiorem tranſformatione corporis ibi. O leuem. Fabula quã intendit eſt de tranſformatione ſociorum Ulicis, ⁊ eſt talis. Ulixes poſt bellum troianũ cum redeundo ad propria diu erraſſet in mari ꝑuenit i quãdã inſulaꝫ quã inhabitabat quedã dea nomine Circe filia ſolis: que ꝑ gramina ⁊ potiones conſueuit hoſpites ſuos mutare in diuerſas beſtias: que etiã ſocios Ulicis qui ad ipſam ꝑuenerant per ſuas potiones mutauit. Sed mercurius dedit Ulici albũ floreꝫ ꝑ quã mutauit trãſformationẽ ⁊ potioneꝫ veneficam. Quis autẽ ſocij ſui eſſent mutati i beſtiã quãtũ ad figuram corꝑis: tamẽ remanſit in eis mens integra excluſa omni beſtiali ſeuitia. vnde dicit in littera. Eurus vẽtus talis appulit vela ducis Naricij. i. Ulicis qui denoiatur naricius a loco vel a regione de qua oriũdus erat: ⁊ appulit vagas rates. i. naues pelago. i. mari cuidam inſule qua. i. in qua inſula reſidens pulchra dea Circe edita. i. genita ex ſemine ſolis: illa miſcet nouis hoſpitibus id eſt ſocijs Ulicis pocula tacta carmine. i. incãtatione quos. ſ. hoſpites vt id eſt poſtꝙ manus Circe herbipotens. i. potens herbarum: vertit id eſt mutauit ſocios Ulicis in varios modos. i. varias figuras beſtiarũ: hunc id eſt vnuꝫ illoꝝ tegit facies apri: ille id eſt alius marmaricus leo ⁊ affricanus: leo factus creſcit dente ⁊ vnguibus. Hic. i. alius nuper lupis additus id eſt coniunctus dũ parat flere propter ſuam tranſformationem: ipſe vlulat: ille id ẽ alius: obãbulat. i. circuit: tecta id eſt domꝰ mitis: vt indica tigris id eſt tigris in dic. Sed licet numẽ id eſt deitas archadis id eſt mercurij qui colitur in archadia: qui dicitur ales eo ꝙ fingitur habere alas in pedibꝰ ad deſignãdã velocitatem ſui motus. ille Mercurꝰ miſerans ducem id eſt Uliceꝫ: obſitum id eſt circundatum varijs malis: ipſe ſoluerit id eſt liberauit eum a peſte hoſpitis. Circe tamen

Metrum tertium libri quarti:

Ela naricii ducis:
Et vagas pellare rates
Eurrus appulit inſule
Pulchra qua reſidens dea
Solis edita ſemine:
Miſcet hoſpitibus nouis
Tacta carmine pocula
Quos vt in varios modos
Uertit herbipotens manus
Hunc apri facies tegit
Ille marmaricus leo
Dente creſcit ⁊ vnguibus.
Hic lupis nuper additus
Flere dum parat vlulat
Ille tigris vt indica
Tecta mitis obambulat:
Sed licet varijs malis
Numen archadis alitis
Obſitum miſerans ducem

remiges. i. ſocij Ulicis: iam traxerãt id eſt biberant mala pocula ore: ⁊ iaꝫ ſues effecti verterant id eſt mutauerãt: pabula. i. cerealia nutrimenta panis ꝙ panis eſt cibus hominum: glande id eſt in glandes qui eſt cibus ſuis: ⁊ nihil manet integrum. ſ. de figura humana: ipſis perditis. i. mutatis voce ⁊ corpore: ſola aũt mens ſtabilis manẽs gemit ſupra monſtra id eſt ſupra tranſformationẽ corꝑis quam patitur. Notandum ꝙ trãſformatio hominis in beſtiam remanente aĩa rationali non eſt poſſibilis ſecundum rem: quia ſi eſſet poſſibilis vel eſſet poſſibilis ſecũdum tranſmutationem ſubſtantialẽ vel accidentalẽ. non ſecundũ ſubſtantialeꝫ: q̃a per talẽ introducitur noua forma ſubſtãtialis: ⁊ ſic due forme ſubſtantiales ſpecifice differentes vt forma lupi ⁊ hoĩs ſimul informarent idẽ corpus: quod falſuꝫ eſt. nec eſt poſſibilis ſecundũ accidẽtia propria que diſponũt materiã ad determinataꝫ formã: quia impoſſibile eſt materiã ſecundũ vnã ⁊ eandem diſpoſitionẽ proportionari diuerſis formis. Und̉ omnino eſt impoſſibile aĩam intellectiuam vniri materie diſpoſite ad formã lupi: ergo trãſmutatio de q̃ hic loquit̉: ſi eſt poſſibilis erit ſolum ſecundũ accidẽtia indiuidui proueniẽtia ab exterioribus cauſis: quẽadmodũ videt̉ cõtigiſſe de rege Nabuchodonoſor: de quo legit̉ in Daniele ꝙ ex hoĩbus eiectus eſt: ⁊ fenũ comedit vt bos: ⁊ rore celi corpus eius infectũ eſt: donec capilli eius creſcerẽt in ſimilitudinẽ aquillaꝝ: ⁊ vngues eius q̃ſi vngues auium. ⁊ q: tranſmutatio ſecundum talia accidentia ducit ad expreſſa repreſentatõne ſpeciei humane propter diſſormitatem figure: ideo vt ſic poteſt dici tranſmutationem eſſe factam in beſtiam anima remanẽte. Alij dicunt ꝙ huiuſmodi tranſmutatio non ſit poſſibilis ſecundũ rem: ſed ſecundũ quandaꝫ apparitionẽ fantaſticaꝫ. Unde nõ videt̉ rationabile ꝙ Nabuchodonoſor trãſtulerit ſe ad iumẽta comedens fenũ: niſi ꝙ quadã mania ⁊ apparitõne fantaſtica agitatus ſeipſum reputabat iumentũ aut beſtiaꝫ: propter quod a conſortio hoĩm eiectus eſt ⁊ cum feris habitabat. O leuem nimiũ manum. Hic oſtendit tranſformationem mentis per vicia eſſe deteriorem tranſformatiõe corporis; eo ꝙ mens nobilior eſt toto corpore. ⁊ dicit. Ego dico manũ Circe id eſt poteſtatem eſſe nimium: leuem id eſt imbecillem: nec dico gramina eius eſſe potẽtia: q: licet valeant vertere membra ſcꝫ corꝑis: non tamẽ valent vertere corda: q: intus eſt vi

Peſte ſoluerit hoſpitis.
Iam tamen mala remiges
Ore pocula traxerant
Iam ſues cerealia
Glande pabula verterant.
Et nihil manet integrum
Uoce corpore perditis
Sola mens ſtabilis ſuper
Monſtra que patitur gemit:
O leuem nimium manum
Nec potentia gramina
Membra que valeant licet
Corda vertere non valent.
Intus eſt hominum vigor
Arce conditus abdita.
Hec venena potentius
Detrahunt hominem ſibi:

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

goꝛ hominum conditus id eſt abſconditus: arce abdita id eſt in mēte abſcondita: ſꝫ hec dira venena id eſt vicia potentius detrahūt hominem ſibi: que vicia penitus meant id eſt pertranſeunt: ꝛ non nocentia corpoꝛi ſeuiunt id eſt ſeuire faciūt homīnē vulnere mē tis. Notandum ꝙ quia anima nobilioꝛ ꝛ excellentioꝛ eſt corpoꝛe: tranſmutatio facta in anima de virtutibus ad vicia ſtante corpoꝛe hūano: ipſa eſt deterioꝛ ꝙ facta trāſmutatione corpoꝛis humani in ſpeciez beſtie anima remanente intranſmutata: quia anima itranſmutata dato ꝙ corpus tranſmutetur: adhuc homo dicit̄ homo ratione anime: ſed remanente corpoꝛe humano ꝛ anima tranſmutata: iam homo dicitur non homo niſi equiuoce: ergo trāſmutatio anime peioꝛ eſt tranſmutatione corpoꝛis anima remanente intranſmutata.

Dira que penitus meant:
Nec nocentia corpoꝛi
Mentis vulnere ſeuiunt.

Proſa quarta libri quarti.

Tum ego fateoꝛ inꝗ nec iniuria dici video vicioſos tametſi humani corpoꝛis ſpeciez ſeruent: in beluas tamen animoꝛum qualitate mutari. Sed quoꝛum atrox ſcelerataqꝫ mens bonoꝛum pernitie ſeuit idipſum eis licere noluiſſem. Philoſophia. Nec licet inquit vti conuenienti monſtrabitur loco: ſed tamen ſi idipſum quod eis licere creditur auferatur: magna ex parte ſceleratoꝛum hominum pena releuatur. Etenim quod incredibile cuiquam foꝛte videatur infe-

Proſa quarta li. quarti. Tum ego fateoꝛ inꝗ. Iſta eſt quarta proſa huius quarti i qua ꝓncipaliter tria ꝓbat. Primo probat malos eſſe miſerioꝛes qui cupita perficiunt ꝙ ſi ea non perficerent. Secundo probat malos eē miſerioꝛes ſi ſint impuniti ꝙ ſi ſint puniti. Tertio oſtendit illos eſſe miſerioꝛes qui faciunt iniuriam ꝙ illi qui patiuntur. Secunda ibi. Nam hoc quoqꝫ. Tertia ibi. Nā ne illud. Primo Boe. conſentiens predictis facit quoddam notū: ꝛ phia ſibi reſpondet. Secundo philoſophia proſequitur principale intentum. ibi. Etenim. Primo dicit. Tū ego Boe. finito carmine inquā id eſt dixi: ego fateoꝛ id eſt concedo verum eſſe quod dictum eſt: nec iniuria. i. non iniuſte video dici vicioſos mutari in beluas in beſtias qualitate. i. vicio animoꝝ: tametſi pro quāuis ſeruent ſpeciē humani corꝑis. tunc. B. facit notum dicens. Sed eis quoꝛum mens atrox id eſt crudelis ſeuit pernitie bonoꝛum: idipſum noluiſſem eis licere ſcilicet vt ſeuiant mali in bonos. Reſpondet philoſophia. nec licet inquit vti monſtrabitur conuenienti loco. tamen ſi idipſuꝫ quod creditur eis licere ſi hoc auferatur a malis: releuatur pena ſceleratoꝛuꝫ hominum ex magna parte. Notandū ꝙ licet credatur malis licere ꝙ ſeuiant contra bonos: non tamen in rei veritate licet: qꝛ in ſexta proſa huius quarti oſtendit philoſophia ꝙ nihil licet malis contra bonos niſi quantum permittitur ex oꝛdinatione diuine prouidentie ad vtilitatem bonoꝝ. Etenim quod incredibile. Hic philoſophia proſequitur principale intentum probando ꝙ

improbi ſunt miſerioꝛes: qui cupita perficiunt ꝙ qui perficere non poſſunt. Secundo oſtendit ꝙ in hac vita nihil eſt diuturnuꝫ in cōparatōne ad vitā eternā. Tertio ponit ammirationez. Boe. ſuper quoddā. Secūda ibi. neqꝫ enim. Tertia ibi. Tum ego. primo dicit neceſſe eſt malos eſſe miſerioꝛes: cum perfecerint cupita ꝙ ſi non poſſunt implere: qꝺ foꝛte videatur cuiꝗ. i. alicui incredibile. cuius probatio eſt. Nam ſi miſerū eſt voluiſſe praua: miſeri⁹ ē potuiſſe: ſine quo ſcꝫ poſſe lāgueret id eſt deficeret effectus miſere volūtatis. ita ꝙ cum ſingulis tribus ſcꝫ voluntati potentie ꝛ effectui ſit ſua miſeria: neceſſe eſt vt illi vrgeātur triplici īfoꝛtunio. i. malo quos videas ſcel⁹ velle: ſcel⁹ poſſe: ſcel⁹ ꝑficere. dicit. B. Accedo inꝗ. i. conſentio: ſꝫ ego vehemēter exopto vt mali deſerti poſſibilitate patrandi ſceleris cito careāt hoc īfoꝛtunio. ꝛ dicit philoſophia. Carebunt inꝗt ocius id eſt citius: ꝙ ſi tu foꝛſitan velis. i. velle doleas: vel ꝙ illi exiſtimēt ſe ſe. i. ſeipſos carituros.

liciores eſſe neceſſe eſt malos cum cupita perfecerint: ꝗ ſi ea que cupiunt implere nō poſſunt. Nam ſi miſerum eſt voluiſſe praua: potuiſſe miſerius eſt ſine quo voluntatis miſere langueret effectus. Itaqꝫ cum ſingulis miſeria ſit triplici infoꝛtunio: neceſſe eſt vrgeantur quos videas ſcelus velle et poſſe perficere. Boetius. Accedo inꝗ: ſed vti hoc infoꝛtunio cito careant patrādi ſceleris poſſibilitate deſerti vehemēter exopto. Philoſophia. Carebūt iquit ocius ꝗ vel tu foꝛſitā velis: vel illi ſeſe eſtiment eſſe cariturꝯ. Neqꝫ eniꝫ eſt aliquid in tam breuibus vite metis ita ſerum: qꝺ expectare longum īmoꝛtalis preſertiꝫ animus putet: quoꝛum magna ſpes ꝛ excelſa facinoꝛū machina repētino atqꝫ īſperato

Notandū ꝙ phia dicit ꝙ poſſe maluꝫ ſit peius ꝙ velle malum. hoc videtur falſum: quia poſſe peccare non eſt maluꝫ: ſed velle peccare. vnꝺ ſecundū Sene. Omne peccatum in actōne eſt: omnis actio eſt voluntaria: ergo omne peccatum eſt voluntarium. pro tanto etiam dicit Auguſtinus. Tolle voluntatē ꝛ infern⁹ nō erit: ergo peius eſt velle malū ꝙ poſſe malū: cui⁹ ꝯtrium hic dicit. Ad hoc dicendum ꝙ ſi poſſe ꝛ velle ſecundum ſe ꝛ abſolute conſiderantur: tunc peius eſt velle malum ꝙ poſſe. Si autem accipitur poſſe vt ſequens malā voluntatem: ꝛ ſubſeruiens eidem vt volūtas mala perficiatur in exterioꝛi opere: ſic peius eſt poſſe ꝙ velle: quia ſine tali poſſe langueret voluntatis effectus id eſt nō perficeretur opus eius extra. ſicut autem dicto modo peius eſt poſſe malum ꝙ velle: ſic peius eſt perficere malū ꝙ poſſe: ita ꝙ vnumquodqꝫ iſtoꝝ trium velle poſſe perficere aliquid mali addit ſupra precedens. Neqꝫ enim eſt aliquid. Hic philoſophia quia Boe. optauit malos citius carere potentia patrandi ſceleris probat ꝙ in hac vita nihil eſt diuturnuꝫ vel durabile: in tā breuibus metis. i. terminis preſentis vite: qꝺ īmoꝛtalis animus putet ꝑ lōgū tꝑs expectare. i. manere: quoꝝ maloꝝ magna ſpes quā habent de longanimitate vite: ꝛ excelſa machina. i. magna potētia facinoꝛū ſepe deſtruitur fine

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

id eſt morte: ſine inq̄ inſperato ⁊ repentino: quod ſcilicet finiri morte ſtatuit ipſis malis modum id eſt terminum ſue miſerie: quod probat per hoc. Nam ſi nequitia facit miſeros vt patet ex dictis: neceſſe eſt vt diuturnior nequā ſit miſerior: quos malos iudicarē infeliciſſimos ſi non extrema mors eorum maliciam finiret. Si eniꝫ concluſimus vera de infortunio prauitatis quo īfortūio .i. malo tāto ē maꝯ q̄to ē diuturniꝯ: liq̄t miſeriā eoꝝ eē īfinitā quā ꝯſtat eē eternā. Eſſet autem miſeria malorū eterna: ſi morte non finiretur. Notandū ꝙ de oppoſitis oppoſito modo iudicandum eſt: cū oppoſitoruꝫ oppoſite ſint cauſe. Sicut ergo in bōis illud quod eſt diuturnius ē meliꝯ: ſic ī maliſ qđ ē diuturniꝯ ē peiꝯ. Cū igiť malicia facit miſeros malos infinita eſſet eorū miſeria ſi perpetuo ꝑduraret ī vita. Sed quia mors terminat eorū maliciam: ideo eoruꝫ miſeriam ⁊ infelicitatē diminuit. Tū ego. Hic philoſophia ponit admirationem. Boe. ſuper deductione phie. d. O phia mira eſt illatio tua ⁊ conceſſu id eſt ad concedendū difficilis: qua probatur miſeriā malorum diminui ꝑ mortem: ſed cognoſco eam nimiū conuenire his q̄ cōceſſa ſunt prius. dicit phia: Recte inquit eſtimas .ſ. ꝙ ꝓdicere illatiōi difficile credit: ſʒ q̄ durꝫ .i. difficile putat accedere ꝯcluſioni ipam cōcedendo: equū ē vt ipſe demōſtret aliquid falſum preceſſiſſe in premiſſis: vel oſtendat collationem propoſitionuꝫ neceſſarie concluſionis non eſſe efficacem: alioquin conceſſis precedētibus nihil eſt quod cauſetur id eſt conqueratur de illatione. vnde neceſſarium eſt eā concedere q̄tuncunqꝫ videatur durum. Notandum ꝙ ſi non conſentitur concluſioni hoc eſt vel propter peccatum in materia: vel propter peccatum in forma. propter peccatū in materia: vt ſi aliqua premiſſarum ſit falſa. propter peccatum in forma: vt ſi non ſit debita connexio propoſitionum reſpectu concluſionis incidente aliqua fallacia. Si autem nihil iſtorum accidit neceſſario ſequitur concluſio ex premiſſis. Nam hoc quoqꝫ qđ dicā. Hic philoſophia probat malos eſſe miſeriores ſi non puniantur q̄ ſi puniantur. ſecundo ſoluit quoddaꝫ dubium. tertio ponit quendam epilogum predictorum. ſecunda ibi. Sed queſo. tertia ibi. Id vero hactenus. Primo premittit concluſionem quam probare intēdit

ſepe fine deſtruitur. Quod quidem illis miſerie modum ſtatuit. Nam ſi nequitia miſeros facit: miſerior ſit neceſſe eſt diuturnior nequam. Quos infeliciſſimos eſſe iudicarem: ſi non eorum maliciam ſaltē mors extrema finiret. Etenim ſi deprauitatis infortunio vera concluſimus: infinitam liquet eſſe miſeriam: quam eſſe conſtat eternam. Boetius. Tum ego mira quidam inq̄ et conceſſu difficilis illatio: ſed his eā que prius conceſſa ſunt nimium conuenire cognoſco. Philoſophia: Recte inquit eſtimas: ſed qui concluſioni accedere durum putat: equum eſt vel falſum aliud preceſſiſſe demonſtret: vel collationem propoſitionum non eſſe efficacem neceſſarie concluſionis oſtendat: alioquin conceſſis precedentibus nihil prorſus eſt quod de illatione cauſetur. Nam hoc

excludendo quoſdam modos probationis quibus concluſio probari poſſet. ſecūdo ponit alium modum probationis ab iſtis ibi. Et illa. Primo dicit hoc quoqꝫ quod dicam non minus videatur mirum ſed eque neceſſarium videatur: concludit ex his que ſumpta ſunt. ⁊ querit Boe. Quid nam eſt hoc: dicit philoſophia. Ego dico improbos eſſe feliciores luentes ſupplicia: q̄ ſi nulla pena iuſticie eos coherceat id eſt puniat: ſed ego non molior id eſt non intēdo nunc ꝙ alicui veniat in menteꝫ prauos mores id eſt homines praue morigeratos: corrigi vltione id ē pena ⁊ terrore ſupplicij ipſos deduci ad rectū: ⁊ non intendo ceteris hominibus penam maloruꝫ eſſe exempluꝫ figiendi culpanda id eſt mala: ſed preter iſtas duas cauſas eſt alia a predictis qua arbitror improbos eſſe feliciores punitos: tametſi pro q̄uis nulla ratio correctionis ⁊ nullus reſpectus exēpli habeatur. ⁊ querit. B. quis erit preter hos alius modus. Notandum ꝙ due ſunt cauſe ꝑpter quaſ videtur melius malos eſſe punitos q̄ īpunitos. vna eſt: quia ꝑ penas mali corriguntur ⁊ reſipiſcūt a malo. Secūda cauſa eſt: quia alij timore pene malorum declinant a malo: ⁊ ſic pena maloruꝫ eſt exemplum alijs fugiendi malum. licꝫ iſte due cauſe ſint vere: tamen philoſophia de eis n̄ intendit: ſed vult aſſignare aliam cauſam preter iſtas. Et illa. Hic philoſophia ponit alium modum preter predictos probādo malos impunitos eſſe miſeriores q̄ punitos. Secundo declarat quoddaꝫ aſſumptum in probatione. ibi. Sed puniri. Primo reſumit quod ſupra probatuꝫ eſt tertia proſa dicens. Nonne conceſſimus bonos eſſe felices: malos vero miſeros. dicit. Boe. Ita eſt inq̄. ⁊ philoſophia. Si miſerie alicuius addatur aliquod bonum: nonne ipſe eſt felicior eo cuius miſeriā eſt pura ac pro ⁊ ſolitaria ſine admixtione alicuius boni. dicit. Boe. Sic inq̄ videtur. Ulterius querit philoſophia. ſi eideꝫ miſero qui cunctis careat bonis aliud malum fuerit annexum: nonne cenſendus eſt multo infelicior eo cuius infortunium id eſt malum: releuatur id eſt temperatur participatione boni. dicit Boe. Quid ni inq̄ id eſt quare nō. igiť dicit philoſophia

quoqꝫ quod dicam non minus mirum videatur: ſed ex his que ſumpta ſunt eque ē neceſſarium. Boetius. Quid inq̄. Phi. Feliciores inquit eſſe improbos ſupplicia luentes: q̄ ſi eos nulla iuſticie pena coherceat. neqꝫ id nunc molior quod cuius veniat in mentem corrigi vltione prauos mores: ⁊ ad rectum ſupplicii terrore deduci. Ceteris quoqꝫ exemplum eſſe fugiendi culpanda: ſed alio quodammodo feliciores eſſe improbos arbitror punitos: tametſi nulla ratio correctionis nullus reſpectus habeatur exēpli. Boetius. Et quis erit inq̄ preter hos alius modus. Philoſophia. Et illa. Bonos inquit eſſe felices: malos vero miſeros nonne conceſſimus. Boetius. Ita eſt inq̄. Philoſophia. Si igitur inquit miſerie cuiuſpiam bonuꝫ aliquod addatur: nonne felicior eſt eo cuius pura ac ſolitaria ſine cuiuſquam boni admixtione miſeria eſt. Boetius. Sic inq̄

mali cum puniuntur habent aliquid boni annexum: ſcʒ penam que ratione iuſticie bona eſt: ⁊ cum idem improbi carent ſupplicio id eſt pena: ineſt eis aliquid alterius mali ſcʒ ipſa impunitas: quam merito id eſt iure iniquitatis confeſſus eſt eſſe malum. dicit Boeti. negare non poſſum. Igitur concludit philoſophia ꝙ improbi multo ſunt infeliciores donati id eſt additi; iniuſta impunitate id eſt mala impunitate; ꝙ puniti iuſta vltione id eſt pena.

Notandũ ꝙ rõ quaʒ philoſophia ĩtẽdit ẽ iſta. cuiuſcũqʒ hominis maliciẽ additur aliquid boni: ipſe felicior eſt eo cuiꝰ malicie nihil boni additur: ſʒ cuʒ malus homo punitur ſue malicie additur aliqđ boni. ſ. pena q̃ rõe iuſticie eſt bona: cũ aũt non punitur eius malicie addit̃ aliquid malũ. ſ. impunitas q̃ mala eſt; ergo malꝰ punitus felicior eſt malo impunito. Sed puniri iprobos iuſtum. Hic philoſophia declarat quoddã aſſumptum in ꝓbatõe. ſ. ꝙ pena maloꝝ ſit bona: ⁊ ꝙ impunitaſ ſit mala dicẽs. mãifeſtuʒ eſt ꝙ puniri improbos eſt iuſtũ: ⁊ ipunitos iĩquos elabi. i. euadere; ⁊ iĩquũ eſſe. i. iiuſtũ manifeſtũ ẽ. dicit. Bo. Quis neget illđ. ſubiũgit phia. Nũquid illud aliq̃s negabit om̃e qđ eſt iuſtuʒ ẽ eſſe bonũ: ⁊ ecõtra. i. ꝓ cõtrarium qđ iniuſtũ eſt liquet. i. manifeſtũ eſt illđ eſſe malũ. ego Boe. dixi iſta iã dicta cõſequentia ſunt eis q̃ pauloante concluſa ſunt.

videtur. Philoſophia. Quid ſi eidem miſero qui cũctis careat bonis: preterea quibus miſer eſt malum aliquid fuerit annexum: nonne multo infelicior eo cenſendus eſt: cuius infortunium boni participatiõe releuatur. Boetius. Quid ni inq̃. Philoſophia. Habent igitur improbi cum puniuntur quidem boni aliquid annexum penã ipſam ſcilicet que ratione iuſticie bona eſt: idemqʒ cum ſupplicio carent: eis ineſt aliquid alterius mali ipſa impunitas quaʒ iniquitatis merito malum eſſe confeſſus es. Boetius. Negare non poſſum. Philoſophia. Multo igitur infeliciores improbi ſunt iniuſta impunitate donati: q̃ iuſta vltione puniti. Sed puniri improbos iuſtum: impunitos vero elabi iniquum eſſe manifeſtum eſt. Boetius. Quis id neget. Sed ait nec illud quidem quiſqʒ negabit bonum eſſe omne quod iuſtum eſt: contraqʒ quod iniuſtum eſt maluʒ liquet eſſe. B. Tum ego iſta quidem conſequentia ſunt eis que pauloãte concluſa ſunt. Sed queſo inq̃ te nulla ne animarũ ſupplicia poſt

Notandũ ꝙ phia inuit duplicẽ rõeʒ. Pria talis ẽ. pena maloꝝ ẽ iuſta: ſed iuſtũ eſt bonũ: ergo pena malorum eſt bona. Secũda ratio eſt. Impunitas maloꝝ eſt iniuſta: ſed iniuſtum eſt maluʒ: ergo impunitas maloꝝ eſt mala. Sed queſo inq̃. Hic Boe. ſoluit dubiũ. Querit. n. Bo. phia q̃ſo te inquit. nunq̃d nulla aĩaruʒ ſupplicia poſt defunctũ corpus relinq̃s morte; quoꝝ maloꝝ alia ego puto exerceri. i. puniri pẽali acerbitate ſicut mala dãnatoꝝ: alia ſʒo puto exerceri. i. puniri purgatoria clemẽtia. i. igne purgatorio; ſʒ differere. i. diſputa

re de his penis que debentur animabus poſt mortem nunc non eſt conſilium. No. ꝙ peccatum quandoqʒ eſt tale ꝙ per ipſum habituatur voluntas ad malum cuiuſmodi eſt mortale peccatum. peccantes ergo mortaliter ⁊ in tali peccato decedentes puniuntur eterna pena poſt mortem. Nam ſecundum beatum Gregorium. Ad magnam iuſticiam dei iudicantis pertinet vt nunq̃ careat ſupplicio qui nunq̃ carere voluit peccato. Quandoqʒ autem peccatuʒ eſt tale quod cõſtat cum voluntate habituata ad bonum ſicut eſt peccatum veniale: tale non punitur eternaliter poſt mortem. ſed quia ad iuſticiam dei pertinet vt nullum peccatum maneat impunitũ: ideo oportet vt homo puniatur ad tempus pro peccato veniali. ⁊ quia per talem penam anima purgatur ad receptionem pleni premij: ideo illa pena dicitur pena purgatoria.

defunctum mortẽ corpus relinquis. Philoſophia. Et magna quidem inquit quorum alia penali acerbitate: alia vero purgatoria clementia exerceri puto: ſed nunc de his differere conſilium non eſt. Id vero hactenus egimus: vt que indigniſſima tibi videbatur maloruʒ poteſtas: eam nullam eſſe cognoſceres: quoſqʒ impunitos querebare videres: nunq̃ improbitatis ſue carere ſupplicijs. Licentiam quam cito finiri precabaris: nec longam eſſe diceres infelicioremqʒ fore ſi diuturnior: infeliciſſimam vero ſi eſſet eterna: poſt hec miſeriores eſſe improbos iniuſta impunitate dimiſſos: ꝙ iuſta vltione punitos: cui ſententie conſequens eſt: vt tum demum grauioribus ſupplicijs vrgeantur: cuʒ impuniti eſſe creduntur. Boetius. Tuʒ ego

Id vero hactenus egimus. Hic philoſophia ponit quendam epilogum ſupra doctorum. Secundo oſtendit Boe. opinionem vulgi eſſe contrariam opinioni phie ibi. Tum ego. Primo dicit. Id egimꝰ id eſt pertractauimus: hactenus. i. huc uſqʒ vt poteſtaſ maloruʒ que tibi videbat̃ indigniſſima nullam eam eſſe cognoſceres ſicut oſtendimus in ſecunda proſa. ⁊ illos malos quos tu querebare impunitos tu nunq̃ videres carere ſupplicijs ſue improbitatis ſicut oſtenſum eſt tertia proſa. Et non etiam egimus vt licentiam ſeuiendi contra bonos quam tu cito precabaris finiri diceres eam non eſſe longam ⁊ infeliciorem eſſe potentiam ad malum ſi eſſet diuturnior; ⁊ infeliciſſimam eſſe ſi eſſet eterna; ſicut in illa proſa oſtenſum eſt. Poſt hec probatum eſt eadem proſa improbos eſſe miſeriores dimiſſos id eſt relictos iniuſta impunitate ꝙ punitos iuſta vltione. Cui conſequens eſt cum creduntur eſſe impuniti vrgeantur grauioribus ſupplicijs. Notandum circa predicta cum dicitur illuʒ eſſe miſeriorem qui peccat impugne ꝙ qui punitur pro peccato; hoc eſt intelligendum de miſeria preſentis vite vtrobiqʒ vt ſit cõformis comparatio. Accipiendo enim miſeriam preſentis vite ex vna parte ⁊ ex alia parte miſeriam que eſt poſt mortem eſſet difformis comparatio ⁊ extra propoſitum; quia hic non loquitur de miſeria que eſt poſt mortem. Tum ego. Hic Boetius oſtendit opinionem vulgi eſſe contrariam opinioni philoſophie. Secundo oſtendit philoſophia non eſſe conſentiendum

opinioni vulgari. ſecunda ibi. Quid igitur. Primo dicit. O phia cū ego cōſidero tuas ratiões id eſt īqſitões puto nil verius dici ſupple illis: ſed ſi reuertar ad iudicia hominum vulgarium ſupple: aliter videtur. Quis eniꝫ eſt ille cui hec ſupple dicta tua nō modo id eſt intantum videantur non credenda: ſ; ſaltem ꝓ etiā non audienda. dicit philoſophia. Ita eſt vt vulgares nequeunt oculos rationis ⁊ intellectus aſſuetos id ē aſſuefactos tenebris paſſionum: attollere id eſt erigere ad lucē perſpicue veritatis ſupple vt veruꝫ videant iudicio recte rationis. ⁊ ſunt ſimiles auibus ſcilicet noctuis ⁊ bubonibus: quarum intuitum id eſt viſum nox illuminat ⁊ dies cecat. dum enim vulgares non intuentur ordinē rerum: qui habet ſe ad modum lucis: ſed intuentur ſuos affectus id eſt deſideria q̄ habēt ſe ad modum tenebrarum: ipſi putant felicem eſſe impunitatem ſcelerum id eſt maloruꝫ: vel licentiaꝫ ſupple ſeuiēdi contra bonos: qḋ tamen non eſt. Unde aūt q̄d ſanxiat id eſt ſtatuat: eterna lex id eſt diuina ꝓuidētia: ſi conformaueris animum tuum melioribꝰ id eſt virtutibus nihil eſt tibi opus iudice exteriori deferente premium: quia tu te ipſe addidiſti excellētioribus: ⁊ per conſequēs factus es deus. Si autem ſtudium deflexeris ad peiora id eſt ad vicia: ne ꝓ nō queſieris extra vltorem id eſt vindicem: quia tu te ipſe detruſiſti te in deteriora: ⁊ per conſequens factus es belua: hoc declarat in ſimili: veluti ſi reſpicias humum ⁊ celum vicibus id eſt viciſſim: nunc celuꝫ: nunc terram cunctis ſupple iudicijs extra ceſſantibus: tunc tu ipſe ſola ratione cernendi videaris: nunc intereſſe ſceno id eſt terre: nunc ſyderibus id eſt celo ſupple eodem modo cunctis extra ceſſantibus: ipſa ſola ratione operandi bene vel male aſſequeris premium vel ſupplicium diuina iuſticia hoc ordinante: at ꝓ ſed vulgus iſta non reſpicit propter predictam cauſam.

Nota quia natura viſus requirit medium illuminatum: ideo ſecundum communeꝫ naturam viſus noctue ⁊ bubones melius deberent videre in die q̄ in nocte: cuius tamen contrarium accidit eis: vel propter debilitatem naturalem viſus ſicut in noctuis de quibus dicit Iſidorus ꝙ orto ſplendore ſolis viſus noctue hebetabatur vel prop-

cum tuas inq̄ rationes conſidero: nil dici verius puto. Atſi ad iudicia hominum reuertatur: quis ille eſt cui hec non credēda modo ſed ſaltem non audiēda videantur. Philoſophia. Ita eſt inquit illa. Nequeunt enim oculos tenebris aſſuetos ad lucē perſpicue veritatis attollere: ſimileſq; auibus ſunt: quaruꝫ intuitum nox illuminat: dies cecat. Dum enim non rerum ordinē: ſed ſuos intuentur affectus vel licentiā vel impunitatem ſcelerum putant eſſe felicem. Uide aūt quid eterna lex ſanxiat. Melioribus animū ſi conformaueris: nihil opus eſt iudice premiuꝫ deferente: tute ip̄e excellentioribus addidiſti. Si ſtudiuꝫ ad peiora deflexeris: extra ne queſieris vltorē: tu te ipſe ī deteriora detruſiſti: veluti ſi vicibus ſordidā humūq; celūq; reſpicias cūctiſ ex̄ceſſātibus ip̄a cernēdi rōe nūc ſceno nūc ſi-

ter conſuetudinem ad tenebras ſicut creditur eſſe de bubone. Cum enim bubo habeat alias aues ſibi inimicas: ideo de die in cauernis latitat: ⁊ alijs auibus quieſcētibus ꝓpter neceſſitatem victus de nocte volat. Notandū ꝙ dicit vide quid eterna lex ſanxiat: vt dicit beatus Augu. in libro de libero arbitrio. Lex eterna eſt qua iuſtuꝫ eſt vt oīa ſint ordinata: ⁊ ideo ſecundū ordinem eius nunq̄ iuſtus deſtituitur premijs nec malus ſupplicio. Quid igitur his ne accedamꝰ. Hic oſtēdit phia non eſſe conſentienduꝫ opinioni vulgari dicens. O Boe. quid igitur dicis. nūquid debemꝰ accedere per conſenſum his vulgaribus quos mōſtrauimus ſimiles eſſe beluis id eſt beſtijs: quaſi diceret non. ⁊ hoc manifeſtat per exemplū dicēs. quid dicis ſiquis homo amiſſo penitus viſu obliuiſceretur etiam ſeipſuꝫ habuiſſe intuitum viſum: ⁊ arbitraretur nihil deeſſe ſibi ad perfectionem humanā. Num. i. nunquid homines videntes. i. iudicātes eadem cuꝫ ceco putaremꝰ eſſe cecos: q. d. imo ſupple. ſimiliter ſi vulgares dicerent ſe recte iudicare ⁊ ſe nō eſſe beluaſ adhuc non eſſet eis cōſentiendum. Notandum ꝙ vulgares ⁊ imperiti iudicant tanq̄ longe diſtātes a veritate: quia iudicant ſecundam concupiſcentiam non ſecundū rei veritatem: ꝓpter quod non eſt aſtandū coꝝ iudicio. vnde Sene. in de remedijs fortuitorum dicit. Male opinantur homines de te ſed mali: moueret autem ſi ſapientes hoc loquerētur. nūc autem malis diſplicere eſt laudabile mali de te loquūtur. moueret ſi hoc iudicio facerent. nunc autem morbo ignorantie faciūt: male de te loquuntur: quia bene neſciunt loqui.

Nonne illud quidē acquieſcerent. Hic phia probat illos eſſe miſericordes qui faciūt iniuriam q̄ qui patiuntur. ſecundo ex hoc concludit ꝙ iniuria nō eſt ipſius patientis: ſ; inferentis. Tertio inuehitur cōtra oratores. ſecūda ibi. hinc igitur. tertia ibi. Atqui nūc. Primo dicit. Nonne ꝓ nunquid vulgares non acquieſcerent. i. crederent illud qḋ nititur eque validis firmamētis rationum. ſ. infeliciores eſſe eos qui faciunt iniuriā q̄ qui patiuntur. dicit Boe. vellem inq̄ audire has ipſas rationes. tūc philoſophia intendit duos ſilogiſmos ad probandum intentum: quorum primus eſt. Omnis improbus eſt miſer: ſed omnis dignus ſupplicio eſt improbꝰ: ergo omnis dignus ſupplicio eſt miſer ⁊ per conſequens quanto dignior eſt ſupplicio tanto eſt miſerior. Secundus ſilogiſmꝰ

deribus intereſſe videaris. At vulgus iſta non reſpicit. Quid igitur his ne accedamus quos beluis ſimiles eſſe monſtrauimus. Quid ſiquis amiſſo penitus viſu ipſum etiam ſe habuiſſe obliuiſceretur intuitum: nihilq; ſibi ad humanam perfectionem deeſſe arbitraretur. num videntes eadem ceco: cecos putaremus. Nonne illud quidem acquieſcerent ꝙ eque validis rationum nititur firmamentis infeliciores eſſe eos qui faciunt: q̄ qui patiantur iniuriam. Boetius. Vellem inq̄ phas ipſas audire rationes. Philoſophia. Omnem inquit improbum num ſupplicio dignum negas. Boeti. Minime. Philoſophia: Infelices vero eſſe qui ſunt improbi multipliciter liquet. Boetius: Ita eſt inq̄. Philoſo. Qui igitur ſupplicio digni ſunt

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

eſt: q̄to aliquis eſt dignior ſupplicio tanto eſt miſerior: ſed faciēs iniuriam dignior eſt ſupplicio q̄ patiens: ergo faciens iniuriam miſerior eſt q̄ iniuriam patiens. Primo innuit primum ſilogiſmum dicens. nunquid negas omnem improbum eſſe dignum ſupplicio. Boetius dicit. minime nego. ⁊ multipliciter liquet eos eſſe infelices qui ſunt improbi. ita eſt dicit Boetius. Igitur dicit philoſophia. qui digni ſunt ſupplicio non dubitas eos eſſe miſeros. dicit Boetius. Cōuenit inq̄ ſupple predictis. Tunc innuit ſecundum ſilogiſmuʒ per modum interrogationis dicēs. O Boeti. ſi tu reſideres cognitor .i. iudex cauſaruʒ: cui putares inferēdum ſuppliciuʒ: vel ei qui feciſſet iniuriam: vel ei qui pertuliſſet iniuriā. dicit Boetius. non ambigo id eſt non dubito quin ego ſatiſfacerem perpeſſo iniuriam dolore id eſt cuʒ ſupplicio facientis iniuriam. Igitur dicit philoſophia. illator iniurie videt tibi eſſe miſerior q̄ acceptor iniurie. dicit Boetius. cōſequitur inq̄ ſupple predicta. Notanduʒ ꝙ ad candeʒ concluſionē ſic poſſet argui. Quicunqʒ operatur malum ex propoſito magis peccat ⁊ miſerior eſt q̄ ipſum ſuſtinens ſine propoſito ⁊ voluntate: ſed inferens iniuriam peccat ex propoſito ⁊ volūtate: ſuſtinēs autem ſuſtinet contra voluntatem: ergo inferens iniuriam peior eſt ⁊ miſerior patiente iniuriam. Hanc igitur alijſqʒ de cauſis. Hic philoſophia concludit ex dictis ꝙ quelibet iniuria non eſt miſeria patientis: ſed inferentis dicens. Hac igitur de cauſis: quia inferens iniuriam miſerior eſt patiente: ⁊ ex alijs de cauſis ea radice id eſt fundamento nitentibus: hoc ſcilicet fundamento ꝙ turpitudo faciat homines miſeros: ſuapte natura id eſt ſua propria natura. Ex hoc apparet iniuriam cuilibet illatam nō eſſe miſeriam accipientis id eſt patientis eam: ſed inferentis.

miſeros eſſe non dubitas. Boetius. Conuenit inq̄. Philoſophia. Si igitur cognitor ait reſideres cui ſupplicium inferendū putares ei ne qui feciſſet: an qui ꝓtuliſſet iniuriaʒ. Boetius. Nec ambigo inq̄ quin perpeſſo ſatiſfacerem dolore facientis. Philoſophia. Miſerior igitur iniurie illator q̄ acceptor eſſe videretur. Boetius. Conſequitur inq̄. Hac igitur alijſqʒ de cauſis ea radice nitentibus ꝙ turpitudo ſuapte natura miſeros faciat: apparet cuilibet illatam iniuriam nō accipientis: ſed inferentis eſſe miſeriam. Philoſophia. Atqui nūc ait cōtra faciunt oratores. pro his enim qui graue quid acerbuʒ perpeſſi

Notandum ꝙ ex littera ſic poteſt argui. Turpitudo propria natura ſua facit hominem miſerum: ſed turpitudo eſt in inferente iniuriam ⁊ non in patiente: ergo inferens iniuriam eſt turpis ⁊ miſer: ⁊ per conſequens iniuriam non eſt miſeria patientis: ſed eam inferentis. Atqui nunc ait. Hic philoſophia inuehitur contra oratores. Secundo concludit ex dictis ꝙ odium non habet locum apud ſapiētes ibi. Quo fit. Primo inuehitur contra oratores qui inducunt iudices ad miſeranduʒ patienti iniuriā: cū tñ potius miſerandū ſit faciēti iniuriā: ⁊ oratores .i. cauſidici: quoꝝ officiū eſt ꝑſuadere iudici. Iſti faciūt nūc cōtrariū: q2 ipi conātur excitare miſeratōem iudicū ꝓ eis qui perpeſſ. ſunt graue acerbum: quid cum magis iuſtior miſeratio debeatur admittentibus id eſt facientibus malum: quos iniuriantes oportebat duci ad iudicium veluti egros ad medicum: non ab iratis accuſatoribus ſed a propitijs: qʒ pro ⁊ miſerantibus: vt reſecarent morbos culpe ſupplicio id eſt pena. Quo ſupple ordine pacto ſi homines mouerentur miſericordia erga facientes iniuriam: opera id eſt diligentia: defenſorum id eſt defendere volentium ipſos: illa tota figeret id eſt ceſſaret. vel ſi mallent prodeſſe hominibus iniuriantibus: tunc defenſio corū verteretur in habitum accuſationis: ita ꝙ ille qui fuit defenſor fieret accuſator. Ipſi quoqʒ improbi ſi eſſet eis phas aſpicere virtutem relictaʒ aliqua rimula id eſt cognitione: ipſi viderent ſe depoſituros ſordes viciorum cruciatibus penarum cōpenſatione id eſt cauſa adipiſcende probitatis: nec ipſi dicerent id eſt reputarent cruciatus: ſed ipſi repudiarent id eſt ſpernerēt operā .i. diligentiā defenſorū: ac pro ⁊ ſe totos ꝑmitterent accuſatoribus ⁊ iudicibus. Notandum ꝙ miſericordia ⁊ miſeratio eſt virtus ſecunduʒ quam aliquis compatitur alienæ miſerie. Cui ergo ineſt maior miſeria: ei debetur maior miſericordia: ſed declaratum eſt maiorem eſſe miſeriam inferentis iniuriam q̄ patientis: ergo ad miſerandum eis maxime debent induci iudices. cuius contrarium faciunt oratores: quia inducunt iudices ad miſerandum patientibus iniuriā.

ſunt miſerationem iudicum excitare conātur: cum magis admittentibus iuſtior miſeratio debeatur: quos non ab iratis: ſed a propitijs potius miſerantibuſqʒ accuſatoribus ad iudicium veluti egros ad medicum duci oportebat: vt culpe morbos ſupplicio reſecarent. quo pacto defenſorum opera vel tota frigeret: vel ſi prodeſſe hominibus malent in accuſationis habituʒ verteretur. Ipſi quoqʒ improbi ſi eis aliqua rimula virtutem relictam phas eſſet aſpicere: viciorumqʒ ſordes penarum cruciatibus ſe depoſituros viderent compenſatione adipiſcende probitatis: nec hoc cruciatus eſſe dicerent defenſorumqʒ operam repudiarent: ac ſe totos accuſatoribus iudicibuſqʒ permitterent.
Quo fit vt apud ſapientes nullus prorſus odio locus relinquatur. Nam bo

Notandum ꝙ facientes iniuriam accuſandi ſunt nō ex ira: ſed ex compaſſione ⁊ miſericordia: vt pena ſi remedio morbus culpe eorum auferatur. Sicut enim egris non eſt inſultandum ſed potius condolendum: ſic ⁊ iſtis qui morbo viciorum affecti ſunt et potius ſunt accuſandi q̄ defendendi: vt penali acerbitate eoruʒ malicia minuatur. etiam ſi mali perpenderent ſordes viciorum ⁊ dignitates virtutum: non reputarent cruciatus: ſed ſe accuſatoribus ⁊ iudicibus voluntarie offerrent puniendos.

Quo fit. Hic philoſophia ex dictis concludit ꝙ odium non habet locum apud ſapientes. et dicit. Quo fit id eſt ex dictis ſequitur vt apud ſapientes nullus locus relinquatur odio. Naʒ quis oderit bonos niſi ſtultiſſimus: malos vero odiſſe caret ratione id eſt irrationabile. Nam ſicut lāguor eſt morbus corporuʒ: ita vicioſitas ē morbus

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

animoꝝ. Cum ergo egros corpore minime iudicemus dignos odio: ſed potius miſeratione: multomagis non inſequendi ſunt odio: ſed potius miſerandi: quorum mentes viget improbitas id eſt malicia exiſtens: atrocior id eſt crudelior omni languore corporali. Notandum ꝙ ſapientes non debent odire malos: quia dicit Seneca ad Lucillum. hunc affectum ſapientes habeant aduerſus malos: quē habet medicus aduerſus ſuos egros: q̇ eos non odio: ſed remedio ſtudet contractare: qui nec reliquias egroꝝ: necnō effuſa dedignatur nō intueri.

nos quis niſi ſtultiſſimus oderit: malos vero odiſſe ratione caret. Nam ſicuti corporū languor: ita vicioſitas eſt quaſi morbus animoꝝ. Cum egros corpore minime dignos odio: ſed potius miſeratione iudicemus: multomagis non inſequendi: ſed miſerandi ſunt: quorum mētes omni languore atrocior viget improbitas.

Metrum quartum libri quarti.

Uid tantos iuuat excitare motus
Et propria fatum ſollicitare manu
Si mortē petitis propinquat ipſa
Sponte ſua volucres nec remoraṫ equos
Quos ſerpens leo tigris vrſus aper
Dente petunt idem ſe tamen enſe petunt
An diſtant quia diſſidentq̄ mores
Iniuſtas acies ⁊ fera bella mouent
Alteriuſq̄ volunt perire telis
Non eſt iuſta ſatis ſeuicie ratio
Uis aptam meritis vicem referre
Dilige iure bonos ⁊ miſereſce malis:

Metꝝ. iiij. libri quarti Quid tantos iuuat excitare motus. Hic icipit quartū metrum huius quarti qḋ dicitur valenticum ab inuentore. ſecunduꝫ dicitur pentametrum ſiue elegiacum: in quo phia exclamat contra homines qui bellicis motibus ex odio ſemetipſos ad mortem deducunt di. Quid iuuat. i. q̄ vtilitas eſt excitare tantos motus. ſ. odij: ⁊ quid iuuat ſollicitare. i. ſollicite exquirere: fatum. i. morteꝫ propria manu: quaſi diceret nulla ē vtilitas. Eſt autem rō hec: quia ſi morteꝫ petitis. i. deſideratis ſiue veſtram ſiue alioꝝ propinquat ſponte ſua: nec remoratur id eſt retardat: volucres id eſt veloces equos. Mirandum eſt etiā ꝙ homines quos leo: tigris: vrſus: aper dēte petūt. i. inuadūt qḋ idē hoīes petūt. i. inuadunt ſe enſe vt ſe mutuo interficiant. Et querit phia. nunquid homines mouent iniuſtas acies ⁊ fera bella ⁊ volunt perire alterius telis. i. mutuis ſagittis: ideo quia mores eorum diſtant: ꝙ pro ⁊ diſſident id eſt diſcordant. Certe iſta ratio ſeuitie non eſt ſatis iuſta: vis ergo referre id eſt reportare: ad aptam vicem id eſt viciſſitudinem meritis tā boni q̄ mali: dilige bonos ⁊ miſereſcere malis. Notandū ꝙ dicit mortē nō tardare ſuos equos: p equos mortis intelligūtur ptiales diſpōnes piodi p q̄s hō ad mortē tēdit. Quilibꝫ eīm hō hꝫ certā ⁊ determinatā piodū ſue vite: eo ꝙ forme oīm reꝝ ſūt

 120

in terminis. i. in corporibus celeſtibus virtualiter: vt patet ſecundo de generatione. Notandū ꝙ phia hic non excludit licentiam gerendi iuſtū bellum: ſed iniuſtum: q̄a dicit iniuſtas acies bellum enim iuſtum cōceditur: ⁊ ideo geritur vt aliquis nitens cōtra iuſticiam ad iuſticiam reducatur.

Proſa quinta libri quarti.

Proſa quinta quarti libri:

Inc ego video inq̄ que ſit vel felicitas vel miſeria in ipſis proboruꝫ atq̄ improborum meritis conſtituta. Sed in hac ipſa fortuna populari nō nihil boni maliue ineſſe perpendo. Neq̄ enim ſapientum quiſq̄ exul inops ignominioſuſq̄ eſſe malit potiuſq̄ pollēs opibus honore reuerēdus: potētia validus in ſua permanens vrbe florere. Sicut enim clarius teſtatiuſq̄ tractatur officium ſapiētis cum in contingentes populos regentium quoddam modo beatitudo transfunditur. Cum preſertim carcer lex ceteraq̄ legalium tormenta penaruꝫ pernicioſis potius ciuibus propter quos etiā conſtituta ſunt debeantur. Cur hec igitur verſa vice mu-

Inc ego vidō. Iſta eſt quinta proſa huius quarti: q̄a. Bo. prius conquerebaṫ bonis mala ⁊ malis bona cotingere: propter qḋ etiam reputabat iſtarū fortunarū vices non ex ordine diuiṇe prouidentie: ſed ex cāu ꝓuenire: iō phia ſup hoc cōſolatur Boe. aſſignando cauſas: q̄re bonis mala ⁊ malis bona ꝯtingāt. ⁊ primo Boe. exprimit ſuuꝫ dolorē in hoc ꝙ vices fortunaruꝫ vidētur cōfuſe ⁊ inordinate diſponi. Secundo aſſignat phia cām huius apparētie. tertiō ipſum conſolatur aſſignando cās predictoꝝ. Secunda ibi. Nec mirū. tertia ibi Ita inquit. pmo. Bo. premittit quedam. ſecūdo exprimit cāꝫ ſui doloris ibi. Cū preſertim. primo dicit ego video hic. i. ex dictis q̄ felicitas ſit cōſtituta in meritis proboꝝ. ſ. deos fieri: ⁊ que ſit miſeria ꝯſtituta in ipis meritꝭ proboꝝ ſcꝫ trāſformari in beluas: ſed ego perpēdo. i. iudico: non nihil. i. aliquid boni: ve pro vel mali eſſe in hac fortūa populari. i. in proſperitate fortuita: qḋ ꝓbat. Neq̄ enim quiſq̄ ſapientū malit. i. magis vult eſſe exul: inops: ignominioſus. i. infamis potiuſq̄ pollens opibus: q̄ reuerendus honore validus potētia: ⁊ in ſua vrbe pmanens florere. ſicut enim per hmōi bona fortune officiū ſapientis tractaṫ clarius: ꝙ pro ⁊ teſtatius. i. cuꝫ maiori teſtimonio: q: talibus plus creditur: cū beatitudo regentiū trāſfundiṫ. i. dilatatur: in populos contingentes. i. vicinos. Notandū ꝙ in bonis fortuitis eſt aliquid boni: quia per ipſa ſapiēs expeditius tractat officiū gubernandi ſubditos. Qui eiꝫ diuitijs potētia ⁊ fama precellūt alios: aptiores ſunt ad regendā rempublicā: q: aptiores ſunt ad ſubueniendū oppreſſis ⁊ ad deprimēdū malos: ad protegēdū bonos: ad expugnādū inimicos. ⁊ ita ſapiēti q̇ tractat negociū reipublice neceſſaria eſt potētia ⁊ diuitiarū abūdantia: ſed ſapiēti q̇ vacat cōtēplatōni diuitie ſunt oneroſe: q: nimiā inde gerit ſollicitudinē. Cū pſertiꝫ carcer lex ceteraq̄ legaliū tormēta. hic. Bo. exprimit cām ſui

doloꝛis ⁊ admirationis dicens. Cum lex ⁊ carcer ⁊ cet. toꝛmenta legaliũ penarum debeant pernicioſis .i. malis ciuibus propter quos cõſtituta ſunt. Ego vehemẽter admiroꝛ cur hec toꝛmenta viceuerſa .i. cõtrario mõ mutuentur: ita vt ſupplicia ſcelerũ .i. maloꝛum premant bonos: ⁊ mali rapiant premia virtutum id eſt virtuoſoꝛum: ⁊ ego deſidero o phia ſcire ex te que videatur eſſe ratio .i. cauſa tã iniuſte cõfuſionis. min⁹ etenim mirarer ſi crederẽ omnia miſceri foꝛtuitis caſibus. Nunc autẽ de⁹ rectoꝛ oĩm exaggerat .i. augmentat ſtupoꝛem meũ q̇ deus cũ ſepe bonis iocũda malis aſpera tribuat: ꝙ pꝛo ⁊ cõtra id eſt ꝑ ꝯtrariũ bõis dura malis optata concedat: niſi depꝛehendatur .i. cognoſcaꝶ cã huius: quid eſt quod hoc videatur differre a foꝛtuitis caſib⁹ .q.d. nihil. Notandũ ꝙ toꝛmenta legalia ſicut carcer membꝛoꝛum mutilatio flagella ⁊ huiuſmodi ſunt inuenta propter malos: et iſta ſepius videntur infligi bonis malis euadẽtibus ſup hoc admiratur. Boe. cũ tamẽ deus debeat punire malos ⁊ remunerare bonos: ⁊ niſi hui⁹ ratio cognoſcatur quare hoc contingat: nihil eſt quin talia videanꝶ contingere a caſu ⁊ a foꝛtuna: ⁊ non ſubiacere regimini prouidentie diuine qõ abſurdũ ẽ. Nec mirum inquit. Hic .p. aſſignat cauſam apparẽtie talis confuſionis: q: ſic videtur eſſe propter ignorantiam cauſe ⁊ .d. Nec mirum ſi quid credatur cõfuſum ⁊ temerarium id eſt caſuale in iſtis inferioꝛib⁹ ignoꝛata rõne oꝛdinis diuine ꝓuidẽtie: ſ ꝗuis tu ignoꝛes cãm tãte diſpõnis diuine tanꝙ bon⁹ rectoꝛ .ſ. de⁹ tempat mundũ ſua bonitate: iõ nõ dubites cuncta recte fieri. Notandũ ꝙ mirũ ẽ cui⁹ cã neſciꝶ. pro tanto eni multi miranꝶ de eclypſi ſolis: q: cãm ignoꝛãt: ⁊ q: .B. ignoꝛabat cãm hui⁹ cõcluſionis q̃re bonis mala ⁊ malis bona ꝯtingãt: iõ h̃ ammirabaꝶ. ⁊ cã ãmirationis eius fuit ignoꝛãtia diſpõnis diuine prouidentie. Metrum quintum libꝛi quarti.

tentur: ſcelerumq; ſupplicia bonos premant: premia virtutum mali rapiant vehementer admiroꝛ: queq; tam iniuſte confuſionis ratio videatur ex te ſcire deſidero: Minus etenim mirarer: ſi miſceri omnia foꝛtuitis caſibus crederem. Nunc ſtupoꝛem meum deus rectoꝛ exaggerat: qui cum ſepe bonis iocunda: malis aſpera contraq; bonis dura tribuat: malis optata cõcedat niſi cauſa depꝛehendatur: q̇d eſt ꝙ a foꝛtuitis caſibus differre videatur. Philoſophia. Nec mirum inquit ſi quid oꝛdinis ignoꝛata ratione temerarium confuſũq; credatur. ſed tu quãuis cauſam tãte diſpoſitionis ignoꝛes: tamen quoniã bonus mundũ rectoꝛ temperat: recte fieri cũcta ne dubites.

Metrum quintuꝫ libꝛi quarti.

Si quis arcturi ſydera neſcit
Propinqua ſummo cardine labi.
Cur legat tardus plauſtra boetes
Mergatq; ſeras equoꝛe flammas
Cum nimis ſceleres explicet oꝛtus

Si quis acturi ſydera neſcit. Iſtud eſt quintũ metrũ hui⁹ quarti qõ diciꝶ alemanicũ ab inuẽtoꝛe: dactilicũ a pede ꝑdominante: tetrametrũ id eſt quattuoꝛ pedum ypercatalecticũ .i. abundans in vna ſyllaba: in quo metro phia declarat quõ ea quoꝝ cauſe nõ apparẽt videntur mira. Secũdo oſtendit quõ cognita cã ceſſat ammiratio ibi. Nemo miraꝶ flamina. Primo oſtendit ꝙ ꝓpter latentiã cãrũ hoĩes miranꝶ: ⁊ iducit de hoc duo exempla. Primũ eſt de eo qõ accidit in ſtellis iuxta pollũ ſeptentrionalem: q: ille ſtelle ceteris ſtellis remotioꝛibus tardi⁹ mouẽtur: ⁊ tamẽ velocius oꝛiũtur. qui autẽ ignoꝛat cãm huius: illi videtur hoc mirum. vnde dicit. Siquis neſcit ſydera arcturi .i. maioꝛis vrſe: labi .i. volui: ꝓpinqua ſummo cardie .i. cardini ponẽdo ablatiuũ pro datiuo cauſa metri .i. polo ſeptẽtrionali: ille ſtupebit .i. admirabiꝶ: legem alti etheris .i. firmamẽti. cur boetes .i. ſtella tardus legat .i. pertranſeat: plauſtra .i. ſtellas plauſtri ſcꝫ maioꝛis vrſe: ⁊ mergat ſeras flãmas equoꝛe loquẽs moꝛe poetico: q̇ ſequẽtes iudiciũ vulgi dicunt ſtellas tingi in mari quãdo occidunt. ⁊ dicitur boetes mergere ſeras flãmas .i. lumina ſua tarda: q: nunꝙ ea mergit. ⁊ eſt modus loquẽdi id quod nũꝙ tarde fit: cum tamen boetes explicet oꝛtus nimis celeres: eo ꝙ in pꝛincipio noctis nobis ſtatim apparet. Secũdum exemplũ eſt de eclypſi lune ꝙ neſcientes cauſam adeo aliqui admiratur ꝙ putant eius eclypſiꝫ contingere ꝑ incantationeꝫ: ⁊ volentes auxiliari lune ⁊ impedire ne audiat incantationẽ cõcutiunt omnia vaſa erea ⁊ ſonoꝛa tempe eclypſis. vnde dicit in littera. Coꝛnua plene lune pallẽãt: q: incipiente eclypſi luna incipit appere coꝛniculata: coꝛnua infecta metis .i. terminis: opace noctis .i. vmbꝛe terre: ⁊ phebe .i. luna cõfuſa ꝑuatõe luĩs: detegat .i. appere faciat aſtra mioꝛa: q̃ texerat .i. latere fecerat: fulgẽti oꝛe .i. abundãtia ſui fulgoꝛis. Tũc publicus erroꝛ quo putaꝶ luna incãtari cõmouet gẽtes: ⁊ laſſant .i. fatigãt: era .i. vaſa erea vl̕ cãpanas crebꝛis pulſibus.

Legem ſtupebit etheris alti
Palleant plene coꝛnua lune
Infecta metis noctis opace
Queq; fulgenti texerat oꝛe
Confuſa phebe detegat aſtra
Commouet gentes publicus erroꝛ
Laſſantq; crebꝛis pulſibus era
Nemo miratur flamina choꝛi
Litus frementi tundere fluctu
Nec niuis duram frigoꝛe molem
Feruente phebi ſolui ex eſtu
Hic enim cauſas cernere pꝛomptum

Notandũ ꝙ arcturus dı̃ ab arctos qõ eſt vrſa q̃ eſt quoddã ſignũ iuxta polũ ſeptentrionalẽ qõ nos vulgariter plauſtꝝ noĩam⁹: ⁊ ſic accipit beat⁹ Grego. ſuper Job dı̃. Arcturus ſeptẽ ſtellis maxime lucet: ſemꝑ mouecꝶ ⁊ nunꝙ mergitur. Notandũ ꝙ ſtelle circa polũ articũ mote ſicut arcturus: ⁊ alie ſtelle mouẽtur tardius alijs ſtellis remotioꝛibus a polo artico: q: mioꝛẽ circulũ ſuo motu deſcribũt ⁊ ſtelle remotioꝛes maioꝛẽ. vnde cũ ſtelle remotioꝛes in equali tꝑe ꝑtranſeant maioꝛeꝫ circulum: in quo ſtelle ꝓpinquioꝛes minoꝛẽ: q: ambo circũuoluũtur ſemel in die naturali. patꝫ ꝑ diffinitionẽ velocitatis ⁊ tarditatis: ꝙ ſtelle propinquioꝛes polo tardius mouẽtur ⁊ remotioꝛes velocius. Illud enim mouecꝶ tarde qõ in equali tempe ꝑtrãſit minus ſpaciũ: ⁊ illud mouecꝶ

VNiVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS USAL

velociter q̄ in equali tp̄e pertrāſit maius ſpaciū. No. ꝙ luna recipit lumē ſuū a ſole. ſi ergo corpus opacum interponit̄ īpediens ne lumē ſolis pueniat ad lunā vel in toto vel in parte: neceſſe eſt lumē lune deficere vel in toto vel in p̄te: ⁊ hoc eſt lunā eclypſari

Nemo miratur flamina chori. Hic oñdit phīa ꝙ cognita cauſa ceſſat admiratio. d. Nemo miratur flamina chori talis venti tūdere. i. percutere litus fremēti fluctu ſcilicet maris. ⁊ hoc dicit pro tanto: q2 vento ſtāte aqua maris cedit ⁊ ad litus reſiſtēs repcutitur. nec etiā aliq̄s miratur molē. i. magnitudinē niuis frigore durā. i. ꝯgelatā: ſoluier. i. ſolui: ⁊ hic ē pagoge. i. additō ſyllabe ad finē dictiōis ꝑpt̄ neceſſitatē metri: ergo ponitur ſoluier ꝓ ſolui feruente eſtu phebi id eſt ſolis. H enim. i. iſtis exēplis promptū ſupple ē cernere cās: quare vent⁹ īpellit mare: quare ſol liquefacit niuē: ſ illic in priorib⁹ exēplis latentes cauſe turbāt pectora ſupple ꝑ admiratione: ⁊ mobile vulgus ſtupet. i. miratur: ſubitis. i. de ſubitaneis euentibus: ⁊ ſtupet cuncta q̄ prouehit. i. ꝓducit: rara etas. i. q̄ raro eueniunt: ſed ſi vis ceſſare admirationē nubilus error inſcicie. i. ignorantie cauſaꝝ: cedat. i. recedat ⁊ accedat noticiā cauſarum: profecto id eſt procerto tūc ceſſent videri mira que prius ſtāte ignorantia videbatur mira. No. ꝙ ſacerdotes in egypto ꝓpter admirari inceperūt philoſophari. vidētes enim eclypſes ſolis ⁊ lune: ⁊ ignorātes cās mirabant̄ cās earū inq̄rētes: q̄b⁹ inuētis habuerunt ſciam eaꝝ eclypſium eo ꝙ ſcire eſt cām rei cognoſcere. cognita ergo cauſa cognoſcitur res: ⁊ per conſequens ceſſat admiratio.

Illic lactantes pectora turbant
Cunctaq3 rara prouehit etas
Stupetq3 ſubitis mobile vulgus
Cedat inſcicie nubilis error
Ceſſent profecto mira videri.

Proſa ſexta libri quarti.

Ta eſt inq̄: ſed cum tui muneris ſit latentium rerum cauſas euoluere: velataſq3 caligine explicare rationes: queſo vtiq3 hinc diſcernas: et quoniam hoc me miraculu3 maxime perturbat ediſſeras. Philoſophia. Tum illa pauliſper arridens: ad rem me inquit oīm queſitu maximā vocas: cui vix exhauſiſti q̄d q̄ ſatis eſt. Talis nāq3 materia eſt vt vna dubitatione ſucciſa innumerabiles alie velut ydre capita ſuccreſcāt: nec vllus fuerit modus: niſi q̄ eas viuaciſſimo mētis igne coherceat. In hac ei3 de prouidentie ſimplicitate: d̄ fati ſerie: de repētinis caſibus: de cognitione ac predeſtinatiōe diuina: de arbitrij libertate queri ſolet. Que quanti oneris ſint: tuipſe perpendis. Sed quoniā hec quoq3 te noſſe quedā medicine tue portio eſt: quāq̄ anguſto limite temporis ſepti: aliquid tamē deliberare conabimur: ꝙ ſi te muſici carminis oblectamenta delectant: hanc oportet pauliſper differas voluptatem: dum nexas ſibi ordine contexo rationes. Boetius. Ut libet inq̄. Philoſophia. Tū velut ab alio orſa pricipio: ita

Proſa ſexta libri quarti.

Ta eſt inq̄. Hic icipit proſa ſexta huius quarti in qua ꝓſa. phīa conſolādo. B. aſſignat cauſas predictoꝝ que videntur mira in diuina gubernatione propter ignorātiā cauſe. ⁊ primo. B. petit ſibi explicari iſtas cauſas: ⁊ primo tāgit difficultatem explicationis eaꝝ. ſecūdo ꝓmittit ſe velle aſſignare cauſas. ⁊ tertio eas aſſignat. ſecunda ibi. Sed quoniam. tertia ibi. Omnium generatio. primo. Boe. concedit quod dictum eſt de ammiratione hominū propter ignorantiam cauſarum, dicens. Ita eſt inq̄. Tunc petit explicari cauſas admirationis eoꝝ que contingunt in diuina prouidentia ⁊ diſpoſitione dicens. O philoſophia cum euoluere id eſt elucidare cauſas latentium rerum ſit tui muneris id eſt tue gratie: ⁊ explicare rationes velatas caligine. i. rationes obſcuras ⁊ difficiles. Queſo vt hinc id eſt de iſta difficultate diſcernas id eſt iudices: ⁊ ediſſeras id eſt diſputes; quoniam hoc miraculu3 maxime me perturbat qua

re malis bona ⁊ bonis mala eueniant. ⁊ phīa pauliſper arridens Boe. inquit. ad rem maximam omnium queſitu id eſt ad maximam queſtionem vocas id eſt incitas me: cui vix quicq̄ exhauſiſti ſatis eſt ei: ad quā exhauriendam ⁊ ſoluendam vix aliquid ſufficit. Tals nāq3 eſt materia quā petis declarari: vt vna dubitatōne ſucciſa id eſt ſoluta innumerabiles alie ſuccreſcāt: velut capita ydre quorū vno ablato tria ſuccreſcebant: nec fuerit mod⁹ id eſt terminus dubitationum: niſi qui eas coherceat viuaciſſimo igne. i. ardenti inueſtigatione mentis. In hac eīm materia queri ſolet de prouidentie ſimplicitate: de ſerie fati: de repētinis caſibus: de predeſtinatione diuina: de libertate arbitrij: que omnia quāti oneris id eſt difficultat̄ ſint ad determinādum tuipſe perpendis. Notandum ꝙ ſapientis eſt ſcire omnia: vt cōtingit ex prohemio methaphiſice. ⁊ cū ſcire ſit per cauſa3 primo poſteriorū. Sapientis eſt euoluere cauſas rerum latentium. Ideo dicit Bo. ad phīam. Tui muneris eſt euoluere cās. Notādum ꝙ. d. phīam pauliſꝑ ſibi arriſiſſe. per hoc. p. innuit morem ⁊ habitum ſapientum qui audita ſimplicitate imperitorum: arrident eis congratulando ꝙ ipſi cum auiditate ſapientiam querunt. Notandum ſecundum fabulas ydra fuit ſerpens in lerna palude habens plura capita: quoꝝ vno ſucciſo tria excreſcebant: quem cum Hercules ſagittis interficere nō poſſet greco igne ipm̄ cōſumpſit. Sed quonia3 hec q̄ te noſſe. Hic phīa promittit velle aſſignare cauſas dicens. Quonia3 hic noſſe te eſt q̄dam portio. i. pars tue medicine: q̄q̄ ſimus ſepti. i. cōcluſi: anguſto. i. breui limite temporis: tamen aliquid deliberare conabimur: ſed ſi te delectant oblectamenta. i. ſuauitates: muſici carminis. i. metri: oportet ꝙ differas pauliſper. i. modicu3 hanc voluntatē: donec contexo. i. formabo: rōnes ſibi nexas. i. coniunctas ordine. dicit Boe. vt liber in q̄. i. vt tibi placet. Tunc philoſophia orſa. i. incipiēs loqui velut vt ab alio principio ita diſſeruit id eſt diſputauit. Notandum per hoc ꝙ dicit. Nos ſepti anguſto limite temporis: innuit philoſophia preſentem materiam adeo eſſe difficilem: ꝙ totū temp⁹ preſentis vite quod breue eſt vix ſufficit ad predicta plenarie declaranda. Notandum ꝙ dicit philoſophiam orſam fuiſſe ab alio principio: nā illa que philoſaphia prius probauit deducuntur ex hoc principio ꝙ deus eſt perfectum bonu3 vltimus finis omnium. que aute3 nunc vult demonſtrare deducūtur ex hoc principio ꝙ deus eſt pri

cipitum effectuū omnium: vt patebit. Omnium generatio rerum cunctoſq; mutabilium naturarum progreſſus ⁊ cet̄. Hic philoſophia proſequitur intentum volēs aſſignare cauſas quare bonis mala ⁊ malis bona contingant. ⁊ primo declarat quedam ad ſuam determinationem neceſſaria. ſecundo ponit ſuam determinationem. ſecunda ibi.

diſſeruit. Omnium generatio rerum cunctoſq; mutabilium naturarum progreſſus et quicquid aliquo mouetur modo cauſas ordinem formas ex diuine mentis ſtabilitate ſortitur. hec in ſue ſimplicitatis arce compoſita multiplicem rebus gerendis modum ſtatuit: qui modus cum in ipſa diuine intelligentie puritate conſpicitur prouidentia nominatur. cum vero ad ea que mouet atq; diſponit refertur: fatum a veteribus appellatum eſt.

Que vero inquies. Primo ibi. determinat de prouidentia diuina ⁊ de fato. Secundo oſtendit que ſunt ea q̄ fato diſponuntur. ſecūda ibi. Ea ſeries. Primo oſtē dit quid nomineur diuina prouidentia: ⁊ quid fatum. Secundo tangit differentiam inter ea aſſignā do diffinitiones vtriuſq;. Tertio pōit diuerſas opiniones circa fatuꝫ. Quarto infert quandaꝫ concluſionem circa fatum ⁊ prouidentiā. ſecūda ibi. Que licet diuerſa. tertia ibi. Siue igitur. quarta ibi. Quo fit. Primo dicit. generatio omnium rerū cunctoſq; ꝓgreſſus naturarum mutabiliuꝫ ⁊ quicquid alio modo mouetur: illud ſortitur cauſas generationis ⁊ mutationis ⁊ ordineꝫ generationis ⁊ mutationis ⁊ formas quibus generatur vel mouetur ſubſtantiales vel accidentales: oīa iſta ſortitur ex ſtabilitate diuine mētis. Hec eniꝫ mens diuina compoſita. i. ſtabilita in arce. i. in altitudine ſue ſimplicitatis: ſtatuit rebus gerendis. i. fiendis multiplicē modum: qui modus conſpicitur. i. conſideratur in ipſa puritate diuine intelligentie. i. ſecundum eſſe quod habet in intellectu diuino nominatur prouidentia. Cum vero iſte modus refert ad ea que mouet ⁊ diſponit a veteribus. i. ab antiquis fatum appellatuꝫ eſt. Notandum ꝙ omnia a primo ſunt immutabilia: aliqua mouetur ſecundum ſubſtantiam vt generalia ⁊ corruptibilia. quantū ad illa dicit omnium generatio rerum. Alia autem ſunt mutabilia ſecundum locum ⁊ non ſecundum ſubſtantiam vt corpora celeſtia. q̄tum ad illa dicit. Cunctoſq; mutabilium naturam progreſſus. Alia ſunt mutabilia ſolum ſecundum operationeꝫ. i. ſecundū intelligere non ſecundū ſubſtantiā: nec ſecundum vbi proprie ſicut intelligentie. q̄tum ad illas dicit. Et quicquid aliquo mouetur modo. Aliter exponitur ꝙ in rebus mutabilibus triplex eſt diſpoſitio. vna eſt qua tranſeunt de non eſſe ad eſſe per generationem. q̄tum ad hoc dicit. omnium generatio reꝝ. Aut res permanent in exiſtentia per aliquod tp̄s poſtq̄ generate ſunt. q̄tum ad illas dicit. Cunctoſq; mutabilium naturarum progreſſus. Aut res procedunt de eē ad non eſſe per corruptionem. quantum ad illas dicit. Et quicquid aliquo mouet̄ modo. Notandum ꝙ quidam dicunt fatum eſſe quandā diſpoſitionem derelictam in rebus inferiorib⁹ ex actione corpoꝝ celeſtiū ſm̄ quā inferiora neceſſitant̄ ⁊ conſtringunt̄ ad immobiles effectus. ⁊ ſic beatus Grego. in omelia epiphanie improbat fatum dicens. Abſit a fideliū cordibus vt fatū aliquid eſſe dicamus ſupple neceſſitās inferiora: quia omnia venirent ex neceſſitate. Alio modo accipitur fatum pro diſpoſitione rerum

ſecundum quam res dependent ex diuina voluntate ⁊ poteſtate: ⁊ ſic fatum cōcedi tur aliquid eſſe. Eſt ergo prouidentia diuina ordinatio ſiue diſpoſitio exiſtens in mente diuina qua cuncta inferiora ſunt prouiſa ſecundum ſtatum ſue nature. Fatum auteꝫ eſt diſpoſitio diuina exiſtens in rebus mobilibus qua ſingula ſuis annectuntur ordinibus vt magis patebit.

Que diuerſa eſſe facile liquebit ſiq̇s vtriuſq; vim mente conſpexerit. Nam prouidentia eſt ipſa illa diuina ratio in ſummo omnium principe conſtituta que cuncta diſponit. Fatū v̇o inherens rebus mobilibus diſpoſitio per quam prouidentia ſuis queq; nectit ordinibus. prouidentia namq; cuncta pariter quamuis diuerſa quamuis infinita cōplectitur. Fatuꝫ vero ſingula digerit in motu locis formis ac tp̄ibus diſtributa: vt hec temporalis ordīs explicatio in diuine mentis adunata proſpectu

Que diuerſa eſſe facile liquebit. Hic ponit differentiam inter prouidētiam ⁊ fatum aſſignando diffinitiones vtriuſq;. Secundo oſtendit ꝙ vnum eorum dependet ex altero ibi. Que licet diuerſa. Primo dicit. Que duo ſcilicet fatum ⁊ prouidentiam diuinam liquebit id eſt patebit eſſe diuerſa: ſi quis mēte conſpexerit id eſt cōſiderauerit: vtriuſq; vim id eſt naturaꝫ ⁊ eſſentiam. ⁊ diffiniens prouidentiam di. Prouidentia eſt ipſa diuina ratio q̄ eſt in ſummo principe omnium rerum conſtituta: que ſcilicet ratio cuncta diſponit. Tunc diffiniens fatuꝫ dicit. Fatum eſt diſpoſitō inherens rebus mobilibus id eſt temporalibus per quam diſpoſitionem prouidentia nectit queq; ſuis ordinibus. Tunc declarat iſtas diffinitiones ex proprietatibus vtriuſq;: intendens ꝙ prouidentia complectitur omnia ſimul: ſed manifeſtum eſt ꝙ omnia nuſq̄ ſunt ſimul: niſi in mente diuina: ergo oportet ꝙ prouidentia ſit ratio exiſtens in mente diuina. ad fatum vero ſpectat vt ea que fato ſubduntur diſtribuantur per loca ⁊ tempora: ita ꝙ ordo fatalis quandam ſucceſſionem temporalem importat. talis autē ſucceſſio non eſt niſi in ipſis rebus mobilibus: quare oportet ꝙ fatum ſit in rebus mobilibus. Unde dicit in littera. prouidentia namq; cuncta complectitur pariter quamuis diuerſa ⁊ infinita. fatuꝫ vero digerit id eſt diuidit ſingula diſtributa in motu locis formis ac pro ⁊ temporibus: ita ſcilicet vt hec temporalis explicatio que ad fatum ꝑtinet adunata in proſpectu diuine mentis ſit prouidentia. Eadem vero adunatio digeſta id eſt diuiſa ⁊ explicata temporibus que ſucceſſionem important vocetur fatuꝫ.

Notandum ꝙ quia prius dixit ꝙ diffinitio rerum faciendarum vt eſt in intellectu diuino dicitur prouidentia: vt autem refertur ad res mobiles dicitur fatum. Poſſet alicui videri ꝙ fatum ⁊ prouidentia ſignificant eandem rem ſub diuerſis rationibus: ideo philoſophia hoc excludens oſtendit ea realiter diſtingui ponens diffinitionem vtriuſq;.

Notandum ꝙ cognitio dei habet ſe ad res ſicut cognitio artificis ad artificia. ſicut ergo omnia artificiata ſubduntur ordini ⁊ rationi artis: ſic neceſſe eſt omnes res ſubdi rationi ⁊ ordini diuine prouidentie: propter quod oſtendit ꝙ prouidentia eſt diuina ratio que cuncta diſponit. Notandum ꝙ diſpoſitio que ponitur

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

in diffinitione fati accipitur pro ordine. ⁊ dicitur ille ordo inherens rebus mobilib⁹ ad differentiam ordinis qui eſt in ipſa ratione diuina quem iam vocamus prouidentiam ſecundum quem ordinem prouidentia diuina annectit queqꝫ ſuis ordinibus: ſcilicet vt illa eueniant illo tempore: ⁊ alia illo tempore. hec prius: illa poſterius. Que licet di uerſa ſint. Hic oſtendit ꝙ licet fatum ⁊ prouidentia differant: tamen vnum depēdet ex altero dicens. Que licet ſint diuerſa: tamen alteruꝫ dependet ab altero: ſcilicꝫ fatum dependet ex proui dentia. nam ordo fatalis procedit ex ſimplicitate ꝓ uidentie: ſicut declarat in ſimili dicens. Sicut enim artifex puta edificator for mam faciende rei ſicut do mus mente percipiens id eſt proſpiciens: mouet id eſt producit effectum ope ris: ⁊ quod ſimpliciter et preſentarie ꝓſpexerat mē te: ſcilicet formam domus cum ſuis partibus: ſimul ducit per temporales ordi nes ſupple ad effectum. primo fundamentū: po ſtea parietes: vltio tectū. Ita deus prouidentia ſua ſingulariter id eſt ſimplici ter ⁊ ſtabilit̄ diſponit om nia facienda: ſed fato id eſt per fatum ea que diſponit temporaliter amminiſtrat.

prouidentia ſit. Eadem vero adunatio di geſta atqꝫ explicata temporibus fatum vo cetur. Que licet diuerſa ſint: alterum ta men pendet ex altero. Ordo namqꝫ fata lis ex prouidentie ſimplicitate procedit. Sicut enim artifex faciende rei formam mente percipiens mouet operis effectum ⁊ quod ſimpliciter preſentarieqꝫ proſpexe rat per temporales ordines ducit: ita deus prouidentia quidem ſingulariter ſtabili terqꝫ facienda diſponit: fato vero hec ipſa que diſponit multipliciter ac temporali ter amminiſtrat. Siue igitur famulanti bus quibuſdam prouidentie diuinis ſpiri tibus fatum exerceatur: ſeu anima: ſeu to

Notandum ꝙ prouidentia diuina habet eſſe in prima cauſa: fatum vero ī rebus cau ſatis. Item prouidentia diuina habet motum vnicum: quia eſt in vno ſimplici ſcili cet in mente diuina. fatum autem habet motum pluralitatis: quia in pluribus cauſa tis habet eſſe. Item fatum dependet a prouidentia diuina ſicut effectus a ſua cauſa: ſed non econuerſo. Sicut enim forma rei artificialis dependet a forma preexiſten te in mente artificis ⁊ non econuerſo: ſic fatum dependet a prouidentia diuina: non au tem ecōuerſo. Siue igitur famulantibus. Hic ponit diuerſas opiniones circa fatum ⁊ dicit. Siue fatum exerceatur quibuſdam diuinis ſpiritibus famulantibus diuine ꝓ uidentie: ſiue exerceatur anima: ſiue tota natura inſeruiēte: ſiue exerceatur motibus ce leſtibus ſyderum id eſt corporum celeſtium: ſiue angelica virtute: ſiue demonum ſoler tia: ſiue aliquibus hominum vel omnibus hoc eſt incertum: tamen iſtud eſt certe manife ſtum prouidentiam diuinam eſſe immobilem ⁊ ſimplicem formam rerum gerendarum id eſt fiendarum: ſed fatum eſſe mobilem nexum id eſt diſpoſitionem ⁊ ordinem tempo ralem eorum que diuina ſimplicitas diſponit eſſe gerenda id eſt producenda.

Notandum ꝙ fatum eſt temporalis diſpoſitio rerum inquātum ea que prouiſa ſunt a deo producuntur ad effectum mediantibus cauſis ſecundis amminiſtrātibus: de q̄ bus cauſis diuerſe fuerunt opiniones: quas Boe. tangit in littera: ſed nullam earum

affirmat. Nam quidam antiquorum dicebant fatum exerceri mediantibus diuinis ſpi ritibus deo famulantibus. Alij dicebant ipſum exerceri ab anima mundana: ſicut pla tonici quod alij exponunt de anima humana: quia per ipſam tanꝙ per cauſam ſecun dam exercentur actus liberi arbitrij qui ſub prouidentia diuina cadunt. Alij dixerunt fatum exerceri tota natura inſeruiente intelligentes per totam naturam complexioneꝫ omnium elementorū. Alij dicunt fatum exerceri mo tibus corporum celeſtium ſicut aſtrologi. Alij per va riam ſolertiam demonuꝫ. ⁊ dicuntur demones ī pro poſito ſpiritus habitātes circa humectam partem aeris ſecundum doctrinā quorundam platonicoruꝫ qui dicuntur cacodemo nes id eſt malum ſcientes Alij dicunt fatum exerceri angelica virtute. Ubi no tandum ꝙ in prima opi nione fatum dicitur exer ceri mediantibus ſpiriti bus deo famulātibus: qđ eſt intelligendum de ſpiri tibus omnia diſponenti bus: ſed immobiliter per manentibus. Quod autē dicitur in quinta opinio ne fatum exerceri virtute angelica: intelligendum eſt de angelis ſiue ſpiritibus applicantibus ſe diuerſis locis miſſis in miniſterium. An gelus enim nuncius interpretatur: ⁊ eſt nomen officij non nature ſecundum beatum Gregorium.

ta inſeruiente natura: ſeu celeſtibus ſyde rum motibus: ſeu angelica virtute: ſeu de monum varia ſolertia: ſeu aliquibus ho rum: ſeu omnibus fatalis ſeries texitur: il lud certe manifeſtum eſt immobilem ſim plicemqꝫ gerendarum formam rerum eſſe prouidentiam. fatum vero eorum que di uina ſimplicitas gerēda eſſe diſpoſuit mo bilem nexum atqꝫ ordinem temporalem. Quo fit vt omnia que fato ſubſunt pro uidentie quoqꝫ ſubiecta ſint: cui etiam ip ſum ſubiacet fatum: Quedam vero que ſub prouidentia locata ſunt fati ſeriem ſu perent. Ea vero ſunt que prime propin qua diuinitati ſtabiliter fixa fatalis ordi nē mobilitatis excedunt.

Quo fit vt omnia. Hic infert quandam concluſionem circa fatum et prouidentiam. Secundo declarat eam in exemplo. ibi. Nam vt orbium. Primo dicit. ex quo dictum eſt fatum dependere a prouidentia diuina: quo fit id eſt ex quo ſequitur vt omnia que ſubſunt id eſt ſubiacent fato: etiam prouidentie ſunt ſubiecta: cui etiam prouidentie ipſum fatum ſubiacet: ſed non econuerſo: quia quedam que locata ſunt ſub prouidentia ſuperent ſeriem fati ſcilicet ea que immediate per deum amminiſtran tur: ſicut creatio rerum ⁊ glorificatio creaturarum rationalium. ea vero que ſunt pro pinqua prime diuinitati ſtabiliter fixa id eſt immobilia: hec excedunt ordinem fatalis mobilitatis id eſt mutabilitatis.

Notandum ꝙ quia fatum dependet a prouidentia ſicut effectus a ſua cauſa: neceſſe eſt illa que dependent a fato: etiam a prouidentia dependere. non autem econuerſo: qꝛ effectus non adequatur ſue cauſe. Prouidentia autem ad diuinum intellectuꝫ ſpectat: fatum vero ad ea que in creaturis geruntur.

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

Nam vt orbium. Hic declarat illam concluſionem per exemplum dicens quomodo quedam ſubiacent fato magis: quedam minus: ⁊ quedam totaliter excedunt fatum. Secundo ex dictis concludit habitudinem fati ad prouidentiam per quedam ſimilia ibi. Igitur vti eſt. dicit primo, nā ſicut orbiū id eſt circulorum: vertentium id eſt mouētium: ſeſe circa eundem cardinem id eſt axem: ille q̄ eſt intimus. i. vicinior ſiue proximior axi: accedit ad ſimplicitatē medietatis id eſt axis vel cētri: quia tardiori motu mouetur: ⁊ ideo magis accedit ad immobilitateꝫ axis: ⁊ iſte circulus reſpectu exterioris habet ſe ad modum centri circa quod exterior ꝟſatur. vnde ſubdit quod eſt veluti quidaꝫ cardo id eſt centrum ceterorumqꝫ orbium extra locatorum circa quem verſentur. Sicut mediolus i rota adheret axi ⁊ eſt ſicut cardo quidam circa queꝫ voluuntur canti ⁊ radij. Extimus vero id eſt vltimus orbis exterior rotatus id eſt motus maiore ambitu: tanto explicatur amplioribus ſpacijs: quāto diſcedit a media indiuiduitate puncti id eſt centri. Siquid vero illi medio ſe connectat: illud cogitur id eſt compellitur: in ſimplicitateꝫ id eſt immobilitatem axis: ⁊ ceſſat diffundi ⁊ diffluere per magnum ſpacium. Similiter ratione illud quod longius a prima mēte diſcedit ſicut creature corruptibiles maioribus nexibus fati implicatur: ⁊ tāto magis aliquid eſt liberum a fato: quanto vicinius petit id eſt accedit illum cardinē rerum ſcilicet deum. quod ſi firmitati ſuperne mentis heſerit ſupergreditur neceſſitatem fati.

Nam vt orbium circa eundem cardinem ſeſe vertentium qui eſt intimus ad ſimplicitatem medietatis accedit. Ceterorumqꝫ extra locatorum veluti cardo quidam circa queꝫ verſentur exiſtit. extimus vero maiore ambitu rotatus quanto a puncti media indiuiduitate diſcedit: tanto amplioribus ſpacijs explicatur. Siquid vero illi ſe medio connectat ⁊ ſociet ⁊ in ſimplicitatē cogitur diffundiqꝫ ac diffluere ceſſat. Simili ratione quod longius a prima mente diſcedit: maioribus fati nexibus implicatur: ac tanto aliquid fato liberum eſt: quāto illum rerum cardinem vicinius petit: Quod ſi ſuperne mentis heſerit firmitati motu carens: fati quoqꝫ ſupergreditur neceſſitatem. Igitur vti eſt ad intellectum ratiocinatio ad id quod eſt id

Notandum quantomagis entia ſunt propinqua primo cauſato minus ſunt mutabilia: ⁊ quanto remotiora tantomagis mutabilia. quod declarat philoſophia exemplo diuerſorum circulorum ab eodem centro ductorum: in quibus circulus remotior a centro eſt maior ⁊ velocius mouetur: quia maius ſpacium pertranſit in equali tempore. Qui autem eſt vicinior centro minor eſt ⁊ tardius mouetur minus ſpacium pertrāſeundo. circuli vero medij medio modo ſe habent: ⁊ eſt optima comparatio centri circuli ad creatorem. ſicut enim centrum eſt indiuiſibile ⁊ ab ipſo poſſent plures circuli procedere: ita creator vnus ⁊ indiuiſibilis exiſtens infinita creat ⁊ gubernat.

Igitur vti eſt. Hic philoſophia concludit habitudinem fati ad prouidentiam diuinam per quedam ſimilia. ⁊ dicit. ſeries fati ita eſt id eſt ita ſe habet ſtabileꝫ ſimplicitatē diuine prouidentie: vti pro ſicut ratiocinatio ſe habet ad intellectum. Ubi ſciendum ꝙ illud quod intellectus ſimplici veritate intelligit. ratiocinatio per modum diſcurſus ⁊ ſucceſiue apprehendit, etiam fatum ſe habet ad prouidentiam ſicut illud quod gignitur habet ſe ad illud quod eſt. Ubi ſciendū ꝙ illud qđ gignitur eſt in quadaꝫ fluxibilitate ⁊ motu: quod vero actu eſt genitum eſt in quadam permanentia. etiam habet ſe fatum ad prouidentiam: ſicut tempus ad eternitatem. Ubi ſciendum ꝙ in tempore eſt ſucceſſio partium temporis preſentis preteriti ⁊ futuri Eternitas autem eſt ſine ſucceſſione tota ſimul exiſtens. Item fatum habet ſe ad prouidentiam ſicut circulus ad medium punctum. Ubi ſciendum ꝙ circulus diſtēditur ⁊ per partes diuiditur mobilis exiſtens. punctum autem eſt immobile et indiuiſibile: quia ex primo euclidis. Punctum eſt cuius pars non eſt. Ea ſeries celuꝫ ac ſydera. Hic philoſophia oſtendit que ſint illa que fato diſponuntur. Secundo concludit ꝙ illa que intellectui cōfuſa videntur in diuina gubernatione ſunt rationabiliter ordinata. ibi. Quo fit Primo dicit. eas ſeries fati de qua dictum eſt mouet celum ac pro et ſydera: temperat elementa in ſe inuicem; ne totaliter ſe corrumpāt: ⁊ tranſformat ipſa alterna commutatione: ita ꝙ ex aqua fiat aer ⁊ econuerſo: ⁊ eadem ſeries fati renouat omnia naſcentia ⁊ occidentia id eſt mouentia per ſimiles progreſſus fetuum quo ad animalia: ⁊ ſeminum quo ad vegetabilia: et fatum etiam conſtringit indiſſolubili connexione cauſaruꝫ actus id eſt operationes ⁊ fortunas hominum: que omnes res cum proficiſcantur id ē procedant ab exordijs diuine prouidentie neceſſe eſt ipſas eſſe immutabiles. Ita eniꝫ res optime reguntur id eſt gubernantur: ſi ſimplicitas manens in diuina mente ꝓmat id eſt explicet: indeclinabileꝫ id eſt immutabilem ordinem cauſarum. Hic autem ordo diuine prouidentie coherceat propria incommutabilitate res mutabiles: ⁊ alioquin temere id eſt caſualiter fluituras.

quod gignitur ad eternitatem tempus ad punctum medium circulus: ita eſt fati ſeries mobilis ad prouidentie ſtabilem ſimplicitatem. Ea ſeries celum ac ſydera mouet elementa in ſe inuicem temperat: et alterna cōmutatione tranſformat. Eadem naſcentia occidentiaqꝫ omnia per ſimiles fetuum ſeminumqꝫ renouat progreſſus. Hec actus etiam fortunaſqꝫ hominum indiſſolubili cauſarum connexione conſtringit. que cum ab immobilibus prouidentie proficiſcātur exordijs: ipſas quoqꝫ īmutabiles neceſſe eſt eſſe. Ita enim res optime regūtur: ſi manēs ī diuina mēte ſimplicitas īdeclinabileꝫ cauſarum ordinem promat. Hic vero ordo res mutabiles et alioquin

Notandum ꝙ fatum conſideratur dupliciter. Uno modo vt eſt in cauſis ſecundis quarum ordo ⁊ diſpoſitio dicitur fatum: ⁊ ſic fatum eſt mobile: ⁊ res fato ſubiacentes ſunt mobiles. Alio modo conſideratur fatum ſecundum ꝙ dependet a prouiden-

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

cia diuina que omnino immobilis eſt: ⁊ ſic fatum ſortitur imobilitatem: ⁊ ſic etiam res fatales: vt ſic ſecundum ſubſtantiam ſunt immobiles. Notandū ꝙ ſi aliquid poſſit declinare ab ordine prouidentie: tunc prouidentia diuina deficeret a ſuo effectu: ⁊ hoc redundaret in impotentiam regentis. Et ſi dicis ſi omnia ſubiacent prouidentie diuine: ergo omnia eueniunt ex neceſſitate. Dicendum ꝙ non: quia deus prouidet res ſicut ſunt future: quedam prouidet neceſſario euenire: ⁊ quedam contingenter: ⁊ de hoc videbitur magis in quinto huius.

Quo fit. Hic philoſophia oſtēdit ꝙ ea que apparēt in rebus confuſa in diuina gubernatione ſunt ordinata dicēs. Quo fit id eſt ex hoc ꝙ diuina prouidentia ineuitabilem ordinem rebus conſtituit: ſequitur vt ⁊ ſi vobis valētibus conſiderare hunc ordinez rerum videantur nobis omnia confuſa ⁊ perturbata: nihilominus tamē modus ſuus id eſt ordo proprius diuine prouidentie diſponit cuncta dirigens ea ad bonum. nihil enīz eſt quod cauſa mali: nec etiā ab ipſis improbis quos bonum querentes prauꝰ error euertit vt prius demonſtratū eſt: nedūz id eſt multominus ordo fatalis proficiſcens de cardine ſummi boni id eſt ab ipſo deo: deflectat a ſuo exordio id eſt a deo qui eſt finis ⁊ principium omnium.

tenere fluituras propria incommutabilitate cohereat. Quo fit vt tametſi vobis hunc ordinem minime conſiderare valentibus confuſa omnia perturbataqꝫ videātur: nihilominus tamē ſuus modus ad bonum dirigens cuncta diſponit. Nihil eſt enim quod mali cauſa nec ab ipſis quidez improbis fiat quos vt vberrime demōſtratuz eſt bonū querentes prauus error euertit: nedū ordo de ſummi boni cardine proficiſcens a ſuo quemꝗ̄ deflectat exordio. Que vero īquies poteſt vlla iniquior eſſe confuſio: ꝗ̄ vt bonis tum aduerſa tum proſpera: malis etiam tum optata tum odioſa contingant. Num igitur ea mentis integritate homīes degunt: vt quos probos improboſue cenſuerint: eos quoqꝫ vti exiſtimāt eſſe neceſſe ſit. Atqui in hoc hominū iudicia depugnant: vt quos alij premio

Notandum ꝙ dicit malos nihil facere cauſa mali: cuius oppoſitum patet. multi enim mali ſeipſos interimunt. dicendum ꝙ nullus operatur reſpiciens ad maluz: quia omnia bonum appetunt. Si autem quis malum operatur: hoc contingit ſub fantaſia boni. Nam aliquis in magna anxietate exiſtens eſtimat eſſe bonum fugere anxietatem: ⁊ nihil aliud ipſe conſiderans ſequitur hanc eſtimationem ſeipſuz interficiens: ⁊ talis priuans ſe bono ducitur fantaſia boni: quia pro tunc putat bonum eſſe effugere anxietatem priuatione vite.

Que vero inquies poteſt vlla iniquior eſſe cōfuſio. Hic philoſophia ſoluit queſtionē quare bona malis ⁊ mala bonis cōtingant. Et primo hoc oſtēdit in generali. ſecūdo magis in ſpāli ibi. Sed ſit aliq̄s. Primo aſſignat cām predicti accidētis ex defectuoſo iudicio hominū. ſecūdo ex contrario iudicio dei ⁊ hominū ibi. Nam vt pauca. Primo facit quod

dictum eſt. Secundo declarat per ſe ſimile. ibi. Non enim diſſimile. Primo dicit O. B. tu inquies que poteſt eſſe vlla iniquior confuſio ꝗ̄ vt bonis aliquando proſpera aliquando aduerſa eueniant: cum ſemper bonis deberent proſpera euenire ⁊ malis per contrarium: aliquando contingat optata: aliquando odioſa: cum ſemper malis deberent odioſa euenire. dicit philoſophia. Num pro nunquid homines degunt id eſt viuunt ea integritate id eſt integro iudicio mentis: vt neceſſe ſit eos eſſe probos vel improbos: quos ipſe cenſuerint id eſt iudicant eſſe tales. Atqui pro certo in hoc depugnant id eſt contrariantur iudicia hominum: vt quos alij premio: alij arbitrātur dignos ſupplicio. ſed concedamus vt aliq̄s poſſit diſcernere bonos vel pro vel malos. Num pro nunquid ipe poterit intueri: illam intimam temperiem. i. interiorem conditionem ⁊ qualitatē animorū veluti ſolet dici in corporibus. q. d. Ego loquor de animis ſecunduz ꝙ homines conſueuerūt loqui de corporibus. Notanduz ꝙ propter defectuoſum iudicium hominum contingit ꝙ iudicant eos eſſe bonos qui mali ſunt ⁊ econuerſo. ſi ergo iudicant malos eſſe bonos ⁊ ſi illis eueniāt mala: putāt bonis euenire mala: ⁊ ſi bonis quos iudicant malos eueniant bona: putant malis euenire bōa. Et iō etiam ſepe putant bonos deprimi cum mali deprimuntur iudicantes malos eſſe bonos: ⁊ putant malos extolli cum boni extolluntur: quia iudicant bonos eſſe malos.

alij ſupplicio dignos arbitrantur. Sed concedamus vt aliquis poſſit bonos maloſue diſcernere. Num igitur poterit intueri illā intimam temperiez velut in corporibus dici ſolet animorum. Non enim diſſimile eſt miraculuz neſcienti cur ſanis corporibus his quidem dulcia: illis vero amara conueniant. Cur egri etiam quidam leuibus: quidam vero acribus adiuuantur. Ad hoc medicus qui ſanitatis ipſius atqꝫ egritudinis modum temperamentūqꝫ dinoſcit minime miratur. Quid vero animorum aliud ſalus videtur eſſe ꝗ̄ probitas. Quid egritudo ꝗ̄ vicia. quis enim alius vel ſeruator bonorum vel malorum depulſor ꝗ̄ rector ac medicator mē

Non enim diſſimile eſt miraculum. Hic philoſophia declarat ſe per ſimile dicens. Iſtud miraculum non eſt diſſimile: imo eſt valde ſimile ad propoſitum neſcienti alicui cur ſanis corporibus his conueniant dulcia: his amara: etiam neſcienti alicui cur quidam egri adiuuantur leuibus quidam acerbis: licet hoc videatur mirum neſcienti. tamen medicus de hoc minime miratur: qui dignoſcit modum ⁊ temperamentum ſanitatis ipſius egri ⁊ cauſam egritudinis. ſicut ſimiliter licet homo ignoret quid conueniat bonis ⁊ malis: tamen deus qui eſt ſcrutator cordium iſta cognoſcit videns ꝙ bonis aliquando cōueniunt aduerſa: malis quādoqꝫ proſpera: ideo ſic eis diſtribuit. ⁊ hoc ē qd̄ ſubdit applicando ſimilitudinem ad animum dicens. Quid enim aliud videtur id eſt apparet eſſe ſalus animorum ꝗ̄ probitas. Quid aliud eſt egritudo animoruz ꝗ̄ vicia. Et quis alius ſcrutator eſt bonorum ⁊ depulſor malorum: ꝗ̄ deus rector ⁊ medicator mentium. Qui cum reſpicit ex alta ſpecula prouidentie: ipſe cognoſcit quid vnicuiqꝫ cō

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ueniat:⁊ qꝺ iam non conuenire hoc accomodat: hinc id eſt ex hoc quod dictum eſt fit inſigne miraculum oꝛdinis: fatalis id eſt fit illud quod admirantur homines in oꝛdine fatali: cum ſciente id eſt a deo: illud geritur id eſt fit quod ignoꝛātes: ſtupeant id eſt admirantur. Notandum ꝙ eſt bona comparatio ſanitatis ⁊ egritudinis coꝛpoꝛalis ad medicum: ⁊ pꝛobitatis ⁊ vicij animoꝛum ad deum. ſicut enim medicus cognoſcēs cauſas ſanitatis ⁊ egritudinis ſcit quid conueniat ſano ⁊ egro alijs ignoꝛantibus ⁊ mirantibus: Sic deus cognoſcens qualitatem animoꝛū ſcit quid bonis conueniat ⁊ quid malis: ⁊ vnicuiqꝫ ſibi cōueniens tribuit quandoqꝫ malis pſpera: bonis aduerſa de quo ſtupēt ignoꝛātes.

Notandum ꝙ ſpecula dicitur locus altus aptus ad circumſpiciendū. ⁊ quia deus per pꝛouidētiā omnia circumſpicit: ideo ſimilitudinarie ipſa pꝛouidentia dicitur ſpecula.

Notādum ꝙ quia homines ignoꝛant qui ſunt boni vel mali: ignoꝛāt etiam quid vnicuiqꝫ conueniat: ideo aliqua creduntur conuenire bonis que ſecundum iudicium dei eis non conueniunt: ⁊ ideo homines mirantur quare deus eis non attribuat que videntur eis attribuenda. Ideo dicit philoſophia ex dictis contingit hoc miraculum ꝙ ignoꝛantes ſtupent que fiunt a deo ſciente.

tium deus. Qui cum ex alta pꝛouidentie ſpecula reſpicit qꝺ vnicuiqꝫ conueniat agnoſci: ⁊ quod cōuenire nouit accomodat: hinc iam fit illud fatalis oꝛdinis inſigne miraculum: cum a ſciente geritur quod ſtupeant ignoꝛantes. Nam vt pauca que valet ratio humana de diuina pꝛofunditate accipere perſtringam: de hoc quem tu iuſtiſſimum ⁊ equi ſeruantiſſimū putas: omnia ſcienti pꝛouidentie diuerſum videtur ⁊ victricem quidem cauſam dijs. Victā vero Cathōi placuiſſe familiaris noſter Lucanus ammonuit. Hic igitur quicquid citra ſpem videas geri rebus quidēꝫ rectus oꝛdo eſt: opinioni vero tue peruerſa con-

Nam vt pauca. Hic philoſophia oſtendit ꝙ bonis mala ⁊ malis bona contingūt ex contrario iudicio dei ⁊ hominum dicens. Vt ego pauca perſtringam que humana ratio valet accipe de diuina pꝛofunditate illud ſupple declarabo. O Boeti de hoc ſupple homine quem tu putas eſſe iuſtiſſimum ⁊ ſeruantiſſimum equi id eſt equitatis diuerſum: videtur id eſt aliter videtur pꝛouidentie ſcienti omnia id eſt deo: quod confirmat auctoꝛitate Lucani: qui deſcribens bellum inter Pompeiū ⁊ Iuliū Ceſarēꝫ cōquereretur ab eo: cuius cauſa eſſet iuſtioꝛ dixit. victrix cauſa dijs placuit: ſed victa Cathoni. vnde dicit victricem cauſam ſcilicet Iulij ceſaris placuiſſe dijs: victaꝫ vero cauſam ſcilicet Pompeij placuiſſe Cathoni ammonuit Lucanus noſter familiaris. ex quo concludit ea que contra ſpem hominum veniunt eſſe confuſionem in opinione hominum: non tamen in re dicens. Quicquid igitur videas: geri id eſt fieri vel euenire contra ſpem hominis cauſam ignoꝛantis: id in rebus eſt rectus oꝛdo ſe opinioni tue eſt peruerſa confuſio.

Notandum ꝙ Catho vticenſis pꝛopter ſuam ſapientiam ⁊ virtutēꝫ maxime fuerat auctoꝛitatis in populo. Cum autem Iulius pugnaret contra Pompeium Catho iudicauit Pompeium eſſe iuſtum attribuens ſibi cauſam victricem. Alij autem iudicabāt Iulium eſſe iuſtum attribuentes ſibi cauſam victricem. ex quo patet ꝙ de eodem contrario modo iudicabant dij ⁊ homines ſapientes qui Cathonem ſequebantur.

fuſio. Sed ſit aliquis ita bene moꝛatus: vt de eo diuinum iudicium pariter humanūqꝫ conſentiat: ſed eſt animi viribus infirmus: cui ſiquid eueniat aduerſi: deſinet colere foꝛſitan innocentiam per quaꝫ non potuit retinere foꝛtunam. Parcit itaqꝫ ſapiens diſpenſatio ei quem deterioꝛēꝫ facere poſſit aduerſitas: ne cui non conuenit laboꝛare patiatur.

Eſt alius cunctis virtutibus abſolutus ſanctuſqꝫ ac deo pꝛoximus. Hunc contingi quibuſlibet aduerſis nephas pꝛoui-

Sed ſit aliqs. Hic philoſophia aſſignat cauſas ſpeciales quare bōis ⁊ malis indifferenter eueniunt nunc pꝛoſpera nūc aduerſa. Secundo excuſat ſe de amplioꝛi ptractatione huiuſmodi cauſarum. ſecunda ibi. Neqꝫ eniꝫ pbas. pꝛimo declarat intentum ſuum de bonis. ſecundo de malis. ibi. Nam id quoqꝫ Pꝛimo aſſignat cauſam quare aliquibus bonis nō eueniunt mala. Secundo quare aliquando contingunt eis mala. ibi. Alijs mixta. Pꝛimo oſtēdit quare bonis non contingant mala. ſecundo quare contingant eis quandoqꝫ bona. ibi. Fit autem. Pꝛimo aſſignat duas cauſas quare bonis nō eueniant mala. Secūda. ibi. Eſt alius. Pꝛima cauſa eſt infirmitas animi alicuius boni cui ſi adueniret aduerſitas ipſe deterioꝛaretur. vnde dicit in littera. Sed ſit id eſt ponamus ꝙ aliquis ſit ita bene moꝛatus id eſt moꝛigeratus ꝙ diuinum ⁊ humanum iudicium conſentiant de eo: foꝛſan ipſe eſt infirmus viribus animi non potens reſiſtere aduerſitatibus. Cui ſi eueniat quid id eſt aliquid aduerſi: foꝛſitan deſinet colere innocentiam id ē exercere virtutem: per quam non potuit id eſt nequi̅uit retinere foꝛtunam: quia imputabit ſue innocentie ꝙ pꝛoſperitas ſua receſſit: quemadmodum legitur de Iob cui vxoꝛ ſua impꝛopabat dicens. Adhuc permanens in ſimplicitate tua benedic deo ⁊ moꝛere. parcit itaqꝫ illi ſapiens diſpenſatio id eſt pꝛouidentia dei: queꝫ aduerſitas poſſit facere deterioꝛem: nec patiatur eum laboꝛare aduerſitate cui non conuenit.

Notandum ꝙ quidam boni ſunt ita imbeciles animi ꝙ ex modica temptatione aduerſitatis mutarētur: quod vidēs deus parcit ipſis: ne eos aduerſitate deijciat. Vnde apoſtolus. Fidelis deus qui non patitur vos temptari vltra id quod poteſtis.

Eſt alius cunctis virtutibus abſolutus. Hic aſſignat aliam cauſam quare quibuſdam bonis non adueniant mala dicens. Eſt alius homo abſolutus id eſt perfectus cunctis virtutibus ⁊ ſanctus ⁊ pꝛoximus deo: hunc hominem contingi id eſt tangi quibuſlibet aduerſis pꝛouidentia ſupple diuina: iudicat nephas a deo id eſt intantū: vt nec ſignat ipſum agitari moꝛbis coꝛpoꝛis. quod confirmat auctoꝛitate cuiuſdaꝫ philoſophi dicens. Nam vt ait quidam phus excellentioꝛ me: cuius auctoꝛitatem ponit in

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

greco que tantū ſonat in latino. Corpora ſua viri ſancti id eſt ſacri edificauerunt virtutes ſupple preſeruando ipſa ab aduerſis. Autem pro ſed verus vir ſacerdotalis non laborat ſupple in proſperis. Nota ꝙ ſecunda cauſa quare aliquibus non aduenit aduerſa eſt excellens ſanctitas ipſorum. ſicut enim deus excellenter malos non tantum punit in futuro: ſed ēt in preſenti ab aduerſitate cuſtodit. Notandū quare

dentia iudicat: adeo vt nec corporeis quidem morbis agitari ſinat. Nam vt quidā me quoq̧ excellentior ait,

Vir autem ſacerdotalis verus non laborat. ſancti viri corpora autem ſua edificauerunt virtutes. Fit autem ſepe vti bonis ſumma reruꝫ gerenda deferatur: vt exuberans retūdatur improbitas. Alijs mixta quedam pro animorum qualitate diſtribuit. Quoſdam remordet: ne longa felicitate luxurient. Alios duris agitari: vt virtutes animi patientie vſu atqꝫ exercitatione confirment. Alij plus equo metuunt quod ferre poſſunt. Alij plus equo deſpiciunt qđ ferre nō poſſunt. Hos in experimentū ſui triſtibus ducit. Nōnulli venerēdū ſeculi nomē glorioſe precio mortis emerūt.

philoſophia dicat quidā excellētior me dicit: cū nullus ſit excellētior philoſophia. dicendum ꝙ littera ſic debet exponi. Naꝫ quidam philoſophus excellētior alijs philoſophis me id eſt per me philoſophiā dicit. Fit aūt ſepe. Hic oſtendit quare bonis ſepe ꝯtingant bona dicēs. Fit autem id eſt cōtingit ſepe; vt ſumma rerum gerēda id eſt pricipatus gerendi res; deferatur id eſt cōcedatur; bonis id eſt ꝓbis: non tantum propter vtilitatem bonorū hominū: ſed vt improbitas exuberans id eſt abundans malorum; retūdatur id eſt compeſcatur vel reprimatur. Tunc aſſignat cauſaꝫ quare bonis quādoqꝫ cōtingant mala dicēs. Alijs id eſt bonis deus diſtribuit quedā mixta id eſt nūc bona nunc mala pro qualitate animorum: quoſdā enim bonos deus remordet aduerſitatibus: ne luxurient id eſt ſuperbiant: longa felicitate id eſt proſperitate. Alios bonos patitur agitari id eſt vexari: duris id eſt aduerſitatib⁹: vt virtutes animi ipſorum confirment vſu ⁊ exercitatione patientie: vt patet in Job. Alij plus equo metuunt quod bene ferre poſſunt: ſicut Thomas formidauit ingreſſum in die dicens. Domine mitte me quo vis preterꝙ ad indos. Alij plus equo deſpiciunt quod ferre nō poſſunt: quia quaſi preſumendo deſpiciunt temptationes quas tamen ferre non poſſunt: vt ſanctus petrus qui dixit. Et ſi oportuerit me mori tecum non te negabo: qui ad temptationem ⁊ accuſationem ancille chriſtum negauit. hos vtroqꝫ ducit id eſt temptat: triſtibus id eſt aduerſitatibus: in experimentum ſui id eſt in recognitionem ſui: vt ſciant quid poſſint ⁊ quid non poſſint: ⁊ nonnulli id eſt aliqui emerunt precio mortis venerandum nomen ſeculi ſicut martyres: quidaꝫ inexpugnabiles ſupplicijs pertulerūt ceteris exemplum virtutem eſſe inuictam a malis; que omnia ꝙ recte ⁊ diſpoſite fiant

ex eorum bono quibus accedere videntur nulla eſt dubitatio. Notandum ꝙ quidam plus timent ꝙ timere deberent aliquam aduerſitatem: de quibus dicitur in pſalmo. Trepidauerunt timore vbi non erat timor: talibus deus immittit aduerſitates quibus reſiſtunt: vt cognoſcant ſe gratia dei poſſe reſiſtere ei quod timebant. Alij autem preſumentes de proprijs viribus deſpiciunt temptationes quaſi potentes reſiſtere eis: illis deus temptationē immittit ⁊ permittit eos ſuccumbere: vt cognoſcāt ꝙ fragilis ſit humana natura ſine diuina gratia.

Quidam ſupplicijs inexpugnabiles exēplum ceteris pertulerunt inuictam malis eſſe virtutem. Que ꝙ recte atqꝫ diſpoſite ⁊ ex eorum bono quibus accedere videntur fiant: nulla dubitatio eſt. Nam illud ꝙ quod improbis nunc triſticia: nunc optata proueniunt ex eiſdem ducitur cauſis. Ac de triſtibus quidem nemo miratur ꝙ eos malo meritos omnes exiſtimant quorum quidem ſupplicia: tum ceteros ſceleribus deterrent: tum ipſos quibus inuehuntur emendant. Leta vero magnum bonis argumentuꝫ loquuntur: quid de huiuſmodi felicitate debeant iudicare: quam famulari ſepe improbis cernant. In qua re illđ

Nam illud quoq̧. Hic aſſignat cauſas quare malis quandoq̧ bona quandoq̧ mala ꝯtingāt. ⁊ primo oñdit quare malis ꝯtigāt mala. Secūdo q̄re bona ibi. Leta vero. ꝑmo dicit. Ex eiſdem cauſis ducitur id eſt probatur ꝙ improbis nunc proueniunt triſtia: nunc optata; ſed de triſtibus que malis eueniunt nemo miratur: q̄a omnes exiſtimant eos: ſciliçꝫ malos eſſe meritos .i. dignos malo: quorum malorū ſupplicia ceteros deterrent id eſt terrore retrahunt a ſceleribus: ⁊ ipſos ſcilicet malos emendant quibus inuehuntur ſupplicia. Notandum ꝙ philoſophia innuit tres cauſas quare malis eueniunt mala. Prima eſt: quia omnes homines eſtimant eos dignos malo. Secunda quia per ſupplicia malorum alij a malo retrahunt. Tertia cauſa eſt: quia mali ſupplicijs emendantur. Leta vero magnuꝫ bonis argumētum loquuntur. Hic aſſignat cauſas quare malis bona eueniant. Secundo ſoluit tacitam obiectionem ibi. Nam vt probis. primo dicit. Leta vero id eſt proſpera que malis eueniunt: loquuntur id eſt iudicant bonis magnum argumentum quid iudicare debeant de huiuſmodi felicitate quam ſepe cernant famulari improbis. habēt enim probi ex hoc certiſſimum argumentum ꝙ illa non eſt vera felicitas que malis aduenit: ſed falſa deceptio. Tunc aſſignat primam cauſam quare deus malis concedit bona ⁊ proſpera: qui quidem mali per proſpera preſeruantur a peioribus ſceleribus ne fiant fures vel raptores. ⁊ dicit. In qua re ꝙ malis eueniant proſpera: illud credo diſpenſari id eſt diſpenſatione ordinari: ꝙ forſitan natura alicuius mali eſt tam preceps ad malum ⁊ importuna: vt inopia rei familiaris id eſt paupertas poſſit eum exacerbare id eſt prouocare in ſcelera ſcilicet ad furtum vel ad rapinam: huius morbo diuina prouidentia medetur remedio collate pecunie. Tunc aſſignat ſecundam cauſam talem: ꝙ idō malis eueniunt proſpera vt proſperitate emendent vitam: quam timentes ne propter maliciam amittant proſperitatem. vnde dicit. Hic id eſt aliquis malus; ſpectās id eſt

r

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

conſiderans conſcientiam ſuam fedatam probris id eſt maculatam vicijs: ⁊ ipſe com-
parans ſecum fortunam id eſt proſperitatem ſuam: forſitan pertimeſcit ne cuius rei ſci-
licet proſperitatis iocundus eſt ei vſus illius fiat triſtis amiſſio: ⁊ dum metuit am-
mittere fortunã: mutabit mores ⁊ derelinquet nequitiam. Tũc ponit tertiã cauſã di.
alijs malis aduenit proſperitas vt incidãt maiorem miſeriam aduerſitatis: qui.. ſicut
dictum fuit ſecundo libro
proſa quarta. In omni ad-
uerſitate fortune infeliciſ-
ſimum genus infortunij eſt
fuiſſe felicẽ. vñ dicit in litte-
ra ꝙ felicitas idigne aucta
Alia littera habet acta id ẽ
inducta alios malos preci-
pitauit in meritam cladẽ
id eſt miſeriam: ⁊ addit ꝙ
quibuſdam malis permiſ-
ſum eſt id eſt conceſſum eſt
ius puniẽdi id eſt poteſtas
vt ſit bonis cauſa exercitij
in virtutibus ⁊ patientia:
⁊ malis ſit cauſa ſupplicij.
Nota ꝙ felicitas quoſ-
dam precipitat in cladem
aduerſitatis. vnde Sama-
rieñ. Promouet iuſtos for-
tuna volubilis: vt quos
Scãdere precipites fecit:
ad yma rotet. Nam grauio-
re ruit turris tumefacta rui-
na. Et grauius pulſat alta cypreſſus humum. Et notandũ ꝙ boni per aduerſitates in
virtutibus et patientia exercentur. vnde idẽ pauper Henricus. Aſpera ferre decet ma-
turãt aſpera mentẽ. Et bene natura plenius vna facit. Per nimios eſtus gelidas trã-
ſitur ad vndas. Sicq; per oppoſitum dulcia querit homo. Nam vt probis atq;
improbis. Hic ſoluit quandam obiectionem. ſecundo infert quandam concluſionem.
ibi. Ex quo ſepe. Primo dicit. Aliquis diceret dixiſti ꝙ malis eſt conceſſum ius puni-
endi vt ſint cauſa ſupplicij alijs malis. hoc non videtur verum: quia malus non punit
malum cum ſint ſimiles. hoc ſoluit philoſophia dicens. Sicut probis ⁊ improbis nul-
lum eſt fedus id eſt concordia: quia ſemper inuicem contrariantur: ita ipſi improbi ne-
queant inter ſe conuenire. Quid ni id eſt quare non eſſet ita: cum quiq; id ẽ quilibet ma-
li diſſentiant a ſemetipſis: vicijs diſcerpentibus id eſt: diſtrahentibus conſcientiam ip-
ſorum: ⁊ ſepe mali faciant que cum geſſerint id eſt fecerint: decernant id eſt iudicent: nõ
fuiſſe gerenda id eſt facienda.
Notandum ꝙ intantum aliquis eſt bonus inquantum ſeruat ordinem in vltimum
finem: qui finis eſt ſummum bonum: ⁊ quia illum finem in ordinem omnes boni ſer-
uant: ideo oẽs boni in eo quod boni ſunt inuicem concordant: mali autem quia hũc or-
dinem conſeruant ⁊ a ſemetipſis diſcordant mutuo ſibi concordare nõ poſſunt ⁊ cet.
Ex quo ſepe ſũma illa. Hic infert quãdã concluſionẽ di. Ex quo mali puniũt malos

etiam diſpenſari credo ꝙ forſitan alicu-
ius tam preceps atq; importuna natura
eſt: vt eum in ſcelera potius exacerbare
poſſit rei familiaris iopia. huius morbo ꝓ-
uidẽtia collate pecunie remedio medetur.
Hic fedatam probris conſcientiam ſpe-
ctans ⁊ ſecum fortunam ſuam comparãs
forſitan pertimeſcit: ne cuius ei iocundus
vſus eſt fiat triſtis amiſſio. Mutabit
igitur mores: ac dum fortunã metuit amit-
tere nequitiam derelinquet: alios in cla-
dem meritam precipitauit indigne acta fe-
licitas: quibuſdã permiſſum puniendi ius
vt exercitium bonis ⁊ malis eſſe cauſa ſup-
plicij. Nã vt probis atq; ĩprobis nullũ fe-

ex hoc illa ſumma prouidentia ſcilicet diuina protulit inſigne miraculũ ſcilicet vt ma-
li facerent malos bonos. quod declarat. Nam dum quidam mali videntur perpeti ini-
qua a peſſimis ſibi flagrantes id eſt ardentes: odio noxiorum id eſt damnorum ſuorũ
ſupple mali rediere id eſt redierunt: ad frugem virtutis id eſt ad vtilitatem: dum tales
ſtudent ſe eſſe diſſimiles illis malis quos oderant. ⁊ addit ꝙ ſola diuina vis talis eſt:
cui mala ſunt bona id eſt
cedunt in bonum ſicut cũ
malus facit malũ bonũ.
vnde ſubdit. Cũ deus vtẽ-
do competenter eis ſcilicet
malis elicit effectum ali-
cuius boni. Ordo eĩm fa-
talis cũcta complectitur:
vt quod diſceſſerit ab aſſi-
gnata ratione ordinis ſci-
licet mali: hoc tamen licet
relabatur in aliũ ordinẽ
ſcilicet boni ne in regno ꝓ-
uidẽtie dei liceat: quid id
eſt aliqd: temeritati id eſt
inordinationi. ⁊ ponit au-
ctoritatẽ in greco que tã-
tum ſonat. Fortiſſimus in
mundo deus cuncta per-
egit. Notandũ ꝙ bo-
num proueniens ex mali-
cia improborũ non eſt im-
putandũ ipis improbis:
ſed tantum diuine virtuti
que nouit ex malis effice-
re bona. ⁊ licet deus malũ
dirigat ad bonũ ſua intẽ-
tione ⁊ poteſtate: non ta-
men hõ iõ eſt extra culpã
qui illud malum agit ma-
la intentione. Notan-
dum ꝙ alius eſt ordo na-
turalis: alius ordo a deo
ꝓuiſus. Ordo naturalis eſt vt deũ ⁊ proximũ diligamus. ordo prouiſus eſt tẽpalis rex
diſpoſitio que fatum vocatur. ⁊ licet ordinem naturalem ſepe dimittamus aliquid pl'
deo diligendo ⁊ proximũ odiẽdo: tamen ordinẽ prouiſũ a deo nũꝗ effugies: qr nũꝗ
aliter prouenit ꝗ deus ꝓuidet. ⁊ ſi aliquid rẽcedit ab ordine naturali: relabit̃ in aliũ:
vt ſi aliquid eſt malum; quo ad miſericordiam: ipſum eſt bonũ in comparatione ad iu-
ſticiam: ita ꝙ in regno diuine prouidentie nihil relinquitur temeritati id eſt inordina-
tioni. Neq; enim phas eſt hoi. Hic phĩa excuſat ſe de ampliori indagatione cauſa-
rum dicens. Neq; eĩm eſt phas homini ingenio comprehendere vel ſermone explicare
cunctas machinas id eſt cauſas vel diſpoſitiones diuini operis; hoc tantum ſufficiat

dus eſt: ita ipſi inter ſe improbi nequeunt
conuenire. Quid ni cum a ſemetipſis di-
ſcerpẽtibus conſcientiam vicijs quiq; diſ-
ſentiant faciantq; ſepe que cum geſſerint
non fuiſſe gerenda decernant. Ex quo ſe-
pe illa ſumma prouidẽtia protulit inſigne
miraculum: vt malos mali bonos facerẽt.
Nam dum iniqua ſibi a peſſimis quidam
perpeti videntur noxiorum odio flagran-
tes ad virtutis frugem rediere: dum ſe eis
diſſimiles ſtudent eſſe quos oderant. ſola
eſt enim diuina vis: cui mala quoq; bona
ſunt: cũ eis competenter vtendo alicuius
boni elicit effectum. Ordo enim quidem
cuncta complectitur: vt quod ab aſſigna-
ta ordinis ratõne deceſſerit: hoc licet in ali-
um tamen ordinem relabatur: ne quid in
regno prouidentie liceat temeritati.

Fortiſſimus in mũdo deus cuncta per-
egit: cum omnia ſecula prouidet ac proſpi-
cit. Neq; eĩm phas eſt hoĩ cunctas diuine

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS

reſpexiſſe ꝙ deus proditor id eſt productor naturarum diſponat cũcta dirigens ad bonum. Et dum ea que protulit id eſt predixit feſtinat retinere in ſimilitudine ſui. i. in bono: ipſe eliminat id eſt excludit: per ſeriẽ. i. per ordinẽ fatalis neceſſitatis oẽ malum de terminis ſue publice rei id eſt mundi: quo fit vt mala creduntur habundare in terris: ſi ſpectes. i. conſideres prouidentiam diſponentẽ nihil perdas vſꝗ eſſe mali. Tunc inuocat. B. ad conſolatio: em metricam di. video te eſſe oneratũ pondere queſtionis que difficilis eſt ⁊ fatigatum prolixitate orationis expectare aliquã dulcedinẽ carminis. igitur accipe hauſtum dulcedinis metrice: quo refectus id ẽ recreatus firmior contendas in vlteriora. Nota ꝙ dicit malum nuſꝗ eẽ in comparatione ad diuinã prouidentiã: quia malum non eſt aliqua natura nec aliqua res. omnis eniʒ natura ⁊ res appetit ſuam ꝑfectionẽ. cũ aũt appetibile habeat rationeʒ boni: ſi malum eſſet natura: ⁊ res appetens perfectionẽ: malum eſſet bonũ. Notandũ ꝙ nullũ ẽ malũ ſimpliciter ⁊ totaliter in mundo quin in cõparatione ad diuinã prouidentiã habeat rationẽ boni. vnde expedit multos defectus cõtingere in vniuerſo: ne multa bona tollantur. Si eniʒ non corrumperetur aer: ignis nõ cõſeruaretur: nec vita leonis conſeruaret̃: niſi occideretur agnus vel aſinus: neꝗ laudaret̃ iuſticia nec patientia: ſi non eſſet iniquitas. ex quo patet ꝙ multa in comparatione ad nos ſunt mala que in comparatione diuinam prouidentiam omnia diſponentem ſecundum quod melius cõpetunt vniuerſo bona ſunt.

opere machinas ingenio comprehendere vel explicare ſermone: hoc tantum proſpexiſſe ſufficiat quod naturaruʒ omniũ proditor deus idẽ ad bonũ dirigẽs cuncta diſponat. dũqʒ ea que protulit in ſui ſimilitudine retinere feſtinat. Malum omne de reipublice ſue terminis per fatalis ſeriem neceſſitatis eliminat: quo fit vt que in terris habundare creduntur: ſi diſponentem prouidẽtiã ſpectes: nihil vſꝗ mali eſſe perpendas. Sed video iam dudũ te ⁊ põdere queſtionis oneratum ⁊ rationis prolixitate fatigatum aliquam carminis expectare dulcedinẽ. Accipe igitur hauſtuʒ quo refectus firmior in vlteriora contendas.

Metrum ſextum quarti libri.

Si vis celſi iura tonantis
Pura ſolers cernere mente

Metrum ſextum quarti libri.

Si vis celſi iura tonantis. Iſtud eſt ſextum metrum huius quarti quod ſecundũ quoſdam dicitur adonicum: ſecundum quoſdam archiloicum ab inuentore tetrametrum: dactilicum a pede predominante. In quo metro philoſophia commendat diuinam prouidentiam in diſpoſitione rerum. ⁊ primo ex parte rerum que diuina diſpoſitione reguntur: ſecundo ex parte dei regentis. ibi. Sed interea. Primo commendat diuinam prouidentiam in regimine corporum celeſtium: ſecundo in regimine elementorum: tertio in regimine temporum: quarto in regimine generabilium ⁊ corru

ptibilium. Secunda ibi. Hec concordia temperat. Tertia ibi. His de cauſis. Quarta ibi. Hec temperies. Primo dicit. ſi tu ſolers id eſt ſapiens vis pura mente cernere iura id eſt regimina quibus mundus regitur: celſi tonantis id eſt dei: aſpice culmina id eſt altitudines ſummi celi. Illic ſydera ſeruant veterem pacem id eſt antiquam cõcordiam quam eis diuina prouidentia indidit iuſto federe rerum: ſol concitus id eſt commotus: rutilo igne id eſt calore: non impedit gelidum axẽ phebes id eſt lune: nec vrſa q̃ flectit rapidos meatus id eſt mot⁹ circa polum ſeptentrionalem: nũꝗ lota occiduo profundo id eſt mari occidentali: cupit tingere id eſt mergere flammas: occeano. i. mari cernens cetera ſydera mergi in mare: et loquitur more vulgari. credit enim vulgus ſtellas quando occidunt deſcendere in mare: et veſper id eſt ven⁹ ſemper equis vicibus tempis nunciat ſeras vmbras noctis: et eadẽ venus exiſtẽs lucifer reuehit diem almũ id eſt clarum. Sic altern⁹ amor proueniẽs ex diuia ꝓuidentia reficit alternos curſus ſyderuʒ: ſic id eſt ꝑ talem mutuã concordiam bellũ diſcors: exulat id eſt expellitur: ab oris aſtrigeris id eſt a regionibus celeſtibus que gerunt aſtra. Notandum de hac dictione ſolers que ſm Iſido. interpretatur quaſi ſolitus in arte vel vtilis: et ſic debet ſcribi per duplex. l. ſed ſm Huguitionem dicitur a ſolon quod eſt totum vel multum: ⁊ ars artis q̃ſi totus vel multus in arte: ⁊ ſic debet ſcribi per ſimplex. l. Notãdum ꝙ deus magis denominatur tonans a tempeſtate tonandi ꝙ̃ ab alia tempeſtate: quia maior horror per eam incutitur mentibus hominum ꝙ̃ per aliam: vnde per tẽpeſtatem tonandi homines magis inducuntur ad recogitandam diuinam potentiaʒ. Nota ꝙ vrſa habens ſeptem ſtellas circa polum ſeptẽtrionaleʒ mota nunꝗ occidit: ſed ſemper nobis apparet. licet alie ſtelle nobis oriantur ⁊ occidant: de venere autem que de nocte ſequitur ſolem: ⁊ de mane lucifer dicta precedit ſolem: viſum fuit in libro ſecundo primo metro. Hec concordia temperat equis. Hic philoſophia commendat regimen diuine prouidentie in elementis dicens. Hec concordia proueniens ex diuina prouidentia temperat elementa equis modis: ⁊ humida elementa pugnantia id eſt cõtraria cedãt ſiccis vicibus id eſt viceuerſa: ita ꝙ quandoꝗ preualeant humida quãdoꝗ ſicca: ⁊ ꝙ frigora id eſt elementa frigida: iungant fidem id eſt cõcordiam: flammis id eſt calidis

Aſpice ſummi culmina celi.
Illic iuſto federe rerum
Veterem ſeruant ſydera pacem.
Non ſol rutilo concitus igne
Gelidum phebes impedit axem.
Nec que ſummo vertice mundi
Flectit rapidos vrſa meatus
Nunꝗ occiduo lota profundo.
Cetera cernens ſydera mergi
Cupit occeano tingere flammas.
Semper vicibus temporis equis
Veſper ſeras nunciat vmbras
Reuehitqʒ diem lucifer almum
Sic eternos reficit curſus.
Alternus amor ſic aſtrigeris
Bellum diſcors exulat oris.
Hec concordia temperat equis

elementis: ne vnum aliud totaliter corrumpat: ⁊ hec concordia facit: vt pendulus ignis ſurgat in altum id eſt moueatur ſurſum: ⁊ terre graues pondere ſidant id eſt deorſum re ſidant. Tunc commendat regimen dei circa tempora dicens. Hiſdem cauſis id eſt ſimi libus cauſis per diuinam prouidentiam ordinatis annus florifer id eſt in quo abundāt flores: ſpirat odores ipſo vere id eſt tempore veris: tepente id eſt incaleſcente: eſtas ferui da ſiccat id eſt maturat: ce rerem id eſt fruges. Autum nus remeat id ē reuertitur: grauis id eſt onerosus po mis: imber defluus irrigat hyemē. Tūc cōmendat re gimē dei circa generabilia dicens. Hec temperies id ē temperata diſpoſitio proui dentie diuine alit ⁊ profert quicquid in orbe ſperat vi tam id eſt quicquid viuit: ⁊ eadem temperies rapiēs ea que fecit condit id eſt ab ſcondit: ⁊ aufert ſcilicet ab eſſe mergēs orta id eſt pro ducta: ſupremo obitu id eſt vltima morte.

Notandum ſecundum commentatorē octauo phi ſicorum. Primum anti quum nihil facit ſine ſecun do antiquo id ē celo: ergo prima cauſa generationem ⁊ corruptionem elementorum ⁊ omnium in mundo ⁊ tem porum diſtinctionem operatur mediantibus corporibus celeſtibus. Unde in libro de pomo Ariſto. ſcribitur: ꝙ creator omnium ſua ſapientia preparauit ſperas ⁊ in quali bet ſpera ſtellas lucidas: ⁊ dedit ipſis virtutem dominandi in hoc mundo: faciendi bo num ⁊ malum: mortem ⁊ vitam: ⁊ incedunt ſtelle ſecundum virtutē ipſis a creatore da tam: ſecundum deſiderium ⁊ voluntatem eius in aſcendendo ⁊ deſcendendo: nunc de oriente ad occidentem: nunc de occidente ad orientem ſine cōtradictione: ⁊ omnes ſtel le ſunt ſicut ſerui domino obedientes: ⁊ curſus ⁊ motus earum non eſt a ſeipſis nec vir tute earum: ſed eſt creator qui facit eas moueri. Sedet interea conditor altus. Hic commendat diuinam prouidentiam ex parte regentis dicens. Interea dum res ſic ge runtur: altus conditor id eſt ſummus creator reruꝫ deus: ſedet id eſt in ſe immutabiliter manet regens omnia: flectit id eſt moderatur: habenas reruꝫ id eſt frena: exiſtens rex ꝑ ſapientiam gubernationis: dominus per potentiam creationis: fons omnis bonita tis ⁊ origo omniū ⁊ ipſe a nullo: lex omnia ligans ⁊ ſapiens arbiter id eſt iudex: equi. i. equitatis omnibus tribuens ſecundum iuſticiam: qui ſcilicet deus omnia regens con citat id eſt excitat entia ire. i. procedere ad eſſe: motu id eſt per motum: ⁊ ſiſtit id eſt per manere facit ad tēpus ī eē retrahēs oīa ad non eſſe: ⁊ ipſe firmat ꝑ grām vaga. i. inſta bilia ꝑ naturā. Nā niſi deus reuocans rectos ictus. i. rectum progreſſum qui eſt ab eſſe ad nō eſſe; cogat iterū id ē reducat etiā: flexos orbes id eſt in quaſdaꝫ circulationes ea

Elementa modis vt pugnantia
Uicibus cedant humida ſiccis.
Iungant fidem frigora flammis
Pendulus ignis ſurgat in altum
Terreqꝫ graues pondere ſidant
Hiſdem cauſis vere tepenti
Spirat florifer annus odores
Eſtas cererem feruida ſiccat.
Remeat pomis grauis autumnus
Hyemem defluus irrigat ymber.
Hec temperies alit ac profert
Quicquid vitam ſpirat in orbe.
Eadem rapiens condit ⁊ aufert
Obitu mergens orta ſupremo.

que ſtabilis ordo diuine prouidentie continet: ipſa diſſepta id eſt ſeparata: a ſuo fonte id eſt a ſuo principio quod eſt deus: fatiſcant id eſt deficiant ⁊ ad nihilum deueniant. Hic fons eſt continuus amor cunctis entibus: ⁊ cuncta repetunt. i. appetunt: teneri id eſt conſeruari: fine boni id eſt per finem boni: quia res aliter non queunt id eſt non poſ ſunt: durare id eſt in eſſe perpetuari: niſi conuerſo amore refluant id eſt redeāt: cauſe id eſt ad cauſam primam que dedit eis eſſe per creatio nem.

Sedet interea conditor altus
Rerumqꝫ regens flectit habenas
Rex et dominus fons et origo:
Lex et ſapiens arbiter equi
Et que cum motu concitat ire:
Siſtit retrahens ac vaga firmat
Nam niſi tectos reuocans ictus.
Flexos iterum cogat in orbes.
Que nunc ſtabilis continet ordo
Diſſepta ſuo fonte fatiſcant:
Hic eſt cunctis continuus amor
Repetuntqꝫ boni fine teneri.
Quia non aliter durare queunt
Niſi conuerſo rurſus amore
Refluant cauſe que dedit eſſe.

Proſa ſeptima libri quarti.

Notandum ꝙ entia reguntur a deo per quan dam circulationem ſecun dum quam quodammo do ꝑpetuātur in eſſe: ver bi gratia. deus diſpoſuit ſic res vt ex ſemine proue niat herba: ⁊ ecōuerſo ex herba producatur ſemen: ſic in generatione elemen torum fit quidaꝫ circulus huꝫ ex aere generaꝫ ignis ⁊ iterum ex igne aer. Iteꝫ in creaturis rationabili bus que progrediuntur a deo productiōe nature fit iterum reflexio ad ipſum deū per reductionem gra tie: vt ſic nihil permaneat in rebus ens ⁊ perfectuꝫ: niſi per quandam circula tionem: ⁊ hoc innuit phi loſophia in littera.

Notandum ꝙ finis ad quem omnia naturali appetitu tendunt eſt ipſum ſummum bonum quod eſt deus: hunc finem ſubſequuntur rationabiles creature per operationem intellectus ⁊ volun tatis: ſed irrationales creature conſequuntur ipſum ſolum per hoc quod ipſum repre ſentant per quandam participationem eſſendi: ⁊ ideo eodem appetitu tendit in ſuum vltimum finem: ⁊ hoc innuit in littera cum dicit. hic eſt cunctis communis amor.

Proſa ſeptima quarti libri.

Am igitur vides. Iſta eſt ſeptima ⁊ vltima proſa huius quarti: in qua Philoſophia deducit quandam concluſionem ex premiſſis. Et primo facit hoc. Secundo ſubiungit quandam exhortationem. Secunda ibi. Quare inquit. Primo ponit concluſionem intentam. Secundo com parat eam ad opinionem vulgi. Secunda ibi. Sed eam. Primo dicit. Uides ne iam

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS USAL.ES

o Boe. quid conſequatur hec omnia que diximus. dicit. Boe. quid inq̃. ⁊ philoſophia Omnē fortunam prorſus eſſe bonam. dicit. Boe. Et quid nō inq̃ id eſt quomodo hoc poteſt fieri. cui philoſophia. Attende inquit cum omnis fortuna ſiue iocunda: ſiue aſpera deferatur cauſa remunerandi vel exercendi bonos: vel cauſa puniendi vel corrigendi improbos. patet ꝙ omnis fortuna eſt bona quam vel conſtat eſſe iuſtam ſicut illa q̄

Iam ne igitur vides quid hec omīa que diximus cōſequatur. Boetius Quid nam inq̃. P. Omne iquit bonam prorſus eſſe fortunaz. B. Et quid fieri poteſt. P. Attende inquit cuz oīs fortuna vel iocunda vel aſpera: tum remunerandi exercendi ve bonos: tū puniendi corrigendiqz improbos cauſa deferatur oīs bona quā vel iuſtam conſtat eſſe vel vtilē. Boe. Nimis quidem inq̃ vera ratio. Et ſiquaz pauloante docuiſti ꝓuidentiam fatum ve cōſiderem firmis viribus nexa ſententia. Sed eam ſi placet inter eas quas inopinabiles pauloante poſuiſti numeremus. Philoſophia. Et quid inquit. Boetius. Quia id hominuz ſermo communis vſurpat: et quidē crebro quorundaz malā eſſe fortunam. Philoſophia. Uis ne igit̃ inquit pauliſper vulgi ſermonibus accedamus. Ne nimium velut ab humanitatis vſu receſſiſſe videamur. Boetius. Ut

punit malos ⁊ premiat bonos: vel conſtat eſſe vtilez ſicut que exercet bonos: ⁊ corrigit malos. dicit Boe. nimis id eſt valde vera eſt ratio: ⁊ ſi prouidētiam quā pauloante docuiſti ⁊ fatuz conſiderem. Tunc ſententia eſt nexa id ē firmata firmis viribus id eſt rationibus.

Notandum ꝙ ex quo ſecundum diuinam prouidētiam bonis ⁊ malis nunc proſpera nūc aduerſa eueniunt: bonis ꝓpter remunerationez: ⁊ proſpera propter exercitationem in virtutibus aduerſa: patet ꝙ proſpera fortuna remunerans ⁊ aduerſa exercitans eſt bona. Item cum proſpera fortuna malos emendet vt viſum eſt prius ⁊ aduerſa ipſos corrigat ⁊ iuſte puniat: patet etiam ipſam eē bonam. Sed eam ſi placet. Hic comparat hanc cōcluſionem ad opinionē vulgi oſtendens eam vulgo eē inopinabilem: et inquirit quid vulgus ſentiat d̄ qualibet fortuna. Secundo ex opinione vulgi concludit quoddam contrarium ipſi vulgo. ibi. Uide igitur. dicit ergo. O philoſophia ſi placet eam opinionem ꝙ omnis fortuna ſit bona: numeremus inter eas opiniones quas pauloante poſuiſti inopinabiles. dicit philoſophia. quid id eſt propter quid. Boe. dicit quia communis ſermo hominū iſtud vſurpat id eſt in vſum capit quorundam fortunam eſſe malam quorundam bonam. ⁊ dicit philoſophia. Uis ne o Boeti accedamus pauliſper ſermonibus vulgi: ne nimiuz videamur receſſiſſe ab humanitatis vſu hominum. dicit Boe. vt placet. ⁊ philoſophia Nonne cenſes bonum quod prodeſt. dicit Boetius. Ita eſt inq̃. ⁊ philoſophia. Fortuna que aut exercet aut corrigit prodeſt. dicit. Boe. Fateor inq̃. ⁊ ideo concludit philoſophia. omnis fortuna bona eſt que exercet ⁊ corrigit. dicit Boe. Quidni id eſt quare non. ⁊ addit philoſophia. hec fortuna que exercet eſt eorum hominum que poſiti in virtute gerunt bella ⁊ contra aſpera; ſed fortuna que corrigit eſt eorum hominum qui declinantes a vicijs arripiunt iter virtutis. dicit Boe. Negare nequeo. querit philoſophia. Quid eſt de fortuna iocunda que tribuitur bonis in premium. Num id eſt nūquid vulgus decernit id eſt iudicat eam eſſe malam. dicit Boe, nequaq̄: verum pro ſed cenſet id ē iudicat eā eſſe optimam ſicut eſt. Querit vlterius philoſophia. Quid de reliqua fortuna que punit: que cuz ſit aſpera ⁊ cohercet malos iuſto ſupplicio: num id eſt nunquid populus id eſt vulgus putat eam eſſe bonam. dicit Boetius. immo iudicat eſſe miſerrimā omniuz que excogitari poſſunt.

placet inq̃. Philoſophia. Nonne igitur bonuz cenſes eſſe quod prodeſt. Boetius Ita ē inq̃. Philoſophia. Que vero aut exercet: aut corrigit prodeſt. Boetius. Fateor inq̃. Philoſophia. Bona igitur. B. Quidni. Philoſophia. Sed hec eorum ē qui vel in virtute poſiti contra aſpera bellum gerunt: vel a vitiis declinantes virtutis iter arripiūt. Boetius. Negare inq̃ nequeo. Philoſophia Quid vero iocunda que in premium tribuitur bonis: num vulgus malam eſſe decernit. Boe. Nequaq̄: verum vti eſt ita quoqz eſſe optimam cenſet. Quid reliqua que cum ſit aſpera ⁊ iuſto ſupplicio malos cohercet. Num bonā populus putat. Boetius. Immo omniuz que cogitari poſſunt iudicat eſſe miſerrimam. Philoſophia. Uide igitur ne opinionem populi ſequentes quoddaz valde

Notanduz ꝙ omnis fortuna vel ē ad exercēdū bonos ⁊ corrigenduz malos homines: vel ē ad remunerandum bonos ⁊ puniendum malos: fortuna que ē ad exercendū bonos ⁊ corrigenduz malos homines vtraqꝫ eſt bona: etiam ſecūdum opinionem vulgi: qđ probat philoſophia. Illud quod ꝓdeſt eſt bonum: ſed fortuna que exercet bonos homines prodeſt bonis: ⁊ que corrigit malos prodeſt malis: ergo vtraqꝫ eſt bōa Fortuna autez que exercet eſt bonoruz que gerunt bellum contra vicia: fortuna que corrigit eſt malorum qui declinant a virtutes: fortuna autem que remunerat bonos bona eſt etiam ſecunduz vulgares: ſed que punit malos omnium peſſima eſt ſecundum vulgares: ⁊ hanc opinionem vulgi de vtraqꝫ fortuna philoſophia tangit in littera.

Uide igitur. Hic philoſophia ex conceſſis a vulgo concludit quoddam inopinabile ⁊ contrarium vulgo ſcilicet malam eſſe fortunam tantum malorum: cum tamen opinetur vulgus ⁊ plurimum eſſe malam fortunam euenire bonis. ⁊ dicit. vide ne nos ſequentes opinionem populi id eſt vulgi: conferimus id eſt concluſerimus quoddaz valde inopinabile apud vulgum. Quid inq̃. dicit Boetius. Ex his enim que conceſſa ſunt ſecundum opinionem vulgarem euenit ꝙ eorū que ſunt in perfecta poſſeſſione virtutis vel in profectu vel in adeptione virtutis: omnem fortunam eſſe bonam: ſiue ſit ꝓſpera ſiue aduerſa. manentibus autem in improbitate omnem fortunam eſſe peſſimam

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

⁊ dicit Boetius. hoc verum eſt ſecundum vulgares: tametſi pro ꝙuis nemo audeat confiteri ſecundum veritatem: quia in rei veritate omnis fortuna bona eſt tam bonorum ꝙ malorum vt probaſti. Notandum ꝙ omnis fortuna vel eſt remunerans vel exercens vel corrigens. fortuna remunerans eſt eoꝝ qui ſunt in poſſeſſione virtutis. fortuna exercens eſt eorum qui ſunt in profectu virtutis. fortuna corrigens eſt eoꝝ ꝗ incipiunt eſſe virtuoſi. Ex quo relinquetur ꝙ eorum qui permanent in malicia ſit fortuna peſſima: ⁊ hoc verum eſt ſecundum opiniones vulgares.

Nota ꝙ quelibet fortuna poteſt dupliciter conſiderari. Uno modo in cōparatione ad cauſam vniuerſalem que omnia regit ⁊ diſponit ordinando ſingula in finem eis conuenientem: ſic omnis fortuna eſt bona vt probatum eſt. vel poteſt comparari fortuna ad illuꝫ cui euenit: ⁊ ſic ſoluꝫ illa dicitur bona que aliquod bonum confert illi cui aduenit: ⁊ illa mala que nihil boni confert. Quare inquit. hic philoſophia facit quandā exhortationeꝫ di. Ex quo omis fortuna eſt bona: ſapiens vir non debet moleſte ferre quotiens adducitur in certamen fortune. i. cum fortuna: ⁊ non decet fortem viruꝫ indignari id eſt turbari: quotiens increpuit id eſt inſonuit: bellicus tumultus id eſt ſtrepitus Nam ipſa difficultas bellandi ⁊ reſiſtendi fortune

inopinabile conferimus. Boetius. Quid inꝗ. Philoſophia. Ex his eīm ait que cōceſſa ſunt euenit eorum quidē qui vel ſunt in profectone vel in profectu vel in adeptione virtutis omnem quecūqꝫ ſit bonam: in improbitate vero manentibus omnem peſſimam eſſe fortunaꝫ. Boetius. Hoc inꝗ verum eſt ita: tametſi nemo audeat confiteri. Philoſophia. Quare īquit ita vir ſapiens ferre moleſte non debet quotiens in fortune certamen adducitur: vt virū fortem non decet indignari quotiēs increpuit bellicus tumultus. vtriqꝫ enim hinc quideꝫ glorie propagande: illi vero confirmāde ſapiētie difficultas ipſa materia eſt. Ex quo etenim virtus vocatur quod ſuis viribus nitens non ſuperetur aduerſis. neqꝫ enim vos in prouectu poſiti virtutis diffluere delicijs et emarceſcere voluptate veniſtis: prelium cuꝫ omni fortuna nimis acre cēſeritis: Ne vos aut triſtis opprimat aut iocunda corrumpat firmis medium viribus occupate.

eſt vnicuiqꝫ viro forti ⁊ virtuoſo materia id eſt cauſa glorie propagande. exercitium enim bellicum eſt cauſa glorie viro forti. Illi vero ſcilicet viro virtuoſo reſiſtentia fortune eſt materia id eſt cauſa: confirmande ſapientie id eſt virtutis: ex quo id eſt ex qua victoria talis difficultas virtus vocatur. Dicitur eīꝫ v̄tus eo quod ſuis viribus nitens nō ſuperetur aduerſis. ⁊ ſubdit. Neqꝫ enim vos poſiti in profectu id eſt in via virtutis veniſtis in mundum diffluere delicijs ⁊ emarceſcere voluptate prelium: nimis acre cenſe

ritis id eſt iudicabitis fieri cum omni fortuna: ne triſtis fortuna vos opprimat eijciendo in deſperationem: aut iocunda corrumpat alliciendo ad voluptatem. occupate id eſt tenete ergo medium virtutis firmis viribus: quia quicquid infra ſubſiſtit a medio virtutis deficiendo: aut vltra progreditur medium virtutis excedendo: illud habet contemptum felicitatis id eſt virtutis ⁊ non habet premium laboris: ⁊ in veſtra manu id eſt poteſtate ſitum eſt qualem fortunam velitis vobiſ formare ſcilicet bonam vel malam. Omnis enim fortuna que videtur aſpera aut exercet bonos ⁊ punit malos ⁊ ſic bona eſt. Notandum ꝙ philoſophia hortatur ſapientem ad magnanimitatem cum dicit. Sapiens nō debet moleſte ferre fortunam. Nam ſecundum Ariſtotelem in ethicis Sapiēs bene ſcit ferre fortunas: quia habet ſe ſine vituperio ſicut tetragonuꝫ Corpus enim tetragonum quocunqꝫ proijcitur firmiter ſtat: ⁊ magnanimus eſt qui contra difformes inſultus fortune vnanimi mentis conſtantia militat.

Quicquid aut īfra ſubſiſtit aut vltra progreditur: habet ⁊ contemptuꝫ felicitatis: non habet premium laboris. In veſtra eſt enim ſitum manu qualem vobis fortunā formare malitis. Omnis enim que videtur aſpera: niſi aut exerceat aut corrigit: punit.

Metrum ſeptimum quarti libri.

Ella bis quinis opatus annis
Ultor atrides frigie ruinis
Fratris amiſſos thalamos piauit.
Ille dum graie dare vela claſſi

Notandum ꝙ virtus cōſiſtit in medio inter duo vicia extrema: ad quorum vnuꝫ impellit proſpera fortuna: ad aliud aduerſa. verbi gratia. Aduerſitas impellit ad deſperationem ⁊ timiditatem: proſperitas autem ad preſumptionem ⁊ audaciam inter que conſiſtit medium virtutis cuius exceſſus vel defectus eſt vicioſus: ⁊ hoc innuit philoſophia in littera.

Nota ꝙ in poteſtate hominis eſt facere fortunam qualeꝫ vult ſcilicet bonam vel malam: quod declarat philoſophia in aduerſa fortuna: quia ſi eam accipimus bono animo pro exercitio ⁊ correptione ipſa eſt bona. Si autem eam tolleramus animo etiam pro pena: ipſa mala eſt.

Metrum ſeptimum quarti libri.

Ella bis quinis operatus annis ⁊ cetera. Hic incipit ſeptimum ⁊ vltimum metrum huius quarti quod dicitur ſaphicum ab inuentore: trochaicum a pede predominante: in quo philoſophia confirmat ſuam exhortationem exemplo virorum fortium qui ſpretis voluptatibus magnos ſubierūt labores ſpe laudis ⁊ glorie. Et primo ponit plura exempla. ſecundo hortatur nos ad imitationem eorum. ibi. Ite nunc fortes. prima pars poſſet diuidi in tot partes quot exempla ponit que patebunt. Primum exemplum eſt tale. Paris filius Priami regis troianorū in greciam profectus rapuit Helenam vxorē Menelai: ⁊ duxit eam in frigiam regionem.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

Menelaus autem conqueſtus fratri ſuo Agamẽnoni hoc factum Menelaus conuocatis principibus grecorum tranſfretauit in frigiam: ⁊ obſedit troiam decẽ annis quã tandem deſtruxit: ⁊ maioribus interfectis populum captiuauit. Cum autem Agamẽnon proficiſceretur verſus troiam quandam inſulam vbi factus eſt ei ventus contrarius: ⁊ requiſiuit vates quid eſſet faciendum: qui dixerunt ꝙ non haberet vẽtum proſperum: niſi placaret dyanaʒ ſacrificando ei ſuam filiã.

Optat et ventos redemit cruore.
Exuit patrem miſerumqʒ triſtis
Federat nate iugulum ſacerdos
Fleuit amiſſos ytacus ſodales
Quos ferus vaſto recubans in antro
Merſit immani poliphemus aluo.
Sed tamen ceco furibundus ore
Gaudium meſtis lachrymis rependit
Herculem duri celebrant labores.
Ille centauros domuit ſuperbos
Abſtulit ſeuo ſpolium leoni
Fixit et certis volucres ſagittis.

Cui licet hoc videretur durum propter pietateʒ paternam: tamen ſuadente vlixe ſpe laudis ⁊ glĩe ſup victoria obtinẽda conſenſit vt eam immolaret: quo facto obtinuit ventum ꝓſperuʒ ad voluntatem. dicit ergo i littera. attrides id eſt agamennon attride filius exiſtens vltor opatus bella bis quinis id ẽ decẽʒ annis: piauit id eſt purgauit vlciſcendo: amiſſos thalamos id eſt vxorem contentam in thalamo fratris menelai: ruinis id eſt deſtructionibus: frigie id eſt troie que ſita fuit in frigia: dum ille agamennon optat dare id eſt exponere: vela graie claſſi id eſt naui grecali: ⁊ dum redemit vẽtos cruore filie ſue: ipſe exiuit id eſt depoſuit: patrem id eſt pietatem paternam: ⁊ ſacerdos triſtis exiſtẽs federat id eſt in federe ſacrificat: miſerum iugulum id eſt collum vel guttur: nate id eſt filie agamennonis. ſecundum Huguitionem enim iugulum eſt idem quod guttur vel gutturis inciſio. Fleuit amiſſos ytacus ſodales. Hic philoſophia ponit ſecundum exemplũ in quo declarat fortia actã ipſius vlixis intendens talem fabulam. Vlixes rediens de bello troiano decem annis errauit in mari ſuſtinens multa aduerſa: tandem caſualiter venit ad antrum poliphemi: qui erat maximus gigas habens vnicum oculum in fronte: qui ſocios vlixis occidit ⁊ vorauit: ſuper quo vlixes contriſtatus ſuſtinuit vſqʒ predictus gigas cibo repletus obdormiret: quo dormiente oculum quem in fronte habuit eruit. Qui euigilans furibundus queſiuit vlixem: ſed excecatus eum inuenire nõ potuit. dicit ergo in littera. ytacus id eſt vlixes ab italia regione vel ab auo ſuo ytaco ſic dictus: ille fleuit id eſt defficuit amiſſos ſodales: quos ferus poliphemus recubans id eſt morans in vaſto antro: merſit imani aluo id eſt magno ventre: ſed tamen vlixes furibundus rependit id eſt reſtituit gaudiuʒ: meſtis lachrymis id eſt ſuis triſticijs: ore id eſt facie: poliphemo ceco id eſt excecato.

Herculem duri celebrant labores. Hic ponit aliud exemplum: in quo deſcribit acta herculis ⁊ labores eius: quibus fingitur meruiſſe celuʒ dicens. duri labores aſſumpti: celebrant id eſt celebrem reddunt herculem. Cuius ponit primum laborem ſcilicet domationem centaurorum dicens. Iſte hercules domuit ſuperbos centauros qui euʒ contempſerunt.

Vbi notandum ꝙ cẽthauri monſtra quedam dicta ſunt ex medietate hominis: ⁊ ex medietate thauri: quos poete fingunt genitos ex ſemine Ixionis quod proiecit in nubem qua Iuno circumdederat ſe fugiens a facie eius volentis cuʒ ea concubere. hos cẽthauros Hercules domuit. Cum enim conueniſſent ad ludum paleſtine in monte ſolo: Hercules congreſſus cum eis ipſos vſqʒ ad effuſionem ſanguinis proſtrauit.

Poma cernenti rapuit draconi.
Aureo leua grauior metallo
Cerberum traxit triplici cathena
Victor immitem poſuiſſe fertur
Pabulum ſeuis dominum quadrigis
Hidra combuſto periit veneno
Fronte turbatus achelous amnis

Abſtulit ſeuo ſpolium leoni. Hic ponit ſecunduʒ laborem herculis dicens. hercules abſtulit ſpolium id eſt pellẽ ſeuo leoni. Vbi notandum ꝙ in ſilua nemica fuit quidam leo crudeliſſimus qui homines totius regionis inuaſit: quem aggreſſus hercules pro liberatione patrie ipſum interemit: ⁊ excorians ipſum pellem pro ſpolio abſtulit

Fixit ⁊ certis volucres ſagittis. Hic ponit tertium laboreʒ dicens. hercules fixit volucres id eſt arpias certis ſagittis. Vbi notandum ꝙ rex Finius ſuos filios excecauit qui nouercam ſuam de ſtupro accuſauerant: propter quod inuidia deorum ipſe eſt excecatus: ⁊ appoſite ſunt ei arpie id eſt volucres virginei vultus rapientes cibum de menſa ei⁹: quas Hercules ſagittis ſuis fixit ⁊ fugauit. Poma cernenti rapuit draconi. Aureo leua grauior metallo. Hic tangit quartum laborẽ dicens. Hercules rapuit poma draconi cernenti id eſt cuſtodienti: illa rapuit aureo metallo id eſt cuʒ claua aurea. hercules inqꝫ factus grauior id eſt fortior: leua id eſt manu. Vbi notandum ꝙ ſeptem fuerunt filie Athlantis habentes ortum aureum cum pomis aureis que draco cuſtodiebat: hercules autem ſuperueniens draconi poma aurea abſtulit. Cerberum traxit triplici cathena. Hic ponit quintum laboreʒ dicens. Hercules cerberum id eſt canem infernalem traxit ab inferis triplici cathena. Vbi notandum ꝙ Pirritaneus volens ſibi deſponſare reginam inferni Herculẽ ⁊ Theſeũ ⁊ alios homines fortes aſſumpſit: quibus venientibus ad inferum: Cerberus ianitor inferni ipſos latratu ſuo impediuit: hercules autem ipſum tribus cathenis vinxit: vel ſecundum alios ipſuʒ traxit de inferno triplici cathena: quia dicitur habere tria canina capita triplici cathena vincta:

Victor immitem poſuiſſe fertur. Hic ponit ſextum laboreʒ dicens. victor ſcilicet Hercules fertur poſuiſſe immitem dominum ſcilicet Diomedem in pabulum ſeuis quadrigis id eſt equis quadrigam trahentibus. Vbi notandum ꝙ Diomedes fuit rex thracie qui equos ſuos pauit humana carne: quem Hercules interfectũ dedit ſuis proprijs equis deuorandum. Hidra cõbuſto pijt veneno. Hic ponit ſeptimũ laborem dicẽs hidra id eſt ſerpens perijt combuſto veneno ſuo Vbi notandum ꝙ in lecrna palude fuit quidam ſerpens habens plura capita quoruʒ vno preſcio ſuccreſcebant tria: quem Hercules aggreſſus ſagittando cum non videret ſe proficere: collecta congerie lignoruʒ ipſum combuſſit. Fronte turbatus achelous amnis. Ora demerſit pudibunda ripis ⁊ cetera. Hic ponit octauum laborem Herculis. Vbi ſciendum ꝙ cuʒ Hercules vellet deducere filiam cuiuſdam regis que dicebatur Deiamira fluuius achelous quem de

bebat tranſire mutauit ſe in diuerſas formas pugnando contra Herculem. Cum autẽ vltimo mutaſſet ſe in ſpeciem thauri: Hercules ipſo deiecto abſtulit ſibi vnũ cornu quod ſacrificauit copie id eſt dee fortune: propter quod Achelous verecundia confuſus fugit ⁊ in aquis latuit. Unde dicit in littera. Achelous amnis id eſt fluuius frõte turbatus: propter oblationem cornu: ipſe merſit in ripis ora pudibunda: quia latuit pre pudore in ripis.

Ora demerſit pudibunda ripis:
Strauit antheum libicis arenis
Cacus euandri ſatiauit iras
Quoſqꝫ preſſurus foret altus orbis
Setiger ſpumis humeros notauit
Ultimus celum labor inreflexo
Suſtulit collo preciumqꝫ rurſus
Ultimi celum meruit laboris.
Ite nunc fortes vbi celſa magni

Strauit ãtheuꝫ libicis arenis. Hic ponit nonum laborem dicẽs Hercules ſtrauit id ẽ occidit antheum illum gigantem arenis libicis id eſt in arenis libie regiõis. Ubi notandum ꝙ antheus erat gigas de terra ꝓgenitus: cuius erat talis virtus: ꝙ ſi aliquando ex ſagittatione defatigaret: tactu terre ſtatim recuperabat vires. Qui cum exerceret magnam tyrannidem in libia: aduenit Hercules: ⁊ congreſſus cum eo diu ſimul luctabantur. Cum autem Antheus ſentiret ſe debilitari ſponte cecidit in terram: ⁊ ſic reſumpſit vires: quod Hercules cognoſcens ipm̃ a terra eleuauit: ⁊ ſupra pectus ſuum ipſuꝫ tenendo oppreſſit quouſqꝫ ſpiritũ exalaret.

Cacus euandri ſatiauit iras. Hic ponit decimum laborem. Ubi notandum ꝙ cacus fuit monſtrum euomens ignem per os: cuius pater fuit vulcanus. manebat autẽ Cacus in monte auentino ſpolians ⁊ occidens homines: ⁊ furto plurimum inſiſtens. Cum autem Hercules veniret de hyſpania ducens ſecum multos boues: cacus quoſdam boues herculis furabatur: ⁊ traxit eos in antrum ſuum retrorſum per caudas: ne furtum pateret. cum autem hercules quereret boues: per mugitum vnius bouis peruenit ad antrum caci: quo extracto ipſum interfecit: cuius morte placata eſt ira euandri quem idem cacus multum offenderat. Unde dicit. cacus ſupple morte ſua quam paſſus eſt ab hercule: ſaciauit id eſt compeſcuit iraſ euandri quẽ cacus multũ offenderat.

Quoſqꝫ preſſurus foret altus orbis. Hic ponit vndecimum laborem herculis. Ubi notandum ꝙ in archadia erat quidam aper deuaſtans totam regioneꝫ. quem cũ hercules agitaret: aper ſibi inſultans humeros herculis ſpuma maculauit: quem aprũ tandem interfecit. Unde dicit. Setiger id eſt aper gerens ſetas: notauit id eſt maculauit humeros herculis ſupple ſpuma vel ſaliua: quos humeros altus orbis foret id eſt erat preſſurus: quia vt ſtatiꝫ patebit hercules humeris ſuis celum ſuſtulit. Ultimus celum labor in reflexo. Hic ponit duodecimum ⁊ vltimum laborem eius. Ubi notandum ꝙ athlas fingitur fuiſſe quidam gigas ſupportans celum humeris ſuis. Hic fatigatus rogauit herculem vt celum ſupportaret quouſqꝫ ipſe reſpiraret: quod ⁊ hercules fecit: ⁊ per hoc celum meruit. Unde dicit vltimus labor herculis fuit quod ſuſtulit id eſt ſupportauit celum: collo inreflexo id eſt inclinato; ⁊ rurſus meruit celum tanꝙ precium vltimi ſui laboris.

Ite nunc fortes vbi celſa magni. Hic hortatur philoſophia admirationem predictorum virorum fortium dicens. Ite nunc fortes reſiſtentes aduerſitatibus: ite illic vbi dicit via celſa id eſt ardua magni Herculis que eſt via virtutũ: ⁊ via magni exẽpli ad aggrediendum fortia: ⁊ tunc inuehitur contra tardos ⁊ vicioſos dicens. Cur vos inertes id eſt homines ſine arte ſicut homines deſidioſi: cur nudatis terga id eſt dorſa veſtra fugiẽdo labores ⁊ aduerſa. nam tellus id eſt terrena concupiſcentia ſeparata donat homini ſydera i. celũ: quia ſupata terrena concupiſcentia efficitur homo dignus celo quod ẽ locus deorum ⁊ ſpirituum. Nam ſecundum Ariſtotelẽ ſecundo celi ⁊ mundi. Omnes eum locum qui ſurſum eſt deo attribuunt: ⁊ barbari ⁊ greci quicunqꝫ putant deos eſſe. de quo loco dicit Plato in fedrone. Uiri ſpeculatiui viuentes: ſecundũ vitaꝫ contemplatiuam celeſtes ſedes recipiunt: in quibus felicitate deorum potiuntur: qua felicitate nos faciat participes ieſus chriſtus qui eſt deus ſuper omnia benedictus in ſecula ſeculorum Amen.

Ducit exempli via: cur inertes
Terga nudatis ſuperata tellus:
Sydera donat:

Explicit liber quartus.

Explicit liber quartus Boetij de conſolatione philoſophie.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL ES

Ixerat oꝛonisq; curſuz. Hic incipit quintus liber Boetij de cõſolatõne phie: cuius eſt pꝛima pꝛoſa: in qua philoſophia vult ſoluere quedã dubia ſuã determinationem conſequentia de fato ꝛ prouidentia. videtur enim ex dictis ꝙ caſus non ſit: quia ſi omnia ſint prouiſa: ita ꝙ nihil eueniat preter ordinem diuine prouidentie: videtur ꝙ nihil caſualiter eueniat: quia caſus importat euentum inopinatum. Item videtur ex dictis ꝙ liberũ arbitriuz non ſit: quia omnia diſponuntur ſecundũ ordinem fatalis neceſſitatis: liberum autez arbitrium neceſſitatem excludit. videtur ergo ſi ponitur pꝛouidentia ꝛ fatum ꝙ omnino excludatur liberum arbitriuz. philoſophia ergo in pꝛeſenti libꝛo inquirit vtruz caſus ſit ꝛ quid ſit: ꝛ inquirit vtrum liberum arbitrium ſit ponendo argumenta quibus liberuz arbitrium cum prouidentia diuina nõ videtur poſſe ſtare. poſt hoc ponit falſam ſolutionem quorundã quam impꝛobat: ꝛ ponit pꝛopꝛiam quam rationibus cõfirmat: ꝛ de eternitate determinat: ꝛ alia plura ſicut patebit. Et diuiditur iſte liber in vndeciz partes: quia ſex ſunt pꝛoſe ꝛ quinq; metra eius: que partes ꝛ que in ipſis determinantur patebunt in proceſſu libꝛi. in pꝛima pꝛoſa determinat de caſu. ꝛ pꝛimo Boetius tãgit acta philoſophie commendans eius exhoꝛtationem factam: ꝛ mouet queſtionem de caſu. Secundo philoſophia ſe ab eius determinatione: ꝛ Boetius illam excuſationem remouet. Tertio philoſophia determinat de caſu. Secũda ibi. Tũ illa feſtino. tertia ibi. Tum illa moꝛem. Pꝛimo dicit. philoſophia dixerat hec pꝛedicta: ꝛ vertebat curſuz orationis id eſt ſermonis ad tractanda quedã alia atq; expedienda. tunc ego Boeti. inq; O philoſophia recta eſt exhoꝛtatio tua facta ꝛ pꝛoꝛſus eſt digniſſima auctoꝛitate: ſed quod tu dudum dixiſti ſexta pꝛoſa quarti libꝛi queſtionem de prouidentia implicatam eſſe pluribus alijs ſcilicet queſtionibus: ego experioꝛ re id eſt realiter. quero enim an arbitrere id eſt arbitreris caſum omnino aliquid eſſe ſupple id rerum natura: ꝛ quidnam arbitreris eſſe caſum ſupple in rerum natura.

Nota per hoc ꝙ dicit Boetius dixerat: innuit philoſophiam iam expediuiſſe que ad ſui ſpeculationem ſpectabant: ꝛ ita determinaſſe pꝛincipalem huius libꝛi intentionem. ꝛ philoſophia vertebat curſum orationis id eſt orationem currentem: quia oratio philoſophie non impediebatur ignoꝛantia docentis: nec tarditate diſcentis: hanc orationẽ vertebat ad quedã alia tractanda. que autẽ fuerũt illa Boetius non exprimit: qꝛ foꝛſitan ſua opiniõe nimis erãt deſiderãda: vel foꝛſitan quãtũ ad pꝛopoſitũ extranea.

Libri quinti proſa prima:

Ixerat oꝛatõiſqꝫ curſuz ad alia quedã tractanda ꝛ expedienda vertebat. Boe. Tuz ego. Recta quidẽ exhoꝛtatõ tuaqꝫ pꝛoꝛſus auctoꝛitate digniſſima: ſed ꝙ tu dudũ de pꝛouidentia queſtionem pluribus alijs implicatam eſſe dixiſti experioꝛ. Quero enim: an eſſe aliquid omnino: ꝛ quidnam eſſe caſuz arbitrere. Philoſophia. Tum illa. Feſtino inquit debitum pꝛomiſſionis abſoluere: viamqꝫ tibi qua patriam reueharis

perire. hec autem et ſi perutilia cognitu tamen a pꝛopoſiti noſtri tramite pauliſper aduerſa ſunt. Verendumqꝫ eſt ne deuijs fatigatus ad emetiendum rectũ iter ſufficere non poſſis. Boetius. Ne id inq; pꝛoꝛſus vereare. Nam quietis mihi loco fuerit ea quibus maxime delectoꝛ agnoſcere ſimul: cum omne diſputationis tue latus indubitata fide conſtiterit: nihil de ſequentibus ambigatur. Philoſophia. Tum illa moꝛem inquit geram tibi ſimulqꝫ ſic exoꝛta eſt ſiquidem inquit aliquis euentum temerario motu nullaqꝫ cauſa

Notandum ꝙ dicit exhoꝛtationem philoſophie fuiſſe rectam: quia philoſophia hoꝛtabatur ad virtutes et ad contemptum foꝛtuitoꝛum. talis autem exhoꝛtatio que fit ad bonum proſequenduz et ad malum fugiendum recta eſt. et dicit exhoꝛtationez philoſophie eſſe digniſſimam auctoꝛitate: quia quod a ſapientibus dicitur auctoꝛitate ſapientis dignum reputatur. Tum illa feſtino inquit. Hic philoſophia excuſat ſe de huius opinionis vel queſtionis determinatione: et Boetius illam excuſationem remouet dicẽs. Philoſophia inquit. ego feſtino abſoluere id ẽ perficere debitum pꝛomiſſionis: et aperire tibi viam qua reueharis ad patriã. hec autem que tu queris de caſu ꝛ ſi pꝛo q̃uis ſunt perutilia cognitu id eſt cognitione: tamẽ pauliſper aduerſa ſunt a tramite id eſt via noſtri pꝛopoſiti. et dicit pauliſper: quia non ſunt totaliter aduerſa ſed aliquãtulum incidant pꝛemiſſa. et eſt verendum id eſt timendum ne tu fatigatus deuijs id ẽ queſtionibus extraneis non poſſis ſufficere ad emetiendum id eſt tranſeundum rectum iter. dicit Boetius. O phia ne illud vereare id eſt non timeas: quia hoc fuerit mihi loco quietis agnoſcere ea quibus maxime delectoꝛ: ꝛ cum omne latus id eſt omnis conſtãtia tue diſputationis mihi conſtiterit fide indubitata: nihil eſt qđ ambigatur de ſequentibꝰ. Notandum ꝙ dicit qua via reueharis patriam. hic patriam vocat beatitudinez quã pꝛius inuenire docuit. illa autem per que homo peruenit ad ipſam ſunt virtutes de quibus Boetius intendebat agere; nõ in hoc libꝛo: ſed in vltimis libꝛis muſice ſue agẽdo de muſica humana. intentionem autem ſuam non compleuit: quia a rege Theodorico moꝛte preuentus fuit. Tum illa moꝛem inquit. Hic phia determinat de caſu ſoluendo pꝛemiſſas cauſas ꝛ queſtiones. Pꝛimo ſoluit pꝛimam an caſus ſit. Secundo ſecundaz quid ſit caſus ibi. Licet igitur. Pꝛimo oſtendit quid ſignificetur per nomen caſus ponendo quoꝛundam. ſecundo impꝛobat illam opinionẽ ibi. Quis enim. pꝛimo dicit. O Boe. ego geraz tibi moꝛẽ. i. confoꝛmabo me voluntati tue: et ſimul ſic eſt exoꝛta. i. ſic incepit ſi aliquis diffiniat quo ad nomen dicens caſum eſſe euentum pꝛoductum motu temerario id eſt impꝛouiſo: ꝛ nulla connexione cauſarum. Ego philoſophia firmo caſum ſic omnino nihil eſſe: et decerno id eſt iudico vocem caſus pꝛoꝛſus eſſe inanem preter ſignificationem rei ſubiecte; ſicut hec vox chimera inanis eſt. Notandum ꝙ q̃uis queſtio ſi eſt pꝛecedit queſtionez quid eſt ſecundum ꝙ queſtio quid eſt querit de quiditate rei: quia quid eſt rei nulli debet niſi enti: tamen queſtio quid eſt querens de qđ quid eſt nominis eſt pꝛima cognitio: et ideo ex quo quid eſt nominis: opoꝛtet ſcire de

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

aliquo ſi eſt . Propter hoc philoſophia ad querendum de caſu vtrum ſit vel non: accipit quod quid eſt: quod ſignificatur per nomen. ⁊ dicit. Si aliqui dicunt caſum eſ ſe euentum temerarium ſine omni cauſa productum: ego video vocem caſus eſſe ina nem tanꝙ ſibi nihil correſpondeat in re. Quis enim cohercente. Hic philoſophia improbat opinionem iſtam oſtendens caſum nihil eſſe ſecundum eam. ſecundo ſoluit queſtionem ſecundum rei veritatem ibi. Ariſtoteles meus. Primo ponit vnaꝫ rationem. Secundo aliaꝫ ibi. Naꝫ nihil. Antiqui di cebant ꝙ caſus eſt euent⁹ temerarius id eſt impro uiſus . contra hoc arguit philoſophia ſic. Vbicūꝗ omnia ſunt prouiſa ibi ni hil eſt temerariuꝫ: ſed om nia que ſunt prouiſa ſunt a deo: ergo inter ea q̄ ſunt nihil eſt temerariuꝫ. Hāc rationem breuiter innuit littera dicens . Quis enim locus vllus poteſt eſſe re liquus id eſt relictuſ: teme ritati id eſt improuiſioni deo cohercente cuncta in ordinem ſcilicet prouiſuꝫ: quaſi dicat nullus.

rum connexione productuꝫ caſum eſſe dif finiat nihil omnino caſum eſſe confirmo; et preter ſubiecte rei ſignificationem ianē prorſus eſſe vocem decerno . Quis enim cohercēte in ordinē cuncta deo locus eſſe vllus temeritati reliquus pōt. Nam nihil ex nihilo exiſtere vera ſententia eſt: cui ne mo vnquaꝫ veterum refragatus eſt: quāꝙ id illi non de operante principio: ſed d̄ ma teriali ſubiecto ; hoc eſt omnium de natu ra rationum: quaſi quoddam fundamen tum iecerint. Atſi nullis ex cauſis aliquid oriaꝛ: id de nihilo ortū eſſe videꝛ. ꝙ ſi hoc fieri nequit: nec caſuꝫ quidē huiuſmodi eē poſſibile ē qualē paulo āte diffiniuīus. B.

Notanduꝫ ꝙ omnia a deo ſunt prouiſa . cuius ratio eſt . Quorumcunꝗ deus eſt cauſa: omnia talia prouiſa ſunt a deo: ſed deus eſt cauſa omnis entis: ergo omnia entia a deo ſunt prouiſa . ꝙ autem deus ſit cauſa om nis entis patet: quia ab ipſo dependet celum ⁊ tota natura vt patet ex duodecimo me thaphiſice.

Nam nihil ex nihilo exiſtere vera ſententia eſt: cui nemo et cetera. Hic ponit aliaꝫ rationem probantem: ꝙ caſus non poteſt eſſe ſine omni cauſa productus ſicut dice bant antiqui. ⁊ arguit ſic . Quod eſt ex nihilo nihil eſt: ſed quod eſt ex nulla cauſa ex nihilo eſt: ergo quod ex nulla cauſa eſt nihil eſt: ſed ſecundum antiquos caſus eſt ex nulla cauſa: quia eſt productus ſine omni connexione cauſarum: ergo caſus nihil eſt. vnde dicit in littera. Vera ſententia eſt cui nemo vnquam veterum refragatus eſt id ē contradicit: ſcilicet ex nihilo nihil exiſtere. quāquam illi antiqui illam propoſitionem ex nihilo nihil exiſtere iecerint id eſt poſuerint: quaſi quoddam fundamentum non de operante principio ſcilicet de deo creatore: quia ille ex nihilo aliquid fecit: ſꝫ intelle xerūt hoc de naturali ſubiecto id eſt de tota natura fundata in materia: ⁊ exponit ſeipſꝫ dicens. Hoc eſt de natura omnium rationum id eſt de materia que eſt ſubiectum for marum naturalium: ſed ſi aliquid oriatur ex nullis cauſis: id videtur eſſe ortum ex ni hilo: ſed hoc fieri nequit vt aliquid oriatur ex nihilo: ergo non eſt poſſibile caſum eſſe huiuſmodi id eſt talem qualē paulo ante diffiniuim⁹. ſecundū antiquos ꝙ ſit euentus

temerarius ſine connexione cauſarum. Quid ergo dicendum eſt de caſu. querit Boe tius. Eſt ne nihil in rerꝫ natura qꝺ iure poſſit appellari caſus vel fortuitum: vel eſt ali quid tametſi pro ꝗuis lateat vulgus: cui iſta vocabula conueniant.

Notandum ꝙ hec propoſitio ex nihilo nihil exiſtere vera eſt in comparatione ad cauſam particulareꝫ que in ſua actōe ꝑſuppōit ma teriā: tamen in compara tione ad cauſam vniuer ſaleꝫ que eſt cauſa totius entis nō eſt vera. vnde di cimus deum omnia crea ſe ex nihilo ⁊ fide tenem⁹: ſed antiqui de iſto modo productionis per creatio nem nō loquebantur ſed primo modo. Vnde Ari ſtoteles primo phiſicorū. Impoſſibile eſt aliquid fi eri ex his que non ſunt. in hac enim opinione conue niunt oēs qui de natura ent iūt. Ariſtoteles me us id inꝗt in phiſicis. Hic philoſophia ſoluit queſti onem de caſu . Et primo oſtendit eam eſſe ſolutaꝫ ab Ariſtotele: et oſtendit modum eius. Secūdo de clarat ꝙ caſus licet non habeat cauſas per ſe: ha bet tn̄ cās per accidens ibi. Hec ſunt igitur . Pri mo dicit. Ariſtoteles me⁹ id eſt doctrina mea nutri tus et deditus diffiniuit caſum in phiſicis id eſt in ſecūdo phiſicorum breui ratione: ⁊ propinqua veri id eſt veritati . et querit Boetius. Quonam inꝗ modo. dicit philoſophia. Quotiens aliquid geriꝛ id eſt fit gratia cu iuſpiam rei id eſt alicuius rei et aliud obtingit quibuſdam de cauſis ꝗ quod intende batur: illud vocatur caſus: vt ſi aliquis cauſa colendi agri fodiens humum inueniat pondus auri defoſſum: hec inuentio auri creditur fortuito id eſt a caſu accidiſſe: ve rum pro ſed talis euentus cauſualis non eſt de nihilo id eſt de nulla cauſa: ſicut dice bat diffinitio antiquorum. Nam euentus caſualis habet proprias cauſas quarꝫ ꝯcur ſus inopinat⁹ ⁊ iprouiſus ſupple ab eo qui aliquid fecit cā alterius rei videbiꝛ opat⁹ ēe caſuꝫ. niſi eiꝫ cultor agri foderet humū q̄ ſupple foſſio ē vna cā inuentōis auri: ⁊ niſi eo loci. i. loco depoſitor obruiſſꝫ. i. abſcondiſſet pecuniam ſuā que eſt alia cā inuentōis

Quid igitur inꝗ . Nihil ne eſt quod vel ca ſus vel fortuitum iure appellari queat. An eſt aliquid tametſi vulgus lateat: cui iſta vocabula conueniunt. Philo. Ariſto teles meus id inquit in phiſicis et breui ⁊ veri propinqua ratōe diffiniuit. Boetius. Quonam inꝗ modo. Philoſophia. Quo tiens ait aliquid cuiuſpiam rei gratia ge ritur: aliudqꝫ quibuſdam de cauſis ꝗ qꝺ intendebaꝛ obtingit caſus vocatur: vt ſi quis colendi agri cauſa fodiens: humum defoſſum auri pondus inueniat: hoc igiꝛ fortuito quidem crediꝛ accidiſſe: verū non de nihilo eſt. Nā ꝓprias cauſas hꝫ quarū improuiſus inopinatuſqꝫ concurſus caſuꝫ videtur operatus. Nā niſi cultor agri hu mum foderet: niſi eo loci pecuniā ſuam de poſitor obruiſſet: auruꝫ non eſſꝫ inuentum

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

auri aurum non eſſet inuentum. ¶ Notandum ꝙ caſus ſecundum Ariſtotelem eſt quando aliquid fit propter aliquem finem: vt foſſio agri propter ſeminationem: ſi aliquid aliud euenit ex quibuſdam cauſis preter hoc quod intendebatur: hoc eſt caſus: vt inuentio theſauri eſt caſualis eſt que non intendebatur a foſſore agri. Ex quo patet ꝙ inuentio theſauri eſt caſualis: nõ ideo ꝙ non eſt prouiſa a deo: ſed quia non eſt prouiſa ab homine: ⁊ ita caſus nihil eſt quo ad deum ſed eſt aliquid quo ad hominem preter cuius intentionem ⁊ ꝓuiſionem euenit.

Hec ſunt igitur fortuiti cauſe compendij quod ex obuijs ſibi ⁊ cõfluentibus cauſis non ex gerentis intentione ꝓuenit. Neqꝫ enim vel qui aurum obruit vel qui agrum exercuit vt ea pecũia reperiretur intẽdit: ſed vti dixi quo ille obruit nunc fodiſſe cõuenit atqꝫ concurrit. Licet igitur diffinire caſum eſſe inopinatum et ex cõfluẽtibus cauſis in his que ob aliquid geruntur euẽtum. Concurrere vero atqꝫ confluere cauſas facit ordo ille ineuitabili cõnexione ꝓcedens: qui de ꝓuidentie fonte deſcendẽs cuncta ſuis locis temporibuſqꝫ diſponit.

Hec ſunt igitur fortuiti. Hic oſtendit philoſophia ꝙ licet caſus habeat cauſas: non tamen habet cauſas per ſe: ſed per accidens dicens. Hec igitur ſunt cauſe fortuiti cõpendij id eſt fortuiti euentus quod fortuitum compendium prouenit ex cauſis obuijs ⁊ confluentibꝰ: non ex intentione gerentis. Non enim ille qui aurum obruit: vel qui agrũ exercuit id eſt fodit intendit vt ea pecunia reperiretur: ſed vt dixi preter gerentis intentionem euenit hunc fodere quo ille obruit pecunia ⁊ occurrit ſupple inuentio pecunie.

Notandum ꝙ cauſa efficiens non agit niſi moueatur a fine. Finis autem nõ mouet niſi ſecundum ꝙ eſt in intentione: ⁊ ideo reſpectu illius effectus qui eſt in intentione agens eſt cauſa per ſe ſi aliquid contingat in actione preter intentionem agentis illius: agens eſt cauſa per accidens: ⁊ ſic caſus quia contingit preter intentionẽ agẽtis: non habet cauſam agentem per ſe ſed per accidens. Licet igitur diffinire.

Hic philoſophia ſoluit ſecundam queſtionem oſtendendo quid ſit caſus. Concludit ergo diffinitionem eius ex iam dictis dicens. Licet igitur diffinire caſum eſſe euentum inopinatum ex cauſis confluentibus in his que geruntur ob aliquid aliud. Tunc oſtendit quomodo effectus caſualis cadit ſub ordine prouidentie. dictum eſt enim ꝙ caſus prouenit ex cauſis confluentibus. ꝙ autem cauſe confluant hoc prouenit ex ordine prouidentie. vnde dicit. Cauſas vero concurrere ⁊ confluere facit iſte ordo ſupple fatalis procedens ineuitabili connexione ſcilicet cauſarum: qui deſcendens ſupple ordo de fonte prouidentie cuncta diſponit ſuis temporibus ⁊ locis.

Notandum ꝙ diffinitio caſus eſt bona: quia per eam caſus diſtinguitur ab alijs. per hoc ꝙ dicitur caſus eſt euentus inopinatus excluditur effectus neceſſario eueniens: vel vt frequenter ſicut ſolem oriri vel hominem naſci cum quinqꝫ digitis in vna manu. talia enim nõ eueniũt caſualiter ⁊ inopinate. per hoc quod dicitur ex cõfluẽtibꝰ cauſis excluditur caſus primo modo dictus: qui ſecundũ antiquos ponebatur produci ex nulla connexione cauſarum. per hoc autem quod dicitur in his que geruntur ob aliquid aliud per hoc excluditur a caſu caſualitas per ſe. caſus enim et fortuna ſunt cauſe per accidens: et ſunt preter intentionem agentis.

Metrum primum quinti libri.

Metrum primum quinti libri.

Upis achemenie ſcopolis vbi verſa ſequentum
Pectoribus figit ſpicula pugna fugax
Tigris ⁊ eufrates vno ſeſe fonte reſoluũt
Et mox adiunctis diſſociantur aquis:
Si coeãt curſumqꝫ iterũ reuocent in vnũ
Confluat alterni quod trahit vnda vadi.
Conueniãt pupes et vulci flumine trunci
Mixtaqꝫ fortuitos iplicet vnda modos

Upis achemenie ſcopolis. Iſtud ẽ primũ metrum illius quinti quod dicitur metrum elegiacum: ⁊ primum metrum eſt dactilicum examentrũ. Secũdũ eſt trocaicum penthametrum vel dactilicum penthametrum. In quo philoſophia oſtẽdit quomodo euentus caſualis ſe habet ad prouidentiam diuinam. Eſt autem materia exempli ꝙ tigris ⁊ eufrates ſunt duo fluuij ab eodem fonte procedentes qui poſtea ab inuicem diuiduntur: et ſi iterum concurrant neceſſe eſt naues ⁊ alia que per iſta flumina deferũtur ꝯcurrere: qui quidẽ cõcurſus prouenit inquãtũ reguntur de curſu iſtoꝝ fluuiorum: ⁊ tamen ẽ preter intentionem iſtoꝝ qui regũt naues. eodẽ modo ꝯcurſus cãrum caſualis quãuis ſit preter intẽtionẽ ipſoꝝ agentiũ: tñ cõcurrunt ſecundũ defluxum ordinis fatalis ex regimine diuine prouidentie. ⁊ quãuis nobis ignorantibus ordinẽ diuine ꝓuidẽtie videatur aliquid caſuale et fortuitũ: tñ in cõparatione ad deum oĩa ſunt ordinata ⁊ prouiſa. vnde dicit in littera. Tigris ⁊ eufrates reſoluũt ſeſe vno fonte: ſcopolis. i. concauitatibꝰ: rupis achemenie. i. montis parthie vbi ſcꝫ in parthia fugax pugna verſa ſpicula. i. ſagittas figit pectoribꝰ ſequentiũ. Eſt enĩ conſuetudo ꝑthoꝝ ꝙ fugiendo pugnant ſagitando a tergo ꝯtra inſequentes: ⁊ mox. i. poſt paruũ ſpaciũ tigris et eufrates diſſociãtur abiũctis aquis ſupple alijs: ⁊ ſi dicti fluuij iterum coeant. i. cõueniant ⁊ reuocent in vnum curſũ confluat. i. oportet cõfluere illud qꝺ vnda alterni vadi. i. vtriuſqꝫ fluminis trahit. i. ſecum ducit: et conueniant pupes et trunci vulſi id eſt eradicati: flumine id eſt ꝑ flumen: et vnda mixta id eſt confluens: implicet id ẽ implicabit fortuitos modos: quia vnda faciet concurrere fortuitu naues et truncos: quos tamen vagos caſus id eſt caſuales euentus: regit ipſa decliuia terre id eſt depreſſio terre dans viam flumo: et defluus ordo lapſi gurgitis id eſt currentis aque regit illos vagos curſus: et ita eſt de euentu caſuali reſpectu prouidentie. vnde dicit. ſors id eſt caſus vel fortuna que videtur fluitare: permiſſis habenis id eſt ſine regimine: illa patitur frenos id eſt regimina: et meat id eſt tranſit: ipſa lege id eſt per ipſam legem diuine prouidentie.

Nota ꝙ ſcribitur in geneſi. Tigris et eufrates ſunt flumina quorum ortus eſt in paradiſo. Sed Hieronymus auctoritate Saluſtij dicit ꝙ ortus tigris et eufratis demonſtrantur in armenia id eſt in parthia: cui videtur Boetius conſentire. Beatus

autem Auguſtinus ſuper geneſim ad litteram iſtam contrarietatem concordat dicēs. Illud contingit in iſtis fluminibus quod in alijs experimur: ſcilicet ꝙ aliquādo abſorbentur a terra ⁊ iterum oriuntur: ⁊ quia hoc ſepe poteſt contingere: ideo de ortu ipſoꝝ fluuiorum diuerſa poſſunt dici. quando enim Moyſes dicit in geneſi ꝙ oriantur in paradiſo: poteſt intelligi de prima origine eorum: ſed quod dicitur ab alijs ꝙ alias oriantur: poteſt itelligi de ortu eoruꝫ ſecūdario. Notandum ꝙ parthia eſt regio quedam que alio nomine dicitur archemenia. vnd̄ dicūtur hoīes parthi qui vincūt hoſtes ſuos fugiēdo ſagittas a tergo mittēdo: ⁊ ſic amor vīcend⁹ ē fugiēdo. vnd̄ poeta dicit. Qua ſpecie martis cedit victoria parthis. Cypria parte ſimili quoq; vincitur arte. Cypris id eſt venus q̄ colebatur in cypro: et pauper henric⁹. Proſcribas igit̄ gladijs ⁊ fuſtib⁹ ipſ⁊ ſupple amoreꝫ: ⁊ fugiendo fuga quem fuga ſola fugat.

Quos tn̄ ipſa vagos terre decliuia caſus
Gurgitis ⁊ lapſi defluus ordo regit
Sicq; permiſſis fluitare videt̄ habenis
Sors patitur frenos ipſaq; lege meat.

Proſa ſecunda quinti libri.

Animaduerto inq̄: idq; vti tu dicis ita eſſe conſentio. Sed in hac herentiuꝫ ſibi ſerie cauſarum eſt: ne vlla noſtri arbitrij libertas an ipſos q̄ꝫ humanorum motus animorum fatalis cathena conſtringit. Philoſophia. Eſt ne inquit. neq; enim fuerit vlla rationalis natura quin eidē libertas aſſit arbitrij. Nā quod ratione vti naturaliter poteſt: id habet iudicium quo quodq; diſcernat: per ſe igitur fugienda optandaue dinoſcit.

Proſa .ij. quīti libri.

Animaduerto inq̄. Hic incipit ſecunda pſa hui⁹ quīti: in qua incipit determinare de cōueniētia liberi arbitrij ad puidēnā diuinā. Et primo querit an liberum arbitrium poſſit ſtare cum prouidentia diuina. ⁊ philoſophia probat liberum arbitrium eſſe. Secundo oſtendit quomodo diuerſificatur in diuerſis. ⁊ tertio oſtendit actus liberi arbitrij cadere ſub prouidentia diuina. ſecunda ibi. Sed hanc. Tertia ibi. Que tamen. Primo dicit. Animaduerto inq̄ id eſt cognoſco quomodo caſus ſtat cum prouidentia; ⁊ ita conſentio ſicut dixiſti: ⁊ querit Boetius. eſt ne vlla libertas arbitrij in hac ſerie cauſarum ſibi herentium: an fatalis cathena id eſt fatalis neceſſitas: conſtringit motus id eſt effectus humanorum animorum. Tunc philoſophia probat liberum arbitrium eſſe dicens. Libertas arbitrij ē non obſtante predicta connexione cauſarum. neq; enim fuerit id eſt eſſe poterit vlla rationalis natura quin libertas arbitrij eidem aſſit. ⁊ accipitur hic rationalis natura large pro omni eo quod habet cognitionem intellectiuam. probat autem ꝙ omni nature rationali inſit liberum arbitriū dicens. Illud qđ poteſt naturaliter vti ratōne id hꝫ iudiciū quo diſcernat vnūqđq; igit̄ p ſe dinoſcit. i. diſcernit fugiēda ⁊ optāda, qđ

autem quis iudicat optandū: id petit id eſt proſequitur et refugit illud quod eſtimat eſſe fugiendum: quare quibus ineſt ratio: illis ineſt libertas volendi ⁊ nolendi. poteſt ergo ratio ſic formari. Omne quod poteſt vti ratione habet iudicium cognoſcendi fugienda et optanda: ſed qđ quiſq; iudicat optandum proſequitur: ⁊ quod iudicat fugiendum hoc refugit: ergo omne quod poteſt vti ratione habet libertatem volendi et nolendi. Notandum ꝙ dicit illud qđ vtitur ratione habet iudiciuꝫ quo diſcernat vnumquodq;. hoc dicit ad differentiam iudicij naturalis qđ eſt in brutis quo non iudicatur vnū quodq; agendum: ſed aliqđ particulare: ſicut ouis nō iudicat de quolibet fugiendo: ſꝫ tantū de lupo. et apes non habent induſtriam ad faciendum aliquod opus: niſi ad fauos mellis: ſed iudiciū ratōis ē de quolibet que agunt̄.

Quod vero quis optandum iudicat eſſe petit: refugit vero quod eſtimat eſſe fugiendum. Quare quibus ineſt ratio: illis etiam ineſt volendi nolendiq; libertas.

Sed hanc non in omnibus equam eſſe conſtituo. Naꝫ ſupernis diuiniſq; ſubſtantijs: et perſpicax iudicium: et incorrupta voluntas: et efficax optatorum preſto eſt poteſtas. Humanas vero animas liberiores quidem eſſe neceſſe eſt: cum ſe in mentis diuine ſpeculatione conſeruant. minus vero cum dilabuntur ad corpora minuſq; etiam cum terrenis artubus caligantur. extrema vero eſt ſeruitus cum vicijs dedite rationis proprie poſſeſſione ceciderint. Nam vbi oculos a ſum-

Notandum ꝙ dicit habens rationis iudicium per ſe iudicat proſequendum vel fugiendum. licet enim bruta quodam modo cognoſcant fugienda vel proſequenda: non tamen per ſe: quia non ſunt cauſa iudicij. homo autem non ſolum cognoſcit finem et ordinata in fineꝫ: ſed cognoſcit ea vniuerſaliter vel per modum collationis: vel per modum ſillogiſticum. etiam homo ſuū iudicium iudicat ⁊ diſcernit: q2 intellectus eſt virtus ꝯuerſa ſupra ſe. Sꝫ hanc nō in oib⁹. Hic oſ̄dit phīa quomō liberuꝫ arbitrium diuerſificat̄ in diuerſis. ſ. in angelis ⁊ hoībus dicens. Hanc. ſ. libertatem arbitrij nō conſtituo eſſe equam. i. equalem in oībus: quia maior eſt in ſubſtantijs diuinis q̄ꝫ in hoībus. Naꝫ ſupernis ⁊ diuinis ſubſtātijs ineſt perſpicax iudiciū. i. infallibile iudiciuꝫ: et ineſt eis incorrupta voluntas. i. inflexibilis ad malum: et in eis eſt preſto. i. parata efficax poteſtas optatoꝝ q2 non eſt in eis impedimentū executōis. Hūanas vero aīas neceſſe eſt eſſe liberiores quādo conſeruant ſe in ſpeculatōe diuine mentis: minus vero libere ſunt cū dilabunt̄ ad corpora. i. ad curam rerum corporalium: et adhuc minus libere ſunt; cum caligantur terrenis artub⁹. i. affectibus quibus min⁹ reſiſtere poſſunt paſſionibus inſurgentibus. Extrema vero. i. maxima eſt ſeruitus animarū quādo dedite vicijs ceciderunt a poſſeſſione proprie rationis q̄ regi. i. dirigi debeāt in agendo. Naꝫ vbi id eſt poſt q̄ꝫ anime deiecerint oculos rationis et intellectus a luce ſumme veritatis ad inferiora ⁊ tenebroſa id eſt ad terrena et carnalia; mox caligantur. i. obſcurantur nube inſcientie id eſt ignorantie; et turbantur pernicioſis affectibus id eſt paſſionibus quibus acce

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

dendo:⁊ conſentiendo: adiuuant id eſt augmentant ſeruitutem quam ſibi inuexere id eſt induxerunt: ⁊ anime vicioſorum ſunt quodāmodo captiue propria libertate.

Notandum ꝙ liberum arbitrium eſt libertas iudicandi ⁊ exequendi res. vel ſecū dum Boetiuꝫ ſuper primo periarmenias liberum arbitrium eſt de voluntate iudiciuꝫ animi nullo extrinſeco: aut violenter cogente: aut violenter impediente, nullo cogente ad faciendum quod diſplicet: nullo impediente ne fiat quod placet.

Notandum ꝙ liberum arbitrium in duobus cōſiſtit: ⁊ in libertate iudicādi: ⁊ in libertate exequendi iudicata. Primū ſcilicet libertatem iudicādi impedit ignorantia: ſꝫ libertatem exequendi impedit impotentia executionis ⁊ corruptio voluntatis. quandoqꝫ enim poſſumus bonū perficere: tamen voluntate corrupta vicio non perficimus. in ſubſtantijs autem ſeparatis non eſt ignorantia iudicandi: nec impotentia perficiendi: nec corruptio voluntatis: ergo in eis eſt maxima libertas arbitrij. Intelligentie enim in nullo falluntur: ergo habent perſpicax iudicium: ⁊ nūꝗ volunt niſi bonum: ergo ineſt eis incorrupta voluntas: ⁊ poſſunt perficere quicquid deſiderant: ergo in eis eſt efficax poteſtas optatorum.

me luce veritatis ad inferiora ⁊ tenebroſa deiecerint mox inſcicie nube caligantur: pernitioſis turbātur affectibus. Quibus accedendo conſentiendoqꝫ quam īnexere ſibi adiuuant ſeruituteꝫ: ⁊ ſunt quodāmō propria libertate captiue. Que tamen ille ab eterno cuncta proſpiciens prouidentie cernit intuitus: ⁊ ſuis queqꝫ meritis predeſtinata diſponit

id eſt omnia videt et omnia audit.

Notandum ꝙ quidam dixerunt fuiſſe de intentione Platonis animas humanaſ ſimul eſſe creatas in celo: ⁊ poſtea deſcendere in corpora: ⁊ in eis detineri tanꝗ in vinculis. ſecundum illos gradus libertatis animarum humanarum quas ponit in littera ſic diſtinguuntur: ſcilicet ꝙ anime cum ſint in celo create in contemplatione diuine mētis ſunt maxime libere. cum autem iam ſunt colligate corporibus: adhuc ſunt minꝰ libere: ſed minima libertas eſt in eis quando ſubduntur vicijs. iſta tamen expoſitio nō teget ſecundum veritatem: ideo aliter exponitur: ꝙ illas animas neceſſe eſt eſſe liberiores que contemplationi diuine inſeruiunt: vt anime virtuoſorum ⁊ contemplatiuorꝫ quorum conuerſatio in celis eſt. Ille autem ſunt minus libere que dilabuntur ad corpora id eſt que deſcendunt ad curam rerum temporalium: ſicut ſunt practici qui negociantur circa bona temporalia ad communem vtilitatem diſpenſanda. adhuc minus libere ſunt anime que terrenis artubus colligantur id eſt que deſcendunt ad curā dum proprium corpus ⁊ propriam vtilitatem. minime autem libere ſunt que ſubdite vitijs rationem amittunt. vicioſus enim non vnius tantum domini eſt ſeruus: ſꝫ tot dominorum quot viciorum ſecundum beatum Auguſtinum.

Que tamen ille. Hic oſtendit philoſophia quomodo actus liberi arbitrij cadūt ſub prouidentia diuina: quia propter hoc ꝙ diuina cognitio ſe extendit ad omnia dicens. que omnia dicta quo ad diuerſos gradus libertatis ⁊ quo ad omnes actus in

de prouenientes cernit ille intuitus prouidentie diuine cuncta proſpiciens: ⁊ queqꝫ pdeſtinata diſponit ſuis meritis reddendo bonis bona ⁊ malis mala: ⁊ hoc confirmat auctoritate greca que ſonat in latino. Omnia videt deus ⁊ omnia audit. vl' ſecunduꝫ alios ſonat. Deus illuſtrat omnia clarius ꝙ ſol. Notandum ꝙ licet diuina prouidentia ab eterno omnia proſpexit: non tamen propter hoc neceſſitatur liberum arbitrium ad faciendum bonum vel malum: quia ſecundū Ariſtotelem tertio ethicorum. Homo eſt dominus ſuarum operationuꝫ a principio vſqꝫ ad finem. Et ergo ſecunduꝫ merita operationum liberi arbitrij recipit penam vel premiuꝫ.

Metrum ſecundum libri quinti.

Uro clarum lumine phebum
Mellifluí canit oris homerus
Qui tamen intima viſcera terre
Non valet aut pelagi radiorum
Infirma prorumpere luce.
Haud ſit magni conditor orbis
Huic ex alto cuncta tuenti:
Nulla terre mole reſiſtunt
Non nox atris nubibus obſtat
Que ſint que fuerint veniantqꝫ
Uno mentis cernit in ictu
Quem quia reſpicit omnia ſolus
Uerum poſſis dicere ſolem

Metrum ſecundum quinti libri.

Uro clarum lumine phebum. Iſtō eſt metrum ſecundum huius quinti quod dicitur archiloicum ab inuentore: dactilicum a pede predomināte: In quo philoſophia commendat excellentiam diuine cognitionis in comparatiōe ad ſolem materialem dicens. Homerus oris melliflui id eſt dulcis eloquentie: canit id eſt deſcribit: phebuꝫ id eſt ſolem clarum puro lumine. forſan enim Homerus fecit librum de claritate ſolis: qui ſcilicet ſol non valet prorumpere id eſt penetrare: intima viſcera id eſt profunda terre: ⁊ pelagi id eſt maris: infirma id eſt debili luce radiorum: haud ſit id eſt non ſic habet ſe conditor magni orbis ſcilicet deus: ſed ipſe ſua cognitione penetrat omnia: cum nihil poſſit ipſum latere huic ſcilicet conditori tuenti id eſt reſpicienti cuncta ex alto ſcilicet celo terre ſibi reſiſtunt: nulla mole id eſt magnitudine ſicut obſiſtunt radijs ſolis. nec etiam nox obſcura obſtat ſibi atris nubibus: immo in vno ictu mentis id eſt in vno mentali intuitu cernit que ſunt quantum ad preſentia: que fuerunt quantum ad preterita: que veniunt quantum ad futura: quem ſcilicet conditorem: quia reſpicit omnia ſolus: tu poſſis dicere verum ſolem.

Notandum licet deus omnia cognoſcendo preuideat etiam illa que fiunt ex libero arbitrio: voluit tamen quaſdam creaturas eſſe liberi arbitrij: quia hoc magis decet diuinam bonitatem. ſicut enim melius ⁊ nobilius eſt regnuꝫ in quo non tantum ſeruitur regi a ſeruis ſed etiam a liberis: ꝙ vbi tantum ſeruitur a ſeruis: Sic melius erit regnum dei ⁊ decentius ex hoc ꝙ ſunt alique creature, libere ſeruientes: ſicut homo et

angelus ꝙ ſi eſſent ſole creature ſeruiliter operantes: cuiuſmodi ſunt omnes creature preter hominem et angeluꝫ que ex determinatione nature neceſſitantur ad ſua opera.

Proſa tertia quinti libri.

Um ego en inq̄. Hic incipit tertia proſa huius quinti in qua Boetius obijcit contra predicta oſtendens non poſſe ſimul ſtare prouidentiam et liberum arbitrium. et primo premittit ꝙ dicta poſſūt habere dubitationem. ſecundo ponit rationeꝫ dubitationis ibi. Nimium inq̄. Primo dicit. Tum ꝓ tunc finitur. d. p. ego Boetius inq̄. O philoſophia rurſus ego confundor difficiliori ambiguitate. ⁊ q̄rit philoſophia. Quenaꝫ eſt iſta ambiguitas. iam enim coniecto id eſt iudico quibus tu perturbare id eſt perturbaris.

Proſa tertia libri quinti.

Um ego en inq̄ difficiliori rurſus ambiguitate confundor. Philoſophia. Quenam inquit eſt iſta. iam enim quibus conturbare coniecto Boe: Nimiuꝫ inq̄ aduerſari ac repugnare videtur prenoſcere vniuerſa deum et eſſe vlluꝫ libertatis arbitrium. Nam ſi cuncta proſpicit deus: neqꝫ falli vllomodo poteſt: euenire neceſſe eſt quod prouidentia futuruꝫ eſſe preuiderit. Quare ſi ab externo non facta hominum modo: ſed etiam conſilia voluntateſqꝫ prenoſcit: nulla erit arbitrij libertas. Neqꝫ eniꝫ vel factum aliud vllū vel quelibet exiſtere poterit voluntas: niſi quaꝫ neſcia falſi prouidentia diuina preſenſerit. Nam ſi aliorum quam prouiſa

Notanduꝫ ꝙ coniectare eſt ex aliquibus ſignis aliquid putare: ⁊ ſic philoſophia coniectat per locum a communiter accidentibus dubitationem Boetij: quia communiter quicumqꝫ loquebātur de prouidentia ⁊ libero arbitrio dubitabant de compaſſibilitate coruꝫ. Nimium inq̄. Hic Boetius exprimit ſuam dubitationem oſtendens prouidentiam et liberum arbitrium eſſe incompaſſibilia. Primo facit hoc. Secundo excludit quaſdaꝫ vias quibus aliqui conabantur defendere prouidentiam ibi. Quid igitur. Ad probādum ergo incompaſſibilitatem predictorum ponit tres rationes. Secunda ibi. Ad hec. Tertia ibi. Poſtremo. Primo ponit primam rationem. Secundo excludit quandam ſolutionem eiꝰ ibi. Neqꝫ eiꝫ vel factum aliud. Primo dicit. Nimium videtur aduerſari et repugnare deum prenoſcere vniuerſa: et eſſe vllum libertatis arbitrium: ꝙ autem iſta repugnant probat. Nam ſi deus proſpicit cuncta neqꝫ vllo modo falli poteſt: neceſſe eſt euenire illud quod prouidentia preuiderit eſſe futurum: quod ſi non eueniret. falleretur prouidentia quare ſi ab eterno: nonmodo id eſt non tantum facta hominum ſed etiam conſilia et voluntates prenoſcit: nulla erit libertas arbitrij: ſed oīa euenirent de neceſſitate. ꝙ aūt deus ſua prouidentia oīa prenoſcat declarat. Neqꝫ eīm poterit exiſtere aliquod factum vel aliqua voluntas niſi quā preſenſerit id ē pre-

ſciuerit prouidentia diuina: neſcia id eſt non potens fall:: nec poſſunt aliter euenire ꝙ preuiſa ſunt. Nam ſi valent detorqueri aliorſum: ſcilicet vt a.iter eueniant ꝙ preuiſa ſunt: non erit iam firma preſcientia dei: ſed potius erit incerta opinio: quod iudico nephas credere de deo. Notandum ꝙ ex littera ſic formatur ratio. Illa que prouidentur infallibiliter de neceſſitate eueniunt: ſed omnia prouidentur a deo infallibilit: ergo omnia de neceſſitate eueniunt: ⁊ ſic perit libertas arbitrij.

Notanduꝫ ꝙ ſcientia dei non eſt opinio: quia opinio eſt eorum que ſic ⁊ aliter ſe poſſunt habere: ex primo poſteriorum. Sciētia autem eſt eorum que non poſſunt ſe aliter habere: ergo ſcientia d:i non ē dicēda opinio. Neqꝫ eiꝫ illam probo rationeꝫ. Hic philoſophia excludit quādam reſponſionē que poſſet dari ad predictam rationeꝫ. ⁊ primo ponit eā. ſecundo eam excludit ibi. Quaſi vero. Primo dicit: Neqꝫ eniꝫ probo id eſt approbo illam rationem id eſt reſponſionem: oua quidam credunt ſe poſſe diſſoluere nodum id eſt difficultatē queſtionis. Aiūt eniꝫ non ideo quid eſſe vēturum: quoniā prouidentia proſpexerit illud eſſe futurum id eſt venturum: ſed potius econtrario id eſt econuerſo: quoniam quod futurum eſt illud non poſſe latere prouidētiam diuinam: quaſi dicat euentus rei eſt cauſa preſcientie ⁊ non econuerſo: ⁊ ideo ex euentu debet concludi neceſſitas preſcientie: non econuerſo ſecundum eos: et iſto modo neceſſarium eſt hoc quod concluditur de euentu relabi in contrariam partem: ſcilicet vt quod concluditur de euentu: hoc concludatur de preſentia. Neqꝫ enim neceſſe ē contingere que prouidentur ſecundum eos: ſed que futura ſunt neceſſe eſt prouideri.

ſunt detorqueri valent non iam erit futuri firma preſcientia: ſed opinio potius incerta: quod de deo credere nephas iudico Neqꝫ enim illam probo rationem qua ſe quidam credunt hunc queſtionis nodum poſſe diſſoluere. Aiunt enim non ideo q̇d eſſe eventurum: quoniam id prouidentia futurum eſſe proſpexerit: ſed econtrario potius: quoniam quod futurum eſt: id diuinam prouidentiam latere non poſſet: eoqꝫ modo neceſſarium eſt hoc in contrariam relabi partem. Neque enim neceſſe eſt contingere que prouidentur: ſed neceſſe eſt que futura ſunt prouideri.

Quaſi vero que cuiuſqꝫ rei cauſa ſit preſcientia ne futurorum neceſſitas ſit an

Notandum ꝙ prior ratio pretendebat ꝙ omnia futura de neceſſitate eueniant: quia deus futura infallibiliter preuidet. reſponſio autem quorūdam dicit contrariuꝫ. Dicit enim non ideo: quia deus preuidet futura neceſſario eueniunt: ſed quia futura ſunt: ideo deus ea preuidet.

Quaſi vero que cuiuſqꝫ rei cauſa ſit preſcientia. Hic excludit iſtam reſponſionē dicens. Iſta reſponſio procedit quaſi laboraretur querendo cuius rei cauſa ſit preſcientia: vtrum ſit cauſa neceſſitatis futurorum: vel vtrum neceſſitas futurorum ſit cauſa prouidentie: ſed nos nitamur id eſt laboramus hoc demonſtrare: ſcilicet neceſſarium eſſe euentum rerum preſcitarum quoquo modo id eſt quocumqꝫ modo ſe habeat

oꝛdo cauſarum. Et ſi pro'ꝙuis preſcientia non videatur inferre neceſſitatem eueniendi rebus futuris: qđ declarat exemplo dicens. Si aliquis ſedeat neceſſe eſt opinionē eſſe veram que coniectat eum ſedere: et econuerſo ſi de aliquo vera ſit opinio quia ſedet: neceſſe eſt eum ſedere. igitur in vtroq; ſcilicet in opinione ⁊ ſedente eſt neceſſitas. in hoc ſcilicet in ſedente eſt neceſſitas ſedendi: in altero ſcilicet in opinione eſt neceſſitas veritatis: ſed non idcirco quiſq; ſedet ſupple caſualiter: quoniam vera eſt opinio: quia veritas opinionis non eſt cauſa ſeſſionis: ſed hec ſcilicet opinio potius eſt vera: qm̄ pceſſit quempiam id eſt aliquem ſedere. et ita cū cauſa veritatis ex altera parte procedit: tamē in vtroq; ē cōmunis neceſſitas. et eodez modo contingit arguere de prouidentia et de his que prouidentur. Unde dicit. patet id ē manifeſtuz eſt ratiocinari de prouidētia et de rebus futuris. Nam ⁊ſi pro ꝙuis idcirco prouidentur quoniam futura ſunt: non tamen ideo eueniūt quoniā prouidentur: nihilominꝰ tamen neceſſe eſt a deo vꝫ ventura prouideri vel prouiſa euenire: ita ꝙ vtriq; parti ieſt neceſſitas ꝙuis alteri caſualitas: qđ ſoluz ſatis eſt id eſt ſufficit ad perimendam libertatē arbitrij. Notandum ꝙ reſpōſio iſta quā innuit in littera videtur fuiſſe ipſiꝰ Origenis: qui ſupra epiſtolam ad Roma. ſic dicit. Nō propterea aliquid erit: quia illud deus ſcit futuruz: ſed quia futurū eſt ideo ſcitur a deo anteq̄ fiat: qđ tamen poteſt intelligi dupliciter. Uno modo ꝙ euentus rei ſit cauſa preſcientie ſecundū rationem cōſequentie: et ſic reſpōſio ē vera. Alio mō poteſt intelligi ꝙ euentꝰ rei ſit cā preſcientie ſecūdū exiſtētiam: ⁊ ſic eſt falſa: ⁊ hoc mō improbatur hic a Boe. Pimo ergo oſtendit Boetius ꝙ iſta reſponſio non eſt ad propoſitum. Secundo oſtendit ꝙ non includit veritatez ibi.

futurorum neceſſitas cauſa prouidentie laboretur. Ac non illud demonſtrare nitamur quoquo modo ſe habeat ordo cauſarum. Neceſſariū eſſe euētum preſcitarū rerum etiaz ſi pſcientia futuris rebus eueniendi neceſſitatē nō videatur inferre. eteiz ſi quiſpiam ſedeat opinionēq; euz ſedere coniectat veram eſſe neceſſe eſt. Atq; conuerſio rurſus ſi de quopiam vera ſit opinio: quoniam ſedet eum ſedere neceſſe eſt. In vtroq; igitur neceſſitas inē. In hoc quidez ſedendi at vero in altero veritatis Sed nō idcirco quiſq; ſedet quoniam vera eſt opinio: ſ; hec potius vera ē qm̄ quēpiam ſedere preceſſit. Ita cum cauſa veritatis ex altera parte procedat: ineſt tamē communis in vtraq; neceſſitas. Similia de prouidentia: ſimulq; rebus ratiocinari patet. Nam etſi idcirco quoniam futura ſunt prouidentur: non vero ideo quoniam prouidentur eueniunt: nihilominus tamē a deo vel ventura prouideri, vel prouiſa euenire neceſſe eſt: ꝙ ad perimendum arbitrij libertatem ſolum ſatis eſt.

Jam vero ꝙ̄ prepoſterū eſt. Hic philoſophia oſtendit ꝙ iſta reſponſio includit falſitatem: quia ponit ꝙ aliquod temporale ſit cauſa eterni. dicunt enim ꝙ res future ſint cauſa prouiſionis eterne. vnde dicit. Jam vero prepoſterum eſt id eſt peruerſum eſt: vt euentus rerum temporalium dicatur eſſe cauſa eterne preſcientie quod dicitur in iſta reſponſione. vnđ ſubdit. Quid eſt aliud arbitrari deum ideo prouidere futura: quoniaz ſunt euentura ꝙ̄ putare que olim acciderit id eſt ipſa futura eſſe cauſam ſumme prouidentie: quaſi diceret nihil eſt aliud dicere.

Jam vero ꝙ̄ pпoſterum eſt vt eterne preſcientie temporalium rerum euentus cauſa eſſe dicatur. Quid eſt autem aliud arbitrari ideo deum futura quoniam ſunt euētura prouidere: ꝙ̄ putare que olim acciderunt cauſaz ſumme illius eſſe prouidentie Ad hec ſicuti cum quid eſſe ſcio: idipſuz eſſe neceſſe eſt: ita cum quid futuruz noui: id ipſum futurum eſſe neceſſe eſt. ſic fit igitur vt euētus preſcite rei nequeat euitari. Poſtremo ſiquid aliquis alioꝛſum ꝙ̄ ſeſe res habet exiſtimet: id non modo ſcientia non eſt: ſed eſt opinio fallax a ſcientie veritate longe diuerſa. Quare ſiquid ita futurum: eſt vt eius certus ac neceſſarius non ſit euentus id euenturum eſſe preſciri quomodo poterit. ſicut enim ſcientia ipſa impermixta eſt falſitati: ita id quod ab ea concipitur eſſe aliter ꝙ̄ concipitur nequit.

Notandum eſt ꝙ nullum temporale ē cauſa eterni: ſed potius econuerſo. Indignius enim non eſt cauſa dignioris eo ꝙ cauſa dignior eſt effectu. temporale autē eſt indignius eterno: ſicut corruptibile i corruptibili: ergo ⁊ cetera

Ad hec ſicuti cuz quid eſſe ſcio. Hic ponit ſecundam reſponſionez ad probandum ſecundā concluſionem dicens. ad hec ſupple predicta addenda eſt hec ratō: ſicuti cum ſcio eſſe quid id eſt aliquid neceſſe eſt ipſum eſſe: ita cuz noui quid futurum: neceſſe ē idipſum eſſe futurum. ſic igitur fit id eſt contingit vt euentus rei preſcite nequeat euitari.

Nota ꝙ ratio ſic poteſt formari ſicut ſe habet ſcientia reſpectu ſcibilis preſentis: ſic preſcientia reſpectu effectus futuri. Sed cum ſcio in preſenti aliquid eſſe neceſſe eſt ipſum eſſe: Ergo cum preſcitur aliquid futurum eſſe: neceſſe eſt ipſum futurum eſſe: Sed deus preſcit omnia futura: ergo neceſſario eueniunt: ⁊ ſic iterum tollitur libertas arbitrij. Poſtremo ſi quid aliquis. Hic ponit tertiam rationem ad idem dicens. Siquis exiſtimet aliquid eſſe alioꝛſum id eſt aliter ꝙ̄ res ſe habeat: illud non modo id eſt non tantum non eſt ſcientia: ſed eſt fallax opinio longe diuerſa a veritate ſcientie: quare ſi aliquid ita futurum eſt vt eius euentus non ſit certus et neceſſarius: quomodo illud poterit preſciri euenturum: quaſi diceret nullo modo. Cuius rationem aſſignat dicens. Sicut ipſa ſcientia eſt impermixta falſitati: ſic illud quod concipitur ab ea nō pōt aliter eſſe ꝙ̄ concipitur: q: ſi poſſ; alit̄ ſe hēe; tunc ſciā poſſ; eē falſa

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Ea namqʒ cauſa eſt cur mendacio ſcientia careant: ꝙ ſe ita rem quãqʒ habere neceſſe eſt: vti eam ſeſe habere ſcientia comprehendit. Quid igitur. Quonammodo deus hec incerta futura prenoſcit. Nam ſi ineuitabiliter ventura cenſet que etiam non euenire poſſibile eſt fallitur quod ſentire non modo nephas eſt: ſed etiam voce proferre. At ſi ita vti ſunt ita ea futura eſſe decernit: vt eque vel fieri ea vel nõ fieri poſſe cognoſcat. que eſt hec preſciẽtia q̃ nihil certum nihil ſtabile cõprehẽdit. aut quid hoc refert vaticinio illo ridiculo Tireſie quicquid dicã aut erit aut non. Quo etiaʒ diuina prouidentia humana opinione preſtiterit: ſi vti homines incerta iudicat quorum eſt incertus euentus.

vnde ſubdit. iſta eſt cauſa quare ſcientia caret mendacio: quia neceſſe eſt vnamquãqʒ rem ita ſe habere ſicut ſcientia comprehendit eam ſe habere.

Notandum ꝙ ratio quem intendit eſt iſta. Quicumqʒ exiſtimat rem aliter eſſe q̃ eſt: eius eſtimatio eſt falſa: ⁊ non eſt ſcientia ſed fallax opinio: ergo ſi deus preſcit aliquod futurum eſſe: ⁊ ſi ipſum non neceſſario euenit ſicut preſciuit: preſcientia dei non erit ſcientia ſed fallax opinio: ergo futura a deo preuiſa neceſſario eueniunt: et ſic perit liberuʒ arbitrium. Quid igitur. hic philoſophia improbat modos quibus aliqui nituntur ſaluare prouidentiaʒ. Et primo querit quomodo poſſit ſaluari prouidẽtia diuina improbando duos modos quibus aliqui conabantur ipſaʒ ſaluare. Secundo ponit tertium modum ſimiliter ipſum improbando. ſecũda ibi. Quod ſi apud. primo dicit. quid igitur dicemus. Quonam modo dici poteſt ꝙ deus prenoſcat hec futura incerta. Primus modus eſt vt dicatur deuʒ ea que ꝓuidet iudicare infallibiliter: q̃uis poſſint non euenire: ſed id eſt inconueniens: quia tũc falleretur ſua prouidẽtia. Unde dicit. Nam ſi deus cenſet id eſt iudicet euenire infallibiliter que etiam poſſibile eſt nõ euenire: fallitur ſupple deus quod nõ modo id eſt nõ tantum nephas eſt ſentire de deo: ſed etiam nephas eſt voce proferre. Secundus modus eſt vt dicatur deum prouidere futura indeterminate ſicut futura ſunt. ſed iſto modo prouidentia dei non eſt certa. vnde dicit. Si deus diſcernit iſta futura eſſe que prouidentur indeterminate: ſicut ſunt vt ſcilicet cognoſcat ea eque id eſt equaliter poſſe fieri vel non fieri: que eſt iſta preſcientia que nihil certum nihil ſtabile comprehendit: quaſi dicat talis prouidentia nulla eſt. et quid hec preſcientia differt ab alio vaticinio ridiculoſo Tireſie: qui dicebat quicquid dicam hoc erit vel non erit. Quo etiam id eſt in quo diuina prouidentia preſtiterit id eſt preualebit humana opinione ſi iudicat incerta: ſicut homines ea quorum euentus eſt incertus: quaſi dicat in nullo differt. Notandum ꝙ cum Tireſias vidiſſet duos ſerpentes ſimul coire proiecto baculo ipſos ſeparauit ab inuicem: ⁊ mutatus fuit in mulierẽ: poſt ſeptennium iterum ſerpentes coeuntes baculo ſeparauit: ⁊ mutatus fuit in virũ

Quod ſi apud illum rerum omnium certiſſimum fontem nihil incerti eſſe poteſt: certus eoruʒ eſt euentus que futura firmiter ille preſcierit. Quare nulla eſt humãis conſilijs actionibuſqʒ libertas: quas diuina mens ſine falſitatis errore cuncto ꝓſpiciens: ad vnum alligat et conſtringit euentuʒ. Quo ſemel recepto: quantus occaſus humanaruʒ rerum conſequatur liquet. Fruſtra enim bonis maliſqʒ premia pene ve proponuntur. Que nullus meruit liber ac voluntarius motus animorum.

Cum autem orta fuiſſet diſſentio inter Iouem ⁊ Iunonem: an maior eſſet delectatio in coitu viri q̃ mulieris: electus fuit Tireſias in iudicem qui expertus erat ſortem vtriuſqʒ ſexus. Cum autem diceret maiorem eſſe delectationem mulieris: Iuno commota excecauit ipſuʒ. Iupiter autẽ ſui miſertus in recompenſam amiſſi viſus dedit ſibi ſpiritum vaticinandi. Fuit autem hec ſua vaticinatio. quicquid dicam erit vel non erit. Si ergo deus non aliter preſciret futura indeterminata niſi quia erunt vel non erũt: non differret ſua preſcientia a preſcientia Tireſie: quod eſt ridiculoſum. Quod ſi apud illũ. Hic põit tertiũ modũ conantium ſaluare prouidentiam. Et eſt vt ponamus omnia euenire de neceſſitate: ⁊ auferamus liberum arbitrium. Primo ergo ponit iſtum modum. Secundo oſtendit que inconuenientia ſequantur ad ipſum ibi. Quo ſemel. Primo ergo cõcludit iſtũ modum dicens: ꝙ ſi apud illum certiſſimum fontem omnium rerum nihil poteſt eſſe incertum: certus eſt euentus eorum que ipſe firmiter preſciuerit futura: quare nulla erit libertas humanis conſilijs ⁊ actionibus: quas diuina mens ſine errore falſitatis cuncta proſpiciens alligat ⁊ conſtringit ad vnum euentum.

Notandum ꝙ nulla mutatio cadit circa fontem omnium rerum: quia cognitio eius non poteſt eſſe incerta: etiam ſi eſſet incerta eſſet imperfecta ⁊ diuina. ſi ergo eſt certa reſpectu futurorum: neceſſe eſt vt omnia futura preſcita a deo neceſſario eueniant.

Quo ſemel recepto. Hic ponit inconuenientia que ſequuntur ſi auferatur liberũ arbitrium. Et primo oſtendit que inconuenientia ſequuntur ex parte hominum. ſecundo que ex parte dei. tertio que ex parte coniunctionis hominuʒ ad deum. ſecunda ibi. Quo nihil. tertia ibi. Igitur ne ſperandi. Inconuenientia ex parte hominum ſunt. ſi non ſit liberum arbitrium fruſtra proponuntur hominibus pene vel premia: ⁊ iniuſte puniuntur mali ⁊ premiantur boni: nec erunt vicia nec virtutes in hominibus ſicut nec in alijs qui agunt neceſſitate nature ⁊ non libertate animi. Unde dicit. Quo ſemel recepto. i. poſito. ſ. vt negetur liberum arbitrium: liquet id eſt manifeſtum eſt: q̃tus occaſus. i. q̃ta deſtructio humanarum rerum cõſequatur. Fruſtra enim ꝓponuntur bonis p̃mia ⁊ malis pene: ita ſtatuta ⁊ leges humane erunt inutiles: que penas ⁊ premia ſtatuunt: que nullus motus animorum liber ac voluntarius meruit. Et illud videbitur iniquiſſimum omnium quod nunc iudicatur equiſſimũ ſcilicet puniri improbos ⁊ remunerari ꝓbos: quos ad alterum. i. ad ꝓbitatem vel improbitatem non mittit propria voluntas

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſed cogit certa neceſſitas futuri. igitur virtutes et vicia non fuerint quicꝙ̃: ſed potius erit mixta ⁊ indiſcreta confuſio omnium meritorum ſcilicet bonorum et malorum.

Nota ꝙ omnes virtutes et vicia oriuntur ex libera electione boni ⁊ mali: ⁊ ſimiliter punitio et remuneratio fiunt propter liberam actionem boni vel mali. Si ergo tollitur libertas arbitrij non erit libera electio: nec libera actio bona vel mala: et per conſequens nulla erit virtus nullum vicium: et iniuſte malus punietur: cum ex neceſſitate malum operetur et iniuſte bonus premietur cuz ex neceſſitate operetur bonum: quod eſt abſurdũ dicere. Quo nihil ſceleratius. Hic oſtendit inconueniens quod ſequitur ex parte dei ſcilicet ꝙ deus erit auctor malorũ. vnde dicit. Cum omnis ordo reruz ducatur ex prouidentia diuina: ⁊ ſi nihil liceat habere fieri ex humanis conſilijs: fit id eſt ſequitur: vt vicia noſtra referantur in auctorem omnium, ſupple deum: quo nihil ſcelerati⁹ excogitari poteſt ꝙ̃ deum dicere auctorem malorum: quod tamen neceſſarium eſt ablata libertate.

Notandum ꝙ defectus in operatione: qui defect⁹ non eſt in poteſtate rei vt euitetur: neceſſario eſt ab agente ⁊ a producente. ſi ergo actio voluntatis noſtre non eſt libera: defectus actionis ſecundum voluntatem reducetur in deum: et ſic deus erit cauſans defectum noſtrum quod eſt abſurdum. Igitur nec ſperandi aliquid. Hic ponit inconuenientia que ſequuntur ex coniunctione hominis ad deuz quia tolleretur actus deprecandi et actus ſperandi: quibus maxime coniungimur deo. vnde dicit. Igitur ſi tollitur liberum arbitrium: nec vlla ratio eſt ſperandi aliquid: nec deprecandi inter deum et homines. Quid eniz quiſꝙ̃ deprecetur vel ſperet: ſi ſeries indeflexa cõnectit omnia optanda: quaſi dicat fruſtra fieret. vtrumꝙ̃ igitur aufertur illud vnicum commertium ſcilicet ſperandi et deprecandi inter deuz et homines. vocat autem ſpem et deprecationem commertium: quia iſtis mercamur omnia beneficia. vñ ſubdit: ſiquidez precio iuſte humilitatis nos homines promeremur ineſtimabilẽ vicẽ i. retributõez diuine grẽ: q̃ modus deprecãdi ſolus ẽ quo hoĩes videãtur poſſe colloq̃

Idq; omnium videbitur iniquiſſimum quod nunc equiſſimum iudicatur vel puniri improbos: vel remunerare probos: quos alterutrum non propria mittit voluntas: ſz futuri cogit certa neceſſitas. Nec vicia igitur: nec virtutes quicquam fuerint: ſed omnium merito potius mixta atq; indiſcreta confuſio. Quo nihil ſceleratius excogitari poteſt: cum ex prouidẽtia rerum omnis ordo ducatur: nihilq; liceat conſilijs humanis fit: vt vicia queq; noſtra ad bonorum omnium referantur auctorem. Igitur nec ſperandi aliquid nec deprecandi vlla ratio eſt. Quid eiz vel ſperet quiſq; vel etiã deprecet quãdo optanda oĩa indeflexa ſeries cõnectit. Auferet igitur vnicũ illud inter hoĩes deumq; cõmertiũ ſperandi ſcz et deprecandi ſiquidez iuſte humilitatis precio ineſtimabilez

cum deo ⁊ coniungi inacceſſibili luci ſupple deo priuſꝙ̃ homĩes impetrent qđ petũt. prius enim preces porrigimus ꝙ̃ effectum noſtre petitionis conſequamur: que. ſ. ſpes ⁊ deprecatio: ſi nihil credantur habere virium recepta id eſt conceſſa neceſſitate futurorum: quid erit quo connectit id eſt coniungi atꝙ̃ adherere poſſumus illi ſummo principi rerũ. q. d. nihil: quare neceſſe erit genus humanuz diſſeptum id eſt diſſipatuz atꝙ̃ diſiunctũ: ſuo fonte id eſt a ſuo principio ſupple a deo: fatiſcere id eſt deficere vti pauloãte cantabas i ſexto metro quarti libri.

Notandum ꝙ actus deprecandi ſpectat ad intellectũ: ⁊ eſt orõ ſcđm Johannẽ damaſce. aſcenſus intellectus ad deuz vel in deũ quo q̃dẽ actu inſinuamus deo indigentiam noſtrã nõ ꝙ deo p. iſinuatõez noſtrã aliq̃d inoteſcat qđ pri⁹ ignorauerit: ſ; vt nos ipa inſinuatiõe vtendo cõſideremus i his eſſe recurrendum ad diuinum auxilium. Actus autem ſperandi pertinet ad voluntatez: quia eius obiectum eſt bonum futuruz. per iſtum actum adheremus deo tanꝙ̃ perfecto principio bonitatis innitentis eius auxilio ad conſequenduz bonum quo indigemus. ſed ſi huiuſmodi bonuz neceſſario eueniret vel impoſſibile eſſet euenire: vtrꝙ̃ actus taz deprecandi ꝙ̃ ſperandi eſſet inutilis.

vicẽ diuine gratie promeremur qui ſolus modus eſt: quo cum deo colloqui homĩes poſſe videantur: illiq; inacceſſibili luci prius quoq; ꝙ̃ impetrent ipa ſupplicanda ratione coniungi: que ſi recepta futurorum neceſſitate nihil viruz habere credantur: quid erit quo ſummo illi reruz principi cõnecti atq; adherere poſſumus. Quare neceſſe erit humanum genus vti pauloante cantabas diſſeptum atq; diſiunctum ſuo fonte fatiſcere.

Metrum tertium libri quinti:

Uenam diſcors federa rerum
Cauſa reſoluit quis tanta deus
Ueris ſtatuit bella duobus
Ut que carptim ſingula conſtant:
Eadem noluit mixta iugari

Metrum tertium quinti libri.

Uenam diſcors federa rerum. Cauſa reſoluit: quis tanta deus. Hic incipit tertium metrum huius quinti quod dicitur adonicum vel ſecundum alios archiloicum ab inuentore: dactilicum a pede predominante. vnde facit exclamationem ſuper incompaſſibilitate que apparet inter prouidentiam ⁊ liberum arbitrium. Et primo querit quare ſint incompaſſibilia: cum per ſe conſiderata ſint paſſibilia. Secundo ponit reſponſionem ad hoc. Tertio contra reſponſionem obiicit. Quarto obiectionem ſoluit. Secunda ibi. An nulla. Tertia ibi. Sed cur tanto. Quarta ibi. An cuz mentem. Primo dicit. Quenam diſcors. cauſa reſoluit id eſt ſeparat: federa id eſt concordias rerum ſcilicet prouidẽtie diuine ⁊ liberi arbitrij: ne compatiantur ſe ſimul: aut quis deus tanta bella ſtatuit duobus veris ⁊ ſingula vera: que carptim id eſt ſigillatim vel diuiſim accepta: cõſtant. i. ꝑmanẽt: eadez tñ mixta. i. coniũcta: noluit iugari id eſt copulari ſe inuicem compatiendo. Tunc ponit reſponſionem dicens: ꝙ iſtis duobus veris. ſ. ꝓuidẽtie ⁊ libero arbitrio nulla ẽ diſcordia; ſed apparẽtia diſcordie ꝓuenit ex

t

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

debilitate noſtri intellectus. vnde di. An eſt nota ſolutionis nulla ē diſcordia veris ſi ſp certa coherent ſibi: ſ mens noſtra obruta. i. oppreſſa: mēbris cecis. i. cecantib⁹ aiam: illa nequit igne. i. oppreſſi luminis ſcilicet intellectus noſcere tenues. i. ſubtiles: nexus. i. coniunctiones rerū que videntur diſcordare. Notandum ſi conſiderem⁹ ꝓuidentiā diuinam ꝑ ſe: poſſibile eſt eam eſſe: ſi conſiderem⁹ liberū arbitriū ꝑ ſe etiā poſſibile ē eum eſſe: vt patꝫ ex dictis. Sꝫ ſi cōſideremus vtrūqꝫ ſimul: tūc videnꝭ incōpaſſibilia ſicut pꝫ ex rationib⁹ ſuperioribus. ſecūdū veritatē aūt ſe bñ ꝯpatiunꝭ: ſed nobis nō apparet: q: intellect⁹ nr̄ oppreſſus mole corpis nō poteſt ſe eleuare i hmōi cognitionē. Nam ſecundū ſapiētem corp⁹ qđ corrūpitur aggrauat aiam: ⁊ terrena habitatio opp̄mit ſenſuꝫ multa cogitantē. Sed cur tāto flagrat amore. Hic phia obijcit ꝯ ſolutionē. Si enī aia ignoret iſtas ſubtiles ꝯiunctiōes: vñ eſt ꝙ deſiderat eas ſcire: cū nihil ignotuꝫ poſſit deſiderari. vñ dicit. Sed cur aia flagrat. i. ardet tāto amore. i. deſiderio: repire notas tectas. i. notificationes latentes: veri id eſt veritatis. Scit ne mens illud quod ipſa anxia id eſt ſollicita appetit noſſe: quaſi dicat nō: q: nēo appetit ſcire illud quod ſcit. ⁊ hoc ē quod dicit. Quis laborat ſcire nota: quaſi dicat nullus. oportet igitur dicere ꝙ neſciat: ⁊ tūc ſequitur aliud inconueniens ſcilicet ꝙ anima deſideret illud quod neſcit. Unde dicit. Si neſcit illud quod petit: qđ petit. i. deſiderat mens ceca id eſt ignorans. Quis enim neſcius optet id eſt deſideret quicꝗ̄. An quis poteſt ſequi neſcita: aut quis neſcius poteſt noſcere quo inueniat ſupple illud quod querit. ⁊ quis ignotus id eſt neſcius: queat id eſt poteſt noſcere formam repertam: quaſi dicat nullus.

An nulla eſt diſcordia veris
Semperqꝫ ſibi certa coherent
Sed mens cecis obruta membris
Nequit oppreſſi luminis igne
Rerum tenues noſcere nexus.
Sed cur tanto flagrat amore
Ueri tectas reperire notas
Scit ne quod appetit anxia noſſe
Sed quis nota ſcire laborat
Et ſi neſcit quid ceca petit.
Quis enim quicꝗ̄ neſcius optet
An quis valeat neſcita ſequi
Quoue inueniat quis repertam
Queat ignotus noſcere formam.

Notandum ꝙ dictum eſt in reſpōſione ꝙ anima ignorat compaſſibilitatem prouidētie ⁊ liberi arbitrij: ſed deſiderat eam ſcire. Contra hoc arguit ſic. Nullus appetit ſcire quod ſcit. Si anima deſiderat ſcire aliquid vel ignorat illud vel ſcit. ſi ſcit: ergo nō deſiderat ipſum ſcire: q: nullus appetit ſcire quod ſcit: cuꝫ omnis appetitus ſit ratione carentie. Si autem ignorat illud quod deſiderat: quomodo ignotuꝫ deſideratur: cum voluntas non querat incognitū: ideo ſi ignorat nunꝗ̄ cognoſcet. Quis enim ignotum inueniet. Si enim paterfamilias quereret ſeruum fugitiuum quem ignoraret: poſſet ſibi multotiens occurrere ꝙ ipſum non inueniret: ſicut dicit Linquoniēſis ſup p̄io poſterioꝝ.

An cū mentē cerneret altā. Hic ſoluit obiectionē. vbi notādū ꝙ Plato poſuit aias eē in celo creatas ⁊ habere cognitioneꝫ oim ꝑfectam: ſ per lapſuꝫ ad corpa eam obliuiſci

cognitionem rerum in particulari ⁊ retineri eam in vniuerſali: ⁊ poſtea per exercitium recuperare cognitionem rerum in particulari. vnde dicit ſic. An eſt nota ſolutionis: cū anima cerneret. i. ſpecularetur: altam mentem. i. profundam menteꝫ dei: ipſa pariter ⁊ ſimul norat. i. nouerat: ſummaꝫ. i. vniuerſaleꝫ cognitionem: ⁊ ſingula. i. ſingularem cognitiōeꝫ rerum: ſed nunc ipſa condita. i. tecta nube membroruꝫ non eſt oblita ſui: in totum id eſt totaliter: ſed ipſa tenet ſummam id eſt cognitioneꝫ vniuerſalem rerum: perdēs ſingula. i. ſingularem cognitioneꝫ. igitur quiſquis requirit. i. inueſtigat cognoſcere veratalis ē neutro habitu ſupple vt perfecte cognoſcat vel qđ oīno ignoret. vnde dicit. Nam neqꝫ nouit ſcꝫ in ſpeciali ⁊ perfecte illud qđ requirit: nec penit⁹ neſcit omnia: ſed ipſe meminit id eſt in memoria habet: ſummam. i. vniuerſalē cognitionē quā retinēs cōſuluit ſupple actuali cōſideratione: retractās. i. reuocans per ſtudiū: alte id ē ſubtiliter: viſa id eſt p̄i⁹ in ſpeciali cognita: vt ipſe queat addere oblitas partes: partibus ſeruatis ſupple in memoria.

An cum mentem cerneret altam
Pariter ſummam ſingula norat
Nunc membrorum condita nube
Non in totum eſt oblita ſui
Summamqꝫ tenet ſingula perdens.
Igitur quiſquis vera requirit
Neutro eſt habitu: nam neqꝫ nouit
Nec penitus tamen omnia neſcit
Sed quam retinens meminit ſummam
Conſuluit alte viſa retractans
Ut ſeruatis queat oblitas addere ꝑtes.

Proſa quarta libri quinti.

Um illa vetus inquit hec eſt de ꝓuidētia querela a Marcoqꝫ tullio cū diuinatōeꝫ diſtribuit vehemēter agitata: tibiqꝫ ipſi res diu ꝑſus multūqꝫ

Notandū ꝙ ſecūduꝫ iſtā viā Platonis ſolueretur ratio prius tacta: vel anima ſcit ꝙ deſiderat vel neſcit. dico ꝙ neſcit in ſpeciali ⁊ in propria forma: ſed ſcit in vniuerſali. ⁊ cum dicitur nullus deſiderat ignotum: verum eſt ſicut eſt ignotum in vniuerſali: tamen deſiderat ipſum vt eſt ignotum in ſpeciali. ⁊ cum dicitur ſi ignoret nunꝗ̄ inueniet: verū eſt ſi ignorat tam in generali ꝙ̄ in ſpeciali. ⁊ ſi ignorat in potentia ⁊ in actu: ſi tameꝫ ſcit in potentia ⁊ in vniuerſali: ⁊ ignorat actu ⁊ in propria forma: poteſt ipſuꝫ inuenire ⁊ addiſcere.

Proſa quarta vltimi libri.

Um nulla vetus iquit. Hec eſt proſa quarta huius quinti: in qua philoſophia incipit diſſoluere queſtionem de cōpaſſibilitate ꝓuidentie ⁊ liberi arbitrij. ⁊ primo tangit difficultatem huius queſtionis ⁊ cauſam difficultatis: ⁊ tangit modum ꝓcedendi circa eius ſolutionē. Scđo diſſoluit eaꝫ ibi. quero enim. Primo dicit. ħ querela. i. queſtio hec de ꝓuidentia eſt vetus: ⁊ eſt vehementer agitata. i. pertractata a Marco tullio: cū diſtribuit. i. diuidit diuinationē in li. diuinationꝫ: vbi diuidit diuinationē in ſuas ſpecies non ſolū hoc: ſed tibi ipſi ⁊ res multū diu queſita. Sed haud quaꝗ̄. i. non alicubi ab vllo veſtrū ſatis diligenter ⁊ firmiter expedita: cui⁹ caliginis. i. diſ-

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

ficultatis cauſa eſt ꝙ motus id eſt actus humane ratiocinationis non poteſt admoueri id eſt applicari ad ſimplicitatem diuine preſcientie id eſt prouidentie: que ſi vllo modo queat excogitari: nihil relinquetur prorſus ambigui quod ſcilicet rationem ⁊ cauſaȝ difficultatis ita demum patefacere ⁊ expedire tẽptabo: ſi priᵒ expandero .i. declarauero ea quibus tu moueris. Notandum ꝙ queſtio de prouidentia diuina ⁊ libero arbitrio ẽ omnium queſtionum difficillima de qua multi antiquorum dubitabant: ⁊ nõnulli modernorum propter eiꝰ difficultateȝ lapſi ſunt: quam Tulius in libro diuinationum pertractans ⁊ non valens: diſſoluere eius difficultatem: negat penitus prouidentiam et preſcientiam futurorum a deo in predicto libro diuinationum. Quero enim. Dic philoſophia accedit ad ſolutioneȝ q̃ſtionis. ⁊ primo diſcutit motiua Boetij. ſecundo ſoluit dubitationeȝ ſiue queſtionem. ibi. Quoniam igitur. Circa primuȝ ſciendũ ꝙ duo fuerunt motiua Boetij principalia circa hanc queſtionẽ. Primuȝ quia videtur neceſſarium ſi deus preuidet futura ꝙ neceſſario eueniũt. Secundũ motiuum ꝙ futura quoruȝ euentus eſt incertus ſicut ſunt futura cõtingentia nõ poſſunt a deo certa prouideri. Primo ergo ptractat primum motiuum. Secundo ſecundum. ibi. Sed hoc inquis. Primo oſtendit ꝙ ſi deus prouidet futura non propter hoc neceſſario eueniunt. Secundo mouet dubitationem. ibi. Sed quid fieri poteſt. Primo oſtendit ꝙ ex preſcientia dei non infertur neceſſitas libero arbitrio. Secundo oſtendit ꝙ preſcientia dei non ſit ſignum neceſſitatis futurorum. ibi. Sed preſcientia. Circa primam ſciendum eſt ꝙ prius improbauit quandam reſponſionem qua quidam nitebantur impedire rationem oſtendentem non eſſe liberum arbitrium propter preſcientiam diuinam. quam reſponſionem hic reſumit oſtendens eam aliquo modo eſſe bonam: quia ſufficienter impedit intentionem aduerſarij. Nam aduerſarius ex nullo alio probat neceſſitatem futurorum: niſi quia ſunt preſcita a deo. Cur igitur ex reſponſione habeatur ꝙ preſcientia nullaȝ cauſalitatẽ habet ſuper futura: videtur ſufficienter oſtenſum eſſe: ꝙ ea que procedunt ex libero arbitrio non ſunt neceſſaria. Primo

queſita: ſed haud quaq̃ ab vllo veſtrum hactenus ſatis diligenter ac firmiter expedita. cuius caliginis cauſa eſt ꝙ humane ratiocinationis motus ad diuine preſcientie ſimplicitatem non poteſt admoueri. que ſi vllo modo cogitari queat: nihil prorſus relinquetur ambigui. quod ita demuȝ patefacere atqȝ expedire temptabo: ſi prius ea quibus moueris expandero. Quero enim cur illam ſoluentiuȝ rationem minus efficacem putes: que quia preſcientia non eſſe futuris cauſam neceſſitatis exiſtimat: non impediri preſcientia arbitrij libertatem putat. num enim tu aliam de argumentum futurorum neceſſitatis trahis niſi ꝙ ea que preſciuntur non euenire non poſſunt. ſi igitur prenotio nullam futuris rebus adiicit neceſſitatem quod tu etiam pauloante fatebare: quid eſt ꝙ voluntarii exitus rerum ad certum cogantur euentũ

Etenim poſitionis gratia vt quid conſequatur aduertas ſtatuamus nullam eſſe p̃ſcientiam. num igitur quantum ad hoc attinet que ex arbitrio eueniunt ad neceſſitatem coguntur. Boe. Minime. Philoſophia. Statuamus iteruȝ eſſe: ſed nihil rebus neceſſitatis iniũgere manebit vt opinor eadem voluntatis integra atqȝ abſoluta libertas. Sed preſcientia inquies: tãetſi futuris eueniendi neceſſitas non eſt: ſignum tamen eſt neceſſario ea eſſe vẽtura. Hoc igitur non etiam ſi precognitio non fuiſſet: neceſſarios futuroruȝ exitus eſſe cõſtaret. Omne etenim ſignum tãtum quid ſit oſtendit: nõ vero efficit quod deſignat: quare demonſtranduȝ prius eſt non nihil ex neceſſitate contingere vt prenotionem

ergo ponit iſtam reſponſioneȝ reſumendo eius ſolutionẽ dicens. Quero eĩm cur illaȝ rationem ſoluentium putes minus eſſe efficacem que putat libertateȝ arbitrij non impediri a preſcientia: quia eſtimat preſcientiã nõ eſſe cauſam neceſſitatis futuroruȝ. ꝙ autem per iſtam reſponſionem impediatur illatio neceſſitatis futuroruȝ patet ex hoc: quia tu non trahis aliunde argumentum neceſſitatis futurorum: niſi ꝙ ea que preſciuntur non poſſunt non euenire. Si igitur prenotõ id eſt preſcientia futurorũ nullam adiicit id eſt iponit neceſſitatem rebus futuris vt dicit reſponſio: ⁊ tu etiam fatebare pauloãte quid eſt id qꝺ eſſe poterit ꝙ voluntarij exitus cogantur ad certum euentũ rerum: ⁊ ita per iſtam reſponſionem excluditur neceſſitas futurorum. ⁊ manifeſtat ſe in exemplo dicẽs. Ut aduertas q̃d conſequatur gratia poſitiõis id eſt exempli: ſtatuamus id eſt ponamus ꝑ impoſſibile nullam eſſe preſcientiam futurorum: igitur hoc poſito quãtũ ad h .i. quantum ad iſtam illationeȝ: q̃ ex preſcientia concluditur neceſſitas futurorum: ea q̃ eueniũt ex arbitrio cogũturne ad neceſſitatem: dicit Boe. Minime. ⁊ philoſophia. Statuamus iterum eſſe prouidentiã: ſed nihil neceſſitatis iniungere rebus futuris: manebit vt opinor eadem libertas voluntatis integra ⁊ abſoluta ab omni neceſſitate. Notanduȝ ꝙ prior ſolutio improbata fuit bona ⁊ mala. in hoc fuit bona quia poſuit preſcientiam non eſſe cauſam neceſſitatis futurorum. dicit enim. Ideo futura eueniunt: non quia deus ea prouidet: ſed in hoc fuit mala: quia poſuit futura eſſe cauſa preſcientie dei. dixit enim. quia futura ſunt: ideo deus ea preuidet. patet ergo ex reſponſione antiquoruȝ ꝙ preſciẽtia non eſt cauſa neceſſitatis rebus futuris. Sed preſcientia inquies. Hic oſtendit philoſophia ꝙ preſcientia diuina non ſit ſignum neceſſitatis rebus futuris. Secundo oſtendit ꝙ modus probandi ex ſigno non eſt efficax ibi. Iam vero. primo dicit. Tu inquies id eſt dicere poteris: tametſi pro q̃uis preſcientia non ſit neceſſitas eueniendi rebus futuris: tamen eſt ſignum ea neceſſario eſſe ventura: ⁊ ita ex preſcientia poteſt inferri neceſſitas futurorum tanq̃ ex ſigno. Hoc igitur modo ponendo preſcientiam eſſe ſignum neceſſitatis futurorum cõſtaret exitus id eſt euentus futurorum eſſe neceſſarios: etiam ſi non fuiſſet precognitio: qꝺ probat ex natura ſigni dicens. Omne nãqȝ ſignum tantum oſtendit quid ſit id eſt manifeſtat illud

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

cuius eſt ſignum:ſed non efficit quod ſignat:quare vt prenotionem id eſt prouidentiaʒ appareat eſſe ſignum neceſſitatis futurorum:demonſtrandum erat prius nihil contin gere non ex neceſſitate id eſt omnia euenire neceſſario:alioquin ſi hec neceſſitas futuro rum nulla hec eſt illa preſcientia poterit eſſe ſignum eius rei que non eſt:⁊ ita non valet arguere neceſitatem futurorum ex preſcientia tanq̄ ex ſigno. Notandum ꝙ ſignum non eſt cauſa eius cuius eſt ſignum:ſed tantum manifeſtat ſignatum eſſe:vt circulus non eſt cauſa venditionis vini:ſed tantum eſt ſignum venditionis. Si ergo preſcientia eſſet ſignum neceſſitatis futurorum:preſupponeret futura eſſe neceſſaria:⁊ ſic ad oſtendendum preſcientiā eſſe ſignū neceſſitatis futurorū:oporteret prius oſtendere futura neceſſario eſſe futura anteq̄ preſcientia eſſet ſignū neceſſitatis futurorum:alias preſcientia eſſet ſignum alicuius rei que non eſt:qđ eſt abſurdum.

Jam vero. Hic oſtendit modum probandi ex ſigno non eſſe efficacem. ⁊ dicit. Conſtet id eſt manifeſtum eſt rationem ſubnixaʒ id ē firmatā probatione .i. demonſtratione eam non eſſe ducendaʒ ex ſignis neq̄ ex argumentis extrinſecus petitis id eſt acceptis:ſed firma ratio ducenda ex conuenientibus id eſt ex proprijs ⁊ neceſſarijs cauſis. Cum ergo predicta ratio proceſſerit ex ſigno: non eſt efficax ⁊ demonſtratiua:cuʒ ſit a poſteriori. Demonſtratio autē que eſt potiſſima probationū ipſa eſt a priori cum ſit ex cauſis per ſe immediatis prioribus ⁊ notioribus:⁊ pro tanto etiam demōſtratio eſt ſilogiſmus faciens ſcire efficax ad probandum: ex primo poſteriorum.

ſignum eſſe huius neceſſitatis appareat: alioquin ſi hec nulla eſt: nec illa quidem eius rei ſignum poterit eſſe que non eſt.

Jam vero probationem firma ratione ſubnixam conſtat: non ex ſignis neqʒ petitis extrinſecus argumentis:ſed ex conuenientibus neceſſarijſqʒ cauſis eſſe ducendam. Sed qui fieri poteſt: vt ea non perueniant que futura eſſe prouidentur. Quaſi vero nos ea que prouidentia futura eſſe prenoſcit non euentura credamus: ac non illud potius arbitremur:licet eueniant:nihil tamen vt euenirent ſui natura neceſſitatis habuiſſe.

Quod huic facile perpendas licebit:

Sed quid fieri poteſt. Hic philoſophia mouet quandam dubitationem ⁊ ſoluit eaʒ videtur enim ex dictis ſequi ꝙ aliqua poſſunt preſciri que tantum non neceſſario eueniunt. ſi auteʒ non neceſſario eueniunt poſſunt non euenire:⁊ ſic ſequitur ꝙ aliquod preſcitum a deo non eueniat. Primo ergo philoſophia dubitando de hoc querit dicens. Ex quo ita eſt ꝙ ea que ſunt preſcita non ſunt neceſſaria: ſed poſſunt non euenire qui id eſt quomodo fieri poteſt vt ea que prouidentur futura eſſe non proueniant. Tunc ſoluit dubitationem dicens:ꝙ non negatur ꝙ preſcita non eueniant:immo oportet dicere ꝙ preſciētia eueniant:ſed tñ non eueniūt de neceſſitate. Unde dicit. quaſi vo. q. d. Iſta dubitatio ꝓcedit quaſi nō credam⁹ ea que ꝓuidētia ꝑnoſcit nō eſſe euentura:ſed h̄ non eſt verū:ſed potius arbitremur illud ſcʒ ꝙ licet futura eueniāt:nihil tamen neceſſitatis

habuiſſe in ſui natura vt euenirent id eſt. manifeſtat in exemplo quomodo aliquid certe comprehendit:qđ tamen non eſt neceſſarium dicens ꝙ aliquid cognitum eueniat:⁊ tamen non neceſſario licebit ꝙ tu hoc perpendas hinc id eſt ex tali exemplo. intuemur enim plura ſubiecta oculis:dum fiunt id eſt dum ſunt in fieri ſicut ea que videntur aurige facere in moderandis ⁊ flectendis quadrigis ⁊c̄. Uidemus ad hunc modum vt q̄ fiunt in alijs actibus voluntarijs nūquid vlla neceſſitas cōpellit aliquod illorum ita fieri ſicut oculis videt̄. dicit Boe. Minime: ⁊ aſſignat rationē. fruſtra enim eſſet effectus artis: ſi omnia mouerent̄ coacta: ⁊ fruſtra eſſet ars flectendi quadrigam:ſi neceſſario flecteretur: igitur illa que cum fiunt carent neceſſitate exiſtendi: eadē ſunt futura ſine neceſſitate priuſq̄ fiāt. Ex quo cōcludit ꝙ quedaʒ ſunt euētura quoruʒ exitus .i. euētus eſt abſolutus ab omni neceſſitate. ⁊ forſan aliquis diceret: nam ea que nunc fiunt non erant futura priuſq̄ eſſent. hoc excludit dicens. nulluʒ arbitror eſſe dicturuʒ: ꝙ que nunc fiunt euentura nō fuerūt. hoc enim eſſet nimis irrationabile:ideo neceſſario concluditur ꝙ hec etiam precognita habent euētus liberos: quia ſicut ſcientia preſentium nihil importat neceſſitatis his rebus que fiunt in preſenti:ſicut patet in exemplo predicto de regimine quadrige: ita preſcientia futurorum nihil importat neceſſitatis his que ventura ſunt.

Plura enim dum fiunt ſubiecta oculis intuemur:vt ea que in quadrigis moderandis atqʒ flectendis facere ſpectantur aurige atqʒ ad hunc modum et cetera. Num igitur quicq̄ illoruʒ ita fieri neceſſitas vlla compellit. Boetius. Minime. Philoſophia. Fruſtra enim eſſet artis effectus ſi omnia coacta mouerentur:que igitur cuʒ fiunt carent exiſtendi neceſſitate eadē prius q̄ fiāt ſine neceſſitate futura ſūt. Quare ſunt quedam euentura quorum exitus ab omni neceſſitate abſolutus ſit. Nam illud quidem nullum arbitror eſſe dicturuʒ ꝙ que nunc fiunt priuſq̄ fierent, euentura non fuerint. Hec etiaʒ igitur precognita liberos habent euentus.

Nota ꝙ licet futura in comparatione ad diuinam prouidētiam ſint neceſſaria neceſſitate condicionata:non tamen omnia ſunt neceſſaria neceſſitate abſoluta. Multa enim libere eueniunt ſicut ea que fiunt ab arte ⁊ a voluntate ⁊ regimen quadrigaꝝ. Si enim regimen quadrigarum neceſſario eueniret:fruſtra eſſet res regendi quadrigā.

Notandum ꝙ ſicut res actu fiunt ita erunt future:ſed quedam actu libere fiunt:ergo erunt libere future:⁊ per conſequens non omnia ſunt neceſſario futura:licet neceſſitate condicionata inquantum comparantur ad prouidentiam diuinam: non tamen in ſui natura conſiderata neceſſario eueniunt neceſſitate abſoluta ſicut poſtea videbitur:vbi diſtingue duplicem neceſſitatem condicionatam ⁊ abſolutam.

Sed hoc inquis. Hic philoſophia diſcutit motiuum Boetij vtrum futura incerta ſicut ſunt contingentia poſſint certe preſciri. ⁊ primo mouet dubitationē de hoc:⁊ tāgit rationem dubitationis. Secundo aſſignat cauſam erroris ibi. Cuius erroris cauſa

eſt. dicit primo. Sed tu inquis o Boeti hoc ipſum dubitatur an poſſit eſſe vlla preno-
tio id eſt preſciencia illarum rerum que non habent neceſſarios exitus id eſt euentus.
hoc enim nullo modo videtur poſſibile. Cum enim videntur hec diſſonare preſcientia
⁊ continentia: tu enim putas ſi preuideantur contingentia neceſſario ipſa conſequi: ⁊
ſi neceſſitas deſit minime ipſa preſciri: ⁊ putas nil poſſe comprehendi preſcientia di-
uina niſi certum: ⁊ ſi ea que
ſunt icerti exitus id eſt euē
tus ſicut contingentia: ſi p
uidentur illa quaſi certa: tu
putas illud eſſe caliginem
opinionis non veritatem
ſcientie: et in hoc tu decipe
ris: cuius deceptionis cau-
ſa eſt error tuus circa iudi-
cium cognitionis. Credis
enim diuerſum eſſe ab inte
gritate ſcientie aliter arbi-
trari rem ꝙ ſe habeat: ⁊ in
hoc erras.

Notandum ꝙ quia nos
non poſſumus futura con-
tingentia certe prenoſcere:
putamus ſimiliter deū hoc
non poſſe. res enim eodem
modo ſe habēs diuerſimo
de a diuerſis poteſt cogno
ſci. Unde cognoſcere rem
aliter ꝙ ſe habet ex parte
rei cognite non eſt ſcientia
Sed cognoſcere rem ali-
ter ꝙ ſe habeat ex parte co
gnoſcentis bene eſt ſcien-
tia: ⁊ ſic futura contingen-
tia licet in ſe ſint incerta: poſſunt tamē preſciri a deo ſine errore falſitatis. Cuius erro
ris cauſa eſt. Hic aſſignat cauſam erroris. Ubi notandum ꝙ cauſa erroris quare puta-
mus futura incerta non poſſe certe preſciri: quia putaē ꝙ facultas cognitionis ſit ſecū
dum facultatem rei cognite ⁊ non ipſius cognoſcentis quod eſt falſum. Primo ergo
premittit huiuſmodi cauſam erroris. Secundo improbat ipſam. ibi. Nam vt hoc bre-
ui. dicit primo. Cuius erroris cauſa eſt: quia exiſtimatur ꝙ omnia que quiſq; nouit: il-
la cognoſcit tantum ex vi ⁊ natura ipſorū que ſciuntur ⁊ non ex vi cognoſcentis: quod
totum eſt contra id eſt per contrarium: quia res magis cognoſcuntur ſecundum natu-
ram cognoſcentis. Omne enim quod cognoſcitur non comprehenditur ſecundum ſui
vim id eſt ſecundum modum ſue nature: ſed potius ſecundum facultatem cognoſcen-
tis. Notandum ꝙ ſi cognitio eſſet ſecundum facultatem rei cognite: tunc res ab om
nibus eodem modo cognoſceretur: ⁊ ſic aliquid comprehenderetur eodem modo ab in
tellectu humano ⁊ diuino: quod falſum eſt: quia que ſunt incerta comprehenſione hu-
mana: ſunt certa comprehenſione diuina. cognitio ergo potius attenditur ſecundum fa

Nam ſicut ſcientia preſentium rerum ni-
hil his que fiunt: ita preſcientia futurorū
nihil his que ventura ſunt neceſſitatis im
portat. Sed hoc inquis ipſum dubitatur
an earum rerum que neceſſarios exitus
non habent vlla poſſit eſſe prenotio. diſſo
nare etenim videntur: putaſq; ſi prouide
antur conſequi neceſſitatem: ſi neceſſitas
deſit minime preſciri: nihilq; ſciētia com
prehendi poſſe niſi certum. Quod ſi que
incerti ſunt exitus ea quaſi certa prouidē
tur: opinionis id eſſe caliginē non ſciē ve
ritatem. Aliter enim ſeſe res habeat arbi
trari ab integritate ſcientie credis eſſe di-
uerſum. Cuius erroris cauſa eſt ꝙ omnia
que quiſq; nouit: ex ipſorum tantum vi
atq; natura cognoſci eſtimat que ſciun-
tur: quod totum contra eſt. Omne enim

cultatem potentie cognoſcentis: ita ꝙ quāto potentia eſt efficacior ⁊ certior: tāto certius
⁊ limpidius rem comprehendit. Nam vt hoc breui exēplo liqueat. Hic probat ꝙ facul
tas cognitionis eſt ſecundum facultatem potentie cognoſcentis ⁊ non rei cognite. Pri
mo declarat hoc exemplis. Secundo probat hoc idem per rationem. ibi. Neq; id iniu-
ria. Prima in duas ſecundum duo exempla. ibi. Ipſum quoq;. primo dicit ꝙ cognitio
ſit ſecundum facultatem co
gnoſcentis liquet breui exē
plo. nam viſus aliter agno
ſcit eandem corporis rotun
ditatem ⁊ aliter tactus. Il-
le enim viſus manens emi
nus id eſt a lōginquo intue
tur totum corpus ſimul ia
ctis radijs viſualibus. Hic
vero ſupple tactus coherēſ
⁊ coniunctus orbi id eſt ro
tunditati: ⁊ mot⁹ circa ip-
ſum ambitum id eſt circa
corpus rotundum: compre
hendit ſcilicet eius rotundi
tatem: partibus id eſt per
partes. Notandum ꝙ in
nuit duplicem differentiā
inter modum cognoſcendi
viſus ⁊ tactus. Prima eſt
ꝙ viſus a remotis exiſtens
cognoſcit aliquod corpus
rotundum. Tactus autem
non cognoſcit ipſū niſi cō
iunctus. Secunda differen
tia eſt ꝙ viſus totum corp⁹
ſimul comprehendit: tactus autem per partes. talis autem diuerſitas in cognoſcendo
non eſſet: ſi res cognoſceretur ex ſui natura: cum eadē res maneat in vtraq; cognitione

Notandum ꝙ quidam dixerunt viſionem fieri per emiſſionem radiorum viſualium
ab oculis vſq; ad rem viſam: ſed hec opinio eſt contra Ariſtotelē. viſio enī non fit extra
mittendo: ſed intus ſuſcipiendo. patiente enī aliqua ſenſitiuo fit ipſum videre ſecundo
de anima. Hic autem loquitur opinione antiquorum cum dicit ꝙ viſus totum corpus
intuetur iactis radijs.

Ipſum quoq; hominem. Hic ponit ſecundum exemplum in virtutibus cognoſciti-
uis ſubordinatis. Secundo oſtendit quomodo iſte virtutes ſe habeant ad inuicē. ibi.
In quo illud. Primo ergo declarat quomodo idem a diuerſis potentijs diuerſimode
comprehenditur dicens. ſenſus exterior aliter contuetur ipſum hominem: aliter imagi-
natio: aliter ratio: aliter intelligentia diuina. Senſus enim exterior ſicut viſus iudicat
figuram hominis in ſubiecta materia id eſt in ſenſibili materia: ſed imaginatio ſolam fi
guram diſcernit ſine materia id eſt in abſentia rei materialis. Ratio vero hanc imagi-

quod cognoſcitur non ſecundum ſui vim
ſed ſecundum cognoſcentium potius cō-
prehenditur facultatem. Nam vt hoc bre
ui liqueat exemplo eandem corporis ro-
tunditatē aliter viſus aliter tactus agno
ſcit. Ille eminus manens totum ſimul
iactis radijs intuetur. Hic vero cohe-
rens orbi atq; coniunctus circa ipſum mo
tus ambitum rotunditatem partibus cō-
prehendit. Ipſum quoq; hoīē aliter ſenſus:
aliter imaginatio: aliter ratio: aliter itelli
gētia contuetur. Senſus enim figuram in
ſubiecta materia conſtitutam. Imagina-
tio vero ſolam ſine materia iudicat figu-
ram. Ratio vero hanc quoq; tranſcendit
ſpeciemq; ſuam que ſingularibus ineſt

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

nationem tranſcendit: ⁊ ipſam ſpeciem id eſt naturam ſpecificam hominis que ſingularibus ineſt perpendit id eſt diſcernit vniuerſali conſideratione. oculus vero id eſt cōſideratio intelligentie eſt celſior: quia intelligentia diuina ſupergreſſa ambitum vniuerſitatis qui exiſtit in ſingularibus illam ſimplicem formam ſcilicet ideam hominis que eſt in mente diuina: contuetur pura acie id eſt ſpeculatione pure mentis.

vniuerſali conſideratione perpendit. Intelligentie vero celſior oculus exiſtit. ſupergreſſa namqꝫ vniuerſitatis ambitu ipſaꝫ illam in ſimplicem formam pura mentis acie contuetur. In quo illud maxime conſideranduꝫ eſt. Nam ſuperior vis comprehendēdi amplectitur inferiorē: inferior vero ad ſuperioreꝫ nullomodo conſurgit. neqꝫ enim ſenſus aliquid extra materiam valet: vel vniuerſales ſpecies imaginatio cōtuetur: vel ratio capit ſimplicem formam: ſed intelligentia quaſi deſuper ſpectās cōcepta forma que ſubſunt cuncta diiudicat: ſed eo modo quo formam ipſam que

Notandum ꝙ primū fuit de virtutibus cognoſcitiuis non ſubordinatis ſicut de viſu ⁊ tactu: iſtud autē exemplum eſt de virtutibus ſubordiatis que ſunt quatuor: ſcilicet ſenſus exterior qui ineſt omībus animalibus: imagiatio que tantum ineſt animalibus perfectis: ratio que tantum eſt in hominibus: ⁊ intelligentia p quā intelligit diuinam cognitionem. iſte virtutes habent diuerſum modum cognoſcendi eandeꝫ rem ſcilicet hominem vt declaratur in littera: quod non eſſet niſi cognitio fieret ſecundum facultatem virtutum cognoſcentium ⁊ nō rei cognite. In quo illud maxime conſiderandū eſt. Hic oſtendit philoſophia quomodo predicte virtutes cognoſcitiue ſe habent ad inuicem oſtendens ꝙ quicquid poteſt virtus inferior: poteſt etiam ⁊ ſuperior ⁊ amplius. Et primo hoc oſtendit de intelligentia reſpectu aliarum virtutum. Secundo oſtendit idem de ratione. Secunda ibi. Ratio quoqꝫ. Primo dicit. In quo id eſt in ordine iſtarum virtutum illud eſt maxime conſiderandum ꝙ vis comprehendendi ſuperior amplectitur in ſe inferiorem: quia virtus ſuperior cognoſcit omne illud quod inferior. Inferior autem non conſurgit ad ſuperiorem: ita vt apprehendat illud quod ſuperior: quod manifeſtat in exemplo dicēs. Neqꝫ enim ſenſus aliquid valet apprehendere extra materiam: ⁊ imaginatio contuetur ſpecies vniuerſales id eſt minus particulares: ſed ratio capit ſimplicem id eſt vniuerſalem formam. Intelligentia autem diuina quaſi deſuper ſpectans: cum ſit in ſupremo gradu cognitionis: ipſa concepta forma ideali diiudicat etiam cuncta que ſub ſunt illi forme: vt cognoſcendo ideam hominis cognoſcit omnia que ſunt in homine: ſed eodem modo comprehendit ipſam formam que nulli inferiori virtuti nota eſſe poterit. Nam ipſa cognoſcit vniuerſum id eſt vniuerſalem formam rationis ⁊ figuram imaginationis ⁊ materiale ſenſibile quod ſpectat ad ſenſum exteriorem non vtens ratione nec imaginatione nec ſenſibus: ſed proſpiciens cuncta vno ictu mentis id eſt abſqꝫ decurſu cognoſcit quod non facit ratio.

Notandum ꝙ quia virtus ſuperior virtutem includit inferiorem ſicut tetragonium includit tragonum: vt patet ſecundo de anima: ideo quicquid poteſt virtus inferior: poteſt ⁊ ſuperior ⁊ magis: quia modo magis vniuerſali comprehendit quod inferior modo magis particulari licet non econuerſo: ideo que poteſt intelligentia humana comprehendere: poteſt ⁊ diuina intelligentia licet non econuerſo.

nulli alii nota eſſe poterat comprehendit. Nam et rationis vniuerſum: ⁊ imaginationis figuram: et materiale ſenſibile cognoſcit: nec ratione vtens: nec imaginatione: nec ſenſibus: ſed illo vno ictu mentis formaliter vt ita dicam cuncta proſpiciens. Ratio quoqꝫ cum quid vniuerſale reſpicit: nec imaginatione: nec ſenſibus vtens: imaginabilia vel ſenſibilia cōprehendit. Hec eſt enim que conceptionis ſue vniuerſale ita diffinit. Homo eſt animal bipes rationale que cum vniuerſalis notio ſit: tamen imaginabilem ſenſibilemqꝫ eſſe rem nullus ignorat: quod illa non imaginatione vel ſenſu: ſed in rationali conceptione cōſiderat. imaginatio quoqꝫ tametſi ex ſenſibus viſendi formandiqꝫ figuras ſumpſit exordiū: ſenſu tn̄ abſente

Ratio quoqꝫ cum q̄d reſpicit. Hic oſtendit idem de ratione ꝙ ſicut intelligētia comprehēdit alias tres virtutes inferiores: ſic ratio etiam comprehendit ſub ſe alias duas virtutes: ſcilicet imaginationem ⁊ ſenſum dicens: ꝙ cum ratio reſpicit quid vniuerſale non vtēs imaginatione nec ſenſibus: ⁊ comprehendit imaginabilia ⁊ ſenſibilia vniuerſali comprehenſione. Hec enim eſt ratio que ita diffinit vniuerſale ſue conceptionis homo ē animal bipes rationale: que diffinitio cuꝫ ſit vniuerſalis notio ſcilicet notificatio: cuꝫ nullus etiam ignoret rē eſſe imaginabilem ⁊ ſenſibileꝫ que hac diffinitione explicatur. Illa ratio conſiderat vniuerſale non vtens imaginatione vel ſenſu: ſed rationali conceptione. Tunc oſtendit ꝙ ſicut ratio comprehendit imaginationem ⁊ ſenſuꝫ: ſic imaginatio ſenſum comprehendit dicens. imaginatio quoqꝫ tametſi pro quamuis ſumpſit exordium ex ſenſibus viſendi ⁊ formandi figuras: tamē abſente ſenſu ⁊ exteriori imaginatio colluſtrat id eſt cognoſcit queqꝫ ſenſibilia non ſenſibili ſed imaginaria ratione iudicandi: ⁊ tunc concludit dicens. Vides ne igitur quomodo cuncta potius vtantur ſua id eſt propria facultate in cognoſcendo: ꝙ facultatem eorum que cognoſcuntur.

Notandum ꝙ licet ratio in comprehendendo ſuum vniuerſale non vtatur imaginatione ⁊ ſenſu: tamen in actu ſuo preſupponit imaginationem ⁊ ſenſum: quia nihil eſt in itellectu niſi fuerit in ſenſu. Similiter licet imaginatio in ſua operatione non vtatur ſenſu: tamen preſupponit ſenſum fuiſſe in actu: quia fantaſia quā hic vocat imaginationē eſt motus factus a ſenſu ſecundum actum: ex ſecundo de anima.

Neqꝫ id iniuria. Hic confirmat dictum ſuum per rationem dicens. Illud ſcilicet ꝙ res cognoſcitur non ſecundum ſui naturam ſed ſecundum naturam cognoſcētis: illud

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

non cognouit: iniuria id eſt irrationabiliter. Nam cum omne iudicium cognitionis ſit actus ⁊ operatio iudicantis id eſt potētie cognoſcitiue: neceſſe eſt vt quiſqz cognoſcēs perficiat: ſuam operam id eſt ſuam operationem cognoſcendi non ex aliena poteſtate ſcilꝫ rei cognite: ſed ex propria poteſtate id eſt ex ꝟtute cognoſcētis. Nota ꝙ ex littera formatur talis ratio. Omnis actus ⁊ operatio ſequitur conditionem illius potentie cuius eſt actus ⁊ operatio: ſed iudicare ſiue cognoſcere eſt act⁹ ⁊ opatio potentie cognoſcentis ⁊ non rei cognite: ergo iudicare ⁊ cognoſcere ſeqtur modum ⁊ conditionē potentie cognoſcentis ⁊ nō rei cognite.

ſenſibilia queqꝫ colluſtrat: nō ſenſibili ſed imaginaria ratione iudicandi. Uides ne igitur vt in cognoſcendo cuncta ſua potius facultate ꝙ eorū que cognoſcūtur vtātur. Neqꝫ id iniuria. nam cum omne iudicium iudicantis actu exiſtat: neceſſe eſt vt ſuam quiſqꝫ operam: non ex aliena ſed ex propria voluntate perficiat.

Metrum quartum libri quinti.

Uondam portic⁹ attulit. Iſtud eſt quartum metrum huius quīti quod dicitur gliconicum ab inuentore: coriambicum a pede predominātē: In quo metro improbat opinionem ſtoicorum: ex qua videtur ſeq̄ cōtrarium dictis ſuis. Fuit enim opinio ſtoicorum ꝙ cognitio intellectiua ſolum perficeretur ex hoc ꝙ corpora exteriora ſuas ſimilitudines imprimunt in mentem: ita vt mens ſolum ſe habeat in ratōne patientis: ⁊ res extra in ratione agentis. Ex quo ſequitur cū patiens trahat ad naturam agētis ⁊ non econuerſo: ꝙ cognitio ſequeretur naturā rei cognite ⁊ non naturam cognoſcentis quod eſt contra dicta. Primo ergo ponit opinionem ſtoicoꝝ. Secundo improbat eam ibi. Sꝫ mens. primo dicit. Quondam porticus attulit ſenes ſupple ſtoicos: q̇ dicebantur ſenes ꝑpter maturitatem moruꝫ. ſenes inq̄ꝫ nimium obſcuros ſupple in ſententijs: qui ſtoici credunt ſenſus ⁊ imagines id eſt rerum ſenſibilium formas inprimi mentib⁹: ex corporibus extimis id eſt exterioribus: ⁊ poſuerūt corpora illa eo modo imprimere imagines mentibus: vt quondam mos fuit alicui ſcribēti ſceleri ſtilo figere preſſas litteras: equore id eſt in planitie pagine: q̇ pagina nullas prius notas habebat. Notādū ꝙ ſtoici dicūtur a ſtoa grece qđ eſt porticus latine: q2 athenis in māifeſtiſſima portico ⁊ alijs locis publicis ſtoici diſputare ſolebant. illi poſuerunt animam tantuꝫ habere ſe in rōne patientis reſpectu rerū exterioruꝫ. ⁊ quia cognitio magis videtur ſequi virtutem actiuam ꝙ paſſiuam: ideo ſecundum eos cognitio potius debet attendi ſecundum facultatem rei cognite que eſt actiua: ꝙ anime cognoſcentis que eſt paſſiua.

Metrum quartum quinti libri.

Uondam porticus attulit
Obſcurus nimium ſenes
Qui ſenſus ⁊ imagies ⁊ corpibus
extimis: Credunt mentibus imprimi
Ut quondam ſceleri ſtilo
Mos eſt equore pagine.
Que nullas habeat notas:
Preſſas figere litteras.

Sed mens ſi propri vigens. Hic improbat hanc opinionem. Secundo ponit ſuaꝫ veritatem ibi. Hec eſt efficiens. Primo ergo deducit ad plura inconuenientia iſtam opinionem dicens. Sed ſi mens vigens nihil explicat proprijs motibus id eſt ſi nullā actionem propriam habet: ſed tantum iacet patiens ſubdita motis id eſt ſimilitudinibus corporum: ⁊ ſi ipſa reddit id eſt repreſentat: caſſas imagines rerum id eſt ſimilitudines inuiceꝫ: ſpeculi id eſt ad modū ſpeculi: tūc quereretur vn̄ viget hec notio. i. hꝫ cognitio aīs ꝙ aīa eſt cernens oīa nō tm̄ corporalia ſed etiā īcorporalia. No. ꝙ primū incōueniens eſt ſi cognitio intellectiua fieret ꝑ ſolā īpreſſionē corpoꝝ in aīa: tūc nō eſſet virt⁹ ꝑ quā aīa cognoſceret incorꝑalia q2 ꝑ ſolā īpreſſionē corpoꝝ tm̄ cognoſceret corporalia nūc aūt manifeſtū eſt ꝙ etiam īcorꝑalia cognoſcit. aliud incōueniēs ponit di. ſi aīa tm̄ eſt paſſiua que vis aīe ſingula ꝓſpicit. i. iudicat: aut q̄ vis aīe cognita diuidit āt diuiſa recolligit: aut q̄ vis aīe legēs. i. apprehendēs alteꝝ iter ꝯponēdi ⁊ diuidēdi: nūc īſerit caput ſūmis. i. gn̄aliſſimis aſcendendo a ſpecialiſſimis ad gn̄aliſſima colligēdo multitudinē: ⁊ nūc decidit vel decedit ſecūduꝫ aliā litterā. i. cadit: in īfima. i. ī ſpecialiſſima ꝓcedēdo a generaliſſimis ad ſpecialiſſima diuidēdo. Cū. i. tandē: aīa referēs. i. ꝯparās ſeſe ſibi redarguit falſa veriſ. i. per vera. No. ꝙ ex littera talis formatur rō. Illa aīa nō ē tm̄ paſſiua ſꝫ actiua q̄ iudicat ꝯponit ⁊ diuidit ⁊ ꝟa falſis redarguit: ſꝫ aīa itellectiua ē huiuſmodi: ergo ⁊c. Maior nota ē: q2 iudicare: cōponere: diuidere: redarguere videnť eſſe opatiōes actiue. minor appet. aīa iudicat īter veꝝ ⁊ falſuꝫ: ꝯponit p̄dicatū cū ſubiecto aliqn̄ diuidit p̄dicatū a ſubiecto: ⁊ falſas opiones redarguit. Hec ē efficiēs magis. Hic pbia pōit ꝟitatē di. Hec mēs ē magis cā efficiēs q̄ eſt cā lōge potētior ꝙ illa q̄ mō materie, i, ſimilitudine materie patiť notas īpreſſas; ⁊ q2 aliquis crederet ꝙ ī aīa nulla

Sed mens ſi proprijs vigens
Nihil motibus explicat
Sed tantum patiens iacet
Notis ſubdita corporum
Caſſaſqꝫ in ſpeculi vicem
Rerum reddit ymagines
Unde hec ſi animis viget
Cernens omnia notio
Que vis ſingula proſpicit
Aut que cognita diuidit
Qui diuiſa recolligit
Alterūqꝫ legens iter
Nunc ſummis caput inſerit
Nunc decidit in infima
Cum ſeſe referens ſibi
Ueris falſa redarguit
Hec eſt efficiens magis
Longe cauſa potentior
Quam que materie modo
Impreſſas patitur notas
Precedit tamen excitans
Ac vires animi mouens
Uiuo in corpore paſſio
Cum vel lux oculos ferit

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

eſſet paſſio: ideo ſubdit, quedam paſſio precedit opatōnes aīe in viuo corpe excitans ⁊ mouens vires animi ad operandum: vt quando lux ferit oculos: tūc patitur viſus: vł cū vox inſtrepit id eſt inſonuit auribus: tūc patiꝛ auditus: ⁊ tandem vigoꝛ mentis excitus id eſt excitatus vocans ſpecies quas intus tenet ad ſimiles motus: applicat eas notis exteris .i. ſimilitudibus exterioꝛibꝰ: ⁊ miſcet .i. applicat imagines exterioꝛes coꝛpoꝛū: formis id eſt ſpeciebus: introꝛſuz id eſt in anima reconditis.

Vel vox auribus inſtrepit.
Tum mentis vigoꝛ excitus
Quas intus ſpecies tenet
Ad motus ſimiles vocās
Notis applicat exteris
Introꝛſum reconditis
Formis miſcet imagines.

Proſa quinta quinti libꝛi.

Uod ſi in coꝛpoꝛibus ſentiendis quāuis afficiant inſtrumenta ſenſuum foꝛinſecus obiecte qualitates aīqꝫ agētis vigorē paſſio coꝛpis ātecedat: que in ſe actū mētis ꝓuocet: excitatqꝫ interim quieſcentes intrinſecus formas ſi in ſentientis inꝗ̄ coꝛpoꝛibus animus nō paſſione inſignitur: ſed ex ſua vi ſubiectam coꝛpoꝛi iudicat paſſionem: quanto magis ea que cunctis coꝛpoꝛuꝫ affectionibus abſoluta ſunt in diſcernendo non obiecta extrinſecus ſequuntur: ſed actum ſue mentis expediunt. Hac itaqꝫ ratione multiplices cognitiones diuerſis ac differentibus ceſſere ſubſtantijs. Senſus enim ſolus cunctis alijs cognitionibus deſtitutus immobilibus animantibus ceſſit: quales ſunt cōche maris queqꝫ alia ſaxis herentia nutriuntur. Imaginatio vero mobilibus beluis quibus iā ineē fugiendi appetendi ve aliq̄s videꝛ effectus. Ratio vero hūani tm̄ generis eſt ſicuti ſola intelligentia diuini.

Notandū ꝙ Boe. hic vtitur ſententia platonica que pōit ſpecies rerum a pꝛincipio naturaliter īditas aīe: ſed aīa ſopita eſt in coꝛpe: ita ꝙ non intelligit ꝑ eas niſi excitetur per imutationeꝫ ſenſuū exterioꝛuꝫ. excitata autēꝫ euocat ſpeciem ſimilem illi quam ſenſus exterioꝛ impreſſit: ⁊ applicando eam rei exterioꝛi: ⁊ ſic intelligit per eam. ad hāc intentionem etiam loquitur linconienſis pꝛimo poſterioꝝ dicēs. Ratō in nobis ſopita nō agit: niſi pꝛius per opatōes ſenſuū q̄bus admiſceꝛ fuerit exꝑrecta. Notādū ꝙ ex littera videꝛ ꝙ intellectus paſſibilis ītelligēdo etiā ſit actiuus: cū ſit cā efficiēs vt dꝛ ī littera. Ariſtoteles aūt tertio de aīa vult ꝙ intelligere ſit pati: ⁊ ꝙ intellectꝰ nullā hꝫ naturā niſi ꝙ eſt poſſibilis vocatꝰ. Ad hoc dicūt aliqui ꝙ qꝛ aīa cōpꝛehēdit tāꝫ intellectū poſſibilē ꝙ̄ agentē: aīa ē actiua: imo cā effectiua intellectōnis rōne intellectus agentis: ſed eſt paſſiua ratione intellectus poſſibilis. vel dicendum ꝙ intellectus poſſibilis eſt potentia paſſiua ſaltem quo ad pꝛimū eius actū: cū intelligere ſit pati. Sed oīs potētia paſſiua de neceſſitate requirit potentiā actiuā q̄ reducat ipam ad actū. Tale aūt actiuū nō pōt eſſe res coꝛpalis extra: cū agens ſit ꝓſtantius paſſo: ideo tale actiuū ex pte aīe erit ītellectus agēs: cuiꝰ opatio eſt facere potentia intellecta actu intellecta: ita ꝙ a rebus extra ꝟtutē intellectus agētis imprimiꝛ aliquid intellectui poſſibili: per qͦ in actū intelligēdi reduciꝛ. Nō eſt ḡ intētio Boetij negare quin mēs ſit paſſiua rōe intellectꝰ paſſibilis: ſꝫ vult ꝙ mēs ſiue aīa magis hēat efficiētiaꝫ in ītellectōe ꝙ̄ ſit paſſiua ab ipis coꝛpibus ex: ⁊ ꝑ ꝯſequēs efficiētia ītellectꝰ nō dꝫ attribui rebꝰ ex: qͦ erat de intētōe ſtoicoꝝ. Proſa .v. li. q̄nti.

Uod ſi in coꝛpoꝛibus ſentiendis. Hec eſt quinta pꝛoſa huius quinti libꝛi: in qua pꝛobat ſpecialiter diuinam cognitionem eſſe ſecundum modum cognoſcentis ⁊ non rei cognite. Secundo oſtendit inſufficientiam eoꝛum qui ex veſtro modo cognoſcendi impꝛobant pꝛouidentiam diuinam ibi. Quid igitur ⁊c̄. Pꝛimo facit quod dictum eſt. Secundo infert duas concluſiones ibi. Hac itaqꝫ. Pꝛimo dicit. Si in ſentiendis id eſt in cognoſcendis coꝛpoꝛibus animus noſter non tantum inſignitur id eſt efficitur paſſione coꝛpoꝛis: ſed ex ſua vi iudicat paſſionem ſub

iectam coꝛpoꝛi ita ꝙ in cognoſcendo ſequitur pꝛopꝛium motum: quāuis qualitates obiecte foꝛinſecus afficiant id eſt mutent: inſtrumenta id eſt oꝛgana ſenſuum: ⁊ paſſio coꝛpoꝛis antecedat vigoꝛem agentis animi: que paſſio pꝛouocet actuꝫ mentis in ſe: ⁊ excitet formas intrinſecus quieſcentes. Si hoc eſt in animo noſtro: multomagis ea que abſoluta ſunt cunctis affectionibus id eſt qualitatibus coꝛpoꝛum: ſicut intelligentie ſeparate: ⁊ pꝛecipue deus illa in diſcernando non conſequuntur obiecta extrinſecus: ſed expediunt id eſt ꝑficiunt actum ſue mentis id eſt operationem intellectiuam ſecundum naturaꝫ pꝛopꝛiam.

Notandum ꝙ ex littera pōt ſic argui. Si id de quo minus videtur ineſſe ineſt ⁊ de quo magis: ſed minꝰ videtur ꝙ animus noſter ī cognoſcendo ſequatur motum ſuum ⁊ non rei cognite: ⁊ tamē ſequitur facultatem ſue cognitionis: ergo multomagis intelligentia diuina ſequitur in cognoſcendo pꝛopꝛium motum ſue cognitionis ꝙ̄ ipſius rei cognite. Hac itaqꝫ ratione. Hic īfert duas cōcluſiones ex pꝛemiſſis dicens. Ex quo cognitio ſeq̄tur naturam cognoſcētis ⁊ non rei cognite: ⁊ cuꝫ cognoſcentia ſint diuerſa ſecundum naturam: opoꝛtet diuerſis cognoſcentibus conuenire diuerſas cognitiones. Unde dicit. Hac itaqꝫ ratione: quia cognitio ſequitur naturam cognoſcentis: multiplices cognitiones ceſſere id eſt ceſſerunt diuerſis ac differentibus ſubſtantijs. ſenſus enꝫ ſolus deſtitutus alijs cognitionibus ceſſit animantibus immobilibus quales ſunt cōche maris ⁊ quecumqꝫ nutriuntur herentia ſaxis. imaginatio vero ceſſit mobilibus beluis que mouentur motu pꝛogreſſiuo: quibus videtur ineſſe affectus id eſt appetitus fugiendi malum vel appetendi bonuꝫ. Ratio vero per quā compꝛehendimus vniuerſale tantum eſt humani generis: ſicut intelligentia eſt diuini generis. Tunc ponit ſecundam concluſionem ꝙ illa concluſio eſt notioꝛ ⁊ nobilioꝛ que non ſolum appꝛehendit pꝛopꝛium obiectum: ſed etiam obiecta aliarum noticiarum id eſt cognitionum. Unde dicit. Quo fit vt ea noticia id eſt cognitio: pꝛeſtet id eſt nobilioꝛ ſit ceteris: que ſuapte natura id eſt pꝛopꝛia natura: nō mō id eſt non tantummodo ꝓpꝛium obiectum cognoſcit: ſed etiam cognoſcit ſubiecta ceterarum noticiarum. No. circa pꝛimam concluſionem ꝙ cum actus ⁊ opationes diuerſificētur ſcd̄m diuerſitateꝫ agentiū opantium: ſequiꝛ ſi agentia ⁊ opantia ſint diuerſa ꝙ habeāt diuerſas opatio

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

nes ⁊ cognitiões: propter quod ſenſus ſine alijs cognitõnibus ceſſit animalibus igno bilibus. ⁊ accipitur hic ſenſus ſtricte pro apprehenſione ſenſitiua que ſolum imutatur ad preſentiam ſenſibilis. Sic enim diſtinguitur contra imaginationez que non tantũ apprehendit rem preſentem: ſed etiam abſentem. Notandum circa iſtam concluſionem ꝙ quecũq͡ꝫ potentia plura cognoſcit videtur eſſe preſtantior ea que cognoſcit pauciora. ſi ergo aliq̃ potentia cognoſcit propriũ obiectum: ⁊ cum hoc obiecta aliarum potentiaruꝫ inferiorum ſicut eſt intelligentia diuina ⁊ non econuerſo: ſequitur ꝙ potentia ſuperior plura cognoſcẽs ſit nobilior inferiori.

Quid igitur. Hic philoſophia oſtendit inſufficientiam eoruꝫ que ex modo cognoſcẽdi noſtro improbant diuinam prouidentiam. Secundo hortatur nos ad conſiderãduꝫ modum diuine cognitionis ibi. Quare in illius. primo manifeſtat inſufficientiam eorum per ſimile. Secũdo applicat ſimile illud ad propoſituꝫ ibi. Simile eſt. ſimilitudo autem quã intendit talis eſt Senſus ⁊ imaginatio ſũt cognitiones inferiores ꝙ̃ ratio: ſi ergo ſenſus ⁊ imaginatõ vellẽt iudicare modum cognoſcendi ratões

Quo fit vt ea noticia ceteris preſtet que ſuapte natura nõ modo propriuꝫ: ſed ceterarum quoq͡ꝫ noticiarum ſubiecta cognoſcit. Quid igitur ſi ratiocinationi ſenſus imaginatioq͡ꝫ refragentur: nihil eſſe illud vniuerſalem dicentes quod ſeſe intueri ratio putet. Quod enim ſenſibile vel imaginabile eſt: id vniuerſum eſſe non poſſe. aut igitur rationis verũ eſſe iudicium nec q̃cquam ſenſibile: aut quoniam ſibi notum ſit plura ſenſibus et imaginationi eſſe ſubiecta inanem conceptionem eſſe rationis que quod ſenſibile ſit ac ſingulare: quaſi quoddam vniuerſale conſideret. Ad hec ſi rõ cõtra reſpondeat ſe quidez et qꝺ ſenſibile et qꝺ imaginabile ſit vniuerſitatis rõne cõſpicere. Illa vero ad vniuerſitatis cognitõez aſpirare nõ poſſe: quoniã eoruꝫ noticia corꝑales figuras ñ poſſit excedere

ex modo cognoſcendi proprio: ⁊ dicere ꝙ vniuerſale nihil eſſet quod ratio apprehendit: vel ſi verum eſſet iudicium rationis: vel ſi eſſet particulare ⁊ ſenſibile: ratio vero diceret contrarium: manifeſtum eſt ꝙ nos qui vigemus vtraq͡ꝫ cognitione potius aſſentiremus rationi iudicando motiuum ſenſus ⁊ imaginatõnis eſſe inſufficiens. Dicit ergo. quid igitur ſi ſenſus ⁊ imaginatio refragentur id eſt contradicant rationi dicẽtes nihil eſſe vniuerſale id quod ratio putat ſe intueri ſic arguendo. Quod eniꝫ eſt ſenſibile vel imaginabile: id non poſſe eſſe vniuerſum id eſt vniuerſale ſcõm iudiciũ ſenſus ⁊ imaginatõnis. aut igit̃ iudicium rationis neceſſe eſſe verum: ⁊ per conſequens nec q̃cquã eſſe ſenſibile: quod eſt abſurdum. Aut quoniam notum ſit ſibi ſcilicet ſenſui ⁊ imaginationi plura eſſe ſubiecta ſenſibus ⁊ imaginationi que neceſſe eſt eſſe ſenſibilia: crederes conceptionem ne rationis eſſe inanem: que conſiderat illud quod eſt ſenſibile ⁊ ſingulare quaſi quoddam vniuerſale. Ad hec ſi ratio reſpondeat conſpicere in ratione vniuerſali illud quod eſt ſenſibile ⁊ imaginabile.

Illa vero ſcilicet ſenſum ⁊ imaginationem non poſſe aſpirare id eſt peruenire: ad cognitionem vniuerſitatis id eſt vniuerſalis: quia nocio id eſt cognitio eorum non excedit figuras corporales. ⁊ diceret ratio potius eſſe credendum firmiori ⁊ perfectiori iudicio rerum. In huiuſmodi igitur lite. ſ. inter ſenſum ⁊ imaginationem ex vna parte ⁊ rationẽ ex altera parte: nos quibus ineſt tam vis ratiocinandi ꝙ̃ imaginãdi ⁊ ſentiendi: nõne potius probaremus cauſam ratõis: ⁊ reputarem⁹ motiua ſenſus ⁊ imaginatões eſſe inſufficiẽtiã: quaſi diceret imo.

Notanduꝫ ꝙ iudicio nobilioris potentie potius eſt aſtanduꝫ ꝙ̃ iudicio potentie ignobilioris. cũ igitur ratio ſit potẽtia nobilior ꝙ̃ ſenſus ⁊ imaginatio eo ꝙ ratõ cõprehendit proprium obiectum ⁊ obiectum ſenſus ⁊ imaginatõnis ⁊ non econuerſo: ergo potius aſtãdum eſt iudicio ratõnis ꝙ̃ potentiaruꝫ inferiorũ. Simile ẽ. Hic applicat illud ſimile ad propoſitum ⁊ dicit. Illud quod eſt dictuꝫ de ſenſu ⁊ imaginatiõe reſpectu rõnis: ſimile eſt ei qꝺ humana ratio non putat diuinã intelligentiam intueri: niſi vt ipſa ratio cognoſcat: quod apparet ex ipſo modo arguendi. Nam ita diſſeris id eſt arguis:

De rerum cognitione firmiori potius ꝑfectioriq͡ꝫ iudicio eſſe credendum. In huiuſmodi igitur lite nos quibus tam ratiocinandi ꝙ̃ imaginandi etiam ſentiendiq͡ꝫ vis ineſt: nonne rationis potius cauſam ꝓbaremus. Simile eſt quod humana ratio diuinam intelligentiam futura: niſi vt ipſa cognoſcat non putat intueri. Nam ita diſſeris ſi qua certos ac neceſſarios habere non videantur euentus: ea certo euentura preſciri nequeunt. Haruꝫ igitur reruꝫ nulla eſt preſcientia: quã ſi etiaꝫ in his eſſe credamus: nihil erit quod non ex neceſſitate proueniat. ſi igitur vti rationis participes ſumus: ita diuine iudicium mentis habere poſſemus: ſicut imaginationez ſenſumq͡ꝫ ratõni cedere oportere iudicauimus: ſic diuine ſeſe menti humanaꝫ ſummittere rationem iuſtiſſimum cenſeremus. Quare

ſi qua videãtur non habere certos ac pro ⁊ neceſſarios euentus: talia nequeunt preſciri ea certo euentura: igitur harum rerum nulla eſt preſcientia: quã ſcilicet preſcientiã ſi credamus eſſe in his: nihil erit quod nõ proueniat ex neceſſitate. Si igitur vti ꝓ ſicut ſumus participes rationis: ita poſſemus habere iudicium diuine mentis: ſicut nunc iudicauimus imaginationem ⁊ ſenſum oportere credere id eſt locum dare rationi: ſic cenſeremus id eſt iudicaremus iuſtiſſimum humanam rationem ſeſe ſubmittere diuine menti. Notandum ꝙ ſimile eſt de iudicio ſenſus ⁊ imaginatõnis reſpectu ratõnis: ⁊ rationis reſpectu intelligentie diuine. Nam ſenſui ⁊ imaginationi videtur ꝙ ratio aliter non poſſit comprehendere rem: niſi ſicut ipſa comprehendit: quod falſum eſt. Sic ſimiliter videtur rationi humane ꝙ intelligentia diuina nõ poſſit res incertas cognoſcere aliter ꝙ̃ ipſa cognoſcit: quod falſum eſt. nam que ratio humana incerte cognoſcit: intelligentia diuina ſumme comprehendit. Quare in illius certe intelligentie. Hic philoſophia hortatur vt erigamus nos ad cognitionẽ diuine intelligentie dicẽs.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Quare ſi poſſimus erigamur per diligentem conſiderationem in cacumen illius ſumme intelligentie ſupple diuine. Illic enim ratio videbit quod in ſe non poteſt intueri ſcilicet quomodo certa ⁊ diffinita prenotio dei cognoſcat illa que non habent certos exitus: ⁊ illud non erit opinio: ſed potius erit ſimplicitas ſumme ſcientie nullis terminis incluſa; quia ſimplicitas ſumme ſapientie eſt infinita. Notandum ꝙ ſi cognitio ſequeretur facultatē rei cognite ⁊ non virtutis cognoſcentis: tunc ſicut ratio hūana cognoſcit figura cōtingentia incerte: ſic ſimiliter intelligentia diuina ea incerte cognoſceret: ſed quia facultas cognitionum eſt ſecundum facultatem virtutuꝫ cognoſcentiū: ⁊ intelligentia diuina in cognoſcentia diuina in cognoſcē do excedit rationem humanam poterit ipſa certe cognoſcere que ratio humana incerte cognoſcit.

in illius ſumme intelligentie cacumē ſi poſſimus erigamur. Illic enim ratio videbit quod in ſe non poteſt intueri. Id autem ē quonammodo etiam que certos exitus non habent: certa tamen videat ac diffinita prenotio: neqꝫ id ſit opinio: ſed ſumme potius ſciētie nullis terminis incluſa ſimplicitas.

Metrum quintum libri quinti

Metrum quintum libri quinti.

Qꝫ varijs terras. Hic incipit quintuꝫ metruꝫ huius quinti quod dicitur archiloicuꝫ ab inuentore: dactilicum a pede ꝑdominante. In quo oſtendit hominem eſſe diſpoſitum ad contemplationem celeſtium ex figura corporis ſui. Et primo deſcribit figuram corporaleꝫ aliarum beſtiarum. Secundo figuram hominis. ibi. Unica gens. Primo dicit. Animalia permeant terras ꝙ varijs id eſt valde varijs figuris. nāqꝫ alia animalia extento corpore ſicut ſunt ſerpentes ⁊ reptilia: illa verrunt id eſt verrunt puluerem: ⁊ incitata. i. mota vi pectoris trahunt continuū ſulcum ſupple in puluere. Sunt alia animalia quibus ineſt vaga leuitas alarum que verberant ventos ⁊ enatant. i. tranſeūt liquido volatu ſpacia longi etheris id eſt aeris. Sunt alia que gaudēt veſtigia ꝑceſſiſſe ſolo. i. terre greſſibus ſupple ſuis: ⁊ tranſmittere. i. pertranſire virides campos ⁊ gaudēt ſubire ſiluas: que omnia animalia licet videat eas diſcrepare varijs formis: tamen facies eoruꝫ prona id eſt ad terram inclinata valet ingrauare. i. ingrauatos oſtēdere ſenſus hebetes.

Um varijs terras aīalia permeāt figuris. Namqꝫ alia extento ſunt corpore puluereqꝫ verrunt. Continuumqꝫ trahunt vi pectoris incitata ſulcū Sunt quibus alarum leuitas vaga verberantqꝫ vētos. Et liqdo longi ſpacia etheris enatāt volatu. Hec preſſiſſe ſolo veſtigia greſſibus gaudēt. Uel vides campos tranſmittere vel ſubire ſiluas.

Notandū ꝙ ꝑhia tangit tria genera animalium. ſ. reptilia: volatilia ⁊ greſſibilia que licet differant in formis: quia quedam formant ad reptanduꝫ vt ſerpentes: quedā ad volandum vt aues: quedam ad gradiendum vt beſtie: tamen in hoc omnia conueniunt ꝙ habent faciem inclinatam ad terram.

Unica gens hominum celſum leuat altius cacumen. Hic deſcribit figurā hominis dicens. vnica gens hoīm id eſt ſolum genus humanum: leuat celſuꝫ cacumē id eſt caput ſuū altius: ⁊ leuis ſtat recto id eſt erecto corpore ⁊ deſpicit terras vultu eleuato ad celum: tu homo terrenus qui recto vultu petis celū: ⁊ erexeris id eſt erigis frontem. Hec recta figura admonet te ꝙ tu male decipis: niſi etiam feras. i. extollas animuꝫ tuū: in ſublime. i. i celeſtia: ne mēs grauata. i. grauedie depſſa: peſſuꝫ. i. ſub pedibus vel ſubtus: ⁊ eſt peſſuꝫ aduerbium loci: ne illa mens ſidat id eſt reſideat inferior leuato corpore celſius. Notandū cuꝫ homo habeat figuraꝫ corporis erectam ad celū ſi anima nō erigeretur ad contemplationem celeſtium: videretur corpus eſſe nobilius anima.

Que varijs videas licet omnia diſcrepare formis. Prona tamen facies hebetes valet ingrauare ſenſus. Unica gēs hominum celſum leuat altius cacumen. Atqꝫ leuis recto ſtat corpe deſpicitqꝫ terras. Hec niſi terrenus male decipis admonet figura. Qui recto celum vultu petis erexeriſqꝫ frontem. In ſublime feras animum qꝫ ne grauata peſſum Inferior ſidat mens corpore celſius leuato.

Proſa ſexta et vltima.

Uoniā igitur vti pauloante monſtratū eſt: omne qđ ſcitur nō ex ſua ſed ex comprehendentiū natura cognoſcitur intueātur: nunc quantum fas ē qs ſit diuine ſubſtātie ſtatus: vt quenā etiam ſcientia eius ſit poſſimus agnoſcere.

Nota ſecundum Ariſtoteleꝫ in. xvi. de animalibus. Homo inter oīa animalia habꝫ figuram rectilineam: de qua figura etiā loquitur Ouidius in libro methamorphoſeos dicens. Pronam cum ſpectant animalia cetera terrā. Os homini ſublime dedit celumqꝫ videre iuſſit: ⁊ erectos ad ſydera tollere vultus.

Proſa ſexta vltimi libri.

Uoniam igitur vti pauloante. Hic incipit ſexta proſa ⁊ vltima huius libri quinti: in qua determinat veritatem de compaſſibilitate preſcientie diuine ⁊ liberi arbitrij. Et pmo pōit ſuā determinationē. Scđo ſubiūgit vtilē exhortationē circa finē libri ibi. Aduerſam igi. Pmo oñdit modū diuine cognitōis. Scđo ſoluit obiectōes factas ꝯ diuinam prouidētiaꝫ. Tertio cōcludit compaſſibilitatem liberi arbitrij cū prouidentia diuina. Secūda ibi. Quid igitur poſtulas. Tertia ibi. Que cū ita ſint. Primo determinat de ſtatu dei qui eſt eternitas. Secundo ex hoc declarat modum di

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

uine ſcientie. ibi. Quoniam igitur omne iudicium. Primo premittit ꝙ determinandum ſit de eternitate. Secundo determinat de ea. ibi. Eternitas igitur eſt interminatā ⁊ cet. Primo dicit. Quoniam monſtratum eſt pauloante ꝙ omne quod ſcitur cognoſcitur non ex ſui natura id eſt ex natura rei ſcite: ſed ex natura comprehendentiuꝫ. i. cognoſcentium. intueamur nunc quantum pbas eſt quis ſit ſtatus diuine eſſentie vel ſubſtātie: vt poſſumus agnoſcere que ſit eius ſcientia. ⁊ ſubdit ꝙ diuinum iudicium cunctorum degentium id ē vtētium ratione eſt deum eſſe eternum: ideo conſiderem⁹ quid ſit eternitas. hec eniꝫ nobis patefecit pariter naturam ⁊ diuinam ſcientiam.

Notandum ꝙ viri degētes ratione ſunt viri prediti luce ſapientie: ⁊ omnes iſti concedunt deū eſſe eternuꝫ. Nā philoſophus. viij. phiſicoꝝ. Ex eternitate motus oſtēdit eternitatem motoris: ⁊ omnes taꝫ greci ꝙ barbari putantes deos eē eſtimant eos immortales.

Deum igitur eternum eſſe cunctorum ratione degentium commune iudicium eſt: Quid ſit igitur eternitas conſideremus: Hec enim nobis naturam pariter diuinaꝫ ſcientiamqꝫ patefecit eternitas. igitur eſt interminabilis vite tota ſimul et perfecta poſſeſſio. Quod ex collatione temporalium clarius liquet: nam quicquid viuit in tempore: illud preſens a preteritis in futura procedit. Nihil eſt in tempore conſtitutum quod vltimum vite ſue ſpacium pariter poſſit amplecti.

Notandum ꝙ quia eternitas dei ⁊ natura ⁊ ſcientia dei non differunt ſecundum ſubſtantiā: ideo cognita eternitate cognoſcitur natura ⁊ ſcientia dei. Eternitas igit eſt. Hic proſequitur de eternitate. ⁊ primo ponit eius diffinitionem. Secundo declarat eam. ibi. Quod ſi ex collatione. Primo dicit eternitas eſt poſſeſſio vite interminabilis exiſtens tota ſimul ⁊ perfecta. Nota ſecunduꝫ Albertum ſuper libro de cauſis. Aliquid eſt eternū ⁊ eſt in eternitate: ⁊ eſt ipſa eternitas ſicut deus. Aliqua ſunt eterna ⁊ ſunt in eternitate: ſed non ſunt ipſa eternitas ſicut ſubſtantie ſeparate. Alia ſunt eterna: non in eternitate: nec ſunt ipſa eternitas: vt motus: tempus ⁊ mundus.

Nota cum dicit eternitas eſt poſſeſſio: ibi vtitur nomine poſſeſſionis ad deſignandum immutabilitatem ⁊ indeficientiam eternitatis: quia ipſa firmiter poſſidetur ⁊ quiete habetur. ⁊ dicit vite ad innuendum ꝙ non viuentia non menſurātur eternitate. ⁊ dicit interminabilis ad differentiam illius vite que habet terminum a parte ante ⁊ a parte poſt ſicut vita hominis: vel a parte ante tantum ſicut vita angelorum. ⁊ dicit tota ſimul ad differentiam vite angelice. quamuis enim eſſe angeli ſecundum ſubſtantiam ſit totum ſimul: non tamen ſecundum operationem: cum habeat operationes ſucceſſiuas et intellectiones. ⁊ dicit perfecta ad deſignandum ꝙ eternitati nihil deeſt. perfectum eniꝫ eſt cui nihil deeſt. primo celi ⁊ mundi.

Quod ex collatione. Hic declarat diffinitionem. Secundo redarguit quoſdā qui vocabulo eternitatis abutebantur ibi. Unde non recte. Primo ergo declarat diffinitionē eternitatis in comparatione ad tempus dicens. Unde dictuꝫ eſt ꝙ eternitas eſt poſſeſſio tota ſimul interminabilis vite: quod liquet clarius ex collatione id eſt ex comparatione temporalium. Nam quicquid viuit in tempore: illud preſens procedit per ſuc

ceſſiuam mutabilitatem a preteritis in futura: et nihil eſt in tempore conſtitutum quod pariter poſſit amplecti id eſt comprehendere vltimum ſpacium vite ſue: ſed craſtinuꝫ nondum apprehendit. Heſternuꝫ vero tēpus iam perdidit: et in hodierna vita nō amplius viuitis id eſt nihil plus eſt preſens de hodierna vita: niſi quod in illo mobili et trāſitorio momento continetur de vita. ⁊ dicitur momentū illud indiuiſibile inſtans quod futurum copulatur cū preterito. quicquid igitur patitur temporis conditionē id ē ſucceſſionē: licet nūꝗ ceperit eſſe nec deſinat ēe ſicut Ariſtoteles ſenſuit de mūdo: licet vita id eſt duratio eius: tendatur id eſt extendatur cum infinitate temporis: nondum tamen tale eſt vt iure credatur eſſe eternum; quia non comprehendit neqꝫ complectitur ſimul totum ſpacium vite id eſt ſue durationis: licet infinite id eſt infinito tempore duret: ſꝫ futura nonduꝫ habet trāſacta id eſt pertranſita et preterita nō habꝫ. Quod igitur non comprehendit ⁊ poſſidet pariter totam plenitudinem interminabilis vite cui nihil abſit futuri: nec aliquid fluxer. t preteriti illud iure perhibet eſſe eternū; quia illud eternuꝫ ſui compos: eo quod nihil ſibi deſit neceſſe eſt ſemper ſibi aſſiſtere preſens: et ē neceſſe preſentē habere infinitatem id eſt infinitam durationem: temporis mobilis. i. ſucceſſiui.

Sed craſtinum quidem nondum apprehēdit. Heſternum vero iam perdidit. In hodierna quoqꝫ vita non amplius viuitis quam in illo mobili tranſitorioqꝫ momento. Quicquid igitur temporis patitur cōditionem: licet illud ſicut de mundo cenſuit Ariſtoteles: nec ceperit vnquam eſſe: nec deſinat: vitaqꝫ eius cum temporis infinitate tendatur: nondum tamen tale eſt: vt eternum eſſe iure credatur. Non enim totum ſimul infinite licet vite ſpacium cōprehendit atqꝫ completitur: ſed futura nōdum tranſacta iam non habet. Quod igitur interminabilis vite plenitudinem totam pariter comprehendit ac poſſidet: cui nec futuri quicquid abſit: nec preteriti fluxerit: hic eternum eſſe iure perhibetur. Idqꝫ neceſſe eſt et ſui compos preſens ſibi ſemper aſſiſtere: et infinitatem mobilis temporis habere preſentem.

Notandum ꝙ quia per cognitionem temporis deuenimus in cognitiōem eternitatis: eo ꝙ oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcunt: ideo per naturam et ſucceſſionem tēporis declarat nobis naturam eternitatis. Sicut enim ratio temporis conſiſtit in ſucceſſione et apprehenſione prioris et poſterioris in motu: cuius vna pars preterit et alia futura eſt: ſic ratio eternitatis per oppoſitum cōſiſtit in apprehenſione vniformitatis illius quod omnino eſt extra motum comprehendens ſimul preteritum et futurum tanquam pñs. Notandum ꝙ ipſius eterni nil tranſit in preteritum: ideo ſemper ſibi preſens aſſiſtit. quia vero nunquam deficiet: ſicut nec vnquam incepit cuꝫ habeat

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

vitā interminabilem neceſſe eſt ꝙ aſſint quelibet differentie temporis. etiam ſi ponatur tempus infinitum: ⁊ quia eodem modo aſſiſtit differentijs temporum per quem modum in ſe ſubſiſtit. motus autem quo in ſe ſubſiſtit eſt preſentarius: ideo etiam aſſiſtit differentijs temporis per modum preſentem: ideo dicit ꝙ neceſſe eſt ⁊ eternum p̄ſentē haberē infinitatem temporis mobilis. Unde quidam non recte. Hic philoſophia reprobat quoſdā qui abutebantur vocabulo eternitatis. Secundo docet proprium modum loquendi ibi. Ita ſi digna. Primo facit quod dictū eſt. Secundo manifeſtat quomodo temporalia deficiunt a ſimplicitate diuine nature quam nituntur imitari ibi. Hunc enī. Primo dicit. Dictum eſt ꝙ eternitas non ſolum dicit interminabilitatē ſed etiam ſimplicitatem. vnde non recte quidam putant: qui cum audiunt viſum eſſe Platoni mundum hunc non habuiſſe initium temporis nec habiturum defectum id eſt finem: hoc modo putant mundū cōditum fieri coeternum cōditori. Cauſa autem quare non recte putant eſt: quia aliud eſt duci per interminabilem vitam cum quadā ſucceſſione quod Plato tribuit mundo: ⁊ aliud eſt ſimul eſſe complexam totam preſentiā vite interminabilis quod eſt proprium diuine mentis. ⁊ quia aliquis diceret. Si mūdus nunq̄ incepit videtur eſſe coeternus deo. Ad quod reſpondet ꝙ deus eſt prior mundo non antiquitate temporis ſed ſimplicitate nature. vnde dicit. Neqꝫ enim deus debet videri antiquior rebus conditis q̄ntitate temporis; ſed potius proprietate ſimplicis nature.

Unde quidam non recte qui cū audiunt viſum Platoni mundum hunc nec habuiſſe initium temporis nec habiturum eſſe defectum hoc modo conditori: conditum mundum fieri coeternum putant. Aliud eſt enim per interminabilem duci vitam: quod mundo Plato tribuit. Aliud interminabilis vite totam pariter complexam eſſe preſentiam: quod diuine mentis proprium eſſe manifeſtū eſt. Neqꝫ deus cōditis rebus antiquior videre debet temporis quantitate: ſed ſimplicis potius proprietate nature. Hunc enim vite immobilis preſentarium ſtatum infinitus ille tēporalium rerū motus imitatur.

Notandum ſicut patet ex libro thimei Plato voluit mundum incepiſſe ſed finem non habere. ⁊ hoc idem Ariſtoteles ſibi imponit in libro celi ⁊ mundi dicens: ꝙ ſolus Plato generat mundum. Quid eſt ergo ꝙ dicit Boetius: ꝙ Plato nō poſuit mūdū incepiſſe. Ad hoc dicitur ꝙ dum Plato dixit mundum habuiſſe initium: intelligitur ꝙ habuit initium inſtitutionis: non autem temporis ſicut ponit exemplum de veſtigio pedis: vt ſi pes ab eterno ſtetiſſet in puluere: pes eſſet cauſa veſtigij naturaliter precedens veſtigium licet non tempore.

Hunc enim vite immobilis. Hic manifeſtat quomodo temporalia deficiunt a ſimplicitate diuine nature quam nituntur imitari dicēs. Ille infinitus motus rex temporalium imitatur quātum poteſt hūc preſentariū ſtatū vite imobilis id eſt eternalitatis

et cum eum non poteſt effingere id eſt exprimere et equare: deficit ab eius immobilitate ſucceſſiue acquirendo qđ ſimul habere non potuit: et ex ſimplicitate preſcientie decreſcit in infinitā quantitatem preteriti ⁊ futuri. et cum nequeat poſſidere pariter totam plenitudinē vite ſue: hoc ipſo ꝙ aliquo modo nunq̄ eſſe deſinit: videtur aliquatenus emulari illud quod implere non poteſt alligans ſe ſcilicet ſtatus temporalis ad qualemcunqꝫ preſentiam huius momenti id ē inſtantis exigui id eſt diuiſibilis: ⁊ volucris id eſt tranſitorij: que ſcilicet preſentia inſtantis temporis geſtat id ē habet quādam imaginationē: manentis preſcientie: id eſt eternitatis: et preſtat quibuſcumqꝫ contingerit vt illa eſſe videantur. Nam illa dicimus eſſe que ſunt in preſenti momēto: quia vero non potuit manere ſcilicet preſentia inſtantis propter naturam rei mobilis: ideo arripuit infinitum iter temporis per ſucceſſionem. et eodem modo factū eſt vt continuaret vitam eundo de vno eſſe in aliud: cui⁹ plenitudinem nō valuit id ē potuit complecti permanendo.

Cumqꝫ eum effingere atqꝫ equare non poſſit ex immobilitate deficit in motum ex ſimplicitate preſentie decreſcit in infinitam futuri ac preteriti quantittem. Et cum totam pariter vite ſue plenitudinem nequeat poſſidere: hoc ipſo ꝙ aliquo modo nunq̄ eſſe deſinit: illud quod implere atqꝫ exprimere non poteſt aliquatenus videtur emulari: alligans ſe ad qualemcumqꝫ preſentiam huius exigui voluciſqꝫ momenti. Que quoniam manentis illius preſcientie quandam geſtat imaginem quibuſcumqꝫ contingerit id preſtat vt eſſe videantur. Quoniam vero manere non potuit infinitum temporis iter arripuit: eoqꝫ modo factum eſt vt cōtinuaret vitam eundo: cuius plenitudinem complecti non valuit permanendo.

Itaqꝫ ſi digna rebus nomina velimus imponere platonem ſequentes: deum quidem eternū mundum vero dicamus eſſe perpetuum.

Nota ꝙ infinitus motus rerum temporalium quātum poteſt imitaꝛ ſtatum eternitatis; quia non poteſt eum totaliter exprimere: quia ſtatus temporalis eſt ſucceſſiuus ſtatus eternitatis: non et ſtatus tēporalis reſpicit preteritum et futurum: ſtatus eternitatis tantum preſens. tamen in hoc imitatur ſtatum eternitatis: ꝙ ſicut eternitas nunq̄ deficit: ſic infinitus motus rerum temporalium nunq̄ eſſe deſinit. ⁊ ſicut in tempore eſt dare inſtans qđ hꝫ quandam imaginē cum eternitate: ita quod ſicut in eternitate aliquid dicitur eſt: ⁊ ſicut illa dicimus eſſe que ſunt in preſenti inſtanti: ideo ſtatus rerum tēporalium lꝫ non poſſunt imitari ſtatū eternitatis preſentialiter permanendo: tn̄ ipm imitaꝛ ſuam duratōem ſucceſſiue continuando. Itaqꝫ ſi digna. In iſta parte philo

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſophia docet quomodo proprie loquendum ſit de deo ⁊ de mundo dicens. Si nos ſequentes Platonem velimus imponere nomina digna id eſt conuenientia rebus: dicamus deum eſſe eternum: mundum vero dicamus perpetuum. ⁊ hoc conſonat dicto auctoris Greciſmi. eternum vere ſine principio ſine fine. perpetuum cui principium ſed fine carebit. Quoniam igitur omne iudicium. Hic philoſophia ex dictis oſtē dit moduz ſcientie diuine Primo ergo oſtendit qualis ſit ſcientia diuina: ⁊ qualiter ſit nominanda dicens. quoniam omne iudicium comprehēdit ea que ſunt ſibi ſubiecta id eſt ſua obiecta ſecundum ſui naturā id eſt ſcdʒ naturaʒ v̄tutis cognoſcentis. Natura autem dei talis eſt: ꝙ ſemp ipſi deo eſt ſtatus eternus ⁊ preſentarius: ex quo ſequitur ꝙ ſcientia dei ſupgreſſa omnem motionem temporis manet in ſimplicitate preſentie: ⁊ complectens infinita ſpacia preteriti ⁊ futuri tēporis omnia conſiderat: quaſi iam id eſt preſentialiter gerantur in ſua ſimplici conditione. Tunc oſtendit quomodo ſcientia dei eſt nominanda dicens. Itaq; ſi velis penſare preſentiam que cuncta dinoſcit: non dices diuinam ſcientiaʒ eſſe preſentiam quaſi futurum: ſed rectius eſtimabis diuinam ſcientiam eſſe inſtantie id eſt preſentie nūꝗ̄ deficientis: qđ confirmat per ethymologiaʒ huius nominis prouidentia dicens. vnde cognitio diuina non dicitur preuidentia: quia illa importat ordinem ad futurum: ſed dicitur prouidentia quaſi porro id eſt procul ab rebus infimis conſtituta: quaſi ab excelſo cacumine reruʒ cuncta proſpiciat.

Qm̄ igitur omne iudiciuʒ ſecundum ſui naturam que ſibi ſubiecta ſunt comprehendit: eſt autem deo ſemper eternus ac preſentarius ſtatus. Scientia quoqʒ eius omnem temporis ſupergreſſa motionem in ſue manet ſimplicitate preſentie: infinitaqʒ preteriti ac futuri ſpacia complectens omnia: quaſi iam gerantur in ſimplici cognitione conſiderat. Itaqʒ ſi preſcientiam penſare velis qua cuncta dinoſcit: non eſſe preſcientiam quaſi futuri: ſed ſcientiam nunquam deficientis inſtātie rectius eſtimabis.

Unde nō preuidentia ſed prouidentia potius dicitur ꝙ porro ab rebʒ īfimis cō-

Nota ꝙ cognitio ſequitur modum rei cognoſcentis: ideo cognitio ⁊ ſcientia dei ſequitur ſtatum ⁊ diſpoſitionem dei. ſtatus autem dei eſt eternus ⁊ preſentarius: cum eſſe diuinum menſuretur eternitate: ergo ſciētia dei erit eterna ⁊ preſentaria: ita ꝙ omnia que ſunt preterita ⁊ futura cognoſcit quaſi ſint preſentia.

Notandum ꝙ aliquis diceret. Non ens non poteſt alicui eſſe preſens: ſed preteritum et futurum eſt non ens: ergo non poteſt eſſe preſens cognitioni diuine. Dicenduʒ ꝙ duplex eſt non ens: quoddam ꝙ nullo modo eſt ens nec poteſt eſſe ens: ⁊ tale non eſt realiter preſens alicui cum nihil ſit. Aliud eſt non ens non ſimpliciter: ſed q: actu non eſt ens. ⁊ licet huiuſmodi ens non poſſit realiter coexiſtere tempori preſenti: poteſt tamen coexiſtere eternitati; quia eternitas cum ſit infinita excedit tēpus preſens

extendendo ſe ad preteritum ⁊ futurum. Et ſic preteritum ⁊ futurum ſunt eternitati coexiſtentia preſentialiter: quia in eternitate non eſt ſucceſſio. vnde nō ſequitur ſi aliquid coexiſtit eternitati ꝙ pro tanto ſimpliciter exiſtat: quia eternitas etiam extendit ſe ad non exiſtens ſicut ad preteritum ⁊ futurū.

Notandum ꝙ deo omnia ſunt preſentia ⁊ ſibi nihil eſt futurum; ideo ſcientia ſua non eſt dicenda preſcientia que ſonat aliquid futurum: nec debet dici preuidentia propter eandem cauſam: ſed debet dici ꝓuidentia quaſi procul conſtituta a rebus inferioribus omnia proſpiciens. Quid igitur poſtulas. Hic ſoluit obiectiōes ſuperius factas contra prouidentiam. Primo ergo oſtēdit qualiter huiuſmodi obiectiones ſoluantur. Secundo reſumit primā obiectionem ipſam fortificando vt formalius ſoluatur. Secunda ibi. hic ſi dicas. Circa primuʒ notandum ꝙ erant rationes quarum prima ⁊ ſecunda fundantur ſuper hoc ſcilicet ꝙ nihil poteſt eſſe preſcitum a deo niſi id ſit neceſſarium. Tertia fundatur ſuper hoc ꝙ euentus incertus non poteſt certitudinaliter cognoſci. facit ergo duo Primo oſtendit ꝙ preſcientia non imponit neceſſitatem rei preſcite: per qđ ſoluitur prima ⁊ ſecunda ratio. Secundo oſtendit ꝙ ſcientia dei non mutat naturam rei: ſed ſimul ſtant certitudo a parte ſcientie: ⁊ incertitudo a parte euentus: per quod etiam ſoluitur tertia ratio. ſecunda ibi. Quare hec diuina. primo dicit. Ex quo deus cognoſcit omnia tanquam preſentia: quid igitur poſtulas vt illa fiant neceſſaria que luſtrentur id eſt que comprehenduntur: diuino lumine id eſt diuina cognitione: cum nec homines faciant ea neceſſaria que preſentialiter vident. verbigratia. Quod homo videt in preſenti non facit eſſe neceſſarium. Num pro nūquid enim intuitus tuus addit id eſt dabit aliquam neceſſitatem eis que tu cernis preſentia. dicit Boetius. Minime. Et philoſophia. ſi digna collatio diuini ⁊ humani intuitus reſpectu preſentis vti pro ſicut vos videtis: quedam hoc preſenti temporario id eſt in preſenti tempore: ita deus ſuo eterno intuitu oīa cernit tanꝗ̄ preſentia. Notandū ꝙ intuitus noſter rei preſentis nullā īponit neceſſitatem rei preſenti: quia viſio ſortis currentis nō imponit neceſſitatem ſorti currenti; quia poteſt ſortes currere vel nō currere; ſic etiam intuitus diuinus qui omnia preſentialiter cognoſcit nullam imponit rebus neceſſitatem; ſed videt ea preſentialiter. ſicut futura ſunt neceſſario futura: ⁊ contingentia videt contingē

ſtituta: quaſi ab excelſo rerum cacumine cuncta proſpiciat. Quid igitur poſtulas vt neceſſaria fiant que diuino lumine luſtrentur: cum nec homines quidem neceſſaria faciant eſſe que videant. Num enim que p̄ſcientia cernis aliquem eis neceſſitatem tuus addit intuitus. Boetius. Minime. P. At qui ſi eſt diuini humaniꝗ̄ preſentis digna collatio: vti vos veſtro hoc tēporario preſenti ꝗdam videtis: ita ille omnia ſuo cernit eterno. Quare hec diuina prenotio naturam rerum proprietatemqʒ mutat. Taliaqʒ apud ſe preſentia ſpectat: qualia in tempore olim futura prouenient. Nec rerum iudicia con

ter futura. Quare hec diuina prenotio. Hic oſtendit ꝙ circa cotingentia ſimul ſtãt certa cognitio dei ⁊ incertus euentus rei dicens. Quare hec diuina prenotio que de⁹ nouit futura illa non mutat proprietatem rerum quo ad neceſſitatem ⁊ contingentiã quia non imponit neceſſitatem rei que cõtingens eſt: ſed talia apud ſe ſpectat preſentia qualia olim prouenient futura: nec confundit rerum iudicia ⁊ contingens faciat non eſſe contingens: ſed vno intuitu mẽtis dinoſcit tam neceſſarie ꝙ non neceſſarie ventura id eſt futura. qd̄ declarat in exẽplo dicens. ſicuti vos homines quando pariter id eſt in eodem inſtanti videtis hominez ambulare in terra: ⁊ ſolem oriri in celo licet vtrũqȝ ſimul ſit conſpectum: tamẽ dicernitis hoc eſſe voluntarium: ſcilicet hominem ambulare in terra: et illud eſſe neceſſarium ſcȝ ſolẽ oriri. Ita ſimiliter diuinus intuitus cuncta deſpiciẽs id eſt deorſuȝ aſpiciẽs minus perturbat rerum qualitatem ſcilicet contingentiam et neceſſitatem rerum. Dico apud ſe preſentium ratione eternitatis: ſed futurarum ad conditionez tẽporis. Quo fit vt cognitio futurorum dei tanꝙ preſentium non ſit opinio: ſed cognitio veritate nixa id eſt cõfirmata: cuȝ cognoſcit aliquid eſſe exiturum id eſt futurum: quod idem non neſciat id eſt bene ſciat carere poteſt neceſſitate exiſtendi.

fundit vnoqȝ ſue mentis intuitu tam neceſſarie ꝙ̄ non neceſſarie ventura dinoſcit. Sicuti vos cum pariter ambulare in terra hominem et oriri in celo ſolem videtis: quamꝙ̄ ſit ſimul vtrumqȝ conſpectuȝ: tamen diſcernitis: et hoc voluntarium illud eſſe neceſſarium iudicatis. Ita igitur cuncta deſpiciens diuinus intuitus qualitatem rerum minime perturbat: apud ſe quidam preſentium ad conditionem vero temporis futurarum. Quo fit vt hec non ſit opinio: ſed veritate potius nixa cognitio: cum exiturum quid eſſe cognoſcit: quod quidem exiſtendi neceſſitate carere non neſciat. Hic ſi dicas ꝙ euentum deus videt id nõ euenire nõ poſſe. quod autem non poteſt non euenire: id ex neceſſitate contingere: meqȝ ad hoc nomen neceſſitatis aſtringas. Fatebor rem quidem ſolidiſſime veritatis: ſed

Notandum de hoc quod dicitur deum omnia preſentialiter cognoſcere ſcilicet preterita et futura: ponunt quidam exemplum de baculo fixo in aqua qui ſucceſſiue toti fluuio preſens eſt cum partibus eius: ſic eternitas ſimul eſt cum toto tempore et cum omnibus que fiunt in tempore: ita ꝙ totum tempus et quicquid eſt ſucceſſiuum in tempore eſt preſens eternitati: vt ſi ponatur eternitas ſicut centrum: et totum tempus ſicut circunferentia: tunc licȝ circunferentia cotinue moueatur et pars toti ſuccedat: tamen in comparatione ad centrum vniformiter ſe habet. Aliud exempluȝ ponitur de aliquo qui vadit per viam et non videt homines poſt ſe venientes: ſed ille qui de altatum reſpiceret videret totam viam ⁊ homines per eam tranſeuntes tam

precedentes ꝙ ſequentes: ſic deus de ſpeculo ſue eternitatis reſpiciens omnia preſentialiter videt tam preſentia ꝙ futura. Hic ſi dicas. Hic philoſophia redit ad priaȝ rationem ſuperius poſitam ipſam fortificando: vt formalius ſoluatur ⁊ fortificat eaȝ. Secundo ſoluit. Tertio ſolutionez declarat. Secunda ibi. Reſpondebo. Tertia ibi. Due enim ſi dicas hic obijciendo illud non poſſe nõ euenire ꝙ deus videt euenturum: quia tunc deus falleretur. quod autẽ poteſt non euenire: id ex neceſſitate poteſt contingere: ⁊ ſic aſtringas me ad nomen neceſſitatis vt concedam cõtingens aliquo modo eſſe neceſſarium. Ego fatebor rẽ ſolidiſſime veritatꝭ cui vix aliquis acceſſerit eaȝ concedẽdo: niſi ſpeculator diuini id eſt diuine nature. Tunc ſoluit obiectionem dicẽs. Si coartaueris me vt concedam aliquam neceſſitatem futurorũ: reſpõdebo idem ꝙ futurum eſt quo ad nos cum refertur ad diuinam notionez cui ipſuȝ eſt preſens. Dico neceſſariũ eſſe ſcilicet neceſſitate conditionata ſcilicet ratione preſentie. cum autem idem futuruȝ perpenditur in ſui natura ratiõe cuius habet futuritionez ⁊ determinationem in ſui cauſa: neceſſe eſt videri liberum.

cui vix aliquis niſi diuini ſpeculator acceſſerit. Reſpondebo namqȝ idem futurum cum ad diuinam notionem refertur neceſſarium. cum vero in ſua natura perpenditur liberum prorſus atqȝ abſolutum videri. Due ſunt enim neceſſitates: ſimplex vna veluti ꝙ neceſſe eſt omnes homines eſſe mortales. Altera conditionis vt ſi aliquem ambulare ſcias cum ambulare neceſſe eſt. Quod enim quiſqȝ nouit id eſſe aliter ꝙ̄ notum eſt nequit: ſed hec conditio minime ſecum illam ſimplicem trahit. Hanc enim neceſſitatem non propria facit natura ſed conditionis adiectõ. Nulla enim neceſſitas cogit incedere voluntate gradientem: ꝙ̄uis eum tamen cuȝ graditur incedere neceſſarium ſit. eodem

Notandum ꝙ ſicut illud qd̄ in ſe eſt contingens quando eſt nobis preſens ratione preſentie ſortitur quandam neceſſitatez: qua neceſſe eſt ipſum eſſe dum preſens ſit: quia omnia ſunt deo preſentia. ratione iſtius p̄ſentie in ordine ad ipſam diuinam cognitionem ſortiuntur ꝙ̄dam neceſſitatem: licet in ſui natura prorſus videãtur libera. Due enim ſunt neceſſitates: ſimplex vna. Hic philoſophia declarat ſolutioẽ per quãdã diſtinctionem neceſſitatis ⁊ eaȝ applicat ad ꝓpoſitũ. Secũdo cõcludit ex p̄miſſis ſimul ſtare ꝙ aliqua ſunt ſcd̄m ſe cõtingẽtia ⁊ incerta q̄ tñ eueniũt certitudinaliter inꝙ̄tũ a deo p̄uiſa. Secũda ibi fient igitur ꝓcul dubio cũcta. primo dicit due ſunt neceſſitates. Una ſimplex que eſt neceſſitas nature ſicut oẽs hoĩes neceſſario eſſe mortales. Alia eſt neceſſitas cõditiõnis: vt ſi ſcias hominẽ ãbulare illũ ãbulare neceſſe eſt: quia quod quiſqȝ nouit illud nõ põt aliter eſſe ꝙ̄ notũ ẽ: ſed hec conditio id eſt neceſſitas conditionata mĩme trahit ſecum ſimplicẽ neceſſitatem: quia neceſſitatem conditionis nõ facit propria natura ſed adiectio cõditõnis. Nulla eñ neceſſitas cogit icedere. i. ãbulare: volũtate largiẽtẽ. i. ãbulãtẽ: ꝙ̄uis neceſſariũ ſit eũ ãblare tũc cũ gradiť. i. ãbl'at. hãc diſtĩctiõez applicat ad ꝓpoſitũ dicẽs.

Eodẽ mõ ſiq̃d prouidentia diuina preſens videt: illud eſſe neceſſe eſt ſcilicet ea conditione qua prouiſum eſt: et qua ponitur ſibi preſens: q̃uis nullam habeat neceſſitatem nature. Sed ea futura contuetur tanq̃ preſentia que ex libertate arbitrij proueniunt. igitur hec relata ad intuitum diuinum fiunt per cognitionem diuine notionis: per ſe vero id eſt in ſui natura non habito reſpectu ad diuinam cognitionem: ipſa non deſinunt id eſt deficiũt ab abſoluta id eſt a perfecta libertate ſue nature. Notandum ſecũdũ intentõez Boetij iſta ratio. Quicquid eſt prouiſum a deo neceſſario euenit. ſoluitur dicendo ꝙ verũ eſt ꝙ neceſſario euenit neceſſitate cõditionata: ſed nõ neceſſitate abſoluta. alij aliter ſoluunt: ꝙ illa propoſitio eſt vera in ſenſu compoſito: ſed fala in ſenſu diuiſo. vnde cum dicitur. Quicquid prouiſũ eſt neceſſario euenit: verum eſt in ſenſu compoſito: q: impoſſibile eſt prouiſum a deo nõ euenire. tamen in ſenſu diuiſo falſa eſt: quia euentus rei ſaltem contingentis in ſe non eſt neceſſarius. Fiũt igitur proculdubio cuncta que. Hic phia concludit ex predictis ꝙ iſta ſimul ſtant: ꝙ aliqua ſecundũ ſe ſũt contingentia ⁊ incerta: que tamen certitudinaliter eueniunt inquantum preuiſa a d eo. Secundo obijcit contra hoc ibi. Quid igitur refert nõ eſſe neceſſaria: cum primo dicit. Proculdubio cuncta futura ſunt que deus prenoſcit eſſe: alioquin falleretur diuina prouidentia: ſed quedam eorum proficiſcuntur id eſt procedunt de libero arbitrio: ita ꝙ q̃tum eſt de eſſe ipſoꝝ poſſunt nõ euenire. vñ ſubdit que q̃uis eueniant: tamẽ nõ amittunt propriã naturaꝫ libertatis: quia priuſq̃ fierent potuiſſent non euenire. Nota ꝙ tota intentio Boe. fundatur ſuper hoc: ꝙ aliquid libere futurum ex ſui natura in comparatione ad preſcientiam diuinam neceſſario euenit: et talis eſt neceſſitas conditionata: quia inquãtum preuiſum eſt ſic neceſſario euenit: ſed non abſolute circũſcripta preuiſione. Quid igitur refert non eſſe neceſſaria. Hic obijcit contra ſolutionem: ⁊ ſoluit obiectionem. Secundo contra illaꝫ ſolutiõem iteꝝ obijcit ibi. Sed ſi inq̃es in mea. Obiectio in hoc conſiſtit. Ex quo futuꝝ contingens preſcitũ certitudinaliter euenit ⁊ neceſſario: nõ videtur eſſe differentia inter contingens et neceſſarium. vnde dicit. Quid igitur refert contingentia ⁊ libere futura nõ eſſe neceſſaria: cum ipſa eueniant inſtar. i. ad ſimilitudinem neceſſitatis. Tunc ſoluit dicens: ꝙ inter euentum neceſſarium et contingentem hoc refert: quod manifeſtũ apparet per exempla que pauloante propoſui. ſ. ꝙ ſol oriens ⁊ homo gradiẽs que dũ fiũt nõ fieri non pñt: ⁊ ita vtrũq; ẽ neceſſarium ſub conditiõe preſentie. pſentia

igitur modo ſiquid prouidentia preſens videt id eſſe neceſſe eſt: tametſi nullam habeat nature neceſſitatẽ. Atqui deus ea futura que ex arbitrij libertate ꝓueniũt preſentia contuetur. Hec igitur ad intuitum relata diuinuꝫ neceſſaria fiunt ꝑ cõditiõeꝫ diuine motionis: per ſe vero conſiderata ab abſoluta nature ſue libertate non deſinunt. Fiunt igitur proculdubio cuncta que future deus eſſe prenoſcit. Sed eorum quedam de libero proficiſcuntur arbitrio: que q̃uis eueniant exiſtendo: tamẽ propriam naturam non admittunt: quia priuſq̃ fierent: etiã non euenire potuiſſent

enim neceſſe eſt eſſe dũ ſunt preſentia: tñ vnum eoꝝ. ſ. ſol oriẽs priuſq̃ fieret neceſſe erat exiſtere. Alterũ vero. ſ. homo gradiens minime habet neceſſitatẽ fieri anteq̃ fiat: ita etiam illa que de⁹ habet in preſentia ꝓculdubio exiſtũt ꝓpter neceſſitateꝫ cõditionis qua ſunt preuiſa euenire tãq̃ pñtia: ſed eoꝝ que ſic ſunt preuiſa hoc de reꝝ neceſſitate deſcẽdit ſicut ſolẽ oriri: aliud de poteſtate faciẽtiũ. ſ. hoiem ambulare: ex quo cõcludit: ideo non iniuria diximꝰ hoc prius ꝙ illa q̃ cõtingenter eueniunt ſi referãtur ad diuinã noticiã ſunt neceſſaria. ſ. ex ꝯditione diuine ſciẽtie. Si vero ꝑ ſe ꝯſiderent̃ ipa ſunt abſoluta a nexibꝰ. i. a vinculis neceſſitatis: quod manifeſtat ꝑ ſimile ſicuti ſi id qđ patet ſenſibꝰ: ſi referas ad rationem tunc eſt vniuerſale: ſi autem referas ad ſenſuꝫ tũc eſt ſingulare. No. ꝙ ſi idẽ relatum ad diuerſa põt eſſe vniuerſale ⁊ ſingulare: videtur ſimiliter ꝙ idẽ cõparatum ad diuerſa poſſit eſſe cõtingens ⁊ neceſſarium. Nã particulare habꝫ rationẽ cõtingentis ⁊ vniuerſale rõneꝫ neceſſarij. Sꝫ videmus ꝙ humana natura cõparata ad intellectum agentẽ abſtrahentẽ a cõditionibus indiuiduãtibus: ⁊ cõparata ad intellectũ poſſibilẽ habet rõnem vniuerſalis: ſꝫ cõpata natura humana ad ſenſum q̃ particulariter cõprehẽdit habꝫ rationẽ ſingularis. Nam vniuerſale eſt duꝫ ĩtelligitur ꝑticulare: dũ vero ſentit̃ ſimiliter erit de futuro cõtingẽti ꝙ ipꝫ ꝯparatũ ad diuinã ꝑſciẽtiam eſt neceſſariũ cõditionaliter: in ſe aũt cõſideratuꝫ habet ſe cõtingẽter. Sed ſi iquies in mea. Hic obijcit cõtra ſolutionẽ iã dictam: ⁊ ſoluit illam obiectionẽ. Secũdo mouet dubitationẽ. ibi. Quid igitur. Primo dicit. Tu obijcies cõtra ſolutionem ſic. Si in mea poteſtate eſt mutare propoſitum meum ſcilicet currendo vel non currendo ego euacuabo id eſt fruſtrabo prouidentiam diuinam cũ ego mutauero illa que prenoſcit eſſe futura: ipẽ ſoluit dicens. Ego reſpõdebo te poſſe deflectere id ẽ mutare propoſitũ tuũ: ſed veritas prouidẽtie illa intuet̃ illud te poſſe. ſ. mutare ꝓpoſitũ ⁊ an facias qđ ꝓpoſitũ mutas: ⁊ intuetur quo cõuertis ꝓpoſitũ tuũ: iõ ſcias te nõ poſſe vitare diuinã preſciẽtiã: ſicuti q̃uis libera volũtate cõuertas in varias actiões: tu nõ potes effugere ĩtuitũ pñtis oculi. No. ꝙ licet hõ poſſit mutare ꝓpoſitũ ſuũ: ꝑ hoc tamẽ

Quid igitur refert non eſſe neceſſaria: cuꝫ ꝑꝑ diuine ſciẽtie conditionẽ modis oibus neceſſitatis inſtar eueniant. Hoc ſcꝫ ꝙ ea que pauloãte ꝓpoſui ſol oriẽs ⁊ gradiẽs hõ que dũ fiunt nõ fieri nõ pñt: eorũ tamẽ vnuꝫ prius quoqꝫ q̃ fieret neceſſe erat exiſtere: alterũ vero minime. Ita etiã que preſentia deus habet proculdubio exiſtũt: ſed eorũ hoc quidem de rerũ neceſſitate deſcẽdit. illud vero de ptãte faciẽtiũ. Haud igitur iniuria diximus hec ſi ad diuinã noticiam referatur neceſſaria: ſi per ſe cõſiderẽtur neceſſitatis eſſe nexibus abſoluta: ſicuti oẽ qđ ſenſibus patet ſi ad rationẽ referas vniuerſale ẽ: ſi ad ſeipã ſingulare reſpicias. Sꝫ ſi inquies in ea ptãte ſitũ eſt mutare propoſitũ euacuabo ꝓuidẽtiam: cum que illa prenoſcit forte mutauero. Reſpõdeo propoſitũ te quidẽ tuum poſſe deflectere: ſed quoniaꝫ ⁊ id te poſſe ⁊ an facias

non effugit pſcientiam diuinam:qꝛ deus illam mutationem prenoſcit. Poſito eim ꝙ
deus preuideret te cras iturũ ad forum ꝗuis poſſis nõ ire:ꝛ ꝑponas non ire non ta-
men nõ ibis:qꝛ deus ꝓuidet ſimul ꝛ ꝑpoſitum ꝛ ꝑtãtem nõ eundi ꝛ mutationem ꝑpo
ſiti ꝛ actõem eundi; ꝛ ideo non potes aliquo mõ effugere eius pñtiam. Quid igit
inquies. Hic mouet dubitatõem di. Tu forte inquies quid igit cõtingat ex iſta ſolutio
ne mutabit ne ſcia diuina
ex mea diſpoſitione .i. ex
mea variatõne.ſ.cum ego
nunc veli hoc nunc aliud:
videat ne preſcia diuina
ex hoc alternare.i. muta-
re vices ſuas: noſcendi.i.
cognoſcẽdi.ipſe rñdet mi
nime cõtingit hoc ꝙ diui
na ſcia mutetur:qꝛ diuin⁹
intuit⁹ ꝑcurrit omẽ futuꝝ
ꝛ retorqt illud ad preſciẽ-
tiam ꝓprie cognitõis co-
gnoſcẽdo oĩa ſimul tanꝙ
pñtia:nec alternat.i. mu-
tat vices ſuas ꝑnoſcendi
nũc hoc nũc illud ſucceſſi
ue ſicut tu eſtimas:ſꝫ ma-
nẽs liber a mutatõe vno
ictu ꝑuenit ꝛ cõplectit tu-
as mutatõẽs:quã pñtiaꝫ
cõprehẽdẽdi viſendi oĩa
tanꝙ pñtia de⁹ nõ eſt ſor-
titus ex rebus futuris:ſed
ex ꝓpria ſimplicitate: ex
quo reſoluitur.i. declarat
illud qᵭ pauloãte poſuiſti
ſ.indignũ eſſe ſi futura no
ſtra dicãtur pſtare cãꝫ ſci-
entie dei.virtus eim ſcien
tie diuine cũcta cõplectẽs
pñcialiter ipa iponit mo-
duꝫ oĩbus rebus:qꝛ ſcia dei eſt cã reꝝ.ipa vero nihil dꝫ ipſis rebus:qꝛ nihil ab eis ac-
cipit ſicut nos accipimus ſciam a reb⁹. Nota ſi deus ſimul nõ cognoſceret ea q̃ ſuc-
ceſſiue eueniãt in tpe:tũc ſcia dei eſſet variabilis ꝓpter hoc ꝙ ad cognitõem vni⁹ ſuc-
cederet cognitio alteri⁹:ſed qꝛ oĩa ſimul cognoſcit tanꝙ pñtia:iõ in ſua ſcia non cadit
variatio: vt prius neſciat eſſe alicui⁹ ꝛ poſtea ſciet: vel ꝙ pri⁹ ſciat hoc nõ eſſe:ꝛ poſtea
eſſe imo ſimul oĩa cognoſcit:ꝛ iõ ſimul ſcit aliquid non eſſe in vna dña tpis mẽſurãtis
rẽ ꝛ eſſe i alia dña tpis. Que cũ ita ſint. Hic cõcludit ex ꝑmiſſis ꝯpaſſibilitatẽ libe
ri arbitrij cũ preſcia diuĩa di. Que cũ ita ſint vt ꝑdictũ ẽ ꝛ manet libertas arbitrij mor
talib⁹ itemerata.i. icorrupta:nec leges ꝓponũt hoĩb⁹ pẽas ꝛ ꝑmia iniq̃.i. iiuſte volũ
tatib⁹ nr̃is:ſolut.i. liberat ab oĩ neceſſitate.manet ẽt imobilit de⁹ pſci⁹ cũctoꝝ ꝛ pñs

quoue cõuertas preſens prouidentie veri-
tas intuetur diuinã te preſcientiaꝫ nõ poſ
ſe vitare: ſicuti preſentis oculi effugere nõ
poſſis intuitũ: ꝗuis te in varias actõẽs li-
bera voluntate conuertas. Quid igitur in
quies. Ex mea ve diſpoſitõne ſciẽtia diui-
na mutabit:vt cũ ego nũc hoc nũc aliᵭ veli
illa quoqꝫ noſcẽdi vices alternare videat.
Boe. Minime. Philoſo. Omẽ nãqꝫ fu
turũ diuinus ꝑcurrit ĩtuitus:et ad pr. ſciẽ-
tiam proprie cognitõis retorquet ac reuo
cat nec alternat vt tu eſtimas:nũc hoc nũc
illud prenoſcẽdi vices:ſed vno ictu mutati
ones tuas manẽs preuẽit atqꝫ cõplectitur
quã cõprehẽdendi oĩa viſendiqꝫ pñtiam
nõ ex futurarũ prouẽtu reruꝫ:ſed ex ꝓpria
deus ſimplicitate ſortitus eſt. ex quo illud
quoqꝫ ſoluitur qᵭ pauloãte poſuiſti indi-
gnũ eſſe:ſi ſciẽtie dei cãm futura noſtra pre
ſtare dicãtur. Hec eim ſciẽtie vis preſen-
taria notione cũcta complectẽs rebus om

eternitas ſue viſionis concurrit cũ futura qualitate. ſ. bõitate ꝛ malicia noſtroꝝ actuũ
diſpenſans.i. diſtribuẽs bonis premia ꝛ malis ſupplicia:nec fruſtra ſunt poſite preces
ꝛ ſpes in deo que nõ poſſunt eẽ inefficaces cũ ſint recte. Nota ex quo ꝓpter liberuꝫ
arbitriũ pñt res ſic alter euenire nõ iniuſte bonis premia ꝛ malis ſupplicia proponunt
nec ſpes ꝛ preces fruſtrant:fruſtrarẽtur aũt oĩa hec ſi oĩa vinculo neceſſitatis vterẽtur
ſicut patet ex dictis. Ad
uerſamini igitur vicia. Hic
P. ſubiũgit exhortationem
vtileꝫ.d. Ex quo ſic ẽ ꝙ nõ
eſtis coacti neceſſitate ad
faciẽdũ aliquid:ſed manet
in vobis libera volũtas:iõ
aduerſamini.i. ſpernite vi
cia ꝑ ea iuſte incurratis pe
nas:colite.i.exercete virtu
tes ꝓpter quas merita con
ſequamini : ſubleuate aim
veſtruꝫ ad rectas ſpes q̃ in
verã btitudinẽ tẽdunt:por
rigite i excelſa.ſ. ad deũ hu
miles preces:ꝛ hꝫ merito fa
ciatis:qꝛ ſi nõ vultis diſſi-
mulare aduertẽdo aim vr̃ꝫ
ab his:tunc magna vobis
eſt indita neceſſitas ꝓbita
tis.i. virtutis ; qꝛ illud qᵭ
agitis nõ põt latere eũ q̃ ẽ
iudex actuũ veſtroꝝ. vnde
ſubdit. Cũ agatis ante ocu
los.i.cũ actiones vr̃e ſint i
ꝓſpectu iudicis cũcta cer-
nentis.ſ.dei.. No. vicia ſunt ſpnẽda q̃ reddũt hoĩem ſeruilẽ.nã qui facit peccatũ ſer-
uus ẽ peccati. ꝛ Sen̄.d. Si ſcirẽ deos pctã ignoſcituros ꝛ hoĩes ignoraturos:adhuc ꝓ
pter vilitatem pcti peccare erubeſcerẽ. virtutes aũt ſũt colende:qꝛ virt⁹ eſt q̃ hñtem pfi
cit ꝛ opus ei⁹ bonũ reddit. Recta ſpes ꝛ recte ꝑces ſunt deo porrigẽde:qꝛ his deo con-
iungimur ꝛ ipm alloquimur. ꝛ ſi nõ diſſimulam⁹ negligẽdo ꝑdicta:magnã virtutis ꝓ-
bitatẽ nobis iductã ꝛ ꝓmiſſam inde cõſeq̃mur:qm̃ oĩa que agim⁹ ſunt in proſpectu dei
cuncta cernẽtis. ſic enim ſcribitur ad hebreos quarto. Oĩa nuda ꝛ aperta ſunt oculis
eius qui eſt deus benedictus in ſecula ſeculorum AMEN.

nibus modũ ipſa cõſtituit:nihil vero poſte
rioribus debet. Que cũ ita ſint manet ite
merata mortalibus arbitrii libertas : nec
iniqꝫ leges ſolutis oĩ neceſſitate voluntati
bus ꝑmia penaſqꝫ ꝓponũt. Manet etiaꝫ
ſpectator deſuꝑ cunctorũ preſcius deus vi
ſioniſqꝫ eius ꝑſens ſꝑ eternitas cũ noſtro
rũ actuũ futura qualitate cõcurrit: bonis
premia malis ſupplicia diſpẽſans:nec fru
ſtra ſunt in deo poſite ſpes ꝑceſqꝫ: que cũ
recte ſint inefficaceſ eẽ ñ pñt. Aduerſami
ni igitur vicia :colite virtutes ; ad rectas
ſpes animũ ſubleuate: hũiles preces i ex-
celſa porrigite. Magna vobis ẽ ſi diſſimu
lare nõ vultis neceſſitas indita ꝓbitatis :
cũ añ oculos agatis iudicis cũta cernẽtis.

Finit Boetius de cõſolatu philoſophico cũ cõmento
ſancti Thome. impreſſus Lugduni per Johannez de
prato. Anno dñi. M. cccc. lxxxvij. die. viij. Februarij.

Tabula

Tabula ſuper libris Boetij de conſolatione
Philoſophie ſecundum ordinem alphabeti.

Acidioſi tardi et vicioſi arguuntur libro.iiii.metro.vij.
Accuſatio crudelis libro primo proſa quarta.
Accuſatio Boetij erga regē habuit tria vicia li.i.proſa.iii.
Actus quilibet requirit ordinem temporis et loci li.i.metro.vi.
In vere flores et autumno vue colliguntur li.i. metro vt ſupra.
Actus ſequitur conditionem potentie cuiꝰ eſt actus li.v.proſa.iiii.
Admirationis exemplum de ſeptem ſtellis ⁊ eclypſi lune li.iiii.metro.v.
Admirantur homines de illo quod raro fit ibidem.
Admirari fecit ſenes philoſophari ibidem.
Aduerſa fortuna plus prodeſt ꝙ̄ proſpera libro ſecundo proſa octaua.
Aduerſa bonis:proſpera malis quare contingant libro quarto proſa ſexta.
Aduerſa ⁊ ꝓſpera adueniunt bonis ⁊ malis libro quarto proſa ſeptima.
Aduerſitas veros amicos oſtendit libro ſecūdo proſa octaua.
Aduerſitati fortune dolendum non eſt ꝓpter quinqꝫ libro ſecundo proſa prima.
Aaduerſitate nō dꝫ ſapiēs moleſtari:nec fortis multitudine hoim terreri li.iiii.ꝓſa.vij.
Aduerſitate ⁊ in ꝓſperitate vt ſe hō equaliter hēat hortatur exemplis li.iiii.me.vij.
Affectiones quattuor:gaudiū:ſpes:timor:dolor impediūt cognitōez veri li.i.me.vij.
Affectus quattuor ſunt:require infra carhene.
Ager mentem hominis deſignat libro tertio metro primo.
Aliena probitas ⁊ pulchritudo hoiem nō decorant libro ſecundo proſa quinta.
Amantibus quis dat legem libro tertio metro duodecimo.
Amicitiam diſſimilitudo diſſoluit libro:primo proſa tertia.
Amicoꝝ triplex genus libro ſecundo proſa tertia.
Amicus verus require aduerſitas ſupra.
Amicos fortuna infortunium inimicos facit li.tertio ꝓſa quinta.
Amor diuinus tria facit in hominibus libro ſecundo metro octauo.
Anaxagoras phūs ſtulticiā hoim ſolez ꝓ deo recolentiū reprehendit li.i.ꝓſa.iii.
Anni ſunt quattuor partes libro primo metro quinto.
Anni partes quattuor:require regimen dei.
Animi tranſformatio peior eſt ꝙ̄ corporis li.quarto metro quarto.
Antiquorum etas fuit ſine cupiditate li.ſecundo metro quinto.
Appetunt omnia permanere:require bonum eſt.
Appetitus:require permanentia.
Appetitus eſt duplex libro tertio ꝓſa vndecima.
Appetitus:require deſiderium.
Area fortune quare mundus dicitur libro.ii. ꝓſa prima.
Arma philoſophie libro primo ꝓſa ſecunda.
Artes liberales dicuntur lac.ibidem.
Aſinus ad liram eſt homo ſine attentione verba ſacra audiens li.i.ꝓſa quarta.
Aſinus dicitur piger ſeu tardus li.quarto ꝓſa tertia.
Auari dicuntur canes li.i.ꝓſa quarta:⁊ idem habetur li.ij.metro.ij.
Auari inſatiabiles libro tertio metro tertio.
Aues tenebrarum:require tenebre.
Auriga:require currus.
Auarus;require lupus.

UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

Autumnus:require tempus autumnale.
Auxilium diuinũ in minimis debet inuocari libro tertio ꝓſa vndecima.
Auxilij diuini inuocatio a Boetio libro tertio metro nono.
Arbitonſor:require in ſecuritas.
Eate tũc reſpublice ſunt ſi per ſapientes ⁊ ſtudioſos regãtur libro. i. ꝓſa. iiij.
Beatitudo ſiue felicitas eſt duplex libro ſecundo proſa quarta.
Beatitudo non eſt in dignitatibus libro ſecundo ꝓſa ſexta.
Btitudo ſiue felicitas ñ cõſiſtit i bois fortuitis.li.ij. ꝓſa.iiij. ⁊ ꝓbaṫ trib⁹ rõib⁹:ibid̃.
Beatitudinis deſcriptio libro tertio proſa ſecunda.
Beatitudinem ad veram omnes vocantur libro tertio metro decimo.
Beatitudinem attingere:require ambulare.
Beatus omnis deus eſt libro tertio ꝓſa decima.
Beatitudo:require patria. Item omnes. Item in verbo voluptas.
Bellum iuſtum licet libro quarto metro quarto.
Beſtie non beatificantur libro tertio ꝓſa ſeptima.
Bibliotheca vnde dicitur libro primo ꝓſa quarta.
Boetio multa nomina annectuntur:in prohemio.
Boetius ordinauit ſuos actus ad cõmunẽ vtilitatẽ pꝫ ſepcẽ exẽplis.li.i. ꝓſa quarta.
Boetius quare infirmus iudicabatur libro primo ꝓſa ſexta.
Bona corporis ſunt vilia libro tertio ꝓſa octaua.
Bona hominis ſunt ratio ⁊ intellectus non temporalia libro p̃rio ꝓſa ſexta.
Bona temporalia ſomniant̃ eſſe felicitas libro quarto ꝓſa quarta.
Bona temporalia querens in varia incidit libro tertio proſa octaua.
Bona temporalia nec ſufficientiam nec potentiam preſtant libro tertio ꝓſa nona.
Boni ſemper ſunt potentes:mali vero impotentes libro quarto proſa ſecunda.
Bonum eſt duplex libro ſecundo ꝓſa ſexta.
Bonorum premia:require premia.
Boni premio hic priuantur:require iuſti.
Boni veri imagines vbi inueniuntur libro tertio proſa nona.
Bonum ⁊ vnum idem ſunt:require vnum.
Bonum eſt quod omnia appetunt libro tertio ꝓſa nona.
Bonum ſummum cuilibet videtur id quod appetit libro tertio ꝓſa ſecunda.
Boreas ventus ſignificat philoſophiam libro primo metro tertio.
Breuitas vite humane libro quarto proſa quarta.
Brutum:require vlixes.
Alamitas vnde dicatur libro ſecundo ꝓſa prima.
Canis dicitur rixoſus:⁊ lupus auarus libro quarto ꝓſa tertia.
Caro nihil eſt niſi ſanguis coagulatus libro primo metro p̃rio.
Caſus non eſt euentus prouiſus libro quĩto proſa prima.
Caſus diffinitur: ibidem.
Carhene rationis ſunt quattuor affectus libro primo metro ſecundo.
Cauſa mali:require nihil.
Celum quare dicitur ſtabile libro primo metro ſecundo.
Celuꝫ mouetur duplici motore:ibidẽ.
Celuꝫ quare dicitur ſtare eiuſqꝫ ſtelle libro primo metro tertio.
Circulo comparatur vita hominis libro tertio metro ſecundo.
Circe dea:require vlixes.
Claritas ſolis:require prouidẽtia ⁊ ei.

Cognitio ſummi boni fit per creaturas gradatiꝫ tranſcendendo li.iiij.metro.i.
Cognitio ſequitur naturam cognoſcentis libro quinto proſa quinta.
Cognitionis veritatis impedimenta:require turbatões.
Cognitio veri repellit cecitatem ignorantie libro quarto proſa quarta.
Cognitiua virtus aliter in nobis intellectiua ⁊ aliter ſenſitiua li.iiij.proſa.iij.
Cognoſcitur rotundũ:aliter viſu:et aliter tactu libro quinto proſa quarta.
Cognoſcit hoiem:aliter ſenſus:aliter imaginatio:aliṫ rõ:⁊ aliter itelligẽtia dina ibid̃.
Color philoſophie libro primo proſa prima.
Comedere parentes in certis partibus laudabile eſt libro ſecũdo proſa.vij.
Concordare non poſſunt mali cum bonis:nec etiã inter ſe li.iiij.proſa.vi.
Concordia elementorum:require regimen dei.
Concupiſcentia terrena ſuperata homo fit diuinus libro quarto metro.vij.
Confitere nõ abſcõdas:ſi medicantis opus expectas oꝫ vuln⁹ detegas.li.i.ꝓſa.iiij.
Conſcientie libertas:⁊ cõſcientia libera libro primo proſa quarta.
Conſcientia praua punit malũ intrinſece:ſi exterius non punitur li.iiij.ꝓſa.iiij.
Conſolatio philoſophie libro primo proſa tertia.
Conſules electi ducti in p̃oriũ ſm̃ cõſuetudinem romanoꝝ li.ij.proſa tertia.
Contemplatio ſuperioꝝ eſt noſtrũ contra ſtultos ꝓpugnaculũ li.i.ꝓſa.iij.
Contingens:require neceſſarium.
Conuictus:require damnari.
Crapula hominem debilitat li.ij.ꝓſa.v.
Cupiditas multorum malorum cauſa eſt li.ij.metro.v.
Cupiditas veri boni naturaliter eſt inſerta hominibus li.iij.ꝓſa ſecunda.
Currus per aurigam neceſſario non vehitur libro quinto proſa.iiij.
Amnari nullus debet niſi cõuictus li.primo proſa.iiij.
Amnatorum pena:require pena.
Deſiderium ſiue appetitum coꝝ implere ſoli ſapientes pñt li.iiij. ꝓſa.ij.
Deſiderij ⁊ libidinis differentia:ibidem.
Deus intuetur omnia libro quinto proſa.vi.
Deo ſunt preces offerende:ibideꝫ.
Deus preſidet ⁊ conditor mundi libro primo proſa.vi.
Deus cõmendaṫ de gubernatione celeſtium et terreſtrium li.i.metro.v.
Deus ſiue ſummũ bonũ nõ inueniṫ in terrenis:ſicut nec aurũ in arborib⁹ li.iij.me.viij.
Deus regit omnia libro tertio metro nono.
De⁹ a nullo cõpulſus ſꝫ ſua bonitate fecit oĩa:⁊ ꝯmendaṫ ex parte ſapiẽtie ſue:ibid̃.
Deus omnia gubernat libro tertio proſa.xij.
Deo omnia recta fiunt li.quarto proſa.i.
Deus rotat orbem dicit Permenides li.iij.proſa.xij.
Deus tonans:require tonitru.
Deus veriſſime eſt:require eſſe.
De⁹ fons oĩs bonitatis per oĩpotentiã:iudex equitatis per iuſticiam li.iiij.me.vi.
Dei regimen libro quarto metro ſexto.
Deum eternum omnes ſapientes dixerunt libro quinto proſa.vi.
Deus omnia videt libro quinto proſa.vi.
Dignitas ſiue poteſtas duplex li.ſecundo proſa.vi.
Dignitas reddit malos peiores:vt patet de romanis libro.ij.ꝓſa.vi.
Dignitas reddit peiores:pꝫ de Nerone:cuius ponit quattuor malicias li.ij.me.vi.
Dignitas ſi eſſet bona nõ adueniret peſſimis li.ij.metro.vi.

Dignitas collata ĩprobis ñ efficit dignos ſ; oſtẽtat ſe ĩdignos.li.ij.ꝓſa.vi.
Dignitas nõ reddit hoĩe; hõrabilẽ ſi ñ ẽ ꝟtuoſus li.iij.ꝓſa.iiij.⁊ ꝓbat q̃druplici via.
Dignitas prefecture: dignitas ſenatoria:ibidem.
Diſplicere malis laudabile eſt li.i.proſa.iij.
Diuitie in quinqȝ conſiſtunt libro ſecundo proſa quĩta.
Diuitie diſperſe minuunt:ſcia vero diſperſa augmẽtaẜ libro.ij.proſa.v.
Diuitie ñ ſunt appetẽde tribus ratõibȝ ꝓbaẜ ibidẽ:⁊ ꝓpẽ diuitias m̃ti perierũt:ibidẽ.
Diuites ſoli reputantur honore digni:ibidem.
Diuitie non auferunt indigentiam libro tertio proſa tertia.
Diuinatio quid ſit libro quinto proſa quarta.
Diuina prouidentia:require ingenium.
Diuino amore tria reguntur: ſcilicet aſtra elemẽta ⁊ tẽpora li.ij.me.viij.
Diuinus amor tria faci in hominibus:ibidem.
Dolendum non eſſe:require aduerſitati.
Dolere faciunt tria Boetium libro primo proſa quarta.
Dolor:ira:meror:libro primo proſa quinta.
Dolia duo vini in limine Jouis libro ſecundo proſa ſecunda.
Duo principia rerum:bonum ⁊ malum:require pithagorici.
Durare malum:require miſerior.
Beratur ⁊ ingreſſatur mẽs humana tpalib⁹ libro p̃io me.i.
Ebrius volens ire domuȝ ſic errans ad felicitatẽ libro tertio proſa ſecũda.
Eclypſis lune:require admirationis.
Eget omnis eo quod deſiderat libro tertio proſa tertia.
Elementorum concordia:require regimen dei.
Eloquentia ſine ſapientia:⁊ eloquentia cuȝ ſapientia libro ſecundo proſa prima.
Epicuri ſtoici libro primo proſa tertia.
Equaliter ſe habere:require aduerſitate.
Error ſapientis eſt duplici de cauſa peior q̃ inſipientis libro primo proſa prima.
Eſſe malos ſimpliciter non conceditur:ſed eſſe homines malos ſicut cadauer eſſe ho-
minem libro quarto proſa ſecunda.
Eſſe veriſſime habet primum ens. quanto ergo aliquis magis per vicia recedit a p̃io
eſſe:tanto magis deſinit eſſe libro quarto proſa ſecunda.
Etas philoſophie libro primo proſa prima.
Etates quattuor per poetas diſtinguntur libro ſecundo metro quinto.
Eternitatis deo attribuitur perpetuitas mundo libro quinto proſa ſexta.
Eternitas diffinitio libro quinto proſa ſexta.
Eternitatis cognitio habetur ex cognitione temporis:ibidem.
Eternitatis vocabulo multi ſunt abuſi:ibidem.
Eternum triplex libro quinto proſa ſexta.
Euenire:require liberum arbitriuȝ.
Euentus require caſus. Item fortuiti.
Exilium:require miſeria.
Eufratis ⁊ tigris duplex origo libro quinto metro primo.
Acies ſiue vultus philoſophie libro primo proſa tertia.
Alli non poteſt deus:require prouidentia diuina.
Alſa felicitas dicitur mendax libro tertio proſa nona.
Fama popularis non prouenit ex recto iudicio rationis libro tertio proſa ſexta.
Familiaris inimicus efficaciſſima peſtis libro tertio proſa quinta.

Familiares regum:require potens.
Fatalis ordo libro quarto proſa ſexta.
Fatum duplex notificatur:ibidem.
Fatum ad prouidentiam habet differentiam:ibidem.
Fatum dependet a diuina prouidentia:exemplum ibidem.
Fati diuerſe opiniones:ibidem.
Fato omnia que ſubſunt:etiam diuine prouidentie ſubſunt:ibidem.
Fatum ſe habet ad prouidentiam diuinam ſicut ratiocinatio ad intellectum: ibideȝ.
Fatum incipit vbi motus:⁊ quicquid ſupra motum factum eſt:ibidem.
Felicitas eſt duplex:ſcilicet politica ⁊ ſpeculatiua libro primo metro primo.
Felicitas temporalis in tribus cõſiſtit libro ſecundo proſa quarta.
Felicitas nemini totaliter aduenit: ibidem.
Felicitas falſa libro tertio metro primo.
Felicitatem a vero bono errantes in quinqȝ poſuerunt conſiſtere libro tertio ꝓſa.ij.
Felix quantũcũqȝ quis ſit:tamen alterius ſtatus apparet felicior libro.ij.ꝓſa ſexta.
Figura ſiue forma hominis et etiam brutorum libro quinto metro quinto.
Finis cũ ſit cauſa cãrum:ideo nihil poteſt ꝑfecte ſciri niſi fine cognito li.i.ꝓſa.vi.
Finis et principium in vnuȝ coincidũt:patet in circulo:ergo cognito principio cogno
ſcitur finis omnium rerum ſcilicet deus libro primo proſa ſexta.
Fletus duplex:verus ⁊ fictus ſiue adulatorius libro primo metro primo.
Fons bonitatis:require deus.
Fortuna non eſt in poteſtate hominis libro ſecundo proſa prima
Fortuna depingitur cum rota:ibidem.
Fortuna non aſſueſcit in oppoſitum nec natura:ibidem.
Fortuna quelibet dupliciter conſideratur libro quarto proſa ſexta.
Fortunam eſſe bonam vel malam ſtat in voluntate hominis li.quarto ꝓſa ſeptima
Fortuna ſuperba:quia nulla veretur libro ſecundo metro primo.
Fortuna inuehitur contra auariciam libro ſecundo metro ſecundo.
Fortune bona non efficiunt quod promittunt libro tertio proſa tertia.
Fortuna omnis aut iocunda aut aſpera li.quarto proſa ſeptima.
Fortuiti euentus declarantur per flumina paradiſi;ſcilicet tigrim et eufratem quoruȝ
duplex eſt origo libro quinto metro primo.
Fortis:require aduerſitate.
Fortitudo ſiue potentia vera:require refrenare.
Fortune bona tranſitoria ⁊ deceptoria nulli ſeruant fidem libro primo metro primo:
Fortuna caduca propter duo duplicẽ hȝ faciẽ:ante albã ⁊ retro nigraȝ:ibidem.
Fortuna ceca depingitur duplici fronte:capillata et calua libro ſecundo ꝓſa prima.
Fuga paſſionum ſiue affectionum libro primo metro ſeptimo.
Futura ex neceſſitate eueniunt:requre ſpes.
Loria mundana non dicitur beatitudo libro tertio proſa ſexta.
Loriandum non eſt in veſtibus libro ſecundo proſa quinta.
Gloriandum non eſt in multitudine ſeruorum:ibidem.
Gloria ſiue fama nõ ſpectat ad virtuoſos libro ſecundo proſa ſeptima.
Gloria humana non eſt appetenda propter quattuor li.ſecundo ꝓſa ſeptima.
Gloria vana ex nobilitate ſanguinis li.tertio ꝓſa ſexta.
Gubernatio celi et terre:require deus.
Gubernaculũ quo deus regit mundum eſt bonitas dei libro.i.ꝓſa ſexta.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL ES

Gubernare omnia: require deus.
Erculis labores duodecim libro quarto metro ſeptimo.
Omo diuinus: require concupiſcentia.
Ominis bona ſunt ratio ⁊ intellectus: non temporalia libro primo proſa. vi.
Homini proprium: require ratiocinatio.
Homines mali naturam amittunt humanam: ⁊ in bruta conuertuntur li. iiij. pſa. iij.
Hoīs forma ē ſurſum ad celos creata: brutorū vero deorſuz ad trā li. v. me. quinto.
Homo non vilis ſed nobilis pars mundi libro primo metro quinto.
Homo vere ſcit qui ſeipſum ſcit: ⁊ ignorat qui ſeipſum ignorat libro. i. proſa ſexta.
Homo non eſt homo niſi rationalis libro quarto proſa tertia.
Humani actus reguntur a deo libro primo metro quinto.
Gnorantia eſt duplex interna ſiue naturalis: ⁊ hec eſt iuuenuz: externa ſiue ex-
tra naturam: ⁊ hec eſt ſenuz ⁊ negligentium libro primo metro ſecundo.
Gnorantia ſuiipſius: require homo.
Ignorantia: require cognitio veri.
Imagines veri boni: require boni veri.
Infeliciſſimi: require miſerrimi.
Inclinatio capitis ſignum eſt profunde imaginationis libro tertio proſa ſecūda.
Ingenium humanum non valet ordinē diuine prouidentie cōprehendere li. iiij. pſa. v.
Impedimenta cognitionis veritatis: require turbationes.
Impunitas: require pena.
Impuniti mali: require veritas.
Inſecuritas regie poteſtatis patet in diuiſio libro tertio proſa quinta.
Intellectus: require ſol.
Inuenire deum: require deus.
Iudex equitatis: require deus.
Inuictus comparatur veſeuo monti ardenti libro primo metro quarto.
Ira quid ſit libro primo proſa quinta.
Iudices mouentur ad miſericordiaz duplici de cauſa libro primo proſa quarta.
Iudicium vulgarium dicit infortunatum miſerum fortunatum felicem. li. i. pſa qrta.
Iudicium naturale ⁊ rationale differunt libro quinto proſa ſecunda.
Iuſticia quid ſit libro ſecundo proſa prima.
Iuſti ſiue boni non ſolū hic premijs priuantur: ſed a malis calcantur libro. iiij. pſa. i.
Iuuentus viridis ⁊ felix differunt libro primo metro primo.
Abores duodecim: require Herculis
Ac: require artes liberales.
Aborintus domus multis circulis conſtructa libro tertio proſa duodecima.
Laudare preſentem dupliciter contingit libro ſecundo pſa prima.
Lecto ſiue thoro ſtudium aſſimilatur libro primo proſa prima.
Leuia documenta precedere debent difficilia libro primo proſa ſecūda.
Letargia qualis infirmitas libro primo proſa ſecunda.
Liberum arbitrium eſt in rationali creatura libro quinto proſa ſecunda.
Liberum arbitrium aliter eſt in angelis: aliter in hominibus bonis: ⁊ alr̄ ī puis: ibidē.
Liberum arbitrium non neceſſitatur: ſed deus omnia proſpicit: ibidem.
Liberum arbitriuz ſequuntur premia ⁊ pene libro quinto proſa tertia.
Liberi arbitrij ⁊ puidētie diuine nō ē diſcordia ſicut aliqualiter apparet. li. v. me. iij.
Libero arbitrio poſſunt res ſic ⁊ aliter euenire libro quinto proſa ſexta.
Libidinis ⁊ deſiderij differentia libro quarto.

Ligatis cathenis: require princeps malus.
Lumen: require tenebre.
Lupus dicitur auarus libro quarto proſa tertia.
Luxurioſi comparantur rabiei maris libro primo metro quarto.
Luxurioſus: require porcus.
Agiſtrum quare aſſumpſit Boe. libro primo proſa quarta.
Ala ſunt in mundo libro quarto proſa prima.
Ali ⁊ ſtulti non ſunt timendi libro primo proſa tertia.
Malos eſſe non ſimpliciter conceditur: require eſſe.
Malum poſſe ſiue velle: require poſſe.
Malicia eternaliter duraret libro quarto proſa quarta.
Malum nuſq̄ eſt libro quarto proſa ſexta.
Manus philoſophie libro primo proſa prima.
Malum nihil eſt libro tertio proſa duodecima.
Medicus qualiter inueſtigat morbum libro. i. pſa. ij.
Medica dicitur phīa. li. i. pſa. iij
Medicus non ſoluz per ſigna vrine querit morbū: ſz ēt p iterrogatōes li. i. pſa. vi.
Memorari: require recordari.
Mendacium eſt triplex libro primo proſa quarta.
Mendax: require felicitas falſa.
Meror: require dolor.
Meretrici aſſimilantur muſe poetice libro primo proſa prima.
Metro ⁊ proſa vtitur Boe. propter duo libro primo metro primo.
Miſeria ⁊ exilium libro primo proſa quinta.
Miſericordia: require iudices.
Miſer eſt omis malus libro quarto proſa quarta.
Miſerior tanto quis quanto ſupplicio dignior: ibidem
Miſeriores eſſent mali ſi non punirentur: ibidem.
Miſerrimi ſunt infeliciſſimi ſi malicia eternaliter duraret libro quarto proſa quarta.
Mors: require periodi.
Mons ethna ſemper ardet libro ſecundo proſa quinta.
Mors libro ſecundo metro ſeptimo.
Mors felix ⁊ infelix ſecundum vulgares libro primo metro primo.
Mundus: require area fortune.
Mundus comparatur mari libro primo proſa tertia.
Mundus: require deus.
Mūdū poſuit Plato nō hūiſſe initiū tpis: nec hitur eſſe defectū libro. v. pſa ſexta.
Murem velle muribus dominari ridiculoſum eſt libro ſecundo proſa ſexta.
Mutabilitas rerū pbatur trib⁹ exēplis: ſcilicz ſole: floribus ⁊ mari li. iij. pſa octaua.
Mutabilia omnia preter deum libro quarto proſa ſexta.
Atura non aſſueſcit in oppoſitum nec fortuna libro ſecundo proſa prima.
Atura eſt triplex libro tertio metro ſecundo.
Atura humana paucis minimiſqz contenta eſt libro ſecūdo pſa quinta.
Natura ſi interdum violentatur: tamē quandoqz ad id redit quod naturaliter ſibi cō-
uenit: vt patet de leone vegetabilibus ⁊ volatilibus libro tertio metro ſecundo.
Naturale iudicium differt a rationali libro quinto proſa ſecunda.
Neceſſitare: require preſentia. Item require ſignum.
Neceſſitates ſunt due libro quinto proſa ſexta.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Neceſſarium idem poteſt eſſe ⁊ contingens ad diuerſa relatum li. quinto ꝓſa ſexta.
Neronis quattuor malitie: require dignitas.
Neronis luxuria libro primo metro quarto.
Neſcire: require homo vere.
Nihil eſt cauſa mali libro quarto proſa ſexta. Ex nihilo nihil fieri quo modo intelligitur libro quinto proſa prima.
Nigromanticum preſumpſerunt Boetium propter duo libro primo proſa quarta.
Nobilis quiuis preter illum qui eſt deditus vicijs libro tertio metro ſexto.
Nomen ſignificat ſubſtantiam cum qualitate libro quarto metro quarto.
Non ens eſt duplex li. quinto ꝓſa ſexta.
Nouum antiquum: require pati.
Nox eſt duplex: accidentalis ⁊ naturalis libro primo metro tertio.
Bedunt deo cuncta naturaliter exiſtentia li. quarto metro ſexto.
Cium dicitur ſtudium ſecundum vulgares li. primo proſa quarta.
Culi philoſophie ratio ⁊ intellect⁹: ⁊ triplici ratione dicūt ardētes li. i. ꝓſa. i.
Odium non habet locum apud ſapientes li. quarto ꝓſa quarta.
Omnes laborant licet diuerſo calle ad vnū beatitudinis finē ꝑuenire li. iij. ꝓſa. ij.
Omnes tendunt ad beatitudinem vi naturali cōpulſi ſed varie li. tertio ꝓſa ſecūda.
Opinio vulgarium: require veritas.
Opus quod facere vis: require voluntas ⁊ poteſtas li. tertio ꝓſa quarta.
Oratio ſiue deprecatio quid ſit libro quinto ꝓſa tertia.
Orationes ſiue preces ſunt deo porrigende libro quinto ꝓſa ſexta.
Oratores qui ſunt li. quarto ꝓſa quarta.
Ordo debitus temporis et loci debet eſſe in quolibet opere ſiue actu li. i. me. vi.
Ordine debito ſaluantur res in ſuo eſſe: ibidem.
Ornamentis ornari eſt error li. ſecundo ꝓſa quinta.
Orpheus citharista libro tertio metro duodecimo.
Orphei fabule moralitas: ibidem.
Artes: require comedere.
Eripatetici libro primo ꝓſa tertia.
Aſſio eſt quidam motus cellule appetitiue li. primo ꝓſa ſexta.
Paſſiones animi impediunt rectum rationis iudicium li. primo ꝓſa ſexta.
Et ibidem metro ſeptimo.
Pati ſapientes non eſt nouum ſed antiquum li. primo ꝓſa tertia.
Patria eſt beatitudo via ad eam ſunt virtutes libro quinto ꝓſa prima.
Paupertas duplex libro ſecundo metro quarto.
Paulinus ſenator romanorum li. ſecundo proſa ſecunda.
Pax ſiue tranquillitas mentis li. primo proſa quinta.
Peccata: require vicia.
Pellende ſunt affectiones libro primo metro ſeptimo.
Pena malorum bona: impunitas mala li. quarto ꝓſa quarta.
Pene damnatoꝝ ſiue purgandoꝝ non ſunt ediſſerende li. quarto ꝓſa quarta.
Pene maloꝝ quare fieri ꝑmittunt bōis: et malis iocūda que debent bōis li. iiij. ꝓſa. v.
Pene: require liberum arbitrium.
Pene mentis ſpeculatio rationis libro quarto ꝓſa prima.
Periclitari libro tertio metro ſeptimo.
Periodi mortis ſiue mēte vite li. quarto metro quarto.
Permanentia eſt appetitus naturalis nō voluntarius li. iij. ꝓſa. xi.
Piger: require aſinus.
Pithagorici poſuerunt duo principia rerum: bonum ⁊ malū libro tertio ꝓſa vndecia.
Philoſophari: require admirari.
Philoſophia dicitur mulier propter tria libro ꝑmo ꝓſa ꝑma.
Philoſophie ſtatura: ibidem.
Philoſophie partes tres: mathematica: naturalis: methaphiſica: ibidem.
Philoſophie veſtes artes liberales: ibidem.
Philoſophie veſtes erant filis tenuiſſimis: ibidem.
Philoſophia manibus ſuis texuerat veſtes: ibidem.
Phie veſtes obſcurant: quia non viſitata vt gladius in quiete rubiginoſus erit: ibidē.
Philoſophia diuiditur in practicam ⁊ ſpeculatiuam: ibidem.
Philoſophia practica habetur: ethica: iconomica ⁊ politica: ſed ſpeculatiua ſeu theorica triplex eſt: ſcilicet phiſica: methaphiſica: mathematica: ⁊ i talibus eſt ordo per modum ſcale: ibidem.
Philoſophie veſtis ſcinditur vario modo: ibidem.
Philoſophie ornamenta: ibidem.
Philoſophie ira: ibidem
Philoſophia magiſtra omnium virtutum ⁊ a deo libro primo ꝓſa tertia.
Philoſophia eſt via ad cognoſcendum verum lumen libro quarto ꝓſa ꝑma.
Philoſophus fuiſſes ſi tacuiſſes libro ſecundo proſa ſeptima.
Plato: require ſcire. Item require mundus.
Poeta: require meretrici.
Poetica ars philoſophia fugatur libro primo proſa prima.
Popularis: require fama.
Porcus dicitur luxurioſus libro quato proſa tertia.
Poſſe malum peius eſt ꝙ velle libro quarto ꝓſa quarta qualiter intelligitur.
Poſſe malum non eſt poſſe libro quarto ꝓſa ſecunda.
Poſſe implere: require deſiderium.
Potētia ñ pōt i libeꝝ arbitrium li. ij. ꝓſa. vi. vt patet de illo qui momordit linguam.
Potentia vera: require refrenare.
Potentia: ſufficientia: reuerentia: claritudo: iocunditas ſunt vnū i re li. iij. ꝓſa. ix.
Potentia ligata: require princeps malus.
Potentia plus: require actus.
Potentium familiaritate Seneca ⁊ plures mortui ſunt libro tertio ꝓſa prima.
Potentes huius mundi non ſunt timendi libro primo metro quarto.
Potens econtra patitur potentiam: exemplum de Breſiride iterfecto ab hercule. Item de Regulo romano libro ſecundo ꝓſa quinta.
Poteſtas regia non eſt vera poteſtas libro tertio ꝓſa quinta.
Poteſtas gladio ſuper caput pendenti comparatur ibidem.
Poteſtias inſecuritas: require inſecuritas.
Poteſtates cōceduntur malis libro quarto ꝓſa ſexta.
Poteſtas plus: require dignitas.
Preces: require orationes.
Premia nunꝙ deſunt bonis nec malis ſupplicia libro quarto ꝓſa teria.
Premia: require liberum arbitriū.
Premiū extrinſecū non curat bonus cum habeat in animo extrīſecū libro. iiij. ꝓſa. iiij.
Preſcientia dei libro quito ꝓſa tertia.
Preſcientia dei nullaꝫ neceſſitatem ponit futuris libro quinto proſa quarta.

Preſcientia dei non mutat proprietatem rei li quinto proſa ſexta.
Preſentialiter omnia ſunt in deo libro quinto proſa ſexta.
Pretorio inducebantur conſules romani:require conſules.
Principia duo:require pithagorici.
Principium maloꝝ potentia ligata eſt multis cathenis li.iiij.metro.ij.
Prodigium quid ſit libro ſecundo proſa prima.
Promittere:require ſapiens.
Propoſitionū veritas eſt ſuper naturam rerum libro quarto proſa.ij.
Proprium bonum hominū;require ratio recta;
Proſopopeia eſt fictio noue perſone libro primo proſa prima.
Proſpera:require aduerſa.
Prouidentia dei ſolis claritatem excellit libro quinto proſa quinta:
Prouidentia diuina quo ad diuerſos actus hominis non fallitur li.v.ꝓſa.vi
Proſa ⁊ metro vtitur Boetius duabus de cauſis libro primo metro primo.
Prudens tria reſpicit tempora libro ſecūdo proſa prima.
Pulchritudo quadruplex libro ſecūdo proſa quinta.
Pulchritudo corporis velociter rapitur libro tertio proſa octaua.
Pulchrū videri non reddit natura:ſed oculoꝝ debilitas:ibidē exēplū Alchibiade.
Puniuntur alibi grauius mali hic impuniti libro quarto ꝓſa.iiij.
Puniri intrinſece:require conſcientia pura.
Puniri non:require miſerior.
Uices mentis:require pax.
Uinq̄ʒ vnum in re:require potentia.
Quid nominis:⁊ quid rei differunt libro quinto proſa quinta.
Ratio recta eſt homini proprium bonum libro primo proſa quinta.
Rationalis:require homo.
Recordari quid ſit libro quaro proſa ſecunda.
Refrenare animum eſt potentia vera libro tertio proſa quinta.
Regendum tria requiruntur libro ſecundo proſa ſeptima.
Regere:require deus.
Regimē dei in concordia elementoꝝ apparet et in ptib⁹ animi li.iiij.me.vi.
Reſpublica:require beate.
Rixoſus:require canis.
Rotare orbem:require deus rotat.
Ruge quare in ſenibus non in iuuenibus libro primo metro primo.
Sacrilegium libro primo proſa tertia.
Sanitas corporis triduane febri ſoluitur:vt libro tertio proſa octaua.
Sapiens habet ſe vniformiter ad vtrāq̄ʒ fortunaʒ libro ſecundo proſa prima.
Sapiens:require tetragonum.
Sapientis nō eſt promittere que nō poteſt implere libro quarto proſa ſecunda.
Sapiens;require deſiderium. Item require aduerſitate. Item require odium.
Sapiens non odit ſtultum libro quarto proſa quarta.
Sapientis eſt declarare difficilia libro quarto proſa ſexta.
Sapientum eſt ſimplicibus arridere cum ſapientiam acquirant:ibidem.
Scientia diſperſa augmentatur oppoſitum de diuitijs:require diuitie.
Scientia diuina qualis ſit nominanda libro quinto proſa ſexta.
Scire:require finis.
Scire ſeipſum: require homo ſcit.
Scire ſecundum rem Platoneʒ libro quinto metro tertio:
Senes quare rugoſi libro primo metro primo.
Seniuʒ generatur tripliciter libro primo metro primo:
Senium multa incommoda:ibidem.
Senſualitas contrariatur rationi libro primo metro ſecūdo.
Sermones accipiendi ſunt ſecundum materiam ſubiectam libro tertio metro.xij.
Serenitas veſpertina libro quīto proſa quarta.
Sex doloroſa:require dolore.
Signum oſtendit ſignatum non neceſſitate libro quinto proſa quarta.
Socrates philoſophus in noīe vni⁹ dei bibit venenū ⁊ nihil ſibi nocuit.li.i.proſa.iij.
Socrates docet ſemper pandere veritatem libro primo proſa tertia.
Sol quādoq̄ʒ ſignificat intellectum libro primo metro tertio.
Solis calor libro primo metro ſecundo.
Solis claritas:require prouidentia dei.
Spes ⁊ deprecatio ceſſarent ſi futura de neceſſitate euenirēt libro quinto proſa iij.
Status non placens:require felicitas.
Stelle ſeptem:require admirationis.
Stoici vnde dicantur libro quinto metro quarto. Itē plus req̄re epicurij.
Studium duplex:florens ⁊ aridum li.i.me.i. Itē plus req̄re lecto. Itē pl⁹ req̄re ociū:
Stupor quid ſit libro primo ꝓſa prima.
Stupor Boetij:ibideʒ.
Stupor ⁊ pudor differunt libro primo proſa ſecūda.
Superbus comparatur fulmini libro primo me.quarto.
Contra ſuperbos vanam gloriam querentes libro quinto metro ſeptimo
Supplicia:require premia.
Taciturnitas dupliciter prouenit libro primo proſa ſecunda.
Taciturnitas triplex libro ſecundo proſa prima.
Tactus:require cognoſcitur.
Tardus:require aſinus.
Temporalia hebetant ⁊ ingroſſant mentem humanam libro primo metro ſecūdo
Tempus vernale conuenit vite humane:ibidem.
Tempus autumnale dat vuas:ibidem.
Tenebris aſſueti non queunt lumen intueri vt ſunt certe aues libro quarto ꝓſa q̄rta.
Terra habitabilis ſolum ad tres partes libro ſecundo proſa ſeptima.
Terrena bona excecant vulgares libro quarto proſa quarta.
Teſtis conditiones libro primo proſa quarta.
Tetragonum corpus comparatur ſapienti libro quarto proſa ſeptima.
Tigris flumen:require eufratis.
Tyreſias vaticinauit:require vaticinatio.
Tonitru dicitur deus tonare:vt ſic diuina ꝓuidentia recogitetur libro quarto me.vi.
Transformatio:require animi.
Transformatus:require vlicis.
Turbationes animi impediunt cognitionem veritatis libro primo metro ſeptimo.
Uaticinatio Tyreſie quid dicā hoc erit vel non erit libro quinto proſa tertia.
Ubi nunc Fabritius vbi Carbo libro ſecundo metro ſeptimo.
Uelle malum:require poſſe.
Ueneuū bibere:require Socrates.
Uenti quattuor principales a quattuor partibus mūdi quilibet duos hʒ collaterales

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

et ſic ſunt duodecim libro primo metro tertio.
Uentorum generatio libro primo metro ſecundo.
Ueritas:require Socrates.
Ueritas qualiter latet in principio in noſtro intellectu li.tertio metro.xi.
Ueritatem nō oēs eodem modo capiunt:nam quidam demonſtratiue:quidam auctoritatiue:quidam per modum fabule li.ſecundo metro duodecimo.
Ueritas ꝓpoſitionum:require propoſitio.
Ueritas ꝯriatur opinioni vulgariū qui putāt malos īpunitos felices li.iiij.pſa.iiij.
Uertex capitis tres hꝫ partes:fantaſia in anteriori:cogitatiua in medio:memoratiua in occipite libro primo proſa prima.
Ueſpertina:require ſerenitas.
Ueſtibus non eſt gloriandum libro ſecundo proſa quinta.
Uia ad beatitudinem:require patria.
Uicia ſunt ſpernenda libro quinto proſa ſexta.
Uicia non ſunt ſine penis libro quarto proſa prima.
Uicioſus:require accidioſus.
Uidere omnia:require deus.
Uini duo dolia in limite Jouis libro ſecundo proſa ſecunda.
Uirtutes ſunt colende libro quinto proſa ſexta.
Uirtus interpretatur libro quarto proſa ſeptima.
Uirtutes ſunt via ad beatitudinem:require patria.
Uiſus:require cognoſcitur.
Uita humana:require tempus vernale.
Uita virtuoſa eſt ſtatus mediocris ꝓpter ſimilitudinem edificij li.ij.metro.iiij.
Uita hominis:require circulo.
Uita hominis:require periodi.
Ulicis ſocij per potū Circis in bruta ſunt tranſformati li.iiij.metro tertio.
Ulixes plus:require aduerſitas.
Unum et bonum idem ſunt libro tertio proſa vndecima.
Unum manet interim quod eſt vnum:ibidem.
Uolitum nihil niſi cognitum libro quinto metro tertio.
Uoluntas:require opus.
Uoluntas et poteſtas requirūtur ad oēm actū libro quarto proſa ſecunda.
Uoluntas duplex li.iij.proſa.vij. Jn voluntate non eſt beatitudo:ibidem.
Uoluptas coniugalis hꝫ anxietatem annexam.vide exemplū notabile li.iij.pſa.vij.
Uoluntas eſt ſicut ſtimulus apum libro tertio metro ſeptimo.
Uoluptatem quid malis ſequitur:ibidem.
Uulnus detegere:require confiteri.
Uultus:require facies.
Uultus reuerendi dicitur phia:quia ſicut vultus honeſtus facit hominē reuereri: ſic phia amatores ſuos libro primo proſa prima.

Explicit tabula Boetij.

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

In diui Seuerini. Boetij de ſcholarium diſciplina commentarium feliciter incipit.

Olim hominem nexum fore dei et mundi Hermes ipſe philoſophorum pater ad Eſculapium ſcribens: iam longe teſtatus eſt: eo ꝙ intellectum diuinum in ſe habet: per quem aliquando ſupra mundum ita eleuatur: vt etiam mundi materia ſequatur conceptiones eius. Et hoc in optime natis potiſſime videmus hominibus: qui ſuis animabus agunt ad corporum huius mundi tranſmutationem: ita vt miracula facere dicantur. Et iō in ea parte homo ipſe ad dei imaginem factus: qua mundo ipſo nectitur nō mundo ſubijcitur: ſed preponitur vt rector ac gubernator. Et hoc Dauid ille iuſtus pſalmorum libro nouerat cum dixit. Minuiſti eum paulominus ab angelis ⁊ cetera. Omnia ſubieciſti ſub pedibus eius. Quod equidem ⁊ tunc maxime fieri liquet: cum doctrinis diſciplinisq; in mentis culmen trahitur: ibiq; in arce conſtitutus: veluti ſpecula corpus hoc mortale quod animam aggrauat reſpicit dirigit ⁊ gubernat. Quas ob res non ab re eſtimandum putatur: vt homines plus ceteris arte ⁊ ratione degentes naturaliter domini ⁊ rectores aliorum exiſtant. Verumtamen ſi vel per electionem aut inclinationis irrefrenate affectum homo ipſe mundo ſe inferiorem fecerit: iam quaſi honore humanitatis exutus: ac ſic tandem in aliarum terga ferarum ſe transformans: proprietatem beſtie accipit. Sic per concupiſcentiam porcus efficitur: per iram canis: per rapinam leo: perq; alia ⁊ alia in aliarum beſtiarum tranſmutatur naturam. Et hanc tranſmutationem Plato ipſe ſecundam animorum incorporationem dicebat. Atqui nedum hanc mentis alterationem putandum eſt: verum qui ſic mundo inferiorem ſe fecerit: neceſſe eſt vt etiam ab expreſſa membrorum ſpecieiq; repreſentatione quomodolibet adducatur. Ex quo fit vti Ariſtoteles inquit in ethicis: ꝙ laborātes in paſſionibus venereis ⁊ crapule: maxime ſecundum corpus alterantur. Et huius ſignum eſt animalia multum coeuntia cito ſeneſcere: pluresq; gula ꝙ gladio interire. Elaborandum ergo totis viribus totoq; conamine: ne ipſis concupiſcentijs atq; indignationum affectibus homo ipſe imago quidem atq; ſpecimen ſui creatoris mentis ab arce detrahatur: vt ſic mundo inferior fiat: ſed perturbationes illas quas greci pate dicunt concupiſcentias ſcilicet atq; inclinationem affectus aut eradicet ⁊ extirpet: vel ſaltem frangat: moderet: regat: et quaſi infrenes equos quibuſdam rationis ipſius lupatis vt ita dicam coherceat: vt quod fragili caduceq; nature negatum erat: magni ypocratis exemplo ſtudio atq; diſciplina conſequatur. Huius nempe diſcipuli ſicuti Ariſtoteles ait: atq; poſt eum Albertus magnus: cum iam eius ſanctiſſimos mores diuinamq; ſapientiam mirarentur vice quadam Philemoni Phiſionomo ypocratis imaginem adiudicandum hominis mores detulerunt. Quam cum Philemon arte inſpexiſſet: atq; membrum membro comparaſſet: vimq; ſignorum naturalium que ſupra corpus et animam ſignificare clarum eſt cautius aduertiſſet pronunciauit: quia vir luxurioſus eſſet: deceptor atq; coitus amans. Illis vero indignantibus atq; Philemonem inculpantibus: quoniam de optimo viro cui vix natura ſimilem efficere poſſet tanta conuicia pronunciaſſet: iudicium ypocrati detulerunt. ypocras autem morum ſuorum atq; inclinationum conſcius: Philemonem vera protuliſſe confeſſus eſt. verum ex philoſophie amore atq; honeſtatis concupiſcentias ſuis cordis ſe viciſſe dixit: et ſic quod nature negatum fuerat: per philoſophiam accepiſſe. Quam quoniam nul

aliud fore Ariſtoteles docuit ꝙ doctrinam atqꝫ concupiſcibilium abſtinentiaꝫ. Plato autem donum dixit optimum quo ad bene beateqꝫ viuendum nil melius excogitari poſſet. Tullius vero inuentum deorum referebat: ⁊ item alius omnium diſciplinarum parentem atqꝫ vite ducis alumnam dixit: ad quam haud facile ſine diſciplinabilitate qua hō plus ceteris animantibus preſtare debet peruenire contigit. Has ob res Seuerinus Boetius ad martiani rogatum atqꝫ erudiendorum profectum librum edidit: cuius inſtitutis veluti quodam duce methodo atqꝫ tramite quilibet in vberrimuꝫ philoſophie campum a cunabulis vt aiunt propenſius perducatur. Ad libri autem serieꝫ priuſꝙ deueniatur auctoruꝫ more ea premittenda ſunt que cauſaꝫ ſuſcepti operis elucidant: titulum declarant: intentionem actoris atqꝫ philoſophie partem cui liber ſubordinetur demonſtrant. Circa primum igitur quoniam nihil fit vt Plato in thimeo cenſuit: cuius ortū non legitima cauſa ⁊ ratio precedat. Cauſe libri quattuor enumerande ſunt: finalis ſcilicet prima que ī intentione ponitur: formalis: efficiēs ⁊ materialis. Materialis que ⁊ ſubiectū dicit̄ eo ꝙ circa ipſaꝫ actoris verſatur intentio: eſt aptitudo recipiendi doctrinam a docente. Circa hoc enim verſatur Boetij intentio: vt erudiendum aptum reddat ad doctrinam preceptoris recipiendam. Cauſa finalis quoqꝫ que etiam vtilitas libri dicitur eſt erudiendorum vtilitas que eſt vt perlecto hoc libro a rudibus: ipſi ſuis inſtitutis ad veritatis philoſophice cognitionem perducantur. Cauſa efficiens duplex eſt: mouēs ⁊ mota. Mouens quorundam opinione Martianus capella: qui et librum nuptiarum Mercurij ⁊ philologie conſcripſerat: quemqꝫ ⁊ Boetium in cōſolatu philoſofico inſcribēdo ſecutus fuiſſe dicitur: ſed tñ in hoc parum momēti habere arbitrandum eſt: cum Martianus ipſe tanta doctrina atqꝫ ſcribendi copia pre ceteris doctus euaſerat: vt ſi q̇d conſcribendum ad ſcholarium vtilitateꝫ conſperiſſet: non ſubrogatum quempiam: ſed ſeipſum opus ipſum ſubiturum non dubitaſſet: verum: tamen eſt Martianum quendam quicunqꝫ ipſe ſit: Boetio tamen carum eidem hoc opus iniūxiſſe: quemadmodum ex libri prohemio luculenter innoteſcit. inquid enim. Ueſtra nouit intentio ⁊c. veſtris Martiane petitionibus tēptabo acquieſcere. ⁊ hec cauſa mouens atqꝫ ſuſcepti operis eſſe poterit. Cauſa autem efficiens mota eſt ipſe Boetius vti in ipſius libri titulo ſtatim ſubiungetur. Sed cauſa formalis libri huius ſicuti ⁊ aliorum librorum duplex eſt. vna enim eſt forma tractandi: alia forma tractatus. Forma tractandi in modo conſiſtit procedendi: ⁊ hic modus diffinitiuus eſt: diuiſiuus atqꝫ exēplorum poſitiuus: quemadmodum intuenti libri proceſſum clarius innoteſcit. Forma vero tractatus eſt libri diuiſio in capitula: atqꝫ capitulorū in ſuas partes: ⁊ partium in particulas. Et hec de cauſis libri ſufficiant. Nunc de libri titulo diutius immorandum eſt. Unde notandum. Titulus eſt breuis annotatio eorum que diffuſius in ſequenti opere continentur. Et dicitur a titan qđ eſt ſol vel illuminans quaſi titanus: quoniam librum illuminat atqꝫ ſequentia declarat. Titulus ergo libri hic eſt. Auicij. Maulij. Seuerini. torquati exconſulis patricij ordinarij Boetij viri illuſtris de ſcholarium diſciplina liber feliciter incipit. Sed forte querat aliquis quare tot nomina Boetio imponantur. Ad quod reſpondendum eſt: quoniam conſuetudo romanorum fuit auorum nomina ſibi aſcribere: vel quia ob honorēm ⁊ laudem hec ſibi imponuntur. Dicitur ergo auitius a romano quodam eius nominis: vel auicius quaſi inuictus: ab a qđ eſt ſine ⁊ nicos victoria. vinci enim minime potuit. neqꝫ eniꝫ vnꝙ in proſperis elatum ſe nouerat: neqꝫ depreſſuꝫ in aduerſis. ſemper eñ equo animo ſe prebuit: veluti ſine vituperio tetragonuꝫ quod vbicunqꝫ proijciatur recte ſtat: ſic ⁊ Boetius nec amore nec odio vinci poterat: quod ⁊ ipſe teſtatus eſt libro primo

proſa quarta conſolatus phici cum inquit. nunꝙ a iure ad iniuriam me quiſqꝫ detraxit. Maulius a maulio romano ſui generis dictus eſt. Torquatus a Torquato eadem ratione. Seuerinus a ſeueritate. ſeuerus enim fuit cum Theodorico regi gottorum ob rem ſaluandam publicam ſe oppoſuit: propter quod papie in exiliuꝫ miſſus multo cruciatu vexabatur: ſicuti et ipſe tangit in libri huius principio cum dicit. ⁊ in

Incipit prohemium.

Ueſtra nouit intētio de ſcholarium diſciplina compēdioſum poſtulare tractatum: vti

humanū regū cruciatu corroſus ⁊ cetera. et plenius in libro de conſolatione philoſophie: quem vt cruciatus ſui miſeriaꝫ deplā geret: ad hoc aptiſſime cō ſcribebat. Exconſul vero fuit: quia vnus ex conſulibus romanis: vel exconſul: quia extra conſulatuꝫ poſitus. Patritius: quia vnus ex patribus qui popūlo romano ſenatuiqꝫ prefuerāt: qui et patres conſcripti dicebantur: eo ꝙ eorum nomina litteris aureis in capitolium ſcribebantur. Ordinarius: quia tanta morum atqꝫ ſapientie prerogatiua excellit: vt et cuilibet ordini dignus putaretur. Boetius vero dicebatur a boetus quod adiutor ſonat diſcuſſorum publicarum rationum: vt vult gloſa in. l. Beotos. C. de tabularijs libro. x. et hinc Boetius nomen cepit: quoniam fuit coadiutor ad publicas rationes diſcutiendas: vt dicit Johannes de platea in dic. l. boetos. Hec ergo nomina vel agnomina aut cognomina Boetio attributa ſunt: aut cognatione: aut amicitia: aut certe euentu neceſſe eſt: ſicuti et reliquis romanis nominum pluralitas attribuebatur: ſicuti Mar. Tullius Cicero Publius Uirgilius Maro ⁊ cetera. Additur in titulo de ſcholariuꝫ diſciplina: vt actoris inſinuetur intentio. Cum enim vidiſſet ipſe Boetius innumeros pene erudiendos preter modum ordinem atqꝫ regulam ad doctrinam anhelare: et ea propter minime doctos euadere: ipſe communi miſertus vtilitati rudium: vt tante inordinationi obuiam iret: modū atqꝫ diſcendi formā inſtituit in hoc libro: in quo ipſis rudibus primo prima elementa ſubminiſtranda cenſuit: adultos diſcipline magiſtratuiqꝫ ſubijciendos commonuit: elatos reprimit: proficientes ſagaci prouiſione refouet. prouiſos magiſtratuiqꝫ venerabiles reddit: atqꝫ tandem ipſoruꝫ magiſtrantium ſtatum erga ſubditos concludit. Subditur in titulo feliciter incipit. feliciter inꝙ tam ea felicitate qua ſummum bonum eſt: ꝙ que in fortune bonis conſiſtit. Eſt enim liber iſte gradus atqꝫ ſcala qua in cognitionem veritatis peruenitur que eſt ſapientia: qua adepta omnia bona tā fortune ꝙ animi pariter cū illa adipiſcuntur: vt Salomon ipſe teſtatur. Poſtremo auteꝫ cui parti philoſophie ſubordinetur videndum. ſubordinatur autem ethice: quia de moribus diſcipuli erga magiſtruꝫ loquitur: quod ad ethicam reducitur. Declarata ergo ſunt hec quinqꝫ ſi recte cōſiderabis: que actorum more in librorum principijs frequenter recitantur: et his metris comprehenduntur. Utilitas titulus intentio parſqꝫ ſophie. Quattuor ac cauſe rem totam perficientes. qua de re ad litteram accedamus.

Ueſtra nouit intentio et cetera. Preſens liber Boetij qui eſt de ſcholariuꝫ diſciplina prima ſui diuiſione in duas partes diuiditur: ſcilicet in prohemium et tractatum. Tractatus incipit ibi. Cum igitur indiſcreti. Prohemium

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

nam a ſpiritus mei paruitate prout facul-tas ſuppetit: ingeniiqꝫ decliuitas: crum-narumque tenacitas: amicis veſtris O Martiane petitionibus tentabo acquie-ſcere. Et licet duplici genere commen-torum ſim impeditus: non tamen omni-no diuerſorum in quaſdam Ariſtotelis necnon aliorum philoſophoruꝫ editõnes

in tres partes diuiditur. In prima ponit intentionem ſuam: atqꝫ intentionis cau ſam ſubiungit. In ſecunda ordinem dicendorum in hoc opere ſeruandum premittit. In tertia modum procedendi ponit. ſecunda ibi. In primis prima. tertia ibi. Hec au tem. Prima pars in duo diuiditur. In primo facit qđ dictuꝫ eſt intentionem ſuam po nens. In ſecundo cauſam intentionis aſſignat. ibi, quid enim gymnaſioruꝫ. Prima iterum in duas. in prima facit quod dictum eſt. In ſecunda arrogantiam de uitat ibi. O vtinam. Et dicit Boetius. O Mar tiane: ꝛ in hoc beniuolẽti am captat ipſum proprio nominando nomine: ve-ſtra intentio nouit poſtu lare id eſt petere: tractatū compendioſum id eſt bre uem ꝛ vtileꝫ: ꝛ hoc ad dif ferentiaꝫ diſpendij dictuꝫ eſt quod prolixuꝫ ꝛ inutile cenſetur. Hortaturque in hoc auditorem ad docili-tatem ex doctrine compendio de ſcholarium diſciplina id ē diſcendi norma: ꝛ in hoc auditorem attentum reddit ex doctrine vtilitate. Et ſic in hac parte prima tria facit. beniuolentiam captat: ad docilitatem hortatur: atqꝫ attentionem auditorum ſuſci tat. ꝛ ſequitur. O vtinam ſubaudi illud poſtularetur a paruitate mei ſpiritus id eſt ingenij. deuitat enim in hoc arrogantiam. Tunc Boetius ſcribendi onus acceptās dicit. Paruitate mei ingenij non obſtante: ego Boetius tentabo acquieſcere id eſt condeſcendere: amicis id eſt amicabilibus tuis petitionibꝰ: ꝛ hoc prout id eſt inquā tum facultas id eſt ſapientia mea: ſuppetit id eſt ſubminiſtrat: ꝛ inquantum decliui tas id eſt debilitas ingenij mei: qꝫ pro et tenacitas id eſt duricies: vel compaſſio erū narum mearum id eſt calamitatum mearum: ſubaudi ſuppetūt: licet pro quāuis ſim impeditus: ſubaudi ſic vt id haud facile efficere poſſim: duplici genere id eſt manerie commentorum hoc eſt quorundam librorum expoſitorumꝫ tamen non omnino id eſt penitus diuerſorum commentorum dico: in quaſdam editiones id eſt compilati ones Ariſtotelis illius peripatetici ꝛ aliorum philoſophorum: eas ſubaudi expo-nendo: ac quaſdam e greco in latinum trāſferendo: qꝫ pro et licet ſim attenuatus id eſt viribus exhauſtus proprio ſtudio: ꝛ: ſic vix promiſſis vacare poſſim: et licet ſim corroſus id eſt attenuatus: ꝛ tranſumptiue loquitur. nam corrodere proprie eſt den tibus dilaniare: cruciatu id eſt tormento: inhumani id eſt crudelis regis gottorum ſcilicet Theodorici: ꝛ hoc philoſophico conſolatu id eſt libro quem de conſolatione philoſophice ediderat perueniente: qꝫ pro et licet ſim permolitus id eſt attenuatus: extrema id eſt ſumma: perſpicatione id eſt ſubtilitate trinitatis: profunde id eſt alte quo ad intelligendum: quaſi dicat licet omnibus his ſupra vires impediar: nihilominus quoniam tanta vis eſt inter nos amicitie: vt nihil tuarum petitionum tibi negare queam: propterea tuis petitionibus acquieſcere tentabo. Notanduꝫ Boetius librum ſuum nominat de ſcholarium diſciplina. vnde inter diſciplinaꝫ ꝛ fa cultatem hoc intereſt: quoniam diſciplina a diſcendo dicit qđ ſcientiā recipere ſonat

proprioqꝫ attenuatus ſtudio: et inhuma-ni regis gottorum cruciatu corroſus: phi-loſophico me preueniente conſolatu: ex-tremaqꝫ profunde trinitatis perſpicatõe permolitus. Quid eim in gymnaſiorū ex-ercitu lucidius: ꝙ in artificiali ꝛ naturali pgreſſiõe debita cognitõ: et ꝙ viriū itel-ligētie gradualis exhibitõ. Eloquētie eim

quare diſciplina in diſcipulo eſt: doctrina vero in magiſtro: facultas autem eſt ſcien tia vel profectio in vtroqꝫ: diſciplina et doctrina in motu ſunt facultates in quiete.
Notandum circa hoc quod dicit licet duplici commentorum Boetius intelligēs homines nondum ſibijpſis fore natos: ſed amicis et patrie atqꝫ communi omnium vtilitati. ſic nempe diuinꝰ ille Plato Architam tarentinum monuit: vt non ſolum ſi bi natum ſe meminerit: ſꝫ patrie et ſuis: vt per exi-gua pars ſibi reliquatur: quod proſpiciens Boeti us: vt poſteris memoriale quoddam eternum poſt ſe relinqueret: nunc in phi loſophorum libris expo-nendis: nunc in grecis co dicibus: vt latine nobis coram loquerentur tranſ ferendis: nunc etiā in pro priorum traditione dies nocteſqꝫ expleuit: qua in re tanto niſu: tantaqꝫ lu-cubratione in dies tene-batur: vt materiaꝫ ſue cri minationi daret. Duꝫ eiꝫ ſtudio atqꝫ exponendorū librorum commentarijs reliquiſqꝫ omnibus que ad hec attinent ſedulo vacaret: mo ris ſui extitit: vt hominum conſortia fugeret: atqꝫ in bibliotecam quaꝫ domi philoſo phie conſtituerat refertiſſimam ſe reciperet: quas ob res morum ſuorum emuli ipſuꝫ demonibus aloquentem falſo criminabantur ad inſtar magni Socratis: de quo et Apuleius impune opinatus eſt: ꝙ familiarem deum haberet ſibi obſequentem: de quo et librum edidit: quem de deo Socratis intitulauit: a qua criminatione ſe excu-ſans Boetius libro primo de conſolatione proſa quarta philoſophiam ita alloqui-tur. Atqui et tu inſita nobis omnium rerum mortalium cupidinem: de noſtri animi ſede pellebas: et ſub tuis oculis ſacrilegio phas locum eſſe non erat. inſtillabas eniꝫ auribus cogitationibuſqꝫ quotidie meis pictagoricum illud. Deo non dijs ſeruien-dum. nec conueniebat viliſſimorum me preſidia ſpirituum captare: queꝫ tu in hāc ex cellentiam componebas: vt conſimilem deo faceres. hec ille. Notandum ingeniuꝫ eſt interior vis animi quo ſepe inuenimus que ab alijs non didicimus dictum quaſi intus genitum ſcilicet a natura. Nota erumna id eſt miſeria inopia calamitas. Et di citur ab. e. ꝛ rumen quaſi extra rumen id eſt cibum: inde erumnoſus. Item cōmentū eſt plurium ſtudio vel doctrina in mente habitoꝝ in vnum collectio: et ſecunduꝫ hoc quilibet liber poteſt dici cōmentum. ſed in noſtro vſu cōmentuꝫ dr̄ liber expoſitorꝰ: ſcilicet qui deſeruit expoſitioni ſententie alicuius libri: ꝛ non cōſtructioni littere: et ſe cundum hoc poteſt ſic diffiniri. Cōmentū eſt expoſitio verboꝝ iuncturā non conſide rans ſed ſenſum. Quid enim in gymnaſioꝝ. In hac parte Boetius aſſignat cāم intentionis ſue atqꝫ ſuſcepti operis. proximo enim dicit: ꝙ non obſtantibus impedi mentis tum ſtudioꝝ atqꝫ erūnarum multimodis ſe velle iunctū onus aggredi. poſſet

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

quis huiuſmodi cauſam ſciſcitari cui vt ſatiſfaciat cauſam reddit. Et duo facit. nam primo cauſam ſue intentionis atqȝ ſuſcepti operis explicat. ſecundo cauſam ipſam confirmat. ſecunda ibi. eloquentie enim. Dicit ergo primo antiphoriſando iſto modo. quid enim pro certe eſt lucidius id eſt ſplendidius: quapropter ⁊ vtilius in exercitii id eſt exercitatione: gymnaſiorum id eſt ſtudiorum: ⁊ tranſumptiue loquitur: ꝙ debita cognitio in ipſo diſcipulo ſcientijs ⁊ doctrinis erudiendo in progreſſione id eſt profectu artificiali: et hoc quo ad artes ⁊ doctrinas: ⁊ naturali h quo ad mores ſtudio conformandos. Aliter etiam exponitur: vt ad duplicez ordinem iſta referantur: ſcilicet ad ordinem doctrine quo a communiorib' ad ſpecialiora procedatur: ſecundum quem dictum eſt primo phiſicorum. Innata nobis via eſt procedendi a communioribus ad ſpecialiora: ⁊ ideo dicit artificialium. quod autē ſubiunxit naturalium quo ad ordinem nature dixit quo ad ſpecialioribus ad vniuerſaliora fit proceſſus. ea enim que nobis ignotiora ſunt nature notiſſima eſſe dicuntur: quo fit vt ſecundo methaphiſice dicitur. Sicut ſe habet oculus nicticoracis ad ſolis lumen: ſic ſe habet intellectus noſter ad ea que manifeſtiſſima ſunt nature. Deinde ſequitur in textu. ⁊ inſuper quid ē lucidius in ipſo magiſtrante ꝙ exhibitio id eſt ſubminiſtratio gradualis id eſt beneordinata virium intelligentie ſcilicet doctrinarum: quaſi diceret. nihil. Et huius rationez ſubiungens inquit: enim pro quia ſupple nos Boeti' novimus ſtabiliri id eſt firmari: partes eloquentie in proceſſu id eſt ordine atqȝ modo debito naturalium ⁊ artifitialium. ſimiliter etiam in comprehenſione perſpicua i. ſubtili intelligentia doctrinaruz. Notandum ꝙ intentio Boetij fuit ruditati erudiendorum obuiare: atqȝ eos ab ignorantie nebulis ad apicem ſcientiarum tranſducere. verum quia modus ordo atqȝ regula in hoc potiſſima fore noſcuntur iuxta illud Et ordo ſumma limes ſapientis in arte. ⁊ item Horatius. Eſt modus in rebus ſunt certi deniqȝ fines. Ultra quos citra que neſcit conſiſtere rectum. ideo Boetius opus hoc ſcribendum aſſumpſit: in quo modum atqȝ ordinem tradit quo quiſqȝ faciliter i culmen ſcientiarum eleuatur: ibiqȝ conſtitutus ſplēdidus celebris atqȝ glorioſus ſtabilitur. Notandum gymnas dis. pugna vel lucta dicitur. Et dicitur a gymnos id eſt nudus: quia nudi talibus in ludis ſueuerunt exerceri: inde hoc gymnaſium locus in quo talia quondam fiebant. ⁊ hinc facta tranſumptione ſtudium ſcholarium atqȝ magiſtrorum gymnas dicitur: atqȝ locus ſtudij gymnaſium: ⁊ quandoqȝ ipſuz ſtudium dicitur vt in propoſito: quia ſicut in paleſtra corpus: ſic in ſtudio animus exercetur: ⁊ inde accidit vt omnium pene artium exercitiū vel locus exercitij gymnaſiū dicatur vt ſchola. ⁊ vt quidam dicunt gymnaſium grece latine exercitium dicitur. Notandum inter intellectum intelligentiam atqȝ intelligibilitatem hoc intereſt. Naz

ſi

partes decenti artifitialium et naturaliuz in proceſſu: ⁊ perſpicua intelligentia comprehenſione nominis ſtabiliri. In primis ergo prima ſcilicet puerorum oblectamēta ſunt prelibenda. Secundo videlicet qualiter adultoruz elatio magiſtratui ſubiicienda ſit ⁊ diſcipline connectēda. Tertio de eorum elatione reprimenda exemplorum commendationem diſtincte expo

intellectus proprie vis anime eſt comprehenſiua incorporearum ſubſtantiarum formis ſubtractarum vel formarum circa eas. Intelligētia vero vis eſt anime que aſpirat vt aliquid circa diuinam ſubſtantiam comprehendat. Intelligibilitas vero vis quedam eſt anime omnium formarum in quadam ſimplicitate complicatiua abſqȝ ordine naturali vel temporali: ⁊ tali modo ſolus deus comprehēdit res: quia eas omnes vno intuitu abſqȝ ſucceſſione dicitur comprehēdere. In primis prima puerorum et cetera.

Hec eſt ſecunda pars principalis. huius prohemij: in qua poſtꝙ intentionem ſuam atqȝ intentionis ſue cauſam explicuit: nunc ordinez ſuſcepti operis ⁊ quicquid i toto libri proceſſu peragendum ſit luculenter inſinuat. Et diuiditur hec pars i ſex partes. In prima monſtrat quid in primo capitulo ꝑ tractandum ſit. In ſecunda quid in ſecundo: ⁊ ſic de ſingulis. ſecunda ibi. ſecundo videlicet. tertia ibi. tertio de eorum: quarta ibi. quarto de ſcholarium. quinta ibi. quinto qualiter. ſexta ibi. ſexto de magiſtrantium ⁊ cetera. Et dicit ꝙ in primis id eſt in primo capitulo oblectamina alias eſt oblectamenta id eſt documenta leuia puerorum ſunt. prelibenda id eſt pertractanda vel ꝑmittenda. Et rationem huius ponit Albertus ſuper illo primi libri phiſicorum: cum dicitur ꝙ pueri primo appellant omnes viros patres et cetera: quoniam ipſi pueri cerebrum habent humidum ac frigidum: ſic ꝙ rerum ſenſibilium differentias minime capere poſſunt. ſed cum cerebrum in eis magis exſiccatur: tunc in eis cognitio magis erit nota: quare a facilioribus ⁊ communioribus inchoandum erit ordine ipſo doctrine: ⁊ tranſeundum ad difficiliora ⁊ ad ſpecialiora. hec enim via nobis innata eſt primo phiſicorum. ſecundo vero videbitur: hoc eſt in ſecundo capitulo qualiter elatio id eſt ſuperbia: adultorum id eſt etate iam maturorum ſit ſubiicienda id ē ſupponenda magiſtratui: ⁊ connectenda id eſt coniungenda diſcipline. Elatio nempe atqȝ ſuperbia diſcipulum nullo modo ſtudere permittit: cum ſapiens dicat. In maliuolam animam non introibit ſpiritus ſapientie: ⁊ hinc in tertio capitulo docetur de reprimenda id eſt corrigenda elatione eorum ſcilicet adultorum. ⁊ hoc exponendo diſtincte id eſt ſuccinte commendationem exemplorum ad propoſitum comprobandum. quarto autem capitulo ſupple tractabitur de ſagaci id eſt prouida prouiſione ſcilicet rerum exteriorum ſine quibus difficulter philoſophari contingit. ꝓpter quod ⁊ ſacerdotes i egypto vti Ariſtotelis in methaphiſicis teſtatus eſt acquiſitis rebus neceſſarijs propter admirari primo inceperunt philoſophari. quinto ſuple capitulo determinabitur qualiter venerabilis id eſt honorabilis: ac ſincera id eſt pura deuotio id eſt intentio ſcholarium: eſt proferenda id eſt exhibenda vel offerenda ad

nendo. Quarto de ſcholarium ſagaci prouiſione: eorumqȝ graduali ſtatōne. Quinto qualiter ſcholarium venerabilis ac ſincera deuotio ad magiſterium proferenda ſit. Sexto de magiſtrātiū norma trinaqȝ diuiſione ſtatuqȝ erga ſubditos modoqȝ docendi precognito. Hec autem ad intelligentie cognitionem ſuſcepimus peragēda: priſtinum modum tractandi fere omit

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

magiſteriū. Sexto id eſt. vi. capitulo tractabitur de norma magiſtrantium: q̄ꝫ pro ⁊ trina diuiſione id eſt partitione magiſtrorum: q̄ꝫ pro ⁊ de ſtatu ipſorum erga ſubditos: et hoc precognito id eſt preſcito: modo docendi id eſt informandi. Nota ſagax omnis generis idem eſt quod ingenioſus prouidus aſtutus et preſcius futurorum: inde ſagacitas. Item ſincerus ſincera ſincerum vel ſinceris in eodem ſenſu id eſt ſine cera: ſcilicet purus conſtans mundus ſine vicio vel labe: et producit. e. vnde Horatius in epiſtolis in fine ſecunde epiſtole. Sincerum niſi vas quodcunqꝫ infundis aceſſit. Item Virgilius in moreto. ſubcadit ſincere: forami nibuſqꝫ liquatur. Emundata ſeres ⁊ cetera. Hec autem ad intelligentie cognitionem. Hec eſt tertia pars principalis huius prohemij in qua Boetius modum procedendi in hoc

tentes nunq̄ leuiori ſtilo peruſi: quoniam in maiori parte pro rudibus informādis eſt executio: et tanto leuior dilucidādi debet eſſe tranſlatio.

Finit prohemium:
Seq̄tur tractatus:

libro promittit. Et diuitur in duas partes. In prima facit quod dictum eſt. In ſecūda cauſam dicti aſſignat. ſecunda ibi. Quoniam in maiori ⁊ cetera. Et dicit ſic: autem pro certo nos Boetius ſuſcepimus hec ſupradicta peragenda id eſt perficiēda ad cognitionem intelligentie: nos inq̄ obmittentes fere id eſt totaliter moduꝫ priſtinum id eſt per nos obſeruari ſolitum: tractandi id eſt ſcribendi: nunq̄ id eſt nullo tēpore peruſi: leuiori id eſt planiori: ſtilo id eſt modo ſcribendi. quoniam et hic cauſam dicti aſſignat: quia executio ſubaudi preſentis operis pro maiori parte eſt pro rudibus id eſt indoctis: informandis id eſt inſtruendis quo calle ad ſcientiarum apicem valeant pertingere: ſubaudi ea propter hec tranſlatio. alia littera habet tranſactio dilucidandi id eſt declarandi hanc ſemittam atqꝫ callem erit tanto leuior id eſt planior.
Notanduꝫ in littera committitur color rhethoricus qui vocatur lepos: ⁊ eſt ad aliquam ſingularem perſonam per verbum pluralis numeri cauſa honoris, vel ornatus facta locutio: vt Cicero ſcribatis. nos Boetius ſuſcepimus hec peragenda.

Um indiſcreti et cetera. Finito prohemio conſequenter incipit tractatus: In quo ea que in prohemio peragenda promiſerat. nūc ordinate exequit̄. Et diuiditur totus tractatus in. vi. capitula: in quoruꝫ primo oſtendit qua maneria rudes atqꝫ indiſcreti ad diſcenduꝫ introducant̄. In ſcdo quō ſcholares ipſi magiſtratui ſubijciantur. In tertio quomodo elatoꝝ ſupbia cōpeſcat̄. In quarto qualiter ſcholaribus ipſis per res exteriores quarum fortuna eſt domina ſagaciter prouideatur. In quinto qualiter ſcholarium ſincera deuotio ad magiſteriū

celſitudinem ſubuehatur. In ſexto magiſtrantium norma plenius edocetur. ſecundū ibi. Viſis autem ſcholarium rudimentis. tertium ibi. Cum autem diſcipulus. quartum ibi. Omnia ſiquideꝫ. quintum ibi. Cum ad magiſtratus. ſextum ibi. Expeditis autem his. Et hec totius tractatus competentior cenſet̄ fore diuiſio. Conſtat enim Boetium ipſum in prohemio hoc ordine diuiſiſſe: q̄uis pleriqꝫ exiſtant qui totalem ipſum librum tribus partialibus arbitrentur partiendum. Capitulum autem primum quod eſt de primeua rudium atqꝫ indiſcretorum introductiōe in duas partes diuiditur In quarum prima de his que circa exteriora introducēdi videlicet circa corpus atque corpori adiacētia attenduntur tractatur. In ſecūda vero de his que circa animū atqꝫ animum exornantia ⁊ fouentia vt ſunt doctrine ⁊ ſcientie edocetur. ſecunda ibi. In primis igitur. Prima harum adhuc in duas. In prima determinatur de his que circa corpus introducendum attendēda ſunt priuſq̄ doctrine mācipetur. In ſecunda que circa corp⁹ ipſius attēdenda ſunt pertractatur poſtq̄ doctrine nouiter mācipatus exiſtit. ſecunda ibi. Cibariorū autē. Prima quarū adhuc in duas. In prima facit qḋ dictum eſt. In ſecūda hoc ipm exemplis cōfirmat. ſecūda ibi. Legitur. prima harꝝ iterum in duas. nam primo declarat illa que circa corporis introducendi mēbra cauenda ſunt. ſecūdo que circa introductionis tēpus. ſecūda ibi. Et ne tēporis intēperies. Dicit ergo Boeti⁹ prio q̄ cū infantia. i. pueritia: ſeptēnis. i. ſeptē ānoꝝ: ⁊ hac etate infantia finitur ac pueritia incipit: indiſcreti. i. indocti ⁊ ipotētis ſubaudi viriū corpis ducitur ad ībuenduꝫ i. erudiēduꝫ: cauendū. i. proſpiciendū eſt: ne diſpoſitio ſubaudi naturalis mēbrorum ſupple corpis infantilis integraliū. i. integrantiū: vtpote manuū ⁊ pedū ſimiliter et alioꝝ mēbroꝝ ſit idecēs. i. incōpoſita iperfecta diſproportionata aut natura turpis: ⁊ ſubaudi cauēdū eſt: cū idiſcret⁹ ille ad ībuēdū ducitur: ne intēperies. i. diſproportionatiōe qualitatū dn̄antiū tpis: vtpote pro ſicut obtuſitas. i. durities hyemis ꝯſtrigētis propter exceſſiuū frigus: cuius natura eſt cōfringere in homogen⁹: vel profunditas. i. exceſſus eſtatis cōburentis propter caloris excellentiā generet incremētum. i. augmētū periculi ſubaudi ipſi itroducēdo. hec enīꝫ ipſa niſi cauti⁹ prouideātur: magna quidem incremēta periculi puerili adducūt teneritati. Notādū in hoc q̄ dicit Boe. ſeptennis infantia ⁊ ce. intelligere facit pueros ipſos i īfantia litteris mancipādos. Etas nāqꝫ ipſa ad hoc apta tunc eſt: q̄m parū adhuc viderat: quare oīa ſibi noua: nouarumqꝫ reruꝫ auida: ⁊ quicquid audiat admiretur: dubitet ac interroget: ſicqꝫ poſthac mētis ſumpto robore qḋ noua teſta ceperat retineat firmi⁹ clariuſqꝫ itelligat Hac nēpe etate vt tāgit Quintilian⁹ libro p̄mo iſtitutionū. q̄cquid cōcipitur facilius radicatur. vnde Varro in ſentētijs. Sapiūt vaſa q̄cquid pri⁹ acceperūt. ſic iquit ē de infantib⁹. ⁊ Aug. libro cōfeſſionū p̄mo de ſeipo lamētabiliter fatet̄ iuuentuteꝫ ludis ⁊ nō ſtudijs ſemper expoſuiſſe, in ſcholas inq̄t dat⁹ ſuꝫ vt litteras diſcereꝫ: i q̄bus q̄d

Capitulum primum.

Um autē indiſcreti et impotētis ſeptēnis īfantia dicitur ad

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

vtilitatis eſſet ignorabaz miſer: ſed ludere delectabat. Et eſt in fantia ipſa prima eta tium hominis que ſeptennio durat: a quo incohans pueritia quaſi pura ad gignendum minime apta in quartumdecimum excurrit annum: a quo adoleſcentia adulta ad gignendum apta: que in viceſimūoctauum protogatur annum: a quo iuuentus incipit vſq; in quinquageſimum annum protenſa: et ab hoc ſenioris etas quā greci preſbitem vocant ſumēs originem: in ſenectaz hoc eſt ſeptuageſimum annuz progreditur: que nullo an norum numero perficitur ſed poſt quinq; illas eta tes quantumcūq; vite ſu pereſt: ipſū in labore atq; dolore deputatur.

imbuendum: cauendum eſt ne membrorū indecēs ſit diſpoſitio: vt pote integralium τ ne aeris intēperies vtpote cōſtringētis hyemis obtuſitas: τ cōburētis eſtatis pro

Notādū φ Boetius dicit ſummopere cauendum ne litteris imbuendus membrorum diſproportionem habe at. hec enim membrorum inepta monſtruoſitas monſtrum in anima indicare neceſ ſe eſt: vti Philemon: Palemon: Loxus: Ariſtoteles: et alij multiplurimi retulerunt: quoniam anime ipſe ſequuntur corpora: et ſecundum ſe non ſunt impaſſibiles a cor porum motibus: et hoc manifeſtum fit valde in ebrietatibus et egritudinibus. mul tum namq; anime mutate videntur a paſſionibus corporeis: ex quo et illud vulga re ſumpſit exordium. Ruſticus in corpore: ruſticus τ in anima. Cum enim membro rum figura et habitudo et generentur et nutriantur ex ſanguine: ſimiliter quoq; et ſpiritus qui vehicula ſunt virtutum anime ex humore ſanguinis generantur: conſe quens eſt vt ex ipſa membrorum habitudine inclinationes paſſionum cognoſcan tur: ipſamq; animam vectam in multis motum ſui vectoris ſequatur. propter quod ſapiens Ptholomeus dixit: φ diuinans melius et verius pronunciat accipiens iu dicium a ſtellis ſecundis: ſecundas vocans ſtellas figuras et accidentia inuenta in rebus phiſicis: que a ſuperioribus impreſſa ſunt. hoc enim iam impreſſuz ſcimus ma terie: quare pro certo pronunciam⁹ totum ad accidentia illa eſſe inclinatum: quo et fit vt molles quidem carne aptos mente dicimus: diſtortumq; vultum ſequi diſtor tia morum.

Notandum circa hoc qđ dicit. Et nē temporis intemperies et cetera: ſicuti docet Auicena ſecunda fen. primi canonis capitulo quarto ſummeq; prime: quod eſt de iudi cijs temporum et eorum mutationibus: omne tempus qui complexionem habet ſa nam proportionale eſt ei conueniens. cum autem infantium complexio in calore fe re temperato et humiditate fere ſuperflua exiſtat: vt eodem canone fen. i. doctrine pri me. capitulo ſecundo: conueniens eſt vt ipſo imbuendo proportionale tempus ſue eligatur nature. hoc autem inter quattuor anni tempora ver eſt a puncto equinoctia li incipiens vſquequo in medium thauri deueniens eſtate inuruetur. Eſt enim in terris tempus hoc temperatius: quoniam non tantum neceſſe ſunt res calefacien tes propter frigus vt ſit inde multum curandum: neq; euentatio propter calorez et in ipſo quidem eſt principium frondendi arborꝫ: et eius tempus eſt tempus apud medicos inter equalitatē vernalē exiſtēs: aut ſū ipſam: aut poſt ipaz parū: donec ſol

ſit in medio thauri: quamuis apud aſtronomos in eſtiuum tropicum prorſus exten datur: poſt quod temp⁹ temperiei vicin⁹ Autumpnus eſt. reliqua aūt duo tpa aut exceſſiuo frigore aut abundanti calore in temperiei ſunt ſubiecta: quo fit vt imbecil lis infantia aut vere aut autūpno plus tamen vere litteris dumtaxat mancipetur.

Legitur enī thimothei filium. In hac parte Boetius ſupradicta exemplo corrobo rat: qualiter ſcilicet mini ma ſupiorꝫ obſeruatō ma gnuz piculi dederat incre mentum. Et diuiditur in duas partes ſcdm̄ φ ponit duo exempla. In prima enim ponit exemplū quo ad corporis membra. In ſecunda vero quo ad tem poris intemperiez. ſecun da ibi. Similiter p̄toris. Et dicit ſic. enīz pro certe legitur ſupple in exemplo filiuz thimothei caſtratū id eſt teſticulis erutum: τ hoc incumbente id eſt im minente lepra illo morbo: loripedem id eſt claudūz vel pede tortum: q; pro et tumentem gibbo id eſt

funditas periculi generet īcrementum. Legitur enim Thimothei filiū lepra incum bente caſtratum: loripedem: gibbo tumē tem doctrine mancipatum plebeiam exti tiſſe abiectionem: ſuorumq; ſociorum de tractionem ridiculoſam. Similiter preto ris ſuburbani filiolum canicula inſtigan te litteris vidimus mancipatum. Cuz au tem ſolita nō gauderet vmbrella: propria virtute deſtitutus: hicteritie pena permo litus: vitalibus tādē ſpiritibꝫ attenuatus limphatico morbo occubuit. Ecce quātū

ſtruma in dorſo: mancipatum id eſt traditum doctrine extitiſſe: abiectionem id eſt deſpectionem: plebeiam id eſt plebis: q; pro et detractionem id eſt ſubſannationem ridiculoſam ſociorum ſuorum. Similiter ſupple alio exemplo vidimus filiolum pre toris id eſt prepoſiti ſuburbani: mancipatum litteris: canicula illa ſtella inſtigante id eſt furente: autem pro certe cum ſubaudi ille pretoris filiolus: non gauderet id eſt frueretur: ſolita vmbrella id eſt conſueta vmbra: ipſe deſtitutus id eſt derelictus pro pria virtute: q; pro et: permolitus id eſt afflictus: pena id eſt morbo hicteritie: tandē id eſt finaliter: attenuatus id eſt conſumptus ſpiritibus vitalibus: occubuit id eſt vitam clauſit: morbo limphatico id eſt aquatico qui eſt ydropiſis: τ reliqui ecce id ē vide quantum difficultatis indiſpoſitio membrorum ſupple in Thimothei filio τ in temperies aeris ſubaudi in pretoris filio contulerunt teneritati puerili. ille namq; abiectio plebis extitit: hic vero infirmitatibus diem vite ſue miſerabiliter clauſit.

Nota circa hoc quod dicitur canicula. Duplex in celo canis eſt: maior τ minor. Maior alio nomine dicitur Syrius: τ habꝫ ī forma ſtellas. viij. extra vero. xi. Mi nor anticanis nominatur ſtellarum. ij. Cum vero ſol canem maiorez intrat calor du plicatur: τ egritudines in humanis corporibus generantur: quibus ad exituz multi pereunt τ ab hoc cane dies caniculares dicti ſunt. Et de hoc Perſius inquit. iaz ſic ca canicula meſſes excoquit: τ ī hunc canez licentia poetica fingitur hicar ī canicu lam fuiſſe mutatam. Notandum φ lepra eſt morbus conſimilis corrumpens fi guram τ formam τ compoſitionem membrorum: τ ſic finaliter ipſum continuuz ſol uens proueniens ex materia melancolica diſperſa per totum corpus. Et hec aut intro ducitur ab vtero aut poſt. Si ab vtero: hoc eſt quia generatus eſt tempore menſtru

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS UNALES

orum: aut quia filius eſt leproſi: aut quia leproſus concubuit cum muliere pregnan‑
te. Si poſt vterum hoc poteſt eſſe: quia aut aer eſt malus et corruptus peſtilentialis:
aut continuauit cibaria melancolica: ſcilicet lentes et alia legumina: et carnes melã
colicas: vt vulpis vrſi et apri ⁊ cetera. Notandum eſt ꝙ hictericia eſt vniuerſalis
defedatio cutis: ſicuti morphea eſt defedatio cutis maculoſa: ſed tamen differunt in
hoc: quia morphea ē pro
pter errorem tertie digeſti
ue: hictericia propter erro
rem ſecunde. Et ſunt tres
eius ſpecies: ſcilicet citri‑
na: viridis et nigra. ⁊ hũc
morbum frequenter ydro
pis ſequitur: qui eſt error
virtutis vnitiue in toto
corpore ſequens mutatio
nem virtutis digeſtiue in
epate: et ita ydropis eſt
error virtutis digeſtiue in epate.

difficultatis membrorũ indecens indiſpo ſitio et aeris intẽperies teneritati puerili cõtulerunt. Cibariorũ autẽ mediocris ſit facultas. potus autẽ ſi tenuis eiuſdem qꝫ ꝑcitas. Veſtiũ aũt ſimiliter abſit penuria

Item loripes id eſt claudus habens pedem tor‑
tum ad lori ſimilitudinem: vel habens pedem ligneum loris alligatum: de quo Iuue
nalis. Loripedem rectus derideat ethiopem albus. Itẽ gibbus id eſt ſtruma ſed
inter eſt. nam ſtruma in pectore eſt gibbus in dorſo. vñ Iuuenalis. Strumoſuꝫ atqꝫ
vtero pariter gibboqꝫ tumentẽ. Cibariorũ autem. In hac parte Boetius pertra
ctat de his que circa iam nouiter introductum reſpicienda ſunt: ſcilicet debita cibo
rum potus atqꝫ veſtimentorum ſubminiſtratio: et hoc in generali. In tertio autẽ
capitulo magis ſpecialius. Et dicit autem pro certe: facultas cibariorum ſit medio‑
cris ſcilicet neqꝫ abundans neqꝫ deficiens. potus autem tenuis ſupple ſit: qꝫ pro et
parcitas id eſt modicitas eius: et penuria id eſt carentia veſtium abſit. Notanduꝫ
ꝙ natura per ſe non eſt ſufficiẽns ad ſpeculandum: ſed oportet cibum et potum et re
liquum famulatum preexiſtere. ſed hec nullo modo exceſſiua: cum natura modicis mi
nimiſqꝫ contenta ſit: libro ſecundo de conſolatione philoſophie proſa quinta. Tolle
randa ergo fames eſt vt inquit Seneca. xv. epiſtola: quam tollerauerunt quidam in
obſidione: exemplo maiorum noſtrorum qui terras luſtrabant: ac maria non vt mul
ſum vinum precioſuſqꝫ: cibus fauces eorum tranſiret: ſed ſoli contemplationi dedi
ti: maluerunt potius comedere vt viuerent: ꝙ̃ viuere vt comederent. Tyranni‑
des enim atqꝫ ſubuerſiones vrbium bellaqꝫ vel hoſtilia vel ciuilia: vti Hieronymus
in epiſtolis teſtatur: non pro ſimplici victu oleruꝫ pomorũqꝫ excitari Diogenes aſſe
ruit: ſed pro carnibus epularumqꝫ delitijs legamus predeceſſorum libros antiquo‑
rumqꝫ volumina Dicearchi: Xenophontis: Ioſephi: Euboli reliquorumqꝫ pene om
nium qui hyſtoriam ſcribunt: et nil aliud reperiemus ꝙ̃ vilibus cibis et his medio
criter veteres illos ob ſtudiuꝫ vitaſſe: crapulam quoqꝫ atqꝫ delicias veluti contem‑
plationũ impedimẽta penitus euitaſſe. ipſe enim delitie mentem humi deijciũt: atqꝫ
eiꝫ corporeis nexibus retentũ: ne in apicem cõtẽplatõis eleuet̃ prepediũt. Mole
ſtia autem victualium econuerſo quo fit vt Iuuenalis graculũ eſuriẽtem in celuꝫ ele
uet. Perſius ꝙ̃ fiacc⁹ Pſitacũ picas coruoſqꝫ nr̃a inquiat v̓ba conari. dicit Iuue. de
grac͛o. Gracus eſuriens ad celũ iuſſeris ibit. Et itẽ de reliq̃s Perſius. Quis expedi
uit Pſitaco ſuũ chere. Coruos quis olĩ ſuũ cõcauũ ſalutare. Picaſqꝫ docuit nr̃a v̓ba

conari. Magr̃ artis ingenijqꝫ largitor. Venter negatas artifex ſequi voces. In
primis figurarum. hec eſt ſecunda pars principalis huius primi capituli in qua Bo
etius pertractat de his ſpecialiter que circa erudiendi animum verſantur atqꝫ euꝫ ex
ornant fouentqꝫ: vti ſunt doctrine ⁊ ſcientie quibus ipſi rudes iam primum litteris
mancipati ſunt erudiendi. Et diuiditur hec ſecunda pars in tres partes. In quaruꝫ
prima oſtendit in quibus
ipſi rudes primitus ſunt
imbuendi. In ſecunda in
quibus ſecundo. ibi. Cõ‑
plero. In tertia in quibus
tertio. ibi. Viſis autem le
uitatum. Prima harũ ad
huc in duas partes ſubdi
uiditur. In prima oſten‑
dit quomõ rudes primit⁹
in grãmatica imbuantur

In primis igitur figurarum elementa re‑ preſentantium imprimenda eſt dilectio: coniungendarumqꝫ litterarum non pa‑ rum artificioſa coniunctio. Ne tali la‑ borioſo certamini multum eſt inſiſtenduꝫ

poeſi ⁊ rhetorica. In ſecunda cautelam circa hoc ſubminiſtrat. ibi cauendum. Pri
ma iterum in duas. nam primo oſtendit quomodo in grammatica erudiantur. ſecũ
do quomodo in poeſi ⁊ rhetorica. ibi. Senece traditio. Prima adhuc in duas: nã
primo facit quod dictum eſt quo ad primeua grãmatice elementa. ſecundo quo ad
ſecundaria fundamenta. ibi. Secundum laborioſi. Prima iterum in duas. primo fa
cit quod dictum eſt. ſecundo tempus circa hoc ſtatuit quo huiuſmodi eruditioni ſit
immorandum. ibi. Nec tali laborioſo. Et dicit primo Boetius: ꝙ dilectio figuraꝝ
repreſentantium elementa id eſt litteras: eſt imprimenda rudibus in primis id eſt in
principio: qꝫ pro et coniunctio id eſt combinatio coniungendaꝝ ſubaudi litteraruꝫ
ad ſyllabas ⁊ dictiones facienda: coniunctio inqꝫ artificioſa non paruꝫ id eſt multũ:
⁊ tangit ibi liptote: deinde tempus quo huic ſit immorãdum ſtudio adijcit dicens.
nec eſt inſiſtendum id eſt immorãdũ multũ tali laborioſo: certami. i. ſtudio: nec ẽ ab
eundum. i. recedẽdũ cito vt Seruio illi magiſtro placet: ⁊ eſt parẽtheſis: quomaꝫ ſub
audi ſi puer viſus fuerit: promptior. i. eſt potẽtior ex frequẽti ſupradictoꝝ vſu in mi̓
tis. i. mi̓to: tunc reperitur abilior in alijs ſcientijs ſubaudi altioribus. Notãduꝫ ꝙ
Boe. dicit rudes primum i grãmatica imbuendos. ⁊ ratio huius eſt: quoniã vt vult
Alforabius ipſa grãmatica mater eſt aliaꝝ artiũ: q̃ a litteris nomẽ accepit. Dicit̃ eiꝫ
grãmatica a grãma quod eſt littera ⁊ icos ſcientia. ipa enim ẽ qua ꝯcept⁹ hũani de
mũ cũcte doctrine apti⁹ liberiuſqꝫ ſignificãtur. hanc neceſſitas adinuenit. cũ eiꝫ ãte
eius inuentionem homines inordinate atqꝫ pro libito ⁊ ſine arte loquerentur: eueniebat
vt minus bene conceptus ſuos exprimere: ſed ⁊ min⁹ apte intelligere valerent
quo fiebat vt tardius ac difficilius ſcientias tradere poſſent. qua de re curauerunt ſa
piẽtes has incommoditates tollere: tradiderũtqꝫ artificioſum loquendi modũ vni
formem ac congruum: vt omnes conceptus humani demum cuncte doctrine per eã
dem artẽ liberi⁹ ſignificarẽtur ⁊ addiſcerẽtur. Notãdũ ꝙ Boe. vocat oẽs litteras
elementa ⁊ nõ incongrue. ſicut enim ipſa elemẽta pricipia ſunt oĩꝫ elemẽtatoꝝ: ſic lit
tere principia ſunt oim dictionũ ⁊ exĩn orationũ: quo fit vt ſicuti ex diuerſa ꝯmixtiõe
elemẽtoꝝ diuerſe fiant elemẽtatoꝝ ſpecies: ſic quoqꝫ ex diuerſa combinatione litte
rarum diuerſa fit vocum dictionũ ⁊ orationum repreſentatio. Et has litteras multi
plici manerie fore noſcim⁹. quaſdã eiꝫ hebreas: alias chaldeas: alias egyptias: alias
grecas: alias latĩas. hebreaꝝ lr̃aꝝ q̃s prias dicũt iuẽtor erat moyſes; ⁊ ſunt nũero

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL ES

nec cito vt Seruio placet abeunduz: quoniam ſi viſus eſt in multis promptioꝛ: in alijs reperitur tunc ⁊ abilioꝛ. Secundum laboꝛioſi certaminis ſtat edificiū in Probi Didymiqz traditōibus: necnō alioꝛū philoſophoꝛū quos venerabilis cōmēdat auctoꝛitas. Animaduertendum eſt autez i huiuſmōi vt fideli reſolutioni ſubiaceat latina traditō: ⁊ addiſcētis ideoma verbotenus explicatū ſit. fundamēti ei tenacita

xxij. Syrioꝝ aūt ⁊ chaldeoꝝ hebꝛeis litteris numero ⁊ ſono concoꝛdantes: ſolis caracteribus differentes litteras Abꝛaham inueniſſe creditur. Egyptioꝝ vero litteras Iſis regina Inachi filia de grecia veniens in egyptum reperit: ⁊ egyptijs tradidit. Litterarum autem grecarum vſum primum Fenices reperierunt. vnde Lucanus. Fenices primi fame ſi creditur auſi. Manſuram rudibus voceꝗ ſignare figuris. Sz Cadmus Agenoris filius grecas litteras ex Fenice. xv. attulit i greciam: quibus Ipodames in troiano bello tres abiecit. Poſt quez Symonides artificialis memorie inuentoꝛ tres alias addidit. Latinas vo litteras: vt refert Iſidoꝛus: cui in his maioꝛ eſt auctoꝛitas Carmentis nympha primo italicis tradidit. verum. xvij. litteras ſolum exibuit: que ſūt. a. b. c. d. e. f. g. i. l. m. n. o. p. r. ſ. t. v. poſtmodū aūt. h. littera p nota aſpiratōis addita ē. Iſtam etiā. q. in pceſſu tpis latini iuenerūt: loco cui⁹ veteres. c. ſcribebant. ruſus Saluſtius ludi magiſter primo. k. adiuēit: loco cui⁹ veteres c. ſcribebant: atꝗ. q. Inſuper ex tempoꝛe Auguſti. x. littera adiuncta eſt. et poſtremo eiuſdem Auguſti tempoꝛe Latini a grecis duas litteras mutuarunt: ſcilicet. y. ⁊. z. propter nomina greca melius ſcribenda: quibus omnibus adunatis latinum ydeoma. xxij. litteris integrari manifeſtum eſt. Secunduz laboꝛioſi. In hac parte oſtēdit qb⁹ debent rudes informari poſt prima grāmatice elementa: atꝗ elementoꝛū cōbinationes. Et duo facit. nam primo facit quod dictum eſt. ſecundo circa hoc eruditionem huiuſmodi modum tempuſꝗ decernit. ibi animaduertendum. Et dicit ſecūdum edificium bene quidem edificium ſimilitudine quadam dictuz. nam ſicuti ſapiens architectoꝛ domum conſtruendam ex minimis fundamentalibuſꝗ partibus oꝛdinate integrat: ſic et magiſter ipſe erudiendum ipſū ſingulis doctrinarum particulis: fundamentoꝗ atꝗ baſe integrare debet. Illud ergo ſecunduz edificium laboꝛioſi certaminis id eſt ſtudij huius: ſtat id eſt firmatur in traditionibus ſcilicet ſcriptis Probi: ꝗ pro ⁊ Didymi: hoꝝ grammaticoꝛum et alioꝛum ſcilicet grammaticorum: quos auctoꝛitas venerabilis commendat. Tunc modum in huiuſmodi traditionibus obſeruandum oſtendit dicens. Certe animaduertendum id eſt conſiderandum eſt in huiuſmodi traditionibus ſtatim memoꝛatis: vt latina traditio ſubiaceat id eſt coꝛreſpondeat: fideli reſolutioni id eſt expoſitioni et declarationi: vt ſcilicet ignota p ignotioꝛa: vel vnū pro reliquo nō interpꝛetētur. Et aduertendū eſt vt ydeoma. i. loquēdi pꝛopꝛietas addiſcentis ſit explicatū. i. declaratū: verbotenus. i. de verbo ad verbū. enim p qz: tenacitatem. i. firmitatez fundamenti. ſ. grāmatice: ⁊ per conſequens omnium aliaꝝ artium: opoꝛtet id eſt opoꝛtunū eſt conſiſtere in his: ſcz ſuperioꝛibus traditionibus: quaſi dicat cum hec ita ſint: opoꝛtunū eſt vt hec fideliter

tem in his opoꝛtet cōſiſtere. Nec mēſtruoſo ſaltu phebes abeūdum eſt: nec ſolari curſu tātuz cōfirmandum: ſz expleto mercurii interuallo: eodēqz fere duplicato diligenter immoꝛandum. Diligentia enim cuiuſlibet operis obtuſitas permollitur.

et dare doceantur. Notandū ꝙ noſtre grammatice plures fuerunt pꝛecipui ſcriptores ſicut Donatus: cuius magiſter Didym⁹ fuiſſe dicitur i littera poſitus: Priſcian⁹: Varro ⁊ Quintilianus ⁊ reliqui multiplurimi: inter quos poteſt numerari Ennius qui metra compoſuit prim⁹: cui ſucceſſerūt Anatheton: Sapho: Archilocus: Symonides: Caloſonicus: Aſclepius ⁊ multi alij: quos longuz enarrare foꝛet hoꝛuz ſcripta: ⁊ ſi nō omnia: tū aliqua leuioꝛa poſt pꝛima elemēta videnda ſunt. Nec menſtruoſo. Hic ſubdit quanto tempoꝛe in hoc ſecūdo addiſcēdi oꝛdine imoꝛandum ſit. ⁊ dicit. nec eſt abeūdum. i. recedendū: ſubaudi a ſtudio et certamie pꝛedictarum traditionū: mēſtruoſo. i. defectuoſo: ſaltu. i. curſu lune: qui curſus menſe completur. Nec eſt immoꝛandum tantuz id eſt ſolūmodo: curſu ſolari. i. anno. per annum enim motus ſolis perficitur. ſed eſt immoꝛandum diligenter: expleto id eſt completo: vel toto interuallo id eſt motu mercurij illius planete: ⁊ non vnico: ſed eodez ſcilicet interuallo duplicato: fere id eſt quaſi. ⁊ quia mercurius annis duobus curſum ſuum perficit: quibus duplatis quattuoꝛ efficiuntur: liquet quatenus ſuperioꝛibus doctoꝛum traditionibus quattuoꝛ annis diligenter ſit immoꝛandum. Diligenter inꝗ: quia obtuſitas id eſt hebetudo cuiuſlibet operis peragendi: permollitur id eſt facilitatur diligentia. Notandum licet ſecundum philoſophum octauo politicoꝛum vtile ⁊ commendabile ſit participare aliquādo liberales artes atꝗ mathematicas: quarum vſus oꝛdinatur ad exercitium excellētiarum doctrinarum vſꝗ ad certum terminum: tamen continue ⁊ aſſidue exercere ſe in eis vſꝗ ad quācunꝗ perfectionem nonnunꝙ nociuum eſt: quia continua conſideratō in illis retrahit aut ſimpliciter aut pꝛo parte ab vſu virtutis moꝛalis: quare eſt ſtatutus terminus quo ipſis ⁊ earum cuilibet erit immoꝛandum. Notandum ſicut iam pluries in philoſophicis atꝗ mathematicis pꝛobatuz eſt: coꝛpoꝛa ipſa ſyderea tam planetarum oꝛbium ꝙ octaui celi quod Ariſtoteles pꝛimum mobile arbitratus eſt: lumen atꝗ claritatem a ſole recipere. ipſe enim eſt fons luminis: vti coꝛpoꝛis ſui teſtatur immenſitas: qua terram vti Ptholomeus docuit centies ſexageſies ſexies excipit. ſimiliter in eo virtus eſt vnitiſſima: quod coꝛpoꝛis ſui pꝛobat compactō. ſimiliter quoꝗ in eo lux eſt diffuſioꝛ: quod ſua in medio oꝛbiuz oſtendit ſituatio. veruntamen in modo receptionis lucis huiuſmodi inter coꝛpoꝛa eſt differentia. Naz alia quidem in pꝛofundo recipiunt: vti ſunt coꝛpoꝛa tranſparentia: ⁊ diaphanica ſicuti ſunt fere omnium ſtellarum coꝛpoꝛa. Alia in ſuperficie tantum: vti ſunt coꝛpoꝛa opaca: e quoꝛum numero luna eſt. quocunꝗ tamen modo ſint: neceſſe eſt vt radioꝛum lucis pꝛoiectioni ſint obiecta. ⁊ quantomagis ab huiuſmodi radioꝛum pꝛoiectione elongantur: tantomagis ab ipſa luce deficiunt: quo fit vt lunam ſolum menſtruam id eſt defectiuam inter coꝛpoꝛa celeſtia exiſtimemus tam quo ad nos ꝙ quo ad rei veritatem. quo ad veritatez quidem: cum terre diametralis interpoſitio ne radijs lucis illuminetur ipſam obnubilat: quod in eclypſi manifeſtum eſt. quo ad nos autem cum

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

noua nobis reuoluitur. tempus quoq; reuolutionis huius veteres menſem nominauerunt a mene: quod defectum ſonat: hinc menſtruoſam lunam dicimus quaſi menſe quolibet defectiuam. Volens itaq; Boetius certum terminum in grammatice rudimentis addiſcendis conſtituere: dixit non fore abeundum a ſtudio hoc lunari reuolutione: nec ꝙ menſtruoſam dixit ſcilicet menſe: nec ſolari curſu hoc eſt anno, ſol enim vti aſtrologicis conſiderationibus iam dudum demonſtratuȝ eſt die qualibet .lix. minutis ⁊ .viij. ſecūdis in çodiaco fere graditur: quibus per .ccclxv. dies cōgregatis: atq; ad ītegros gradus reductis ccclx. çodiaci gradus cōſtituūtur: ⁊ bis .xij. ſigna integregantur: quare manifeſtum eſt ſolem totum çodiacuȝ .ccclxv. diebus qui annum efficiunt indu[?] hic peragrare. neq; etiam illo ſpacio ab hoc certamine abeundum Boetiꝰ ſtatuit: ſed immorandū eſt quattuor annis: quos per mercurij motuȝ expiſcauit.

Senece traditio: inexpletio Lucani: Virgilij prolixitas: ⁊ Statij vrbanitas: dura Flacci tranſlatio: durior Perſij editio: Martiani non indigna leſio: Naſonis diſcrectio ſunt indaganda: memorialiq; cellule commendata: ceterorumq; philoſophorum prout ingeniū ſuppetit capacitas non ſub ſilentio eſt pretereunda moralitas: vt ſic ſententioſa dictaminis vigeat ſerenitas: et metrorum floreat iocūditas. O quam Tullij venerabilis facundia: ſummis deſiderijs eſt collocanda.

Senece traditio: Lucani inexpletio. In hac parte Boetius oſtendit quibꝰ doctoruȝ traditionibus poſt ſuperius memoratas doctrinas rudes ipſi ſunt imbuendi. Et diuiditur in duas partes. In prima dicit: ꝙ poſt ſupradicta in poetarum traditionibus: in quibus maior pars grammatice conſtituta eſt: ipſi rudes erudiantur. In ſecunda quatenus in rhetoricis inſtitutis: que poetrie coniunctiſſima dinoſcuntur poſtea imbuentur. ibi. Ceterorum autem. Et dicit hinc id eſt poſt ſupradicta ſunt indaganda id eſt perquirenda: hec ſcilicet Senece traditio id eſt editio: Lucani inexpletio: quoniam anteꝙ librum ſuum perficeret morte preuentus eſt: Virgilij prolixitas ſcilicet in ſcribendo: Stadij vrbanitas id eſt curioſitas. ſemper enim rerum vrbanarū ſcriptor extitit: Flacci ſcilicet Horatij dura tranſlatio: q; viciorū reprehenſiua. Perſij flacci editio durior: ſubaudi quā Horatij: tam ſtilo ꝙ viciorum reprehenſione. Martiani leſio id eſt reprehenſio non indigna immo digna. Naſonis ſupple Ouidij diſcretio: hec omnia indaganda ſunt: atq; commendanda id eſt imprimenda: cellule memoriali id eſt memoratiue. Notandū licet ars ipſa poetica inter ſecuicas computetur: atq; Plato poetas a ciuitate expelli iuberet: eo ꝙ dicebat eos virtutum inimicos: in quo ⁊ eum Tullius libro ſecundo tuſculanarum queſtionum commendat: nihilominus vtilis eſt ſi fini debito initatur: atq; vſu licito exerceatur. addiſcuntur nempe in ipſa verba valde vtilia: Auguſtino libro primo confeſſionum, teſte ſententijs grauiſſimis referta: ipſius etiam ſtudia iuuentuteȝ agunt: ſenectutem oblectāt: ſecundas res ornant: aduerſis perfugium ac ſolatium prebent: delectaȝ domi: non impediunt foris: pernoctant nobiſcum peregrinantur ruſticantur: nec miruȝ cum ⁊ Democritus tradiderit bonos poetas diuino quodā ſpiritu inflammari: ex

quo cecinit Ouidius. Eſt deus in nobis: ſunt ⁊ commercia celi. Sedibus ethereis ſpiritus ille venit. Ipſa etiaȝ poeſis rhetorice eloquentie maximum preſtat adiutamentum: quare ⁊ rhetorice cōiunctiſſima eſt atq; pene germana. Eſt enim vt inqt Cicero finitimus oratoruȝ poeta numeris aſtrictior paulo: verborum autem licentia liberior: multis vero ornādi generibus ſocius ac pene par. Cum ergo omnia hec poetriaȝ afferre Boetius ipſe agnoſceret: hortatur vt maioruȝ veſtigia ſequētes: rudes ipſi poetas ſummopere āplectētur: ⁊ hos maxime quos in textu cōmemorat: iter quos Mātuanus vates Virgilius tanto excelluit: vt optimus poetarum dici mereretur: ceterorum autem philoſophoꝝ. In hac parte Boetius oſtēdit quomō poſt grammaticam atq; poeſim rudes in rhetorica ſint erudiendi.

Cauendum autē eſt in huiuſmōi: ne contigat vt Iotario contingebat. Ipſe eniȝ triginta annis ignorantiā ſuam predictorū philoſophorum in gymnaſiis tradidit imbuendā. Cuȝ vero dies vt preeſſet mediocribus aduēiſſet cuius vxor eſſet Eneas dubitaſſe ſe diutius aſſerebat: queȝ in enuſtigiorū Virgilij ſerenitate inueniſſet:

Et diuiditur in duo. nam primo facit quod dictum eſt. ſecundo anthonomaſice circa. M. Tullij Ciceronis facundiam verſanduȝ ſtatuit. ibi. O quantum. ⁊ dicit etiam ceterorum philoſophorum moralitas non eſt pretereunda ſuo ſilentio: immo eſt totis niſibus amplexanda: ⁊ hoc quantum capacitas id eſt valentia ingenij ipſius erudiendi ſuppetit: vt ſic ſerenitas id eſt ſplendor dictaminis vigeat ſententioſa id ē plena philoſophorum ſententijs atq; iocunditas metrorum floreat. ⁊ inde ſubdit. O quantum facundia venerabilis Tullij eſt collocāda ſummis deſiderijs: quoniam ſicuti Ariſtoteles inter philoſophos: inter poetas Virgilius: ſic quoq; ipſe Marcus Cicero inter oratores excludit. Notandum circa hoc qd̄ dicit vt ſic dictaminis ſententioſa ⁊c. Cicero ipſe ⁊ reliq̄ qui rhetoricaȝ docuere faſſi ſunt: eloquentiam ſine ſapientia obeſſe plurimum et prodeſſe nunꝙ. ſapiētiam vero ſine eloquentia plurimum profuiſſe: hoc iniquum arbitrantes eloquentiā non debere iudicari atq; laudari verborum ſolo ſplendore: ſed ſecunduȝ grauiſſimas ſententias a vera ſapientia ſapienter elicitas. Parum ergo ſubſtantie vel virtutis aut ſolide pulchritudinis orationi afferre videtur: qui ſolū rhetorice ⁊ eloquentie vacat: veluti qui nuda ex aliena precioſaq; materia verba ligat. qua de re Marcus Cicero in eo libro quem de oratore ad Quintum fratrem edidit: et ipſe Quintilianus cum de inſtitutione oratoria ageret rarum aut nullum fatentur optimum eſſe ea etate oratorem: cuius rei aſſerunt non inſulſam cauſam. nam oratorem in omni ſapientie genere perſuadere oportet: vt ſic que alibi didicit: cum ſplendore dicendi profeſrat ⁊ bene quidem. quo enim pacto in ſacris litteris perſuadebit: qui eas nunꝙ legit. aut quis in naturalibus qui Ariſtotelem reliquoſq; philoſophos non viderit: certe nullo. Coniungenda eſt ergo ſapientia cum dictamine: vt ſic quod in aliena doctrina concipitur: ſub decore rhetorico proferat. Cauendum autem eſt ⁊ cetera. In hac parte Boetius cautelam circa o[m]nia predicta ſubiungit: innuens per ea [in] ſuperioribus doctrinis ardue diligenter atq; cum profectu inuigilandum. Et tria facit. Primo ipſum inconueniens precauendum oſtendit. Secundo predicta

epilogat concludendo.ibi.Ecce quantum ⁊c̄.Et dicit cauendum eſt autem in ſupe rioribus traditionibus ⁊ circa eas adipiſcendas:ne id contingat alicui quod cōtin git id eſt euenit Iotario ſic dicto.ipſe enim ſcilicet Iotarius tradidit ignorantiam ſuam imbuendam id eſt erudiendam:gymnaſijs.i.ſtudijs predictorum philoſopho rum:ſubaudi tam grammaticoꝝ ꝙ poetarū ⁊ rhethoꝝ.xxx.annis id eſt ſpacio.xxx.

Requiſituſqʒ a quodam ſuorum diſcipulo rum qualiter primam huius dictionis ſyl labaʒ magiſter vertere verſu poſſet:reſpō dit abſurdum eſſe tanti nominis primaʒ ſyllabam abbreuiari:ſed potius acuto ac centu pronunciari. Ecce quantum dure ceruicis obtuſitas perdidit temporis et expenſe. Completo autē nō indebite hu iuſmodi gymnaſij rudimēto:ad maioris inquiſitōis ſcientie limina procedēduʒ ē:

annorum. Cum vero dies vt preeſſet ſcholaribꝰ me diocribꝰ:ſubaudi eos eru diendo aduenisſʒ:ſcʒ poſt expletuʒ ſtudium.xxx.an norum:aſſerebat id eſt af firmabat ſe dubitaſſe diu tius:cuiꝰ vxor eſſet eneas quē ſupple eneam iueniſ ſet i ſerenitate carminis: dico emiſtigioꝝ id eſt ver ſuuʒ imperfectoꝝ Virgilij. Et rurſuʒ idem Iotarius requiſitus id eſt iterroga tus a quodam ſuoꝝ diſci puloꝝ:qualiter id eſt qua menſura poſſet vertere ver ſu.i.in verſu primā ſyllabaʒ huiꝰ dictionis magiſter:Reſpondit ſubaudi Iotarius: abſurduʒ id eſt inconueniens fore:abbreuiari.i.corripi ſcʒ in metro primā ſyllabam tanti noīs:ſed ſupple arbitratus eſt eā pronūciari acuto accentu.i.platione longa: eſtimabat enim ob honoris cauſam abſurdū nimiū primā ſyllabaʒ eiꝰ corripi. Tūc epilogando ꝯcludit dicens.Ecce quantū tempꝰ:q̄r.xxx. annos:⁊ quātū expenſe per didit obtuſitas id eſt hebetudo dure ceruicis. Notādū q̄m omīs cognitio teſte Tul lio in dyalogo ad Hortentiuū multis eſt obſtructa difficultatibus. Eſt enīʒ ⁊ in ipſis rebus obſcuritas:⁊ in iudicijs noſtris infirmitas.qua ex re Socrates ipſe nihil ſe ſci re dicebat. Inuigilandum eſt igitur ſtudio ſine deſidia:quemadmodum veteres ipſi ſapientie ſtuduerunt:vt ſic quantum mens imbecilla atqʒ ceruicis excludit obtuſi tas:tantū iugis atqʒ diligens vigilantia adducat.ſic Socratis memorati fuere ſtu dia.quoniā vt ait Valerius libro octauo addiſcere quotidie nō deſiſtebat. De Picta gora etiam fertur:ꝙ doctrinis iugiter inſiſtebat. vnde ⁊ Ennodius ait. Artium ma giſter eſt inſtantia:Nouerca eruditionis eſt negligentia. Hinc Catho moralis mo nuit. Inſtrue preceptis animū ne diſcere ceſſes. Naʒ ſine doctrina vita eſt quaſi mor tis ymago. Non ſic Iotarius:cuius mores precauendos Boetius aſſerit. Hic nem pe licet annis.xxx.ſtudio incubuiſſet:nulla tamen ſcientia conualuit:cum ſe recipiē tem vt decuit tradenti concordia non ſociauit. Notandum Virgilius poſt multa atqʒ diuerſa ſua opera tandem eneidem aggreſſus eſt. Librum quidem nomini bus ac rebus grecis ⁊ latinis communem:reliquitqʒ in eo morte preuentus quedā imperfecta:⁊ hoc ea igni ipſum concremari iuſſit.ſed iſtud haud factum eſt. Augu ſtus vero iuſſit Tuccam atqʒ Varrum viros ea etate excellentes hac lege ipſuʒ emē dare:vt ſuperflua demerent:nil adderent tamen.vnde ⁊ ſemiplenos inuenimus eius verſiculos:quos emeſtigia dicūt. De qua re Sulpicij carthaginēſis extant huiuſmōi verſus. Iuſſerat hec rapidis aboleri carmina flammis. Virgilius phrigiū q̄ cecinere

ducem. Tucca vetat varruſqʒ ſimul tu maxime ceſar. Noniſſinis ⁊ lacie conſulis hy ſtorie ⁊c̄. Et in his emiſtigijs Iotarius ipſe imbecilla mente Eneaʒ repericns:ipſuʒ vxorem fore cuiuſdam eſtimabat:neſciens phrigie ducem. Anchiſe patre venere ma tre procreatum Eneam. Nota ceruix proprie poſterior pars colli eſt:⁊ quandoqʒ acci pitur pro ſuperbia:quandoqʒ pro toto capite;⁊ hoc modo hic capi poteſt:cum dicit

Scientie inq̄ quam veri falſiqʒ noui mus indagatricem:ſolamqʒ ſcientiam ſci entiarum titulo ſubtilitatis obſtipantem ſubiecta. Hec eſt inquam ſcalaris domi na:que penetranti veſtium natura ad ſci entiarum quarumlibet faſtigia prebet in crementa virtutum. Quid autem lucidi us cognitione non quinqʒ vniuerſalium:q̄ eſt triuialium ſcientiarum magiſtra:qua driuialiumqʒ potentia:collateraliū ſcien tiaruʒ plenitudo. Ad huius autē imperia lis domine apiceʒ ſcandēduʒ ē hoc ordīe.

dure ceruicis id ē duri ca pitis ad recipiendum al ta doctrinarū. Comple to autē non indebite. Hec eſt ſecunda pars ſecunde partis principalis huius primi capituli:i qua poſt ꝙ Boetius oſtendit qui bus primo ab īfantia im buendi ſunt iuuenes:nūc declarat in quibus erudiē di ſunt ſecundo:ſcilicet in ipſis primordialibus logi ce artis inſtitutis. Et di uiditur hec pars in duas ptes. In quarū prima ſe porihꝰ ꝯtinuēs vt informā dos ⁊ erudiendos atten tos faciat logicam apte commendat. In ſecunda ordinem modumqʒ in logica proficiſcendi demōſtrat.ibi.Ad huius. Prima in duas. nam primo dicenda dicit continuat:ſecundo logicam commendat.ibi. Scientie in quam. Et dicit ꝙ completo ⁊ pertranſito non indebite:ſubaudi ſicuti Iotarius ipſe ſine fructu:ſed diligenter rudimento id eſt noua inſtructione huius gymnaſij id ē ſtu dij grammatice ſcilicet ⁊ poetrie atqʒ rhethorice:procedendum eſt ad limina id eſt in troitus ſciētie que maioris ē inquiſitōis.i.inueſtigatōis. Nūc ad cōmendatōeʒ ipſiꝰ logice accedit.ibi. Scientie inquā. Et diuiditur. nā prio cōmēdat ipaʒ quo ad ſe to taʒ.ſcdo quo ad partē.ibi. Quid autē cognitōe. Prio cōmendat ipam totā vno mō ſecūdo alio modo.ibi. Hec eſt inq̄. Et dicit poſt predicta accedēduʒ eſt ad limina ſci entie maioris inquiſitionis. Scientie inq̄ quā nouimꝰ ſolam eſſe indagatriceʒ veri ⁊ falſi:⁊ hec eſt ipſa logica:cum verū ⁊ falſuʒ nō indagātur:niſi argumentatōe mediā te.ſola autē logica arguere docet:quare ⁊ ipſaʒ ſolā inuenimꝰ ſcientiā ſciaꝝ p antho nomaſiam rōe cōmunitatis eiꝰ atqʒ adminiſtratōis.:adminiculat nēpe oībus ſcien tijs:⁊ ea re cōmentator ipſaʒ mōʒ ſciendi vocat cū dicit. Impoſſibile enīʒ eſt ſciētiā ſimul querere atqʒ ſciendi mōʒ:licet hoc aliqui ſolū de logica vtente intelligāt.ſciaʒ inq̄ ſciaꝝ obſtipantē.i.circueuntē titulo.i.honore ſubtilitatis:ſubiecta id ē obiecta aliaꝝ ſciaꝝ. Poſt hoc cōmendat eā alio modo ⁊ dicit.hec.ſ.logica inq̄ eſt dn̄a ſcala ris id ē gradualis.per ipam eīʒ ad culmina oīum aliaꝝ ſciaꝝ accendit:cū ipa ad om niū methodoꝝ pricipia viā habeat.⁊ hoc ē quod ſubdit que.ſ.logica prebet penetrā ti id ē rimāti:faſtigia id eſt ſummitates quarūlibet ſciaꝝ:incremēta id eſt augmēta virtutū.ſ.attingēdi.⁊ hoc natura veſtiū id eſt premiſſaꝝ.ſ.maiore ⁊ minore mediā te. Et vocat ipſas premiſſas.ſ.maioreʒ ⁊ minorē extremitates veſtes p ſimile:ſicuti

Jn primis igitur terminorū intrinſeca cognitio: eorūqȝ i propoſitōne nō latens copulatio: ꝓpoſitionūq; nō idigna cōnexio ſunt apponēda. Terminorū autē determinatōes: quas ſincathegoreumata appellamus: memorialiter menti ſunt imprimende: vtpote que ſophiſtice non paruȝ deſeruiunt fantaſie. Horum autem noticiam trebaatiuȝ viruȝ meminimus prudētiſſimū

enim veſtes ipſe corpus circundant atqȝ contegunt: ſic ⁊ premiſſe concluſionem ipſam includunt. Qua ex re dictum eſt ꝙ ipſis premiſſis poſitis ⁊ conceſſis neceſſe eſt aliud ſcilicet concluſionem euenire ex his que poſita ſunt ⁊ conceſſa. Tunc commendat ipſam quo ad partem. Et dicit. ſed quid eſt lucidius cognitione vniuerſaluȝ. i. ea parte logice que de vniuerſalibus eſt: que. ſ. cognitio eſt magiſtra id eſt magiſtratum tenens: triuialium artium id eſt inter triuiales artes: que ſunt grām atica: logica: rhetorica: ꝙ pro et: eſt potentia id eſt vis: quadriuialium artiuȝ ſcilicet: ariſmetice: geometrie: aſtrologie ⁊ muſice. Ipe nāqȝ ſteriles mute atqȝ impotentes ſunt ſine logica: ꝙ pro et ipſa eſt plenitudo artium collateraliuȝ ſcilicet omnium aliarum. Notandum logica inter artes liberales ſecunda ponitur: quis Boeti⁹ ipſam poſt rhetoricam moneat addiſcendā: et rationalis dicitur. ipſa enim diffinire docet atqȝ diuidere: verumqȝ a falſo diſcernere. neceſſaria certe ⁊ vtilis ars: quia ſecundum Hugo. in didaſcolicon per eam ſubtilibus obiectionibus latens veritas reperitur. Hanc ſapientiſſimus Salomon in prouerbijs addiſcēdam admonet: dum nos hortatur, vt intelligam⁹ ſermones prudētie verſutiaqȝ verbo: necnō parabolas ⁊ obſcurum ſermonem: ⁊ dicta ſapientuȝ ſimul ⁊ enigmata: que omnia vti Hierony⁹ ad magnum oratorem ait: dyalectica ſunt. Auguſtinus etiam inter ceteras artes logicam commendat: quia exercitatiora potioraqȝ reddit ingenia. Hec nempe diſciplina eſt: vt dicit Iſidorus libro. ij. que ad differendas rerum cauſas eſt adinuenta: quapropter ſcientia ſcientiarum eſt ſine qua nulla aliarum ſcientiarum perfecte haberi poteſt

Notandum ꝙ vniuerſale eſt quid vnum verſum in multis: ⁊ hoc duplici quidem ratione: phiſica ſcilicet atqȝ logica. Phiſica nempe ratione eſt ipſa communis nā tura apta nata in multis reperibilis ⁊ ab eiſdem participabilis equaliter: vt humanitas. ſecundum quam dictum eſt ꝙ participatione ſpeciei plures homines ſunt vnus homo ex natura rei. Et ibidem. Genus quidem potentia multas in ſe habet ſpecies: actu vero nullas. Logica vero ratione eſt ipſa vniuerſalitatis intentio prout intellectu conficitur: vt genus ſpecies ⁊c. ⁊ ſecundum hanc dictum eſt. Intellect⁹ eſt qui facit vniuerſalitatem in rebus. Et ſunt harum intentionum vniuerſaliū quinqȝ maneries. vna quidē genus: ſpecies alia: tertia differentia: quarta propriuȝ: accidēs quinta: quarum certa cognitione nihil vtilius exiſtit: que propter ⁊ eadem nihil lucidius. vtilius inquā rā ad predicamentoꝝ Ariſtotelis doctrinaȝ: cū nihil i ipſa cōcordinatione predicamētali ſituetur niſi aut genus aut ſpecies ⁊c. Deſcendēti ciȝ a genere generaliſſimo ad ſpēȝ ſpecialiſſimā Plato iubet quieſcere. Sic ad diffinitionuȝ aſſignatōeȝ cū diffinitio q̄d ē eē rei indicet. Eſſe aūt rei nil aliud ꝙ ſua q̄ditas: quā

ſed in hoc imperitum: quaſi indignam ſcientiam relatu ſub ſilentio preteriſſe. Hie autez conflictus aduenieute eundem miſerrime ab his ſophiſtica vincente detentum vidimus. ⁊ indecenter a ſuorum collegio ſequeſtratū. Quid vterius anguſtia pudoris cōfuſus: quod prius cenſebat idignū eloquio: poſtea ſociatim mēdicabat.

cente differētia generi aduenīens ꝯſtituit: ⁊ ex hijs diffinitio integratur: et rurſuȝ ad ea que in demonſtratione ſunt vtilia: videlicet diffinitio ⁊ reliqua. In textu ibi rudimento. i. nouo iudicio: noua inſtructione: ⁊ dicitur a rudio rudis. Item ibi limina. limen terminus domus vel edium eſte limes vero regionum. vnde Proſper. anguſto virtus limite celſa petit. Item ibi faſtigia id eſt altitudines ſummitates. Eſt etiam faſtigiuȝ honor. Ad huius autem imperialis. In hac parte poſtꝙ Boetius logice commendationem premiſerat: nunc vero qualiter in ea erudiendum ſit manifeſtat. Et diuiditur in duas partes. In prima ordinem in ea procedendi demonſtrat. In ſecunda vero modum procedendi circa ordineȝ ipſuȝ ſubiungit. ſecunda ibi. Ad iſtorum ⁊ ceterorum. Prima in in duas. nam primo facit hoc quod dictum eſt circa logicam poſitiuaȝ. ſecundo vero circa ſophiſticam ſiue priuatiuam. ibi. Huius autem imperialis. Prima in duas. nam primo facit circa terminos cathegoreumaticos. ſecundo circa ſinthegoreumaticos. ibi. terminorum autem. Prima in tres ſecundum tres ordines circa eam obſeruandos. Et dicit primo ſcandendum. i. gradatim aſcendendum eſt: ad apicem. i. ſummitatem huius domine imperialis ſcilicet logice hoc ordine. ſ. q̄ ſequitur: quoniā cognitio intrinſeca terminorum ſcilicet incomplexorum: vti nominis ⁊ verbi ſubiecti ⁊ predicati et hoc quo ad primum ordinem: ꝙ pro ⁊ copulatio. i. vnio non latens eorum ſcilicet terminorum predictorum in propoſitione: ⁊ hoc quo ad ſecundum ordinem: ꝙ pro ⁊ connexio. i. coniunctio nō indigna propoſitionum ſcilicet in ſilogiſmo: ⁊ hoc quo ad tertium ordineȝ. hec ſuppie predicta omnia ſunt in introitu logice apponenda. i. applicanda rudibus. Notandum ꝙ intrinſeca cognitio terminorum de qua in littera nil aliud eſt: ꝙ noſce quid ſit nomē ⁊ quid verbū apud logicos: ⁊ qua manerie propoſitionem ingredi valeant quidqȝ terminus communis: ⁊ quid ſingularis: ⁊ quid genus: quos terminos incomplexos dicimus. Copulatio vero horum nil aliud eſt ꝙ eoruȝ in propoſitione apta poſitō: atqȝ tunc complexionē ingrediuntur. Rurſuȝ propoſitionum connexio ſilogiſmus eſt: ſiue ſit cathegoricus ſiue ypotheticus ſimpliciter dictus: demonſtratiuus probabilis vel ſophiſticus. De quibus omnibus abunde in libris Ariſtotelis Porphirij atqȝ Boetij tractatuȝ eſt. Uerum quia diuerſe atqȝ parie huiuſmodi propoſitionum connexiones minime fieri poſſunt ſine ſincathegoreumatū noticia: que propoſitiones tam in qualitate ꝙ in quantitate diuerſificant: terminoſqȝ ipſos cathegoreumaticos nunc ampliant: nunc reſtringunt: nunc artant: aliaqȝ ⁊ alia faciunt que in logicis inſtituta ſunt. qua de re Boetius horum noticiam pretereundam minime monet ratione atqȝ exemplo dicta confirmans. Dicit enim determinationes. i. ſigna tam vniuerſalia ꝙ particularia etiam reliqua terminorū: quas ſcilicet determinatōes appellamus ſincathegoreumaticas. i. cōſignificatiuas ſunt imprimende menti memorialiter. Et rationem ſubdit dicens. quoniam

am deſeruiunt non parum imo multum ſophiſtice fantaſie .i. illi parti logice: ⁊ ſub-
audi non tātū ſophiſtice: ſed ⁊ cuilibet logice parti. Deinde exemplo predicta confir
mat dicens. certe nouimus Trebatium virum prudentem: ſed imperitum in hoc. ſ.
preteriſſe .i. tranſiuiſſe: ſub ſilentio .i. nulla facta mentione: noticiam horum. ſ. termi
norum quaſi ſcientiam indignam relatu: ſed quid dic conſiſtens, .i. diſputationis ad
uemente vidimus eūdem
detentum .i. ad metam re
dargutiōnis deductū ini
ſermine ab hijs .ſ. ſincathe
goreumatibus ſophiſtica
ſ. arte vincente: ⁊ vidim⁹
eundem indecenter. i. op
probrioſe: ſequeſtratū .i.
diuiſū a collegio ſuoꝝ .ſ.
ſociorum. quid vltra ſub-
audi accidit. idē trebati⁹
anguſtia confuſus .i. turbatus: mendicabat .i. mendicando impetrabat: poſtea ſocia
tim .i. per ſocios: illud quod cenſebat .i. reputabat prius indignum eloquio .ſ. notici-
am terminoꝝ ſincathegoreumaticoꝝ. Notandū ſincathegoreuma .i. cōſignificati
uum a ſin .i. con ⁊ cathegoreuma. vnde omnes alie partes orationis a nomine ⁊ ver
bo ſecundum logicos dicuntur ſincathegoreumata. Notandum fantaſia eſt de co
gnitis ſpecies in animo figurata: ſed fantaſma eſt de incognitis: ⁊ hinc tractum eſt
vt ſophiſtica fallacia dicatur fantaſia: cum appareat aliud ꝙ ſit. ſunt enim ſophiſti
ci elenchi non veri elenchi quāuis ita videantur: ſed paralogiſmi primo elenchorū.

Huius autez imperialis domine fimbriis dotata ars: ſophiſtica petulanti animo cō fuſa: nugatorieqꝫ loquacitatis eulogio pe ruſa mulieris: fuco vultu perfuſa barba- ras natōeſ obliquo ſidere reſpiciebat quā

Huius autē imperialis domine. Poſtꝙ Boetius oſtendit in ſuperiori parte mo(dum)
procedendi circa logicam poſitiuam: nunc facit hoc idem circa ipſam logicā ſophi
ſticam. Et dicit. autem pro certe. ars ſophiſtica .i. ars illa que eſt de ſophiſticis elen-
chis: dotata .i. decorata: fimbrijs .i. extremitatibus: que fimbria premiſſarum dicun
tur. ⁊ bene conſonum illi eſt quod ſupple proximo dixerat. que penetranti veſtiū na
tura ⁊c. huius domine .ſ. logice: imperialis etiam confuſa .i. prolixa: petulanti .i. ſup
bienti audaci laſciuienti ⁊ importune potenti animo: ⁊ hec omnia bene poſita ſunt
ad ſophiſtarum cautelas inſinuandas. Debet enim habere ſophiſta confuſum atqꝫ
prolixum in diſputando morem: vt nemo ſuas rationes intricatas repetere valeat.
ſimiliter ſit petulans atqꝫ audax: vt vult Ariſtoteles in elenchis: ⁊ ſequitur qꝫ pro et
peruſa .i. perfecte vſa. eulogio .i. teſtimonio: nugatorie .i. ficte: loquacitatis .i. garruli
tatis. etiam cautela ſophiſtarum eſt: vt loqui multiplicent: vt ſic a circunſtantibus
docti videantur: qꝫ pro et: perfuſa .i. irrigata: vultu .i. oſtentatione: fuco mulieris id ē
apparentia vere ſapientie ꝙuis non ſit: reſpiciebat barbaras .i. ignaras nationes:
ſydere id eſt oculo obliquo: quam ſcilicet artem nouimus decoratam in commenta
rijs alexandri: ſubaudi peripatetici: ⁊ noſtris: ſupple commentarijs: quamqꝫ etiam
perfectam id eſt completam tranſlatione ſubaudi hac qua de greco ipſam in latinū
vertimus: nouimus curandam ſummopere id eſt diligenter.

No. ſophiſtica ars duplex ē. vnā q̄dā docēs eſt: altera vero vtēs. Docens quidē que
docet cognoſcere ſilogiſmum ſophiſticum eiuſqꝫ p(rin)cipia cauſas atqꝫ paſſiones.
Et hec eſt vera ſcientia veruſqꝫ habit⁹ demōſtratōe acquiſitus. Alia autē vtēs per
quam ſilogiſmo ſophiſtico vtimur ad diſputationes: et de hac in propoſito. Hanc
tamen vtendam Boetius minime commonet: ſed ad verſutias deceptioneſqꝫ eua
dendas ſophiſticas ſummopere adipiſcendam ſuadet. ipſa enim nulla ſapientia ē:
ſed in loquendo deceptio verborum intricatio apparens ſapientia non exiſtens. De
hac Gregorius loquitur cum dicit. Silogiſtica inquit diſputatio quid aliud eſt ꝙ
verbis contendere: ⁊ au
dientes ſubuertere: ⁊ i ea
vt Aug. plꝫ victoria vbo(rum)
et oſtētatio ābicioſa q̄rit:
nec modo tardos: ſed ple
rumqꝫ igenioſos decipit.
quapropter in libro de do
ctrina chriſtiana. vſum ſo
phiſtice diſputandi dicit
execrabilem libidinemqꝫ
rixandi. ſtudende tamen
ſunt verſutie nō vt quiſqꝫ
exerceat: ſꝫ vt valeat ſummopere precauere. Itē fimbria fimbrie dr̄ extremitas ve
ſtis vel filū qđ appenditur in decorē veſtiū: hic vero capitur aut pro extremitatibus
ſilogiſticis per ſimilitudinē vel appendicijs logicalibus quibus vtitur ſophiſta in
ſuis argumentis. Item eulogium ſapientia vel bona fama vel teſtimonium dici
tur. Itē fucus color eſt adulterinus: inde fucata vt dicit papias depicta tincta ad
ulterino colore contaminata: ficta nō vera apparentia. Ad iſtorū ⁊ ceterorū In
hac parte Boetius poſtꝙ ordinem procedendi in ipſis primordijs logicalibus oſten
dit: nunc vero circa ordinem ipſum modum atqꝫ normam obſeruandos ſubiungit.
Et diuiditur in duas partes: nam primo facit quod dictum eſt. ſecundo cuidam ta
cite queſtioni reſpondet. ibi. Si vero. Prima in duo. nam primo modum ponit quo
in acquirendis logice inſtitutis vtendum ſit. ſecundo vero tres effectus ex hoc pro-
cedentes oſtendit. ibi. vocalis. Et dicit ꝙ nos ſolemus vti triplici recordatione ad
iſtorum ſcilcet ſupradictorum ac ceterorum ſcilicet dicendorum perfectionem vult
dicere in omni ſcientia adipiſcenda triplici vtimur recordatione: quarū prima ē vo
calis id eſt nuda dictionum retentio. ſecunda mentalis id eſt vocum ſententie recor
datio. tertia communis ſcilicet ex voce ⁊ ſententia cōſiſtens. et ſubiungens effectus
harum trium recordationum tria facit per ordinem. Nam primo primos tres effe-
ctus ponit. Secundo ſecundos tres effectus ſubiungit. Tertio tertiam recordatio
nem preceteris confirmat. ſecunda. ibi. Vocalis cecitatem. tertia. ibi. Sicut eiꝫ. Di
cit ergo ꝙ recordatio vocalis facit ſophiſticum id eſt apparentem: quoniā nuda vo
ce aures replet quid nominis ignorans. Mentalis facit iudiciū id eſt certitudinē:
alia littera habet rudem: quoniam facit intellectum inter verum ac falſum diſcerne
re ꝙ impotens ſit hanc diſcretionem voce ſignificare. Communis vero ſcilicet que
tam vocum ꝙ ſententiarum eſt ſi fuerit continuata ſcilicet comparendo rem ad vo
cem facit perfectum ſubaudi in arte: quoniam ſicut ipſa mentali recordatione cōce
perat: ſic vocali comparata voce ſignificat. Exinde ponit ſecundos tres effect⁹ pre
fatarum m recordationum. Et dicit vocalis recordatio generat cecitatem id eſt ho

in cōmentariis. Alexandri ⁊ noſtris noui mus decoratā ⁊ tranſlatione ꝑfectā ſum- mope eſſe curandam. Ad iſtorū ⁊ cetero rum perfectionem triplici ſolemus vti re cordatione quarum prima eſt vocalis: ſe cunda mentalis: tertia vero communis.

Vocalis ſophiſticum facit: mentalis iudiciuꝫ. communis ſi continuata fuerit facit ꝑfectum: vocalis cecitatē: mētalis ſciam: communis vſum: vſus autem ad magiſterium proparare feſtinat. Sicut enim prudentia ſine iuſticia parum vel nihil prodeſt: iuſticia auteꝫ ſine prudentia multuꝫ: ſic ſcientia ſine vſu prodeſt parum: vſus autem ſine ſcientia prodeſt multum.

minem ignorantem. Quis enim voces ipſas cognoſcat: virtutes tamen ipſarum vocum minime recordatur: quapropter facili paralogiçatur primo elencorum. Mentalis generat ſcientiam. i. hominem ſcientem reddit ſed impotentem: cum ea que mēte nouerat verbo explicare nō queat. Communis vero recordatio vſuꝫ generat: quia potentem facit. ſicuti enim natura facit abilem ars facilem: ſic quoqꝫ vſus vti Victorino viſum eſt potentem reddit. vſus autē feſtinat i. accelerat properare ad magiſteriuꝫ: quare de primo ad vltimum communis recordatio ad magiſtratum feſtinat: ⁊ hoc cōfirmans perſimile ſubdit. ſicut enim prudentia parum vel nihil prodeſt ſine iuſticia: iuſticia autem ſine prudentia multum: ſic ſcientia ſine vſu prodeſt parum: vſus vero ſine ſcientia multum. Notanduꝫ circa hoc ꝙ dicit prudentia ſine iuſticia parum vel nihil prodeſt. Cuius ratio eſt: quoniam iuſticia omnium aliarum virtutum eſt contentiua: malorumqꝫ omnium deſtructiua: quare ⁊ plus ceteris mūdo neceſſaria. primum eſt philoſophi quito ethicorum vbi dicit. iuſticia eſt quodammodo omnis virtus. ⁊ ſubdens rationem dicit. Ex eo ꝙ includit in ſe actus omnium virtutum. Et Tul. libro tertio officiorum. iuſticia eſt vna omnium domina reginaqꝫ virtutum. Secundum patet quoniam ipſa eſt omnium malorum inhibitiua: ergo per locum ab oppoſitis: iniuſticia eſt malorū permiſſiua: quare eſt ꝑfectum malum: perfectum autem malum ſeipſum deſtruit quarto ethicorū: ergo ⁊c. Tertium autem declaratur. per iuſticiam tutatur innocentia: pugnitur malicia: frenatur audacia: atteritur ſuperbia: ſecura redduntur omnia: quare hec virtus ſecundum Iſidorum quinto ethymologiarum non immerito regina nuncupatur. quapropter Auguſtinus libro ſecūdo de ciuitate dei. c. xviij. de ipſa iuſticia pleniſſime tractans concludendo dicit. Hoc veriſſimum eſt ſine iuſticia rempublicam regi non poſſe. ⁊ pro tanto Tullius aſſeruit: ꝙ nil tam amicum ciuitati vel regno q̄ iuſticia: ob quas res cetere virtutes ſine ipſa parum aut nihil proſunt: atqꝫ ſimile eſt de vſu atqꝫ ſcientia. nam vt dicit Seneca. nihil odibilius eſt ſcientia: vbi ſola eſt intelligens ipſam paruꝫ aut nihil prodeſſe ſine vſu eius: quod bene ſubdens idem Seneca inquit. Quid eniꝫ prodeſt ſcientibus conſumere dies in his q̄ nec domi: nec militie: nec foro: nec in curia neqꝫ alicubi proſunt: niſi dūtaxat in ſcholis. ſciētia ergo ſine vſu nihil prodeſt atqꝫ infecunda eſt. ipſa enim vſu ſumit incrementuꝫ ex exercitio: ſicuti ars quelibet. ff. de legatis. iij. l. legatis. §. ornatricibus. quod ſi ſcientia ab vſu diſiūcta fuerit certe vtilior eſt vſus expers artis: q̄ ars que ſui vſuꝫ non habet: vt refert Policrates libro. v. Si vero bone ſcientie. Hic Boetius antipophoriſando cuidā tacite reſpōdet queſtioni. Poſſet eiꝫ aliquis dicere. O boeti congruū bene eſt addiſcere volenti ſingula que monueras mente capere. ſꝫ quid cū ea omnia ordine quo tu diſpoſueras

Si vero bone indolis ſcientie tirunculus totam nequeat ſeriatim comprehendere orationeꝫ: ſaltem primam capiat pronunciationem: donec gradatim procedendo continuum producere poſſit effectum. Viſis autem leuitatum ſcientiis de ſpeculatione porphiriana quinqꝫ vniuerſalium que ab Ariſtotele monſtra vocantur: attendendum eſt ad ipſius cathegorias neceſſaria: que luce expoſitionis in con

retineri tum ingenij paruitate: tum etiam alia quauis occaſione minime valebunt. Cui reſpondens ait. certe ſi tirunculus id eſt nouus ſcholaris: nequeat id eſt non valeat comprehendere: ſeriatim id eſt vtiliter intente cedulo: totam orationem id eſt lectionem bone ſcientie: rapiat id eſt potenter capiat: ſaltem id eſt adminus primā pronunciationem: ⁊ hoc procedendo gradatim ſubaudi primo parum: ſecundo plus capiendo: ⁊ hoc tandiu: donec ipſe tirunculus poſſit producere id eſt propalare effectum continuū id ē orationem totam. Notandum ꝙ aīa ipſa a ſue creationis primordio vt i Ariſtotele ſecundo de anima viſum eſt facta eſt tabula nuda in qua nihil depictum eſt: depingi tamē apta nata. Hec autem depingendi aptitudo nō tumultuoſo ſtrepitu neqꝫ magna confuſaqꝫ ſpecierum mole a principio in actuꝫ reducenda eſt: ſed paſſim atqꝫ graduali ordine ſcientiarum floſculis adornanda. reficitur enim intellectꝰ atqꝫ tandem fida conceptorum ſeruatrix memoria ⁊ laboris pars maxima detrahitur: ſi nō vno ſpiritu audita lecta conceptaqꝫ paſſim memorie demandetur. diuturno etiam iugiqꝫ hoc labore mens animuſqꝫ conficietur. nam que concepta ſunt niſi repetita fuerint fluxa veluti ⁊ caduca euaneſcunt. Notandum tyro grece latine fortis dicitur: inde hic tyro tyronis id eſt nouus miles nouiter electꝰ ad militiam: quia fortis ad hoc eligi ſolet: ⁊ per ſimilitudinem tyro dicitur quilibet ignarus ⁊ rudis: cum aliquid exercendum aggreditur: inde tyrunculus diminutiuuꝫ. Item ſaltem coniunctō aduerſatiua cum diminutione: ⁊ eſt tractum a captiuis: qui cum loqui pre timore non valentes dicebant ſaltem: quaſi dicerēt vt vitaꝫ ⁊ ſaluteꝫ nō amitterent. Viſis autem leuitatum ſcientijs. Hec eſt tertia pars ſecunde partis principalis huius primi capituli in qua Boetius poſtq̄ oſtendit in quibus ipſi pueri primo imbuendi ſunt et in quibus ſecundo: nunc vero oſtendit in quibus tertio inſtruendi ſunt. Et vult ꝙ poſt ſupradicta que omnia ſunt quaſi rudimenta ſcientiaruꝫ erudiendi ſunt ipſi ſcholares in ſcientijs que maioris ſunt inquiſitionis: videlicet in ſcientia vniuerſalium ⁊ predicamentorum etcetera. Et diuiditur hec pars in duas partes. nam primo ponit modum atqꝫ ordinem quibus circa partem logice magis ſpeculabiliorem ſit inſiſtendum. ſecundo quoddam prius dictum repetit vt precedentibus addat. ibi. Nec dum hec. Prima in tres ſecundum tres ordines librorum circa hanc partem neceſſariorum: ſcilicet vniuerſaliuꝫ atqꝫ predicamentorum ex parte vna: diuiſionuꝫ atqꝫ topicorum Boetij ex parte alia: ⁊ poſt hoc omnium reliquorum librorum noue logice. Ariſtotelis ſcilicet priorum poſteriorum etcetera. ſecunda ibi. Noſtris quoqꝫ. tertia ibi. Ariſtotelis quoqꝫ. Prima ī duas. naꝫ primo erudienduꝫ monet in libris p̄dicabilium porphirij: ſecūdo ex vtilitate ſui ipſa p̄dicabilia recōmēdat. ibi. O q̄tū. Et dicit.

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Cliſis ſentētijs leuitatum.i.leuium documentoꝝ ſubaudi que leuiter ducunt in co
gnitionem logice: attendendū eſt de ſpeculatōe.i.ſpeculatiua cōſideratione: porphi
riana.i.porphirij quinqꝫ vniuerſaliuʒ: ſcilicet generis ſpeciei ⁊ c. de quibus ſunt om
nes ſcientie primo poſterioꝝ que.ſ.vniuerſalia vocantur. Ariſtoteles ſcilicet primo
poſteirorum: monſtra id eſt res extra naturam exiſtentes: vniuerſalia dico neceſſaria

mentariis noſtris his patefecimus: O
quantuʒ vtilitatis habetur in his: ſi intri
ſeca habeatur cognitio. Nonne litteralis
Soſronici facultas eſt vitio notanda in i
quam. Noſtra quoqꝫ volumina ſtil
ſcemate decorata non ſunt omittenda.
Ariſtotelis quoqꝫ tota ſuccinta breui
tas: licet voce tedioſa: non tamen infru

id eſt vtilia ad cathegori
as id eſt predicamenta A
riſtotelis: que vniuerſalia
nos Boetius patefecimꝰ
id eſt declarauimꝰ his in
commētarijs noſtris. ⁊ B
luce expoſitione id eſt de
claratōe expoſitoria. dei
de vniuerſaliuʒ ſcientiaʒ
ex ſui vtilitate commen
dat. Et duo facit. naʒ pri
mo facit quod dictuʒ eſt.
ſecundo errores ab eadeʒ
remouet. ibi. Nonne litte
ralis. Et dicit. O quātuʒ
vtilitatis habetur in his ſcilicet vniuerſalibus: ſi cognoſcantur noticia intrinſeca id
eſt intranea. Poſtea erroreʒ remouens dicit. nonne id eſt nunquid: facultas litteralis
id eſt ſola vocalis doctrina Soſronici illiꝰ magiſtri: eſt notanda vicio id eſt reprehē
denda: inquam id eſt dico. q. d. doctrina illa ſofronici: quoniam ſolas verborum gar
rulitates docuit: que ſophiſtam atqꝫ apparentem faciunt, in horum vniuerſaliuʒ do
ctrina: penitus abolenda eſt atqꝫ verborum vis attendenda. Notandum prout re
refert Ariſtoteles in multis paſſibus. opinio Platonis fuit ipſa vniuerſalia eſſe eſſen
tias per ſe exiſtentes: ⁊ ab ipſis ſingularibus ſeparatas ſecūdum eſſe: dantes tamē
nomen ⁊ rationem ipſis ſingularibus: quam quidem opinionem Platonis tanꝙ er
roneam atqꝫ vere philoſophie diſſonam Ariſtoteles ipſe in ſeptimo methaphiſice
multis impugnat rationibus: quare ipſaʒ ridiculo tenens primo poſteriorū inquit
in hunc modum. Gaudeant genera ⁊ ſpecies: quoniam ſi ſic ſunt ſubaudi quemad
modum Plato poſuit: mōſtra ſunt. quapropter in prohemio de anima dicit. vniuerſa
le ſcilicet Platonicum nihil eſt: aut eſt poſterius ſuis ſingularibus: ⁊ ad hoc propo
ſitum locutus eſt Boetius: cum dixerat que ab Ariſtotele monſtra vocantur: ſubau
di in deriſionem Platonis. Item cathegoria eſt predicamentum vel predicatio
vel ſignificatio. vñ predicamenta Ariſtotelis chathegorie dicuntur. Noſtraqꝫ vo
lumina. In hac parte tangit ſecundum ordinem librorum: in hac parte addiſcendo
rum. Et dicit etiam volumina noſtra ſcilicet per nos facta: vti eſt liber diuiſionum
atqꝫ liber topicorum decorata ſcemate ſtili.i.nobilitate ſtili nō ſunt omittenda poſt
lectionem vniuerſalium. q. d. quoniam in his magnum emolumentum conſiſtit. vn
de Scema ſcematis neutri generis nobilis: honor: dignitas: corona: vel ornamen
tū ſignificat. vnde Iuuenalis. Scemata quid faciunt ⁊ cetera. Ariſtotelis quoqꝫ
ſuccinta. In hac parte Boetius ponit tertium ordinem librorum in hac parte ad
diſcedorum. Et diuiditur in duas partes. nam primo facit quod dictum eſt. in ſecun
da parte ipſos libros auctoris nobilitate commendat. ibi. Quid enim Ariſtotelis
gipatetici. Prima in duas partes. nam primo facit quod dictū eſt. ſecūdo cuidā taci

te queſtioni: que ex prelibatis elici poſſet reſpondet. ibi. malui vero. Et dicit etiā bre
uitas alia littera habet veritas ſuccita. ſubaudi quoniam plus ſententia ꝙ verbis
abūdabat: licet tedioſa voce id eſt tedium generatiua propter duritiaʒ tranſlatōis:
nec tamen infructuoſa ſubaudi ſententiarū vbertate ſupple non eſt omittenda. Et
his autem verbis poſſet quis occaſionem querendi ſumere: cur tam duro atqꝫ incul

ctuoſa. Malui eniʒ potius fideli deſerui
re trāſlationi: ꝙ arrogātie reprehendi te
meritate. Quid enim Ariſtotelis lucida
veritate ſerenius. Nec dū hec geruntur:
grammatice fructuoſitas nulla tenus eſt
obliuquenda. per eam eiʒ cuiuſlibet artis
cōmendabilis redditur poſſeſſio iocūda.

to ſtilo tanti philoſophi
verba verterit: ⁊ ſic equo
ſcemate atqꝫ ſtili alacrita
te: quibus in greco iacet
haud quaquam transfere
bat. Cui Boetiꝰ. certe ma
lui id eſt magis volui: ſub
audi ego Boetius deſer
uire fideli tranſlationi: vt
ſic verbuʒ verbo commu
tarem: ꝙ reprehendi teme
ritate id eſt preſumptio
ne: arrogātie id eſt ſuper
bie. inde commendat doctrinam Ariſtotelis. enim pro quia quid eſt ſerenius id eſt
tranquillius lucida veritate Ariſtotelis. q. d. nihil. Notanduʒ vti refert Laertius
Ariſtoteles Platonis diſcipulus plurimos libros: tum in logicis: tum in phiſicis: tū
quoqꝫ in mathematicis atqꝫ alijs ſcripſit: vt ſic libroꝝ numerus tricentos aſcendat.
atqꝫ alibi dictum eſt ipſum tractatus mille edidiſſe: quoꝝ tamen voluminū aut trāſ
latoꝝ inopia: aut alia quadam occaſione copiam omnem non habemus. ex his ta
men que ad nos deuenerūt ex logicis ſunt liber cathegoriaꝝ: periarmenias: prioruʒ:
analeticorum: topicorum: elencorum: quorum licet fuerit durus interpres: veritate ta
men refectiſſimi exiſtunt. qua ex re dictum eſt: qui ab Ariſtotele recedit: a veritate re
cedit Auerrois. natura enim ⁊ idem inquit Auerrois ingenerauit nobis virum illuʒ:
vt per eum ſecreta philoſophie nobis reuelarentur: quapropter non immerito natu
re regulam ipſum appellare phas eſt. De quo vtili Ariſtotele Platonem diuinita
tis ſecretarium ſepius clamitaſſe legimꝰ. cum lectorio nō affuerat: intellectus abeſt:
ſurdum eſt auditorium. huius ergo doctrina nequaꝙ omittenda eſt. Nec dum hec
geruntur. In hac parte Boetius poſt predicta quoddam prius dictum repetit: vt
ipſum precedentibus addat. Et duo facit. nam primo facit quod dictuʒ eſt. ſecundo
dubium quoddam remouet. ibi. Quadriuialium. dicit ergo cum omnia ſupradicta
que logice ſunt geruntur ſcilicet animo: fructuoſitas grammatice non eſt relinquēda
aliquo modo. Et rationem huius reddit dicens. quoniam poſſeſſio cuiuſlibet artis
commendabilis id eſt laudabilis redditur iocunda per eam: ipſa enim vti ſuperius
viſum eſt mater eſt omniuʒ artium: ſine qua omnes alie ſcientie penitus obmuteſcūt:
qʒ pro et lepos rhethorice id eſt ornatus: rhethorice ſubaudi nullatenꝰ relinquēdus
eſt ratione ſupradicta. Exinde quoniam dubitari poſſet: quoniaʒ hec omnia que mō
ſtrata ſunt circa triuiales artes peraguntur: de quadriuialibus artibus quid exiſti
mandum ſit: Quā dubitationem ſoluens dicit. Etiam honos id eſt dignitas qua
driuialium artium ſcilicet ariſmetice: geometrie: aſtrologie atqꝫ muſice acquiſitus:
comparatione id eſt coemptione ſtudij non debet omitti. Et rationē reddens inquit.
quoniaʒ proteruitas id ē furioſa curioſitas ſtudij in his ſcilicet ſcientijs mathemati
cis generat florem: ſubaudi ſcientiarum: qʒ pro et parturit fructum: et hoc ſupple ſi

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

ſtudij huius proteruitas mixta fuerit dubitationi: q̃m dubitatõ magnũ ſciẽtie preſtat incrementum. Ex quo illud philoſophi. Dubitare autem de ſingulis non omnino inutile eſt: atqꝫ etiam ſubaudi florem fructumqꝫ parturit: ſi fuerit tempeſtiua id eſt cõgrua tempore ſuo. quoniam ſicuti decens ⁊ incertum terminũ in mathematicis protenſa occupatio magnum ſcientiarum preſtat documentum: ſic econtra in ipſis aſſiduitas execrabile inducit detrimentum. quoniã vt ſupra dictum eſt cõtinua in illis conſideratio maxime aut ſimpliciter: aut ꝓ parte ab vſu retrahit virtutis. Notandum Plato in. vij. de republica mathematicas diſciplias q̃ſ quadriuialiuꝫ nomine cẽſemus ad veri cognitõeꝫ ⁊ demonſtrationeꝫ in primis dixit eſſe neceſſarias. ſunt enĩꝫ in primo certitudinis gradu: dixitqꝫ eas eſſe tanq̃ gradus ad ſuperiora cognoſcenda. his enim diſciplinis inquit in omnibus anime inſtrumentum perditum vt ſic dixerim: aliiſqꝫ excecatum exercitijs expurgatur ⁊ in melius erigitur. has Ariſtoteles methaphiſice connumerat: ⁊ cum illa conueniunt. vtraqꝫ. n. conſiderat de quantitate ſed diſpariter. methaphiſicus enim omnes quantitates prout ſunt entia conſiderat quarto methaphiſice. mathematicus vero de ipſa tanq̃ de ſubiecto agit. mathematice autem diſcipline quatuor ſunt: quapropter ⁊ quadriuiales dicuntur: quoniaꝫ omnes quatuor circa quãtitatẽ verſantur: inter quas ſubiecti nobilitate aſtrologia prior eſt: quã vti Policrates ait: natura idux it: ratio probat: ⁊ vtilitatis experiẽtia approbat. ipſa nempe lex eſt que corporum ſupernorum curſus figuras ⁊ habitudines circa ſe ⁊ circa terram indagabili ratione percurrens: veritates eorum ⁊ qualiter agant in omnibus infra ſperam lune demonſtrat. poſt hanc muſica eſt que conſonam multitudinẽ proportionuꝫ ſuarum in quadaꝫ equalitate vocum conſiliat. Hanc Plato potentiſſimam artiũ nominat. huius enim in timeo inquit. armonia virtus eſt ad mitigãdos dolores animarum humanarum ipſaſqꝫ letificandas. hanc Socrates ſenex didicit atqꝫ adoleſcentes in ea erudiri iuſſit. Hanc ſequitur ariſmetica: quam doctrinaꝫ ſcriptores primam fore decreuerunt. quoniaꝫ vt ſic ipſa nulla alia indiget diſciplina: vt ait Boetius. Ars certe magne virtutis cum ſuos cultores ad omnes diſciplinas acutiores reddat: ſicuti Plato in. vij. de republica aiebat. Animaduertiſti eniꝫ inquit Socrates eos: q2 natura ariſmetici ſunt ad omnes fore diſciplinas acutiores apparere. qui autem ingenio hebetiores fuerint: ſi in hac erudientur: etiam ſi nil amplius vtilitatis conſequantur: ſeipſis tamen ingenioſiores effici ſolent. Ultima inter has Geometria dicitur ab egyptijs primum reperta. inundante namqꝫ vti Strabo in libro de orbis ſitu pertractat parte. xv. flumine nilo ⁊ omnibus poſſeſſiõibus eius ꝓximo obducetis: initium terre diuidende per lineas ⁊ menſuras nomen arti dedit: que deinde latius acumine ſapientum expenſa eſt.

Rhethoriceqꝫ lepos quadriuialium quoqꝫ honos: ſtudii comparatione acquiſita pro poſſe non debent omitti. In his aũt ſtudii ꝓteruitas florẽ generat: fructumqꝫ parturit: ſi dubitationi permixta fuerit et tempeſtiua.

Capitulum ſecundum.

Capitulum ſecumdum.

Iſis autem ſcholarium rudimentis. Hoc eſt ſecundum capitulum huius libri de diſciplina ſcholariuꝫ: in quo poſtq̃ Boetius docuit de aptitudine quã ſcholaris habere debet circa ſcientiarum oblectamenta ſibi imprimenda: que inordinato proceſſu ad ſcientias ipſas conſiſtit: nunc conſequenter in hoc ſecundo capitulo determinat de aptitudine que eſt reſpectu ſcientiam ſcholaribus miniſtrantis: et hec in ſubiectione ſcholariuꝫ erga magiſtrũ conſiſtit. Et diuiditur totum hoc capitulum in duas partes principales. In prima facit quod dictũ eſt. In ſecunda v̾o ponit impedimenta quedaꝫ q̃ euenire poſſunt ad ſcholarium ſubiectioneꝫ remouendam. ibi. Non ſit autem diſcipulus. Prima in duas. naꝫ primo dicta dicendis continuat. ſecũdo intentum ſuum proſequitur. ibi. Debet autem diſcipuli. Prima harum adhuc in duas. nam primo dicta dicẽdis continuat. ſecundo huius cotinuatõnis cãm reddit. ibi. Quĩ qui non nouit. Et dicit primo ſic. Uiſis rudimentis hoc eſt leuioribus documentis atqꝫ incrementis virtutum: hoc eſt peſectionibus aliarum ſcientiarum ipſorum ſcholarium: ſubaudi prout in ſuperiori capitulo expoſita ſunt: nunc: i. in hoc ſecundo capitulo eſt ordinandum. i. ordinate edocendũ: alia littera habet ordiendum. i. inchoãdum breuiter de ſubiectione. i. ſubmiſſione eorum ſcilicet ſcholarium erga magiſtruꝫ. Et huius rationem ſubiungens dicit. quoniam qui non nouit ſubijci ſe. i. ſubmiſſum fuiſſe: hic idem neceſſe eſt: vt ſe non noſcat magiſtrari. quod confirmãs dicit. Quod ſi contingat eundem qui ſe non nouit eſſe diſcipulum fieri magiſtrum: hoc tamen miſerum eſt. i. deteſtabile. Notandum prout refert Hugo in didaſcolicon parte ſecunda. ex his que ſtudendo maxime proſunt: mens humilis atqꝫ ſubiecta diſcipulo maxime neceſſaria eſt. que quidem aliud nihil eſt q̃ tradentis ⁊ accipientis iuſta ⁊ approximata concordia. de qua loquens Quintilianus libro. i. inſtitutionum ait. Sicut officiuꝫ preceptoruꝫ docere eſt: ſic diſcipuloꝝ dociles ſe prebere. Sciẽtia eĩꝫ conualeſcere nequit: niſi tradentis ⁊ accipiẽtis concordia ſociata fuerit. ſic ſub dyogene Socra. qui vt refert Tul. li. v. tuſcalanarũ queſtionũ Phiaꝫ deuocauit e celo ⁊ in vrbibus collocauit. ſicqꝫ ſub Socra. Plato diuinitatis ſecretariũ: atqꝫ ſub Pla. Ariſto. peripateticoꝝ dux: ſic tandẽ ſub reliquis reliqui hũili ⁊ ſubiecta mẽte extiterũt: vt exĩde phie ãpliſſimi fontes dici mererẽt. Dꝫ aũt diſcipli ſubiectio. Poſtq̃. B. dicta dicẽdis cõtinuauit. nũc itẽtũ ſuũ ꝓſequit̃ circa ſubiectõeꝫ diſcipli erga mgr̃m. Et diuidit̃ in duas partes. nã prĩo põit ĩ quo ꝯſiſtit iſta ſubiectio. ſecũdo hoc magĩ declarat. ibi. vt ſit attentus. Et dicit primo q̃ ſubiectio diſcipuli debet conſiſterere in his tribus ſcilicet in attentione: beniuolentia ⁊ docilitate. Et hoc declarans ſubdit ſcilicet vt ſic ſubau

Iſis autem ſcholarium rudimentis ⁊ virtutum incrementis: nunc de eorum ſubiectione erga magiſtros breuiter eſt ordiendum quoniaꝫ qui ſe non nouit ſubiici: non noſcat ſe magiſtrari. Miſerum eſt enim eum fore magiſtrũ: qui nunq̃ ſe nouit eſſe diſcipulũ. Debet autem diſcipuli ſubiectio in tribus cõſiſtere: ſcilicet in attentione: beniuolentia ⁊ docilitate. Attentus inquam exercitio: docilis ingenio: beniuolus animo. Attẽtus inquam ad audiendum: docilis ad intelligendum: beniuolus ad retinendum.

di ſcholaris attentus in exercitio.i.in laboꝛe ſtudij ſtudioſe animuꝫ verbis magiſtri accomodando.hoc enim exercitiuꝫ facilitat quemlibet operantem.ſit etiam beniuolus animo atqꝫ ingenio docilis.quod declarans ſubdit.Ego inquā ꝙ diſcipulus ſit attentus ad audienduꝫ verba magiſtri:non vt ex verbis rem capiat:ſed ex rebus in verboꝛum ſeriem deueniat.⁊ inquā ꝙ diſcipulus ſit beniuolus ad retinenduꝫ ſupple audita.

Iſta vero tria ad perfectionem cōcurrūt permutatiꝫ. Non ſit autē ſcholaris diſcolus. Dicitur eiꝫ diſcolus quaſi a ſchola diuiſus. Schola eiꝫ grece dicitur vacatio latie: inde diſcolus quaſi a vacatione

Et hec beniuolentia addiſcēdi amoꝛ ē quo doctrina foꝛti⁹ īpꝛimīt ⁊ inquā ſit docilis ad intelligendū; vero pro ſed iſta tria.ſ.attentio:beniuolentia atqꝫ docilitas concurrunt.i. conueniūt ad perfectionem ſubaudi diſcipuli: permutatim.i.oꝛdie diuerſo ac permutato: vt.ſ.nunc attentus ſit: nuuc docilis: nunc autem beniuolus non attento quod coꝛum pꝛimo ſtatuatur. Notandum ꝙ tria hec attentio beniuolentia atqꝫ docilitas diſcipulum maxime magiſtro atqꝫ doctrine ſubmittunt.maius tamen hoꝛum addiſcendi amoꝛ eſt quo coꝛda erudiendoꝛum ad doctrinam capeſcendam foꝛtius alliciuntur.Et hic amoꝛ ex tribus conſtare dicitur: videlicet erudientis dilectione:viſceroſa fructus reficientis adeptione:atqꝫ naturalis appetitus ſcientie terminatione.Dilectone enim intima erudientis audita credibilioꝛa redduntur in recipiente.⁊ hec dilectio in timoꝛe atqꝫ reuerentia tradentis ſita eſt:de qua dictuꝫ ē ad hebꝛeos.xii.Patres carnis noſtre huius eruditoꝛes:⁊ reuerebantur eos. i.reuerēter timebāt.Et hinc Catho. Magiſtruꝫ metue.huius exempla in Traiano atqꝫ Alexādꝛo apte conſpicimus.Traianus namqꝫ imperatoꝛ Plutarchum preceptoꝛeꝫ ſuū vt legitur ſummopere reuerebatur:ſic ⁊ Alexander Socratem:quem cum ſemel obuiaꝫ habuiſſet de curru pꝛoſiliens ipſum reuerenter recepit.Secunduꝫ quo amoꝛ addiſcē tis ſtabilitur eſt fructus recipientis adeptio:qua ad diſciplinaꝫ diſcipulus allicitur. fructus autē ſapientie eſt donum inquā dei:vt Aug.dicit.xii.de ciuitate dei:cui nihil occurrit pꝛeferenduꝫ:nulli pꝛecio poteſt comparari.de qua Tullius libꝛo ſecundo officioꝛum .quid enim poſt deos optabilius:quid pꝛeſtantius: quid melius: quid omnino dignius ſapientia.q.d.nihil.Tertiuꝫ vero quo amoꝛ addiſcendi ſtabilitur ē naturalis appetitus ſcientie terminatio.de hoc appetitu pꝛimo methaphiſice dicitur. Omnes homines naturaliter ſcire deſiderant.Finis vero atqꝫ terminatio appetit⁹ huiuſmodi non niſi intelligere eſt:cuius perfectio in ſola veritatis cognitione conſiſtit:non in ſolius ſuperficiei cōpꝛehenſione. non eniꝫ addiſcenti ſufficit vt ſuperficialiter legat:niſi intelligat atqꝫ intus latentia pꝛeuoluat:ac ea memoꝛie reddat . Et ad hoc optime facit quod tranſumptiue ſcribit Hieronymus in canone Marchion:et Baſilides.i.q.i.vbi dicitur.nec putemus in verbis ſcripturarum foꝛe euangelium ſꝫ in ſenſu:nec in ſuperficie ſed in medulla:non in ſermonum folijs: ſed in radice rationis.Tunc enim diſcipulus pꝛoficit cum attente aduertit:audita dociliter intelligit: atqꝫ intellecta beniuole ſcrutinio coꝛdis recommendat. Non ſit autem ſcholaris. Hec eſt ſecunda pars pꝛincipalis huius capituli:in qua Boetius quedaꝫ ponit impedimenta:que circa iſtā aptitudinem ſcꝫ ſubiectionem diſcipuli erga magiſtrū euenire poſſent,Et diuiditur in tres partes ſecunduꝫ ꝙ ponit tria impedimenta: videlꝫ

diſcolie:violentie ⁊ luxurie.ſecunda ibi.Non ſit autem violentus.tertia ibi.Luxurie autem.Pꝛima adhuc in duas.nam pꝛimo ponit impedimentū diſcolie cautius cuitandum.ſecundo hoc exemplo confirmat ibi . Quodam vero tempoꝛe . Pꝛima adhuc in duas . nam pꝛimo facit quod dictum eſt. ſecundo quid ſit diſcolus declarat ibi.Diſcolus autem.Et dicit pꝛimo.ſcholaris apicem ſcientiarum cupiens attingere nō ſit diſcolus.i.a ſchola diſcoꝛs vel diuerſus.

diuiſus . Diſcolus autem dicitur ille qui diſcurrit per vicos ⁊ plateas et tabernas ⁊ meretricū cellulas per publica ſpectacula:per pompas et choreas :et per cōmeſſationes ⁊ per publicas cenas : ⁊ hoc vagis oculis et effrena lingua :petulanti animo: vultu incompoſito ; omnibus his ſchola

Et hanc expoſitioneꝫ ſubiungens dicit . Diſcolus dicitur quaſi a ſchola diuiſus . ſchola enim grece vacatio dicitur latine: inde diſcolus quaſi a ſchola diuiſus . Deinde vt vicium diſcolie clarius euitanduꝫ demonſtret dicit. Diſcolus ē ille qui diſcurrit per vicos et plateas ⁊ tabernas ⁊ meretricum cellulas:per publica ſpectacula.i.loca publica vbi ludi exercentur. Sunt enim ſpectacula loca vbi ludebant quondam comedi et tragedi vt dicunt greci.Et habetur in auctentica de conſulibus.l.⁊ qui per pompas .i.publica oſtentamēta:per choꝛeas.i.tripudia:per cōmeſſationes.i.cōuiuia:per cenas.i.ſerotinas comeſtiones:publicas.i.apertas.et hoc ab antiquis tractum eſt qui in patulo cenabant:⁊ hoc vagis oculis.i.hinc illincqꝫ reſpicientibus:vultu incompoſito.i.immorigerato atqꝫ diſtoꝛto:effrenata atqꝫ diſſoluta lingua . omnibus enim his ſchola poſtponitur. Notandum prout dicit Azo ſtudium eſt vehemens ⁊ aſſidua ad aliquam rem agendam cum ſumma voluntate animi applicatio:ex qua voluntate labor in opus defertur:⁊ perdit laboꝛis tedium verſum in oblectamentum.hec autem aſſidua vehemētia ſi interrupta fuerit certe nullius comodi erit allatura. Interrumpitur autem multis que Boetius ꝯnumerat.ſ.vicoꝛum atqꝫ platearuꝫ frequentia:taberna:choꝛea atqꝫ omni publico ſpectaculo.in his eniꝫ omnibus inquietatur anim⁹ qui ſolum quieſcendo pꝛudens fit:atqꝫ ab eo quod inceperat longius elongatur: qꝺ maioꝛes noſtri pꝛeſcientes elegerunt loca ſolitaria:veluti ſtudio atqꝫ contemplationi aptiſſima . vnde.A.Gelius libꝛo pꝛimo noctium acticaꝝ. Socrates a ſolis oꝛtu vſqꝫ ad occaſum immobilis ſtudio vacabat:atqꝫ oculis in celum erectis ſolum contemplationi inſiſtebat:de mūdi ſollicitudie nihil curans.Et Hoꝛatius de Ariſtippo ſic inquit.Nollet Ariſtippus ſi poſſet regibus vti . Reliquerunt enim veteres: vt in epiſtolis refert Hieronymus ob ſtudium frequentias vꝛbiū ⁊ oꝛtulos ſuburbanos : ne per luxum ⁊ abundantiam copiarū animi foꝛtitudo molleſceret:et eius pudicitia conſtiparetur.Sic Pithagoꝛici deſertis locis habitare preelegerant:atqꝫ Platonici in temploꝛum locis.Plato autem ipſe cum eſſet diues elegit ſibi achademicam villā ab vꝛbe pꝛocul:non ſolum deſertam ſed ⁊ peſtilenteꝫ quidem: vt cura atqꝫ aſſiduitate moꝛboꝛum libidinis frangerentur impetus:diſcipuliqꝫ ſui nullam aliam ſentirent voluptatem : niſi earum rerum quas diſcerent. omnibus enim voluptatibus alijs ſchola poſtponitur.Nota circa hoc ꝙ dicit ⁊ hoc vagis oculis Tullius libꝛo ſecundo officioꝛum inquit.Adoleſcentis cōmendatio pꝛoficiſcitur a modica diſciplina parentum:⁊ de facili in bonum deflectitur:ſi cum bonis et honeſtis aſſiduus fuerit : quos

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſi fugiat ac libidinibus mundanis hereat mores atq; ingenia deſidioſe iuuentutis torpere neceſſe eſt. Componendi ergo ſunt in moribus ſcholares ipſi: atq; bonis vſibus non morum diſtortia neq; animi petulantia: ſed his in quibus inpoſterum vitam ducere cupiunt ſummopere dirigendi iuxta preceptum ſapientis eccleſiaſtici xi decimo. Letare iuuenis in adoleſcentia tua: 7 in bonis ſit cor tuum in diebus iuuentutis tue. nam in his delectari eſt nobis naturale in quibus ab īfantia delectari incepimus: qui to ethicorum. Item petulans luxurioſus laſciuus īmportune petens: pluries petens idem: inde petulātia id eſt laſciuia: libido: īmportunitas.

poſtponitur. Quodam vero tempore cuȝ cauſa ſanitatis recuperande: 7 ab aeris intemperiem rituſq; gallorum facetos matronarumq; pios affatus nos ad galliam tranſtuliſſemus: multos diſcolos vt me minimus viſu percepimus in ciuitate Julii ceſaris que Pariſius dicebatur. Multos atq; artes mendicare proſpeximus nullis eis pocula philoſophie adminiſtrantibus

Quodam vero tempore cum cauſa ſanitatis recuperande et cetera. In hac parte Boetius ſubiungit exemplum de diſcolia plurimorum expertum per ſeipſum. Et diuiditur in duas partes. Nam primo facit hoc in generali. ſecundo in ſpeciali. ibi. Flauos enim dicens. Cum nos Boetius tranſtuliſſemus nos in galliam id eſt in franciam: et ſic totum pro parte ſumatur: quodam tempore cauſa ſanitatis ſubaudi vel conſeruande vel reſumende: 7 ab aeris intemperiem id eſt infectionem qua patria ſua turbata extitit: q; pro et facetos id eſt honeſtos: ritus id eſt mores gallorum illarum gentium: q; pro et propter pios affatus id eſt affabilitates matronarum ſubaudi gallicarum. Et hoc totum ad laudem gallie dictum ē: nos vt meminꝰ. i. recordamur: parēthesis ē; ꝑcepimꝰ viſu multos diſcolos in ciuitate Julij ceſaris que dicebatur pariſius; atq; proſpeximus multos mendicare id ē mendicando inquirere artes: tamen nullis magiſtris adminiſtrantibus eis pocula id eſt documenta philoſophie ſubaudi vicio diſcolie detenti.

Notandum Gallia europe eſt prouincia vt refert Iſidorus libro nono a candore populi gallia dicta. gelac nempe grece lac dicitur latine. Et hinc Sybilla gallos candidos vocitat dicens. tunc lactea colla auro hunectantur. Et huius magna pars francia eſt a frācis dicta: qui eam partem primo inhabitarunt. vel a Franco carnifice qui pariſius in regem ſucceſſit. Hec cum multas ac nobiles habeat ciuitates: pariſius tamen que quondam lucotecia ciuitaſq; Julij: non quia eam fundauit: ſed quoniam ampliauit dicebatur principatum tenet. Nam ſicuti quondam athenarum ciuitas mater liberalium artium atque fons omnium ſcientiarum greciam adornauit: ſic pariſius noſtris tēporibꝰ nō ſolū francia: imo totius europe partē reſiduā in ſcientia 7 moribus ſublimauit. in cuius laudē Architrinꝰ in fine libri ſecūdi ſic loquit̄. Exorit̄ tādē locꝰ altera regia phebi. Pariſiꝰ cirrea viris: criſeaq; metallis. Greca libris: ida ſtudiis: rōana poetis Attica phie: mūdi roſa: balſamꝰ orbis.

Sidonis ornata: eius mēſa ciboq; potu. Diues agris: fecunda mero: manſueta colonis. Meſſe ferax: inoperta rubis: nemoroſa racemis. Plena feris: piſcoſa lacu: volucroſa fluentis. Munda domo: fortis domino: pia regibus aura. Dulcis: amena ſitu bona: quolibet omne venuſtum. Omne bonum: ſi ſola bonis fortuna faueret.

Flauoſq; britones ſtudij precio romma commeantes grauiter indoluimus: quia athenienſiuȝ ſintillulis minime paſcebātur. Tādē aūt gallica līgua grecari icepūt Quod ſi aliqd aliud q̄ꝫ tortuoſa volumina. Lucretii in partibus ſuis iuenissent cōſilio

Flauoſq; britones. In hac parte facit hoc quod proxime ſupra in generali peregit. Et diuiditur in duas partes. in prima facit id quod dictum eſt. in ſecunda cuidā tacite queſtioni reſpondet. ibi. De noſtris. et primo Boetiꝰ tria facit ſecundum tria ſcholarium genera: quos pariſius vicio diſcolie deteros proſpexit. ſcđa ibi. Germanici furoris paucos. tertia ibi. Magice. 7 dicit. Certe nos indoluimus. i. grauiter doluimꝰ. Britones ſcholares illius gentis flauos ab effectu: commeantes id eſt proficiſcentes: romam precio ſtudij id eſt hoc ſtudium: quoniam paſcebantur id eſt inſtruebantur minime: ſcintillibus id eſt documentis: Athenienſium id eſt philoſophorum athenienſium. tandem tñ ne totum tēpus ſuperuacue atq; ocio conſumeret: idem Britones inceperunt grecari. i. grece loqui: gallica līgua quā Pariſius didicerūt: ſed noſtro iudicio. i. nobis iudicantibus: non tantum temporis alijs operis perdidiſſent: ſi in ſuis partibus inueniſſent aliud documentuȝ q̄ꝫ tortuoſa volumina Lucretij illius magiſtri: qui obſcure 7 obliquo calle ſcholares ſuos inſtituit: quare et ſua volumina tortuoſa id eſt in diuerſuȝ flexa obſcura dicebantur. Notandum Britania vt dicit Oroſius occeani inſula eſt paſſuum mille. lxxx. in longum: in latum vero ducentorum. Et vt refert Plinius libro quarto. c. xvij. inter ſeptentrionē 7 occidentem ſita. hec inſula a germanis ſaxonibus bello victa atq; poſſeſſa. Anglia ab angela ducis ſaxonuȝ filia poſtea nomiata eſt: quapropter et Britones anglicos nominare phas eſt. Gens equidem libera atq; ferox: colore flaua id eſt alba rubeo mixta. color quideȝ medius eſt qui 7 vulgo proprie blūdus dicitur: ſic dicti ſunt flaui anglici germani atq; flandrenſes. Hanc inſulam quidem deſcribens ſic inquit. Anglia terra ferax 7 fertilis: angulus orbis. Inſula prediues que toto vix eget orbe. Et cuius totus indiget orbis ope. Anglia plena iocis: gens libera apta iocari. Libera gens: cui libera mens: libera lingua. Sed lingua melior liberiorq; manus. Germanici furoris. In hac parte Boetius ponit ſecunduȝ genus ſcholariuȝ quos vicio diſcolie deprauatos pariſius nouerat dicens. Et nos Boetius inſpeximus paucos ſcholares germanici furoris. i. germanos furioſos: intitulari id eſt titulo magiſterij decorari.

Notanduȝ vt refert Iſidorus libro ethymologiarum. Germania nobilis ac generoſa regio eſt tam viribus q̄ꝫ diuitijs ac bellicoſis populis conſtipata. vnđ a fecunditate gignendorum populorum a germinando germania dicta eſt. Eius regionis incole germani dicti ſunt. Immania habentes corpora: viribus fortes: audaces vero animo atq; feroces: quapropter et furore notati ſunt. Venationibus cantibus atq; ſaltibꝰ pluſq̄ꝫ lrāꝝ ſtudio occupati: facie decori 7 formoſi: comati coma flaui: libera

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

les animo: hilares ⁊ iocundi: ⁊ horum potiſſime ſaxones. hec ille. mores autē͂ illos ex celi rigore traxerunt: quoniam ſeptentrionales maxime ſunt.

Magice autem deluſionis arte de hyberia etcetera. In hac parte Boetius ponit tertium genus ſcholarū: quos vicio diſcolie detentos pariſius conſpexit. Et dicit. Nos etiā Boetius inſpeximus pariſius multos ſcholares de hyberia id eſt hyſpania magiſtrari arte deluſionis magice: non autem in alijs ſcientijs ſalutaribus.

Notandum hyſpania ab hyberio amne primitus hyberia fuit vocitata: ⁊ poſtmodū heſperia ab heſpero ſtella qui ibi occidit. tandē vero hyſpania ab hyſpalo fluuio dicta ē et ad talem ſenſum Boetius loquens hyſpaniam hyberiam nominat.

noſtro non tantū operis perdidiſſet Germanici furoris paucos inſpeximus intitulari. Magice autem deluſionis arte de hyberia multos vidimus magiſtrari. De noſtris autē lippiētibus patet et cōuulſis oculis. Sed hec hactenus de diſcolo ſufficiāt. Nō ſit autē diſcipulus violētus erga

Notandum ꝙ magica nihil aliud eſt ꝙ humanorum ſenſuum diabolica illuſio: vt ſecundum hoc incredibiles rerum mutationes fieri videantur: vt ſcilicet terre cumulus caſtrum videatur: lapillus talentum: atqꝫ ſeges cohors militū galleata. hec ars ſi ars dici mereatur intantum hominum ſenſus preſautiat atqꝫ preſtringit: vt ſic per eam miracula poſſe fieri videantur. Et de huiuſmodi ludificationibus Apulegius in ſuo libro methamorphoſeos qui ſic incipit. Certus quidem eram quendā nomine Socratem ſic de quadam maga loquentem introducit. Saga inquit ⁊ diuina potens celum deponere ⁊ terram ſuſpendere: fontes durere ⁊ montes defluere: manes ſublimare: deos infirmare: ſydera extinguere: tartarum illuminare. De hac arte idem Apulegius in libro quem de aſino aureo edidit ſic inquiens: ꝙ artem ipā͂ libentiſſime didiſcerit aſſeuerat: ſed male ſibi ceſſit ex hoc: quia dum artem illam volebat addiſcere: in aſinum vt ſibi videbatur conuerſus eſt. Ars vero hec vt fertur ab antiquis plurimum exercebatur: quāuis lege. xij. tabularum vt inquit Cicero libro de republica prohibita fuerit. hec ars a perſis ad romanos allata dicitur: qua etiam Pithagoras vſus eſt. vnde vt refert Valerius Maximus libro octauo. poſtquā Pithagoras egyptū͂ petens eorum ſcientiam didiſcit ad perſas profectus magicā artem percepit. huic arti magice hyſpani multum inuigilarunt: ⁊ intantum in ea inualebant: vt nedum que artis limite complexa ſunt exercere: ſed ⁊ multas alias enormes ſpurcitias in quadam cauerna hyſpanie in chriſti blaphemiam humani generis ſeductore miniſtro attentare conati ſunt.

De noſtris autem. In hac parte Boeti⁹ reſpondet cuidam tacite queſtioni. Poſſet namqꝫ aliquis dicere. O Boeti exempla hec quibus diſcoliam refutandam commones noſtrarim ſunt. quid autem de romanis cenſes: nunquid etiam hoc vicio denotantur? Ad hoc reſpondens dixit. de noſtris id eſt romanis ſcholaribus patet. i. manifeſtum eſt etiam lippientibus oculis ⁊ emulſis: vult dicere diſcola romanorū͂ ſcholarium tam patens eſt cunctis atqꝫ manifeſta: v nedum bene videntibus: ſed etiam lippientibus ⁊ penitus emulſis oculis innoteſcat. Fuerant enim nedum hoc vicio diſcolie deprauati romani: ſed ⁊ quolibet alio vt ſic haud aliquid nouū͂ i vicio

attentari poſſet. hinc ⁊ Junius Juuenalis vicia clamans romanorum: hunc in modum romanos alloquitur. Omne in precipiti viciū͂ ſtetit. nihil eſt quod noſtris moribus addat poſteritas: vt dicit Oroſius poeta. omne vicium quod excogitari pōt iam totum perpetratur. Deinde Boetius finem huius vicij diſcolie faciens ſubiū͂git concludendo hanc partem: ſed hec ſupradicta de diſcolo ſufficiant hactenus id eſt huculqꝫ.

magiſtrum. Violentie autē͂ Albinus Albei filius prodeat in exemplum: qui cum non eſſet filius dilectionis: magis vero infelicitatis percuſor magiſtro ſuo Grillo quandoqꝫ balbutienti manus iniecit ſceleratas: ac caniciem eius venerabilem fedo pedum maculauit acceſſu. Que tanti ſceleris cauſa fuit: quia ad primam aeris impreſſionem totam nequiuit comprehē͂dere cōſtitutionē. Proth dedecus: proth

Nota lippitudo occulorum eſt infirmitas: ⁊ eſt quaſi lachrimatio vel putredo oculi: inde lippus ⁊ lippiens q̄ habet oculos lachrymantes ⁊ marcore plenos. Et dicitur lippus a pus id ē putredo: vt deriuatio ab vltima ſyllaba ſumatur.

Non ſit autem diſcipulus violentus. Hec eſt ſecunda pars ſecunde partis principalis huius capituli: in qua poſtꝙ. B. remouit vnum impedimē͂tum de ſubiectione debita que cōſiſtit in habitudine debita diſcipuli ad magiſtrum: nunc remouet ſecundum impedimentum ſcilicē͂ violentiam. Et diuiditur in duas partes. primo facit quod dictum eſt. ſecundo exē͂plo dicta confirmat. ibi. Violentie autem. Et dicit ꝙ diſcipulus non ſit violentus magiſtro ſuo: quoniam violentiam hanc multa mala conſequūtur: ⁊ ipſum maxime qm̄ qui magiſtro violentus extiterit: nullatenus ſciarum verus erit poſſeſſor. Notandū Boe. ſcholares quatenus preceptori violentiā non inferant maxime monet vt ſic eum verbo non blaſphement: atqꝫ opere non offendant. Hec autem vt leuius vitentur: propulſanda ſunt ea que ad hoc maxime ſunt inducentia: veluti eſt temeraria de ſeipſo preſumptio: proprie excellentie ambitio: atqꝫ proprie fragilitatis inconſideratio. Primum eo maxime vitandum eſt: quia auxiliū dei ſubtrahit. Judith vi. domine oſtende ꝙ non dimittis gloriantes in te: et de ſua virtute gloriantes humilias. Vitanda etiā eſt tantope proprie excellentie ambitio: ꝙ prope contra deū͂ eſt et proximū. apud deum enim nulla perſonarū acceptio eſt: ſed ſolum meritorū: cū homines vno codemqꝫ patre creauerit: vt atteſtatur Boetius in de conſolatu philoſophico. d. omne hominum genus in terris: ſimili deſcendit ab ortu ⁊c̄. Vitanda inſuper eſt ſummopere proprie fragilitatis inconſideratio: conſilio ſaluatoris. Mathei ſeptimo. Primo eijce de oculo tuo trabem: poſtea feſtucam eijcies de oculo fratris tui. Unde ⁊ vulgo dicitur. Ceſſet in alteri⁹ oculo reprehendere labē͂: Qui ſolet in proprio lumine ferre trabem. Hec cum deuitata fuerit: nulla certe violentia cōmittenda admittit. Violentie autē Albinus. In hac parte Boe. quoddam exemplū premiſſorū: ſcilicet violentie inducit. et duo facit. nam primo exemplum proponens: Albinum quē͂dam violentum diſcipulū introducit. ſecundo ꝯtra ipm̄ exclamādo inuehit. ibi. Proth dedecus. Prima ad huc in duas diuiditur. nam prīo facit qd̄ dictū ē. ſcd̄o cām hui⁹ ſceleris ſubnectit. ibi. Que tanti ſceleris cā. Et dicit. Albinus filius Albei prodeat in exemplū violētie: qui. Albin⁹ cum nō eſſet filius dilectionis q: ma

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

giſtrū ſuū minime diligebat: ſed magis foret ſupple ꝑcurſor id eſt nūcius infelicitatis inıecit q̄nq̄ ſceleratas manus: ⁊ hoc ab effectu dictū eſt magiſtro ſuo Grillo balbutienti .i. titubāti: atq̄ maculauit canitiem .i. ſenectā: venerabilem .i. reuerēdā eius .i. ſui magiſtri: fedo .i. turpi acceſſu pedum. Et cām huius ſceleris ſubiungens dicit. que cauſa eſt tanti ſceleris: quaſi diceret qua de re hoc tantum ſcelus in ſuum magiſtrū perpetrauit. Et

fit infelicis diſcipuli in caput felicitatis acceſſus. Tam ſcelerato Nero gaudeat herede: Tam coinquinato Anetus ſucceſſore. Grillus vero cum Socrate Seneceque gaudeat appetitu. Non ē ergo dignus ſcientia: qui ſciētie inſurgit ꝑceptori. Luxurie a feruore ſtudeat ſe diſci

reſpondens ad hoc dicit. quia ipſe Albinus nequiuit comprehendere totā conſtitutionē id eſt lectionem ad primam aeris impreſſionem id eſt ad ꝑmā pronuntiationē dicti ſui magiſtri. Poſt hoc iuchēdo dicit. Proth dedecus q̄ interiectio dolētis atq̄ vituperantis eſt. Et eam ipſam ex nimia indignatione repetēs dicit proth acceſſus ſubaudi ſceleratus infelicis diſcipuli ſcilꝫ Albini ſit in caput felicitatis ſupple Grilli. Et ſubiungit. Nero ille imperator Senece diſcipulus conſimili atq̄ ſcelerato laborans vicio gaudeat. Ironice loquitur. tam ſcelerato herede ſcilicet Albino atq̄ Anetus ille ſocratis diſcipulus ſupple gaudeat tam coinquinato .i. maculato: ſubaudi eodem facinore herede ſcilicet Albino. Grillus autem cum ſocrate gaudeat appetitu ſubaudi mortis ſenece. hinc concludendo dicit. Diſcipulus ergo non eſt dignus ſcientia qui inſurgit violenter preceptori ſcientie.

Notandū Socrates magnus qui primus vniuerſam philoſophiam ad corrigendos componendoſq̄ mores feciſſe memoratur tempore Aſſueri regis aſſyriorū athenis claruit: habuitq̄ multos diſcipulos: quorum Anetus vt dicitur dux athenienſium vnus extitit. eo autem tempore cū ſapientes plurimi a vulgaribus perſequerentur: quoniam vnum deū predicabant Socrates ipſe deprehenſus eſt: atq̄ ab Aneto athenıēſiū duce eiuſq̄ diſciplo ſibi dato mortꝭ pocl'o ipſo non aliter ꝙ quodā immortalitatis aſſumpto medicamento interijt. Et de hoc Tullius libro tuſculanarū queſtionum loquens inquit. Cicuta magnum ſocratem interfecit. Ipſe autem Nero quadam die reſpiciens Senecam magiſtrum ſuum ⁊ verbera que ſibi in pueritia intulerat ad memoriam reuocans infremuit: ac tanquam iniuriarū vltionem de ipſo cupiens precepit: vt quodcunq̄ genus mortis vellet eligeret. Seneca igitur quaſi ſuaue genus mortis arbitrans in balneo mori vtriuſq̄ brachij vene īciſione elegit. vnde ⁊ quodam preſagio bene vocatum eſt nomen eius Seneca id eſt ſe necans. Et hunc ſanctus Hieronymus ſanctorum cathalogo cōnumerauit illis epiſtolis prouocatus que leguntur pauli ad ſenecam atq̄ ſenece ad paulum. bene ergo Boetius dicit tam ſcelerato gaudeat Nero herede: tam coinquinato Anetus ſucceſſore: quoniā ſicuti Nero atq̄ Anetus: ſic ⁊ ipſe Albinus in gehennam demerſi ſunt. Grillus autē cum ſocrate gaudeat Senece appetitu: quoniam meliorem partem elegerat cū ſctōrū cathalogo connumeratus ſit. Nota balbutiens atq̄ balbus idem qd' titubans qui verba non exprimit ſed frangit a balbando dictus: ſed bleſus eſt qui litteras īpfecte ꝓfert. Luxurie a feruore ⁊ cete. Hec eſt tertia pars huius ſecunde partis principa

lis huius capituli: in qua proſequitur de ſecundo īpedimento ſubiectōis: ⁊ ꝑ conſequens habitudinis diſcipuli erga magiſtrum qd' eſt luxuria. Et diuidit in tres partes ſecundum tres luxurie ſpecies. ſecunda ibi. cōmeſſationibus. tertia ibi. Tertia ꝟo ſpecies. Pria in duas. nam primo luxuriā in cōmuni fugiendā proponit. ſecūdo eā diuidens vnā eius ſpeciē proſequit. ibi. Quem triplici. Et dicit ꝙ diſcipl's ſtudeat ſe alienare a feruore luxurie.

pulus alienare. Hanc ſatyrici triplici ꝑtitione diuiſerunt. Quandā in ornatu veſtium dicentes conſiſtere: aliā in coitu: tertiam vero guloſitati aſſiſtricem. Cuiū ſlibet vero rabie feculenta frequenter nouimus laborare ſubiectos. Cōtumelioſo coitus appetitu: ſanguineū Lucretii filiū: zenoniſq̄ diſcipulū tota roma fleuit inuiſcatū: qui tn̄ clariſſimis ortus fuit natalibus: quantitatis procere ⁊ ſanguinee qualitatis: mire ſiquidē eloquētie: ꝑſpicacis ingenii: ſed quotidianis et vltra debitum nuptiis gaudebat: patre penam deferente.

Not. luxuria in ꝓpoſito largo capit vocablo: vt dicat in coitu ſuꝑfluitate veſtiū i cibo atq̄ veſtitu. Et ecū dūꝫ h' ſatyrici triplicē luxuria ſpoſuerunt: vt ſtatim ſubijcietur. quecunq̄ tn̄ luxuries ſit: ſummopere euitanda eſt: et ea ſpāliter que in coitu ē: quoniā ipſa mentem occupat: totū corpus extenuat: ⁊ tādem vires ſingulas deſtituit: ideo Didymus ad Alexandrum. Nos inquit Bragmani membra libidini non damus. Ea quoq̄ que in cōmeſſatōibus eſt diligenter cauēda eſt: qm̄ aīam ad praua allicit et more ſerpentino occulta ſua venena diffundit: iuxta illud Virgilij in buccolicis. Trahit quēq̄ ſua voluptas. ⁊ ſequit. Qui legitis flores ⁊ humi naſcentia fraga. Frigidus o pueri fugite hic: latet anguis in herba: q̄ .ſ. in vita delicata et guloſa venena latitant: que ipſam aīam demergunt in gehēnam. Rurſum ea que in veſtitu ponit nō minus fugienda ē: qm̄ nō habitu exteriori: ſꝫ interiori gloriādū ē. vn̄ Seneca dicit. Nullus quidem dicit gladiū eſſe bonū: ſi balteus eius deauratꝰ eſt: ⁊ vagina gēmis diſtincta: ſꝫ gladius bonus dr̄ qui bene incidit ⁊ bonū acumē hēt. vn̄ ſunt ꝟſus. Aurea nobilitas lutcā ſi veſtiat ollam. Nō ideo ſequitur hāc minus eſſe lutcā. Hanc triplici ſatyrici. In hac parte. B. luxuriā ipam Satyricorū more diuidens: priam eiꝰ partem diſſuadendā aggredit. Et duo facit. nā prio ipſam luxuriā tribꝰ ſpēbꝰ diuidit. ſecūdo priam eiꝰ ſpēꝫ exemplo penitꝰ abhorrēdā demonſtrat. ibi. Cōtumelioſo. Et dicit ſatyrici: ſubaudi poete criminū atq̄ viciorū reprehēſores diuiſerūt hāc luxuriam triplici ꝑtitōe. i. tribꝰ ſpēbꝰ dicentes quādā luxuriā ꝯſiſtere in ornatu veſtiū: aliā ī coitu. teriā ꝟo dicebāt aſſiſtricē .i. ſociā fore ſupple guloſitati .i. illi vicio crapl'e. Et nos. B. nouimꝰ ſubiectos .i. ſcholares: laborare frequenter feculenta rabie .i. fetido furore cuiuſlꝫ harū luxuriarū. Poetarū q̄dā lirici dicti ſunt: quidā comedij: alij tragedi: ſatyrici alij a ſatyra dicti qd' ē carmē reprehēſoriū vl' reprehēſio correctoria: q̄ ad hoc reprehēdit vt corrigat. Et hic ſatyricꝰ ſatyrarū deſcriptor. et hi ſatyrici luxuriā ī tres ſpēs diuiſerūt: vt pꝫ in lr̄a. Itē feculētꝰ a. ū. i. fece plenꝰ ⁊ fetidꝰ. Cōtumelioſo coitꝰ appetitu. i hac pte. B. priē ſpēi luxrie. ſ. coitꝰ feculētiā diſſuadēs exēplū poit. ⁊. ij. fac. nā prio fac qd' dcꝫ ē. ſcdo ex ꝓpoſito exēplo hāc ſpēꝫ ſūmope deteſtādā ꝯcludit. ibi.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Patrimoniũ eiꝫ parẽtumqꝫ cẽſus illicite cõſumebat: cunctiſqꝫ zelotipis eminebat Aleis autẽ ⁊ meretricuꝫ cellulis ſemꝑ ihiabat. Proprio autem adhuc nõ deſtitutus pruritu: poſtea a parẽtibꝫ eiectus: tãdẽ ab amicis et cõſortibus deſtitutus: a creditoribus vndiqꝫ fatigatus: notis et ignotis furtim ſtuduit aſſiſtere: crucis ab ãguſtiis a patre creberrime redẽptus: vltimo tamẽ parẽtis pecunia redimi nõ potuit. Cruci ergo adductus eundẽ ad ſe venire lachꝛis cõpellebat: oſculumqꝫ voce querula petebat. Pietatis autẽ motio ad filii petitionẽ patrẽ erexit: erectiqꝫ filius naſum mor

Ecce quantum. Prima adhuc in duas. nam primo facit quod dictuꝫ eſt. ſecundo circa hoc notabile quoddam ſubiungit. ibi. filij patrem. Et dicit. prima ſpecies luxurie que in coitu conſiſtit omnino ſpernẽda ẽ: ⁊ hoc ne nobis contingat q̃admodũ Sanguineo Lucretij filio çenonis diſcipulo quem inuiſcatum id eſt captum ⁊ detentũ contumelioſo appetitu coitus tota roma fleuit: ⁊ ibi roma pro populo romano poſita ẽ qui ſcilicet ſanguineꝰ erat ortꝰ clariſſimis natalibꝰ id eſt parentibus: eratqꝫ q̃titatis procere id eſt formoſe: ⁊ qualitatis ſanguinee id eſt cõplexionis ſanguinee: mire q̃dẽ eloquentie id eſt facundie: ingenij perſpicacis id eſt ſubtilis: ſed ipſe gaudebat quotidianis nuptijs id ẽ venereis actibꝰ: ⁊ hoc vltra debitũ id eſt ſupra vires nature ſue: patre deferente id eſt reportante penam huius enormitatis vt ſtatiꝫ ſubiungetur. Patrimonium eiꝫ ⁊ ſenſus id ẽ redditus ac diuitias parẽtũ conſumebat: q̄ pro ⁊ eminebat id eſt ſupercellebat ſubaudi in hoc vicio cunctis çelotipis id ẽ mechis ſempq̄ inhiabat. i. adherebat: aleis. i. ludo aleaꝝ atqꝫ cellulis meretricum. quid vltra idẽ ſanguineꝰ adhuc nõ deſtitutꝰ. i. dimiſſus ꝑprio pruritu. i. luxu illo intercutaneo a parẽtibꝰ poſtea eiectus ⁊ deſtitutus: tãdẽ. i. finaliter amicis ⁊ cõſortibꝫ. i. ſodalibꝫ ⁊ fatigatus vndiqꝫ a creditoribꝰ: tãdeꝫ ſtuduit inſiſtere. i. adherere notis ⁊ ignotis: furti. i. vicio furtiuitatis: quo i vicio idẽ ſanguineus deprehẽſus atqꝫ ſeptius ac ſeptius patibulo adiudicatꝰ: atq̄ creberrime a prẽ ab ãguſtijs crucis redẽptus. ſ. p̄ce vel p̄cio: vltimo redimi nõ potuit: ⁊ h̄ penuria parẽtis ſubaudi ipedientẽ. ſꝫ q̃d cũ ãplius redimi a crucis patibulo minime potuiſſet: ipſe Sanguineus inter carnificis manus exiſ̃s compellebat eũdem. ſ. ſuũ parẽtẽ lachꝛis venire ad ſe: oſculũq̄ ſupple paternuꝫ petebat voce q̃rula. motio aũt pietatis paterne erexit patrẽ ad filij petitionẽ: ſed filius ſecuit naſuꝫ erecti. ſ. pris morſu acutiſſimo dicẽs idignãter. vach me miſerũ: qr ego miſer euaſi icaſtigatus. i. nõ correctus ſupple a te prẽ a meis. i. d p̄mis meis erroribꝫ: ſubaudi q̃bꝰ i iſantia peſſime enutritꝰ extiti: vt q̃d. i. qr nõ obediui documẽtis mei magrĩ: ⁊ qr cõtẽpſi meos ſocios ſubaudi eos nõ imitãdo i bois. q. d. ſi oĩa hec feciſſeꝫ certe huic uepbãdo cru patiblo adiudicatꝰ minime fuiſſeꝫ. Exiñ h̄ poſito exẽplo quoddã notabile ſiue quãdã ſentẽtiã gñalẽ ex ipo elicit dicẽs. Qui cauere velit ne p̄dicta eueniãt: neceſſe ẽ preꝫ ipſuꝫ idulgere. i. vt prr indulgeat. i. opã det: caſtigatiõi. i. correctõi filij: ⁊ h̄ ex parte pris: ſimilr neceſſe ẽ magrꝫ ipſuꝫ inforãre. i. q̄ magr informet. i. doceat diſciplꝫ mores: ⁊ h̄ ex parte magrĩ dictũ ẽ. No. vt refert Fulgen

ſu ſecuit acutiſſimo dicens. Quare a meis primis erroribus incaſtigatus euaſi. Et quid magiſtri mei documẽtis nõ obediui: ſocioſqꝫ meos cõtẽpſi. Filii patrẽ neceſſe eſt indulgere caſtigatõni: magiſtrumqꝫ diſcipulum mores informare. Ecce quãtuꝫ deteſtabilis eſt meretricuꝫ incurſus. Eſt autẽ meretrix nonaria: inferni ianua: via iniquitatis: ſcorpionis percuſſio: viſcariuꝫ ſcelerum: puteus interitus: et ſiqua ẽ alterius luxurie ignominia ſpecies qualibꝫ alia grauior ſcelereqꝫ deterior. Interitus au

tius ſcdo mitologiarũ. q̄uis in oibꝰ libidinis amor turpis ſit: turpior tñ eſt in honeſtis. nã ipſa luxuria maieſtati cõtraria ẽ. Turpiſſima ergo ſanguinei q̃ i argumẽtum ducitur libido ẽ: cũ clariſſimis ortꝰ natalibꝰ: mirificis nature dotibꝰ precpollebat: ſed qm̃ vltra nature debitũ coitu vtebat: cõſequẽs erat vt viam ꝑditõis igrederet. amor eiꝫ ille exitioſus atqꝫ fetidꝰ cõcordat cũ piculo: ⁊ dũ ad illud ſolũ vacat quod di igit: nũq̃ videt qȯ expedit: q̃a luxurie amor cecus ẽ. q̄ob rem veteres libidineꝫ ſpreuerũt tãq̃ honoris inimicã. ſic Scipio naſica prohibuit theatra locaqꝫ meretricia: referẽte Aug. li. de ciuitate. Jtẽ çelotipꝰ. i. çelo plenus. ſ. inuidioſus vel ſuſpicioſus: ⁊ accipit taꝫ in actiua q̃ in paſſiua ſignificatione: quoꝝ nominuꝫ quiqꝫ ſunt que hoc verſu cõtinentur. Hoſpes çelotipus cõuiuaqꝫ vector alũnus. Actũ ſiue pati ſignare noĩa poſſunt. dicitur ẽt q̄n̄q̄ çelotipia mechia et çelotipus mechus: ⁊ hoc modo ſumitur in ꝑpoſito Jtẽ pruritꝰ. i. prurigo: ⁊ dicitur ardor vel aduſtio carnis cogẽs ad ſcalpẽdũ. hic aũt pro luxuria ſumit ⁊ nõ inepte. Jtẽ idulgeo diuerſa ſignificat. indulgere enim gratis dare ſonat: ſic papa indulget ꝑtãtẽ. etiã ſignificat remittere: vt idulge nobis peccata. ſignificat quoqꝫ opã dare. vñ. Jndulgere gule noli q̃ vẽtris amica ẽ. ⁊ i hac ſignificat de ſumit i ꝑpoſito cũ di filij preꝫ ⁊ce. Ecce quãtũ deteſtablis. Jn hac parte exẽplo ſupiori iductꝰ Bo. hoc viciũ luxurie ſummoꝑe deteſtãdũ cõcludit. Et duo facit. nã prio facit qȯ dctm̃ ẽ quo ad coitũ ordiatũ. ſcdo quo ad inordiatũ atqꝫ beſtialẽ ſiue ſodomiticũ. ibi. ⁊ ſiqua. Et. d. ecce. i. vide exẽplo ſupiori q̄tum ẽ deteſtabilis. i. abhoiabilis: incurſus. i. acceſſus meretricũ: qm̃ ipa meretrix nonaria: qr nouẽ penis punitur i iferno. vel dic nonaria vt infra ꝑrio dicã ẽ ianua iferni: via iiq̃tatis: ꝑcuſſio i. pũctura ſcorpiõis: viſcariũ. i. retiaclꝫ: ſceleꝝ. i. ꝑcrõꝝ: puteus interitꝰ. i. mortis tam aie q̄ corpis: ⁊ ſi q̃ ẽ alterꝰ luxurie ignominia h̄ eſt ſpẽs inoianda ob dedecꝰ enorme illa ſpẽs ẽ grauior qualibꝫ alia atqꝫ deterior omni ſcelere ſupple. interitꝰ aũt tacinecti nꝰ. i. tacieti illꝰ ſcholaris atqꝫ iouinꝰ. i. iouini pꝫ cũctis: qm̃ potiꝰ mori maluerunt q̄ hoc deformitatis vicio defedari. No. vt refert Helinandus inter omnia ſpectacula que delectatõem in ſuis libidinibus admittunt deterius ẽ turpium feminaꝝ collegium pro ſolo vicio cõgregatum. propriã enim carnẽ vẽditioni exponũt: ⁊ p̄textu vite fornicatõe victuꝫ ſibi acq̃rũt: q̃ nec amãt nec amare lquerũt: ſed ex fediori luxurie parte ſue execrabili cupiditati ſubſeruiũt. de his Theodolus inquit. Mens robuſta viri leuitate cadit muliebri. qr ſcꝫ feĩa impudica laqueꝰ ẽ viri. ⁊ iõ ſubdit. Deflẽt aſſyrij q̄ crediderunt mulieri. Et inſuꝑ q̃dem. femina corpus opes animã vim lumina vocem. Pollit ãnihilat necat eripit orbat acerbat. ⁊ alibi. Corpꝰ opes animã cõſortia

tē iacinctinus cūctis patet ⁊ iouinus. Cō meſſatōibus et ebrietatibus. ſecūda ſpēs luxurie dotata ꝑmutati: tanq̄ cū ad cātū cū predicta gaudet ſubſtineri. Propter coitū eiꝫ fit ebrietas relatiue: necnō et ceterorū viciorū genera. Uinū aūt modice ſumptum: intellectui videtur cōferre acumen: nō modice ſumptū rōem ꝑturbat: intellectum ebetat: memoriam eneruat: obliuionē īmittit: errorē infundit: ignorātiā ꝑducit. Ubi enī ebrietas: vbi furor dn̄atur. vbi furor vbi nulla ſapiētia: ſed inſipiētia

federa famaꝫ. Debilitat: perdit: necat: odit: deſtruit: aufert. Et hař amor: teſte Hieronymo cōtra Jouinianū prout ex dictis Ariſtotelis ⁊ Plutarchi colligit: rōnis ē obliuio: ⁊ inſanie proxim⁹ turbans conſilia: altos ⁊ generoſos ſpiritus frangens: hōieſq; querulos: iracūdos: temerarios facit. Et alibi. Meretricis labia fauū diſtillant: ſꝫ abſinthiū eius nouiſſima ſubminiſtrant. Quapropter nō imerito fugiendus eſt: Demoſthenis exēplo: q̄ Taydis meretricis mammas ioco palpitans queſiuit: q̄ti hoc ē. que ait. mille denarijs. Cui Demoſthenes ego precio tanto dolorē nō emo. ⁊ merito. nā ſtultū eſt emere precio: cui dolor ſuccedit. Itē nonaria meretrix eſt. ⁊ dr̄ a nona: qꝛ ante nonā nō licebat ei exire de proſtibulo. ante enim illam horā mos erat antiquis de cōmodo reipublice diſputare: quare vetitum erat meretricib⁹ huiuſcē latere: ne iuuenes ad turpes delectationes inclinarent. Itē viſcariū a viſco venit qd̄ glutē eſt quo aues capiūtur: inde viſcarium. Item ignominia infamia eſt quaſi cōtra nomē. eſt etiā peccatū tā ſceleratū: vt noiari deteſtabile ſit vt in ꝓpoſito. Cōmeſſatōib⁹ ⁊ ebrietatib⁹. in hac parte. B. poſtq̄ priam luxurie ſpeciē deteſtandā commonuit: nunc facit hoc idē circa luxurie ſpeciem alterā: que cōmeſſatōib⁹ atq; ebrietatibus explet̄. Et diuidit̄ in duas ꝑtes. nā prio facit qd̄ dictū eſt. ſcd̄o ꝯparat hanc ſecūdā luxurie ſpeciē ad priā ⁊ tertiā. ibi. hec aūt. Pria iterū in duas: prio ꝑſuadet ipſam fugiendā atq; deteſtandam fore cuiꝫ: ⁊ hoc in ſemetipo. ſcd̄o facit h̄ idē in alio. ibi. que etiā peſtis cōſorte. pria adhuc in duas. prio intentū ſuum pōit. ſcd̄o ꝯditōes deteſtabiles ebrietatis inſinuat. ibi. Non modice. Prima inſuꝑ in duas. nam prio facit qd̄ dictū eſt. ſecundo quoddā documentū valens ad ſequentia ſubnectit. ibi. vinū autē. Et dicit ꝙ ſecunda ſpecies luxurie dotata cōmeſſatōibus. i. cōmeſtionib⁹ ſuperfluis ⁊ ebrietatib⁹: vult dicere ꝙ ſecunda ſpecies in voluptatib⁹ gule cōſiſtit: ſicuti pria in coitu: voluptate gaudet ſuſtineri cū predicta ſpecie. ſ. pria ꝑmutatim. i. ordine ꝑmutato: ſicut cauſa ad cauſatum. Et rōem aſſignans. d. qm̄ ebrietas fit ꝓpt̄ coitum: necnō propter genera ceteroꝝ viciorum: et hoc relatiue. i. reciproce: qm̄ ſicuti ebrietas propter coitum fit: ſimiliter quoq; ⁊ coitus propter ebrietatem. illud quidē vt propter finē: hoc autem in genere cauſe efficientis. ⁊ documentū ſubiugens dicit. Uinum autē modice ſumptum vr̄ conferre acumen. i. penetrabilitatē cognoſcēdi intellectui: ⁊ deinde ꝯditiones ebrietatis cōnumerans dicit. Uinū autem ſumptū non modice: ſed exceſſiue perturbat rōem: ne verum cernere poſſit: intellectum ebetat id eſt obtuſū reddit in ſpeculatione reꝝ atq; ſubſtantiaꝝ: memoriā eneruat. i. extenuat et deſtruit: quoniam obliuionē inducit qd̄ ad memoriam referas: errorē infun

ꝑuagatur. Huius autē ratōis quotidiana patēt exēpla ⁊ virtutū detrimēta. Que ēt peſtis cōſorte vinoſo deterior: qꝛ ſi ſtudere nequeat: ceteros gymnaſiis ībiare volentes corrodit: errorem litis cōfouet: vel pugnis ceſus opē orat. O qualis ꝑmixtio ſtudentibꝫ eſt cū diſſoluto. Eiciat ergo ab integritate conſortii tales prudentum diſcretio ordine irregreſſibili: ⁊ hoc tempore determinato. Hec autem ſecunda ſpecies prime quandoque preambula: poſterioris autem pediſſequaque appetitiua.

dit quod ad rationē applica: atq; ad ignorantiā perducit quod intellectui cōforma. Et rationem horum annectans dicit. quoniam vbi ebrietas: ibi dominatur furor. nā teſte Ouidio in libro de arte. Uina parant animos faciuntq; calorib⁹ aptos. Tūc veniunt vires ⁊ pauper cornua ſumit. ſed vbi furor: ibi nulla ſapientia ſed inſipientia peruagatur: quoniam ſapientia nō furore ſed manſuetudine poſſidetur. ſedendo enim ⁊ quieſcendo aīa fit prudens. Ariſtoteles. Huius autē rationis patēt exempla quotidiana atq; exinde ſupple patent non immerito detrimēta. i. minoramēta virtutū. Notandū ſicuti moderatus victus honeſtatem corporis ſanitatem quoq; atq; mentis proſperitatē cauſat ac conſeruat: ſic eius immodeſtia neceſſe eſt vt eā corrumpat. Cauenda eſt ergo ſummopere ſcholaſticis immoderata crapule frequētia: ne illud pſalmiſte eis obijciatur. Turbati ſunt ⁊ moti ſunt ſicut ebrius: ⁊ omnis ſapiētia eoꝝ deuorata ē. Copia eiꝫ ciboꝝ ⁊ potuū vt refert Seneca ſubtilitas īpeditur: qm̄ teſte Hieronymo epl̄a. lxi. nō ē eiuſdē hoīs vina deguſtare ac ꝓbās intelligere. Crapula nēpe venerē excitat: cū vēter mero eſtuās cito ī libidinē deſpumet. xxxv. diſ. §. i. Et ſicut ven⁹ mētē obnubilat: ſic ⁊ crapulā ipā offuſcare neceſſe ē. Abſit igr̄ a ſcholaſticis viris crapula. nā veteres cū parſimoīa vixiſſe legūtur. Socrates tēꝑatiſſim⁹ extitit: ⁊ vnica refectione ſerotina cōtētabat̄ ſciens paucis minimiſq; naturā ꝯtētari: nihilq; viro iſto ꝯgruēti⁹ arbitrās ſobrietate qua corꝑis ac mētis ꝓſꝑitas roborat̄. Un̄ Enodi⁹. ſobrietas ſꝑ ſtudij referat̄ hōeſtis. Nulla fides letis ītegra nec dubijs. Amplector ſanas q̄ dāt hōa ſcia frondes. P⁹ culpas aīe ſunt holocauſta dei. Et Aulus Gel⁹ li. i. īquit: ꝙ parſimonia apd̄ veteres romanos ⁊ vict⁹ atq; cenarum temeritas non ſolum domeſtica obſeruatōe ac diſciplina: ſed ēt publica animaduerſione legū cuſtodiēda ē. Que ēt cōſorte vinoſo. In hac parte Bo. oñdit ſummoꝑe fugiēdā hāc ſcd̄ā luxurie ſpēꝫ ꝑcipue cōſiſtētē ī cōſortib⁹. ꝓpterea qm̄ magnū ſtudioſis īpis cōſortiū crapuloſi atq; vinoſi īducit ſtudij detrimētū: vt ī littera. Et dicit. Que peſtis. i. qd̄ viciū: deterior ē cōſorte vinoſo. i. pleno vino. q. d. nulla. Et rationē adnectēs dicit. qm̄ vinoſus conſors ſi ſtudere nequeat: tn̄ corrodit. i. īpedit vicio ebrietatis ceteros volentes inhiare. i. intendere: gymnaſis. i. ſcolaſticis exercitijs. aut enī errorem litis fouet. i. nutrit: vel ſaltem ceſus. i. percuſſus pugnis: orat. i. deprecatur opem. q. d. quicquid vinoſus ille agitat ſemper inquietudine torquetur atq; ceteros torquet. O de⁹ ſupple. exclamatio ē qualis ꝑmixtio. i. perplexio atq; deſolatio ē ſtudentibus cū diſſoluto. i. tali vinoſo. Ergo diſcretō prudētiū ſupple ſcholariū eijciat id eſt repellat tales ſcilicet vinoſos ab integritate conſortij. i. ſocietatis: ⁊ hoc ordi

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

O quanꝯum erroris immittit ebrietas: ni ſi freno ſobrietatis vel caſtitatis caſtige- tur ad vnguem. Tertia ſpecies luxurie eſt concupiſcentia: que ornatibus inhiat: parentumqꝫ progeniei maritata conſiſtit: quibus paupertatis tuta facultas cedit in uicta. Hec autem veſtium gaudet varieta te frequenti: earumqꝫ in ſigillatione mem bratim pectinis beneficio ceſariem polli- re: et calamiſtri tortuoſitate florumqꝫ di- uerſitate ſeriatim laſciuire: gulamqꝫ ſuaꝫ fuco ꝑfūdere: nouaculeqꝫ freqūēti caſtiga tōi īhiare: ſinū aromatibus adiplēre: gēma tis colla mōilibꝫ patrorūqꝫ cingulis vētrē

ne integreſſibili: vt .ſ. nunꝙ reuertantur. ⁊ ſupple reijciat ipſos nō tempore ebrietatis: ſed determinato id eſt cum ad ſobrietatem reuerſi fuerint. Notandum licet ebrie- tas plurima mala operetur: vti ſuperius iam expoſitum eſt: habet tamē hoc ipſa: vt mentem hebetet: ſecreta reuelet: geſtuſqꝫ deturpet: eloquium enim ſcandaliſat: nunc li tes generat: ac corporis vires exterminat: cadere iubet: bene agere prohibet: requieꝫ impedit: ſenſum alienat: obliuionem inducit: libi- dinem mouet: nauſeam prouocat: viſum minuit: et ab omni virtute homi- nem deſtituit. vnde Gal terus in alexandreidos. Rationis vile ſepulchruꝫ ebrietas. hinc Seneca epi ſtola .lxxxij. Nihil aliud ē ebrietas ꝙ voluntaria in ſania. omne vicium inten dit et detegit: verecundiā remouet: vba dubia: ocu los incertos: greſſum er- rantem: vertiginem capi tis ⁊ cetera huiuſmōi cau ſat. nam ſero omnia pro- mittunt ebrioſi: ſed ma- ne obliuioni tradunt. vn de Martialis coquus. Omnia promittis cū to ta nocte bibiſti. Nō faciaꝫ quenquā pocula noſtra reum. bene ergo dictum eſt a Boe. cum forte vino nil poſſe deterius exiſtimari. Item vinoſus ſa. um. i. vino plenꝰ: ebrꝰ vel ebrioſus. ⁊ cōparatur. cuius ſupellatiuum Plautus ponens ait. Quid opus eſt verbis: vinoſiſſima eſt. Hec autem. In hac parte Boe. hanc ſpecieꝫ luxurie ad pri mam ⁊ ad tertiam cōparat. Et dicit ꝙ hec ſpecies. ſ. que in cōmeſſatōibus ⁊ ebrieta tibꝰ cōſtare probatur: eſt preambula. i. anteceſſoria prime. ſ. ſpeciei que in coitu conſi ſtit. Et ratio huius ſumit̄ ex ante dictis. cum inquit ipm coitum ex ebrietate cauſa ri: ⁊ eadem hec ſecunda ſpecies eſt pediſſequa. i. cōcomitās ⁊ famula: appetitiua. i. deſideratiua: poſterioris. i. tertie ſpeciei luxurie que in veſtium ornatu ponit̄. Exinde cum hec ita ſint exclamando ꝯtra hoc viciuꝫ inuehitur dicens. O ꝙtum erroris ebri etas ipſa imittit ſupple in mentem diſcipuli: niſi caſtigetur. i. refrenet̄: ⁊ reſtringatur ad vnguem. i. ad plenum freno ſobrietatis vel caſtitatis. Tertia vero luxurie ſpe- cies. In hac parte. B. poſt prias duas luxurie ſpēs deteſtandas: tertiam ipaꝫ fugiē dam oñdit. Et diuidit̄ hec pars in duas. nā prio docet tertiaꝫ ipam ſpēꝫ fugere. ſcđo verificat dicta ſua exemplis. ibi. Cuꝫ quōdā. Prima adhuc in duas. naꝫ prio ipaꝫ fo re fugiendam oñdens: circa quos ipſa principaliter verſat̄ demōſtrat. ſcđo vero in quibus conſiſtit declarat. ibi. hec autem gaudet. Et dicit prio ꝙ ipſa tertia luxurie ſpēs eſt ꝯcupiſcentia. i. cupiditas quedā q̄ inhiat. i. intendit ornatibꝰ: atqꝫ ꝯſiſtit ma ritata. i. cōiuncta: ꝓgeniei potentū. i. magnatū ⁊ diuitū: ornatibꝰ dico quibꝰ tuta fa cultas. i. ſtatus paupertatis: cedit. i. iocūdat: iuicta. i. ñ ſupata coꝝ vanitate. No. ꝙ h̄ tertia ſpecies luxurie que ornatibus inhiat: non niſi extollentia eſt aut corporis or

caſtigatum plebi oſtendere: roſtratis tabu latiſqꝫ calceis vt regia icedere: colloqꝫ ela to: gutture inflato: ſupcilio mutilato: ocu lo impudico: faſtuoſoqꝫ inceſſu ſemicircu lariter incedere gaudet. Raris autem pa rumqꝫ modeſtis ſermonibus ampulari: appoſitiſqꝫ cibariis omnia faſtidire litibꝫ ſeruiētes: probris affines crutiatibꝫ igno tos affligere: vltimo raroqꝫ ſcholis inter eſſe parumqꝫ prodeſſe: primo eiſdeꝫ abeſſe feſtinat. O qualis quantaqꝫ viciorum eſt permixtio. Cum quodam tēpore me athe nis cauſa diſcendi recepiſſem Ganime- dem Pirrhi dictatoris filiuꝫ omnibꝫ pre

natuum ⁊ que corporis ſunt: ſcilicet aut tandem veſtimentorum. quecunqꝫ tamē ſit ſuperbia quedaꝫ eſt atqꝫ vana gloria: q̄ vti Saluſtio in iugurtino videtur: ſicut etiā experientia exprobatur commune plus nobilitatis malum eſt ꝙ humilium. humiles namqꝫ caſas paupertas inhabitat: feriuntqꝫ ſummos fulgura montes. Paupertas inꝙ tuta que veſtem non appetit corporis: ſed animi affluentia: de qua dictum eſt per poetā. O vere tuta fa cultas pauperis āguſtiqꝫ laris. O munera nonduꝫ intellecta dei. Hec autē gaudet. In hac parte Bo etius oſtendit in quibus hec tertia luxurie ſpecies vt plurimuꝫ poſita eſt. Et dicit: ꝙ hec tertia luxurie ſpecies gaudet in frequen ti varietate veſtium: atqꝫ earū ſigillatione id eſt pi ctura: membratim id eſt de membro ad membruꝫ: ⁊ ſupple gaudet polire. i. ornare: ceſariem id eſt ca pitis comam ⁊ proprie vi rorum eſt: vt dicit Hugu tio: beneficio pectinis id eſt illius inſtrumenti: atqꝫ tortuoſitate calamiſtri id eſt illo inſtrumento tortu oſo ab effectu: cum ad criſpandum crines principaliter excogitatum ſit: ⁊ gaudet la ſciuire. i. luxuriari: vel laſciue ſe gerere diuerſitate floꝝ ſeriati. i. i ſerto poſitoꝝ: ⁊ gau det ꝑfundere. i. perfundēdo tīgere: gulā. i. faciē: ⁊ hic pars ꝓ toto poſita ē per ſinodo chē: fuco. i. colore ficto vt etiā ſupra caplo p̄mo expoſitū ē i eo loco quo de logica ſo phiſtica dī. vultuqꝫ mlieris fuco ꝑfuſa ⁊c. Etiā gaudet ihiare frequēti caſtigatōi no uacle huiꝰ cultelli ad radēdū barbas ordiati. Et dī a nouo as. qꝛ hoieꝫ nouat. vñ iudi cū. xiij. Nouacla nō aſcēdet ſup caput eiꝰ. Et pſalmiſta. q̄ſi nouacla acuta feciſti do lū. ⁊ gaudet adiplere ſinū. i. gremiū ſinū: aromatibꝫ. i. rebꝰ odoriferis. Et dctm̄ eſt ab ara aroma: qꝛ aris ipoſitū diuis iuocātibꝰ aptū. Eſt ēt aroma i alia ſignificatōe vn guētum quoddā ꝓcioſuꝫ ex thure mirra nardo calamo cynamomoqꝫ ꝯpoſitū. vñ ver ſus. Cōtere thꝰ mirrā nardū calamū cynamomū. His ſupinfundas oleū ſic fiet aro ma. Et ſeq̄tur i lr̄a. Et gaudet oñdere plebi colla ornata monilibꝰ illis ornamētis gē matis. i. plena gēmis vētrēqꝫ caſtigatū. i. reſtrictū: cīgulis. i. balteis parthoꝝ illaruꝫ gētiū: qꝛ a parthis cinguli illi ꝓcioſi romaꝫ adducebātur. Monile vt dicit Iſidorus ornamētū ex gēmis ē: qđ ſolet feīaꝝ pēdere collo. hoc etiā ſerpētū dr̄: qm̄ ꝯſtat ex am phorulis q̄buſdā aureis ⁊ varijs gēmis i modū facture ſerpētis. Sumit̄ tñ ꝓ quoli bet ornamēto. Et ſeq̄tur etiā gaudet icedere calceis. i. ſotularibꝰ roſtrat̄: ⁊ tabulatis i. depictis vt regia. Gauderqꝫ icedere collo elato. i. i faſtū eleuato: gutture iſlato ſu ꝑcilio. i. illo ordie piloꝝ q̄ ſupra oclos ē: mutilato. i. trūcato vl ꝑciſo: oculo ipudico i. laſciuiēti ⁊ ad quēlibet circūgirāti: ⁊ faſtuoſo. i. ſupbo: inceſſu. i. trāſitu: gaudet inſu

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

per ampulari.i.verbis inflatis ſupbis atqꝫ ſexquipedulibus vti:⁊ illis raris ⁊ ſermōibus parum modeſtis: immo intemperatis penitus: et appoſitis cibarijs gaudet faſtidire.i.faſtidio habere oīa ſupple appoſita: ⁊ gaudet affligere ſeruientes litibus i.rixis continuis: affines.i.vicinos: probris atqꝫ ignotos cruciatibꝰ: gaudetqꝫ interesse ſcholis raro: et ſi aliqñ tñ vltimo atqꝫ paꝝ prodeſſe: ſꝫ feſtinat ab eiſdē abeſſe prio

dictis laborantem inſpexi: qui quandoqꝫ pedulis libatis quādoqꝫ calligis maculatis per horaꝫ cedrinis tibiis elatus nudiſqꝫ pedibus inceſſit: ariopagumqꝫ vt ſtomacatus impetiit. Cauteqꝫ ſepiſſime prouidi ne mihi inſurgeret: quia alienigena eram. Quid plura dicam ad tantam licet inuitus deuenit inopiam: ꝙ ea que prius faſtidiēdo contempſit: mendicans corrogando compoſuerit fortūe meatu permutato. ſed hec hactenus dicta ſufficiant.

Capitulum tertium.

His et alijs multis cōmotus Boe. quibus hec tertia luxurie ſpecies deditiſſima eſt inuehendo cōtra ipſam exclamat. O qualis ex vicij enormitate et q̄ta ex eius magnitudine eſt permixtio viciorū: ſubaudi in hac tertia ſpecie. Faſtidio ire: quaſi horrere ſpernere: contemnere: tedere. ide ꝟbalia: ⁊ hoc faſtidiū ⁊ faſtidioſus. Cū quodā tpe. i hac pte. B. q̄ta ex huiuſmōi vicio mala eueniant exemplo corroborat dicens. Cuꝫ ego Boe. quodā tēpore receſiſſem me athenis in hac ſ. vniuerſali ſchola grecie cā diſcēdi: inſpexi Ganimedē filiū pirrhi dictatoris laborātēꝫ oībus predictis: q.ſ. Ganimedes nimia huiꝰ vicij fedatus laſciuia neſciēs quō ſe gereret: inceſſit qñqꝫ.i.nunc pedul.i.ſotularibꝰ deſuper conſciſis ⁊ limbat: qñqꝫ.i.nūc caligis maculatis.i.diuerſoꝝ coloꝝ maculis perſtrictis: atqꝫ proceſſit elatꝰ tibijs cedrinis.i.ad modū cedri erect pedibꝰ nudis: qꝫ p ⁊ vt ſtomachabatꝰ.i.timore ſupbie iflatꝰ: ipetijt.i.indignāter petiuit Ariopagū illū vicū athenieſeꝫ.quo ſtudiū exercebat a quo ⁊ Dioniſiꝰ ſctūs Ariopagita appellatꝰ ē. ⁊ ego Boe. prouidi caute ⁊ ſepiſſime ne mihi inſurgeret: qm̄ erā alienigena.i.alterius gētis. Et dr̄ alienigena q̄ſi aliena regione vel gente natꝰ. ⁊ dr̄ ab allon.i.alienū: ⁊ genios natura vel generatio ſic ⁊ frāctigena trigēa: q̄ oīa tria ſūt cōis.g. Et ſequit his oībꝰ viſis ⁊ enarratis: q̇d plura dicā: ideꝫ Ganimedes ad tantā deuenit inopiā q̄uis iuitꝰ: vt pmutato meatu.i.tranſitu fortune de pſperitate i aduerſitatē mēdicās/corrogādo.i.petēdo cōpoſuerit ea q̄ priꝰ i.tpe pſperitatis cōtēpſit faſtidiēdo.i.faſtu ⁊ ſupbia ſpnēdo: ſꝫ h̄ hactenꝰ.i.huc uſqꝫ ſufficiāt. No. ſile exēplū apō Valeriū maximū legit de adoleſcēte Polemone q̄uis nō ſicuti Ganimedes in faſtu atqꝫ ſupbia dies cūctos ad vltimū ꝯſumeret. h̄ eiꝫ Polemo vt refert Va.li.vi.c. de mutatōe moꝝ. tāt illecebris deditus extitit: vt ipa infamia gauderet. cūqꝫ ſemel ex cōuiuio poſt ſolis ortū ſurrexiſſet vino grauis ⁊ vnguētis optimis delibutus: amictus veſte plucida: ⁊ ſertis capite redimito: ⁊ Xenocratis ſcholas aptas vidiſſet ante quas caſu tranſibat: intrauitqꝫ vt prudētiſſima p̄cepta temulētie laſciuijs derideret: cūqꝫ oēs ꝯſidētes idignarent: Xenocrates vultu maturo omiſſa re de qua diſſerebat: de modeſtia atqꝫ tēperātia loqui cepit: cuiꝰ grauitatē ſermonis Polemo audiens primo detractā de capite coronā proiecit: poſtea palliū depoſuit: et cōuiualis oris hilaritatē expreſſit: ad vltimū totaꝫ luxuriā depoſuit: ſicqꝫ vnius orōnis medicina ſanatus: ex infami phūs euaſit. Item limbare.i.ornare. inde

limbatus ⁊ a limbus dicitur quā nos ornaturā dicimus. eſt enim faſciola que veſtiū extremitatē ambit aut ex filis aut ex auro cōtexta. No. ſicut refert Rabanꝰ ſuper pſalterio. Cedrus arbor eſt altiſſima: oīm arborꝫ domina ⁊ regina: aſpectu pulchra ſemper retinens virorem ſuum: cuius odor ſerpētes fugat: ⁊ vt dicit Iſidorus lignū eius nūq̄ teredine exterminatur: unde cedrinus na. nū. id eſt ex cedro vel ſimilitudinem cedri habens.

Um autem diſcipulus ad perfectōnem tendere teneatur: effectiuam cauſam perfectionis vtpote continuitatis conſtantiam prout facultas ſuppetit menti dinoſcatur imprimere. Quid enim in dilectionis opuſculo lucidius conſtantia. Quid inconſtantia nequius. Prima parit: ſecunda parta diſſoluit. Prima procedit: ſecunda retrocedit. Prima colligit: ſecunda collecta diſpgit. Cum autem gymnaſiis iſudare decre

Caplm tertiuꝫ.

Um auteꝫ diſcipulus. Hoc ē teritum capitulum huius totalis libri: In quo Boetius poſtq̄ in precedentibus docuit quomodo prima oblectamēta ſcholaribus ipis miniſtrāda ſunt atqꝫ qualiter iam adultorum ſcholariuꝫ elatio magiſtratui ſubdēda eſt atqꝫ diſcipline coniungenda: nunc vero demonſtrat elationē ſtudentium ſummopere reprimēdā. ⁊ ad hoc perſuadendum introducit ipaꝫ inconſtantiaꝫ elatiōis atqꝫ ſupbie pediſſequā cōiūctiſſimā atqꝫ pene germanā: vt ſic ea penitꝰ ſpreta atqꝫ cōfutata ad cōſtantiā ipſaꝫ anheletur. Et diuiditur h̄ capitulū in duas partes principales. nā pmo pmittit intētū ſuū. ſecūdo exēplū ipm incōſtātie introducit. ibi. Cū in gymnaſijs. Pria in duas. nā pmo oſ̄dit ipſaꝫ conſtātiā ſummope āplexādaꝫ. ſecūdo ipſaꝫ cōparat ad icōſtantiaꝫ. ibi. Quid eiꝫ lucidius. ⁊ dicit. Cuꝫ diſcipulus ipſe teneatur tēdere ad pfectionē: dinoſcatur.i.cognoſcatur: iprimere.i.ꝙ iprimere debeat mēti cauſaꝫ effectiuā pfectiōis: vtpote.i.ſicut cōſtātiā cōtinuitatis ſupple i ſtudio. hec eiꝫ ē q̄ opꝰ iceptū pficit atqꝫ in optatū finē pducit. vnde illud vulgare ſumptū eſt. Cōtinuata vigent: diſcōtinuata pibūt. Notandū qm̄ nullū opꝰ laudabile aut iter coronata merita cōputādū putatur ſi ꝯſtātia ꝯtinuitatꝫ atqꝫ pſeuerātia abeſſe noſcatur: qm̄ vbi cōſtās q̇s pmāet ſui opis p̄ciū adipiſci meretur. Legitie nāqꝫ certāti atqꝫ vſqꝫ i finē pſeuerāti corona dabitur. Nō eīm ex actibus ſic nudis generatur habitus: niſi affuerit operis pſeuerātia. Studēdū ē ergo perſeuerāter cū inter occupationes humanas nil delectabilius q̄ ſciētias iugit meditari: varietates cōtēplari: atqꝫ artibus delectari. ſꝫ forte inquies. nō ſemper ſtudio intendere te poſſe: cū ⁊ ipſum interrūpere alijs neceſſe eſt. Hinc dubitatōni reſpōdens dico oībꝰ in agendis modū fore adhibēdū. vt eīm perſeueres nō oportet vt laboribus inceſſanter aſſiſtas. ſufficit enim ſi continuo ſtudio ipſo intendere nequeas ſaltem dum intendis diu perſeueres: vt habitꝰ quidē in animo tuo radicetur. iuxta illud. Senece in edippo. Quod ſepe fieri non poteſt fiat diu. ⁊ hoc eſt qō ait Quintilianus li. quarto de inſtitutione oratoria. Perſeuerādū ſaltē eſt quia ſepius ⁊ ſi vires deficiūt: animo tamē intēdēdū eſt. Nihil eīm vt in littera Boetius ſubdit ē lucidius in opuſculo dilectionis ipſa cōſtātia id eſt perſeuerātia: ⁊ per cōtrariū nihil nequius icōſtantia: quoniaꝫ prima parit id ē acquirit pfectōeꝫ ipſi diſciplo. ſcđa ſcꝫ incō

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

uiſſemus magiſtratuq₃ vicem dignum du
ximus obtinere filium incōſtantie: immo
vt verius dicam ipſammet inconſtantia₃
fortuna noſtris aſſignauit preceptis im-
buendu₃. Qui ſatyricis inhiabat atramē
tis menſurnus. Hyſtoriographis perſepe
diurnus. Elegiacis ānuus. Ratione ve-
ro diſſerendi Ariſtotelem lamentabatur

ſtantia parta id eſt acquiſita diſſoluit. prima ad perfectionem procedit. ſecunda ab
ipſa recedit. prima colligit. i. accumulat perfectionem. ſecunda collecta diſpergit iux
ta vulgare hoc. Continuata vigent: diſcontinuata peribunt. Cum autem gymna
ſijs inſudare. Hec eſt ſecūda pars principalis huius capituli tertij: in qua Boetius
que de inconſtantia in comparatione ad conſtantiam premiſerat: nunc ea ipſa exem
plo confirmat. Et diuidi
tur hec pars in duas par
tes. in prima facit quod
dictum eſt. in ſecunda ex
emplo propoſito ipſam
īconſtantiam penitus fu
giendam concludit. ibi.
Sic ergo. Prima adhuc
in duas ſecundum qua-
druplex genus diuerſio-
nis et mutabilitatis ipi⁹
inconſtantie filij. ſecunda
ibi. Tande₃ mercator. ter
tia ibi. Cratoniſq₃ ſtudijs
quarta ibi. Cu₃ igitur iſta
rum queſtionum. Et primo dicit ipſe Boetius introducens ipſam īconſtantia₃ ſiue
īconſtantie filium hoc modo. Cum nos Boetius decreuiſſemus inſudare id eſt vaca
re: gymnaſijs id eſt ſcholaſticis exercitijs: atq₃ duximus id eſt reputauimus: dignum
obtinere vicem id eſt ꝙ obtineremus: vicem id eſt locu₃ magiſtratus ob ſtudij noſtri
complementum: fortuna ipſa aſſignauit nobis filium inconſtantie: immo vt verius
dicamus parentheſis eſt ipſammet inconſtantiam: imbuendam id eſt erudiendam
noſtris preceptis. i. doctrinis: qui ſcilicet incōſtantie filius inhiabat preceptis id eſt
documentis: ſatyricis id eſt poetaru₃ ſatyricorum et vitia reprehendētium: menſur
nus id eſt menſe: et inhiabat hyſtoriographis id eſt hyſtoriarum ſcriptoribus ſic di
cti ab hyſtoria ⁊ graphos ſcriptura: perſepe compoſitu₃ eſt id eſt ſepiſſime diurnus:
elegiacis id eſt ſcriptoribus elegiarum: annuus. i per annum: vero pro ſed lamenta
batur id eſt lamentando inhiabat: ⁊ conſequebatur Ariſtotelem nocturnus id eſt ſo
la nocte: et hoc non niſi ſola ratione diſſerendi id eſt diſputandi cogente. In editioni
bus quoq₃ philoſophicis id eſt in libris philoſophie atq₃ in compilationibus. xij. ta
bularum quaſi inſtantaneus verſabatur. vnde hec lex. xij. tabularum totius iuris ori
go fuit ſecundum glo. inſtituta de iure naturali gen. §. ex non ſcripto in verſiculo. ori
go: ⁊. ff. de origine iuris. l. ij. §. i. Et dicitur lex ſcripta in duodecim tabul: quarum. x.
a ciuitatibus athenienſium ⁊ laccdemoniorum a. x. viris fuerunt allate. Et due ad illa
rum declarationem per eoſde₃ poſtea addite: vt vult gloſa in ca. Moyſes de iudeis
diſtin. vij. Omnibus autem in breui faſtiditus extiterat. Notandum ꝙ hic incon
ſtantie filius: quia Boetio in argumentum introducitur ſimilis illis extitit: qui vna
die vota ieiuniorum celebrant: ⁊ altera ſtudio tempus diſpenſant. orare nunc pro-
mittunt ⁊ continere in poſterum preordinant: de quibus in epiſtolis Horatius.
Quos petijt ſpernit: repetit quos nuper amiſit. Eſtuat: ⁊ vite diſconuenit ordine to
to. Talibus vtiq₃ prodeſſet plus ſi ſtuderent in bonis ceptis animos ſuos continua
re: ꝙ ſic nouitatū preſidia preuoluere: ſicuti enim hoc auctoriçante vulgari. Non fuit
hirſutus lapis per loca volutus: ſic neq₃ animus pluribus ac diuerſis nunc his illis

nocturnus. In editionibus quoq₃ philo
ſophicis menſurnus: duodecimq₃ tabula
rum cōpilationibus quaſi inſtantaneus.
Omnibus ſiquide₃ in breui extiterat faſtidi-
tus. Si vero librorū inſpectioni eorumq₃
ſcripture aliquātulū indulſiſſ₃: ꝙ plures p
horā inſpexiſſet: nulliq₃ lic₃ breuiſſimo tē
pore manus imponeret pficientes. Tādē
mercator icepit eſſe nauigio. Prime vero
noctis ſpacio nauſee in hiatum ſentina
cogente prouocatus: et demum ponthi

nunc aduertens doctrinarum floſculis pullulare perhibetur. Tandem mercator ince
pit eſſe. In hac parte. B. ſecundū genus diuerſionis atq₃ mutabilitatis inconſtan-
tie filij oñdit. d. Idem iconſtantie filius cū oia ſupradicta ſic vt pmiſſum eſt faſtidie
rat: tandē ad ſecularia negocia ſe transferens incepit eſſe mercator nauigio. ſed quid
prime noctis ſpacio prouocatus in hiatū nauſee. i. vomitus: ⁊ hoc cogente. i. inſtigā
te: ſentina. i. illo loco in
quē nauis ſupfluitates re
cipiunt: ⁊ demū perterri-
tus ſaltu. i. tactu inundā-
tis pōthi. i. maris cupie
bat eſſe ortolanus. quid
vltra. deficiente legumie
ſupple ad ſeminandum:
tranſtulit ſe exercitui mili
tie: ⁊ amplius viſis incur
ſibus hoſtium primus cō
mēdabat terga fuge: pre
eligens cū dedecore fuge
re: ꝙ honore corpus in vi
ctima₃ exhibere. Notā
dum Horatius libro ſer-
monu₃ contra hoc genus
inconſtantie atq₃ mutabi
litatis loquēs ita inquit.
Qui fit mecenas vt nemo ꝙ ſibi ſorte. Seu ratō dederit: ſeu ſors abiecerit illa. Cō
tentus viuat laudem diuerſa ſequentes. O fortunati mercatores grauis annis. Mi
les ait multo cōfract⁹ mēbra labore. Contra mercator nauē iactantib⁹ auſtris. Mi
litia eſt potior quid enim cōcurrit hore. Momento cita mors venit aut victoria leta.
hec ille. Cratonis quoq₃ ſtudijs. In hac pte. B. tertiū diuerſionis atq₃ mutabilita
tis gen⁹ incōſtantie filij oñdit. Et dicit cū ipſe inconſtantie fili⁹ tam iſta ꝙ preceden
tia faſtidiret: diuertit ſe poſtea ad Cratonis illius phi ſtudia: eius Cratonis capaci-
tas ſemicirculi: ſubaudi cathedre formidabat multis queſtionib⁹. vñ Crato ille quā
dam hēbat cathedram deſup in modu₃ ſemicirculi arcuatā: in qua arcuatōe multa
queſtionū genera triplici ſpacio cſcribebant. Et diuidit hec pars in tres partes ſecū
dum triplice₃ queſtionū in ſede ipſa Cratonis deſcriptarum locatōem. ſcda ibi. Circuli
mappa ſecundi. tertia ibi. Ultima ſemicirculi planicies. Prima harum in. vij. ſcōm. vij:
queſtiones in ipſa pria ſemicirculi planicie deſcriptas, put inquit in lra. Latitudo
ſuperioris circuli formata. i. diſpoſita: planicie. i. ſecundū planiciē çodiaci: arriſit ſup
ple intuentes: dragmis. i. queſtionibus: ſeptemplicibus. i. ſeptē manentium. Notan
dū eſt ꝙ auctor iſte dicit ipm ſemicirculum in ſede Cratonis fore latum ad çodiaci
forma diſpoſitum: vt euitare faciat illud inconueniens qd obijci poſſet. ſ. circulus eſt
linea: ſed linea eſt longitudo ſine latitudine atq₃ pfunditate: ergo ad hoc excludendu
dicit ipſam ſemicircularē latitudine₃ formatam ad modū çodiaci: qui çodiacus. xij.
graduū latitudie diſtendit: vt ſic circulus p ſupficie circulari nō pro circūferentia ca
piatur. Pria v̄o litteralis ptractio. Hic pōit priam queſtionē in ſupiori parte ſemi
circuli ſedis Cratonis deſcriptā. ⁊ dicit. Pria ptractio litteralis in hac ſede queſiuit:
vtrū dñatio. i. de⁹ a quo celū ac tota natura dependet. xij. metbapbiſice ipſ⁹ celi em

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

pirei poſſet offuſcari id eſt obumbrari aliqua natura participante terrenitatis id eſt
corruptibilitatis. Notandum duplex eſt huius tituli queſtionis expoſitō. vna qui
dem philoſophorum aſſertio incongrua: altera theologice veritati propinqua. Eius
autem quam philoſophica aſſertio cōplectitur mens eſt. Utrum deus ipſe cognoſce
re poſſit vilia: ⁊ hoc nobilitati ſue non repugnet. Ad cuius partem primam patet re

inſultu perterritus inundantis ortolanus
eſſe cupiebat. Deficiente vero legumine
militie ſe trāſtulit exercitui. Uiſis autem
hoſtium incurſibus fuge terga commen-
dabat. Cratoniſqꝫ ſtudus tutius inhia
bat: cuius ſemicirculi capacitas multis
formidabatur queſtionibus. Superi-
oris vero circuli latitudo zodiaci forma-

ſponſio ꝙ ſic. nam quāto
aliqua virtus actiua eſt
fortior: tanto in remotio-
ra ſuam actionem extēdit
vt etiam in ſenſibiliū acti
onibus apparet. vis aūt
diuini intellectus in cogno
ſcendo res ſimulatur virtu
ti actiue. intellectus enim
diuinus nō recipiendo a
rebus cognoſcit: ſed magis
per hoc ꝙ eis influit. cum
igitur ſit infinite virtutis
in intelligendo: oportet ꝙ
eius cognitio vſqꝫ ad re-
motiſſima extendatur. Sed gradus nobilitatis ⁊ vilitatis in omnibus entibus at
tēdit̄ ſecūdum propinquitatē ⁊ diſtātiam a deo qui eſt infinite nobilitatꝭ: ꝗ quātūcūqꝫ
viliſſima in entibus deus propter maximā virtutem ſui intellectus cognoſcit. neqꝫ
hec veritas repugnās dictis philoſophi. xi. methaphiſice. nam ibi intendit oñdere
ꝙ diuinus intellectus non intelligit aliud a ſe quod ſit ſui intellectꝰ ꝑfectio quaſi prī
cipale cognitū. ⁊ ſecūdū hoc dicit ꝙ vilia melius ignorantur ꝙ̄ cognoſcantur: quan
do ſcilicet eſt alia cognitio viliū ⁊ alia nobiliū: ⁊ vilium cōſideratio nobiliū cōſidera
tionē īpedit. Nec tamē vilitas cognitoꝝ ī cognoſcentē redūdat ꝑ ſe. hec ē eim de ra
tione cognitōis vt cognoſcēs cōtineat ſpēs cogniti ſecūdū modū ſuū. ꝑ accidēs aūt
pōt redūdare in cognoſcētē vilitas cognitoꝝ. vel eo ꝙ dū vilia cōſiderat a nobilior
ibus abſtrahit̄ cogitādis. vel eo ꝙ ex cōſideratiōe viliū ī aliquas īdebitas affectōes
īclinatur. que q̄dē oīa ī deo eſſe nō poſſunt: quare ⁊c. Et huic cōſonat quod dr̄ ſapi
entie. vij. de diuīa ſapiētia ꝙ attigit vbiqꝫ ꝓpt̄ ſuā mūdiciā: ⁊ nihil īquinatū īcurrit ī il
lā. Pōt et titulꝰ q̄ſtiōis itelligi: vt q̄rat vtrū deꝰ poſſꝫ ſibi aſſumere hūanitatē. Et ad
hāc ſatis reſpōſuꝫ ē Johis. i. Et vbū caro fcm̄ ē: vbi caro ꝓ hoīe ſumit̄ ſcd̄ꝫ Aug. Sup
ponēda ꝗ ē pars iſta q̄ſtiōis affirmatiua apd̄ fideles veluti fidei xp̄iane ꝑncipalius
fundamētū. Scd̄a vtꝝ ſpūū vital' ſeruitutꝭ. Hec ē ſcd̄a q̄ſtio prīe ptis ſemicircli ca
thedre Cratōis: cuꝰ titulꝰ ſicuti ⁊ prīe duplicē recipit īterp̄tatōeꝫ: q̄r ⁊ duabꝰ riſio
nibꝰ abſoluet̄ ſcd̄ꝫ priaꝫ expoſitōeꝫ q̄ſtiōis total' mēs ē. Utꝝ ſubſtātie ſepate vti ſūt
āgl's atqꝫ demōes hūana corpa aſſumere poſſint. quātū vo ſcd̄e expoſitōi ꝯueīt tantū
ſonare videt̄. Utrū aīa ipſa intellectiua corpi hūano vniri poſſit vt forma. Quo ad
primā q̄ſtionis expoſitōem littera hoc modo ſupplēda eſt. Secūda inq̄ q̄ſtionū in
ſupiori parte ſemicirculi poſitaꝝ hec ē. Utꝝ ſeruitꝰ. i. famulatꝰ vitalis ſpirituū. i. an
geloꝝ deo famulātiū aut demonū imo in ſemet ſpūs queat. i. poſſit denigrari. i. ob-
fuſcari vel detegi aut circūdari ambitu. i. circuitu ⁊ veſtimēto terrene fecis. i. corpis
⁊ hoc ſubſidio. i. auxilio nature. Et ad hoc reſpōdēdū ē: ꝙ ex diuīa ꝑmiſſiōe tā bōi ꝙ̄
mali ſp̄s corpa terrena aſſumere poſſunt. De bonis q̄dē manifeſtum eſt in hyſtoria

Thobie ⁊ precipue capitulo. xij. vbi dictum eſt angelum ipſum Raphaelem comediſ
ſe quod vtiqꝫ actus corporis eſt. De malis ſimiliter manifeſtum eſt in incubis atqꝫ
ſuccubis quos piloſos quidam vocant. ſunt enim demones luxurioſiſſimi qui ꝑmiſ
ſione dei ad opprimēdas feminas: vel ſe ſupponendis viris corpora aſſumunt. Sicu
ti ergo iſtis: ſic ⁊ reliquis procuidubio: vel ad temptandos bonos: vel caſtigandos
malos: aſſumere corpa ꝑ
miſſum eſt. Demonuꝫ eiꝫ
tota intentio eſt: aut bo-
norum fatigatōeꝫ: aut ad
maloꝝ retentioneꝫ: quare
⁊ elementa ſepe ꝑturbāt:
tempeſtates in mari et in
aere ſepe cōcitant: fructꝰ
terre corrūpūt ⁊ deuaſtāt
Apocalipcis. vij. Afflictō
nes eīm iuſtoꝝ ſemꝑ ap-
petūt. ſed ſi a deo poteſta

ta planicie: draginis arriſit ſeptemplicibꝫ
Prima vero litteralis protractio que-
fuit vtrū celi ēpirei dñatio: terrenitatis
aliqua ꝑticipe natura poſſit obfuſcari. Se
cunda vtrū ſpirituū vitalis ſeruitus terre-
ne fecis ābitu q̄at nature ſubſidio dēigrari

tem nō accipiūt: ad tēptationis articulum nullatenus conualeſcūt. Quantū vo ad
ſecundā tituli expoſitionem littera hec ſonat. Utruꝫ ſeruitus vitalis. i. vitā tribuens
ſpūuꝫ. i. aiaꝝ: queat denigrari. i. vniri ⁊ veſtiri vt forma ābitu terrene fecis. i. ipo cor-
pore auxilio nature. i. naturaliter. Pro cuius ſolutione notandū eſt inter phōs diuer-
ſas de hac re extare opiniones. nā vt refert Ariſto. prio de aia. ⁊. vij. methaphiſice. Pla
to poſuit intellectū vniri corpori: nō vt formam materie: ſꝫ vt motorem mobili eo mō
quo nauta vnit̄ naui atqꝫ intelligentia orbi: nō ꝑ modū informatōis: ſed ꝑ contactū
virtutis: q̄m hoc contactu indiuiſibile tangere poteſt diuiſibile. quare dicit Plato ꝙ
homo ipe nō eſt aliquod vnū per ſe cōpoſitū ex corpore ⁊ anima itellectiua: ſed eſt ipa
aīa intellectiua vtens corpore: ſicut homo vtit̄ indumento. Comentator aūt tertio de
aīa inquit ꝙ copulat̄ nobis intellectus ꝑ cōtinuationeꝫ intentionis intellecte: qꝛ ea-
dem eſt intentio informans intellectū: ⁊ virtutem imaginatiuā. ſed qꝛ hee poſitiones
impertinentes ſunt vt pꝫ. Pria eiꝫ impertinens eſt iō: q̄m mobile non hꝫ eſſe formaliter ꝑ
motorem: qꝛ eſſe mobile prius eſt naturaliter in actu anꝙ̄ moueatur. qd̄ enim moue-
tur eſt in actu. v. phicoꝝ: ſed hō hꝫ eſſe formaliter ꝑ intellectū vt liquet: ergo aīa intel
lectiua nō vnit̄ corpori vt motor vt voluit Pla. neqꝫ et vnit̄ ipi ꝑ fantaſmata itellecta
actu vt vult ꝯmentator. Probatur. ſpēs intellecta cōpatur ad fantaſma ſicut ſpēs viſi
bilis ad colores ſcd̄m ꝯmentatoreꝫ. ij. ⁊. iij. de aīa: ergo ſimul eſt ꝯtinuatio intellectꝰ
poſſibilis ꝑ ſpēm intelligibilem cū fantaſmate in nobis: ⁊ potentie viſiue ꝑ ſpēꝫ viſibi
lem cū colore in lapide: ſꝫ hec ꝯtinuatio nō facit lapideꝫ videre: ergo ꝯtinuatio itellectus
poſſibil' in nobis cū fantaſmate nō facit nos itelligere: ergo ⁊c. q̄re dicendū eſt cū Ari.
ꝙ aīa intellectiua vnit̄ corpori ſubſtātialiter ꝑ informatōem: ita ꝙ eſt forma ſubſtā-
tialis corporis humani nō ſolum dans operari ſicut intelligentia orbi: ſꝫ et eſſe ſpecifi
cū ⁊ eſſentiale. pꝫ qꝛ dr̄a ſpecifica ꝯſtituēs aliquā ſpēm ſumitur a forma illꝰ ſpēi: ſicut
pꝫ ex mēte phi. ij. metha. dicentis ꝙ ꝯtraria ſequētia materiā nō faciūt differentiaꝫ
in ſpē ſed contraria conſequētia formā: modo differentia propria hoīs eſt rōnale: er-
go ſumitur a forma humana: ſed rōale ſumitur ab eo qd̄ eſt intellectiuū ⁊ rōatiuum:
ergo intellectus eſt forma corporis humani: quare vt dictū eſt in littera ſeruitus vita
lis. i. vitā dans. ipſa eiꝫ aīa actus eſt corporis organici phiſici vitā in potentia habē-
tis. Tertia an iudaice trine diuiſioni. Hec eſt tertia queſtionum in ſuperiori parte

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

cathedre Cratonis poſitarū. ⁊ talis eſt. An potius ſit acquieſcendum id eſt obtem-
perandum trine diuiſioni iudaice polorum id eſt celorū: an vero ſimplici partitioni
id eſt diuiſioni ariſtotelice. Notandum vti habꝫ hebraica traditio vltra planetaꝝ
orbes. iij. celos conſtare: ſcilicet celum ſtellatum: celū aqueum ſiue criſtalinum: atqꝫ
celum empireum: quibus omnibus ſupereſſe celum ipſum trinitatis theologi no-
ſtri auctumant: quod idē
eſt ſecundum rem cū deo
differens ratōne. nihil eīꝫ
aliud eſt ꝙ virtutis dei ex
cellentia: qua continet et
ambit omnia creata. poſt
hoc celum empireum eſt
inter omnia corpora ſim-
plicia nobiliſſimū: ideoqꝫ
a ſanctis igneum nuncupatum non ab ardore: ſed ꝓpter corporale lumē in eo diffu-
ſum: ad cuius intelligentiā nulli philoſophoꝝ deuenerūt niſi forte iuxta Damaſceni
ſententiam illi ſolum qui dogmata Moyſi legentes ea ſibi attribuerūt. hoc celū vni-
forme eſt: qm̄ ſicut ante multa neceſſe ē vnū exiſtere: ſic quoqꝫ natura multiforme ne-
ceſſe ē vniforme cōſtare. Eſtqꝫ ipſū immobile: qm̄ vniforme bonitatē participans.
Sed forte dicit. oē corpus habet motū ſibi naturalē. Reſpondeo verum eſt corp⁹ ad
generationē ordinatū. Empireū aūt celū eleuatū ē ſup hmōi ordinē. Tertiū vero celū
aqueū ē ſiue criſtalinū: quod Albert⁹ opinādo cōcedit: qm̄ inter doctores mſta de ipo
ſit diuerſitas ex luce exiſtere ſicut ex cōplemēto ſui: ⁊ ex ꝑſpicuitate tanꝗ ex diſpoſi-
tione materiali. Et hoc primum motui ſubiacet: quare ⁊ ipſum primum mobile apō
aſtrologos competebat nominari. Jp̄mqꝫ phi ſecundū ſenſum ſolū loquētes ſcōm
ratōis cōuenientiā ſcrutati ſunt tā ex parte motoris ꝙ motu ac ēt vniformitatꝭ: poſt
qō celū firmamētū ē qō ariſtoteles licꝫ falſo p̄mū mobile opinat⁹ eſt. Et nimiꝝ falſo
qm̄ vt Ambroſi⁹ ait. phs ille i mſtis q̄ ſupra lunā ſunt: errauit: qꝛ nimiꝝ ſi i hoc errauerit
celū ipꝫ p̄mū mobile dicēdo. qua de re cōcludēdo dicim⁹ nō ariſtotelice ſꝫ iudaice
aſſertioni circa hos celos ⁊ potiſſime theologoꝝ traditōi acquieſcendū. ⁊ ratō ē: qm̄
ſpe ac celi oēs hūt quādā bonitatē ꝓportionatā ipi p̄mo. aut ergo hūt ipā ꝓportio-
natā ſine motu ⁊ erit vtiqꝫ nobili⁹. quare celū ipꝫ empireū aut habet ipā bonitatē
proportionatā ipſi primo ꝑ motū: ⁊ h̄ vel motu diuerſo ⁊ erit ipꝫ firmamētū qō du-
plici mouetur motu: ergo neceſſe erit fore aliud quod hꝫ bonitatem proportionatam
ipſi primo ꝑ motū vnū. hoc autem eſſe nō poterit celū empireū quod imobile ē: neqꝫ
firmamentū quod duos motus cōtinet: ergo erit quoddam prius firmamēto ac po-
ſterius empireo: ⁊ hoc ē ipſū celū aq̄um ſiue criſtalinū de quo dictū eſt: ⁊ diuiſit aq̄s
ab aquis ⁊cete. Quarta ſi iudaice. Hec eſt quarta q̄ſtionū in ſuperiori parte ſedis
Cratōis poſitaꝝ: q̄ correlario quodā ex tertia elicitur. Et dicit ꝙ ſi iudaice aſſertioni
acquieſcēdū ſit quatriplex celū diſtinguitur: an tunc termini. i. extremitates ſiue ſup-
ficies coꝝ celoꝝ ſint ex ipſis. i. continui: vel ſint in ipſis ſcꝫ cōtigui vel ſaltim quilibꝫ
ſcilicet hoꝝ terminoꝝ ſit ſigillatim. i. cōſequēter ſe hn̄s. Si vero acquieſcēdū ſit ariſto-
telice traditioni qui p⁹ planetaꝝ orbes ſolū octauū circulum collocat: quare cū par-
tes celi totaliter moueantur totum ipm̄ celū localiť ſimul nō moueatur. vn̄ ad primā
haꝝ q̄ſtionū dicēdū eſt breuiť ipſos celos eſſe cōtiguos: ⁊ nō ſolū celi ſuperiores: ſed
⁊ planetaꝝ orbes. Hoc enīꝫ motus ipſe diuerſus ſperaꝝ innuebit: atqꝫ deus optimus
ſic fore diſpoſuit. ſicut enim non cōtinuari poteſt mobile cū immobili: ſic nec ipſū

Tertia autem an iudaice trine diuiſioni polorum an ariſtotelice ſimplici acquie-ſcendum ſit partitioni. Quarta ſi iudaice an termini ſint ex ipſis: an in ipſis: an qui

primum mobile cum empireo celo poteſt ſolidari. neqꝫ etiam octauus circulus: qui
motu diurno. remittitur ipſo primo mobili quomodolibet continuatur: quod certe
impedit motus ipſius a primo diuerſitas: atqꝫ motuum multitudo. eandem etiam
manerie in planetarum orbibus ratiocinari poteſt: tum propter motuū eorum diuer-
ſitatem: atqꝫ etiam ſperarum eccentricitatem: que quidem oīa cōtinuationem ſuper-
ficierū nullo modo pmit-
tunt. Ad reliquam autē
queſtionum facile patꝫ re-
ſponſio. Jpſum enim celū
totum moueri ad aliū lo-
cum dupliciter intelligi
poteſt: vl' motu circulari.
⁊ dico ipſum totum mo-
ueri ſimul ⁊ ſemel ab oriē-
te in occidens qualibꝫ die
naturali ſemel: vl' ipſo mo-
tu recto. Et dico ꝙ nullo
mō: cū motus ille propter celeſtis corporis ſummā perfectionem in celum cadere nō
poſſit: cū contrarium habeat. ſequeretur etiam illud abſurdū extra celum locum fore
atqꝫ vacuū qō falſum eſt: cū extra ipm nihil ſit: neqꝫ loc⁹: neqꝫ tp̄us: neqꝫ vacuū: ſed
ibi ſunt entia optimā vitā ducentia: quā perficiūt in toto eterno. Nota ſigilatiꝫ. i. ſin-
gulariter ꝑ vnūquēqꝫ ſeparatiꝫ. ⁊ dī quaſi ſingulatiꝫ. Priſ. ipm a ſingulis accipit: ſicut
ab hoſtiari. cōuer ergo ſigilatim ꝑ ſingularim dī. vn̄ ꝓpheta. Qui finxit ſigilati cor-
da coꝝ ⁊c̄. Quita cur elemētoꝝ. Hec ē quita queſtionū ſupioris partꝭ ſedis Crato-
nis qua queriť: Cur trāſmutatio elemētoꝝ ſit ꝯtinua. Ad hui⁹ queſtōis ſolutionē no-
tandū ꝙ elemētoꝝ quedā ſimbola ſunt: quedā diſſimbola. Sībola ſunt que ꝯueniūt
in aliq̄ qualitate prima: vt ignis et aer in calido. Diſſimbola vero ſunt que non con-
ueniunt: vt ignis et aqua. Unde dico reſpondens queſtioni: ꝙ elementa ideo tranſ-
mutātur cōtinuo: qm̄ apta nata ſunt ad tranſmutādū. hec aūt aptitudo ꝓueīt: aut cō-
uenīetia coꝝ in qualitatib⁹ pris: aut ex cōtrarietate ānexa que quidē inter actiua et
paſſiua ſp exiſtit. q̄re dictū eſt ꝙ in ſimbolū hn̄tib⁹ facilior ē trāſmutatio: n̄ quidē rōe
velocitatꝭ: ſed rōe paucitatꝭ corruptoꝝ: qm̄ diſſimbola ꝓpt̄ cōtrarietatē ānexā citius
trāſmutatōem ingrediūtur. Sꝫ dico rōe paucitatꝭ corruptoꝝ ipam trāſmutatōēꝫ fore
faciliorē: qm̄ in ſimbolū hn̄tib⁹ vnū ſolū corrūpiť: vt ſi ex igne generať aer: ſolū ſiccitaſ
ignis corrūpitur. ſi vero ex igne ⁊ aqua duo. ſ. caliditas ⁊ ſiccitas. natura ergo nō tm̄
laborat in trāſmutatōe ſimboloꝝ ſicut in diſſimbolis: ꝗuis in diſſimbolis velocior
ꝓpter contrarietates annexas vt dictum eſt tranſmutatio fit. Et inde ſecunda pars
queſtionis prime partis quaſi correlaria oritur ſcꝫ hec. Cum ergo elementa cōtinue
tranſmutenť: vtrum conſiſtant. i. permaneant numero eadem que prius erant vl' nō.
Ubi notandum conuenit ꝙ aliquid eſſe idem qō prius fuerat tripliciter intelligitur.
vno modo propriiſſime: qꝛ nec in toto nec in parte eſt ſubſtantialiter variatū: ⁊ ſic de⁹
vel intelligentie ſunt eadēꝫ numero que prius fuerūt. ſcōo proprie: qꝛ pars principa-
lior ei⁹ nec in toto nec in parte eſt ſubſtantialiter variata. ⁊ ſic hō ē illud qō pri⁹ fuit
tertio large qꝛ diſpoſitiōes accidētales n̄ ſunt notabiliter ⁊ ſenſibiliter variate: ⁊ ſic
defunctū dicunt eſſe eūdēꝫ qui pri⁹. H̄ viſo dico ꝙ ſicut nulla entia inaiata ſic neqꝫ ele-
menta ꝑ totā ſuam periodū manēt eadēꝫ numero. ſcōo mō: ſꝫ bene tertio mō. patꝫ qꝛ
cuiuslibet talis noua forma ꝑtialis: ⁊ noua partialis materia acquiritur ⁊ ſili' deꝑdi-

libet ſigilatim. Et ſi Ariſtotelice: cum par-tes totius localiter moueantur: quare to-tū nō mouetur. Quita cur cōtinua elemē-torū ſit trāſmutatio: ⁊ an eadem ſunt que prio fuerunt elementa: an alia conſiſtant. Sexta cū vnum elementorum cōtrariorū

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

tir:māet tū ꝯſilis mixtitudo diſpoſitōnū accidētaliū. qꝛ lꝫ nullū pedale hoꝝ elemētoꝝ
exñs añ milleſimū ānū fuerit:tñ hec elemēta dñr ꝯtinue fuiſſe:qꝛ cōtinuo appuit cōſi
milis diſpoſitō accidētaliū diſpoſitōnū i eis. No. elemētū dr̄ qſi ilemētū ab ile. i. pꝛ
mordiali maſia. de q̄ ci pꝛio creauit ile:ꝛ ex ile ſegregauit q̄ttuoꝛ elemēta. Sexta cū vnū
elemētoꝝ. Hec ē ſexta qōnū ſupioꝛis pꝛ̄t cathedre Cratōis:cuꝰ thēa h̄ ē. Cū vnū elemē

vt aqua accidentalem capiat qualitatē vt caliditatem: quare non ignis accidentaleꝫ accipiat frigiditatē. Septia an aliqua zōa a noſtra ſit hitabilis. Que hitātiū prieua natitas q̄s acceſſus eoꝝ qualiſqꝫ receſſus

toꝝ cōtrarioꝝ vt aq̄ acci
piat accidētalē calidita
tē:qꝛ nō ecōtra ignis acci
dētalē frigiditatē ſuſcipe
poſſit. Et ad h̄ dicēdū eſt
qm̄ ignis int̄ oīa elemēta
maioꝛis eſt actiuitat̄ ppt̄
abūdantiā forme: q̄ ſit vt
oīa alia i q̄bꝰ ñ tanta repi
tur actiuitas ſ mag̃ paſſi
bilitas pꝓpter abundātiā
materie:q̄ ſubiectū eſt trāſmutatōis atq̄ paſſibilitatis illui naturā facile reducere poſ
ſit:faciliꝰ tñ q̄ ad pꝓprietates appropatas ppt̄ cōtrarietatē ꝙ pꝓprias: lꝫ ex cōſequēti
etiā ipas pꝓpas trāſmutare poſſit. neq̄ tñ cōtra alia elemēta in igneꝫ ita fortit̄ agere
valēt vt eiꝰ caliditatē ad frigiditatē reducāt: ꝛ h̄ iſufficiētia actiuitat̄ pꝓhibēte. Se
ptia an aliq̄ zona amr̄a. Hec ē. vij. ꝛ vltia q̄ſtionū circli ſupioꝛis ſedis Cratōis q̄ q̄rit̄
an ſit aliq̄ zona. i. hemiſpiū hitabilis alia a nr̄a. i. nr̄o hemiſpio. ꝛ ſi ſic q̄ tñ erat pme
ua natitas hoꝝ ibi hitātiū: cū claꝝ ſit Adā pꝓthoplauſtū ad has ptes haud quaq̄ de
clinaſſe:ꝛ inſuper quis ſit acceſſus ad eas partes atq̄ receſſus. Notandum questio
nem hanc ſpecialiter propter antipodes fore motam. Unde antipodes populi ſub
terranei ſunt contra nos pedes habentes vt quidam putant. Papias vero dicit anti
podes dictos eo ꝙ cōtrarij nr̄is veſtigijs putātur. Quare ſciēdum pꝛ q̄ſtionis ſolutō
ne ātipodes exiſtere dupliciter itelligitur: vl̄ vt i hemiſpio iferioꝛi habitēt vl̄ nobiſcū
i nr̄o. quo ad pmū itellectuꝫ dico antipodes nullo mō ꝯ nos poſſe cōſiſtere:cū h̄ pars
quā hemiſpiū iferiꝰ dicimꝰ aq̄s totalit̄ ſit ſubmerſa: q̄re ꝛ ſepta tr̄a dr̄ eo ꝙ occeano
circūambit̄. Inſulaq̄ atlātides vocat̄. ſic marcꝰ cicero i ſomnio ſcipiōis. Ois tr̄a q̄ co
litur a vobis lateribus latioꝛ parua quedā inſula circūfuſa illo mari quod atlāti cum
qd̄ magnū qd̄ occeanū appellatis ꝛc. Cū ergo pars illa ſubmerſa ſit: cōſequēs eſt vt
ſolū ea que aq̄s ſuperat quāq̄ icolimꝰ ſola habitatōe pagrat̄. q̄tū vero ad ſcd̄m in
tellectū vt ipi ātipodes i noſtro hemiſpio habitēt vl̄ ſalti hitare poſſint non rationi
abſonū ē. Nō tñ ſcd̄m regionū latitudīeꝫ q̄ ab auſtro i ſeptētrionē ad maximā iuxta
Ptholomei ſentētiā i. lxxx. gradū ptēdit̄: qm̄ directā ꝯpoſitōeꝫ q̄ mediuꝫ requirit cir
cli latitudīs tr̄e breuitas ipediret: ſed ſcd̄ꝫ regionū lōgitudīeꝫ q̄ ab oriēte vſq̄ ad oc
cidētales fortunataꝝ iſulas. clxxx. gradibꝰ qd̄ ē mediū circli extēdit: nō ipoſſibl̄e eſt
antipodes collocari. nā exñtibꝰ in vltis oriētis finibꝰ meridianꝰ eoꝝ. xc. gradibꝰ ab
eq̄noctiali diſtat. ſilr̄ ꝛ exñtibꝰ i vltis occidētalibꝰ loc̄. q̄re ſit cū meridianꝰ ſit circlus
ſpā i duo eq̄lia ſecās p vtroꝛūq̄ capita ac pedes ipꝫ ptēdi ptibꝰ ex oppoſit̄. ꝯñs g̃
ē occidētales ipos oriētalibꝰ p diametrū ꝯpōi:ꝛ hos ātipodes vl̄ ātigenos ꝯuēit ap
pellari. neq̄ obſtat ſi diceret̄ ꝯrioꝝ nat̄a ē ſi vnū ꝯueniēs ſit reliquū icōuēiēs erit. ſi g̃
hitatō oriētis erit ꝯuēiēs ꝛ ſalubris vite aiantiū: g̃ ſibi p circlꝫ oppoſita erit diſcōue
niēs. Rñdet̄ ꝙ illō veꝝ i foꝛalit̄ oppoſit̄: nō aūt ſitualit̄ ſicut i pꝓpoſito. facilit̄ g̃ adiū
ctū q̄ſtioni ſoluit̄ quo q̄rit̄ q̄ ſit pmeua hoꝝ natitas. dico Adam ſicut ꝛ alioꝝ: ꝛ ſimili
ter adiunctum alterum quis acceſſus ꝛ qualis ab eis receſſus. Dico talis qualis ad

reliquos niſi gentiū barbaries atq̄ itineꝝ ignota ſpacia luſtrātes valeant impedire
Circuli vero mappa. In hac parte Boetius ponit ſecundum oꝛdinem queſtio
num in cathedra Cratonis deſcriptarum: ad quas poſt primas filius inconſtantie
ſe diuertit. et diuiditur in nouem partes ſecūdum nouem queſtionum genera. partes
in proceſſu patebūt. Et dicit primo ꝙ mappa. i. planicies forma ſeu diſpoſitio ſecū
di circuli ſedis Cratonis
detinebat oculos intuen
tiuꝫ nouenaria inſpectōe
i. iſpectōe. ix. queſtionuꝫ:
quarum. ſ. nouem queſtio
num ſiue nouenarū inſpe
ctionum pꝛia queſtio ſup
ple continebat latitudīeꝫ
zodiaci illius celeſtis cir
culi modificantē. i. mēſu
rantem qualitatem circulorum: ſubaudi ceterorum ſperalium: vti ſunt duo tropici:
duo polares: atq̄ vnus oīum mediꝰ quē equatoreꝫ ſiue equinoctialem dicūt. ꝛ dico
modificantē inſpectiue. i. ſcd̄m apparentiaꝫ: q̄ pꝛ ꝛ modificantē diffinitiue. i. eſſenti
tias oñdendo coluroꝝ illoꝝ ſemicircloꝝ: q̄ pro ꝛ modificanteꝫ progreſſiue. i. ſcd̄ꝫ rō
nis ꝯſequentiā quātitat̄ totius forme: ſubaudi mūdialis. Notandū ciꝫ ē ꝙ totius
huiꝰ littere mens eſt: ipam ſecundā pteꝫ ſemicirculi cathedre Cratonis queſiuiſſe cir
culoꝝ vniuerſalis mūdi machine deſcriptionem: atq̄ tandeꝫ ex his forme quātitat̄
menſuratōem. Pro quoꝝ oīm abſolutōe notandū eſt in ipſa mūdiali machina quoſ
dam maiores imaginādū fore circulos: quoſdā vero minores. Maiores inq̄ qui ipaꝫ
ſperā ad duo ſecant equalia. Minores vero ad duo inequalia diuidūt. ex maioribꝰ
zodiacus eſt quē circulum vite ſiue aialium dicunt: a zeos qd̄ eſt aial: qm̄ in ipo. xij.
ſigna noibus aialium nūcupata figurātur. Et hic ſua longitudine ſicuti quilibꝫ ſpera
lis circulus. ccclx. gradus aſtronomica diuiſione cōtinet. Latitudine vero. xij. quos
xij. linea quedā per mediū in longum ſecat: quā eclipticā conuenit appellari. Diuidit̄
q̄ hic circulus ſecūdum portiones longitudinum in partibus. xij. quas ſigna vocamꝰ:
quarum initium ab ariete ſumens: per thaurum: gemini: cancrum: leonem: virginem:
libram: ſcorpium: ſagitarium: capricornum ꝛ aquarium diuertitur: quouſq̄ in finem
piſciū atq̄ tandeꝫ caput arietis iterū cōtingat puenire. Quare intelligedū eſt ex raptu
firmamēti partes ipas zodiaceas quoſdā ſine dubio circulos continuo deſignare. nō
quidem reales atq̄ coloꝛe quodam vel alia induſtria depictos: ſed intellectuales ſo
lum atq̄ mathematicos: quoꝝ maximus ab vtriſq̄ polis eque diſtans: ꝛ ab oriēte
in occidentē: iterūq̄ in oriente per caput arietis ꝛ libre extenſus equatoꝛ dr̄. Ueruꝫ
qꝛ ſicuti ab ipſo arietis atq̄ libre capitibus per reuolutionem diurnam circulus hic
ꝯſignat̄: nō eo minꝰ p cancri atq̄ capricorni circūferentias duo tropici deſcribuntur.
Tropici inq̄ quaſi ꝯuerſiui: qm̄ cū ſol ad eos circulos deuenerit: vel ad nos reuertit̄
vel ſalteꝫ motu ſuo pꝛopꝛio a nobis retrocedit. neq̄ tñ hij circuli e maioribꝰ ſunt: qm̄
ad inequalia ſperam ſecant. inſup ſicuti ad extremis zodiaci partibꝰ duos tropicos
deſcribi concedimꝰ; ſic quoq̄ quoniam zodiacus circulus obliquus eſt: atq̄ alios a
polis mundi polos ſuos haber quendam arcticum quia circa arctos: quendam ve
ro antarticum: quia circa illam partem que contra arctos ponitur circulos per po
loꝛum ipſorum zodiaci diurnam reuolutionem deſcribi fatendum eſt: quoꝛum
tanta a mūdi polis eſt equa diſtantia; quanta ipſorum tropicis diſtantia reperitur,

Rurſum quia per motum ſolarem ꝓpriū nūc equoctia: nūc vero ſolſtitia cōtigit fieri neceſſe ē arc⁹ quoſdā tā eq̄noctia ꝙ ſolſtitia diſtiguētes ymaginari h̄ ē ꝑ caput arietꝭ atq3 libꝛe ⁊ mūdi polos quo ad equinoctia. ſimiliter ꝑ cācri ⁊ capꝛicorni atq3 etiaʒ mūdi polos trāſeūtes: ⁊ hos coluros quaſi ſemicircl̄i appellāt. Hec aūt oīa a ꝫodiaco vt videtur modificatōeʒ atʒ deſignatōeʒ capiūt: quare ⁊ ſufficiēter ꝗuis bꝛeuiť q̄ſtioni ſatiſfactū foꝛe putatur.

terminos diffinitiue: totiuſq3 foꝛme quantitatem pꝛogreſſiue. Secunda an ſtelle fixe ſint in celo ſuperioꝛi: an ī pꝛopꝛiis circulis cōmeantes planetaruʒ ad inſtar peruagari diſcernantur. Tertia an comete pꝛo-

Item mappa pictura vel foꝛma diciť: ſic ⁊ mappā mūdi dicim⁹. etiam togilla diciť a man⁹ quaſi ma nupia. i. manū piās. Inde mapella le. diminutiuum.
Scd̄a an ſtelle fixe. Hec ē ſcd̄a nouē q̄ſtionū ī altera parte ſemicircl̄i cathedre Cratōis poſitaruʒ. ⁊ q̄rit an ſtelle ſcʒ ille q̄ ī octauo celo nutu dei oꝛdinate ſunt ſint fixe. i. imobiliť locate ſic ꝙ nullo mō moueātur ꝙ motu ſui celi ī ſuo ſupꝛioꝛi loco ſcʒ octauo celo vel ſaltē ꝯmeantes. i. mote diſcernātur ꝑuagari. i. moueri: ad iſtar. i. ad ſimilitudieʒ planetaꝝ: hoc ē an moueātur alio motu a motu ip̄i⁹ firmamēti. Pro ſolutōe q̄ſtiōis hui⁹ aduertendū queādmodū pʒ ex aſtrologicis demōſtratōibus de⁹ ip̄e factoꝛ atq3 genitoꝛ vniuerſalis creature a quo q̄dē oīs inuidia relegať: vt in thimeo Plato cēſuit nō niſi pulchꝛuʒ facere volēs machinā ip̄am mūdanā ad diuerſam inferioꝝ gn̄atiōnē ac vitā ſtellis diuerſis atq3 inumerabilib⁹ adoꝛnauit: quaſdā fixas ſtatuēs: quaſdā vero erraticas. Fixas eq̄dē nō: q2 nullo modo moueātur: ſed q̄m in ſuo celo tā clauate atq3 firme cōſiſtūt: vt nō alio ꝙ ſui celi motu circūferantur: ſub q̄b⁹ oꝛbiū diuerſitate ſtellas locauit erraticas. i. planetas quaſi planutas qd̄ erroꝛē incutiēs ſonat. Errāt eq̄dē nō ꝓpꝛie ſed q̄m mot⁹ ſui a motu tā p̄mi mobilis ꝙ etiā firmamēti q̄libet die atq3 momēto diuerſificāt: q̄ q̄dē diuerſitas moꝛtalib⁹ erroꝛē icutere videť. hoꝝ aūt planetaꝝ q̄lʒ ꝓpꝛio oꝛbe circūferť. oꝛbe inq̄ aggregatōe vno ſed pluribus⁹ circulis ſcd̄ʒ mot⁹ cuiuſlibʒ diuerſitatem diuerſo: ꝓut hec oīa apud aſtrologicas obſeruātias Ptholomei. alfragani. thebith. albategni. ⁊ alioꝝ demōſtrata ſunt. Quib⁹ ergo ſic vt p̄notata ſunt collectis atq3 ſinguluʒ ſingulo collibꝛatis facile mota queſtio abſoluitur: qua queſitū ē an ſtelle fixe ꝓpꝛio vel ſaltim planetaꝝ motu moueātur. Inter ſtellā ac ſyd⁹ h̄ intereſt: q̄m ſtella quelibʒ ſingularis dť: ſydus vero pluriū ſtellaꝝ collectio. hec t̄n noīa apd̄ auctoꝛes crebꝛo cōfundūtur vt ſtellā ꝓ ſydere: ſydus quoq3 ꝓ ſtella ſumāt. ⁊ dī ſtella a ſtādo quare ⁊ ſtelle pꝛopꝛie ſunt que ī firmamēto ſituātur. Tertia an comete ⁊c. Hec ē tertia e nouē queſtiōibʒ ſcd̄e partis ſemicirculi cathedre Crato. qua queritur an comete. i. ſtelle comate: rubētes. i. lucētes quodam ruboꝛe ꝓdigialiť quo ad futuri cuiuſdā magni ſignificātiā ꝑcurrāt. i. moueātur: circulariť. i. motu circulari cū ceteris planetꝭ ⁊ ad coꝝ ſimilitudieʒ. an vero ip̄e ſubaudi comete exn̄tes deſtructiue. i. annihilatiue creature. i. iſtoꝝ iferioꝝ reuertātur ī ſuū chaos. i. ī ſuam materiā a qua gn̄ate ſunt: ⁊ hoc permiſſione nature naturātis. i. dei gl̄oſi. No. queſtio hec nō aliud querit ꝙ vtrū comete ſint ſtelle vel imp̄ſſiōes ī aere generate. ⁊ ad hoc reſpōdēdū dico apd̄ antiquos de cometa magnam fuiſſe diuerſitatem. Pictagoꝛici enim dicebant cometam vnā de. vij. eſſe ſtellis ex erraticis. Anaxagoꝛas autem ⁊ Democritus dicebant ip̄ſam de natura celi: ſed quoniam omnis pars celi perpetua eſt: ſequitur cometas foꝛe perpetuas quod eſt falſum.

re perpetuas quod eſt falſum. quare dicendum eſt cum Ariſtotele pꝛimo metheoꝛoꝝ ꝙ cometa eſt exalatio ignita de natura elementari: patʒ quia cometa non ē ignis nec aer cum ſit mixtum imperfectum: nec vapoꝛ cum non aſcendat ad tantam altitudinē ergo eſt exalatio. conſequentia patet: quia non videtur eſſe aliud. Secunda autem pars patet: quia vel cometa eſt de natura celi vel de natura elementari: ſed non de natura celi: ergo de natura elementari. patet conſequentia cum maioꝛi: ⁊ minoꝛ declaratur: quia nulla pars celi generatur vł coꝛrumpitur pꝛimo celi: ſed q̄libet cometa generatur ⁊ coꝛrumpitur: ergo ⁊c. Ex his ergo facile queſtioni reſpondetur cometas non eſſe ſtellas ſed exalationes. Et ſi dicatur cometa mouetur motu circulari: nulla autem elementa mouentur hac ſpecie mot⁹: quare ⁊c. Reſpondetur ꝙ lʒ elemēta nō moueātur niſi vno motu ab itriſeco deducta fuga cōtrarij ſcʒ motu recto: t̄n p̄ñt moueri naturaliter ab extriſeco circulariť ꝑ iſluētiā celi: qua ēt influētia moueť cōeta ſimuliť cū aere in ſupꝛioꝛi regione circulariť. Itē ī textu ibi pꝛodigialiť. pꝛodigiū gij. i. mōſtrū t̄pe ⁊ ad vaſtāduʒ paratū. Et ſimuliť ibi deſtructie No. cōete appꝛitōeʒ ſꝑ magnos ac malos p̄ſignare effect⁹. ſignificat eiʒ vt vult. Hali. in cōmēto vltie ꝓpoſitōis cētiloquij Ptholomei atq3 Ariſto. ī pꝛio metheoꝛoꝝ. ſiccitates magnas t̄re naſcētiū ſterilitatē: t̄remotū atʒ vētoꝝ copiā: inūdatōes aquaꝝ: moꝛtem atq3 epidimiaʒ: p̄lia: trāſlatōes regnoꝝ: ⁊ legū imutatōeʒ ſeu nouitatē ſectaꝝ: ⁊ hec oīa ſecūdū diuerſuʒ cōetaꝝ magnitudieʒ figurā coloꝛē motū locuʒ atq3 duratōem. inde. Seneca. li. naturaliū queſtionum duas iſulas p̄nūciāte cometa ſubmerſas dicit. ⁊ vt refert Iuſtin⁹ āno quo Mitridates naſcebatur: cometa viſa ē quattuoꝛ hoꝛis tāto fulgoꝛe celū replēs vt quaſi ardere videreť: ac ſolis radij obumbꝛaretur. Hic aūt mitridates. xlvi. ānis cū rōanis bella geſſit atrocia: vt inq̄t Valeri⁹ maxim⁹ de ſtudio ⁊ iduſtria quod q̄ Solinus auctumat libꝛo ſuo de mirabilib⁹ mūdi. Quid vltra regnāte Nerone ſenis mēſib⁹ app̄uit cōeta: ⁊ idē refert ſeneca vbi ſup̄. ſʒ q̄d peius illis t̄pib⁹ eſſe potuit: ꝙ viuere ſub dn̄o tā crioſo de quo loq̄ť Iohēs ſoloꝛbꝛiēſis ī policratone li. i. In tāta mole ipenij oēʒ poſuus ē grauitatē: vt phiaʒ p̄ſequēſ quaſi maieſtatꝭ impij inimicā ⁊ nobilioꝛa igenia veritus ſe cōſilijs ſubdidit hiſtrionū.
Quarta an nature inferioꝛis. Hec ē quarta q̄ſtionū ſecūde partis ſemicirculi qua queritur an cōplexiōata. i. oīa ip̄a gn̄ata iferioꝛis natē. ſ. elemētoꝝ cōtrahāt virtutē. i. exiſtētiā ſiue eclipſim. i. defectū: ex planetis. i. ex fluxu celeſti: an ex p̄ris gn̄antibus. i. p̄ētib⁹. qd̄ ſi ex planetis: aut h̄ ſecūdū neceſſitatē: aut ſaltē ſecūdū cuētū. i. a cāu. ſi vero ex generātib⁹ cū vnum generātium aliq̄ñ ſit albū aliud quoq3 nigrū ⁊ ecōtra: q2 generatū ex illis nō eſt albū ⁊ nigrū. ⁊ ſimiliter ſi ſic: q2 generatū aſſimilatur q̄nq3 ī extremitatib⁹ ſupple coꝛpꝛis vt manibʒ pedibʒ ⁊ reliq̄s. ſimuliť quoq3 ſexu p̄ri ⁊ in ceťis moꝛib⁹ aſſimilatur p̄turiēti. quādoq3 vero neutri generātiū ſubaudi aſſimilať.

digialiter rubentes circulariter cum ceteris planetis ꝑcurrant: an deſtructiue creature in ſuum chaos reuertantur nature ꝑmiſſione naturātis. Quarta an iferioꝛiſ nature cōplexiōata virtutē ſiue eclipſiʒ cōtrahāt ex planetis: an ex p̄ris generātibuſ

Pro abſolutione huius queſtionis atq3 q̄rumlibet partiumeius aduertandum eſt ꝙ in rebus ip̄ſis generandis atq3 pꝛoducendis in eſſe triplex aſſignanduʒ eſt foꝛmale pꝛincipium ſcʒ ip̄ſum pꝛincipium pꝛimum atq3 pꝛincipale quod ē ip̄ſa cauſa pꝛia

q̄ue eſt regens moderans atq; ordinans ipſas cauſas ſecūdas: vti aptiſſime Boe. in tertio libro de conſolatione metro nono inſeruit cū dicit'. O qui perpetua mundum ratione gubernas. Terrarum celiq; ſator ⁊c. Ab hoc quidem principio dependet celum et tota natura. xij. methaphiſice: atq; ab eo cunctis deriuatum eſt eſſe, et viuere: his tamen clarius: his vero obſcurius. Eſt ⁊ aliud principium inſtrumentale videlicet ipſa corpora celeſtia: per que licȝ deus optim⁹ per ſe ſolum cuncta diſponat: vti ſacra teſtatur auctoritas: tamen quantuȝ ad executionem inferiora per ſuperiora diſpenſat: qua de re dictū eſt primo metheororum: ꝙ oportet iſtum mundum inferiorē eſſe contiguum ſuperioribus lationibus: vt tota eius virtus inde gubernetur. Eſt etiam tertium rebus principium quod ſeminarium dico. hoc autē principiū virt⁹ ē in aiatoꝝ ſemine ꝯſiſtens: ſicut in artificiato artifex: ⁊ vocatur hec a quibuſdā virtus formatiua: a quibuſdam diſiunctiua: a quibuſdam vero imago mundi. Hec autem tria principia ſic ſe habent in aiatoꝝ productione: vt inferiori per ſuperi⁹ influatur ⁊ non conuertitur. quare ꝙtum hic ſufficit dicendum eſt: ꝙ oīa etiam generata virtute ipſam periodū atq; eclipſim ſumūt ab ipſo principio ſemiario: veluti principio quodam īmediate moto ab influentia celeſtiuȝ corpoꝝ nutu ac voluntate cauſe prime. neq; tñ niſi ipſa cauſa prima ſic diſpoſuerit: hec quadam coacta neceſſite fieri eſtimandum eſt: qm̄ impreſſiones cauſarum naturalium in effectibus ſecunduȝ recipientiuȝ modum reſpiciunt. inferiora autem ſunt fluxibilia: ⁊ nō ſemper eodē mō ſe hñtia propter ipſaȝ materiā que eſt impotentia ad plures formas. ⁊ hoc eſt vt refert Albertus prio mineralium qđ Plato voluit cum dicit formas ipſas ſecundū merita materie recipi. ⁊ hinc Ptholomeus in alarba. effectus ſtellaruȝ incertos et diuerſos eſſe: qꝛ inferioribus influxu proueniunt per aliud ⁊ per accidens. per aliud qꝛ p virtutes elementares quas prio informant. per accidens qm̄ non perueniūt ad inferiora niſi per eſſe vniuerſale qđ eſt confuſum ⁊ incertaꝝ diſpoſitionū. ⁊ idem Ptho. in quadripardito. Ruſus nec eſtimare debemus ꝙ ſuperiora procedūt ieuitabiliter: vt ea que diuina diſpoſitione contingūt: ⁊ que nullaten⁹ ſunt vitanda: nec nō que veraciter ⁊ ex neceſſitate proueniunt. In centilogio etiā dicit. hec iudicia que tibi trado ſunt media inter neceſſarium ⁊ poſſibile: abſoluta ergo hec queſtionis pars ē: an cōplexionata ipſa ex planetis vel a primis parentibus virtutes atq; perioduȝ ſuſcipiāt: qm̄ tā ab his ꝙ ab illis lȝ diuerſa rōe. ſilr ſi ab ipis planetꝭ an neceſſitate vl̄ a caſu. Reſtat ergo vt diuerſa natoꝝ erga parentes aſſimilatio quomodolibet abſoluet. ⁊ dicendū ꝙ cauſam aſſimilationis hoꝝ vel diſſimulationis tam ex influentia celeſtis corporis ꝙ etiā materiei recipientis has impreſſiones ſimiliter multas cauſas ꝯcomitātes atq; ſuperiorib⁹ ānexas cōfirmari. ⁊ hinc ypocras dicit: vt refert Galienus: ꝙ omnis ſubſtantia ſit ligata ⁊ coniūcta in planetis ⁊ ſignis ⁊ nexibus quattuor elementoruȝ. Et tō Nectanabus naturalis Alexandri pater cū mr̄e ſua Olipiade tp̄s obſeruās coniūt ſole leonē itrāte ⁊ ſatrno ī thauꝝ: a qb⁹ planetꝭ filiū ſuū volebat recipe figurā ⁊ ptātē

Si ex planetis an ſecunduȝ neceſſitatē: an ſecunduȝ euentuȝ. Si vero ex generātibȝ cuȝ vnuȝ generātium ſit album ⁊ aliud nigrum: quare generatuȝ ex his albuȝ et nigrum non eſt. et quare generatum quandoqȝ in extremitatibus aſſimilatur patri in ceteris parturienti; quandoqȝ uentri

Quinta que eſt proportio motus. Hec eſt quīta queſtio ſecūde partis ſemicirculi ſedis Eratōis q̄ q̄rit que ſit ꝓportio. i. hitudo motus ad motum p planetas: hoc eſt qua habitudine ſe habeat mot⁹ vnius planete ad motū alterius: ⁊ que ſit connexio ſ. ordinatio eorūdē ſcȝ planetaꝝ: vt ſcȝ quis eoꝝ ſub vel ſupra in corpore celeſti ordinet. Pro queſtionis huius ſolutione notādum ꝙ motus planetaꝝ diuerſus ē quēadmodū eoꝝ orbes diuerſi demōſtrātur. ex diuerſitate eiȝ motuū neceſſario in diuerſitatem orbiū deueniri phis viſum eſt. Inter autem omnes planetas Saturnus oīm tardior eſt: quapropter ⁊ ipm ſenem propter motus ſui tarditatem dicunt: quoniam curſuȝ ſuū annis. xxx. ſoluȝ perficit. Jupiter vero poſt hunc planeta beniuolus motū ſuum annis. xij. complet. Mars tribus. Sol vero oīm medi⁹ anno vno. ſimiliter ⁊ Ven⁹. Mercurius ſimiliter inter oēs laborioſus anno. Luna vero ſupioꝝ fex atqȝ inferioꝝ puritas menſe tm̄. Quare pauco cōcludēdū cū q̄ritur que ꝓporio mot⁹ vnius planete ad motum alterius ꝙ eadē eſt ꝓportio q̄ eſt numeri cuiuſlibet ad quēlibet. Hoc aūt curioſius idaganti ad arithmeticoꝝ recurrēdū eſt codices atq̄ȝ geometrorum. in his enim nedum horum ſed ⁊ quorumlibet proportio vberrime perdocetur. Ordo autem planetarum ſub octauo circulo his verſibus coīter memoratur. Octo ſunt ſpere quas ſic poteris retinere. Celum ſtellatum: ſaturnus iupiter ⁊ mars. Sol venus ⁊ mercu. vltima luna ſub eſt. Item nota proportio nihil aliud eſt ꝙ duarum quantitatum quātecūq; ſint eiuſdem generis certa alterius ad alteram habitudo. Et dicitur eiuſdem generis vt numeri ad numerum: linee recte ad lineam rectam: ſuperficiei ad ſuperficiem: corporis ad corpus. non enim linea ſuperficiei vel corpori proportionatur. quare etiam nulla diametri ad coſtā proportio reperitur: ꝙuis reperibilis vt vult Ariſtoteles

Sexta cum ſaturnus inter planetas. Hec eſt queſtio ſexta huius ſecunde partis ſemicirculi ſedis Eratonis qua queritur. Cum ita ſit ꝙ ſaturnus inter planetas ſeuiſſim⁹ ſit venuſqȝ benigniſſim⁹: an benignitas vnius ſcilicet veneris venientis ex oppoſito ſupple aſpectu qui eſt per diametrum circuli: retardet id eſt temperet atq; refrenet malignitatem alterius ſupple ſaturni. Pro huius queſtionis ſolutione dicenduȝ Inter planetas quoſdaȝ maliuolos: quoſdam vero beniuolos iuxta traditiones ſapientum dici. maliuolos vt ſaturnus qui ⁊ falſe armatus depingitur veluti nature viuentis inimicus: ac Mars quem deum belli ponūt: ⁊ ob eorum malignitates eos infortunas vocant: quoniam nato atq; cuilibet exordio īfortunam machinantur. Beniuolos vero Jouem quem ⁊ heroum atq; magnatum ſignificatorem dicunt. ſimilr̄ ⁊ venerem totius beniuolentie ſignificatricē quapropter eos fortunas dicunt: ⁊ ex his ſolum in preſenti de ſaturno ⁊ venerē queſtio eſt. Ad quam reſpondendum ꝙ ven⁹ nullo modo ex oppoſito aſpectu maliciam ſaturni minuit: quoniaȝ maxima eſt apud ſapiētes: ꝙ fortune cū aſpiciunt malos minuunt eoꝝ īpedimentū: ⁊ hoc ſi ex amicabili aſpectu aſpiciant. amicabilis autem aſpectus ſolum trinus ac ſextilis eſt. Mali autem cum bonos aſpexerint ex quarto vel oppoſito bonorum beniuolētiaȝ fortiter īpediunt: quoniā aſpectus malorum: atq; ab aſpectu malo. Et hec tm̄ de hac q̄ſtione

generantium. Quinta que proportio motus ad motum per planetas et que eorum cōnexio. Sexta cum ſaturnus inter planetas ſit ſeuiſſimus: venuſqȝ benigniſſimuſ: an benignitas vnius malignitatem retar-

Septima cum chorus naturaliter. Hec eſt ſeptima queſtionũ ſecunde partis ſemi circuli ſepe dicti qua queritur: quoniam chorus alia littera habet northus: ꝛ ver⁹ ille ventus auſtralis ſit naturaliter frigidus ꝛ ſiccus: cum a parte auſtrali ꝛ a polo an- tartico deueniat: cum nobis apparet contrarius ſcilicet humidus ac calidus. Pro cuius queſtionis ſolutione notandum duodecim eſſe ventos ſecundum philoſophus ſcdo methеororum: ꝛ hoc ſecundũ .xij. celi ſigna ſub quibus ſol diſcurrens cõ- mouet ꝛ facit ceſſare ven- tos: et hi cõmuniter his verſibus recitantur. Sũt ſubſolanus vulturnus et eurus eoi. Circius occaſu zephirus flauonius afflãt Atq; die medio northus heret affricus auſtro. Ac boreas aquilo veniunt ꝛ chorus ab alto. Atq; omniũ ho rum ventorum materia eſt exalatio calida atq; ſicca. quapropter nulli ex ſubſtantia ſua dicũtur frigidi atq; humidi: ſed ſolum ratione mixtiõis eorundem cum aere. et ad illius mixtiõis propoſitum loquitur littera cum dicit. cum northus ſit naturaliter frigidus quantum eſt de ſua primordiali mixtione cum aere frigido: quoniam in zo na frigidiſſima iuxta polum antarticum oritur: que pre nimia eius frigiditate inha bitabilis dicitur: quare ergo nobis apparet calidus. Dico quoniam dum pertranſit zo nam torridam: que ſub equinoctiali eſt: calorem ſibi aſſumit. et quia verſus meri diem venit vbi eſt maior aquarum copia: et loca vapore et roze plena: humiditatem contrahit et acquirit alienam. vnde apud nos calidus et humidus reperitur: et ipſo flante aer predicto vapore repletus in pluuias frequentius reſoluitur.

> det alterius ex oppoſito aduenientis. Se
> ptia cũ chorus naturaliter frigidus ꝛ ſic
> cus ſit: quare nobis cõtrarius appareat. Oc
> taua q̃ ſit elemẽtorũ cõnexio ꝓportiõalis
> Nõa quis ſit ſolis ꝛ lũe meatus ꝛ effectus

Octaua queſtio que ſit elementorum. Hec eſt octaua queſtionum ſecunde partis ſepe dicti ſemicirculi cathedre Cratonis: qua queritur que ſit conuexio id eſt con- iunctio proportionalis elementorũ. Pro cuius queſtionis ſolutione aduertendum ipſa elementa proportionibus quibuſdam colligari: atq; ordinari numeralibus pro- ut etiam Boetius ipſe in de conſolatu philoſophico libro tertio metro nono teſta- tur cum inquit. Tu numeris elementa ligas: vt frigida flammis. Arida conueniant liquidis ne purior ignis Euolet: at merſas deducunt pondera terras. Sicut enim duo numeri conueniunt in vno numero proportionali medio: ſic duo elementa con- traria in duabus qualitatibus conueniunt in vno elemento medio proportionali. Exempli gratia. in numeris quadratis bis duo ſunt quatuor: ter tria ſunt nouem. Accipe ergo vnum numerum qui ſic excedat quatuor primum quadratum: ſicuti ſecundus ſcilicet nouem excedit numerum inuentum: et eſt .vi. ſecundum eandem ꝓ portionem. Et dicitur proportio ſeſquialtera vel emiola. ſicut enim .vi. continent quatuor et medium de quatuor: ſic nouem continent .vi. et medium de .vi. Eadem eſt elementorum proportio. nam ignis et aqua in duabus qualitatibus contrarij ſunt: et hec colligantur vno medio ſcilicet aere: qui ſicut conuenit cum aqua in humi ditate: ſic etiã conuenit cũ igne in caliditate: quare ſequitur queſtioni ꝓpoſite foꝛe ſa tiſfactũ. Nona q̃ſtio quis ſol ꝛ c. Hec eſt nona ꝛ vltia q̃ſtionũ ſcđe ꝑtis ſemicirculi cathedre Cratonis q̃ ſolis lũeq; meat⁹ atq; eorũdem effectus mirabiles īdagantur

Pro cuius enodatione materie ſtandum arbitror potiſſime ſapientum aſtrologorũ aſſertioni: qui a veritatis tramite haud quaq̃ deuiantes deum optimum maximum inter cetera s ſtellas duo luminaria ſcilicet ſolem et lunam mundo profeciſſe affir- mant: quod etiam ſacra atq; vetuſta teſtatur auctoritas: atq; quotidiana ꝓprobat experientia: tribuitq; eis motum inter ſe difformem: ſicuti ꝛ alijs quinq; planetis ſub ſignorum cingulo. quan- doq; enim a terra ꝛ ſe inui cem elongata ſunt: quan doq; approximant: quan doq; ſeipſis coniungun- tur: quandoq; elongãtur: aliaſq; ꝛ ad alia diuertũ- tur motu prout in theoreu matibus aſtrologorum ꝛ precipue Ptholomei iamdudum certiſſime demonſtratũ eſt Inſuper dedit eis poteſtatem oĩm generandorum atq; generatorum ſimiliter ſuper eorum defectu: quas orbes non abſurde dictum eſt ab Ariſtotele cum inquit. Secũ- dum acceſſum ꝛ receſſum ſolis in octauo circulo fiunt generationes ꝛ corruptiones in iſtis inferioribus. Opus enim ſubſtantie ſolis maximum eſt: tum propter corpo ris ſui magnitudinem que terram centies ſexageſies ſexties excedit: vt eam ſupra diximus: ſimiliter ꝛ luminis ſui formalitatem. ab ipſo enim veluti a fonte indeficien ti cetera ſydera lumen certum eſt mutuare. Que ꝛ alia paucis metriculis completi cupiens Martianus capella ſic ſolem alloquitur. Ignoti vis celſa patris vel prima ꝓpago. Fomes ſenſificus mentis: fons lucis origo. Regnum nature decus atq; aſſer tio diuum. Mundanuſq; oculus: fulgor ſplendentis olimpi etcetera. quare ꝛ ſecun- dum pictagoricos: cor celi dicebatur. Luna autem maris ꝛ aquarum ꝛ omniũ que ex eis ſunt domina atq; moderatrix conſtituta eſt: quod pluribus experimentis tam in mari fluminibus q̃ etiam in vegetabilibus acceptum eſt. horum enim humiditas maxima eſt vti cucurbitarum atq; medullarum humanorum oſſium ac omnium vi- uentium aſtrorumq; ſapientes res multas in ſuis virtutibus experti ſunt: quemad- modum ſuis ſcriptis poſteritati reliquerunt. ſimiliter ꝛ medici certificantes omnes egritudines aut ad bonum aut ad malum ſecundum .xvi. loca circuli quas luna pre tergraditur quomodolibet terminari. quo ſpiritu primo ꝓnoſticorũ ait ypocras. Eſt quoddam celeſte in quo oportet ipm medicũ ꝓuidere. Cuius ſi tanta eſt prudẽtia: mi rabilis eſt nimirumq; ſtupenda. ꝛ c. His autem omnibus vt premiſſa ſunt itellectis: conſequens arbitror vltimã huius ſecunde partis ꝛ ſimiliter omnes alias abſoluiſſe queſtiones: quare ad tertiam ꝛ vltimam ſemicirculi partem eſt accedendũ. Ultia ſemicirculi planicies. In hac parte Bo. oſtendit tertiũ ordinẽ queſtionũ i cathedra Cratonis deſcriptarum: ad quas ſicuti poſt primas ad ſcđas fili⁹ incõſtãtie arripiẽdas ſe diuertit: ſic quoq; ad has tam primis q̃ ſecũdis faſtiditis tandem ſe deuoluit. Et diuiditur hec pars ſecundũ q̃ſtionũ numerum in hac vltima ſemicirculi parte deſcripta rũ. partes patebũt in proceſſu. Et dicit q̃ vltima planicies id eſt ſuꝑficies ſemicirculi proponebat: ſubaudi queſtiones que ſecũtur. Notandũ q̃ fere ſimiles queſtiones ſunt que apud Uirgiliũ his verſibus memorantur. Unde tremor terris: qua vi ma- ria alta tumeſcant Obicibus ruptis: rurſuſq; in ſeipſa reſidẽt. Defectus ſolis vari- os luneq; labores. Unde hominum genus ꝛ pecudum: vnde ymber ꝛ ignis. Arctu- rum pliadas hiadas geminoſq; triones. Quid tãtum oceano ꝓperẽt ſe tigere ſoles Hiberni: ꝛ q̃ tardis mora noctib⁹ obſtet. Poteſtq; prĩa pars littere hoc metro legi ſic

> Ultima ſemicirculi planicies ꝓponebat.
> Cur tremor in terris.
> Cur concremat aera fulgur.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Cur tremoꝛ in terris: cur concremat aera fulgur. Cur maris exundat rabies geſtuſqꝫ malignus 7c. Cur tremoꝛ in terris. Hec eſt queſtio prima huiꝰ vltime partis qua cauſe terremotus ſciſcitantur. Et dicendum ꝙ cum de terremotu fit ſermo non eſt intelligendum ꝙ totius elementi terrei aſſenſus fiat ſiue deſcenſus. neqꝫ etiam eſti mandum terram ipſam moueri circulariter: et celum quieſcere 7 ſic de ſingulis: qm̄ terremotus huius impoſſibilis oīno eſt: quoniam vt ex mente vult Auerroiſ etiaꝫ ſi omnes dij deſcenderent terram: hoc modo mouere non poſſent: ſꝫ eſtimandum eſt terremotum ipſum eſſe ruinam tremoꝛem atqꝫ titubationem: pulſioneꝫ: perforationem: ſciſſionem 7 ſubuerſionem vti vult Albertus ex exalatione calida 7 ſicca in terra precluſa atqꝫ petens exitum. vnde conſiderandum: quoniam ſol 7 ſtelle calefacientes generant ex terra exalationes multas: que interdum non habētes facilem exitum rōe frigiditatis aut pluuiarum claudentium ſeu conſtringentium poꝛros inuicem fugiētes contrarium congregantur: et foꝛtificate per antipariſtaſim violenter cum magno impetu exeunt cauſantes terremotum. Poteſt etiam fieri terremotus ab exalationibus ventoſis intrantibus terram de nocte propter fugam contrarij que faciunt conſimilem motiōem clauſis poꝛris terre a frigiditate noctis. Cur concremat aera fulgur. Hec eſt queſtio ſecunda huius vltime partis: et ea queritur quare fulgur concremat ab effectu aera. hoc tantum querere eſt que ſit cauſa generationis fulguris atqꝫ choꝛuſcationis. vnde nota ſecundum Ariſtotelem in methauris choꝛuſcatio comprehendit fulgur et fulmen. nam pꝛopꝛie dicta choꝛuſcatio eſt apparitio ſubita vapoꝛis ſubtilis inflammati euaneſcentis in aere ſine deſcenſu ad terraꝫ. Fulgur vͦo eſt ignis ſubtilis groſſioꝛ tm̄ choꝛuſcatione ad terrā deſcendens: que herbas penetrat atqꝫ res molles: vt refertur. iij. methheoꝛoꝝ Algaçelis. fulmen vero eſt vapoꝛ ignitus cōpactꝰ 7 ſolidus impetuoſe cadēs maioꝛis vis q̄ꝫ fulgur. percutit enim qd̄ tangit: penetrat 7 vrit: diuidit: ſcindit: 7 nihil coꝛpoꝛale ei reſiſtit. quare dicit Iſidorus ꝙ fulgere idē eſt quod ferire. hec tamen tria non differunt eſſentialiter: cum ſint de eadem materia ſpecie: de eadem cauſa effectiua ſpecie ſcilicet caliditate 7 frigiditate. Solum auteꝫ accidentaliter differunt vt ſupꝛa dictum eſt: quare expꝛeſſa cauſa generationis vniꝰ oīm generatio pꝛodita eſt. quare dicendum cum Ariſto. ꝙ hec omnia cauſantur ex vapoꝛe aggregato in nubibꝰ: 7 earum vehemēti colliſione attrito 7 inflammato. 7 ſcd̄m diuerſitatem huius vapoꝛis pꝛopter admixtionem diuerſam terreſtreitatis vel non diuerſificātur ſolum accidentaliter vt dictū eſt: quare 7c. Cur maris exundat rabies. Hec eſt tertia queſtio huius partis qua queritur: quare rabies id eſt eſtus maris exundat id eſt abundanter excreſcit 7 decreſcit. Vult dicere que eſt cauſa fluxus ac refluxus maris. Et aduertendum mare fluere atqꝫ refluere tripliciter intelligitur. vno modo ab aquilone in auſtrum 7 econuerſo. ſecundo agitatione ventoꝛum. tertio naturaliter 7 regulariter omni die naturali bis. Primus fluxus ac refluxus eſt pꝛopter aquarum in eis locis abūdantiam atqꝫ eleuationem: et ideo cum aqua naturaliter fluit in locum decliuioꝛem: neceſſe eſt aquam in auſtrum fluere. Econtra vero fluit ab auſtro in aquilonem pꝛopter aquam ibi multū tumefactaꝫ: 7 conſequenter virtute ſolis multū eleuatā. Scd̄us fluxus violētus eſt ad omnē diaꝫ poſitionū. tertiꝰ aūt fluxus ē ab influentia lune q̄ tā luīe q̄ꝫ influentia huiōi cauſat fluxū ac refluxū. Et ꝙ h̄

Cur maris exundat rabies; Geſtuſqꝫ malignus.

ſit verū quo ad lumē pꝫ: qm̄ rarefactio 7 tumefactō maris videntur eſſe rōne luīs lunē cū oē lumē ſit calefactiuū 7 rarefactiuū. Quātū vero ad īfluētiā ſimilr̄ patēs ē: qm̄ luna ſuo ſolo luīe hūc fluxū cāre n̄ poſſꝫ. pꝫ qꝛ ſi ſic: tūc ī quadraturis maioꝛ eēt fluxꝰ 7 refluxꝰ q̄ꝫ ī cōiūctōe qd̄ expiētia falſū ē. neceſſe ḡ ē vna cū luīe īfluētiā cōagere: vt ſic lūn cū īfluētia ſint cāe fluxꝰ atꝫ īfluxꝰ huiōi. ē igr̄ dicēdū ꝙ ſicut aīa p caliditatē alterat cibū: 7 p aliā v̄tutē ipꝫ attrahit: ita cū fluxꝰ dicat tumefactōeꝫ 7 alteratōeꝫ luna mediāte luīe tūefacit mare: 7 p virtutē occultā ipſum attrahit ſicut magnes ferruꝫ ab oꝛiēte ī meridiē atqꝫ ab occidēte ad angulum noctis. a meridie autem in occidens 7 ab angulo noctis in oꝛiēs refluit: qꝛ luna ſuis virtutibus perāplius directe non reſpiciat mare: 7 ſic quodāmō priuatiue dicitur cā refluxꝰ: qꝛ 7ce. Geſtuſqꝫ malignꝰ. Hec quarta queſtio de ſalſedine maris querit vꝫ cauſeꝫ. Quare iuxta Ariſtotelis ſniāꝫ notādū, pꝛut ipſe vult ī libꝛo de ſenſu 7 ſenſato. Sapoꝛ ē paſſio hūidi a ſicco terreſtri: ita ꝙ ex alia 7 alia mixtione ſicci terreſtris cū humido reſultat alius 7 alius ſapoꝛ. quare cū ſalſedo ſapoꝛ ſit: neceſſario pꝛouenit ex mixtione ſicci terreſtris cum humido: ſed non ſimpliciter ſicci ſed aduſti. quod patet in lixiuio quod non fit excellenter ſalſum niſi fiat foꝛtis calefactio 7 aduſtio cinerum. 7 ſimiliter de vꝛina vti apud medicos pꝛobatiſſimum eſt. quare poſita eternitate mundi neceſſario ponitur mare eſſe ſalſum. in eo ēiꝫ eſt multū terreſtre aduſtum derelictum exalatione calida 7 ſicca. 7 eſt ibi quodāmō aqua pura admixta ſuperueniente caloꝛe ſolis decoquētis 7 facientis humidum eleuari vt patet ad experientiam: ergo 7ce. Et bene dixi. poſita eternitate mūdi: qm̄ ſi mundus creatus fuerit: poſtea per magnum tempus mare ſalſum nequaq̄ꝫ exiſtebat. Que natura ſit pennatoꝛum. Hec queſtio quinta querit de his auibus que hyeme recedūt a nobis 7 eſtate reuertuntur. Ad quod dicendum ꝙ ex his auibus ſunt communiter hirundo atqꝫ ciconia 7 id genus: 7 ſunt ex auibus parum caloꝛis naturalis habentibus que minime a frigoꝛibus pꝛeſeruari poſſunt: ceduntqꝫ in introitu hyemis ad regiones calidiores. quibus tam victu q̄ꝫ aeris ſalubꝛitate confoueri poſſunt duce natura. Quid grandinis rotunditas? Ad hanc queſtionem ſextam dicendum grandineꝫ continuo ad rotunditateꝫ declinare. eo ꝙ generatur ex nube diuiſa in guttas: que fugientes cōtrarium tendunt ad rotunditatem: que figura pꝛima atqꝫ perfectiſſima vt alias habet declarari. Et ē ipꝛeſſio que non generatur niſi in media regione aeris: quoniam non in ſupꝛema pꝛopter exceſſiuum caloꝛem: nec in infima pꝛopter remiſſam frigiditatem ex reflexione radioꝛum ſolarium. multa enim 7 groſſa materia non niſi per exceſſiuum frigus congelari poteſt: quare ſolum in media regione aeris generatur.

Que ſit natura pennatoꝛum eſtiualium. ī hyeme deficientium 7 conuerſim. Quid grandinis rotunditas.

Niuis pꝛolixitas id eſt longitudo: quoniam non ſicut grando ad rotunditatem tendit. Ad hanc queſtionem ſeptimam dico: quoniaꝫ nix generatur ex vapoꝛe eleuato ſurſum ad pꝛincipium ſecunde regionis aeris: et ibi iſte vapoꝛ congelatur pꝛopter frigiditatem non tamen exceſſiuam: et pꝛopter defectum ſolis ipſum ad ſuperioꝛem partem vel mediam ſecunde regionis attrahere non valentis. quapꝛopter cadit in terram ita debiliter congelata et ſpongioſa atque rara de quo queſtio q̄ſiuit

Nebule potentia. Ad hāc octauā queſtionem dicēdum pꝛut refert Ariſto. nebula ē

impreſſio facta ex reſolutõe nubium reſolutarum in aquam pluuialez. vapores enim
ſic reſoluti diſperſi per ſingulas aeris partes ac diffuſi: nebulam gignunt ⁊ inducunt
et quanto terre eſt vicinioꝛ: tanto ſpiſſioꝛ eſt ⁊ obſcurioꝛ. a terra vero eleuata magis
eſt ſolis peruia: ⁊ iõ minus frigida ⁊ obſcura. ipſa autem totaliter a ſole attracta in
materiam nubis conuertitur: ⁊ ideo future pluuie eſt ſignificatiua ⁊c. An virtus
lapidum. Hac queſtione
de virtute lapidum queri
tur. an. ſ. lapidum virtus
ex cõplexione lapiduz ſit
vel ex ipſa materia. Pro
cuius queſtionis ſolutõe
premittendũ eſt id quod
a philoſophis peritiſſimis
iam longe oſtenſum eſt.
omnis lapis materiaz el
ſe aut ſpeciem cuiuſdã ter

Niuis prolixitas.
Nebule potentia.
An virtus lapiduz ex cõplexione ſit: an ex
materia. An adamãtina attractio ex cõ
ponẽtibz ſimul ſit: an ex vnius icurſu tm̃.

re: aut ſpeciem quandam aque. vincit enim in lapidibus alterum iſtoꝝ: ⁊ ſecũduz di
uerſam victoriam diuerſi lapides generantur occurrente ſuper ipſa duo virtute mine
rali lapidũ quã formatiuam dicunt. ſicut enim in ſemine animalis quod eſt ſuperflu
um nutrimenti deſcendẽ a vaſis ſeminarijs vis formatiua animalis que format ⁊ ef
ficit animal: et eſt in ſemine per modum illũ quo artifex eſt in artificiato: ſic eſt etiam
in materia ipſa aptata lapidum virtus formans et efficiens lapides ⁊ producẽs ad
formam lapidis huius vel illius. hec autem virtus formatiua in materia ipſa lapidũ
generatur ⁊ cauſatur ex virtute ſtellarum infuſa ipſi loco. et hec omnia in factione et
commixtione lapidũ reperta ſunt. quare queſtioni ſatiſfaciendo dicimus: cum virtus
ipſa elementaris que materia lapidis eſt pauciſſimas poſt ſe relinquat operatiõs at
q pene ſurdas: atq etiam infinita pene et nobiliſſimas virtutes: vt effugare vene
na pellere antraces ⁊ ſimilia que ex virtute elementari eſſe non poſſunt in lapidibus
conſiſtere clarum eſt: concluditur neceſſario virtutem lapiduz eſſe ab ipſa forma ſub
ſtantiali p̃mo intentata a natura: atq ab ipſa virtute formatiua a virtute celeſti lo
co infuſa in materiam ipſam elementarem introducta. non quidez ab elementis vti
ab Alexandro greco peripatetico opinatur: quoniam elementa operari non poſſunt
niſi qualitatibus primis. virtutes autem lapidum ad qualitates primas reduci non
poſſunt: neq etiã ab ipis ydeis virtus lapidũ eſt vt Plato voluit: qui omnia inferio
ra ydeata dicit a ſuperioribus ideis: q̃s ſeparatas et mire potentie ẽe dicebat. Ille eiz
ſunt que generant quicquid generatur vt aſſerit: licet falſo: vti de hoc alias iam lon
ge diſputatum eſt. Sed vt pretactum eſt prout etiam vult Hermes phõꝝ pater ⁊ plu
res indoꝛum virtus lapidum primo ex virtute ſtellarum ⁊ imaginibus earum eſt ſe
cundum modum iam dictum per infuſſionem circuli a laur. deſcenditq hec virtus in
res nature nobiliter ⁊ ignobiliter.. Nobiliter quando materie recipientes has virtu
tes fuerit ſuperioribus magis ſimiles in lumine ⁊ perſpicuitate. Ignobiliter quãdo
materie fuerint confuſe ⁊ feculentei quibus quaſi opprimitur virtus celeſtis: ſic ſecũ
dum diuerſitatem influxus illoꝝ ſuperiorum diuerſas virtutes lapidum fore cõſtat:
ſic ſaphirus ſuã: diamas ſuam. Carbunculus quoq atq magnes quilibet ſuas ope
ratur virtutes. quare etiam dicendum adamantinã virtutem ex hac ſuperiori conſta
re virtute: non autem ex approximatione ferri ad ipſam: q̃uis vt virtutez opeꝛetur ap
proximatio iſta requiratur: et tantum de hac queſtione.

Quid pluuie dulcedo. Hac queſtõe queritur cauſa dulcedinis pluuiaꝝ. Ad quod
dicendum ꝙ caloꝛ ſolis attrahens ſuperi⁹ aquaz ⁊ vapores: ipos calefacit atq dige
rit: ex qua digeſtione generatur dulcedo in aquis illis ſic attractis: quas aquas plu
uias appellamus. Putei hyemalis caliditas. Ad hanc queſtionem dicendo ſecun
dum ſententiam Alberti magni licet diſſonam quaſi ab Ariſtotelis ſnĩa notandum
ipm elementũ terre duas
habet cruſtas: vnã interi
orez que eſt calida ꝓpter
exalationes illici cluſas:
⁊ altam exterioꝛem que ẽ
frigida ꝓpter frigiditatẽ
ad eã expulſam a calidita
te cruſte iterioris. Et tũc
dico ꝙ aqua fontiũ i eſta
te frigidioꝛ ẽ ꝙ̃ in hyeme.

Quid pluuie dulcedo
Putei hyemalis caliditas
Eſtiualis frigiditas
Viſus triplex emiſſio
Coloꝛumq3 concretio

Et ratio eſt q2 in eſtate cruſta exterioꝛ terre eſt multum frigida propter duplicem an
tipariſteſim ſcilicet extrinſecam aeris caliditꝰ: et intrinſecam cruſte interioris cali
de. In hyeme autem eſt calida propter caliditatem expulſam ad eum frigiditate ae
ris circũſtantis: propter quod aqua illic exiſtens et inde exiens in hyeme tepida red
ditur vbi in eſtate eſt excellenter frigida. Et ſimilis ratio reddi poteſt de aqua putea
li. et hec ẽ ſentẽtia Alberti. Viſis triplex emiſſio. Hec queſtio querit que eſt triplex
viſus emiſſio. quod tantum ſonat. ex quo videntium triplex genus eſt. aliqui enim a
cute vident: alij acutius: tertij acutiſſime. Que cauſa redditur tam diuerſoꝛum vi
ſuum? Et ad hoc reſpondendum notabiliter aduertendum eſt: ꝙ in organo viſus
quidam neruus eſt quem opticum dicunt: in quo virtus viſiua conſiſtit: non ꝙ ſi ocu
li eruerentur oculi adhuc viderent: quoniam oculi hominis ſunt videndi inſtrumen
ta: ſed quoniam in neruo illo foꝛtitudo eſt viſionis: vt et alijs partibus coꝛpoꝛis ner
ui coꝛpoꝛei ſubſtentatio ſunt coꝛpoꝛis atq robur. vnde dicendum ꝙ illi qui habent
oculos in ſuperficie capitis maxime ab hoc neruo diſtenſos: veluti quodammodo
a ſua foꝛtitudine elongatos acute vident: non ꝙ acutum excellentiam dicat: ſed vi
ſionem ipſam duntaxat ponat. Illi autem qui habent oculos aliquantulum fixos
vident acutius: ſicuti ad neruum opticum magis appꝛopinquantes. Illi vero qui o
culos habent bene fixos atq in capite quaſi incluſos: quoniam lineam et neruum
opticum qui ẽ viſionis foꝛtificatio pꝛoxima attingunt acutiſſime vident. Vel poſ
ſet aliter reſponderi ꝙ hec diuerſitas oꝛitur ex diuerſitate oꝛganoꝛum viſus in ma
gnitudine atq paruitate. oculi nempe magni et extenſi debilius vident ꝙ̃ parui pro
pter dilatationem atq diſiunctionem ipſoꝛum radioꝛum viſualium: cum omnis vi
ſio fiat per radios: vt in perſpectiua habet declarari. adunatio ergo vel diſiunctio ra
dioꝛum viſualium debilitatem vel foꝛtitudinem viſionis generat: cum certum ſit
omnem virtutem vnitam foꝛtioꝛem ſeipſa diſperſa foꝛe ⁊c. Coloꝛũq concretio. i. in
ſpectio: vt hoc nom̃ v̉bale a ↄcerno deriuet. Et querit hec queſtio de ipſi⁹ viſus obie
cto qd̃ ẽ coloꝛ: nõ quidẽ ſtricte ſumpt⁹: vt. ſ. ẽ extremitas ꝑſpicui in coꝛpe terìato ꝑ
ut ipm diffinit Ari. in. ij. de aĩa ⁊ in pꝛio de ſenſu ⁊ ſenſato: vt albedo ⁊ nigredo ⁊ hu
iuſmõi qualitates reſultãtes ex mixtõe quattuoꝛ q̃litatũ pꝛiaꝝ: q2 tũc lux ꝑ ſe ñ vide
ret: ſz coloꝛ ipẽ cõiter ſũpt⁹ q̃ eſt q̃litas ꝑ ſe imutatiua viſus ſub rõe viſus: ⁊ ſic lux ⁊
lumẽ dicũt coloꝛes a phõ. ij. de aĩa. Sic ẽt de coloꝛe loquit phũs pꝛio de ſenſu ⁊ ſen
ſato, d. Oĩa coꝛpoꝛa coloꝛe ꝑticipãt: necnõ ẽt aſtrologi, d, aſtra diuerſis coloꝛib⁹ colo

C

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

rari. Et tantum de hac ⁊ per cōſequēs de omnibus q̄ſtionibus in ſede Eratonis ꝑ diuerſas ſemicirculi partes motis atq̄ depictis: ad quas perſoluendas cum filius in conſtātie faſtidienti animo minime valebat: ad aliud huius inconſtantie genus ſe diuertit prout in textu proximo apparebit. Cum igitur iſtaꝝ q̄ſtionū ⁊cc. In hac parte Bo. poſt predicta quartū diuerſionis ſiue mutabilitatis genus incōſtantie fi-

Cum igitur iſtaruꝫ queſtionuꝫ difficiliuꝫ ſolutio animuꝫ mutationis non poſſet adīplere: vxori propoſuit ſubiugari p̄dictis poſtpoſitis. Viſis vndiq̄ꝫ virginibus ī tediū ductus: parentibus ſic r̄ndit. Improbo corruptas: lectos deteſtor aniles. Nil mihi cuꝫ toruā virgine: ſolus ero. Spretiſq̄ꝫ predictis vtpote ſolutionibus queſtionuꝫ difficilibus: Ptolomei de cetero preceptis inquit inſiſtā. Sꝫ cum ſignorum gradus planetarūq̄ꝫ diſcurſus ſine turris altitudine facili viſu cōprehendi nō p̄nt: quid de cetero faciā. Miſeruꝫ ē me eſſe hoīem. Utinā humanitatē exuere poſſem: ⁊ aſinitateꝫ induere: ſpecie hominis permutata.

lij oſtendit dicens. Cū ſolutio iſtaꝝ queſtionū difficiliū: ſubaudi predictarū: non poſſet adīplere. i. ꝑficere: animū mutatōis id ē filij icōſtātie: poſt poſit. i. dimiſſis p̄dictis oīb⁹ propoſuit: ſupple aīo: ſubiugari vxori: hoc ē matrimoniū cōtrahere. ſed q̄d. ductus in tediū. i. attediatus vndiq̄ ab oī parte virginibus: reſpondit parentib⁹ his verſiculis. Improbo corruptas: lectos deteſtor aniles. Nil mihi cum toruā v̄gīe: ſolus ero. Corruptas quo ad viduas dicit. Aniles v̄o lectos quo ad vetulas refert. q̄d autē de toruā virgine dicit: expone. i. aſpā ſecūdū hugutionē. virgīes eiꝫ aſpe ad corrūpēdū ſunt: ⁊ his oībus refutatis atq̄ ſpretis cōcludit. ſolus ero: ſupple ſine cōiugio. Spretiſq̄ꝫ predictis q̄rtū iſtabilitatis gen⁹ ip̄i⁹ icōſtātie filij āncctēs dicit. Sp̄tis p̄dict: vtpote. i. ſicut: ſolutōib⁹ difficilib⁹ q̄ſtionū ſupple ꝑmiſſaꝝ fili⁹ icōſtātie iq̄t. ego iſiſtā. i. itēdam d̄ cetero. i. deīceps: ad uerbiū ē: difficilib⁹ p̄cep̄t. i. documētis. Ptholo. illius aſtrologoꝝ p̄ncipis. ſed ſupple iq̄t: cū grad⁹. i. ille portiōes ſignoꝝ ſupple celeſtiū: atq̄ diſcurſus. i. varij mot⁹ planetaꝝ ſine altitudīe turris nō poſſunt ꝯp̄hēdi facilit̄ viſu. quid faciaꝫ ⁊ prorſus deſpās. Miſeꝝ inq̄t ē me eē hoīeꝫ. vtinā. optātis ē. poſſeꝫ exuere hūanitatē atq̄ aſinitatē. i. naturā aſini iduere: ⁊ h̄ ſpe ꝑmutata. No. ꝙ Ptholome⁹ de quo ī lrā n̄ agi fili⁹ regꝭ egypti extitit: de quo Aug. decimooctauo de ciuitate dei dicit: ꝙ multos iudeos ī egyptū trāſtulit: neq̄ꝫ Philadelphus quē ⁊ ſtudioſiſſimū dicūt: h̄ vir Alexādrin⁹ philudēſis ſapiētiaꝝ almageſti digniſſim⁹ demōſtrator atq̄ m̄ltoꝝ voluminū aſtrologie ſcꝫ Quadripti Alarbe Coſmographie opticoꝝ planiſp̄ij ymaginū atq̄ alioꝝ p̄lioꝝ editōes nobiliſſimas poſteritati reliq̄t. h̄ idē Ptholo. ſicuti ⁊ ſui p̄deceſſores p̄limi Hermes ſcꝫ atq̄ Azarchel⁹ ⁊ alij totalē celeſtē ī circlꝫ duodeci ſignoꝝ ymagīnib⁹ quo ad eā partē quā ꝫodiacū dicim⁹ cōpleri deſcripſit. quodlꝫ aūt ſignū. xxx. gradibus ſecuit: ad quorum graduum noticiam cū filius icōſtātie faſtidio retentus ꝑuēire minime valuit: ſil̄r quoq̄ plāctaꝝ motū: hūaitatē i aſinitatē optabat ꝑmutari: eſtimās meli⁹ ſub rudi atꝫ idocili aſinitate vitā beſtialē d̄gere: ꝙ ſub d̄i ymagie creatoris

mirabilia idagare. Sit ergo diſcipuli ſūma ⁊c̄. In hac parte Boe. ex exēplo preintroducto totius precedentis capituli ſeriem epilogando concludit dicens. Ne omnia iſta que ꝑremiſimus tam de inconſtantie filio ꝙ alijs in hoc atq̄ precedenti cap̄lo exēplariter recitatis quoq̄ꝫ contingāt. ſit diſcipuli ſumma ſubiectio magiſtratui. ſitq̄ diſcipuli attentio exercitij: ⁊ hoc quo ad p̄mū: in quo ſubiectio ipſa conſtare dinoſcitur. cum animi beniuolentia: ⁊ illud pro ſecūdo: atq̄ docilitate ingenij quo ad terciū: q̄ꝫ ꝑ ⁊ euitatio. i. fugatio ſpecierū luxurie ſ. que in coitu que in ornatu que in crapula atq̄ cōmeſſationibus conſiſtūt ꝑut hec atq̄ alia in proximo precedenti capitulo e docta ſunt: atq̄ ſit diſcipuli profeſſio debita id ē ordinata felicis conſtātie. Et bene felicis q̄m hec ſola eſt: qua quis premium ſui laboris dignum conſequitur: conſecutumq̄ꝫ felicius ſtabilitur: prout hec ⁊ alia in principio capituli huius nō incongrue adducta ſunt: quare de hoc capitulo tertio atq̄ precedentibus dicta ſufficiant.

Sit ergo diſcipuli ſūma magiſtratui ſubiectio: exercitii attentio cū animi beniuolētia et ingenii docilitate: ſpecierum luxurie euitatio: feliciſq̄ꝫ cōſtantie debita profeſſio.

Capitulum quartum

Omnia ſiquidem ſuperius expedita de ſcholariuꝫ informatōe ſunt infixa. Nunc de eorum ſagaci ꝓuiſione breuiter eſt tractandum. Cum ergo humani corporis cōplexio flegmate ſanguinea colera et melancolia cōſiſtat ſuffulta: ab aliquo predictorum neceſſe eſt quēlibet elicere preeminentiam.

Capitulum quartum

Omnia ſi quidē ſuperi⁹ expedita ⁊c̄. Hoc. eſt cap̄lꝫ quartū hui⁹ libri totalis. In quo. B. poſt ſupradicta deteriat de ſagaci ſcholariū ꝓuiſione. Et diuidit̄ hoc capi. in duas partes principales. naꝫ in p̄ia deteriat de ſagaci ſcholariū ꝓuiſione: ⁊ hoc quo ad eos ſcholares qui reꝝ copijs preſtant: atq̄ neceſſarijs oībus pleno cornu abundant. in ſecunda v̄o facit hoc idem: ſꝫ quo ad illos qui paupertate grauati quotidianū victū labore atq̄ induſtria mēdicare cogūtur. ibi. Ne paupertas. P̄ia pars adhuc in tres partes diuidit̄. nā p̄io facit hoc q̄d dictū eſt: quo ad ea que cōplexiones ſcholariū reſpiciūt. in ſecūda quo ad ea que res ip̄as exteriores perſonā ſubſidiātes famulos cōcernūt. in tertia vero que ſocios fideles ꝯtingunt. ſecūda ibi. Cū aūt indiſcrepās. tertia ibi. Prudentis vero. P̄ia adhuc in duas. nā p̄io facit q̄d dictū eſt. ſcūdo quoddā p̄ius dictū circa ſubiectōem diſcipuli erga magiſtrū reaſſumit ibi. Felicis diſcipuli ⁊c̄. P̄ia adhuc in quattuor ſcd̄m cōplexionū genera. partes patebūt. Et p̄io cōtinuās ſe precedētib⁹. d. ꝙ oīa que ſuperi⁹ expedita ſunt ip̄a ſunt infixa. ſ. data ⁊ dicta de ſcholariū informatione. nūc v̄o q̄m ip̄a natura ꝑ ſe nō eſt ſufficiens ad ſpeculandū niſi affuerint res ſcd̄e quaꝝ fortuna eſt dn̄a: iō tractādū eſt breuiter d̄ ſagaci ꝓuiſione ſcholariū: ⁊ h̄ ne penuria atq̄ egeſtate a doctrina atq̄ ſtudio quōlꝫ retrahant̄. Sꝫ cū ꝯplexio hūani corp̄is cōſiſtat ſuffulta. i. munita flegmate ſanguīea colera ⁊ melancolia. his dico quattuor hūorib⁹ corporeis neceſſe ē quēlibet. ſ. hoīem elicere. i. extrahere ſupple ex his quattuor hūorib⁹ preeminētiā. i. dn̄iuꝫ quoddā quo denoīetur. vult dicere. ex quo hūanum corpus ex his quattuor hūorib⁹ conſtituatur: neceſſe eſt cum huiuſmodi humores alter ad alterum ſunt contrarij: quedam

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

in ipſo corpore dominari quod ipſum denominet: vt ſcilicet ſit aut melancolicū: aut flegmaticum: aut colericum: aut ſanguineū. Notandum humor eſt corporum ſenſibilium materiale principium. Et ſunt in corpore humano quattuor: vt iam dictum eſt: qui vt dicit Ioānitius vocantur elementoꝝ filij eo ꝙ vnuſquiſqȝ eorum ex eorum originaliter conſtet qualitate. hi quattuor humores in quātitate τ qualitate equalitatem proportione debita obſeruātes: omnia corpora ſanguinem habētia perficiunt nutriunt ac cuſtodiūt in debita conſiſtē tia ſanitatis: ſicut ecōtrario ex eorum inequalitate ſiue infectione infirmitatē generant τ inducunt. Fuerunt enim hi humores vt dicit Galienus ſuper amphoriſmis ypocratis eos Chimos vocans neceſſarij multū ad corporis conſtitutionē: ad ipſi regimē τ conſeruationē atqȝ continētie deperditoꝝ in corpore reſtaurationē. neqȝ tamē eqlibus virtutibus ſimpliciter in corpore ſunt ſubſiſtētes cum oppoſiti eſſent: ergo ſimul ſtare non potentes: ſed ſolum proportionali equalitate vt ſic inter eos vnus illorū dn̄ium obſeruet: quare dictū eſt in littera. neceſſe ē quemlibet elicere preeminentiā τce. i. habere quēdam humorem in ſe plus ceteris dominātē. Melancolico vero pigriciei. τce. In hac parte Boeti. oſtēdit ſpecialiter quomō diſcipulis ac ſcholaribus ſecūdū ſuā cōplexionē debet ꝓuideri circa ſtudiū victu veſtitu atqȝ loco: quo ad eos ſpecialiter qui i humore melācolico plus ceteris ſupeſtare noſcūtur. Et dicit ꝙ oportunū ē. i. congruū melancolico ſubiecto pigriciei ſtudere locis ſecretis τ anguloſis. i. angl̄is plenis: qm̄ ipſi ſunt timidi naturaliter: τ iō ſi in latis atqȝ ſpacioſis domib⁹ ſtudio vacarēt atȝ a longe vmbras reſpicerent: in timorē poſſent adduci: atqȝ tandē ſtudio fruſtrari. locis etiam carentib⁹ ſtrepitu: τ hoc propter debilitatē cōplexionis que non eſt capax tumultus. locis etiam parū lucis recipientib⁹ hoc eſt obſcuris: et hoc ob viſus debilitatē: τ ſummarie omnibus in locis ſolitarijs τ his que huic cōplexioni magis conuenire noſcūtur. Inſuper oportunū ē ipſi melancolico precauere ſaturitatem. i. ciborū repletionē decliuē: ab effectu. i. oneroſam: τ hoc ꝓpter debilitatē virtutis digeſtiue: cū i ipſis calor naturalis tenuis ſit atqȝ paucus. natura vero frigida ad modū ſupabundet: τ ſimiliter oportunum ē ipſi precauere cenas ſeras id ē tardas: qȝ ꝓ et oportunum ē ei gaudere potius mediocribus ꝓ vt deſiccatio ſtudij exegit. i. deſiderat: vt ſcȝ acuitatem fumoſitatē non habeat: vt eſt vinum fumoſuȝ qđ oīno cōtrariū eſt ſue nature ſicuti τ cuiuſlibet. ipȝ eiȝ ſicuti τ i p̄cedētibȝ iaȝ edoctū ē ſtudiū atqȝ cōtēplatōeȝ obnubilat: atqȝ a via doctrine prorſus abducit. ſed nihilominus oportunū bene ē ipȝ cōfoueri. i. nutiri: plenaria. i. copioſa receptōe pot⁹: τ hoc ꝓut deſiccatio ſtudij reqrit: ne ꝓteruitas. i. curioſitas: nimij ſtudij ſupple qđ exſiccatiuū humoris ē radicalis ſicuti τ q̄libȝ cura generet tiſim hunc morbū anhelā. i. anhelātē ſtrictitudīe thoracis. i. pectoris. No. Melācolic⁹ a melācolia dict⁹ ē: q̄ eſt ſanguinis nigri cū felle mixtio: τ ē cōplexionū peſſima. dr̄ nēpe a melen quod ē nigrū τ

Melancolico vero pigritiei timoriqȝ ſubiecto locis ſecretis et āguloſis: ſtrepituqȝ carentibus luciſqȝ paruȝ recipiētibus ſtudere eſt oportunum. Saturitatemqȝ decliuē ſeraſqȝ cenas p̄cauere: potibuſqȝ mediocribus gaudere ad nature ſtudiuȝ: prout ſtudii deſiccatio exegerit. Pleāria potus receptione ad menſuram confoueri: ne ni

chole fel eo ꝙ eſt ex nigri ſanguinis fece āmixta abundātia fellis. Inde melancolic⁹ cuius ꝓprietates τ mores atqȝ natura cōmuniter his verſibus recitantur. Inuidus τ triſtis fallax luteiqȝ coloris. Nō expers fraudis timidus dextreqȝ tenacis: qm̄ parcus eſt. Aſſimulaturqȝ hec cōplexio terrene cōplexioni: que frigida eſt τ ſicca: ſic τ melancolia. τ lȝ hec cōplexio teterrima ſit vt ꝓdictū eſt; non eo minus affirmandum ē pene omnes viros claros qui aliquid laude dignuȝ poſteris reliquerunt hac cōplexione abundaſſe: cū cōplexio hec bonā preſtet memoriā ꝓpter aquaȝ et terram: vt ex mente ꝓbat Raymūd⁹ lulli in ſuo opere aſtrologie. aqua enim vt iquit eſt reſtrictiua τ auara τ impreſſiua τ terra eſt ſubiectū ſpiſſuȝ in quo durat impreſſio ſpecieruȝ que memorate ſunt. homines ĝ melancolici maxie diſponūt̄ ad magnas ſcias acq̄rendas: τ hoc ꝓpt̄ multiplicatōeȝ plurīū ſpēꝝ. hincqȝ nō abſurde putandū ē maiorem partē phōꝝ melancolicos extitiſſe. qđ attendens philoſophus libro ꝓbleumatū ait. Quicūqȝ excellentes fuerūt viri: aut ſecūdum phiam aut politicam: aut poeſim: aut artes vocent̄ melancolici. τ enim Hercules fuit huius nature: et occupātur ab egritudinibus que ſunt a nigra colera: iō epilenticoꝝ egritudineȝ ab hercule antiqui i ſacrū morbū τ herculeū vocabant. Nota tiſis eſt viceratio pulmonis cū ꝯſumptōe totius corporis. ſtringit nempe hec viceratio cānam pulmonis qua fit inſpiratio atqȝ reſpiratio aeris. τ hinc tiſim anhelan. i. anhelantē cōuenit appellari vt in littera. inde priſicus. Item thorax pectus eſt vel pectoris pars illa q̄ eſt a collo vſqȝ ad ſtomacū: quā nos dicim⁹ archā: qȝ ibi archanuȝ ſit. i. ſtratū quo cetera arcent̄. Dr̄ etiā thorax lorica alias. vn̄ Iob. xli. Sub ſiſtere non poterit nec haſta nec thorax. Et deſinit accuſatiu⁹ in em vel in. a. indifferenter: vt thoracē vel thoraca. τ acūs p̄lis in es vel in as: vt thoraces vel thoracas. vn̄ Virgi. in. x. Tela trūceta viri: τ bis ſex thoraca petitū τc̄. Flegmatic⁹ v̄o lȝ ſtrepit⁹ vigentib⁹ edib⁹. In hac parte. B. inſinuat q̄s loc⁹ ſtudij τ q̄ diſpoſitio nutrimēti cōpetat flegmatico. Et. d. v̄o ꝑ ſed flegmatic⁹ pōt informari preceptis ſtudij i edib⁹. i. domib⁹ vigentib⁹ ſtrepitu h̄ eſt murmure atqȝ clamore: atqȝ domibus capaciſſimis lucis hoc eſt edibus amplis apertis atqȝ lucidis. Et hec quo ad locum. poteſtqȝ ſubſtentari. i. confoueri poculis pleniorībus. i. plenis τ abundātibus. et hic cōtinēs ꝓ contento poſitū eſt poculum ꝓ toto. τ pōt cōfoueri cibarijs oīgenijs. i. oīm generꝝ. τ hec quo ad victū dicta ſunt τ ſequit̄ τ ſi eſſet phas. i. licitū dicere: ipſe flegmaticus deberet permolliri menſurn⁹ i. i menſe ſemel acceſſu venereo. i. coitu. Notanđ ex quo cōplexio h̄ flegmatica aqueſſima eſt: iō frigida τ hūida collocat̄. quare ſomni multuȝ appetitiua ex ſupabundātia aque τ frigiditate. hinc nō imerito cōgruū reputat̄ flegmaticū locis tumultuoſis atqȝ lucidis informari: qm̄ ſi in locis quietis atqȝ obſcuris ſtudio incūberet citiſſime natura cōplexōis inſtigāte ſomnolentia detineret̄: ſȝ qm̄ ꝯplexio ſua ꝓpt̄ frig⁹ atqȝ hūidū obliuionis germana cōſiſtit: ꝯueniēs eſt ipȝ poculis atqȝ cibarijs calidis atqȝ

mii ſtudii proteruitas tiſiȝ generet anhelan toraciſqȝ ſtrictitudine. Flegmaticus vero licet ſtrepitu vigentibus edibus luciſqȝ capaciſſimis preceptis ſtudii poteſt informari. Poculis pleniorībus poteſt ſubſtentari. Cibariis omnigeniſqȝ confoueri. Venereoqȝ acceſſu ſi phas eſſet dicere menſurnus permolliri deberet.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

omnigenis:ſimiliter ⁊ actu venereo q̃ cõfricatione ſua calorem excitat cõfoueri atqʒ ꝓmoliri: vt ſic qd̃ natura negat ciboꝝ atqʒ potuũ diuerſa ⁊ oppoſita tribuat exhibitio: habẽtqʒ ſꝑmatis abũdãtiaʒ: q̃propt̃ nõ idecẽs ẽ ipos poſt mẽſam actu venereo exhilarari. Cõditiones etiã flegmaticoꝝ atqʒ natura ſimul ⁊ mores his verſibus cõmuniter memorãtur. Hic ſomnolẽtus: piger: in ſputamine mult⁹. Nil retinens ſenſu: pinguis facie: color alb⁹.

Sanguineus aũt cuius cõplexionis fauorabilioꝛ ẽ cõpago: oĩbuſ edibuſ vel locis põt adaptari: quẽ ludẽdo ſepius nouius cõfoueri grauiſſima qõne: ꝙ ſi obliquantibus hirquis pietes ſolus occilaret. Tñ in hoc ſemper non eſt confidendum. Hunc cibariis leuioꝛibus: potibuſqʒ gratiſſimis decet hilarari. Colericus vero pallide effigi

Sãguineus autẽ. In hac parte Bo. oſtẽdit q̃s locus ſtudij ⁊ que diſpoſitio nutrimẽti cõpetat ſanguineo. Et dicit. Sanguineus autẽ cui⁹ cõpago. i. cõiunctio vel cõpoſitõ cõplexionis: eſt fauorabilioꝛ. i. melioꝛ ceteris: q2 temperatioꝛ atqʒ purioꝛ ꝓpt̃ ſanguinis dñium: põt adaptari oĩb⁹ edib⁹ vel locis. ⁊ hui⁹ ſignũ quaſi ſubdens ait. Quẽ ipʒ ſcʒ ſanguineũ nouim⁹ ſepius ꝯfoueri queſtione grauiſſima. i. difficilima ludendo: ꝙ ſi occilaret. i. videret atqʒ reſpiceret: parietes hirq̃s. i. oculis: obliquãtibus. i. obliq̃s. q. d. q̃m nouim⁹ ſepius plus pꝛoficere ſanguineos ludẽdo ꝙ ꝓfunde meditãdo. Dehinc reſtringens hoc quod dixerat. dicit tamẽ nõ ẽ ſemꝑ confidẽdũ in hoc ſupple pꝛenarrato: ⁊ decet. i. decẽs ẽ ⁊ opoꝛtunũ: hilarari. i. letificari: hunc ſcilicʒ ſanguineũ: cibariis gratiſſimis atqʒ potibus leuioꝛibus. ſic eiʒ ſua cõplexio expoſtulat: que leuitati h⁹ gaudet atqʒ leticia: cum aerea ſit calida atqʒ humida ex natura. Nota ex quo ſanguine⁹ hilaritatẽ atqʒ leticiã cõtinuo deſiderat propter bonitatẽ ſue cõplexionis que calida eſt ⁊ humida: quib⁹ ſcilicet caliditate ⁊ humiditate vita hoĩs plus ꝯſtat: cõueniẽs ẽ ipʒ oĩbus locis amenis letis atqʒ mũdis adaptari. Illud aũt qd̃ dicitur ſanguineũ plus ludẽdo ꝙ meditãdo ꝓficere nõ abſurdũ ẽ. facit nẽpe hoc ingenij ſui viuacitas que in ſubiecto molli ſueqʒ ymaginatõis radicatur. neqʒ tñ ita ſtabiliter intellecta atqʒ cõpꝛehẽſa retinet ſicuti melancolicus ꝓpt̃ cõplexioni admixtam humiditatem que pot⁹ obliuionis ꝙ memoꝛie mater eſt. plus tñ flegmatico retinet ꝓpter calorẽ hũiditati admixtũ. Et hoꝝ ſanguineoꝝ cõditio natura atqʒ moꝛes facile his metris denotantur. Largus amans hilarus ridens rubeiqʒ coloꝛis. Cõſtans carnoſus ſatis audax luxurioſus. Alia littera habet. Cantans carnoſus etcetera. Notandum prout refert Suetonius. hircus eſt oculoꝛum angulus vbi putredo colligitur: ⁊ quia quidem ex nimia laſciuia ſolent retoꝛquere oculos ad hircos: inde dicitur hirc⁹ hirci caper animal laſciuum: cuius oculi ad libidinem in trãſuerſum aſpiciunt ⁊ ad hircos retoꝛquentur. Item hilaro id eſt letifico. vnde Macrobius. Verba non minus ꝙ vinum hilarant conuiuium. et coꝛripit la. vnde Oꝛatius in epiſtolis. Oderũt hilarẽ triſtes triſtemqʒ iocoſi etcetera. Colericus vero pallide. In hac parte oſtẽdit Boetius quis locus ſtudij et que diſpoſitio nutrimenti competat colerico. ⁊ dicit Colericus vero ſubiectus, plerumqʒ id ẽ ſepi⁹: pallide effigiei id eſt faciei: ſupponatur id eſt ſubmittatur: ſemper id eſt continuo: ſolitudini id eſt loco ſolitario: et hoc ne ipſe commotus auditu nimij ſtrepitus effundat: bilem id eſt iram in totaʒ co

hoꝛtem. i. ſocietatẽ: q̃ſi p⁹ ⁊ ſic ledat. i. offendat venerabilẽ maieſtatẽ magiſtratus. ⁊ exclamans in leſionem magiſterij inquit. O ꝙ vitãda eſt leſio iſta magiſtrat⁹ ⁊ hec circa locũ dicta ſunt: hinc circa nutrimẽtũ verſatur. d. Et nos nouim⁹ ſubſtẽtari hũc grandioꝛi cena: atqʒ deliniri. i. nutriri potu foꝛtioꝛi. Et circa hoc cautelã obſeruandã oñdit. d. ſed tñ cauendum eſt ſupple in exhibitione cibi atqʒ potus hmõi: ne extrahatur. i. excitet̃: mẽtib⁹ rabidis. i. furioſis iſti⁹. ſ. colerici: erroꝛ. i. cõfuſio litis

ei plerũqʒ ſubiectus ſolitudini ſemꝑ ſupponatur: ne nimii ſtrepitus auditu bĩlẽ effundat in totã cohoꝛtẽ: ſicqʒ magiſtratus venerabilẽ ledat maieſtatẽ. O quã magiſtratus leſio vitanda ẽ. Hũc cena grandioꝛi nouimus ſubſtentari: potuqʒ foꝛtioꝛi deliniri. Cauẽdũ eſt aũt ne litis hoꝛroꝛ potus ãministratõe iſtius rabidis mẽtibʒ extrahatur. Si aũt q̃litates aſſignare ignorans ſit ſocietas theoꝛicos conſulat ſeqʒ ſic cognoſcat. Pluribus vero mentibus itimatũ eſt notis eaphtos. feliciſqʒ diſcipli diſcretio magiſtratui gaudeat ſubici: eũqʒ

et hoc ex pot⁹ hmõi miniſtratõe. q. d. ſũmopere preuidendũ eſt: ne nimia potus exhibitio colerã eius nimiũ cõmoueat atqʒ accendat: ne ſocijs lis atqʒ guerra hoꝝ occaſione ſuſcitẽtur. Nota ꝓut dic. Conſtantin⁹ i pantegni. li. ix. c. ij. Si coꝛpoꝛi dñet colera: cutis erit glauca vel citrina. et hoc eſt qd̃ i littera dĩ colericus ſubiectus pallide effigiei; ⁊c̃. Sũtqʒ ipſi qui dñiũ hoc in humoꝛe patiũtur generaliter: iracũdi aĩo: ĩmanſueti: leues: inſtabiles: ipetuoſi: quaſobꝛes: ſolitudini abdicari iubentur ꝓut lr̃a ſonat: ne bilem in ſocios effundat. ⁊ expone bilem. i. iram. Eſt enim bilis vt volunt grãmatici ire ſedes vel amaricatio ex fellis cõmotione ꝓcedens. Sic ⁊ in perſio. Turgeſſit vitrea bilis. i. ira. Pꝛopꝛietates aũt atqʒ moꝛes huius colerici cõiter his verſibus memoꝛãtur. Hirſutus fallax iraſcens ꝓdigus audax. Aſtutus gracilis ſicc⁹ croceiqʒ coloꝛis. Nota cohoꝛs lʒ ꝓpꝛie multitudinẽ ruſticoꝝ ſignificet: vt ſic maioꝛ cohoꝛs quingentos: minoꝛ ṽo trecẽtos cõtineat cõiter: tñ ꝓ qualibet multitudĩe ꝯuenit accipi: ſicuti ⁊ in lr̃a acceptũ ẽ.

Si aũt q̃litates. In hac parte. B. antipopboꝛiſando cuidã tacite queſtõi rñdet. Poſſet eiʒ quis dicere multa ſatis d̃ ꝯplexionũ manerie ꝑmiſſa ſunt. o. B. qua aũt via in cognitõem haꝝ deteriate deueniẽdũ ſit: haud quaq̃ demonſtraſ quid ãpli⁹. Cui queſtioni. B. rñdens ait: ꝙ ſi ſocietas ſcholariũ ſit ignoꝛãs aſſignare. i. diſcernere q̃litates. i. ꝯplexiones que ex quattuoꝛ qualitatib⁹ deriuantur: vt ſupꝛa mõſtratũ ẽ: conſulat theoꝛicos. i. ſapiẽtes medicos: ⁊ his ꝯſultis ſine dubio ſe cognoſcat atqʒ ꝯplexionem ſuã. Pluribus ṽo ꝓ ſed mẽtibus eſt intimatũ grecũ illud noctis eaphtos qd̃ in latinum verſum tantũ ſonat ꝙtum Cognoſce teipſum: quod de celo proceſſiſſe legitur. vnde. Macrobius li. i. de ſomnio Scipionis. De celo inquit deſcendit noctis eaphtos. i. ſcito teipſuʒ. Feliciſqʒ diſcipli diſcretio. in hac ꝑte. B. quoddaʒ pꝛius dictum circa ſubiectioneʒ diſcipuli erga magiſtrum reaſſumit ſecundum ꝙ ſubiectio ipſa potiſſimuʒ ad aptitudineʒ eius circa magiſtrũ adminiculatur. Et duo facit. nã pꝛimo debitam diſcipuli erga magiſtrũ ſubiectõem vberius ꝙ ante cõmmonet. Secundo circa hoc cuidam tacite queſtioni reſpondet ibi. Si aũt. Et dicit pꝛimo diſcre

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſio felicis diſcipli gaudeat ſubiici.i.ſupponi: magiſtratui.i.magro: q̄z ꝑ et diligat cū metuēdo: ⁊ exiſtat.i.ſit fidelis ei: ſupple tā v̄bo q̄ ope: nec exiſtat ei albin⁹.i.nō inſeq̄tur mores atq̃ violētiā albini q̄ nep hādo ſcelere magro ſuo vti ſupi⁹ iā explicatuꝫ eſt man⁹ itecit violētas.ſ.ðtrahēdo ei ſub obtuitu.i.aſpectu picf ate picte.i.dilectōis. Et ðinde quaſi inuehēdo cōtra tales.dicit.q̄d ē ergo nequs.i.peius atq̃ ſcelerati⁹ hmōi detractore. ve iteriectio ē execrātis vel maledicētis ve detractori magiſtrat⁹: inde reuertēs ad pſuadendā ſcholaris reuerētialem erga magr̄ꝫ ſubiectionem dicit. Scholaris ēt aſſurgat.ſ. reuerent magiſtro ſuo venieti ēt ſi fuerit mille cū eo ſupple in cōſortō: ⁊ hoc ſalutādo cū ꝑ loco ⁊ tpe: q̄z ꝑ et ſcholaris ipe iclinet caput ſuū in obedientie ſignū: q̄z ꝑ et aſſeq̄t cū ſcꝫ magr̄ꝫ: hoc ē ſi iubeat.i.mandet. q̄z ꝑ et ſupple ſcholarꝭ inſerat.i.imitat ſe māſioni.i. hitatiōi ei⁹.ſ.magri cohitādo cuꝫ ipo ſi pōt: vt ſic ipe ſcholaris caſtigatus.ſ.magri pſentia: nō ſolū ſe remordeat.i. caſtiget atq̃ mores cōpmat: veꝝ ꝑ ſed ēt cōfluat.i.accedat ad euꝫ: inq̄rēdo ſupple de dubijſ occurrentib⁹: ⁊ h̄ ſi loc⁹ ⁊ tpūs.i.oportunitas circa hec affuerint.

metuendo diligat: diueſq̃ exiſtat. Nec ei ſub picturate dilectiōis obtuitu Albinus exiſtat detrahendo. Quid enim detractore nequius. Ve magiſtratus detractori. Etiam ſi fuerint mille cum eo: venieti magiſtro aſſurgat pro loco ⁊ tempore ſalutādo: caputq̃ inclinet: eumq̃ ſi iubeat aſſequatur: māſioniq̃ eius ſi poſſit ſe inſerat cohabitando: vt ſic caſtigatus nō ſoluꝫ ſe mordeat: veruꝫ etiam ſi locus affuerit ad eū cōfluat inquirendo. Si aūt diſcipulus magiſtro ſuo ſemꝑ vt neceſſarium ē nequeat exhibere pn̄tiam: tum ꝑpter manſionis diſtantiam: tum ꝑpter alterius rei cauſaꝫ: dicticas ſemper lateri ſuo habeat prōptiores cedulas ve: quibus diligēter imprimat quod conſcientie proprie nouerit intima

No.ēt ſicuti i ſupioꝛib⁹ tactū ē: ad h̄ vt magiſter metuat atq̃ reuereat debet in ſe quattuor hēre principalit. primū q̄ ſit ſcia illuſtrat⁹: ⁊ h̄ ē qd̄ ſapie.xvij.dictū ē. Añq̄ loq̄ris.ſ.docēdo diſce pri⁹ audiēdo. ſcd̄ꝫ q̄ ſit hūilis ⁊ benign⁹: ⁊ h̄ dicit Gregori⁹ in canone. h̄ hēt.xxvi. diſ. tertiū q̄ ſit inocentia decorat⁹: qm̄ vt ait Gregori⁹ omel.vi.li.ij. Cū vita docētis deſpicit: ⁊ ei⁹ quoq̃ doctrina cōtēnitur. hinc Seneca ep̄la.vij. Plus hoies oculis q̄ iurib⁹ credūt. quartū q̄ ſit experiētia certificat⁹: vt ſcꝫ recte doceat ⁊ artificialiter vnūquēq̃ ſcd̄ꝫ ſuā capacitatē ⁊ ſcd̄m cuiuſlibet artis exigētiā: ⁊ hec oīa clari⁹ in principio.vi.capituli huius declarabūtur. Si aūt diſcipulus. In hac parte Bo. cuidā tacite q̄ſtioni r̄ndet. ⁊.d. q̄ ſi diſcipl's neq̄at adhibere magro ſuo pn̄tiā ipedit⁹ ac retract⁹ tū ꝑp māſiōis diſtātiā: tū ꝑp cāꝫ alteri⁹ rei ſicuti tū cēt neceſſariū ſcd̄ꝫ pri⁹ dicta. q̄d agēdū: ſcholaris ipe ſupple ſi h̄ facere neq̄at hēat ſꝑ dicticas: has tabulas: promptiores.i. prōptas lateri: ve ꝑ vel cedulā.ſ.papiream vel pecorinā. q̄b⁹.ſ.vel dictica vel cedula iprimat.i. iſcribat diligenter idquod nouerit.i.ſenſerit: intimatū.i. declaratum ſupple a magro vel alio quouis; ꝑprie ſue cōſciētie.i.intellectui: quoq̃ ꝑ et inq̄rat.i.interroget cū ſcilicꝫ

magiſtri habuerit copiam: explicite id eſt manifeſte dubitatum. Notandū dictica eſt multifoliaris tabula dictatorib⁹ apta. Et dicitur a dicto dictas quod verborum eſt. vnde quidam. Clerice dicticam lateri teneas vt amicam. Cum autem indiſcrepans cōueniēſq̃ et cetera. In hac parte ſecunda prime partis principalis huius capituli poſtq̄ Boetius oſtendit quomodo ſcholaribus prouidendum ſit ſagaciter in hijs que cōplexionē coꝝ reſpiciūt: nūc vero demōſtrat quomō ꝑuidēdū eiſdem ſit in his ⁊ circa ea que res exteriores ꝑſonas ſubſidātes ⁊ famulos concernūt. Et duo facit. nam primo facit quod dictum eſt circa res ipas. ſecūdo circa pſonas. ibi. Lorricuꝫ ⁊c. Et dicit O q̄.i.quantū cōſentaneum i.congruū atq̃ ꝑficiens eſt ſanitati.ſ.ſcholarium: cōponere.i.coaceruare in vnū: ſecūdū facultatem.i. diuitias: ſubaudi ſuo determinato tēpore videlicꝫ in eſtate: fragmēta ſalis atq̃ lignoꝝ: in autumno.i. i h̄ tān tpe: q̄z ꝑ et copiā vindemie.i. vini: i meſſe id ē tpe meſſis: triturā.i.bladi In capcorno vero.i. i ea parte anni q̄ ſol capricornū ingredit: cōgeriē.i.copiā carniū: ⁊ hoc dico cū

tum: eiuſq̃ explicite inquirat dubitatuꝫ.

Cum auteꝫ indiſcrepans conueniēſq̃ affuerit connexio commenſalium annua vel citior ſecundum propoſitum commorandi voluntas: ſalis lignorumq̃ in eſtate fragmenta: autumnoq̃ copiam vindemie: meſſe trituram: in capricorno congeriem carnium: O q̄ proficiens eſt ſanitatiq̃ conſentaneum ſecundum facultatem in vnum componere: ne artocopi mucore anxionarius anhelitum infirmet: et vini inſipidi acor cordis ſecreta confundat. Carnium laniſte rancor ſaliſq̃ tritura fetor incluſus inteſtina corrumpat: lignorumque defectus membra contrahat: et quod deterius eſt: ne aſſiduis incurſibus incraſſetur anxionarius.

indiſcrepās.i.concordās atq̃ cōueniēs: cōnexio.i.cōiūctio: cōmēſaliū affuerit aīa: vel citior.i.breuior volūtas ſcd̄m ꝑpoſitū cōmorādi. Et hui⁹ cām ſubiūgēs ait. Et ꝑdicta iō ita cōq̄rēda ſuis ſunt tpib⁹: ne āxionari⁹.i.reuēditor: ifirmet āhelitū: ſupple ſcholaris: mucore tali lanugine: artocopi.i.panis: ⁊ ne acor.i.corruptō inſipidi vini cōfundat ſecreta cordis. Silr quoq̃ ne rācor.i.rāciditas carniū: laniſte.i.macellarij corrūpat: q̄z ꝑ et defect⁹ lignoꝝ cōtrahat.i.gelu conſtrīgat mēbra: ⁊ qd̄ ē deteri⁹: ne anxionari⁹.i.reuēditor: icraſſet.i.ditet: aſſiduis icurſib⁹.i.acceſſib⁹ ꝑ reb⁹ neceſſarijs particlarit i dies cōparādis. Deīde cuidā tacite q̄ſtioni r̄ndēs dicit. Forte.d.tu ca q̄ dixim⁹ circa ꝑuiſiōes faciēdas tā ꝑ ſcholarib⁹ q̄ coꝝ ꝯmēſalib⁹: rōe ēt cōmoda ſūt ſi magro ipartiātur. Cui r̄ndēs ait. q̄ exhibere magiſtratui.i.magro neceſſaria ſcilicꝫ q̄ ad victū corpis: ꝑut facultas.i.copia ſcholarꝭ: ſuppetit.i.req̄rit ē magna diſcipuli cōmoditas. Et rōeꝫ ſubiūgēs inq̄t. ⁊ hoc iō ne dū magiſter ipe inhiat.i.intendit executioni ideſt informationi eius ſcilicet diſcipuli: indulgeat.i.vacet comparatō: rerū venalium Nota cit⁹ ta.tū.i.velox breuis vel repētinus: ſic in Ouidio de arte. Arte cite velo naues remoq̃ reguntur. Arte leuis currus arte regendus amor. ⁊ Horatius

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

in ſermonibus. Lita enim mors venit aut victoria leta. Nota inter acorem muco rez nidorem atq; pedorem hoc intereſt ꝑut hoc metro continet̃. Mucor panis acor vini rancor quoq; carnis. Nidor ab aſſata ſic carne ſed pede pedor. Itē artocopus panis dicitur cū labore factus: ab artos quod ē panis ⁊ copos labor. dr̄ etiam alio ſignificato: piſtor quaſi artifex panis. ſic apud Juuenalem ſumitur cū ait. Salua ſit artocopi reuerentia. Indulgere ⁊ inhiare in ante habitis expoſita ſunt. Lotricum aūt vetularū. In hac parte. B. poſt predicta oſtendit qua manerie ſcholaribus ipſis in perſonis famulantibus ꝓuidē dum ſit. Et duo facit. nā primo facit qđ dictuz eſt quo ad vetulas lotrices. ſecundo quo ad famulos ſubcidiantes ibi. Hoſpitium ⁊c̄. Et dicit pr̄io. Remotio. i. elongatio vetularꝫ lotricū. i. pannos lauantiū eſt appreciāda ſūmopere: q; ꝑ ⁊ acceſſus ſ. eaꝝ vetulaꝝ quanto eſt rarior. i. tardior tanto ſalubrior. Et rōem ſubdens inquit. q̄m ne dum ſupple ipſa venerit ſuggerat. i. latenter in aurem ſcholaris conſiliat aliquid inquinatū. i. polutū quo. ſ. aīm⁹ ſcholaris a ſtudio verteret̃: vl' ēt ne ipſa extrabat a mācipio ſ. famulo permolito id eſt incliato verbis vetule. ſ. ex ſubſtantia dn̄i. et h̄ io q̄m clemētia mancipioꝝ rara reperitur: ſed in agone. i. neceſſitate in qua amicus cōprobatur rarior conſtantia mancipioꝝ reperit̃. Ve interiectio maledicentis eſt. Ve inquā mancipio. i. famulo ſeducenti. i. decipienti in quo. ſ. famulo dilectio: dn̄antis. i. dn̄i confidit plenarie: ⁊ inuehendo contra talem dicit. Quid tali fedius id eſt deteſtabilius quoniaz vti Seneca refert ipſo nichil efficacius ad nocendū dn̄o reperitur: cum ſit ſa miliaris inimic⁹. Quid etiā tāto ſcelere grau⁹. q. d. nihil. Nota agon onis. pugna mortis dicitur. vnde canitur. In agone triūphali ⁊c̄. hic autem pro neceſſitate captū eſt. Hoſpitium mundum. In hac parte Boetius de prouiſione famulorum ſubſidientum exequitur. Et duo facit. nam primo facit quod dictum eſt. ſecundo contra infidelitatem maloꝝ famlōꝝ inuehitur ibi. Quid mācipio ⁊c. Et. d. pr̄io q; hoſpitiū id eſt habitatio munda: ſuppellex id eſt vtenſilia dom⁹ munda: thoral id eſt lecti cooperimentum dealbatum ſupple omnia iſta ſunt componenda id eſt procuranda atq; diſponenda decenti vultu. i. decenti ordine: atq; diſpoſitione prudentia mancipij i. famuli conſiderantis exitus id eſt fines reꝝ dominicaꝝ. mancipij dico aſſiſtentis id eſt intendentis ſemper ſedulitati. i. cure: dn̄ice. i. dn̄i. q. d. quecunq; procuranda atq; diſponenda ſunt in ſcholarium maccrutijs atq; neceſſarijs. hec omnia componē

Magna vero] diſcipuli ē cōmoditas ꝑut facultas ſuppetit magiſtratui neceſſaria exhibere: ne dux eius inhiat executioni rerum venaliū indulgeat cōparationi. Q. q; abſurdū ē magiſtratus egeſtas. Lotricum aūt vetularū remotio ſummopere ē appreciāda: earūq; acceſſus quanto rarior tanto ſalubrior: ne dum venerit ſuggerat aliquid inquinatū: vel a mancipio aliquid extrahat permolito. Quoniam mancipiorū raro inuenitur clemenita: rariorq; in agone conſtantia reperitur. Ve ſeducēti mancipio in quo plenarie confidit dn̄antis dilectio. Quid eſt tali fedius ⁊ quid tāto ſcelere grauius. Mūdū hoſpitiū ſupellex mūda et thoral dealbatū mancipii prudētia

da ſunt atq; procuranda prudētia atq; ſolertia fidelis famuli: non famuli infidelis atq; neq̄: qui facie picturata operas preſtat domino: q̄m vt ſubdit i littera: nil crudeli⁹ mācipio ſubtrahēte ⁊ ifideli. No. ſuppellex lis. dr̄ ſubā vel facultas ⁊ oē iſtrm̄ ⁊ ornamētū dom⁹. ⁊ ſcribit̃ vno. p. q̄m primā ſyllabā corripit. vn̄ Hora. v. iā dudū ſplēdet foc⁹ tibi mūda ſuppellex. Itē thoral a thoro dictū ē: ⁊ ē lōga mapa vel q̄cq̄d i lecto ſternit̃. Quid māci pio ſubtrahente ⁊c. In hac pte. B. p⁹ ꝑmiſſaz bonoꝝ famuloꝝ ꝓuiſionem nūc iuehēdo cōtra malos ⁊ q̄rtū cauēdi ſunt ꝓſequitur: ponēs tria genera ex his ꝑ ectis fore fugienda Et diuidit̃ i. iij. ptes ſcđz h̄ tria famlōꝝ genera. nā in pr̄ia docz fugiēdos ſeruos latrōes. ſcđo biligues. ibi. Seru⁹ biliguis. tertio crudeles. ibi. Seruoꝝ ſiq̄dez Pr̄ia in duas. nā pr̄io facit qđ dictū ē. ſecūdo ꝓpoſita exēplo cōfirmat. ibi. Cūctos terreat. Et. d. pr̄io q; faml's latro atq; fur ſūmope ab hoſpitio remouēd⁹ ē: q̄m nihil h̄ mancipio ſubtrahēte crudeli⁹ reperit̃: qđ exēplo Climad cōfirmās ſubdit: q; ſi exēpla petit̃: infelix climax ille ſcholar. s ifidel' dict⁹ ab climēdo. i. corrodēdo: ⁊ h̄ dico cōtrahēs. i. accipiēs nom̄ a re. ſ. corrodēdo. h̄ climax terreat cūctos ſupple dn̄os: ne ſibi ſiles i famlatū coemāt. h̄ nēpe climax cū recepiſſz munera nicoſtrati illi⁹ ſui magr̄i. p̄mo ſeruiuit ipi vltu blādiore. i. blādo atz placito: ⁊ h̄ miſtrās. i. ꝓcurās oia ſupi⁹ ō fideli famlo dicta: ad nutū. i. volūtatē ſupple dn̄i: q; ꝑ ⁊ ſeruiuit dico exiſtēs fidel' pr̄io tp̄e atz ēt ꝓmittēs ſe fideliorē fore i futuꝝ: h̄ nūc ſubdola: q; q̄cq̄d fidlitas nicoſtrati p̄dcti poſſedit ꝯmiſſā ē ſubaudi ad diſponēdū iſid:itati ipi⁹ climacis. h̄ q̄d pl'a: cū ifelix ꝓudētia. i. aſtutia atz caliditas neq̄ſſimi Climacis vidiſſz cūcta ſibi ſuppeditari. i. gubernāda atz diſponēda cōmitti: ipe climax iſidlitati ſeru⁹ itiabat. i. iſinuabat: aurib⁹ dn̄ic. i. ipi dn̄o: oia alim̄ta carniū: oia fom̄ta piſciū certarūq; reꝝ venaliū ꝯmercia fore ap̄pciata. i. ēpta pl⁹ duplo q̄ eēnt: q̄ q̄dā iſidlitatꝭ rabie tāto iſiſtit vt ſic auſit. i. i ſuos vſ⁹ ꝯuertit icrem̄ta toti⁹ ſubſtātie. i. facltatꝭ dn̄ice: q; ꝑ ⁊ traxit nicoſtratū ipz iſūmā. i. extremā egeſtatē: atz diutnā. i. quotidianā exclamatōez ⁊ iſeſtatōez creditoꝝ: q̄. ſ. exclamatōe ⁊ moleſtatōe nihil m̄tl. ſ. debitoꝛis imprimitur amari⁹. ve ergo inſanici id eſt furori creditoris. cū aūt i. hec oia nicoſtratus; tum extremam egeſtatem: atq; creditorum furores incidiſſet; tandem penuria

rerum exitus conſiderantis: ſedulitati dominice ſemꝑ aſſiſtētis: decenti vultu ſunt componenda. Quid mancipio ſubtrahente fedius. Cunctos terreat infelix climax ab Climādo dictus nom̄ ex re contrahēs Qui cū Nicoſtrati munera ſuſcepiſſet primo ci vultu ſeruiuit blādiori oīa ad nutuz adminiſtrans: fideliſq; ꝑ oīa exn̄s fideliorez ſe ꝓmittēs: quicquid Nicoſtrati fidelitas poſſedit: ipſius cōmiſſum eſt infidelitati. Quid plura cū nequiſſimi Climacis iſelix ꝓuidentia cūcta vidiſſet ſibi ſuppeditari: carniuz alimenta piſciūq; fomenta ceterarumq; reruz venaliuz cōmercia cuncta in duplo q; eſſent ap̄pciata dn̄icis auribus intimabat: ſicq; totius ſubſtātie exauſit icrem̄ta nicoſtratumq; i ſummā traxit egeſtatē ⁊ creditorū diuturnā exclamatōz: qua nihil amarius m̄ti ip̄ritur. ve creditoris iſāiei

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſua ipʒ in cognitōeʒ erroris .i. facinoris ſui elimacis pduxit: vero ꝓ ſed ipſe Nicoſtratus cōuenit .i. in cām vocauit Elimaceʒ ſup errore .i. facinore ſuo: ſed tarde: quo .i. q̄ ꝯuentōe: audito .i. pcepta Elimax ipſe ꝓrupit ſtatī ī verba cōtumelioſa .i. iniurioſa qꝫ ꝓ ꝛ ſepeliuit .i. infodit: mucronē .i. enſeʒ in viſceribꝰ dñi: ꝛ que priꝰ obmiſerat .i. reliquerat hinc ſecū aſportauit: qꝫ ꝓ ꝛ reliquit corpꝰ ipm dñicum .i. dñi: deuorandū .i. lacerādū canibus. De inde inuehens Bo. contra hūc Elimaceʒ dicit. en .i. ecce quātū ſcelus .i. peccatum impietas deteſtabilis .i. deteſtāda ꝓditoris ppetrauit .ſ. magiſtrū ſuū necādū bonis ſingulis expoliando: verūctiā ꝯtumelijs afficiendo: atqꝫ tandē pꝰ neceʒ nephariā corpus dilaniādū: canibuſqꝫ deuorādum relinquendo.

Maria vero nicoſtrati penuria eū in mācipu erroris cognitionem pduxit. Tarde vero elimacē ſup errore ſuo conuenit: quo audito ſtatiʒ incōtumelioſa verba ꝓrupit dñiqʒ in viſceribus mucronē ſepeliuit: et que prius obmiſerat ſecuʒ aſportauit: dñicumqʒ corpus canibus reliquit deuorādū. En quantū deteſtabilis ꝓditoris ipietas ſcelus ppetrauit. Seruus bilinguis ꝓcul expellatur: ꝛ ipius neqtia ſtatim deponatur: licet conſanguinitatis proximitate cō

Notandū aſt ꝙ conuenire multa ſignat que his metris cōiter recitanf. Cōuenit alloquiř decet id ſimiř aſſimilař. Exigit ad cauſas vocat et compellit in eſtqꝫ. Pangit adunatur ꝛ adunat conueniens eſt. Item mucro cuius rei acumen eſt. Et dicitur a macros quod eſt longum. vnde ſepe pro gladio pōitur. Et ſunt ſinonima enſis gladius mucro ſpata rompbea et cetera. Seruus bilinguis procul expellatur et cetera. In hac parte Boetius ſecundum genus improborum ſeruorum fugiendum fore oſtendit. Et dicit. Seruus bilinguis id eſt fallax et duplex expellatur procul. Et nequitia id eſt fallacia ipſius ſerui bilinguis: eminente id eſt apparente: deponatur ſtatim id mox: ꝙ ꝯius etiam id eſt non obſtante ꝙ exiſtat coniunctus ſupple domino proximitate conſanguinitatis vel alio quocunqꝫ vinculo proximitatis.

Notandum ꝙ nulla peſtis ad nocendum efficatior eſt ꝙ ſeruus nequam atqꝫ domino duplex et inimicus. ipſe enim noſcit conſcientiam domini: atqꝫ ſecreta familie meditatur: ſeducit dominum atqꝫ per adulationes impedit ne videat orientem ſcilicet ne veritatem agnoſcat: ſuadetqꝫ occidentis intuitum et opera tenebrarum.

Nota bilinguis a bis et lingua dicitur ſicut trilinguis. et dicitur qui duas liguas loquitur. et per ſimilitudinem bilingues falaces et duplices dicuntur: qui aliud in corde aliud in ore habent. vnde grecista. Duplicis ac cordis homo dicitur eſſe bilinguis.

Seruoꝝ ſiqdē crudelitate. In hac parte. B. tertiū genꝰ ſeruoꝝ improboꝝ fugiēdū fore declarat. ꝛ dicit ſeruus crudelis ēt fugiendus eſt: qm̄quidem nos Boetius vidimus multos ſocioꝝ id eſt ſcholariū incurrere iacturā id eſt graue dampnum: crudelitate .i. malicia hoꝝ ſeruoꝝ crudeliū. ſunt enim litiū exſuſcitatiui atqꝫ pacis deſtructiui.

iunctus exiſtat. Seruorum ſiquidem crudelitate multos vidimus ſociorum incurrere iacturam. Creditoribus autem ſumma exhibeatur debitoris commendatio: dieiqʒ prefixe ſemper pro poſſe debiti fiat ſolutio. Scholari vero cui pleno cornu copia non arriſerit: o ꝙ dulcis eſt creditoris trāſlatio: affiniumqʒ ſuffragii exhibitio. Prudētis etiam ſcholaris conſtantia ſemper aliquo conſorte gaudeat ſpeciali: cui propriam poſſit detegere conſcientiā: quiqʒ nubila exiſtēte fortūa diligēter ſubueniat: morboqʒ vrgēte ſedulū ſe exhibeat:

Nota licet iactura proprie nautorum ſit: tamē pro quocūqꝫ damno alicui per violentiā illato capi poteſt: ꝛ ſic in propoſito captū eſt. Creditoribus aūt ſumma. In hac parte Boetiꝰ circa pdicta atʒ ēt dicēda quoddaʒ de creditoribus ſcholariū iſerit vt oſtēdat q̄ manerie circa hos agēdum ſit dicēs. Cū neceſſitas ipſa coegerit vt ſcholaris ipe a creditoribꝰ res ipas ꝓ vite ſuſtentaculo mutuo recepit quid agendū: ſcholaris inqꝫ ſummopere ꝓſpiciat vt cōmēdatio ſumma ſui exhibeatur creditoribus: hoc eſt vt ſe ſummopere creditoribus ſuis exhibeat cōmēdatū: qʒ pro et caueat vt fiat ſolutio .i. ſoluat debitū pf. xe .i. ſtatute diei .i. termio pagamēti atqʒ ſolutionis. ſcholari eīm cui copia id eſt fortuna nō arriſerit ſupple in bonis ipis exterioribꝰ quoꝝ ipſa ē dña: pleno cornu .i. abūdanter ꝛ affluēter. o quā dulcis ē trāſlatio .i. pſtatio creditoris: qʒ pro et exhibitio .i. traditio: ſuffragij .i. adiutorij: affiniū .i. amicoꝝ. No. circa hoc quod dicitur pleno cornu ꝙ cū Hercules vellet deducere filiaʒ cuiuſdā regis que dicebatur Deianira: fluuius achelous quē tranſire debebat in diuerſas formas ſe mutauit. Cum autem vltimo in thauri ſpeciem ſe trāſformaſſet hercules ipo deiecto vnū ſibi cornu abſtulit: qd̄ copie .i. dee fortūe ſacrificauit: quo quidē cornu fortuna mortalibus res exteriores impartiret: ꝛ hinc tractum ē quod dicitur fortunā pleno arridere cornu ꝛce. No. creditor dicitur qui alienam fidem ſequitur mutuatam pecuniam numerādo. Generaliter autem dicitur ille qui ex cauſa quacūqʒ alienam fidem ſequiř. ꝛ dī creditor q̄ credit debitori: debitor vere dicitur cui creditur. Prudētis vero ſcholaris. Hec ē tertia pars prime partis principalis huius quarti capituli: In qua Bo. poſtꝙ oſtēdit qualiter ſcholaribus ipis ſagaciter ꝓuidēdum ſit tam circa ea que ſcʒ eoꝝ cōplexionē reſpiciūt: ꝙ etiā ſcilicet in his q̄ res ipas exteriores reſpiciūt vt ſunt perſone ſubſidiātes cōcernūt: Nūc in hac parte facit hocidē quo ad ſocios. Et diuiditur hec pars in duas partes. nam primo facit quod dictum eſt. ſecundo dicta ſua exemplis confirmat. Prima in duas. nam primo facit quod dictum eſt. ſecundo vtilitates dictorum enarrat. ibi. Quid meliꝰ ꝛce. et dicit primo. Conſtantia prudentis id eſt ſapientis ſcholaris gaudeat ſemper aliquo conſorte id eſt ſocio ſpeciali bono non ficto neqʒ adulationis nota deprauato

cui.ſ.ſocio poſſit detegere.i.aperire ꝯſciam.i.mentē ꝓpriam.ſ.ſocius ſubueniat.i.ſuccurrat ſupple ſcholari fortuna exiſtente nubila.i.aduerſa:ꝙ ꝓ ⁊ qui.ſ.ſocius:exhibeat.i.prebeat:ſe ſedulū.i.diligentez ſubſidio ſupple ſcholari:vrgente.i.premēte morbo.ſ.aliquo:⁊ qui diſponat.i.ordinet:facultates.i.res ipas ſcholaris: ſuperſtites.i.relictas:⁊ hoc ſi tetra.i.fera caligo mortis affuerit:ꝙ ſi euadat viu⁹.i.cōualeſcat: poſſit ſuſtētari:paſci.i.ali deliniri.i.cōfoueri:conſolari i.preſtolari:cubituꝫ duci diuerſis etiam ptibus i.ꝓcurari.i.diſpōi ⁊ ordinari ab eo.ſ.ſocio:⁊ hec in aduerſa valitudie dicta ſūt. vigente vero valitudine i.ſanitate ⁊ robore gaudeant.i.gaudere valeant libellis ſupple ſuis pmutatim: vt ſic amboꝝ oia cōia ſint.⁊ gaudeꝛ valeāt queſtiūculis .i. dubijs et interrogatōib⁹ doctrinalibus inter eos cā diſcendi ꝓ ortis:certati.ſ.nūc ſarguēdo nūc replicādo aliā alia pagendo:que in ſcholaſtico certamine vtilia dinoſcūtur:ꝙ pro ⁊ gaudeāt gradatim id eſt ordinarie commendabili recordatione de qua in primo capitulo ſufficienter dictum eſt:cum triplex recordatio docebatur.⁊ dico gaudeant cōuerſim .i. mutuo ⁊ alternatim:felicitate caſtigatione:vt ſcilicet ſe mutuo in enormib⁹ caritatiue corrigent caſtigent atq̧ reprehendant.⁊ his omnibus gaudeant dico obſequēdo dulciter id ē plane ſine omni diſturbio : varijs ꝙ ꝓ ⁊ diuerſis gñibꝫ iocoꝝ ꝯſilio Catōis iquiētis. Interpone tuis iterdū gaudia curis. Ut poſſis aīo q̄uis ſufferre laborem:vt ſcꝫ mens amenitatib⁹ atq̧ gaudiorū iocis alternatim refoueatur:ꝙ ꝓ ⁊ vt itegritas mutue dilectionis.i. ſocialis amoris ſic i tali mō maneat.i.permaneat inter eos : vt ſcꝫ ros.i.amor primeui tpis ſit' inſtillans id eſt continuo infundens vel inguttans : in medio autem temporis ſit mundans.i.effluens: vero pro ſed amor ille ſocialis exiſtat:inebrians.i.ſatians ⁊ replēs i fine. Uult dicere Boetius talis ſit amor inter eos ſicut ros qui primo inſtillat.ſecundo mundat.tertio inebriat.ſic quoq̧ amor eorum in dies excreſcat. Notandum ꝙ ſocius hic de quo Boetius in littera loquitur:non diſcolus:non bilinguis neq̧ crudelis fore debet:ſed ille de quo Sene.loquens ait. Nullius boni poſſeſſio iocunda eſt ſine ſocio : qui certe cōditiones ꝓprietateſq̧ quas fidelis amicus in ſe habere debet:iuxta illud amicitia ſublata tollitur ois iocunditas ab hac vita:quarum prima eſt:ꝙ ſui ⁊ conſocij idem nolle idemq̧ velle exiſtat.de quo philoſophus octauo politicorum. Amicorum idez nolle et velle eſt.⁊ Tullius contra Saluſtium.amicorum eſt ſi veri amici fuerint idez velle ⁊ idem nolle . amicorum etenim eſt alter ego]. Secunda eſt mori pro ſocio de quo Uarro in ſentētijs . Pro amico ſepe mori ꝯtingit. Tertia inſeparabiliter cōſocio adherere:de quo Sext⁹ Pithagoric⁹ amic⁹ minime erat ille q̄ ꝓ amico aliq̄n niſi mors interueniat ſepatur . Quarta eſt noxia p̄cauere;de quo Apulegius Platonicus li. de

Et ſi tetra mortis caligo affuerit ſuperſtiſtes facultates diſponat. ſi vero viuus euadat ab eo poſſit ſuſtentari : paſci : deliniri et conſolari: cubitum duci : diuerſis etiam partibus procurari. vigente aūt valitudie libellis gaudeant pmutatim: queſtiūculis certatim cōmēdabili recordatōe gradatī: caſtigationis felicitate cōuerſim: diuerſis etiā variiſq̧ iocorū generibꝫ dulciter obſequēdo. Sicq̧ inter eos mutue dilectōis maneat integritas ; vt primeui tēporis ros

politico et ciuili. Socius vulpinus eſt qui ſocio ſuo non p̄cauerit a periculo ⁊ delicto. Perfectus ergo ſocius eſt qui ſocio ſuo circūſpectōes adhibet et cautelas. Notandum Boetius appellat fortunā nubilā id eſt obſcuram ſiue cecam. depingebatur enim fortuna antiquitus ceca:qm̄ ex improuiſo accedit ⁊ recedit : vel quia cecuꝫ reddit hominem extollēdo eum in proſperis ⁊ deprimēdo eū in aduerſis.⁊ eadē pene verba ſunt i de cōſola . li. i. metro.i.cū iquit. Nūc q2 fallacem mutauit nubila vultū ⁊c. No. teter tra. trū.i.niger vel fer⁹. ſic i cātico. Tetrū chaos illabiꝛ. Quid enim dulci⁹. In hac parte Boe. pōit vtilitateſ q̄ ex conq̄ſitōe ſocij fideꝫ oriūtur dicēs. Quid eiꝫ dulci⁹.i.iocūdi⁹ ē quid ve p̄clar⁹ .i.lucidius:quid quoq̧ meli⁹:ſubaudi ꝥ ſociali amore atq̧ cōſortio q.d.nihil.⁊ rōeꝫ hui⁹ ſubiūgens ait.qm̄ nulla adoptio.i.cōiūctio amoris: p̄ſtātis.i.veri ⁊ pfecti: preſtat.i.admittit:finē.i.finiū fauorꝭ ſubaudi:ꝥ in eū ē duratura. Et tūc antipophoriçādo ⁊ cuidā tacite q̄ſtioni rñdēdo dicit. Poſſet eiꝫ quis dicere.ſup̄ ꝓrio dixiſti ꝙ mutua int̄ ſocios dꝫ cē q̄ſtiūculaꝝ certatō:veꝝ ſi hec certatio quādā iuidiā ingeſſerit : nūq̄d hec ſocialis nexus erit diſſolutiua: Ad hoc rñdēs dicit ꝙ ſi iuidia ſcd̄ꝫ q̄d ipſecta euenerit in diſcendo hec certe gratuita ē:qm̄ ē itellect⁹ acuitiua:qꝛ ſocietatꝭ hmōi nullo mō deſtructiua. ſi vo ſimplex.i.pfecta iuidia irrepſerit qd̄ in vera ſocietate haud q̄quā cōtigere pbas ē:hec certe ē cōſumptia ꝓprij autoris. No. Bo. in littera p̄tēdit talē rōnē. Illud cuius fauor ⁊ trāquilitas i euū ē duratura illo nihil ē lucidi⁹;amor ver⁹ ſocialis ē hmōi g̃ ⁊c. maior nota. minor pꝫ in littera No. circa ꝥ ꝙ dicit iuidia ſimplex ꝓprij autoris eſt conſumptiua inter oia vicia minus excuſabilis eſt inuidia:qm̄ virtutū ſemper eſt impugnatiua. hic Tulli⁹ i rhethorica. virtutis comes eſt inuidia.⁊ itē alius. Sēp virtutes inuidia ſequitur:feriūtq̧ ſummos fulgura mōtes. Hoc vicium demones habent humane iuidētes ꝓli : quoꝝ filij pditionis ſunt homines mūdi alterius bonuꝫ proferre dolentes q̄bus mos eſt oē ꝓximoꝝ appetere:dicentes illud Ouidij primo de arte. Fertilior ſeges ē alienis ſemper in agris. Uicinumq̧ pecus grandius vber habet. Cuiuſquidē vicij rabiem acerbi liuoris vt Claudianus ait in maiori. Nulla quies placare poteſt preterq̄ autor ꝓpri⁹ . ⁊ inde Horati⁹ in epiſtolis . Inuidus alteri⁹ rebus marceſſit opimis. Inuidiaꝫ ſeculi non inuenere tyranni maius tormentum: quoniam vt in littera Boetius ait proprij autoris conſumptiua eſt. Cum autez me parentis. In hac parte Boetius ſupradicta exemplo a ſeipſo accepto confirmat dicens. Cū autē proiudentia mei parētis miſiſſet me athenas ad has ſcholas vniuer

ſit iſtillās i medio iundās: in fine vero inebrians exiſtat. Quid eniꝫ dulcius quid ve preclarius: quid certe melius. Preſtantis enim amoris nulla fauoris adoptio p̄ſtat finem. Inuidia vero ſi ſecunduꝫ quid euenerit in diſcēdo videlicet gratuita eſt: ſimplex autem proprii auctoris conſumptiua eſt. Cum autem parentis mei prouidētia eius colloquio vt aſſolꝫ diebus paucis promittens conſolari : athenas ſtudii ob cauſam me miſiſſet: vnicum cuſtodeꝫ vite mee inueni nomine Fauoneum ; non a vēto ſed a fauore denominatum.

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſales grecie ob cauſam ſtudij pmittens vt aſſolet: parentheſis eſt .i. vt fieri ſolet con ſolari me ſupple Boe. ei⁹ alloquio .i. litteris ei⁹: paucis dieb⁹ .i. īfra paucos dies ego Boe. inueni athenis vnicū cuſtodē ꝛ ducem vite mee noīe ffauoneū denominatū .ſ. nō a vento fauoneo: ſed a fauore .i. amore. Hic nempe fauone⁹ cū inſpexiſſet pˀo me ſupple .B. fatigatū .i. feſſum itinere: ꝛ vidiſſet me conſiderātem .i. meditantē diuerſa atqꝫ inſpexiſſet me ſuſpirantē creberrime .i. ſepiſſime: tandem queſiuit cuias eſſem .i. cuius gentis: qꝫ pˀ ꝛ adduxit me ſecū cōſolans me curialiter: ꝛ B dico inquirendo breuiter ſi ob ſtudij cām illud .ſ. athenas veniſſem: ꝛ cuius facultatis ſupple: ſi diues aut paup cuiuſqꝫ pſecrōis .i. ſciētie: oſtendēdo mihi Boe. poſt triduū .i. poſt tres dies noīa vicorum athenienſium: atqꝫ confraga id ē tortuoſitates angiportorum illoꝝ vicoꝝ ſtriptorum vbi ſchole ſtabant atqꝫ ſcientie exercebant vt quidem ſaciūt. vl confraga .i. clamores aut

Hic cum me inſpexiſſet itinere fatigatū: diuerſa conſiderantem: creberrime ſuſpirantem queſiuit cuias eſſem: ſecumqꝫ me adduxit curialiter cōſolās breuiter inquirendo ſi ob ſtudii cām illud veniſſē: cuiuſqꝫ profeſſionis eſſem: cuiuſqꝫ facultatis poſt triduum nomina vicorum oñdendo angiportorū cōfraga dicēs. hic vigēt preſagia chaldeorū: Ptholomei nō latens gloria: Ariſtotelis ſyncera veritas: Platonis probata diuinitas: zenonis concretio: Peribonii dilectio: Pithagore promiſſio: Homeri ylios: et labor Theſeos:

loca clamoroſa angiportoꝝ illoꝝ portuū vel vicorum. Cape quodlibet di. hic demōſtratiue loquit. hic .i. in hac parte vigent .i. docent preſagia .i. futuroꝝ preſciētia chaldeoꝝ haꝝ gentiū qui plus ceteris diuinationibus inſiſtebant: hic .i. in hoc loco viget nō latens imo famoſa gloria Ptholomei illi⁹ aſtrologi. hic ſupple viget ſincera veritas Ariſto. ꝛ bene ſincera: qm̄ qui ab Ariſto. recedit: a veritate quoqꝫ recedit ɔmētator. hic ſupple viget probata diuinitas .i. diuina ſapiētia Platonis. Hic nempe Pla. tanta de diuinitate docuerat: vt et diui⁹ appellari mereret. hic .i. in alio loco .ſ. viget cōcretio .i. rationū cōpilatio çenonis illius phi: rationū inqꝫ quibus quadraturā circuli nitebatur cōprobare. Peribonij quoqꝫ illius magiſtri dilectio .i. doctrina quā de dilectione ɔſcripſerat ſupple viget hic. hic .ſ. alio loco viget pmiſſio Pithagore huius phi italici: qui primit⁹ aīas inuenit fore īmortales: ꝛ de alijs corporibus trāſire pmittebat. d. primo ſe fuiſſe euforbiū. ſecundo talidē. tertio hermotinū. quarto pirrhum. vltimo Pithagoram. et hanc opinionem ſequutus Ouidius methamorphoſeos li. xv. de Pithagora ſic inquit. Ipſe ego memini troiani tpe belli Pantoida euforbius eram cui pectoris quondam heſit in aduerſo grauis haſta minoris atride. Et Horatius in carminibus. Habentqꝫ tartara Pantoidem iam orto dimiſſum ꝛc. Et hoc volens Boe. inquit Pithagore promiſſio. Homeri ylios ſupple viget hic: hoc eſt doctrīa Homeri quā de bello troiano ɔfinxerat: et hic viget labor Theſeos .i. illi⁹ oratorie. hic quoqꝫ vigent theoreumata .i. regule ꝛ ppoſitiones geometricales Euclidis hui⁹ phi atqꝫ geometre. vnō theoreuma diligēs ꝛ apta verboꝝ deſcriptio vel regula eſt: inde regule geometre theoreumata quaſi aptiones dicte ſunt ſicuti hec.

omne totum eſt maius ſua parte. ſimiliter ſi ab equalibus equalia demantur remanētia erunt equalia. hic vero ſuppe vigent Anxiomata id ē ſophiſmata Michaſi hui⁹ philoſophi que de muſica ediderat. vnde anxioma ſecundum Huguitionem concatenatio loquendi dicitur: ſicut ſunt ſophiſmata. Papias vero dicit qꝫ ſunt prologuia: ꝛ maxime ppoſitiones in topicis. hic autem ſupple vigent apoꝛiſmata. alia littera habet poriſmata: ꝛ veri⁹ .i. aperte probationes. ꝛ dicitur a porus .ri. quod eſt apertio quedam Daretis illius hyſtoriaꝝ troianaꝝ ſcriptoris qui animā poſt exutū corpus ſolam vmbram fore aſſerebat. Hic quoqꝫ vigent ſcrutinia .i. inquiſitōes ypocratis illius medici. et bene inquiſitiones ypocratis documenta nominat: quoniā per multas inquiſitiones et experimenta in artem operatiuam medicinalē deuentum eſt. hic id eſt in hoc loco ſupple viget efficacia id eſt vigor: ariopagi id ē vici vbi ſchole philoſophorum conſiſtebāt: a quo vico et Dionyſius

Euclidis theoreumata: Daretis poriſmata ypocratis ſcrutinia: michaſi anxiomata. hic viget ariopagi efficacia: legum peritia ypodromiī confuſa gloria: cyrci victoria: paleſtra potentia: ceſtus fulminatio: miſſilium elatio: nautarum exclamatio: iuuente peruagatio: choree cōuentio. Cū ergo hec ꝛ alia multa fauonei mihi intimaſſet liberalitas: que nam mihi eſſet facultas queſiuit quanteqꝫ expenſe loculi mihi poſſet ſufficere numeroſitas: cuiuſqꝫ diſcipline eſſet mihi promptior mentis intentio. Quibus ſibi igitur per ordinem reſponſis quoddā memoria dignū amicis auribꝫ in

ſanctus ariopagita dictus eſt. Et dicitur ab ares quod eſt virtus et pagos quod eſt villa: quoniam in vico illo ſcientia de natura diſcebatur: qꝫ pro ꝛ peritia id eſt ſapientia legum viget hic. et propter iuris peritia dicitur et iuriſperitus. Poſt hec conuertēs ſe ad publica ſpectacula oſtendendo ex ordine ſibi ſingula inquit. hic ē confuſa gloria .i. inanis ypodromij illius loci quo probātur equi ad luctam. Et dicitur ab ypos quod eſt equus: et dromos grece quod curſus ſonat: inde ydromus id eſt locus quo equi curſu probantur. vel ſecundum alios ypodromij id eſt loci deambulatorij ſupple ſupra quem homines ambulant. et componitur ab ypos quod eſt ſub: ꝛ dromos curuitas: vel ab hiper quod eſt ſupra: et dromos curſus: quia deſuper homines currunt et ambulant: quoniam ſunt arcus deambulatorij palatiorum. vnde dicitur in legenda ſancti Sebaſtiani: tunc iuſſit eum in ypodromio palatij tamdiu fuſtigari et cetera. vn̄ hipodromiqꝫ dec⁹ pcit locus hic ſit duodecimus. victoria cyrci illius loci viget hic. Paleſtra id eſt locus lucte viget hic: et fulminatio id ē iactio ceſtus huius inſtrumenti viget hic. eſt enim ceſtus ceſtus ceſtui corium cum plumbo infuſo quo manus ſuas pugiles muniunt et ſe inuicem cedunt. Et dicitur vulgari vocabulo plumbata. Elatio id eſt eleuatio miſſilium id eſt teloꝛum viget hic. exclamatio nautarum viget hic. Choree id eſt ludicris ſaltationiſqꝫ conuentio viget hic et cete. Cum ergo hec et multa alia. In hac parte Boetius poſtqꝫ oſtendit quomodo fauoneus ipſi cūcta que athenis publica forent oſtendit: atqꝫ diuerſas philoſophorum ſectas quibuſqꝫ ī locis ſtudia ſua exercebātur mōſtrauit: hic conſequēter ſubiungit quomō fauoneus

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS

ſtillauit: ꝙ ſcilicet parcitati pecunie diligẽter inſiſterem: quoniam pudori cõſentaneuꝫ eſt ſtulte commiſſa dilapidare: cogẽteqꝫ neceſſitate pudore me repatriare cõfuſuꝫ. aliud etiam noua via rationis exorbitans ꝓpalauit: vt ſi alicuius diſcipline me inſererẽ: prius diligẽter inſpicereꝫ ſi bonis moribus obediret: liberalium artiumque vbertate titulis polleret: remotaqꝫ omni negligentia: ſuorum promotioni in-

ſtudio atqꝫ qua manerie in his atqꝫ circa quelibet gerere debet. Et diuiditur in duas partes. nam primo dat ei plura documenta. ſecundo circa ea omnia quoddã notandum ſubiungit ibi. Non eſt autem digna. prima in duas. naꝫ primo facit quod dictum eſt. ſecundo Boetius ponit tempus ipm in quo athenas ſtuduit ibi. Feliciter ⁊c. Et dicit. cũ mera liberalitas fauonei ſupra nominati intimaſſꝫ id eſt demonſtraſſet mihi hec omnia ſupra dicta atqꝫ alia plurima q̃ forte breuitatis cauſa ſilẽtio preteriuit: queſiuit ſupple fauoneus a me Boe. quenã eſſet mihi facultas id eſt rerum copia: qꝫ ꝓ et iterrogauit cui diſcipline intentio mee mentis eſſet promptior: tandem omnibus ſibi per ordineꝫ reſpõſis quoddaꝫ memoria dignum amicis id eſt amicabilibus auribus inſtillabat meis. Et hoc primũ documẽtũ eſt qđ ſibi tradidit ſcilicet vt parcitati pecunie ſemper diligenter inſiſteret: non quidem illi parcitati que prodigalitati oppoſita eſt ſed mediocritati. Et rationem ſubiungens dicit dilapidare id eſt inutiliter expendere commiſſa ſupple a parentibus: conſentaneum id eſt cõſonũ eſt pudori: quaſi diceret pudor eſt cõmiſſa ſtulte inutiliterqꝫ expendere: ⁊ cogẽte id eſt vrgente neceſſitate repatriare confuſum pudore. Deinde ſecundum documentũ ſubdit dicens. Idẽ etiam fauoneus propalauit aliud non exorbitans id eſt aberrans vel deuians a rationis via hoc ſcilicet vt ſi ego Boetius inſererem id eſt immitterem me diſcipline alicuius ſcilicet magiſtri ꝙ reſpicerem prius bene: ⁊ maturo conſilio conquirereꝫ ſi magiſter ille obediret bonis ⁊ ſanctis moribus: atqꝫ polleret id eſt reſplenderet: titulis id eſt inſignijs liberalium artium: atqꝫ ſi ipſe magiſter indulgeret id eſt vacaret promotioni ſuorum ſcholarium: ⁊ hoc remota omni negligentia inquirerem ⁊ proſpicerem cuius perfectionis eſſet: atqꝫ per triduum eum audirem: cunctaqꝫ conſiderarem vt ſi bonus eſſet non diſcederem ab eo: licet balbutiens id eſt male loquenti: vel ſi cecitas id eſt ignorantia ſcilicet magiſtri illius: exiſtens nouerca id eſt cõtraria ſubtilitatis: detineret aures ſtultorum id eſt indoctorum: ſimulacro id eſt fictione falſa ſimilitudine efficeret retrogradus: ſic vt cum dimitterem ſupple ammonuit fauonius. hinc quoddam notabile dictum his adijciens inquit. ſiquidem pro certe: malo. i. magis volo: deliniri. i. edoceri: fructu. i. doctrina balbutienti: licꝫ tedioſa. i. tediũ ingeneret ꝙ̃ gloriari: dulcore. i. ficta dulcedine: ſeducẽtis. i. decipiẽtis: cecitatis. i. ignorãtie. No. Bo. ꝓſpiciẽs ꝓdigalitatẽ ſcholaribus ſicuti ⁊ cuilibet nimiũ eſſe dãnoſam atqꝫ in miſerieqꝫ egeſtatis interitum atꝫ tãdẽ pudorẽ atqꝫ fabulam necdũ notis ſed ignotis inductiuã ſummopere: parcitatẽ hoc eſt liberalitatem q̃ in modeſtia ⁊ temperantia ↄſiſtit cõmonet ãplectẽdã: conſilio Cathonis: q̃ his v̄ſib' q̃ſi idẽ percipit. Ne tibi q̃d deſit q̃ſitis vtere parce. Vtqꝫ qđ ẽ hucs ſp tibi deſſe putato. ſume cibũ modice: modico natura fouet.

No. circa hãc partẽ vbi dicit prius diligenter iſpicerẽ ⁊ cetera, Libros euoluere

dulgeret: cuiuſqꝫ eſſet profeſſionis vt per triduum cum diligenter audirem: cunctaqꝫ conſiderareꝫ: vt ſi bonus eſſet licet balbutiens: non tamen ab eo diſcederem. Simulatio detineret nouerca cecitas ſtultorũ efficeret aures retrogradus: vt ſic cuꝫ dimitterem ſiquidẽ malo deliniri: lꝫ tedioſa fructu ꝙ̃ ſeducẽtis cecitatis gloriari decore. Feliciter autẽ his et alijs ſecretis inſtructus annis duobus de viginti athenis elegantia conualui quicquid mali expertus: ad boni tamen veſtigia ſemper fui anhelans. Non enim eſt dignus dulcoris acumie: qui amaritudis nequiuit inuiſcari grauamie. Herodiani Ariſtotelisqꝫ diſci

ſeu legere pro ſtudio non ſufficit: ſed doctores ydoneos audire congruit. Siquis ergo doctus fieri cupiat doctum virum eligat: cum doctorum inſufficientia viã diſcipline claudat. doctum inquit illum Varronẽ conſule elige quem magis mireris in ſuis ꝙ̃ in alienis. nil enim magnificum docebit qui a ſeipſo nil didicerit. quod etiaꝫ Boetius ipſe in inferioribus atteſtans ait. Miſerrimi quippe ingenij eſt vti inuentis et non inueniẽdis. Nota circa hoc qđ dicit'. Malo ſiquidem balbutiẽtis ⁊c. Nemo ſecundum exteriorem apparentiam quã natura ſibi indidit aſpernendus eſt quando ignoratur virtus intranea autoritate. eccleſiaſtes. xi. Non laudes virum in ſpẽ ſua: neqꝫ ſpernas hominem in viſu ſuo. ⁊ Catho moral. Corporis exigui vires contemnere noli. Conſilio pollet cui vim natura negauit. vnde Horatius. Ne putes viles in paruo corpore vires. Ingenio plenus qui viribus extat egenus. Interdum enim precioſiora ſunt parui corpuſculi vaſcula: vti gemme lapilliqꝫ teſtãtur. Sic etiam ꝙ ſagax natura balbutienti lingue vicio ſubtraxerat quãdoqꝫ conſilio atqꝫ intelligentia vberiore reſartiunt. Inde vulgare hoc. Meliora ſunt vulnera diligentis: ꝙ̃ fraudulenta verba blandientis. Nota balbucientis in ſuperioribus expoſitum eſt ca. ij. in ea parte cum de violentia agebatur. Simulacruꝫ ymago vel effigies dicitur. et dicitur a ſimulo as. quaſi rem aliter oſtẽdens ꝙ̃ ſit. Feliciter autem his et alijs ſecretis. In hac parte Boetius oſtẽdit quanto tempore poſt ſuperiorem inſtructionem fauonei athenis in continuo ſtudio permanſerat doctrinis philoſophorum inſiſtendo dicens. ego Boetius inſtruct' i. informat' his ſupple ꝑdictis ⁊ alijs ſecretꝭ: ſubaudi ab ipo fauoneo: ↄualui. i. ꝑmãſi athenis annis duob' de. xx. elegãtia ẽ. i. annis. xviij. qui ſũt. xx. dẽptis. ij. anhelãs i. intendẽs ſp: ad veſtigia, i. ſũmitates: boni. i. virtutꝭ ⁊ ſciaꝝ. quicquid ẽt mali. ſ. aut egeſtati: aut penurie: aut ẽt opprobrij expert' fui. i. paſſus fui. Et ideo quoddã ſubdẽs ꝓuerbiũ inquit ex his. Ille eiꝫ ñ eſt dignus acumie dulcoris qui nequiuit inuiſcari. i. irretiri grauamie, amaritudis: iuxta illud. Dulcia nõ meruit qui ñ guſtauit amara. ⁊ ſequitur. quoꝝ phõꝝ documẽtis atqꝫ inſtitutꝭ tãto tpe inuigilabat. d. ⁊ ego. B. adherẽſ ſp iſtitutꝭ atqꝫ traditõib' Herodiani illi' phi: atqꝫ Ariſto. illi' phi ↄmendaui menti mee ſcintillulas. i. documẽta ⁊ traditões alioꝝ phõꝝ ⁊c. Notandum ꝙ Herodianus ſummus fuit ille grammaticus athenienſis: vti quibuſdã viſum eſt: quem et Apolonium Priſcianus inſecutus eſt. fuerunt enim illi duo vt Priſcianus ipſe in maio-

206

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

ri teſtatur excellentiſſimi apud grecos grammatici:ſed de Ariſtotele atqꝫ eius l[illegible]de
ſatis in ſuperioribus dicta:ſunt cum de logicis inſtitutis pertractatum eſt: ſimiliter
quid faſtigium ſit ibidem dictum eſt:quare ibi videas. Ne paupertatis facultati ꝑ
ſentis operis. Hec eſt ſecunda pars principalis huius capituli in qua poſtꝙ Boeti⁹
determinauit de ſagaci ſcholarium prouiſione: ⁊ hoc quo ad eos qui rerum copijs ꝑ

pline ſemper adherens: aliorũqꝫ ſcintillu-
las diligenter menti mee commẽdaui.
Ne paupertatis facultati preſentis ope-
ris deroget ſimplicitas: confundat deſpe-
ratio: affligat deſolatio: quoddaꝫ clerico-
ruꝫ nature cõmune dignũ duximus exami-
ni cõmittendum. Cũ autem ſcholaris ege-
ſtas diuerſo procedat ĩtuitu: tũ ꝓpter affi-
nium tenacitateꝫ: tũ propter eorum inun-
dantis procelle penuriam: tum propter vi-
trici iuuaminis inconſtantiam: tum pro

ſtant atqꝫ neceſſarijs om-
nibus pleno cornu habũ-
dant: nunc vero facit hoc
ideꝫ de his qui pauperta-
te grauati quotidianum
victum labore atqꝫ indu-
ſtria procurare coguntur.
Et diuiditur hec pars ſe-
cunda ĩ quattuor partes.
naꝫ primo promittit pau-
pertati ipſi conſulere atqꝫ
documentis quoad poſſi-
bile fuerit obuiare. ſecũdo
plurima enarrat ꝙ vtplu-
rimum ſcholaribus penu-
riam atqꝫ egeſtatem idu-
cunt: ⁊ hoc ideo vt facili⁹
remedia in contrariũ ſub-
miniſtret. tertio cõtra qḋ-
libet predictorum conſilium adminiſtrat. quarto ex his omnibus qua manerie perfe-
renda paupertas exiſtat concludit. ſecunda ibi. Cum etiam. tertia ibi. Parentum de-
teſtabilis. quarta ibi. Sit ergo tuta paupertatis. ⁊ primo dicit. nos Boetius dignũ
duximus committendum examini id eſt declarationi illud quod commune eſt natu-
re clericorum: ⁊ hoc ne ſimplicitas paupertatis deroget facultati preſentis opis atqꝫ
deſperatio confundat atqꝫ ne deſolatio affligat: quaſi diceret. Sunt plurimi qui for-
te ob inopiam atqꝫ expenſarum carentiam ſtudio vacare deſpiciunt atqꝫ ſic qḋ na-
tura donauerat egeſtate atqꝫ rer penuria deprauatur: ne quemquam paupertas hec
ab hoc ſancto propoſito ſubtrahat: nos Boetius duximus dignum ⁊ rationi conſo-
num paupertati ſcholarium quoad poſſumus remedijs obuiare. Item duco plura
ſignificat vt hoc metro notatur. Duco deſponſat reputat trahit ⁊ proprium dat. In
littera vero idem quod reputare ſignificat: ſicut in litteris ſcribitur. dignum duxim⁹
vobis intimandum ⁊ cetera. Cum autem ſcholaris. In hac parte Boetius enume-
rat ea que vtplurimum ſcholares in penuriam atqꝫ egeſtatem pertrahunt. ⁊ diuidi-
tur ſecundum ꝙ ponit partes eorum que egeſtatem cauſant. Et dicit autem pro ſed
cum egeſtas id eſt penuria ſcholaris: procedat id eſt cauſetur diuerſo intuitu: hoc eſt
ex diuerſis cauſis: tum ſcilicet primo propter tenacitatem id eſt parcitatem affinuꝫ
id eſt tam parẽtum ꝙ amicorum: tum ſupple ſecundo propter penuriam inundan-
tis procelle id eſt fluctuantis ⁊ periclitantis miſerie eorumdem: tum ſupple tertio
propter inconſtantiam iuuaminis id eſt adiutorij: vitrici id eſt patrini vel patriaſtri:
tum ſupple quarto propter inſtantiam germane nubilitatis: hoc eſt propter deſpõ-
ſationem ſororis: tum id eſt quinto propter incuriam id eſt negligentiam militie do-
minationis primogeniti: tum id eſt ſexto propter verſutiam id eſt prauitateꝫ atqꝫ de-

ceptiones aduſtionis familiaris. Cum ergo ſupradicta omnia ſint que plerumqꝫ pe-
nuriam ſcholarium procurent: nos Boetius dignum duximus id eſt reputauimus
conſulendum ſupple ſcholarium inopie: generali ſcemate id eſt diſcendi ordine.

pter germane nubilitatis inſtantiam: tum
propter ipſius primogeniti militie nimiã
incuriam: tum propter familiaris aduſtio-
nis verſutiam generali ſcemate peruſi di-
gnum duximus conſulendum. Paren-
tum deteſtabilis adunca tenacitas precuꝫ
inſtantia permollitur: tedioſis affatibus
plerũqꝫ diſſoluitur: fletibuſqꝫ tẽpeſtiuis
diluit: ꝑmiſſis fallacibus plerũqꝫ excita-
tur: munuſculis affectuoſis diſſoluit̃ adu-

Nota vitricus patrinus vel patriaſter eſt ſcilicet qui vxorem ex alio viro filium
vel filiaꝫ habenteꝫ duxit:
et corripit penultimam.
Vñ Ouidi⁹ de remedijs
Vitricus et gladijs ⁊ acu-
ta dimicet haſta. Nouer-
ca autem eſt que marituꝫ
ex alia vxore filium vel fili-
am habenteꝫ duxit: quas
vt plurimum iniuſtas di-
cimus. vnḋ quidaꝫ. Gau-
det in afflictos ſeuire no-
uerca poteſtas.

Parẽtũ et cetera. In hac
parte Boetius poſt enar-
rationem eorum quibus
ſcholarib⁹ ipſis vt pluri-
mum paupertas immitti-
tur: nunc remedia ad quelibet oportuna ſubiungit. Et diuiditur in ſex partes ſecũ-
dum ſex remedia ſex cauſis paupertatem inducentibus appropriata. ſecunda ibi.
Inundãtis. Tertia ibi. Obſequio. Quarta ibi. Germanici feſtiuantis. Quita ibi.
Germane nubilib⁹. Sexta ibi. Tenacitatis induſtrie. Ponit ergo primo remedium
contra primum quod eſt parentum tenacitas: que quandoqꝫ tanta exiſtit: vt etiam
niſi arte et obſequio flecteretur filios in extremam labi permitteret egeſtatem. Cui⁹
tenacitatis moderamen Boetius ſcholaribus miniſtrans his inquit verbis. Dete-
ſtabilis id eſt odioſa: atqꝫ adunca id eſt auara tenacitas: et bene adũca ex ſimilitudi-
ne dictum eſt. aduncum enim curuum ſonat. vnde. Curuum ſe prebet quod aduncuꝫ
creſcere debet. Auaricia quoqꝫ nimia ſua inflexibilitate et tenacitate merito curua di-
ci debet. vnde adunca tenacitas id eſt auara parcitas parentum: permollitur id eſt
dulceſſit et flectitur inſtantia: ſubaudi multa precum id eſt ſupplicationum: ꝙ pro
et dulceſſit et permollitur tedioſis verbis: ſubaudi deprecatiuis frequenter gemina-
tis: et ex conſequenti nimia replicatõe tedium ingerentibus: et plerumqꝫ id eſt ſepe
ſupple tenacitas ipſa parentum diſſoluitur affatibus id eſt ornatis et politis perſu-
aſionibus filiorum: ꝙ pro et delinitur id eſt permollitur fletibus tempeſtiuis ſup-
ple pro loco et tempore: atqꝫ quandoqꝫ tenacitas ipſa excitatur fallacibus id eſt fal-
cis promiſſis. ſimiliter diſſoluitur interdum munuſculis id eſt donis: affectuoſis id ẽ
affectatis: etiam ꝑforatur id eſt ingreditur ſepius: adulatione id eſt blandimentis:
et hoc ſi tempeſtiua fuerit ſupple loco et tempore atqꝫ congrua manerie. ꝙ ſi minus
id eſt non fuerit ſubaudi tempeſtiua ipſa adulatio: certe tenacitas ipſa ſolidatur in
penis. et inſuper tenacitas ipſe parentum penitus deſtituitur: monitu id eſt perſua-

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſione: exēplari .i. exēpla adducēte: ꝫ pro ꝗuis etiā fuerit adamātina .i. auariſſima per
ſimilitudinē dictū eſt. ſicut enī adamas ferrum attrahit: ſic quoqꝫ parcus ⁊ auarus
continuo rebus non habitis inſiſtit. ſimiliter quoqꝫ tenacitas parentum etiam excita
tur id eſt commouetur ſepius: rogatibus id eſt intercesſſionibus aliorum ſcilicet ami
corum.

latione ſi tempeſtiua fuerit perforatur. ſi
minus ſolidatur: adamantina licet fuerit
exemplari monitu deſtituitur: aliorumqꝫ
rogatibus excitatur. Inundantis pro
celle penurie per laboris incrementa pro-
prij obtemperandum eſt ſcriptitando: tri
turas colligendo: areas mundando: ad
tempus ſeruiendo.
Si tñ ingenioſa ſcribendi facultas motuꝫ

No. ſcholares ipi circa
parētes ⁊ amicos tenaceſ
⁊ parcos q̄ difficile flecti
q̄uiſſicuti gutta circa lapi
des duriſſimos ſe hr̄e de-
bent. reſpiciant enim non
vi caſus atqꝫ ponderis
guttam cauare lapidem:
ſed aſſiduitate ⁊ inſtātia:
ſic etiam parentum parci
tas: licet non vna ſola in-
ſtantia flecti atqꝫ deliniri
poſſit: ipa ſaltim nunc de
cies immo pluries gemi-
nata valeat deliniri. quod
ſi huic aſſiduitate ⁊ inſtā-
tie ars affueri: certe in melius opus proſperabitur. nam vt inquit Pamphilius. Ars
animos frangit: ⁊ fortes diruit vrbes. Arte cadunt turres: arte leuatur onus. Et
item Ouidius de arte. Arte cite veio naues remoqꝫ reguntur. Arte leuis currus: ar-
te regendus amor.

Notandum ſecundum Thomam ſecunda ſecunde: q. cxv. Inter placidum adula
torem ⁊ blanditorem hoc intereſt. Placidus enim ille eſt qui ſola intentione delectan
di loquitur: ſed blanditor intentione lucri conſequendi. Adulator vero communiter
vtriſqꝫ attribui ſolet: veruntamen eſt ꝙ vnum pro reliquo apud auctores ceptius re
pertum eſt.
Inundantis procelle penurie. In hac parte Boetius ponit ſecundum remedium
contra ſecundum quod eſt parentum inopia atqꝫ paupertas. ⁊ duo facit. nam primo
remedium ponit. ſecundo quoddaꝫ circa hoc notandum commodius ſubnectit. ibi.
Cauendum eſt enim: ⁊ dicit ꝙ ſi parentum torqueat egeſtas obtemperandum id eſt
conſulendum eſt: penurie id eſt miſerie: inundantis id eſt habundātis vel periclitan-
tis fluctuantis procelle: per incrementa id eſt augmenta laboris: vicꝫ ſcripturando
id eſt ſcribendo. alia littera habet ſcriptitando trituras id eſt meſſes colligendo. ⁊ di
citur tritura a tero: quia teritur in area. Areas id eſt domorum ⁊ aliorum locorum
planicies mundando. ſimiliter ſeruiendo ad tempus: ſed tamen inter omnia hec nos
duximus id eſt reputauimus: dignum inbibere id eſt cobibere ⁊ reſeruare: ſtimulum
id eſt puncturam: neceſſitatis id eſt indigentie ſubaudi ſcriptura: ⁊ hoc ſi facultas id
eſt ars ingenioſa coegerit id eſt impulſerit: motum voluntarium id eſt ipſam volun-
tatem ſupple ad hoc faciendum. Notandum paupertas huiuſmodi de qua in
hoc ſecundo remedio intenditur ⁊ ſi ſupra vires intēdat: patienter tñ ſufferēda ē. Exē

plo maiorum noſtrorum qui paupertatem placidam atqꝫ acceptam ob amoreꝫ phi
loſophie in dies excoluerunt. ſic Diogenes philoſophus vt refert Seneca pauperta
te gaudere voluit: paupertateqꝫ potentias ſeculi ſuperare. Erat nempe Alexandro
omnia poſſidente potentior: cum plus eſſet quod iſte nollet accipere: q̄ꝫ quod Alexā
der dare poſſet. Uſus enim ſolus erat vt Hieronymus contra Iouinianum refert du
plici pallio ꝓpter frigus
Peram ꝓ cellario habuit
atqꝫ clauam ob frigiditatem
tem ſenectutis ſubſtentā
dam. veruntamen quo-
niam natura ipſa aliqui-
bus indiget: quibus ad
philoſophanduꝫ validi⁹
ſubſtentetur: congruum ē
vt quod fortuna ex rebuſ
exterioribus aſſumpſerat
labore atqꝫ induſtria con
quiratur: vt ſic ſicuti in ſu
perfluis natura nō habu
dat: ſic quoqꝫ in neceſſari
ijs haud quaꝗ deficere-
dinoſcatur. labores vero
et induſtrie quibus hec
neceſſitas reprimitur ſūt

coegerit voluntarium neceſſitatis ſtimu-
lum dignum duximus inhibere. Cauen-
dum eſt tamen ne delicioſus mentem exci
tet: appetitus lucrūqꝫ eneruet ſirenoſum
communiter ſcribentium prodiga raroqꝫ
fidelis defraudet adulatio: familiariſqꝫ ſi
niſtra viſu vel auditu ebibat quicquid ſcri
bentis dextra permollitur. Glebeonis ne
quitia non obſtante parentele gratia quā
tū diſcēdi incōmodū virtutūqꝫ decremen
tū mihi cōtulit ſub Herodiano militanti.

quas littera connumerat: quibuſqꝫ i remediāda ege ſtate ſi peruſus fueris: nullo ti
bi tempore nature commoda deeſſe videbis. Item area locus eſt ad excutiendum
frumenta aptus: vel dicitur tabularum equalitas: vel domorum latitudo: inde areo
la diminutiuum. quocunqꝫ tamen modo capiatur bene in propoſito applicatum pu
ta. Cauendū eſt tamen ne delicioſus. Hic Boetius circa proximo dictuꝫ remeduꝫ
quoddam notabile obſeruandum ſubnectit. et diuiditur in duo. nam primo facit qd̄
dictuꝫ eſt. ſecundo exemplo dicta explanat ibi. Glebeonis nequitia. Et dicit Boeti⁹
ꝙ in his ſupradictis et precipue in ſcribendo ſummopere cauendum eſt: ne appetit⁹
delicioſus id eſt voluptuoſus et luxurioſus tam ea luxuria que in ornatibus eſt: q̄ꝫ ea
que in commeſſationibus atqꝫ coitu conſiſtit iuxta ſatyricorum partitiones quicūqꝫ
tandem ſit cauendum eſt: ne mentem ſcholaris excitet id eſt commoueat ſupple ad
aliquod turpe peragendum: atqꝫ ſic eneruet id eſt extrahat funditus: qꝫ pro ⁊ eradi
cet lucrum ſirenoſum id eſt attractiuum et deceptorium. cauendum quoqꝫ eſt: ne adu
latio id eſt blandicies: prodiga id eſt larga quo ad exceſſum: qꝫ pro ⁊ raro fidelis de
fraudet ſupple mentem ſcholaris: quaſi diceret cauendum eſt ne adulatione et fictis
oblectamentis ſcriptorum tanto inuiſcetur: vt ſic ſtudio ſe poſteriorem cōſtituat: qꝫ
pro et ſummopere caueat: ne ſiniſtra ſupple manus hoc eſt infidelitas familiaris ebi
bat id eſt ſubtrahat viſu vel auditu: quicquid id eſt omne illud qd̄ permollitur id eſt
lucratur: dextra id eſt labor et fidelitas ſcribētis. Notanduꝫ circa litteram tria ſūt
mala que principaliter ſcholares ſicuti ⁊ quēlibet ab abuſu ꝯqueſtoruꝫ terrere debēt
Primum eſt ſpiritualium bonorum contemptus: qui abuſum hunc conſequitur
vti patet de Eſau geneſis vicegeſimoquinto qui pro lentis primogenita vendidit
omnia. Secundum eſt paupertas vſqꝫ ad mendicitatem. hoc patet in filio pro-

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Deficiente plerumqꝫ paterni cenſus igñiculo more pretaxato merorem cautius duximus mitigare aliquid imprimendo arbitrantes tutius egere velle ꝙ̄ longi laboris itinera repatriando inuitus arripere affinibus intimauit Glebeonis nequitia me peſtiferis ſcriptorum ſedibus imbui: lucroqꝫ ſeducenti diutius gloriari: Ad malum plerumqꝫ parentis promptior in-

digo luce. xv. qui poſt diſſipatam ſubſtantiam ad tantam penuriam deuenit ꝙ̄ cupiebat replere ventrem de porcorum ſiliquis: ſed nemo illi dabat. Tertiuꝫ eſt rapine peccatum: ⁊ hoc tangit Catho cum dicit. Utere queſitis: ſed ne videaris abuti. Qui ſua conſumunt cum deeſt aliena ſequuntur. Notandum circa hoc quod dicit ſirenoſum lucrum. Sirena vel ſiren monſtrum marinum eſt: quod dulcedine ſui cantus nautas ad ſe trahit ⁊ ſubmergi facit: hinc a ſiren .i. tractu dictũ ē. Sic quoqꝫ lucrum dulcedine ſua homines attrahit: atqꝫ tandem attractos in gehennaꝫ perducit. quare ꝺ dictũ eſt. Pecunia tua tecum ſit in perditionem. bene ergo lucrum ſirenoſum dicitur id eſt attractiuum ⁊ doloſum. Glebeonis neq̄tia non obſtante. Hic Boeti⁹ exemplum predictis ſubnectit dicens. quantũcũqꝫ ⁊ incõmodum diſcendi ⁊ virtutis decrementum nequitia Glebeonis illius ſcholaris: non obſtante gratia id ē fauore: parentele id eſt parentis mei qui ſibi gratioſus extitit contulit ſupple vt ſtatim ſubiungetur mihi Boetio militanti id eſt ſtudenti: ſub Herodiano id eſt ſub ipſo magiſtro: nihilominus nos Boetius deficiente nobis plerumqꝫ id eſt interdum: igniculo id eſt adiutorio paterni cenſus: duximus mitigare more id ē remedio: pretaxato id eſt premiſſo: merorem id eſt triſticiam paupertatis: aliquid imprimendo id eſt ſcribendo: arbitrantes tutius id eſt ſecurius degere nos inuitum: ſcilicet in labore ⁊ paupertate: ꝙ̄ arripere itinera longi laboris repatriando. Deinde Boetius incommoda ſibi a prefato Glebeone illata enumerans dicit. ſed quid cum nos Boetius vitam noſtram labore manuum ſic vt prefertur lucraremur: nequitia id eſt ſiniſtra prauitas Glebeonis: intimauit id eſt notificauit: affinibus id ē parentib⁹ atqꝫ amicis ſupple meis: imbui id eſt inſtrui me Boetium: peſtiferis ſedibus id eſt in cathedris peſtem īferentibus ſcriptorum ſcilicet cathedrantium: atqꝫ intimauit me gloriari id eſt ꝙ gloriarer diutius: lucro id eſt in lucro ſeducenti ſupple quemadmodum ſuperius oſtenſuꝫ eſt. quid vltra intentio id eſt amor parentis exiſtens: plerumqꝫ id eſt ſepius promptior ad malum ſupple opinandum de filio ꝙ̄ ad bonum: euaporauit id eſt euanuit: et exalauit igne id eſt ab igne: intrinſeco id eſt ab ira incenſa ſubordinante Glebeone ſupradicto: qꝫ pro et ſupple intentio parenti ſic vt prefertur euaporata atqꝫ quaſi exalata: priuauit me ſubſidio ſolito id eſt conſueto: ⁊ hoc priuſꝙ̄ exitus id eſt finis et rei veritas: probaſſet id eſt manifeſtaſſet acta per me perpetrata: ⁊ item amentia ſcilicet parentum non declinauit immo in dies inualuit: qꝫ pro et inſtantia precum penitus profecit in nullo. quid amplius traditio delatoris id eſt accuſatoris ſcilicet Glebeonis remanſit notoria id eſt manifeſta: poſt bimatum id eſt poſt annos duos: ſed traditio ipſa non receſſit id eſt euaſit: inulta id eſt impugnita.

Notandum ꝙ inter vicia cetera detractionis vicium maxime odibile cenſenduꝫ eſt; quoniam proximum lacerat atqꝫ confundit. aut enim bona diminuit: aut occulta

tẽtio ignẽ euaporauit intrinſeco: ſolitoqꝫ priuauit ſubſidio: et priuſquam exitus acta probaſſet non declinauit amentia: precumqꝫ in nullo profecit inſtantia: poſt bimatum delatoris notoria traditio remanſit: ſed nõ multa receſſit. Obſequio vitrici ſi nequeat conſolari facultas nimis derogetur: tractuqꝫ tempeſtiuo comminuetur: vt iocoſa Proculi docet tranſactio.

denegat: aut falſa crimina imponit: quas ob res ſapiens admonet eccleſiaſtici. xxij. ne hoc vicio inuiſcatis conſortes nos exhibeamus: ne forte aſſiduitate ſua infamiati improperium perpetiamur. Cauendum ergo ſummopere ſcholaribus eſt ne talibus ſe aſſocient: vt ſic quod Boetio Glebeone ſubordinante contingit: ſe a ſimilibus penitent [peniteant] euenĭſſe. Item bimatus id eſt ſpacium duorum annorum ſcilicet bienniũ. Et dicitur a bimus bima bimum quod componitur a bis ⁊ annus quaſi duoruꝫ annorum ⁊cetera.

Item delator id eſt accuſator: ⁊ dicitur a defero id eſt accuſo. vnde. ij. machabeorum quarto. Symon autem predictus pecuniarum ⁊ patrie delator ⁊cetera. Obſeq̄o vitrici ſi nequeant conſolari facultas. In hac parte ipſe Boetius ponit tertium remedium cõtra tertium quod eſt vt plurimũ egeſtatis ſcholarium procuratiuum ſcilicet vitricum atqꝫ auorum tenacitas. Et dicit ꝙ ſi facultas ſupple ſcholaris nequeat conſolari id eſt iuuari: obſequio id eſt ſubſidio vitrici ſcilicet et auoruꝫ quid agendum. dico ꝙ tenacitas horum derogetur id eſt diminuetur: nimis id eſt cõminationibus: qꝫ pro et comminetur ſupple quemadmodum premiſſum eſt: tractu id eſt motu tempeſtiuo: vt id eſt quemadmodum: iocoſa tranſactio id eſt operatio Proculi illius magiſtri docet. Item derogo derogas derogare: maledicere: detrahere vel diminuere pro parte non ī toto ē. ff. de verbo. obliga. l. derogato. Germani feſtinantis incuria. In hac parte Boetius ponit tertium remedium contra tertium impedimentum quod etiam vt frequenter penurias ſcholaribus immittit di. Incuria id eſt negligentia: germani id eſt fratris; feſtinantis id eſt feſta quotidiana prodigaliter celebrantis: mitigetur id eſt caſtigetur: eulogio id eſt ſermone perſuaſiuo blando: atqꝫ dulci ſermone inꝗ̄ exemplari id eſt exemplorum pleno: qꝫ pro et verſutia id ē aſtuta nequitia ſubaudi Germani prefati corrigatur: ammonitu id eſt ammonitione propinquitatis; vel deprimatur amentia id eſt ſtultitia incurie hoc eſt negligentie.

Notandum quoniam pater filio eſſendi cauſa eſt nutriendi atqꝫ diſcipline inter omnia que correctioni atqꝫ eruditioni filiorum magis proficere atque prodeſſe videntur ſola eſt paternalis a tenera etate filiorum correctio atque eruditio. nam qui bene erudiuntur in etate tenera quando profecti ſunt de facili ad bona inclinantur. non eſt tamen ſue correctionis regula nimia feritas inſerenda: quoniam licet filios corripere bonum ſit: exterminare tamen ipſos non licet: quia tunc paternalis diſciplina prodeſt quando clementia adeſt. ſed proh dolor in hoc inſtanti tempore: neqꝫ diſciplina neque clementia ſtudij corriguntur: quo fit vt quando ſperant ex eorum letari ope

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ribus quomodolibet deſolantur. ꝙ ſi tarda atqꝫ ſera tunc adhibeatur correctio: hec non arduo ſed blando ſolum eulogio miniſtretur. Item germani proprie dicuntur qui hñt eandem matrem: ſed diuerſos patres quaſi ab eadem genitrice manentes. dicuntur tamen etiam qui eundem patrem et matrem habent. Item eulogium expoſitum eſt ſupra vbi de ſophiſtria agebatur. Germane nubilibus ãnis affini. In hac parte Boeti⁹ ponit aliud remedium contra quintũ impedimentum paupertatis ſcholarium inductiuum qḋ eſt ſororis nubilitas. Et diuiditur in tres partes. nam primo remedium ponit cuꝫ cauſe ſubnectione. ſecundo contra eos inuehitur: qui ob incuriam pudori caſtitatis nõ indulgent ibi. O quã. Tertio quoddã exemplũ circa predicta ſubiungit ibi. obtemperande. et dicit primo. Quod ſi ſcholaris in penuria exiſtat: atqꝫ tempus nobilitatis germane id eſt ſororis propinquum ſit: debet ſuperſedere pro cauice: vt ſorori de matrimonio prouideatur: quoniam germane id eſt ſorori; affini id ẽ exiſtenti proxime: nubilibus annis id eſt annis pubertatis: qui anni ad nubendum abiles ſunt: obtemperandum eſt id eſt ſuccurrendum eſt quãtotius id eſt valde cito. et rationem ſubdẽs dicit. et hoc ideo ne primula roſa hoc eſt virginitas ipſa: carpatur id eſt auferatur: et proprie fructum eſt indigno police tranſumptiue poſitum eſt id eſt indigna manu: et indigno amatore per vicium incurie id eſt negligentie.

Germani feſtiuãtis incuria exẽplari mitiget eulogio: ipſiuſqꝫ propiquitatis ammonitu corrigatur: verſutia vel amentia reprimatur. Germane nubilibus annis affini quantotius obtemperandum eſt: ne ꝑ incurie viciũ roſa primula police carpatur indigno. O q̄ ſororis cõmendãda ẽ pudoris profeſſio dolendaqꝫ cõtrarii cõmiſſio; veluti vultũ deturpantis pudore ple-

Notandum circa hoc ꝙ dicit primula roſa. Virginitas ipſa nomen honorabile eſt: quare non immerito roſe comparatur: non quidem ſimpliciter ſed honorabilius ſcilicet ſi bonis operibus illuſtretur. nam in euangelio virgines quinqꝫ fatue legũtur: quare ex ſua virginitate introitum ad ianuam celeſtem meruiſſe nõ creduntur. pulchrũ ergo eſt eſſe virginem: ſed pulchrius multo ſi cum virginitate operibus floreant ſacris: nunc orationi: nunc meditationi ſedulo mentẽ exponendo. his enim Hieronym⁹ ad Euſtochium teſte virgines dicunt eſſe occupate. O q̄ ſororis commendanda eſt pudoris et cetera. In hac parte inuehitur contra eos qui negligentiam caſtitati non preuident. et dicit. O q̄ commendanda eſt profeſſio id eſt obſeruantis pudoris ſororis: qꝫ pro ꝛ q̄ dolenda eſt cõmiſſio contrarij ſcilicet impudicitie: doleuda in q̄ veluti reſecatio id eſt preciſio pulpe illius carnis ſuperflue deturpantis vultum pudore.

Notandum deus naturaliter in mulieribus verecundiaꝫ poſuit: vt ipſe ad peccatum et impudicitiam prouocare formident. quod attendentes antiquorum plurime

intantum ſecundum carnem viuere cupientes ꝙ prius mori maluerunt q̄ virginitatis florem fedo commaculare acceſſu: nec ſolum criſtianorum gloria exemplis harum referta eſt: ſed ꝛ paganorum ipm̃ prorſus ignorantium. ſic apud Valeriuꝫ maximum greca quedaꝫ Hippo vitam perdere maluit q̄ pudicitia deturpare. ſic ꝛ Pelagia vt refert Ambroſius. c. iij. de virginitate cum eſſet annorum. xv. ꝛ predonibus circumſe-

na pulpe reſecatio. Obtemperande germanitatis iſignia ſecundi Theofraſti Simachum iconomuꝫ non ſub ſilentio committendum eſt: qui vtroqꝫ parentum viam vniuerſe carnis ingreſſo: imminentis infamie germane conſtantiam dotis beneficio maritauit: ſeqꝫ fortũe meatibus obnixe commendauit Eliſie marito naufragiis ſurrecto Simachum fratrem ſorori iſequebatur Eliſia i multis ſeruiendo meritorum ſimulacro cuncta Simacho miniſtrabat. Naꝫ proprie carnis illecebris dũ deeſſet facultas ſecretius floreꝫ expõebat Maluit enim incurie vicio clam Eliſia

ptam ſe videret matre abſente ſuiſqꝫ ſociab⁹ i aquã ſe proiecit: malẽs mori q̄ violari. ſic quoqꝫ romanorum Lucretia quaꝫ in epitaphio Ouidius his verſibus commendat. Cum foderet gladio caſtum Lucretia pectus. Sanguinis ꝛ torrens egrederetur ait. Teſtes procedãt non me fauiſſe tyrãno. Ante virũ ſanguis: ſpiritus ante deos. Quaꝫ bene producti per me poſt fata loquent̃. Alter apud manes: alter apd̃ ſuperos. Et licꝫ hec viro nupta fuerit: maluit tamen gladio occumbere q̄ ſuam pudicitiam alterius commaculare thoro: Eſt ergo ſumme cõmẽdãda ſororis pudicitia atqꝫ impudicitia quomodolibet condolenda. Optẽperande germanitatis inſignia. In hac parte exemplo quodam ſuperiora corroborat. exemplo inq̄ a Simacho yconomo accepto qui pro maritanda ſorore omnia bona tradidit: quaſi dicat ſic ꝛ a ſcholari vt ſororis conualeſcat pudicitia: atqꝫ iuſto matrimonio combinetur. patienda atqꝫ ſupportanda pro tempore eſt penuria ne forte vt ſupra dixerat: virginitas alieno atqꝫ indigno viro maculetur. dicit ergo non eſt committendum ſilentio id eſt non eſt tacẽdum Simachum yconomum filium ſecundi Teofraſti illius hominis ſupple quãto amore atqꝫ fidelitate ſe habuerit erga ſororem ſuam Eliſiam matrimonio collocandam. ꝛ hoc ob inſignia temperande germanitatis: qui ſcilicet Simachus vtroque parente ingreſſo viam vniuerſe carnis hoc eſt mortuo vtroqꝫ parente: ꝛ eſt elegans ſatis locutio: maritauit inconſtantiam: quoniam vt ſequitur pro maximo infamie extitit: germane id eſt ſororis: imminentis id eſt iam machinate infamie beneficio dotis: que pro et ſupple idem Simachus commendauit ſe meatibus fortune in totum: quaſi diceret totam facultatem Simachus ipſe ſorori dotem conſtituit nihilqꝫ plus retinens meatibus ſe fortune commendauit. ſed quid vltra Marito ſororis ſcilicet Heliſie ſurrepto a naufragio Heliſia inſequitur id eſt vndiqꝫ ſequitur fratrem ſuũ Simachũ in multis ſeruiẽdo: qꝫ pro et Heliſia ipa miſtrabat fratri Si

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS USAL.ES

ſuccumbere ꝙ fraterne fedus conſtan-
tie ſe viua dirumpere. Nec ab inceptis
retrograda permãſit quouſqȝ incohata fi
ne terminauit ydoneo. Tenacitatis indu
ſtrie rudimento aduſtioni domeſtice ſuc-
currendum eſt: ne mutuate pecunie diligẽ
tia bileȝ infundat: alterius cauſa ve rei cõ
flictus cauſam conferat. Quicquid ſub
his fiat caute conferendum eſt: ne puſilla
rerum tenacitas vultũ ruboris iudicio in
poſterũ obſtipet. Tabulata ei plerũqȝ for
tia vnius ſcintillule leſione ruere dinoſcũt.

machbo quaſi ad inopiam deuento: cuncta neceſſaria ſimulacro id eſt ſimilitudie me
ritorum hoc eſt in recompenſam miniſtrare dotis: namqȝ pro qȝ cum deeſſet facultas
vt amplius fratri nil miniſtrare poſſet: exponebat ſcȝ Deliſia ſecretius florẽ proprie
carnis: illecebris id eſt luxibus atqȝ delectationibus venereis: ſcilicet vt vitam fratri
lucraretur. Ipſa nempe maluit id eſt magis voluit ſuccumbere: victo incurie id eſt lu
xurie: ꝙ diſrumpere fedꝰ
id eſt amorem fraterne cõ
ſtãtie ſe ſcȝ Deliſia viua ꝑ
manente. necqȝ etiam ipſa
Deliſia permanſit retro-
grada ab inceptis ſcȝ pre
miſſis: donec et quouſqȝ
terminauit incohoata fine
ydoneo. i. decenti. q. d. De
liſia hec ⁊ ſimilia in tãtuȝ
exegit atqȝ his omnibus
inſtitit: quouſqȝ fratrem a
ſuis miſerijs proꝛſus libe
rauit. Notandum circa
hoc qd dicit ſimachũ yco
nomuȝ. hoc eniȝ forte ſibi
nomẽ fuit: vel quoniã di-
ſpenſator extitit. iconomꝰ
eiȝ vel economꝰ ⁊ verius
qui pecunie fruguȝ ⁊ oĩm
que poſſidenẽ eſt diſpenſator: inde economꝰ ma. mũ. Xenophontis pulcher liber eſt
qui non gubernatõem ville vel diſpenſatõem vniuerſe domus Tullio interpretante
deſignat. Tenacitatis induſtrie. In hac parte Boetius ſextũ ⁊ vltimũ remedium
contra ſextũ impedimentum paupertatis ſcholarũ inductiuũ ponit. Et diuiditur in
duas partes ſecundum duo remedia. ſecunda ibi. Nunquid ſub his ⁊c. Primo dicit
ꝙ ſi domeſtica fuerit conſumptio facultatis atqȝ penuria imminens: quid agendum
ſuccurrendum inꝗ: ⁊ huic domeſtice aduſtioni. i. paupertati: rudimenti. i. documẽto
induſtrie. i. aſtutie: ⁊ cautele tenacitatis id eſt parcitatis: ſubaudi ne ſcilȝ cuiꝙ pecu-
nia mutuetur. Et hoc id ne diligentia pecunie mutuate. i. preſtite: infundat id eſt immit
tat: bilem. i. iram. bilis enim ꝓ ira ſepe poſita eſt: vt hec etiam ſuperꝰ expoſita ſũt: ve
ꝓ vel ſupple ne diligẽtia conferat cãm cõflictus. i. tribulationis pugne vel diſſentio
nis alterꝰ rei. Deinde ſcdm remeduȝ ſubdens dicit: ꝙ ſi ſcholaris hoc agere minime
poſſit quin oporteat ipm pecunias ſuas mutuo dare quicquid tunc fiat: cum ſupple
hoc neceſſariũ fuerit caute cõferendũ. i. cõſiderandum eſt ſub his. i. in his preſtationi
bus: ne puſilla. i. pauca ⁊ modica tenacitas rerum in poſteruȝ obſtipet. i. inclinet vul
tum: iudicio. i. ſigno ruboris. i. verecundie: ⁊ dico ruboris: qm ſicut mors paloꝛis: ſic
verecundia ruboris eſt cauſatiua. Vult dicere Boe. cum ipſe ſcholaris neceſſario pe
cunias ſuas preſtare cogatur: caueat tamen rebus ſuis: vt aut fideiuſſore: aut pi-
gnore ſecurus exiſtat. Et non obſtante ꝙ̃tumcumqȝ modica fuerit mutui copia: qm plerũqȝ. i.
ſepiꝰ fortiora tabulata. i. edificia dinoſcũtur ruere leſione vniꝰ ſcintillule: nimirũ er-
go ſi parua. Notandum Boetius in hac parte ſummopere diſſuadet pecuniarũ
preſtationem atqȝ mutui dationem: cum ad hoc tam diuina ꝙ etiam humana obli-

gamur lege. ꝙobrem etiaȝ a Carbone iam lege conſultum eſt. Mutuum da. ſed Boe
ti. quid tandem reſpondemus? Reſpondetur licet ea ita ſint vt proximo indigen-
ti ad mutui preſtationem legibus tam diuinis ꝙ naturalibus teneamur vt neceſſi-
tatibus ſuis caritatiue his mediantibus conſulemur. Boetius tamen reſpiciẽs ple-
rumqȝ ex huiuſmodi preſtatione lites ⁊ diſcordias exoriri iuxta vulgare illud. Si rez
cõcedas non rehabebis.
Si rehabebis non tam ci
to. Si tam cito non tam
carum. Si tam carum ve
re perdes amicum. Hinc
Boetius ammonet hanc
mutui preſtationem ſum-
mopere denegandam: ne
occaſione beneficij malefi
cium ingeratur: vti in exẽ
plo proxime ſequenti cla-
re videtur. Quid de cal
uo milite luce ſapientie ꝑ
dito ⁊ cetera. In hac par-
te Boetius circa hoc vlti
mũ remedium ipſius pau
pertatis que aliquãdo ex mutui datione contingit exemplum ad ſuum documentuȝ
corroborandum de caluo milite ſubiungit dicens. Cognoſcatur ſupple exemplo ꝗd
canicies id eſt antiquitas ſenſerit de caluo milite predito id eſt nobilitato luce ſapi-
entie: hic nempe caluus miles faciendo tranſitum ſupple in expeditionem quãdam
in primeuo flore militie id eſt cum adhuc militia floreret: detulit ſecum latenter id eſt
clam: ſub birro id eſt clamide: amphoraȝ quandam ſubaudi argenteam vt quidam
autumant: alij luteam et verius prout ſequitur. de ollaqȝ fictili et cetera. vel caſu in-
uentam fortuito vel forte ſi qua neceſſitas irrueret ea mediante commoditati con-
ſuleret: quam ſcilicet amphoram commendauit id eſt tradidit: gratie id eſt benigni-
tati: mãcipij id eſt famuli. ſed quid permutato leui ſtatu id eſt modico tempore tran-
ſacto caluus ipſe elegit vicem id eſt locum: alterius cohortis id eſt ſocietatis: atqȝ
conuenit ſupple verbis amicabilibus cocum de olla fictili vt eam reſtitueret: ſed diſ
ſoluto freno rãcoris: qȝ ꝓ ⁊ rixe id eſt iurgij ſupple inter militeȝ caluũ atqȝ cocum: co-
cus ipſe perferens id eſt patiens rancorem: percuſſit canitiem ſupple militis: ficti-
li id eſt cum fictili olla ſic ꝙ opprobrioſe caput militis offendit: que canicies licȝ poſt
modum eſſet decorata id eſt ornata: ob triumphalis militie gloriam hedera ac her-
ba ſemper virenti: tamen de cetero miles ipſe non potuit reuocare hoc eſt reducere:
leſionem id eſt percuſſionem ſibi factam: in priſtinum ſtatum ſcilicet prout prius fue
rat: vt ſcilicet nulla cicatrix permaneret. reuocare inꝗ connexu id eſt coniunctione
vel medicamine: vllius ſucci id eſt herbarum: contrahendo nihilominus ex incurſu
id eſt iactu atqȝ percuſſione fictilis amphore: probra id eſt opprobria ſibi ſimulqȝ
ſtirpi id eſt progeniei.

Quid de caluo milite luce ſapiẽtie pre-
dito ſenſerit canicies cognoſcatur: qui
primeuo militie flore tranſitum faciendo
latenter ſub birro amphoram quam ſecuȝ
detulit mancipij gratie commendauit: ſta
tuqȝ leui permutato: alterius vicem elegit
cohortis: de ollaqȝ fictili cocuȝ cõuenit: ri
xe rãcoriſqȝ freno diſſoluto indigne cocuſ
rancoreȝ perferens caniciẽ fictili ꝑcuſſit:

Notandum circa hoc vbi dicitur hedera eſſet decorata. et cetera. Mos apud an
tiquos extitit vt pere clariores ob dignitatis meritum atqȝ ingenij acumẽ in ſignuȝ
virentis memorie atqȝ intellectus hedera coronarentur: vel vti predictum eſt ob di
gnitatis meritum: vel ſaltim vt vapores caput aſcendere impediret. hec enim herbe

hu⁹ natura eſt vt humores fumoſos a ſtomacho ebullientes nequaꝗ caput aſcēde re permittat. Sic apud Virgilium legitur. Paſtores hedera creſcentē ornate poetā. Et apud Perſium. Quorum imagines lambunt hedere ſequaces. hoc autem non ſolum erga poetas obſeruandum extitit: ſed etiam apud milites cum quid gloria dignum bello geſſerunt: ex quo coronam vel hedere vel lauri meruerunt. Nota hirtum eſt groſſum veſtimentum Et dicit a greco hirrhos Item cohors in ſuperioribus expoſitū eſt. Sic ergo tuta ꝛc. In hac parte Boetius poſt omnia ſupradicta que de egeſtate ſcholarū permiſerat: nūc demum ex his omnibus qua manere atꝙ norma paupertas ipſa perferenda ſic concludit dicens. ergo id eſt propterea que dicta ſunt ſcilicet tuta facultas paupertat̄ ſit mūda id eſt nullo malo liuore infecta: anhelans id eſt intendens ſemper ad ſummum: ſitꝙ contenta paruo id eſt modico ſcilicet quātū nature ſufficit: atꝙ ſit perferens id eſt patiens: viriliter id eſt equo animo ad modum ſapientum qui ſe habent ſicut tetragonum ſine vituperio: incurſus id eſt inſultus fortune. ſitꝙ omnibus obediēs, ſcilicet in nullo rebellis: atꝙ ſit prompta id eſt parata: famulatui id eſt ſeruitio. ſit ad loquendum tarda: quoniam in multiloquio raro mendacium deeſt. ſitꝙ fidelis in obſequio id eſt ſeruitio: ſitꝙ integra id eſt non leſa ſed plena amore: dulcis id eſt affabilis colloquio: atꝙ ſit carens tumoroſitate id ē ſuperbia atꝙ inflatione cordis: quoniam eius oppoſitum et omnium predictorum non appreciatur. i. laudatur cum eo ſcilicet paupere. Deinde apoſtrophando cuidam tacite reſpōdet queſtioni. Poſſet enim quis dicere. ſed cum hec omnia pauper ipſe in ſe habuerit: que laborum ſibi retributio expetenda eſt. Ad quod reſpondens inquit. Licet pro ꝗuis retributio id eſt compenſatio laboris deſtituatur a multis: tamen adoptatio amoris et fauoris promerebitur ſcilicet virtute laborum paupertatis ab aliquo: quod confirmans per ſimile inquit. Nonne id eſt nunquid contingit id eſt euenit pleruꝙ aliquid in modico lapſu temporis: quod nequiuit produci id eſt fieri circulo annuo id eſt ānı ſpacio. et hoc dico exteriatis id eſt propulſatis pro loco ꝙ ꝓ ꝛ negocio temporis taꝫ adulatoris officio ꝗ delatoris id eſt accuſatoris: conſortio id eſt ſocietate. hi enim tales prout etiam pretaxatum eſt omnis mali procuratores exiſtunt.

que licet poſtmodū hedera decorata eſſet nullius tamen de cetero ſucci connexu in priſtinū ſtatum potuit reuocare leſionem: ex incurſu fictilis probraꝗꝫ ſtirpi cōtrahē do. Sit ergo tuta pauptatis facultas mūda paruoꝗꝫ cōtenta īcurſus viriliter perferens: ad ſūma ſemper anhelans: omnibus obediens. Et ſit prompta famulatui et ad

Notādum circa hoc quod dicit paupertas ſit munda id eſt non infecta cupiditatibus terrenorum: quoniam huic cupiditati nihil ſatis eſt. de conſolatione ſecundo libro: quoniam inquit. Seneca epiſtola ſeptuageſima quinta. hec nihil ſuum eſſe credit: q2 ſꝑ diffidit: qua de re non ad bona fortune: ſꝫ ad ſūmū bonū ſꝑ anhelet paupertas: in eo nempe oīs ſacietas eſt atꝙ appetitus noſtri complementum: ſit ergo pau-

uo contenta: quoniam non rerum cumulus ſed ſufficientia dictat. Si tibi ſufficiāt pauca diues eris: vt refert Matheus in thobia. Et item in alexandro Galterus libro quarto. Animum nullius egentem non res efficiunt ſed ſufficientia: ꝗuis ſit modicū ſi ſufficiat nullius egebit. Quod ſi aduerſum quid euenerit in his: fortis animus prebeatur. Obediatur ſingulis: quoniam plus obedientia ꝗ victima valere dinoſcitur.

loquendum tarda: fidelis in obſequio: integra amore: dulciſꝗꝫ colloquio: cordis tumoroſitate carens: quoniam eius oppoſitum cum eo commorari non appreciatur. Lꝫ eniꝫ a multis deſtituatur laboris retributio: tamen ab aliquo promerebitur fauoris adoptio. Nonne in modico plerūꝗꝫ lapſu contingit: quod ānuo nequiuit produci circulo adulatoris officio delatoriſꝗꝫ conſortio ꝓ loco negocioꝗꝫ tēporis extermınatis. Capitulum quintū.

Vm ad magiſtratus excellētiam bone idolis adoleſcens velit aſcē

Sit lingue ſumma modeſtia cū ſermōe ꝓ́ptiſſimo citius deliquatur. Etſi nihil difficilius a Quintiliano li. de cauſis credatur ꝗ ſilētij virtutē habere: maxime tamen curanduꝫ eſt vt in ſermone verecundia conſeruetur: que nil aliud eſt ꝗ verba ſupeſitua vel reprimere vl̄ reſpuere. Habeat hec omnia tuta paupertas cū fideli obſequio: amore īegro ñ fatuo: dulci colloquio atꝗꝫ cordis humilitate: qua homo ſolum exaltatur vti in cantico marie dictum eſt. ꝛ exaltauit humiles. Faſtus autem cum fundamento careat in nullo roboratur: q̄r ipſi iuſto dei iudicio caſus congruit. iij regum. xviij.

Item ſuccus a ſacco dicitur eo ꝙ ex ſacco exprimatur: vt ptiſana: apozima: zoma: ꝛ ſunt greca hec nomina. vel a ſugo dicitur: quia ſugitur. ꝛ producit primam eius ſyllabam. vnde in aurora. In petra carnes poni ſucculꝗꝫ iubentur. ꝛ quidam putant ipſum aſcribi per duo. c. alij per vnuꝫ ꝛ cetera.

Capitulum quintum.

Vm ad magiſtratus excellentiam. Hoc eſt capitulum quintum huius tota lis tractatus de diſciplina ſcholarium: In quo poſtꝗ Boetius in precēdētibus capitulis pertractauit de primis ſcholarium rudimentis: ꝛ quomodo ſcholares ipſi magiſtratui diſciplineꝙ ſubijciantur. Similiter quoꝙ de eorum elatione reprimenda. Et rurſum de ſcholarium ſagaci prouiſione: nunc conſequenter in hoc quinto capitulo pertractat Boetius quomodo ſcholarium ſincera deuotio ad magiſterium proferenda eſt. Et rationem ordinis congrue ex precedentibus capere poſſumus: ꝛ ſignāter ex eo quod dixerat. Quoniam indignum ſe noſcat fore magiſterio: qui ſe non nouit diſcipulum extitiſſe. Vel hoc modo. In precedentibus Boetius determinauit de his que ſcolares aptos reddunt ad vlterioris gradus ſcilicet magiſterij conſecutionem: nunc vero oſtendit quomodo ad magiſterium proueha ntur. Et non obſtante quorumdam libri huius alia partitione qua hoc capitulum librum tertium eſſe volunt. nos tamen opinionem noſtram declinare nō volētes quouſꝗꝫ apparentior ratio inoteſcat: capl̄m hoc quītū ī duas partes principales diuidim⁹, nā prio ponit quedā preābula ad magiſtratū faciēna, in ſcḋa

vero de his que ad magiſterium acquirendū neceſſario requirūtur ibi. Iſtis ſi quidē. Prima adhuc in duas. nam primo quandam diuerſitatem ſcholarium vt ex his eli-gat valentiores ⁊ aptiores ipſi magiſterio premittit. ſecundo ex hac diuerſitatate eli-git ibi. Nullū autem vehementer. Et dicit primo. cum adoleſcens bone indolis id ē conditionis velit aſcendere ad excellentiam magiſtratus; neceſſariū eſt vt intelligat diligenter tria genera id ē tres maneries ſtatuum: q̄ ſupple genera Ariſtoteles ille peripateticus in aſſi-gnatione probabilitatis id eſt in libris thopico-rum vbi de ſilogiſmo pro babili docet: et inde di-uiſionem atq; hec genera tria ponens inquit. autē ꝓ certe quidam .ſ. ex ſcho laribus ſunt vehementer obtuſi id eſt ebetes inge-nio. alij aūt ſcholares ſūt mediocres ſcʒ inter ebetu dinem et acuitatē. tertij vero ſunt excellenter id ē valde acuti ⁊ igenio ſub-tiles. Notandum Boe tius in littera topicas A riſtotel' probabilitates vo cat: et bene quidem. ſunt enim topice loci atq; me-thodi probabiles a quibus de omni problemate ſilogiſare probabiliter poſſumus primo thopicorum. In his enim thopicis Ariſtoteles inſeruit hanc triplicem ſtatu-um ſcholarium maneriem: vt in littera. Nullum autem vehementer obtuſorū. In hac parte Boetius poſt premiſſam diuiſionem oſtendit ad quas ſcientias quilibet ſuperiorum ſtatuum aptior fore noſcatur cum vnius mēbrorum ſubdiuiſione. et duo facit. nam primo facit quod dictum eſt. ſecundo cuidam tacite queſtioni circa hoc re ſpondet. ibi mediocritatis ⁊c. Et dicit. nos autem Boetius non vidimus vllū vehe menter obtuſorum qd ſcilicet erat primum diuiſionis genus: inebriari id eſt repleri: vnq̄ id eſt aliquotiens: nectare philoſophico id eſt dulcedine philoſophie: vero ꝓ ſʒ mechanica ſupple ars: gaudʒ maritari id eſt ſociari: iſtis ſcilicet obtuſis: mediocrib' vero politica ſupple coniungi gaudet que de regimine ciuitatū eſt atq; cōmunitatū prout in li. politicoꝝ Ariſtotelis hoc clarius edocetur. deinde tertium membrum pre fate partitionis ſubdiuidens dicit. vero ꝓ ſed nos inuenimus tres partitiones id eſt tres partes excellenter: acutorum ſupple quod erat tertium diuiſionis prefate membrorum: quorum quidā ſunt excellenter acuti: alij id eſt ſecundi mediocriter a-cuti: tertij excellentiſſime acuti. economica que de regimie familie eſt gaudʒ excellent acutis: vero pro ſed phiſica id eſt medicina: ſub lunari globo id eſt lune ſubiecta: q; pro et apotecariorum practica gaudet mediocribus: autem pro ſed cognitio ſcilicet vniuerſalium per experimenta ipſarum ſingularum ſupple gaudet ſociari excellentiſ

dere neceſſariū eſt: vt tria genera ſtatuū que in aſſignatōe ꝓbabilitatis inuit Ariſtoteles diligenter intelligat. Sūt aūt quidam vehemēter obtuſi: alii mediocres: tertii excellenter acuti. Nullum aūt vehemēter obtuſorū vidimus vnq̄ philoſophico nectare vehemēter inebriari. Iſtis autem mechanica gaudet maritari: mediocribus politica. Excellenter vero acutorū tres inuenimus partitōnes: quorū quidam ſunt excellenter acuti: alii mediocriter: tertii excellentiſſime acuti. excellenter acutis gaudet econōica: mediocribus vero ſub lunari globo phiſica apotecariorūq; practica.

ſime acutis: quoniam altioris quidem inquiſitionis hoc negotiū eſt: vti Porphiri' in principio ait yſagogarū. Acutis inq̄ excellentiſſime. quos Ariſto. vocat maxime notos. i. ſapientes ſecundum philoſophiam. Et rationem huius tertij quaſi ſubdens ait. Et hec ideo talibus gaudet: quoniam ſupple cognitio vniuerſalium per ſingula-ria eſt triuialium artium domina: q; pro ⁊ potentia quadriuialiū: quod expone quē admodum in ſuperiorib' cum de logice cōmenda-tionibus edoctum eſt cla rius demonſtratur. No tandū circa hoc quod di cit nectare philoſophico: dulcis equidem philoſo-phie ſpeculatio eſt. nam vt refert Sene. libro. iiii. naturalium queſtionum. Dulce ſpectaculū eſt ſin gula nature ſcrutari. Eſt enim animorum ingenio rumq; naturale quaſi pa-bulū: vt inquit Tullius ad Hortenſium. cōtemplatio nature que philoſophia eſt. ipſa enim celum vidimus pulchre formatū: et vt Didymi ad Alexandrū verbis vtar. Vide mus ſignorum varietatem ſtellarum fulgorem rutilare. videmuſq; ipſū pelagus pur pureo colore venuſtum germanam terram amplecti. ipſa etiam camporum virentiū ſpecies miramur: volucrumq; dulce melos ipſa diſcernimus: aliaq; nature ſpectacula ipſa magiſtra contemplamur: que quidem refutare culpabile eſt: atq; difficile imitari. Hec ille. Notandum artes mechanice in ſola manuum exercitatōe conſiſtunt omni operatione intellectus penitus: aut pro maiori parte ſecluſa. Intellectus enim in ſu-is operationibus quietus eſt. ipſe autem artes plebeie intellectum mechari cogunt: quare non immerito obtuſioribus qui ſolum ſingularia comprehendere valent aſcri bende ſunt. Politica vero quoniam ipſa ſcientia eſt (vt innuit. Augu. de ciui. dei li. xix.) qua vrbes reguntur: ſeu reſpublica dirigitur: vt pace reſpublica fruatur: et ſic maioris induſtrie atq; prudentie virum exigit q̄ mechanica. ideoq; bene mediocribus politi-ca ſociatur. acutis autem excellenter economica: qua domeſticarum rerum ſapienter ordo diſponitur: quaq; quilibet paterfamilias indiget vt domum regat: cum non do minus ex domo: ſed domus ex domino honeſtetur: vt refert Tullius li. i. de officijs. ⁊ Seneca idem de quattuor virtutibus cardinalibus. Medicina vero que corporum tuetur vel reſtaurat ſalutem mediocriter acutis conuenit: veluti que philoſophie fim brijs adherens penitus cum ſuperiora obſeruat: inferioraq; conſiderat. Et quia teſte ypocrate in prenoſticis eo loco quo dicit. Eſt quoddā celeſte in quo oportet medicū prendere et ce. aſtrologie coniunctiſſima eſt. hinc bene in littera dicitur. Phiſica ſubie cta lunari globo ⁊ ce. Ipſa enim luna omnium humorum motrix eſt: quare et omniū egritudinum vel ad bonum vel ad malum ſecundum ſexdecim loca c.. culi: que iudica tiuos periodos atq; creticos dicimus quomodolibʒ directiua. Excellentiſſime quoq; acutis vniuerſalium cognitio conuenit: quoniam hec intellectum illuminatum requi rit: atq; ab oībus exteriorib' impedimentis denudatum: atq; liberum vt eo facilius ⁊ liberius ſpeculatio ſubſtantiarum compoſitio diuiſio ac diſcurſus valeat inhiare.

Mediocritatis tamen extrema partitio ⁊c. In hac parte Boetius cuidam tacite

Excellentiſſime acutis quos maxime Ariſtoteles notos ſecundum philoſophiam vocat vniuerſalium per experimenta ſingularium arridet cognitio. hec triuialium domina eſt quadriuialium potentia. o q̄ eſt felix exhibitio. Mediocritatis tamen extrema partitio bonos perfectoſq; licet ſibi quandoq; comparauit cum ſudore

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA

reſponder queſtioni. Poſſet eniꝫ quis dicere. Videmus ſepe vicibus medioeriter acu tos ad magnum ſapientie apicem defecto ſublimari: atqꝫ vt ſic doctiſſimos cuadere: quid ergo hoc vult quod dictum eſt excellentiſſime acutos ſolum hanc ſublimitatem ſcientiarum attingere: Ad quod reſpondens Boetius inquit. licet extrema partitio, id eſt illa que eſt excellenter acutorum quam economice aſcripſeram: ſimiliter quoqꝫ me diocritatis id eſt illa quaꝫ medicina condonauimus cōparauit ſibi quandoqꝫ id eſt interdum: perfectos id eſt doctiſſimos ſcienti arum: tamen ipſi ſunt do tati honore magiſtratus cum ſudore id eſt labore atqꝫ magna ſolicitudine: ⁊ hoc flore iuuente id eſt iuuentutis conſumpto.

magiſtratus tamen dotati ſunt: honore conſumpto flore iuuente. Iſtis ſiquidem predictis hoc modo eſt ordinandum.

Primo vt ſciat quiſqꝫ que ad tanti nominis pertineat reuerentiam: vt que ſcita ſunt exprimere noſcat: et ne ſcripto rum commiſſioni ſe totaliter committat: vt Lucretius; qui cuiuſlibet queſtionis

Notandum pro vlterio ri huius dilucidatione qḋ dicit in littera cum ſudore id eſt labore atqꝫ diligen tia recurre ad ſuperius dicta cū dicebatur in capitulo primo quaſi circa medium. dili gentia cuiuſlibet operis obtuſitas permolitur. Item inter iuuentutem atqꝫ iuuentam hoc intereſt: quoniam iuuentus collectio iuuentum eſt atqꝫ etas iuuenum plurimoꝝ. Iuuenta vero etas vnius: ⁊ eſt a viceſimooctauo anno vſqꝫ ad quinquageſimuꝫ pro tenſa etas etcetera. Iſtis ſiquidem predictis hoc modo etcetera. In hac parte Bo etius poſt premiſſa preambula ad magiſterium facientia: nunc coſequenter tractat de his que neceſſario ad magiſtratum requiruntur atqꝫ concurrere debent. Et ē pars iſta plena documentis. Diuiditur: quia in partes ſex ſecundum documenta ſex que ponit. ſecunda ibi. Secundo vt librorum. tertia ibi. Tertio vt quodam. quarta ibi. Quarto ordinatum. quinta ibi. Quinto vt. ſexta ibi. Cum autem. Primo ergo Boe tius primum ponens documentum dicit. Expeditis ſiquidem iſtis ſupple ſuperiori bus ordinatum id eſt determinandum eſt: poſtea hoc modo vt ſcilicet quiſqꝫ ſupple qui ad magiſtratum anhelauerit: ſciat omnia hec que pertineant ad reuerentiam tāti nominis ſcilicet magiſterij: quorum vnum eſt vt noſcat exprimere ſupple. vero q̄ ſcita ſunt. i. q̄ ſcit ipſa mēte: ⁊ ne cōmittat ſe totaliter cōmiſſioni. i. traditioni ſcriptoꝝ. ſ. li broꝝ vt Lucretius ille faciebat: qui inq̄rendo. i. inueſtigando: nodum. i. difficultatem ſoluendi cuiuſlibet queſtionis ſibi propoſite: confluebat id eſt accelerabat: cedulis id eſt libris: ⁊ hoc demiſſo comitatu id eſt ſociorum conſortio quaſi diceret: non faciēduꝫ eſt vti Lucretius fecerat: qui cū ſibi q̄ſtio aliq̄ ſoluēda ꝓponebatur: illico ad libros re currebat: quibus doctrinā ſuā non memorie impreſſerat: vt ſibi competenter dicere li ceat. In ſacco ſedeo: ſedet ac ſapientia mecum ⁊ cetera. Notandum ꝙ docenti atqꝫ magiſtranti congruit ſummopere eloquentē eſſe. Eloquentē inq̄: vt que mēte conce perit: verbo queat explicare. Verboꝝ enim honeſta abundantia intentionem decla rat loquentis: quia teſte Seneca epiſtola. xxxviij. Inopia verborum ⁊ exilitas minus intentum auditorem facit: ⁊ plerumqꝫ contingit tamen vt verborum inopiam igno rantia cauſet. vnde Ouidius ſecundo triſtium. Quod minime nouerit dicere ne mo poteſt. Ne quis igitur docere preſumat quod neſcit: attendat ꝙ turpe ſit propriam

[handwritten marginal note, partly legible: "...ex). ...melius ... "]

ignorantiam ſermone atteſtari. Legere diſcentibus prodeſt: ſed viua vox magis. quia re de voce Simachus aiēs inquit. Apertius eſt negocijs intimandis viue vocis iudi cium. Secundo vt librorum copiā acquirat. In hac parte Boetius ponit ſecundū documentū ad magiſtrandos ſcholares neceſſarium qḋ eſt circa libroruꝫ copiam. Et duo facit. nam primo multitudinem librorum conquirēdā ſcholaribus cōmonet. ſecū do ne tamen in his tota lis fiducia cōſtituatur exē plo diſſuadet ibi. nec oio Et dicit primo. ſecundo ſupple neceſſariū eſt ſcho lari ad apicem magiſtra tus tendenti vt acquirat id eſt comparet ſue exerci tationi. i. ſuo ſtudio libro rum copiam: et hoc ideo vt ſcꝫ cum opus fuerit cō ſulat eos ſupple pro queſtionibus exſoluēdis. Et deinde nimiam in eis confidentiaꝫ diſſuadens exemplo dicit. nec tamē ſcholaris ipſe credat omnino. i. totaliter eis ſup ple libris: vt ſcꝫ penitus nulla memorie cōmendet: quēadmoduꝫ Iugio ille ſcholaris qui confiſus eſt in tātum monitis. i. documentis ſui magiſtri Montani ſic dicti: ſic ꝙ omne verbū progreſſuꝫ. i. prolatum ab ore eius ſcꝫ magiſtri exarabat. i. inſcribebat quaternulis. i. libris ſupple nulla penitus memorie tradendo. et hoc ipſum ſic ab ore magiſtri receptum extimabat. i. appreciabat tanq̄ ſacrum quoddam: atqꝫ ipſe Iu gio obtinens tandem vicem. i. locum magiſtri: nil aliud in ſcholis predicabat q̄ illud quod in quaternolis ſuis magiſtro ſuo docente conſcripſerat. vnde id eſt propter qḋ ⁊ ipſe abibat multotiens confuſus pudore id eſt verecundia: quoniaꝫ nil aliud q̄ liber continuit ſcholarib⁹ predicabat. Exinde notabile quoddam circa hoc ſubiūgit quod eſt. quippe pro certe vti ſemper inuentis et non inueniendis eſt miſerrimi ingenij: ſtul tiuſqꝫ eſt confidere oīno orationibus. i. documentis: magiſtratus. i. magiſtri. ſed ta men credendum eſt primo donec. i. quouſqꝫ videatur quid ſentiat. ſ. magiſter. poſtea fingendum eſt illum ſcꝫ ſcholarem: magiſtrum erraſſe. i. ꝙ errauerit in docendo. Et h̄ ideo vt ſi forte diſcipulus queat id eſt poſſit reperire quid. i. aliquid quod obijciat cō miſſe. i. tradite: ſedulitati. i. doctrine Ariſtotelis: namqꝫ ſententia oportet addiſcenteꝫ credere quouſqꝫ melius ſentiat ⁊c̄. Notandum q̄uis librorum copia multuꝫ diſtra hat: vt refert Seneca epiſtola ſecunda ad Lucillum. Cum ipſorum copia ſolum ho noret atqꝫ non inſtruat. Non enim finis ē faciendi libros eccleſiaſtici. xij. que q̄uis ita ſint: non tamen refert q̄tos libros quis habeat ſi boni ſint: atqꝫ bonis inſtitutis refer ti: quodqꝫ ſolum veteres attendentes admodū eos in libris theſauriſaſſe legimus: ſic apud egyptum bibliotecam vnam quadraginta milia librorum volumina legimus huiſſe: que tamen omnia annis ab initio mundi tranſactis quinqꝫ milia centum tri ginta quattuor. Ante vero xpi natiuitatem. xcv. vnico igne conſumpta ſunt: hoc eſt eo tempore quo Virgili⁹: Horatius: Saluſtius hiſtoricus: Plotinus: Poſſidonius ſtoicus: atqꝫ alij viri memoria digni apud romam claruerunt. Imitanda ſunt ergo in his maiorum exempla: qui non honoris cauſa libros ſibi coemerant: ſed inſtructio nis gratia cōpararūt. Nota q̄tern⁹ dr̄ a quattuor. Codex eiꝫ ē ex quattuor carthaꝝ folijs colligat⁹: quitern⁹ ex. v. ſexternus ex ſex: triternus ex tribus. Item inter eſtimo ⁊ extimo hoc intereſt. nam eſtimare putare eſt: extimare vō id eſt taxare vel preciare ⁊c̄.

nodum prepoſite inquirendo dimiſſo co mitatu cedulis confluebat. Secundo vt librorum copiam ſue acquirat exercitatio ni: vt cum opus fuerit eos cōſulat. Nec oī no eis credat vt Iugio qui Montani ſui

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

magiſtri monitis intantuz confiſus eſt ꝙ omne verbū ab ipſius ore progreſſuz quaternulis exarabat: ⁊ tanꝙ̄ ſacruz extimabat nil aliud ꝙ̄ magiſtri vicem i ſchol' obtinēs ꝓdicabat: vnde multotiens pudore confuſus abibat. Quippe miſerrimi eſt ingenii ſemper inuentis ⁊ non inueniendis vti ſtultus ē magiſtratus orationibus omnino confidere: ſed primo credendum eſt: dōec videatur quid ſentiat: poſtea fingendum eſt eundem in docendo erraſſe: vt ſi forte reperire queat quid commiſſe obuiciat ſedulitati. Tertio vt quoſdam habeat quos ſecrete doceat: libroſqꝫ legat: aliiſqꝫ rudimentis informet vt ſic intellecta ſciat: ſcitaqꝫ exprimere diſcat: ⁊ expreſſi

Tertio vt quoſdā habeat quos ſecrete doceat. In hac parte Boetius ponit tertiuz documentum magiſtrandis ſumme neceſſarium. Et diuiditur in duas partes. nam primo facit quod dictum eſt. ſecundo cauſam ſui dicti ſubiungit. ibi. Alios namqꝫ ⁊ cetera. Et dicit tertio ſcilicet neceſſarium eſt magiſtrando vt habeat quoſdam ſcilicet ſcholares quos doceat ſecrete: eiſqꝫ libros legat: atqꝫ alijs rudimentis documentis informet: vt ſic ſciat intellecta ſcilicet firmius radicando: ꝙ proret diſcat exprimere. ꝟbo ſcita ſupple quemadmoduz in primo documento expoſituz eſt: ⁊ ſic compararet ſibi vſum ſupple artis ſue frequenti expreſſione: qui vſus vt etiam ſuperius cum de triplici recordatione dictum ē propinat id eſt miniſtrat magiſterium. Et rationē horum ſubiungens dicit. quoniaz docere alios eſt indulgere id eſt operam dare: proprie facultati id eſt ſciētie iuxta illud. Qui alium docet ſeipſum inſtruit.

Notandum in littera committitur gradatō qui color eſt rhethoricus: ⁊ fit cum ð precedēti voce ſubſequens formatur: quaſi ꝑ gradum vocum vti in hoc metro. Quid leuius fumo flamen. quid flamine ventus. quid vento mulier. quid muliere nihil.

Quarto ordinādum eſt. Hic Boetius ponit quartum documentum magiſtrandis neceſſarium. Et duo facit. Nam primo facit quod dictum eſt. ſecundo exemplo dicta confirmat ibi. vt flauus etcetera. Et dicit. quarto ordinandum id eſt prouidendum eſt ipſi magiſtrando vt alliciat id eſt bonis ſuis moribus atqꝫ beniuolentia attrahat: non precio coemat vt Flauus ipſe fecerat. alliciat dico hos ſupple de quibus in proximo documento predictum eſt: ⁊ alios ꝙ̄plurimos: ⁊ hoc ideo vt cum opportunitas ſupple temporis magiſtrandi affuerit: gaudeat eorum ſcilicet predictorum intrinſeco aſpectu id eſt preſentia: quoniam quid eſt turpius ꝙ̄ deſtitui id eſt derelinqui ſolus ſupple ſine auditorum conſortio primo tempore inceptionis ſupple honoris magiſtralis. Et exemplum ponens de Flauo dicit. Relinqui inꝙ̄ vt Flauus ille ſcholaris qui tempore exordij atqꝫ noue inceptionis ſue credidit ſubiugari ſibi cunctos ob imperium id eſt poteſtatem generis ſui: atqꝫ opulentiam id eſt abundantiam dominanti sgaçe id eſt theſauri: ſed quid elapſo tempore concurſus id eſt diſputationis magiſtrandorum atqꝫ examine raro reperit ſodalem de re: adheſit id eſt norme condu

215

one frequenti vſum comparet: vſus magiſterium propinat: alios namqꝫ docere eſt proprie facultati indulgere. Quarto ordinandum eſt: vt hos alioſqꝫ ſibi alliciat: vt cum opportunitas magiſtrandi affuerit: eorum intrinſeco gaudeat aſpectu. Quid turpius ꝙ̄ primo inceptionis tempore ſolus deſtitui vt Flauus: qui ob ſui generis imperium gazeqꝫ dominantis opulentiā cunctos ſibi credidit ſubiugari. tempore ꝟo cōcurſus elapſo raro reperit ſodalez qui legi cōductionis adheſit: licet inuitus minas omnigenas regaliter addendo. Generoſitati tamen conſentaneum eſt ſecundū duplicem partitionem affinitatis magiſtrantis ſaltem ad tempus fouere preſentiam. Quinto vt quoruz gratia coronandus ē in fauore illorū ſcholas ſemper peri

ctionis: licz pro ꝗ̄bus inuitus addendo regaliter minas omnigenas id eſt omnium generum. q. d. cum ſe flauus ille inceptionis tempore totaliter derelictum videret: vt quia ſi nullus ipſum preſentia honoraret quid fcat: quos primo beniuolentia allexerat: tādem precio atqꝫ minis ſibi coemit. Et ſubdens quoddam notandum inquit. tamen conſentaneum id eſt rationi conſonum eſt generoſitati id eſt nobilitati propter duplicem partitionem affinitatis fouere preſentiam magiſtrantis ſaltem ad tempus. Nota gaçe lingua perſarum dicitur diuitie vel theſaurus. Inde gaçetū gaçarum repoſitoriū ꝗ̄re et quedaz ciuitas paleſtine gaça dicta eſt: eo ꝙ Cambiſes perſarū rex theſauros ſuos illic poſuerit cum egyptijs bella intuliſſet. Quinto vt quoruz gratia et cetera. In hac parte Boetius ponit quintum documentum nouiter magiſtrantis opportunum. Et duo facit. nam primo facit quod dictum eſt. ſecundo circa documētum ipſuz notabile quoddam ſubiungit ibi. Nec licet ſumma. Prima in duas. nam primo documentum ipſum ponit. ſecundo proteruitatem circa documentum eſſe fugiendam oſtendit ibi. Multos ſiquidez. Et dicit primo. Quinto loco ſupple proſpiciendum eſt: vt magiſtrandus ipſe ſi honorez in promotione ſua conſequi deſideret: vt ambulet id eſt circūambulet: peripatetice id eſt peripateticorum more ſcholas illorum magiſtrorum: quorum gratia coronandus id eſt titulo magiſterij inſigniendus eſt in honore: ꝙ pro ⁊ opponat. ſ. dubia mouendo: atqꝫ reſponſionibus replicando: curialiter id eſt curioſe: atqꝫ remordeat: i. arguat acriter: proteruientes id eſt proterue reſpondentes: atqꝫ reſpondeat pro tempore id eſt cū tempus reſpondendi ipſum tetigerit diligentius. ⁊ hoc ne ſi voluntas ſupple ſcholaris promouendi muta fuerit imputetur ignorantie cecitati: vel aſcribatur temeritati arrogantie id eſt ſuperbie.

Notandum philoſophorum varias fuiſſe ſectas. Alia quidem ſtoicorum quoruz priceps çeno fuit et Criſippus: vt ait. A. Gelius: et recitat Auguſtin⁹. ix. de ciui. dei capitulo. iiii. et Seneca dicit ad Elbiam: ꝙ a çenone incipit rigida ſtoicorum ſapientia. Alia fuit ſecta Achademicorum ab Achademica villa: quorum princeps erat

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Plato. hi de ſingulis dubitantes nil affirmabant certum: quorum opinionem ⁊ Eracli
tus videtur confirmare. Alia epicureoꝝ fuit ſecta ab Epicuro athenienſe dicta: qui
voluptatem ſummum bonum poſuit vt inquit. A. gelius li. xiiij. Ponit etiam duo bo
na ſcilicet corpus ſine dolore: ⁊ animam ſine perturbatione: referente Seneca epiſto⸗
la. lxvij. ad Lucillum: que ſi in voluptate carnis fundata eſt reprobanda eſt: ſi in vo⸗
luptate mentis ſupportan⸗
da: ⁊ ita poſuiſſe epicurū
Seneca atteſtatur ī libro
de conſtantia ſapientis.
Eſt etiaꝫ alia philoſopho
rum ſecta q̄ peripatetico⸗
ruꝫ eſt: quam Ariſtoteles
cōdidit: ſic dicta a peri q̄d
eſt circum: ⁊ patos calcāſ
quaſi circū calcans vel ob
ambulans. huius enim ſe
cte philoſophi ⁊ horum p̄
cipue Ariſtoteles deam⸗
bulando diſputabant: vel
etiam de ſchola ad ſcho⸗
lam ambulando diſputa⸗
bant: ⁊ inquirebant quid

patetice obambulet: curialiterqꝫ oppo⸗
nat: proteruiēteſqꝫ acriter remordeat: di⸗
ligentiuſqꝫ pro tempore reſpondeat: ne ſi
muta fuerit voluntas: ignorantie impu⸗
tetur cecitati: vel arrogantie temeritati.

Multos ſiquidem ob reſponſionis
proteruitatem ſpeculantium: licet inuite
vidimus precipitio frui. Non enim diſcē⸗
tis intereſt affatibus: ⁊ cōtumelioſis regē
tem incitare probris. Nec licet ſumma

melius ſue ſententie poſſent acquirere ⁊ adiungere: ⁊ ad tale propoſitum littera loq̄⸗
tur cum inquit. ad illorum ſcholas peripatetice obambulet ⁊cetera. Multos ſiqui
dem ob reſponſionis. In hac parte Boetius mouet proteruitatem atqꝫ temeritatem
in ſuperioribus ſummopere precauendam fore. Et primo facit hoc. ſecundo cauſam
ſubiungit ibi. Non enim ⁊cetera. Et dicit. nos Boetius vidimus multos ſpeculanti
um frui precipitio id eſt cadentia a gradu dignitatis magiſtralis ob proteruitatem
reſpōſionis. non enim intereſt diſcentis incitare id eſt commouere: regentem id eſt ma
giſtrum contumelioſis: qꝫ pro et probrioſis id eſt opprobrium ingerentibus affatibꝰ:
quoniam ſicuti deus atqꝫ parens: ſic quoqꝫ magiſter in honore ⁊ reuerentia retinen⸗
dus eſt: quoniam ipſis nullam pro acceptis equiualens recompenſari poteſt. iuxta
illud. Dijs parentibus ⁊ magiſtris nullum redditur equiualens.

Notandum proteruitas proprie eſt tam verbo ꝙ facto crudelitas ⁊ terribilitas.
Inde proteruus hoc vicio notatus. vnde Grecıſmus. Improbus eſt aliquis verbis
fatiſqꝫ proteruus. Et dicitur a pro vel pros et toruus. ſicuti ergo non factis in magi⸗
ſtrum inſurgere licet vti in ſecundo capitulo de violentia edoctum eſt. Sic neqꝫ etiam
in ipſum verbis proteruire: quoniam non eſt dignus ſcientia qui ſcientie inſurgit pre
ceptori. ibidem: quare ⁊cetera.

Nec licet ſumma familiaritate. Hic Boe. poſt declaratū ſuperius documentūquod
dam notabile ſubiungit dicens. ſcholaris ipſe non debet inhiare ſecretis hoc ē libris
capſe ⁊ cubiculo: licet ꝓ ꝙuis fuerit cōiunctꝰ ſupple magiſtro ſuo ſumma familiarita
te: ⁊ hoc niſi iuſſus: ⁊ ſi iuſſus tū inuitus. Et inducens quēdam Fōtinum ςenocratis
diſcipulum: qui magiſtri ſui ſecreta perſpiciens ex his ςenocratis totalē doctrinā ade
ptam arbitrabatur dicit. Nōne id eſt nūquid proteruitas fontini illius ſcholaris ape
ruit ſcrutinia id eſt ſecreta monimētoꝝ ſuoꝝ ςenocratis illius magiſtri: atꝫ īſpexit prꝰ
edocta publice ſcꝫ in ſcholis: qꝫ ꝓ et credidit ſe magiſtrari ex hac furtiua atꝫ ꝓfua inſpe

216

ctione ſecretorum ſui magiſtri: et ne dum inſpectione: ſed tunc cum abſtuliſſet ſupple
furto omnem mineruam id eſt ſapientiam libris ſuis commiſſaꝫ ςenocratis. q̄d ⁊ fa
ctum eſt: quoniam omnes codices ſuos abſtulit. quid vltra ablatis ſingulis ςenocra
tis libris: ςenocrates ipſe ſtudere deſijt ſupple librorum carentia. Fontinus autem ne
ſciens id eſt non valens: vti ablatis id eſt furto ſubtractis libris ςenocratis: labora
bat poſtea freneſi id ē ra⸗
bie mentis grandiori ꝙ
ante. Et ex his quoddam
nota dignum concludens
inquit. ergo id eſt propter
ſupradicta diſcipſus qui
cumqꝫ fuerit confiſus pro
prio labore ſcilicet ſtudij:
nunqꝫ inuidebit honori a
lieno. Notanduꝫ pro
ut latina tradit auctori⸗
tas minerua dea eſt mul⸗
tarum inuentrix artium:
ſicuti lanificij oliue et fa⸗
brice: et ideo eam non in
cōgrue pro ſapientia po⸗
ni libet. hec etiam pallas
dicta eſt a pallone thracie
inſula vbi nutrita fuit: vl'
quia pallanteꝫ gigantem
occidit. Item ſcrutinium
eſt quicquid interius de a
liqua ſcrutatur re. ſic pro
pheta. Defecerunt ſcrutā
tes ſcrutinio et cetera.
Item freneſis rabies eſt:
et dicitur a fran quod eſt

familiaritate coniunctus fuerit ipſius do
centis ſecretis niſi iuſſus debꝫ inhiare: iuſ
ſus vero inuitus. Nonne Fontini proter
uitas zenocratis ſcrutinia aperuit: edocta
publice prius inſpexit: ſeqꝫ magiſtrari cre⸗
didit: ſi omnem zenocratis abſtuliſſet mi
neruaꝫ: qua ablata zenocrates ſtudere de
ſijt: ablatiſqꝫ Fontinus vti neſciens fre⸗
neſi laborabat grandiori. proprio ergo di
ſcipulus labore confiſus alieno nunqꝫ in⸗
uidebit honori. Cum autem dies ſum
me promotionis affuerit breui ſcemate cō
pendioſoqꝫ affatu ueneranda commende
tur ſociorum collectio: ſicqꝫ ad honoris
initialis incrementa intrepide proceden⸗

furoris exagitatio a cerebro deſcendens. vel ab impedimento mentis freneſis dicitur
qꝛ greci frenas mētem dicunt ⁊c. Cū autē dies ſumme ꝓmotionis. Hoc eſt ſextum
documentū circa magiſtros attendēdū. Et docētur per eū ꝑparatoria dignitatis ma
giſtralis. Et duo facit Boe. in hoc documento. nam primo documentū ponit. ſecūdo
cautelam circa hoc ſubiungit. tertio exemplum a cautela ſuſceptum ſubnectit. quarto
quoddam notabile circa oīa ipſa ponit. ſecunda ibi. Caute. tertia ibi. Strictonius.
quarta ibi. O ꝙ felicis. Et dicit primo. cum aūt dies ſumme promotionis ſupple ad
gradum magiſtralem affuerit: atqꝫ promouendus ipſe iam in cathedra magiſterij ſe
promotionis cauſa receperit: tunc veneranda collectio. i. congregatio ſociorum ſuoꝝ
ſupple ipſum preſentia ſua honorantium: commendetur id eſt laudetur ab ipſo pro⸗
mouendo: breui ſcemate id eſt bꝛeui arrenga: atqꝫ affatu id eſt oratione compendioſa:
atqꝫ procedendum id ē accedēdū eſt intrepide ⁊ audacter ad incrementa initialis ho
noris ſupple magiſtri: ſic. ſ. ornatu. i. veſtimēto decenti ſupple ſue facultati: apparatu
id eſt preparatione conuiuali: feſtiuo. i. celebri: apparatu inqꝫ procurato id ē compa
rato: ſplendide id eſt honorifice: cunctis ſupple tam ſue ꝙ alterius ſecte magiſtris et

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſcholaribus: ⁊ hoc ſi facultas ſupperit: vel ſubaudi ſi non ſufficiat duntaxat ad libitum id eſt voluntatem ſuam ſaltem magiſtris ⁊ ſcholaribus vel ſolum magiſtris eiuſdem ſue profeſſionis id eſt ſecte. Notandum circa hoc ꝙ dicit breui ſermone collectionem ſociorum laudari. tunc enim vere laudamus: cum pauco ſermone magnitudinem rei extollimus: quoniam in multo ſermone raro mendacium raroq; adulatio

duz eſt decenti ornatu feſtiuo apparatu: ſi facultas ſuppetit cunctis vel ad libituz eiuſdem ſaltem profeſſionis ſplendide procurato. Caute tamen conſiderandum eſt cautiuſq; inueſtigandum ante magiſterij elationem: vt primi anni decurſu ꝓpria poſſet ſuſtentari ſi opus fuerit facultate. Turpe eſt enim ob reuerentiam tanti nominis prima fronte mēdicare: vt Strictonius: qui omnibus ad magiſterium pertinētibus venerabiliter executus luce cepit tertia mendicare: tantiq; auſus mox euz penituit. Quid mirum quaſi inſtan-

deeſt. Hinc Catho. Parce laudato. bene parce: quoniam nulla tam excelſa virtus eſt que dulcedine glorie non tangatur: vt refert Seneca ⁊ Ouidius de triſtibus. Deniq; non paruas animo dat gloria vires. Et ſecūda facit pectora laudis amor. Qua ex re Hieronymꝰ ad Sabinianum ſic inquit. Naturali ducimur malo ⁊ adulatoribus noſtris libenter fauemus. Et quamq̄ nos reſpondeamus indignos ⁊ calidus rubor ora perfundat: tamen ad laudez ſui anima intrinſecus letatur. Inde Claudianus gaudet enim virtus teſtes ſibi iungere muſas. Carmen amat quiſquis carmine digna gerit. Parce igitur laudandum eſt: ⁊ laude inq̄ ſuffulta laudantis dignitate. Laudari merito atq; rei qua laudatur magnitudine: qd ſi iſta non affuerint non laus ſed adulatio fore manifeſtum eſt. Item ſcema quid ſit in ſuperioribus capitulis iam monſtratū eſt: quare ibi videas. Caute tamen conſiderandum eſt ⁊ cetera. Hec pars a multis cautela circa precedens documentum aſſignari ſolet: meo tamen videre conuenientius ſeptimum aſſignaretur documentum. Sed quid de hoc fuerit: ſolertie cuiuſlibet recommitto. Hoc tamen dicendum eſt cum cautela ſuperioris documenti fuerit. littera habet. Caute tamen. Si vero documentū littera habet. Caute etiam. Et ſecundum primam litteram hoc dicit. conſiderandu; tamen eſt caute id eſt ſapienter: ſubaudi in his ⁊ circa ea que in ſuperiori documento edocta ſunt: cautiuſq; inueſtigandum eſt ante elationem id eſt promotōnem magiſterij: vt decurſu id eſt curriculo primi anni ſubaudi gradum magiſtralem proxime ſequētis: nouellus ipſe magiſter poſſit ſubſtentari facultate propria ſi opus fuerit. enim pro quia turpe eſt mendicare id eſt egere: prima fronte id eſt incontinenti: ob id eſt propter reuerentiam tanti nominis ſcilicet magiſterij: quaſi diceret turpe nimium eſt ꝙ ſcholaris promouendus in adeptione magiſtralis dignitatis tāta expendat: ꝙ q̄cito gradum adeptus fuerit mendicare cogatur. Et exemplu; ſubdens de quoda; Strictonio qui expletis et execucutis venerabiliter ſplendide ⁊ honorifice omnibus ad magiſterium pertinentibus incepit mendicare id eſt egere: tertia luce id eſt tertia die proxime

ſequenti: ꝗ pro et penituit eum. impersonale eſt. mox id eſt ſtatim: tanti auſus id eſt tante audacie: qua ſupra vires facultatis aggrediebatur dignitatē magiſtralem. q̇d mirum id eſt quare eum non penituiſſet. Ipſe enim Strictonius deluſus id eſt deriſus receſſit quaſi inſtantaneus id eſt incontinenti: ꝗ pro et nunq̄ confeſſus eſt de cetero: faſtigia id eſt ſummitates tanti honoris. Et inde notandum quodda; ponens ex-

taneus deluſus abceſſit tāti honoris faſtigia nunquam de cetero confeſſus. O q̄ felicis exitus veneranda eſt commendatio:

Capitulum ſextum.

Xpeditis his que ad ſcholaris eruditionē digeſta ſunt dilucidandi moderatiōe obſeruata nec āgariare lectorē ſmōis breuitate curāus: nec dilatōe cōfundere. nunq̄ lucidi-

clamat dicens. O q̄ id eſt q̄tum: eſt veneranda id ē reuerenda commendatio felicis exitus id eſt felicis finis. Ipſe enī; eſt in quē omnia ordinanda ſunt. ſi ergo finis bonus eſt: totū laudabile phas eſt: qua de re non inepte dictu; ē. Exitus acta probat. Et item finis coronat. ⁊ ꝯſequenter a fine omnia denominari. Cap. vi. ⁊ vltimū. Xpeditis que ad ſcholarium eruditionem. ⁊c. Hoc eſt capitulum ſextum ⁊ vltimum huius totalis tractatus qui de ſcholariu; diſciplina eſt. In quo poſt ea que in ſuperioribus capitulis edocuit. Et ſignanter poſtq̄ in proxime precedenti capitulo determinauit de quibuſdam documentis ad dignitate; magiſtralem tum facientibus: tum quoq; neceſſario requiſitis. Nunc cōſequenter in hoc vltimo capitulo principaliter de dignitate ipſa magiſtrali ⁊ que ipſum circunſtant ⁊ concomitantur proſequitur. Et diuiditur hoc totum capitulum in tres partes principales ſecundum tres magiſtrorum maneries. In prima nēpe parte determinat de prima magiſtrorum ſpecie: ⁊ de his que ipſos regulant: ⁊ non ſolum eos primos: ſed etiam alios cuiuſcunq; maneriei exiſtant. In ſecunda de ſecunda ibi. Extrema preſentis voluminis. In tertia de tertia ibi. Cu; ob dulcoris ⁊c. Prima pars adhuc diuiditur in duas pares. nam primo continuat dicta dicendis. ſecundo de ſtatu norma atq; regula magiſtrantium determinat ibi. Magiſtrorum talis ⁊ cetera. Item primo ponit intentionem ſuam reſpectu precedentium. ſecundo reſpectu ſequentium ibi. Nunc ad. primo facit quod dictum eſt. Secundo modum procedendi obſeruandum oſtendit ibi. Nec augere. tertio rationem ſui proceſſus ſubiungit ibi. Quoniam non ſolum. Dicit ergo primo expeditis illis que ſunt digeſta id eſt diuiſim in ſuperioribus tradita: ad eruditionem id eſt informationem ſcholarium: ⁊ hoc obſeruata moderatione id ē modeſtia: dilucidandi id eſt determinandi: ⁊ quia nos Boetius non curamus angariare id eſt conſtringere lectionem breuitate ſupple noſtre editionis: nec etiam confundere dilatione id eſt ꝓlixitate: nōnūq̄ peruſi leuiori ſtilo. i. materia: atq; lucidiori ſcemate id eſt verborum ornatu: ⁊ hoc quoniam ſtilus ſubaudi totius noſtri tractatꝰ cōmendatur. i. traditur non ſolū diſcretis. i. eruditis: vel pro ſed etiam rudibus. i. indoctis: ⁊ hoc poſtpoſita id eſt derelicta: ſerie enigmatis id eſt obſcuritatis. Quoniam autem hec ita ſunt properandum id eſt accelerandū ē: nunc ſcilicet hoc in loco ad venerabilem maieſtatem magiſtrorum: ſubaudi determinando de ſtatu eorum atq; no-

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

ma ipſos tam erga ſe ꝙ erga alios regulante. Item enigma enigmatis ſermo eſt figuratiuus vel obſcura locutio ſiue ſimilitudo vel queſtio occulta vel obſcura: que difficile intelligitur niſi aperiatur: vt illud iudicum. De comedenti exiuit cibus: et de forti egreſſa eſt dulcedo ſignificans ex ore leonis fauum eſſe extractum. Magiſtrorum autem talis habetur diuiſio. In hac parte Boetius poſtꝙ ſe ſuperioribus cōtinuauit: nunc intentionem proſequitur. Et duo facit. nam primo quaſdā magiſtrorum diuiſiones premittit. ſecūdo normā atqꝫ ipſos regulanteꝫ modum demonſtrat ibi. Talium namqꝫ. Prima in duas. nam primo primaꝫ diſtinctionem magiſtrorum premittit. ſecundo ſecundam ſubiungit ibi. Tam iſtorum ꝙ et cetera. Et dicit primo ꝙ diuiſio magiſtrorum habetur talis ſupple vt ſequitur. nam quidam magiſtrorum morantur duabus vrbibus excellentioribus id eſt clarioribꝰ ceteris ſcilicet rome et athenis: nuſꝙ procedentes vlterius niſi forte inquantum fortuna ſuccedit id eſt arridet eis: vt venerentur id eſt eleuētur: altius id eſt ad altiora: vel ſic nunꝙ procedentes vlterius ſcilicet ab vrbibꝰ his: ꝛ hoc inquantum id eſt ꝙdiu fortuna ſuccedit eis: vt altius venerentur. Et vult dicere ꝙ quidam magiſtrorum ſunt qui ſolum in vrbe romana atqꝫ athenienſi moram ſuam habent. Alij auteꝫ magiſtri ſunt qui obmittentes faſtigia id eſt ſummitates predictarum vrbium ſcilicet rome et athenarum: querunt emolumenta id eſt lucra: oppidoruꝫ id eſt caſtrorum et villarum: vt ſic oppidum largo ſumatur vocabulo: oppidoruꝫ inꝙ adiacentium ſcilicet predictis vrbibus duabus: ſubaudi vel de longe vel de prope diſtantium. Et dico querunt tum. i. primo propter egeſtatem ſupple remediandam. egeſtatem dico nouercā id eſt contrariam diſciplina. nam vt ſepius dictum eſt. Natura non eſt ſufficiens ſeipſa ſpeculari ſine rebus exterioribꝰ: tum etiam id eſt ſecundo querunt emolumenta aliorum oppidorum propter dulcorem renitentem natalis patrie id eſt paterni ſoli. Vult dicere ꝙ poſt eos magiſtros qui vrbibus roma atqꝫ athenis commorantur: ſunt alij magiſtri qui in oppidis: et hoc quidam in oppidis natalis ſoli: quidam vero in oppidis prorſus extraneis. Et de his omnibus ſuo ordine atqꝫ loco pertractabitur in ſequenti.

ori ſtilo leuioriqꝫ ſcemate peruſi: quoniaꝫ non ſolum diſcretis verum etiam rudibus enigmatis ſerie poſtpoſita commēdatur: nunc ad magiſtrorum venerabilem properandum eſt mageſtatem. Magiſtrorū aūt talis habetur diuiſio. Tātorū quidē duabus vrbibus ceteris excellētioribus ſcꝫ rome ꝛ athenis cōmorantur. vlterius nuſꝙ procedentes; niſi inquantum forma ſuc-

Notandum ſicuti plurime philoſophorum fuere ſecte: ſic et plurima ſtudiorum receptacula. Cōmorando ergo hyſtoricoruꝫ ſententia celebratiora: doctrinarū conſiliabula: athenarum ſtudia ceteris preclariſſima extiterunt: que et ipſa Hieronymus cōmendans inquit. Studio athenas aptiſſimas fore. primo eniꝫ leges ſtudium id tradidit aliiſqꝫ ciuitatibꝰ iura trāſmiſit. in eo viguerūt pene oīa philoſophie lumina: quēadmodum tam longe fama extitit diuulgatum.

Poſt athenarum ſtudium romanū floruit ytalicis philoſophis cōſtipatū: in quo Iullius Ceſar viguit: libro primo de vita ceſaris ibi. Catho floruit: vt ait Solinus libro primo ibi. Virgilius Tullius Seneca atqꝫ reliq multiplurimi valuerūt. Et hec duo ſtudia littera commendat. Eſt ꝛ aliud pariſienſe ſtudium in ſuperioribus ſatis collaudatum. habet etiam etas modernior innumeras pene doctrinarum vniuerſales ſcholas: quas ſi laudem aut vituperē neſcio. cum virtus conſtet in parenti atqꝫ extraneo non indigeat concionatori. Itē emolumentum licet proprie molendine lucruꝫ ſit: ponitur tamen pro quolibet lucro vel commoditate. Sic malachie tertio. Et quod emolumentum: quia cuſtodimus pcepta eius.

cedit eis vt altius venerentur. Alii predictorum obmittentes faſtigia locorum oppidorum adiacentium querunt emolumēta: tum propter nouercam diſcipline egeſtatem: tum propter natalis patrie dulcore renitentem. Tam iſtorum ꝙ aliorū quidaꝫ ratione pulchre denominatiōis imperium aſſumunt vt honorentur. Alij ratione intelligentie ignorantia eorum ne confundantur. Tertij ſubtilius ſpeculantes propter vtriuſqꝫ partis incrementa magiſtralia contrahunt paludamenta. Taliuꝫ

Tam iſtorum ꝙ illorum quidam ratione pulchre etcetera. Hic ponit aliam magiſtrorum diſtinctionem dicens. Magiſtrorum equidem in ciuitatibus prefatis atqꝫ oppidis circumiacentibus habitantium: quidam magiſtri ſunt qui aſſumunt imperium id eſt gradum: atqꝫ titulum magiſtralem ratione pulchre denominationis id eſt fame vt ſcilicet ab hominibus honoretur. Et hi ſunt qui ſolum gloriam nominis querunt. Alij autem gradum aſſumunt ſupple magiſtralem ratione id eſt ob cauſam intelligentie: ꝛ hoc ideo ne confundantur ignorantia. Tertij vero ſunt qui ſpeculantes ſubtilius ꝙ ſuperiores contrahunt paludamenta id eſt honorē: qui proprie in his veſtimentis conſiſtit magiſtralia id eſt magiſtrum oſtendentia. Vult docere tertij ſunt qui magiſtralem dignitatem aſſumunt propter incrementa vtriuſqꝫ partis ſupradicte: ſciliꝫ tam propter apparere atqꝫ vt honore celebrentur: ꝙ etiam propter intelligentiam.

Notandum ꝙuis ſcire bonum ſit atqꝫ pre ceteris delectabile: cum ſcientia ipſa cūcta complectatur atqꝫ nihil ignorare permittat: ſcire tamen ipſum non omnino laudabile eſt quod ob fame gloriam duntaxat comparatur. licet enim pulchrum ſit digito oſtendere ꝛ dicere hic eſt. Iuxta Perſij flacci ſententiam: non tamen ſanctum eſt. Illud ergo ſcire eligendum eſt quod vitā virtuoſam comitatur non glorie cupiditatem. Eſt igitur ex his magiſtrorum generibus ſolum illud laudabile qd ob ignorātie nebulam depellendam ſcientie ſuſcipit incremēta. Iteꝫ paludamentum veſtis regum genꝰ ēſt quo vtebātur ad oſtēdendū bellū proximo futurū. Et dicitur a palam: quia tūc omnibꝰ palā bellū oſtēdebatur. Eſt ꝙ veſtimētū magiſtrale quo magiſtrādi induūtur ād futuror honor titulū oſtēdendū. Taliū nāqꝫ quecūqꝫ venuſtatis aſſumpte debitiqꝫ In hac parte Bo. poſt ſupioreꝫ magiſtroruꝫ bipartitam diuiſionē: nūc de quorūlibet

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

norma atqꝫ modo ipſos regulante tam in ſe ꝙ quo ad alios ſubiūgit. Et diuiditur hec pars in duas partes. nam primo ponit Boetius precepta quedam magiſtros regulantia abſolute et quo ad ſe. ſecundo per comparationem quo ad alios. ſecunda ibi. Hec autem. Prima adhuc in duas partes. nam primo facit quod dictum eſt. ſecundo cauſam ſui dicti ſubiungit ibi. Nulla ſiquidem. Prima adhuc in duas partes. nam primo facit id quod dictum eſt. ſecūdo pōit quādam appellationem precepta excuſantem ibi. Si quid vero ⁊ cetera. Et primo ponens documenta ſtatum magiſtri regulantia dicit: ꝙ magiſter quicumqꝫ ipſe fuerit: ſi velit proſequi emolumenta aſſumpte venuſtatis id eſt honoris magiſtralis: ꝙ pro ⁊ debiti officij: oportet id eſt oportunum eſt: vt poleat id eſt reſplendeat preclarius in vniuerſa morū honeſtate: vt ſcilicet ſit in ſermone verax: in iudicio iuſtus ⁊ cetera. littera plana eſt. Et ſiquid contrarij acciderit: ſubaudi ſuperioribus: hoc ſolet accidere appetitu humane fragilitatis id eſt ipſa ſenſualitate. ipſa enim debilis eſt et ad malum prona. Et quia debilis: ideo ipſa debilitas morum plerumqꝫ conſequitur. debilitatem enim complexionis vt medicis viſum ſepius morum ſequitur debilitas. Notandum licet magiſter omnia illa in ſe hēat que forma docendi ꝯtinet: vti ſūt docēdi ꝯſideratō: exēploꝝ cōformitas ⁊ rurſum eloquētia copioſa: hec tñ minime ſufficiūt: niſi ea que v̄bo docꝫ ope inſtruat. hec eiꝫ optīa ſapientie via ē opa ſanis cōformare doctrinis. Vñ Proſper li. epigrāmatuꝫ. Non ſatis eſt dñi precepta euoluere lingua. Is meminit legis: qui memor eſt operis. Turpe eiꝫ eſt vt inquit Lactantius li. de falſa ſapientia ad phiam pergere: ⁊ phie opa non agere. talis eiꝫ vita non vera ſꝫ palliata ē. Opera autem phie mores ſunt atqꝫ diuinitatis inſtituta: in quib⁹ magiſtratus ſic poleat: vt diſcipulus nedum exemplo ſit: ſed ⁊ decori. Ratio autem omnium horum hic conſequenter ānexa eſt cum dicitur. quoniam nulla res eſt diſcipulo magis pernicioſa .i. damnoſa ꝙ contumelioſa vita magiſtri. enim pro q: nos Boetius vidimus infuſa ex fetido .i. contaminato vaſe cōfundi id eſt corrumpi ſepiſſime: quoniam fetiduꝫ vas aquas infuſas corrumpit. q. d. ſicuti aque corrūpuntur vaſe fetido: ſic ſcientia doctore cōtumelioſo. Pro quo notandū ꝙ plurimi hodierni tp̄is ſunt ſapientū: qui lꝫ doctrinis ſanis intendāt: vitam tñ brutalem ducunt: ſicuti tangit Ariſtoteles primo ethicorum: qui certe odio ad moduꝫ habendi ſunt: exemplo Pacuuij: qui omnes tales tanto faſtidio renuit: vt nec verbo neqꝫ facto eis communicare dignum eſtimauit: prout ponunt. A. Gelius atqꝫ Helinandus in cronicis: de quibus Lactantius in libro de falſa ſapientia ſic inquit.

Quidam ſub obtentu philoſophie vicia ſua celantes: vt ſunt ſophiſte domi-

namqꝫ quicumqꝫ venuſtatis aſſumpte debitiqꝫ officij velit emolumenta proſequi: in vniuerſa morum honeſtate oportet vt poleat preclarius: vt ſit vtiqꝫ in ſermone verax: in iudicio iuſtus: in conſilio prouidus: et in commiſſo fidelis: conſtans in vultu: pius in affatu: virtutibus inſignitus: bonitateqꝫ laudabilis exiſtat. ſiquid vero contrarij acciderit humane fragilitatis appetitu accidere ſolet. Conuerſatione etiam ſit bonus. Nulla ſiquidem

faciunt ea que in ſcholis arguunt: ſicqꝫ docent tantum nec faciunt: ipſiqꝫ preceptis ſuis pondus detrahunt: hoc tamen genus turpiſſimum eſt: teſte Seneca ad Luciliū epiſtola. xxiiij. Turpe enim inquit eſt aliud loqui et aliud ſentire. Et itē epiſtola. xliiij. Hoc turpiſſimum eſt quod nobis obijci ſolet verba nos philoſophie non opera tractare. Inde Cato. Turpe eſt doctori cum culpa redarguit ipſum. Cum ergo vita cuiuſqꝫ deſpicitur: ei⁹ quoqꝫ neceſſe eſt vt doctrina deſpiciatur: vt vult Gregorius in omelia. vi. li. ij. Diſcant ſermonibus his viri prudentes docendi formam: ſuoſqꝫ diſcipulos ſtudioſos fieri ſuadeant non ſolum libros euoluēdo ſed etiam mores componendo. Item pernicies mors vel interitus: inde pernicioſus pernicioſa pernicioſum dānoſum leſſorum ⁊ cetera. Hec autem ad anime docentis. In hac parte Boe. poſtꝙ poſuit documenta regulātia magiſtros quo ad ſeipſum: nunc vero facit hoc idem quo ad alios. Et hec pars diuiditur in duas partes. nam primo ponit normam magiſtros regulantem quo ad diſcipulos. ſecundo quo ad alios a diſcipulis ibi. Cum autem ob feſtum temporis ⁊ cetera. Prima in duas. nam primo facit hoc quo ad morum obſeruantiam. ſecundo quo ad ſubditorum informationem ibi. Cum autem bone inquiſitionis. Prima adhuc in duas. nam primo ſe dictis dicendiſqꝫ continuat. ſecundo intentum proſequitur ibi. Tenetur quoqꝫ doctor etcetera. Et primo ponit intentionem ſuam reſpectu precedentium. ſecundo reſpectu ſequentium ibi. Nunc de ceteris. Et dicit primo. oīa hec ſubaudi que dicta ſunt: ſunt digeſta id eſt declarata ⁊ tradita ad informationem anime docentis ſubaudi quo ad morum ſuorum honeſtatem abſolute ⁊ in ſe: nunc autem eſt differendum de ceteris primarijs id eſt documentis ſupple ipſum regulantib⁹ non tamen dico de primo primis: quia de iſtis iam dictum eſt: ſed de ſecundo primis. Sunt nempe vltima reſpectu precedentium: ⁊ prima reſpectu ſequentium: quare et ſecundario pr̄ia dicuntur. Itē differo id eſt diuerſis modis aperio. Tenetur quoqꝫ doctor. In hac parte proſequitur Boetius de documentis regulantibus ipſum magiſtrum per comparationem ad ſcholares. Et duo facit. nam primo facit hoc in generali. ſecundo in ſpeciali de quolibet ibi. Sit inqꝫ eruditus. Et dicit primo ꝙ doctor tenetur eſſe eruditus manſuetus etcetera. prout hec omnia in proceſſu declaranda ſunt: quare ſequitur.

Sit inqꝫ eruditus prius enim. In hac parte ea que premiſerat in generali: nunc in ſpeciali proſequitur. Et diuiditur ī tot quot in generalitate premiſerat partes. Et ponēs primo primum documentum dicit. ego Boetius inqꝫ id eſt dixi ꝙ magiſter ipſe ſit eruditus id eſt doctus. Et rationem annectens dicit. enim pro quia oportet id eſt opor-

res ē magis pernitioſa diſcipulo vita magiſtri contumelioſa. Infuſa eniꝫ vidimus ſepiſſime confundi ex fetido vaſe: quia fedum vas aquas infuſas corrumpit. Hec autē ad anime docentis informationē digeſta ſunt nūc de ceteris primariis nō dico de p̄rio primis: ſed de ſecūdo primis diſſerendum eſt. Tenetur ꝙ doctor eruditus eſſe manſuetus: rigidus: antiquus non annis: non negligens nec arrogans.

219

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

tunum eſt ꝙ magiſter ipſe prius diſcat anteq̄ diſcipulos ſuos doceat. Et ſcientiam triuialem circa bene eruditionem maxime preualere inſinuamus eam recommendā do dicit. ſiquidem nos nouimus comparationem id eſt acquiſitionem doctrine triuij fore valde aptam aſſiſtricem ſupple in his. Et quoddam annectens notandum dicit. valde enim abſurdum eſt et iniquum: ꝙ imperiti id eſt indocti preferantur peritis id eſt doctis: nouelli ſupple in ſcientijs antiquis ſupple preferantur: atqʒ rudes id eſt imbecilles emeritis.

Sit inq̄ eruditus. prius enim oportet vt diſcat q̄ doceat. Triuij ſiquidem comparationē doctrine nouimus aſſiſtricem. valde vero abſurdū eſt et iniquum: vt imperiti peritis: nouelli antiquis: rudeſqʒ preferātur emeritis. Manſuetus quoniā quādoqʒ diſcipulorum elationem pati oportunum eſt: ergo manſuetudine vtendum eſt. Magiſter Franco in īmanſuetudīe ꝓdeat in exemplū: qui ob diſcipulorū ſuorum nobilitate ſua vtentiū irrefrēabilē arrogātiā laqueo ſe ſuſpendit. ſapiētius aūt egiſſet ſi māſuetudīe vſus fuiſſʒ. Rigidus ī ſcolarū eiʒ āplexu rigore frui cōmodiſſimū ē

Notandum ꝙ aſcendens ad gradum magiſtralem oportet ꝙ ſcientijs ſubijciatur: alias caueat ne ſibi dicatur illud ad romanos vndecimo. Qui alios doces teipm non doceas. ideo ſapientie decimooctauo dicitur Anteq̄ loquaris ſcilicet docendo diſce ſcilicet audiendo. et Jacobi tertio. Nolite plures magiſtri fieri. in hoc etiaʒ canones ſatis concordare videntur. lix. diſtinctione. Ordinarios. et. lxi. diſtinctione. Miſerum. et decima ſexta queſtione prima. Siquis clericatus. et extra de electione cum enim. Item eruditus id eſt inſtructus quaſi extra ruditatem poſitus. Manſuetus quoniam quandoqʒ diſcipulorum. Hic ponit ſecundum documentum de manſuetudine magiſtrorum. Et duo facit. nam primo documentum ponit. Secundo exemplo ipſum corroborat ibi. Magiſter Franco. et dicit ꝙ magiſter etiam aliquomodo manſuetus eſſe debet ſcholaribꝰ. Et rationem aſſignans dicit. quoniam cum quandoqʒ oportunum eſt pati elationem diſcipulorum: conſequens etiam eſt manſuetudine vtendum. Uirtus enim illa eſt que iraſcibilitates reprimit et moderat iras: quare et multorum malorum fomenta refrenat: qua certe ſi vſus magiſter Franco fuiſſet: cuius exemplum immediate ſubiungit: non laqueo collum ſtrangulaſſet. hic enim cum vidiſſet arrogantiam id eſt ſuperbiam diſcipulorum vtentium ſua nobilitate: arrogantiam dico non irrefrenabilem id eſt corrigibilem laqueo ſe ſuſpendit: qui tamen ſapientius egiſſet: ſi manſuetudine hac virtute vſus fuiſſet.

Rigidꝰ ī ſcoblarū āplexu. Hoc ē tertiū documētū de magiſtroꝝ rigiditate erga ſubditos. Et. d. ꝙ magiſter etiam dʒ eſſe rigidus id eſt durus et validus. Et dicitur a rigeo ges. q̄m frui id eſt vti rigore id eſt rigiditate in amplexu ſcholarium commodiſſimū eſt: vt ſic errantibus id eſt delinquentibus imponat vindictā: atqʒ diſſoluat lites

ſophiſtarum id eſt diſputantium: atqʒ remordeat id eſt puniat: oblatrantes id eſt cōtinue contra ceteros rixantes ⁊ a canibus ſumptum eſt. ſimiliter ⁊ reprimat obloquētes id eſt ipſos diffamantes: atqʒ caſtiget virga rectitudinis proteruientes id eſt proteruum quid attentantes: ꝙ pro et ſic faciat totam determinationem id eſt illam omnem que inter ſcholares tam ex parte morum q̄ etiam doctrinarū facienda eſt: faciat dyalecticā id eſt ad vtrāqʒ arguendo partem: vt ſcilʒ plene diſcutiat hinc inde: poſteaqʒ determinet ⁊ faciat quemadmodum premiſſum eſt.

vt ſic creātibus vīdictā īponat: ſophiſtarū lites diſſoluat: oblatrātes atʒ remordeat: obloquētes repriat: ꝓteruiētes caſtigʒ totāqʒ determinatōʒ dyalecticam faciat. Antiquus vō nō annis ſʒ ꝑpetua ſcia. Si vō vtrūqʒ affuerit: ſanior cōditio erit. Nō negligens: quoniam ſicut in vnoquoqʒ

Nota magiſtrum fore rigiduʒ hoc eo modo intelligendū ē quo canones intelligunt. Sit inq̄ rigidus: ita tamen vt non aſſit ſeuitia ſcilicet nimium corrigendo hoc eſt verberando aſpere. talis nempe rigiditas culpe imputanda eſt. Leuis nempe caſtigatio ſolum magiſtris permiſſa eſt extra d homici. c. ad audiētiā ⁊. xxiij. q. vi. c. primo. ⁊ hinc eſt ꝙ ſi leui percuſſione ſcholaris moriatur magiſtrum non teneri: vt vult Uincentius ⁊ hoc ſi ſanus eſt puer ⁊ robuſtus. ſecus autem ſi tener: quia non eſt leuis percuſſio. ff. ad. l. acquil. l. q̄ actione. §. ſiquis. hoc etiam notatur in decreto cum in magiſtrum. extra de elec.

Sit antiquus non annis. Hoc eſt quartū documentuʒ quod ē de magiſtrorum longa experientia ⁊ perpetua ſcientia. Et dicit magiſter etiam ſit antiquꝰ id eſt experientia ſuffultus. ⁊ hoc bene innuens dicit. antiquus quidem non annis ſed perpetuali ſcientia id eſt ſcientia firmiter in eo radicata: ſed tamen ſi vtrūqʒ affuerit ſcilicet antiquitas cum ſcientia: conditio ſua erit ſanior.

Notandum per hoc ꝙ dicit antiquum fore magiſtrum vult ipſum longa experientia in doctrinis atqʒ docendi forma fore exercitatum. In doctrinis vti in primo documento edoctum eſt. In docendi autem forma vt ſcilicet doceat recte ⁊ artificia iter vnūquēqʒ ſecundum ſuam capacitatem ⁊ ſecundum cuiuſlibet artis exigentiam. Et hanc docendi formam optime tangit Paladius. li. i. de agricultura cuʒ inquit. Pars prima prudentie eſt vt conſideres perſonam eius cui precepturus es. Nam ſtultum eſt ruſticos peritiſſimorum virorum alloqui ſtilo. hec ille. vt ergo quis bene doceat expedit vt modum audienti vtilem exquirat: eiuſqʒ capacitatem etatem ⁊ ſenſum concernat: nec inſtruere incipiat artes ſed prius mutuat partes. ⁊ hinc ſumptum eſt vulgare illud. Artes poſt partes veteres didicere magiſtri.

Non negligens. Hoc eſt quintum documentum quod eſt de magiſtrorum perſeuerantia. Et dicit. Magiſter etiam nullomodo negligens exiſtat ſed perſeuerans: quoniam ſicut in vnoquoqʒ opere inuenitur conſtantia ⁊ diligentia veluti mater: ita etiam per contrarium vniuerſe doctrine ⁊ diſcipline nouerca eſt id eſt inimica negligēgentia: quo fit vt deſeruire mechanice arti ⁊ ſcientie eſt oportunius q̄ onerari iugo negligentie.

No. vir piger indignus bonis eſt: ⁊ iſte qui ſolicitudinem non habet: nullo meretur beneficio dotari. ad hoc enim natus eſt homo vt laboret corpore ꝓ victu: mēte ꝓ

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

oꝑe diligētia mater iueniť cōſtātia: ita vni
uerſe doctrine et diſcipline nouerca eſt ne
gligentia. Oportunius enim eſſet mecha
nice deſeruire arti: ꝙ̄ negligētie iugo one
rari. Non ſit arrogans. Quoniam viuax
pauperum ſcintillula extiguitur magiſtran
tis arrogantia: voluntaſqꝫ diſcendi a diui
tibus ſequeſtrať: quoniam arrogantis ma
giſtri ſedulitas nunꝙ̄ fideliter hominem
inſtruxit. Hi ſunt qui id que ſciunt humi
liter docere contēnunt: et que ratione ſa
piunt recte mōſtrare nequeunt: qm̄ in faſti
gio poſiti mentes merentium deſpiciunt

virtutibus: atqꝫ non ſolum ſibiipſi: ſed vt Plato ait ad Architam patrie atqꝫ amicis. Pigricia enim multos facit deſides: eo ꝙ incepta ſalubria continuare formidat. Et hi ſolum molles ſunt vt vult Ariſtoteles ipſe quarto ethicorum vbi dicit. Mollicies eſt fugere laborioſa. hec autem ipſis magiſtris ſumme cauenda eſt: atqꝫ etiam perſe-uerantia equo animo firmiter amplexanda: quaqꝫ amplexata atqꝫ etiam retenta: bonores virtutes ſcientie diuitie ſolent adipiſci. Tardis enim mentibus nō facile virtus committitur: teſte Tullio libro quarto tuſculanarum queſtionuꝫ. Et Virgilius in buccolicis. Tarde venere bubulci. Omnis nempe tarduſ brauio caret. Nō ſit arrogans. Hoc ē documētū ſextū quo ſuadeť arrogātia fore vitanda magiſtris. Et duo facit Boetius circa hoc documentum. nam primo oſtendit arrogantiam ſummopere vitandam fore. ſecundo demōſtrat qui ſunt hi magiſtri q̄ arrogantiā cōfouent ibi. Hi ſunt. et dicit ꝙ magiſter nullo modo arrogans exiſtat: quoniam arrogantia nullum penitus erga diſcipulos bonum operata eſt: et hoc oſtendit tam circa pauperes ꝙ̄ diuites. Et dicit quoniam viuax ſcintillula id eſt amor ſciendi pauperis extinguitur arrogantia magiſtrantis: et hoc quo ad pauperes dictum eſt: qꝫ pro τ volūtas diſcendi ſequeſtratur id eſt ſeparatur a diuitibus: ſubaudi ipſa arrogātia: quoniaꝫ ſedulitas id eſt diligentia arrogantis magiſtri nunꝙ̄ inſtruxit hominem fideliter. Item arrogans ſuperbus: iactator: elatus τ inflatus idem. differt tamen arrogantia a ſuperbia. nam ſuperbia inanis eſt gloria de eo qđ quis habet: ſed arrogantia de eo quod non habet. τ cū quis credit ea ſcire que neſcit vel habere que non habet. ſepe tamen apud auctores hꝫ duo confunduntur. Hi ſunt qui id quod ſciunt humiliter docere cōtemnūt. In hac parte oſtēdit qui ſunt magiſtri hoc vicio arrogātie notati. Et duo facit ſecundū duas manerjes arrogantie: quaꝝ vna in docendo eſt. ſcđa in ornatu. ſcđa ibi. Hi ēt ſunt. Et dicit. hi ſupple magiſtri arrogantes ſunt: qui contemnunt docere humiliter ea que ſciunt: τ nequeunt monſtrare recte ea que ſapiūt rōe. i. intellectu: qm̄ poſiti in faſtigio. i. ſupbia τ faſtu deſpiciūt mentes merentiū. i. deſiderātiuꝫ doctrinā: faſtidiendo. i. quaſi faſtidiū eis ingerent. hi etiam arrogātes nec referunt cām ſue ſcientie in delatorem ſcientie. i. deū glorioſum a quo omne datū optimū τ omne donum perfectū. Iohā. i. hic eiꝫ affluenter oīa attribuit: τ nō iproperat: tribuitqꝫ plus ꝙ̄ rogať. In hūc dico nō referunt cām ſue ſcie: ſꝫ reſpiciūt ꝓpriā excellentiam in ſe ſolum: eſtimantes ea que ſciunt propria ſcire excellētia. Et inde ſecūdos arrogantes ꝓſequitur. d. hi etiā ſupple arrogantes ſunt qui dilatant id eſt extendunt fimbrias ſcilicet veſtimentorum appe-

faſtidiendo: nec in delatorem ſcientie cau
ſam referunt: ſed propriam in ſe reſpiciūt
excellentiam. Hi etiaꝫ ſunt qui fimbrias
dilatant: phylateria magnificant in publi
cis ſpectaculis: eminētiora ſedilia querūt:
et ab omnibus rabbi nomine vocari et ſa
lutari deſiderant. Tales ſiquidem om
nium bonorum collectio iure ſedulitatis

tunt enim eum quotidie epulari ſplendide: atqꝫ indui purpura et biſſo: vt eis dicatur ecce rabbi. vel ſic dilatant id eſt rotundo ore manifeſtant τ declarant: fimbrias id eſt ſcientias ſuas: et magnificant phylateria ſua id eſt vanas ſuas arrogantias. Sunt enim phylaterie proprie breuicella in quibus quondam ſcribebatur lex et ſeruabatur: quas deferebant ante frontem vel pectus: vt ſic ipſi viderentur religioſi: ſed hoc non fiebat niſi cauſa iactantie: et ad huiuſmodi ſimilitudinem loquitur in littera. Et verba ſumpta Mathei viceſimotertio. Dilatant eniꝫ phylateria ſua et magnificāt fimbrias. Hi etiam ſunt qui querunt ſedilia id eſt recubitus: eminētiora id eſt prima in publicis ſpectaculis: atqꝫ deſiderāt ſalutari id eſt ſalutando vocari nomine rabbi id eſt magiſtri. et ſubdit. omnis collectio id eſt cetus hoꝝ ſcholarium: relegabit id eſt ſeparabit tales ſcilicet arrogantes a ſe: et hoc ablato id eſt remoto iure ſedulitatis et ſcientie. Notandum ꝙ arrogantes hi de quibus littera ſonat ypocritaꝝ quaſi pelle ſupercrueſtiuntur: qui ſalutationes appetunt in foro: atqꝫ primos recubitus in conuiuio: laudes amant iactantiaſqꝫ faciliter producunt: adulari gloriantur: a quolibet reuereri expectant: quicquid agunt arbitrantur bonum: corrigi nolunt. Arbitrantur enim proprio ſenſu ſe regere poſſe. Rurſuſqꝫ eorum tanta eſt temeritas vt omnia preſumant: nihilqꝫ difficile arbitrantur. horum certe inutilis labor eſt: diligentia friuola: fructum non capiunt ex operibus ſuis: ſed potius detrimentuꝫ. vñ Oui. methamorpho. xiij. li. Et obeſt ſua gl'ia mlťꝭ. iō Math. in thobia. Non crede titulis fame te conſule credeqꝫ menti. et Martialis coquus. Hunc volo laudari qui ſine morte poteſt. Iteꝫ fimbria in ſuperiorib⁹ ca. expoſitum eſt. Item relegare. i. remittere. Item eſt in exiliū damnare vel ꝓcul legare: τ ꝓducit le. vñ in thobia. Nate cauēda caue: ſectare ſectanda. relega crimina: vas mentis purificare ſtude τc̄. Cum aūt bone inquiſitōis. In hac parte ipe. B. poſtꝙ̄ poſuit precepta magiſtros regulantia tā quo ad ſe ꝙ̄ quo ad alios: et hoc quo ad moꝝ atqꝫ norme honeſtatē: hic facit hꝫ idē quo ad doctrine adminiſtrationē. Et diuidiť hec pars in duas ptes ſecūdum ꝙ duplex ē doctrine adminiſtratio. Eſt eiꝫ vna per modū lectionis atqꝫ declarationis. Alia vero per modū argumentatōis. In pria ergo parte deteriat de norma magiſtros regulāre circa ſcholariū informatōem que i lectura ꝯſiſtit. ſcđo facit hoc idē circa eā iformātōeꝫ que in diſputatōe radicatur. ſcđa ibi. Si cā differendi τc̄. Pria adhuc in duas. nā primo facit quod dictū eſt. ſecūdo cauſam dicti ſubiungit ibi. Quoniā ſi magiſtrat⁹ τc̄. Et dicit prio. cum Tyro. i. nouellus magiſter bone inquiſitōis. i. doctrine τ ſcientie intrauerit ſcholas cauſa legendi: cōſiderandū eſt ſupple ab ipo magiſtro: vt aſſumpto rigore intriſecus ſupple quēadmodū ꝑdictū eſt: cū dicebať ſupra in eodem ca. ſit rigidus. hoc ergo rigore aſſumpto tempore aurore id ē matutino incipiat ſupple lectōem continuo ſubmiſſa voce. i. voce baſſa: aſcendendo tamen mediocriter ore rotundo id ē

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

22

ablato ſe relegabit. Cum autem bone inquiſitionis tyro legendi cauſa ſcholas intrauerit rigore intrinſecus aſſumpto conſiderandū eſt: vt aurore tempore cōtinuo ſubmiſſa voce incipiat ore rotundo mediocriter aſcendēdo niſi magna vrgeat neceſſitas expectando. Quoniam ſi magiſtratus diligentia aliquos vltra debiti tēporis ſpaciuꝫ expectare preſumpſerit: hos ſiquidem pigritiei mora confundit: ireqꝫ ſe rācore cōminuet. Cuꝫ aūt pigritiei diſcipulus dormitatiōis artifex magiſtri nouerit ſedulitatē aut maturius feſtiabit āt pudore cōfuſus i huius opprobriū dormitabit.

pleno: ⁊ hoc expectando neminem niſi maxima neceſſitas vrgeat id eſt incumbat.

Notandum eſt circa hoc documentum Boetij ſummopere conſideranduꝫ eſt: ne ante ipſam inceptionem huiuſmodi diuini dimittatur imploratio auxilij: quia ſolus deus eſt qui diuitias ſue ſapientie inſtituit in animas ſapientum. Et tribuit ſtudentibus gratiam cognoſcendi cui nihil eſt difficile: ⁊ ſine quo nihil poſſibile eſt poſſidere: vt in ipſo prologo de regimine principum dicitur. Et omne datum optimuꝫ ⁊ omne donum perfectuꝫ deſurſum eſt a patre luminum deſcēdens vt inquit ſcriptura. ⁊ Auguſtinus. Nemo tam eruditus nēq tam doctus: qui ſuperna illuſtratōne non indigeat. Et Gregorius. Niſi intus ſit qui doceat: inuanum lingua doctoris laborat: idē philoſophia volens oſtendere ſcilicꝫ in quo vera exiſtat beatitudo: apud Boetium libro tertio proſa nona de conſolatione diuinum monet inuocare auxilium: quo certe pretermiſſo nullum rite fundatur exordium: quod obſeruātes maiores noſtri ſemper in aggrediendis arduis diuinum implorarunt auxilium. ſic Plato incepturus geniturā ſenſibilis mundi inquit. verū mi Socrate. nam cum omnibus mos ſit ⁊ quaſi quedā religio ⁊cetera. precari auxilio diuinitatem ⁊cetera. Sit ergo meis precibus comprehenſuꝫ maxime quidē vt ea dicātur a nobis que placeāt deo ⁊ce. ⁊ Hali abēragel. gratias viuo deo ⁊ce. ſic Ouidius .i. metha. Dij ceptis nā vos mutaſtis: ⁊ illas aſpirate meis ⁊ce. ſic ⁊ reliqui pene omnes. Animaduertat igitur magiſter vt antequā ea peragat que hoc precepto docentur deo ſupplicet: veluti omnium cordium illuminatori. Item Tiro in ſuperioribus capitulis declaratum eſt. Aurora dicitur initium diei clareſcentis vel primus ſplendor aeris: qui grece eous dicitur. Unde Virgilius de roſis Strictior eous precefferat aura iugales ⁊cetera.

Quoniam ſi magiſtrantis diligentia. In hac parte Boetius cauſas ſui dicti ſubiungit. Et diuiditur in duas partes. nam primo facit quod dictum eſt. ſecundo exemplo dicta confirmat ibi. Sed nō faciat. Prima adhuc in duas ſecūdū ꝙ duas cauſas aſſignat. ſecūda ibi. Cū aūt ⁊ce. Et dicit ꝙ ſi magiſtratus diligentia preſumpſerit ſpectare aliquos vltra ſpacium debiti temporis: hec forte duo mala contingere poſſunt: ſcilicet quia forte ipſe magiſter confundet hos id eſt quos expectat mora pigritiei: quaſi diceret cū forte magiſter illos expectabit: poſſunt ipſi hanc pigritiam in cōſuetudinē ſibi trahere: cogitantes magiſtros eos ſicuti ſemel ſic ⁊ continuo expectare. Et hoc primum malum eſt expectatōe huiuſmodi prouenturum. ſecūdum vero eſt: quia forte expectatiōe huiōi magiſter ira

Sed non faciat vt Aſſuerus poeta precipit: quē Dromonis Caſtoris diſcipuli pigrities nequiuit i riſum excitare: eo vero more quotidianio ad primam ſtertente vnguibus ſcabris membratim muſicum melos facientibus oculiſqꝫ lippientibus lucemqꝫ explorantibus matutini laboris

cundia timoratur atqꝫ repletur: atqꝫ ſe comminuet ex hinc rancore ire huiuſmodi: vt ſic ceteris non tam proficue et tam viriliter lecta declarare poſſit: ſicuti faceret ſi ira eum non comminuiſſet. Deinde ponit ſecundam cauſam. Et dicit magiſter etiam nō debet expectare aliquos: quoniam cum diſcipulus artifex dormitationis pigritiei nouerit ſedulitatem id eſt curioſitatem magiſtri: aut feſtinabit ſe maturius id eſt citius: quia veniet ad horam debitam: aut certe confuſus pudore ſupple ob riſuꝫ ſociorum dormitabit in opprobrium huiuſmodi.

Notandum ē circa hoc vbi dicitur. ire quoqꝫ rancore ſe comminuet. Ira eſt que ſola animum perturbat atqꝫ ſenſum: diſcernere verum non permittit. ineſt enim ſemper iratis anguſtia. vnde Tullius in oratione pro Marcello. Iracundia inquit cōſilio eſt inimica. idē Epicurus. Ira inſaniam gignit: quare ſummopere curanda atqꝫ impedienda eſt: atqꝫ ea que ipſam inducunt aſpernenda. vñ Horatius in epiſtola. ij. Ira furor breuis eſt animum rege qui niſi paret. Imperat hunc frenis: hūc tu compeſce cathenis. Item rancor dr̄ indignatio: dolor: amaricatio ⁊ amaritudo mentis: inde rancoroſus ⁊ rancoroſitas ⁊ ce. Item dormitare frequentatiuuꝫ a dormio: ⁊ eſt ſub pigritia dormire. vñ ꝓpheta. Ecce nō dormitabit neqꝫ dormiet ⁊ ce. Sꝫ nō faciat vt Aſſuerꝰ poeta. In hac parte. B. exemplū quoddam circa predicta ſubiungit. Et primo ꝓponit ipm exemplū. ſcdo eū ꝓſequitur ibi. eo vo. Et dicit magiſter inqꝫ mane vt predictum eſt incipiet: neqꝫ ſcholares quoſqꝫ expectabit rationibꝰ ſupradictis: neqꝫ faciat vti Aſſuerus poeta fecerat: quē pigrities Dromonis diſcipuli Caſtoris nequiuit excitare in riſuꝫ .i. deriſionē. Et inde exemplū ſuum ꝓſequens duo facit. nam dicit quomō ſe Dromon gerebat in exercitio ſcholaſtico. ſecundo quomō in menſa ſe geſtabat ibi. Dū aliquando. prima in duas. nam prīo dicit quomō ſe in mane geſſerat. ſecūdo quomō media die ibi. ſi vo. Itē primo facit qd dictū ē. ſecundo quādam falſaꝫ cautelam qua vſus fuit ſubiungit ibi. Maluit ⁊c. Et dicit eo enim ſupple Dromone quotidiano more ſtertente .i. dormiente ad primam vſqꝫ ad illam horam qua prima cantur: ⁊ hoc vnguibus ſcabris .i. ſcabroſis ⁊ aſperis: agitantibus .i. ſcalpendo facientibꝰ: mēbratim .i. per mēbra muſicū melos .i. ſonū quaſi muſicum: quia ſe ſcalpendo quaſi muſicam armoniaꝫ concitabat: ⁊ ſimiliter exiſtens lippientibꝰ oculis atqꝫ explorātibus ſupple nunc apertis nūc iterum clauſis: luceꝫ matutini laboris .i. matutine lectionis: aiebat .i. dicebat: ſic ſupple vt ſequitur conſortibus ſuis aduenientibus: aiebat inqꝫ ne .i. nunquid adhuc eres .i. lectio matutina: peragitur .i. fit in ſcholis: ne .i. nūquid cōfundit adhuc rubor aurore rubore lucis diei. q. d. ē ne adhuc dies: quid vltra negātibꝰ illis .ſ. ꝯſocijs: ipe Dromō ſomnolentus .i. plenꝰ ſomno: expleuit .i. cōpleuit vel expefuit: creberrime .i. ſepiſſime it .i. ſ. dormiendo mediā partem diei .i. vſqꝫ ad meridiē: ⁊ hoc agendo .i. referendo grās deo qꝫ tam bene ꝙ ſuauiter in ſomnijs mēbra refouiſſet: ⁊ cautelā ſuā falſam ſubiūgens dicit. maluit enim ſubaudi Dromon ipſe .i. magis voluit habere duriciem .i. obtuſitatem ſani capitis ꝙ peritiam .i. ſapientiam inſani. Deinde ponit quomō i, e Dromon

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſe circa diem mediam gerebat. vnde dicit ſi acciderat ꝙ idez Dromon adeſſꝫ diſputationi meridiane: ipſe neſciens excedere id eſt ſuperare vel preuenire: morem natiuum id eſt innatum quo neceſſe erat vt dormiret: continuo ſtertebat id eſt dormitabat ſolo naſo vigilante. alia littera haber vigente: ⁊ ſtertendo reſonante: qꝫ pro et prebebat faſtidia id eſt nauſea: atqꝫ tedium affinibus id eſt conſocijs ob ſtrepitum porcine corroſionis: ⁊ hoc per ſimilitudinem dictum eſt. Poſtremo oſtendit quomodo hic Dromuz in menſa ſe habebat. ⁊ dicit. dū hic Dromum ad menſam extitiſſet tāto ſomno dedit⁹ extitit: vt dum hauriret ꝑ ſorberet: poſuit olera id ē caules exiſtentia ſecūdas delitias eius: cōmiſit ora hiatu id eſt voragini: ⁊ cōmiſit lumina ſomno: vero pro ſed licet manus ſordida prendebat aliquid in catino id eſt diſco: tamen ſopor id ē ſomnus extitit ei nociuus: dum queſiuit incarcerare id eſt deglutire cibaria: quia tantum ſomnus eū oppreſſerat vt quecunqꝫ incepiſſet ſomno retraheretur. quare alloquens Boetius Martianum dicit. O Martiane cariſſime ſociorum: ſiquidē pro certe veſtra intentio nouit ad quem fructum maturitatis ⁊ laboris ſui creditis peruenire hunc Dromonē: quaſi diceret immo nouit: quia ad nullum fructum vnꝙ̄ pertingere valebit.

in ſcholiſqꝫ ne res peragatur conſortibus aduenientibus ſic aiebat. Lucis rubore diei aurore ne adhuc confunditur. Illis itaqꝫ negantibus mediam partez diei creberrime ſomnolentus expleuit gratias deo agēdo. maluit eiꝫ ſani capitis habere duritiē: ꝙ̄ inſani ꝑitiā. Si vō meridiane diſputatōi plerūqꝫ adeſſꝫ natiuū morē excedere neſciēs naſo vigilāte ſtertebat: affinibuſqꝫ ob

Notandum circa hoc exemplum ⁊ ſi ſomnus immoderatus bonus eſt: pigritia tamen moderata peſſima: quoniam pigri ſe ſuaqꝫ negligūt: ⁊ veluti bruta in fecibus ſuorum delictorum deuoluuntur. omnium enim viciorum fomentum ſomnolētia eſt. Unde Catho. Nam diuturna quies: vitijs alimenta miniſtrat. Quare ⁊ Ouidius ſomnolentos arguens libro ſecundo ſine titulo in hec verba prorumpit. Infelix tota quicumqꝫ quieſcere nocte. Suſtines ⁊ ſumnos premia magna vocas. ⁊ item. O male preſto quies o ſemper dedita ſomno. Pectora nuda bono quantis p ates ipſe ruinis. Quem nox ſola tenet neſcit vigilare periculo. Hos ſomnolentos Perſius excitat ſatyra. v. his verbis. Mane piger ſtertis: ſurge inquit auaricia: eya ſurge. Negas inſtat ſurge inquit. non queo. ſurge. En quid agam roguis enſa perdam aduehe ponto. Caſtoreum ſtuppas hebenum thus lubrica coha. Tolle recens primus pipere ⁊ ſic lente camelo. Uerte aliquid iura. quaſi diceret poeta. Surge piger ſurge: quia inſtat ſurgendi ratio. Morem quoque ſomnolentorum quaſi exemplo propoſito conformem Gaufredus in poetria aptiſſime conſcripſerat. inquit enim. Scis ne moram pigri ſi mane vocetur obaudit. Si citetur adhuc iterata voce ſonora. Nare vigil ſternit: tandem clamore coactus. Ore tamen lento linguam mouet et mihi quid vis. Inquit ſurge veni: nox eſt permitte quieſcam. Immo dies eſt ſurge: deus meus: en ego ſurgo. Uade ſequar: nec cum ſequitur quem negligit. ⁊ tu. Nō ve

nies. dudum veniſſem: ſed mihi veſtes quero nec inuenio. nihil eſt te. birria noui. Surge cito. domine en ſum preſto. nec tamen. immo. Uel caput huc vel illuc vertit: vel brachia ſcalpit: vel membra in longum diſtendit: ſic ſibi quaſdam. Unde libet morulas querit ſemper venit ore. Non pede ſic vemens nunꝙ̄ venit ille coactus. Forte mouens greſſum trahit a teſtitudine motum. hec ille. Nec tamen reprehendenda eſt debita nature quies: quia teſte Horatio in poetria. et quandoqꝫ bonus dormitat homerus et cetera. Item ſtertere verbum ſupinis caret id eſt naribus dormiendo reſonare. vnde ⁊ ſepe pro dormire ponitur. Item ſcaber bra. brū. id eſt aſper: ſcabioſus: ſcabidus. Item catinum licet ſecundum Iſidorum ſit. vas vinarium fictile: capitur tamen quandoqꝫ pro diſco ⁊ ſcutella: vt in propoſito. Si differendi cauſa Meridian⁹ doctor ſtudium adierit et cetera. Superi⁹ Boetius docuit qualiter magiſter ſe habere debeat in docendo diſcipulos: et hoc quo ad lectionum exercitium: hic facit hoc idez quo ad diſputationuꝫ certamen. Et diuiditur hec pars in duas partes. nam primo ponit documēta circa hāc partem. ſecundo que incidentia ſubiungit ibi. Aduertendum. Prima adhuc in duas diuiditur ſecundum duo documēta q̄ ponit. ſecunda ibi. Si vero maxima. Primo ergo ponit primum documentum qḋ tale eſt. Si Meridianus doctor aderit ſtudiū cauſa differendi id ē diſputandi: precauendū eſt ſummopere: ne magiſter ipſe polleat apparatu ſophiſtico id eſt ne vtatur rationibus ſophiſticis: et caueat ne moueatur terris id eſt obſcuris difficultatibus: ſed armatus ſtudioſa premeditatione id eſt ſtudio premeditato; inter lites id eſt diſputationes que ſunt lites ſcholaſtice itrepidus: qꝫ ꝑ et componat id eſt declaret eas facili mente hoc eſt facilitate opiniones concordet ⁊ caueat ꝙ diſponat id ē ordinet memorie illud quod quis ſibi obiecerit ſupple diſputādo: ita id eſt tali modo: vt tempore detegendi id eſt ſoluendi et enodandi non recedat a via rōis: ſed accepta moderatione. i. modeſtia: dilucidandi. i. declarandi: exſoluat. i. declaret: explicite. i. manifeſte: enigmata. i. obſcuritates et ſophiſmata ſibi propoſita ordine competendi: ſubaudi quemadmodum propoſita et obiecta ſunt non poſteri⁹

porcine corroſionis ſtrepitum prebebat faſtidia: dum aliquando olera ſecūdas eius delicias hauriret: ora hiatui lumina ſomno commiſit. Manus vero licet ſordida in catino aliquid prendebat: ſed ſopor ei nociuus extitit: dum cibaria incarcerare q̄ſiuit: ad quem fructū maturitatis O martiane ſociorum cariſſime creditis hunc ꝑuenire: veſtra ſiquidem nouit intentio.

Si differendi cauſa Meridianus doctor ſtudium adierit: precauendū eſt ne ſophiſtico polleat apparatu: nec terris moueat difficultatibus: ſed ſtudioſa premeditatione omnibus armatus intrepidus adeat lites: eaſqꝫ facili mēte componat: ⁊ illud qḋ quiſqꝫ obiecerit ita memorie diſponat: vt detegēdi tēpore a via rationis non recedat

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſed ordine competenti enigmata dilucidā di moderatione aſſumpta explicite exſol uat. Si vero maxima vt aſſolet diſcretorū mentibus accidat dubitatio in diſſerēdo: ſtudijs vtendum eſt deliberando: ⁊ quod naturalibus motibus mens exagitata di ctauerit conſcientie: in craſtinum preferē dum eſt. Eodēq; modo ſi difficilimum q̇d quiſquis premeditatus fuerit: diſcretioni eſt commendandum. Facilius enim diſſe rendo plerumqꝫ difficultatis ſcintillula in uenitur: ꝙ ſi ſtudij obſeruantie committe retur: quoniam non in altero tantum ſcie veritas reperitur: vt dicit Ariſtoteles. Aiaduertendum eſt etiā ꝙ tribus modis

primo atqꝫ primum poſterius exſoluendo. Notandum Boetius ſummopere ſophi ſtriam magiſtrum precaueri in diſceptationibus ſcholaſticis monet. Et ratio eſt: q̇a vt etiam in ſuperioribus premiſſum eſt ipſa non niſi verborum eſt oſtentatio ambiti oſa. confidentia enim verborum ſola probanda replet. quare ⁊ libidinem rixandi Auguſtinus in de doctrina chriſtiana eam nominat atqꝫ ſcientiam impietatis: ⁊ vi de ſupra capitulo primo de ſtudio logice. Item te trū id eſt atrum et obſcu rum: ⁊ etiam in ſuperiori bus dictū eſt. Si vero maxima vt aſſolet diſcre toꝝ mentibus. Hic ponit ſecundum documentum circa predicta. Et duo fa cit. nam primo documen tum ponit. ſecundo circa preſumptum aliud dicit ibi. eodem modo. ⁊ dicit ꝙ ſi in diſputatione dubi tatio maxima accidat vt ſolet mentibus diſcreto rum: vtendum eſt ſtudijs deliberando quis reſpon dendum. ⁊ quod mens ex agitata id eſt commota naturalibꝰ motibꝰ conſci ētie dictauerit: ſubaudi ex deliberatione huiuſmodi: illud proferendum id ē de terminandum eſt publice in craſtino id eſt die ⁊ lectione ſequenti. Et inde circa preaſ ſumptum documentum aliud ponens duo facit. nam primo documentum ponit. ſe cundo ipſum confirmat ibi. Facilius enim. et dicit eodem modo ſcilicet quemadmo dum prefatum eſt ſupple faciendum eſt ſiquid difficilimum magiſter fuerit premedi tatus: quoniam ipſum commendandum etiam eſt diſcretioni. alia littera habet di ſputationi ⁊ verius: prout ex ſequentibus apparet. ⁊ rationem ſubdens dicit. enim ꝓ quia ſcintillula difficultatis reperitur plerumqꝫ facilius diſſerendo id eſt diſputando: ꝙ ſi committeretur obſeruantie ſtudij: quod confirmans dicit. quoniam vt inquit Ari ſtoteles: ſubaudi in topicis. Veritas ipſa non tantum reperitur in altero id eſt in vno ſed reperitur in pluribus ſeu in multis.

Notandum circa hoc quod dicitur facilius enim diſſerendo ⁊ cetera: ꝙ diſpu tatio actus eſt ſcholaſticus quo quilibet intentionem ſuam ad inquirendam veritatē per rationem oſtendit ⁊ eam viribus aſſeuerat. hoc quidem actu inter ceteros nil cla rius nihilqꝫ ſalubrius diſcipulo comprobatur. ipſa enim eſt que veritatem enucle at: enigmata manifeſtat: errores atqꝫ deuia condemnat: quare nō abſurde dictum eſt veritatem facilius diſſerendo reperire ꝙ ſtudendo.

traditionibus vti ſolet diſcretorum cogni tio. Nouis ſiquidem et inuſitatis editio nibus gloriari: veteribus tetriſqꝫ diſcipu lorum mentes palliare vetuſtiſſimis tamē innouatis: et tanq̄ proprijs riuis manan tibus credentium intelligentias excitare.

Si quis vero horum diſcipulorum ſa gacitate oblectauerit: archiſcholari iun gendus eſt: vt vel eis recordationis ſe riem fideliter imprimat: vel exarandi di ligentiam commendet. Magnum ſi

Animaduertendum eſt etiam ꝙ tribus modis traditionibus et cetera. In hac par te Boetius ponit quedaꝫ incidentia circa documenta ſuperiora. Et diuiditur hec ps in quinqꝫ partes ſecundum quinqꝫ incidentia que ponit. ſecunda ibi. Si quis horuꝫ tertia ibi. Vt ad magiſtratus. quarta ibi. Si vero primeuo tempore et cetera. quinta ibi. Nubila licet quandoqꝫ. Primo ponit primum incidens. nam aliquis poſſet dice re. O Boeti iaꝫ probatuꝫ eſt et oſtenſum quomodo magiſter in diſputatione ſe agere debeat: ſꝫ adhuc latet quas rationes face re debet: vt diſputantium orta diſceptatio cōpeten tius diſſoluatur. Et ad hoc reſpondens dicit: ꝙ cognitio diſcretorum ma giſtrorū vti ſolet in tradi tionibꝰ et diſputationibꝰ tribus mōis: ⁊ hoc ſcd̄m tria magiſtroꝝ gn̄a. ſūt ei quidam ſubtiles: quidaꝫ ſubtiliores: quidam ſub tiliſſimi. Solent etenim quidam gloriari id ē glo rioſe vti editionibus id eſt rationibus et documētis nouis et inuſitatis. Et hoc quo ad tertium genus magiſtrorum dictum eſt. Solent etiam alij palliare mentes diſcipu lorum veteribus id eſt antiquis: et tetris id eſt obſcuris ratōibus: et hoc quo ad pri mos magiſtros dicitur. Sunt et tertij qui ſolent excitare id eſt commouere intel ligentias credentium ſcholarum: editionibus et rationibus vetuſtiſſimis id eſt anti quiſſimis ſed innouatis: et vtuntur eis tanq̄ manantibus a proprijs riuis id eſt ſci entijs eorum. Et hi ſunt qui ſecundum genus ſcilicet mediocriter ſubtilium ample ctuntur

Notandum inter omnia magiſtroruꝫ genera hi certe ſubtiliſſimi fore noſcuntur: qui non vetuſtorum atqꝫ pene ob litteratorum ſemper vtuntur codicibus: vel eorum tamen innouatorum. ſunt enim illi aliena meditantes atqꝫ rapientes ſueqꝫ ingenio veluti a ſe excogitata aſcribentes: ſed hi acutiſſimi quidem ſunt: qui nouis inhiant in ſtitutis. miſerrimi enim vti prius etiam monſtratuꝫ eſt ingenij extat ſemper inuentis non inueniendis vti: quare et cetera. Item tetrum id eſt obſcurum vt ſuperius expo ſitum eſt. Si quis vero horum diſcipulorum. Hic ponit ſecunduꝫ incidens quod eſt tale. Diceret forte aliquis. ſi pueri atqꝫ ſcholares queſtiones atqꝫ rationes per ma giſtros adductas ad plenum intelligere nequeant: quid agendum: Ad quod reſpon dens inquit: ꝙ ſi ſcholares diſputationi aſſiſtentes intelligere nequeant rationes ma giſtri in medium adductas: et tamen rationes ipſe eos delectauerit: tunc ſcholares ipſi iungendi ſunt id eſt ſociandi archiſcholari id eſt baccalario: vt ipſe imprimat eis fideliter ſeriem recordationis id eſt modum recordādi atqꝫ etiam intelligendi: vel eti am idem archiſcholaris commendet id eſt informet et oſtendat eis ſcholaribus dili gentiam exarandi id eſt ſcribendi: quoniam magnum fomentum id eſt augmentum vtilitatis colligetur ex his ſcilicet priuatis informationibus.

Notandum recordatio de qua in littera illa que eſt ſuperius in primo capitulo cō-
munis vocitata eſt. ipſa nempe magne vtilitatis eſt diſcipulo: quoniam vt ibidem di
citur vſum generat. vſus autem ad magiſterium properare feſtinat. Cuius ratio ibidē
redditur: quoniam ſicut prudentia ſine iuſticia parum vel nihil prodeſſe noſcitur: iuſti
cia autem ſine prudentia multū: ſic ſcientia ſine vſu parum: vſus autem ſine ſcientia
multum: prout ⁊ quemad
modum in preallegato lo
co hec atqȝ alia longius
declarantur. vide ibi. Itē
fomentum nutrimentum
vt eſca ⁊ ab effectu ꝑ au-
gmento quandoqȝ ponit.
Et dicitur a foueo foues:
Item ſeries id eſt ordo te
nor. Et dicitur a ſero ſeris
Ut autem ad magi
ſtrat⁹ apicem tempore ꝑ-
ueniat. Hic ponit tertium
incidens Boetius: quia
poſſet quis dicere poſtꝙ
iam magiſter omnia illa
exequitur quemadmodū
in ſuperioribus edoctum
eſt: debet ne ipſe ex hinc re
linquere ſtudium: ⁊ ſolo ex
ercitio ſcholaſtico intēde-

quidem ex his vtilitatis fomentum colli-
getur. Ut autem ad magiſtratus apicem
tempore perueniat diſcipulus ſtudio con-
tinuitatis immorandum eſt receſſuqȝ ſe-
cretiori: lȝ ſanguineus exiſtat inſiſtendum
eſt: ne ſtrepitus aſſiſtentium mentem ebe
tet: vel migrantium rixa confundat intel
lectum nullis vinculis vitales ſpūs impe-
dientibus. Honeſtati eiȝ cōſentaneū ē vt
ſecreta rimādo ſolitarius magiſter exiſtat
magis ꝙ libellos extrahendo cunctis pre
ſentiam ſuam exhibeat. Nonne detractio
nis filius magiſtri ſedulitatem libellos ex

re. Ad quod dicit Boetius ꝙ non. Et duo facit. nam primo dicit ipſum magiſtrum
continuo adherendum ſtudio. ſecundo quibus in locis oſtendit ibi. Receſſuqȝ ſecretio
ri. Et dicit primo ꝙ ſicuti immorandum eſt id eſt vacandum eſt: ſtudio continuitatis
id eſt continuo vt diſcipulus perueniat ad apicē magiſtratus: quaſi diceret ſic quoqȝ
continuo ſtudendum eſt magiſtro: vt apicem ipſum magiſterij conſeruet. ⁊ locum ſtu-
dij oſtendens inquit. qȝ pro et eſt inſiſtendum id eſt cauſa ſtudij immorandum: reces-
ſu id eſt loco ſecretiori: licet pro ꝙuis magiſter ipſe ſanguineus exiſtat. ſanguinei eniȝ
vt ſuperius iam demonſtratum eſt in locis apertis amenis ⁊ iocundis informandi
ſunt. hoc tamen non obſtante in locis ſecretis magiſter ſtudere debet: hoc ne ſtrepitus
aſſiſtentium eheteret eum in ſtudio: ⁊ ſimiliter ne ſtrepitus migrantium confundat eius
intellectum: ſed ſit in loco quieto et mūdo ⁊ ex purgato ab omnibus vinculis impedi-
entibus vitales ſpiritus magiſtri. Et reddens cauſam dictorum dicit. Conſentane-
um enim eſt honeſtati magiſtrorum vt magiſter rimando id eſt inquirendo ſecreta ex
iſtat ſolitarius: ꝙ ꝙ exhibebat preſentiam ſuam cunctis extrahendo id eſt exponen-
do libellos ſubaudi in apertum. nonne pro nunquid enim detractionis filius ſupple
quicumqȝ fuerit aſpiciens ſedulitatem ſcilicet magiſtri in extrahendo id eſt in publicū
ponendo libellos ſuos cauſa ſtudij meditaretur inquinatum: quid id eſt aliquid malū
vtiqȝ opinaretur: quaſi diceret cum ita ſit ꝙ forte oculus nequam malum ex hac publi
ca oſtenſione opinaretur: honeſtius eſt magiſtrum quemcumqȝ ſtudeat loco ſolita-
rio ſe recipere. Notandum circa hoc ꝙ de ſtudij continuitate dicitur. Sicuti vna di
es calida non facit eſtatem: neqȝ vna yrundo ver: vt dicit Ariſtoteles primo ethicorū:

ſic etiam nec vnus actus ſtudioſus ⁊ ſcientificus ſtudioſum atqȝ ſcientificum reddit.
requiritur enim vti etiam in ſuperioribus declaratum eſt ad perfectionē magiſterij ſtu
dij continuatio. habet nempe ſe ſtudium in modum cauentis gutte lapidem: que non
vno caſu ſed diuerſis iam millies multiplicatis caſibus lapidem cauat. Sic quoqȝ
magiſter bone indolis non primis tituli adepti curriculis ſtudium dimittat: ſed conti
nuo vſqȝ in finem ſtudio
atqȝ exercitio adhereat: ⁊
hoc in loco ſolitario. ani-
ma enim terrenis occupa
ta inſultibus nequaquaȝ
in cognitionem ſcientiaȝ
attigere valet. requirit nā
qȝ ſtudium libertateȝ ani
mi terrena prorſus reſpu-
entis: cum ipſa de mundo
creata ſit: quare ⁊ ipſam
mundis ac puris ſoluȝ de
lectari neceſſe eſt non defe
catis atqȝ mole terrena i-
uolutis: quare ⁊c. Item
rimari. i. ſcrutari ⁊ inueſt
gare: ⁊ tractum eſt a por
cis qui per rimā terre ſili-
quas ⁊ radices inquirūt.
⁊ producit ri. vnd Proſp.
Morbida rimet penetra
lia dextra ſalutis

trahendo aſpiciens quid inquinatum me
ditaretur vtiqȝ. Si vero primeuo tempo-
re magiſtrantis diligentia copiam diſcen-
tium non habuerit idcirco non tepeſcat:
nec ſpe depoſita euaneſcat: ſed tāto acri-
us ſtudijs inſiſtat: ſeqȝ ī conflictu ſtrēnue
prebeat: vt ſic licet cum paucis honorem
contingat. Paucoruȝ enim conſortio
multos delinitos profunditatis ſtudio vi
gente frequenter vidimus ſtrennue inti-
titulari. Nonne Theophraſtus ſubtili
tatis artifex paucorum ſuffultus ornatu
ſpe defraudatus regendi curam abieit qd

Si vero primeuo tempore. Hoc eſt quartum incidens circa pre
dicta occurrens. Et eſt tale. Poſſet nempe quis dicere omnia ſiquidem bene ⁊ optiē
digeſta ſunt: ⁊ hoc circa hos magiſtros qui ſcholarium copiam habent. quid autem
de his quibus non plenum eſt auditorium: ſurda preſentia atqȝ comitat⁹ penit⁹ abru
ptus. his reſpondens dicit vt in littera. Et duo facit ſecundū duos modos in littera
poſitos. ſecunda ibi. Muneribus tamen. Prima in duas. nam primo quoddam do-
cumentum ſiue quendam modum circa incidens ponit. ſecundo cauſam eius ſubiun-
git ibi. Paucorum enim. Et dicit primo. ſi diligentia magiſtrātis copiam diſcentium
ſcilicet ſcholarium non habuerit primeuo tempore: non tepeſcat id eſt non deſiſtat ab
inceptis: idcirco id eſt propterea: ⁊ hoc ne euaneſcat id eſt recedat depoſita ſpe: ſed
quanto rarius eſt ſibi auditorium: tanto acrius ſtudijs inſiſtat: qȝ pro et prebeat id eſt
exhibeat ſe: in conflictu id eſt lucta ſcholaſtica que diſputatio eſt: ſtrennue id eſt ar-
due ⁊ vt ſic contingat honorem licet cum paucis. Et rationem predictorum reddens
duo facit. Nam primo rationem ponit. ſecundo exemplum quoddam circa hoc an-
nectit ibi. Nonne. Et dicit. enim pro quia. nos Boetius vidimus multos delini
tos id eſt inſignitos ſtudio profunditatis: intitulari id eſt laudari: vigente tamen con
ſortio paucorum diſcipulorum. Et exemplum circa hoc quod dixerat: ne ſepe ⁊c.
ponens de Theofraſto dicit. nonne Theofraſtus ille magiſter. exiſtens artifex ſub-
tilitatis et ſuffultus ornatu paucorum: nonne ipſe abiecit curam regendi: ⁊ hoc de-
fraudatus ſpe regiminis affuturi: quaſi diceret immo. quod tamen ſcilicet abiicere re
gendi curam egit inconſulte: ſed certe egiſſet conſultius ſi ſe exhibuiſſet commenda-

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

bilem obſeruantie ſtudij. Notandum quemadmodum dicit littera propter raritatem auditorum non deſperandum eſt: quoniam etſi minima eſſet ſcholarium copia non ea propter ab exercitio et ſtudio deſiſtendū eſt. Attendenda enim non eſt in his mundialis gloria: ſed ſtudij exercitijq; finis qui ſapientia eſt: cuius quidem eſt beatū facere prio ethicorum: atq; beatam efficere vitam: vt inquit Seneca ad Lucillum. Hac ſalomon principatū obtinuit: et honorem proverbiorum ſecundo melior. Melior enim eius eſt acquiſitio: ꝙ auri et argēti. ibidem. Ea enim habita omnia bona pariter veniunt cum illa. Non ergo tepeſcat ſcientiarum Tyro: ſi copiam ſtudentium non habeat: cum largior laborum merces ſibi fuerit conſtituta. Item tepeſco inchoatiuum eſt: a tepeo tepere id eſt tepidum fieri. Et eſt tepere proprie eſſe inter calorem et frigorem.

tamen inconſulte egit: conſultius enim egiſſet ſi ſe ſtudij obſeruātie cōmendabilem exhibuiſſet. Muneribus tamen magiſtri Leontini diſcretio multorū ſibi acquiſiuit conſortium. Pulcrius enim ſic degere cenſuit: ꝙ diſcentium cetu deſtitui. Pietatis vero ambitu ſcholarium rector

Muneribus tamen magiſtri Leontini. Hic eſt ſecūdum documentum circa predictum incidens attendendum. Et duo facit. nam primo modum ponit quo ſcholares magiſter habere poſſit. ſecundo antipophoriſat vel ſaltim notabile quoddam circa hoc ponit ibi. Pietatis vero. Et dicit ꝙ ſi magiſter audientiū ſcholarium non habuerit copiam: modus eſt vt eos ſibi muneribus coemat et conducat exemplo Leontini: cuius quidem diſcretio acquiſiuit ſibi: muneribus id eſt donis conſortiū multorum. cenſuit enim id eſt eſtimauit pulchrius fore degere id eſt paupertati incumbere: ꝙ deſtitui cetu diſcentium ſcilicet ſcholarium.

Notandum ſi munere atq; donis dij ſuperni placari conſtat: iuxta Ouidij in de arte traditōem. Munere dij ſuperum placantur carmine manes ⁊c. Nulli mirum denique ſi hōies eis placabūtur. Muneribus equidē oīa conamur: vt ſi qđ precatu difficile ē munere faciliter. quare hīc dixit Oui. vbi ſupra. Carmia laudantur: ſꝫ munera magna petuntur. Et item. Ipſe licet venias muſis comitatus homere. Si nil attuleris ibis homere foras. Hoc vſus conſilio Leontini eos quos fors ſibi detraxerat munerib⁹ comparauit. Pietatis vero ābitu. Hic. B. quoddā notabile circa predicta pōit: quo erogationem elemoſynarum pauperib⁹ faciendam cōmonet: ⁊ hoc ſi magiſtro ſuppetat rerum facultas. Et duo facit. nā prio facit qđ dictū eſt. ſecūdo hanc erogatōem ſūmope ꝯmendat ibi. Que enim preclarior. Et dicit rector ſcholarium delini⁹. i. munitus vel inſignit⁹ ambitu pietatis. i. ipſamet pietate: tenetur. ſ. iure caritatis mulcere. i. fouere corda diſcipulorum: degentiū. i. viuentiū paupertate: ⁊ hoc diſcentium ſtudioſe et diligenter non quidem diſcolis. mulcere inquā cibarijs et calceis: ꝙ pro et veſtibus et ſi non nouis: ſaltem tritis id eſt laceratis et antiquis. et hoc dico ſi facultas ſua ſuppetit. vltra enim poſſe viri non vult deus vlla requiri. ꝙ pro et magiſter ipſe ſubueniat ipſis ceteris donatis id eſt donis alijs ꝙ premiſſis. ſimiliter quoq; ſubueniat eis conſilio concitatiuo: hoc eſt ammoneat eos atq; concitet: vt priuſꝙ ſtudiū relinquant potius elemoſynas recepturi ab eo vel ab alijs veniant. Notandū licet Boeti⁹ ſolos

ſcholarium rectores pietatem amplexari commonet: ab omnibus tamen totis virib⁹ appetenda eſt. hec enim virtus eſt quam natura ſuadet atq; ratio cōprobat fraterne caritatis. omnes enim homines nature vnius ſumus: ꝙobrem penes omnes pietatis opera exhibenda ſunt. hinc Seneca in Thieſte. Nulla vis maior pietate vera eſt. quoſcumq; enim veros amor retinuit: hos pietas tenebit. his ergo concluditur caritatis opus pietatem eſſe naturamq; querere pietatem. Notandum circa hoc qđ dicit ſi facultas ſuppetit non tantum erogandum eſt vt in proceſſu temporis elargienda deficiant. Prudens ergo intueatur quid ſibi cōtingere poſſit. nā teſte Socrate. Meli⁹ eſt cauere ꝙ pauere. Sic ergo cūcta largiēda ſunt: ne ſucceſſu tēporis remendicari cohibentur. Pietas. i. miſericordia benignitas propiciatio. Mulceo. es. re. mitigare: fouere: delinire. Que enim preclarior. In hac parte recōmendat erogationem pauperibus ſcholaribus factam dicens. que enim erogatio id eſt elemoſyna eſt preclarior id eſt nobilior vel ſuauior illa ꝙ que eſt facta veris ſcholarib⁹ quaſi diceret nulla: quoniam confoueri id eſt mulcere ſcholarem his ſcilicet erogationibus in quibus exhibitio donantis eſt minima: ⁊ promptio id eſt receptio recipientis maxima eſt preclarius id eſt beatius ⁊ nobilius: ꝙ delinire id eſt fouere deteſtabiles incurſus hiſtriorum atq; meretricum. Notandum inter omnes erogationes q̄ fieri poſſunt preclarior illa eſt que diſcipulis a magiſtro exhibetur: quoniam in ipſa duplex erogatio committitur: ſcilicet corporalis atq; ſpiritualis. Corporalis namq; que victu veſtitu atq; alio exteriori famulatu exhibetur. Spiritualis vero qua ignorantie diſcipulorum medetur atq; dubitanti conſulitur. Cum ergo duplex in his ſit erogatio in reliquis plerumq; ſimplex: conſtat ea nil preclarius dulciuſq; conſtare. Item nota circa hoc quod dicitur que eſt facta veris ſcholaribus ⁊ cetera. ꝙuis omnibus ſubueniendum ſit: habendus tamen eſt delectus: in quo ſpectandi ſunt mores cui datur: et animus atq; vite ſanctitas. non enim erogandum eſt diſcolis: non ingratis: non dilapidatoribus: non quoque deum minime diligentibus. Et ideo bene dictum eſt a Cathone. Cui des videto. Item hiſtrio geſticulator vel ioculator eſt qui diuerſos geſtus ⁊ habitus hominum repreſentare noſcit. Et dicitur ab hiſtorion quod eſt geſticulari. Inde hiſtriones comediarum repreſentatores olim dicebantur.

delinitus diſcipulorum corda paupertate degentium ſtudioſeq; diſcentium mulcere tenetur: videlicet cibarijs: calceis: veſtibus ſaltem tritis ſi facultas ſuppetit: ceteriſq; donatis ſubueniat: conſilioq; vt decet concitatiuo. Que enim preclarior nature queue ſuauior ꝙ veris ſcholaribus erogatio. Preclarius eſt enim confouere ſcholarem his in quibus ē mīma donātis exhibitio maxima vero pauperis recipientis promptio: ꝙ hiſtrionum et meretri

Nubila licet etiam fortuna. Hoc eſt quintum ⁊ vltimum incidens quod circa predicta contingere poſſet quod eſt fortune aduerſitas. Et duo facit in hac parte. nam primo circa hoc incidens documentum ponit. ſecundo ipſum documentum exēplo confirmat ibi. Proth Cornādi. Et. d. licet ipſa fortūa quādoq; exiſtat nubila. i. aduerſa

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

tamen cura id eſt ſtudij ſollicitudo: magiſtrantis id eſt magiſtri non deſperet propter hoc: ſed regendo ſe ſemper bene id eſt equanimiter: perferat id eſt patiatur: viriliter id eſt animo forti: incurſus id eſt aduerſitates fortunarum ſpectando ſemper diutius et melius eventurum: et non faciat quemadmoduʒ Corriandus ille magiſter: qui cū fortuna ſibi non ſemper arrideret: ſcholas dimiſit et deſperationem incurrebat. et ideo inquit proth interiectio deteſtantis eſt: proth tranſactio id ē conſtantia Corriandi huius magiſtri eſt pudēda id eſt reſpuenda. Notandum ⁊ ſi omnis virtus in ſummo ſit: equanimitas tamē animi quā conſtantiam hic licet appellari plurimum collaudanda eſt: quā ſiquidem Macrobius libro primo ſic deſcribit. Eſt animum ſupra periculum erigere: nihilqʒ niſi turpia metuerē fortiter tollerare aduerſa: ⁊ humiliter proſpera conſtantis hoc animi eſt: vt ait Tulliꝰ libro primo de officijs. in rebus aſperis minime perturbari. Qui hac virtute caret: nullam in ſuis operibus proſperitatem obtinebit. Cum ergo fortuna malefida nubilum oſtenderit vultum: equanimiter perferendum eſt: atqʒ in domino ſperandum: quia teſte propheta. Qui ſperant in domino non confundentur. Quare fortuna nubila quondam depingebatur: vt ſuperius ſatis edoctum eſt. Cum autem hoc feſtiui temporis impulſum. Poſtꝙ Boetius in precedentibus poſuit normam atqʒ modum magiſtros ipſos regulantes tam quo ad ſe ꝙ quo ad diſcipulos ſuos: et hoc taʒ ī moribus ꝙ in ſcientiaruʒ adminiſtratione: hic conſequenter ponit modum atqʒ normaʒ magiſtros regulātes in comparatione ad alios a diſcipulis. Et diuiditur hec pars in duas partes ſecundum duo documenta que ponit. ſecunda ibi. Licet autem in ſcholis et cetera. Prima in duas. nam primo documentum ponit. ſecundo cauſam ſubiungit. tertio exemplo corroborat. ſecunda ibi. Ne quaſi. tertia ibi. Maronis ſaltus. Et legendo hoc totum vſqʒ in ſecundum documentum. dicit primo. Cum magiſtro placuerit viſitare loca deliciarum ob impulſum feſtiui temporis: diſcretio docentis habeat ſemper ſecum nobiliores ſui cetus id eſt ſuorum ſcholarium: atqʒ etiam eminentiores forma. forma enim eminens corporis: animi etiam excellentiam communiter repreſentare perhibetur. Et hoc ideo fiat ne magiſter ipſe a multis videatur eſſe deſtitutus ſolatio id eſt ſolamine. vel etiam ideo ne excitetur id eſt commoueatur in periculum. ve eiʒ homini ſoli: quoniam cum ceciderit non habebit ſubleuantem. Et mala que exinde poſſunt euenire ſi predicta nō obſeruētur exēplo oſtendens dicit. Saltus enim. i. tranſitus ſolitarius Maronis forte Virgiliū dicit: vel alterum indoluit id eſt valde doluit priuari. i. deſtitui: cetu. i. ſocietate felicium ſcholariū forte malum quoddam ex

cum deteſtabiles incurſus deliniri. Nubila licet quandoqʒ fortuna exiſtat: non tamen magiſtrantis cura deſperet: ſed ſemper curialiter ſe regendo incurſus viriliter perferat dulcius expectādo. Proth Corriendi pudenda tranſactio. Si aūt ob feſtiui tpis īpulſuʒ deliciarū loca viſitare placuerit ſemꝑ cetus ſui nobiliores formaqʒ eminentiores docentis ſecum habeat diſcretio: ne quaſi deſtitutus ſolatia multis videatur: vel ne in periculum excitetur.

ſolitario ſuo tranſitu. Maroni euenit: quod q̄le fuerit: Boetius tamen hic non expͣſſit. Licet autem in ſcholis rigidus exiſtere. Hoc eſt ſecundum documentuʒ quo magiſtros informat qualiter ſe erga alios a ſcholaribus ſuis gerere debeant. Et dicit. Magiſter ipſe ſcholariū licet debeat eſſe rigidus in ſcholis: ſubaudi quemadmodū ſuperius in eodem capitulo declaratum eſt: vbi dicebatur rigidus ⁊ cetera. tamen magiſter debet eſſe deuotus in greſſu id eſt trāſitu ſuo coram populo: ⁊ hoc dico ſalutando quemlibet ſecū dum conditiones ſuas. debet etiam eſſe tranſmigrantibus id eſt cum pretereuntibus iocundus: in ſermone atqʒ alludentibꝰ id eſt ſibi congruentibus comes id eſt ſocius: ſitqʒ commorantibus id eſt ſecum habitantibus fideli: ſ ammonitu id eſt āmonitione ſalubri: atqʒ etiaʒ ſit affinibus id ē vicinis: cautus id eſt aſtutus: caſtitate id eſt in caſtitate: quaſi diceret velit. ſi nō caſte viuere poſſit coram vicinis: faciat tamē vt ſiqd ſiniſtrum egerit: vicinis n̄ innoteſcat: vt quod caſte fieri nequeat: ſaltem caute exequetur. ⁊ huius cauſam ſubdens inquit. Et hoc ideo vt dictum eſt fieri debet: ne affinitas amicabilis id eſt amica vicinitas: ebibat id eſt ſubtrahat fetorem ſuſpirantis naſi: quaſi diceret vt immediate ſupra ſuppletuʒ eſt. Et methaphorica locutio eſt. Extrema preſentis voluminis extat compilatio. Hec eſt ſecunda pars principalis huius vltimi capituli: In qua poſtꝙ Boetius determinauit ⁊ poſuit diuerſam magiſtrorum diuiſionem ⁊ mores eorum qui in locis ſtudioruʒ pricipalioribus ſcilicʒ athenis ⁊ rome habitant documentis regulauit. Hic modo in hac ſecunda principali parte huius capituli vult oſtendere quomodo ſe debent habere illi qui habent curam regendi ſcholas in caſtris vel in villis prefata loca ſtudiorum circūiacentibus paupertate concluſi. Et diuiditur hec pars in duas partes. In prima parte premittit intentum ſuum. In ſecūda ipſum proſequitur ibi. Cum ob egeſtatis cauſam. Et dicit. extrema id eſt vltima compilatio preſentis voluminis: extat. i. eſt vt dicamus ſub compendio id eſt ſub breuitate de magiſtrantibus illis: quos egeſtas id eſt paupertas exiſtens nouerca id eſt contraria ⁊ inimica liberalibus diſciplinis cōpulſerit īuadere fines. i. regiōes alienas: ⁊ ſimiliter quoqʒ de his quos dulcedo natalis patrie reuocauit: ſubaudi vt ibidem commorarentur: ⁊ de his in tertia parte pricipali. Notandum circa hoc quod dicit liberalibus diſciplinis. per has liberales diſciplīas. vij. artes liberales intelligit. liberales inꝙ quoniam ab alijs illiberalibus prorſus ſunt diſtincte. ipſe nempe ad animam: ille vero ad corpus ordinant

Maronis ſaltus feliciuʒ diſcipuloruʒ priuari cetu indoluit. Licet autem in ſcholis rigidus exiſtere debeat: tamen ī greſſu ſalutando deuotus permaneat: in ſermone iocundus tranſmigrantibus: comes alludentibus: fidelis ammonitu commorātibus: caſtitate cautus affinibus: ne ſuſpirantis naſi fetorem ſiquis fuerit amicabilis ebibat affinitas. Extrema preſentis voluminis extat compilatio de magiſtrāticus quos liberalibus nouerca diſciplinis egeſtas fines compulerit inuadere alienas. Et de illis quos natalis patrie reuocauit dulcedo: ſub compendio

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

dicamus Cum autem ob egeſtatis cauſam repelleude lucri querat quis odorem dulciſſimum: conſiderandum eſt vt ſaluo magiſtratus honore parcitati quantum queat inſiſtat veſtibus mediocribus inhi at: et ſcholarium regimini precipue indul geat. Pueriſqꝫ primo prebeat vultum

liberales etiam: qꝛ ſecundum eas homo per ſe diſponitur ſecundum intellectum ad optimum finem: veluti vſum virtutum moralium et intellectualiũ: vel ad perfecte fe licitatis vſum que eſt ſpeculatiua. qui autem talia conſiderant naturaliter liberi ſũt et non ſeruiles cum intellectu vigeant: ideo recte artes ille liberales dicte ſunt. et rurſus liberales quia liberos expeditos et exercitatos aĩos requirunt eo ꝙ ſubtiliter de rerum cauſis diſputant ⁊ de illis plerũqꝫ que a ſenſu remota ſunt. Et inſuper liberales ideo quia antiquitus tantũmodo liberi id eſt nobiles et ingenui in eis ſtudere conſueuerunt. Plebei vero in mechanicis ob peritiaꝫ operandi: que quidem peritia et opus plus plebeis congruit. Ocium vero et ſtudium nobilibus ſecundum Hugonem. Item finis incerti generis id eſt terminus et finis dicitur: quia agrorum fines funiculis ſũt diuiſi. vnde propheta. funes ceciderunt mihi in preclaris. Et dicitur finis terminus: conſummatio: mors: patria. vnde. Eſt finis patria mors conſummatio meta. et communiter incerti generis eſt: aut maſculini: aut feminini. Cũ autem ob egeſtatis cauſam. Poſtq̄ꝫ Boetius intentum ſuum premiſerat: hic ipſum modo ꝓſequitur. Et duo facit. nam primo Boetius oſtendit qualiter magiſtri ipſi exiſtentes extra patriam ſuam et in locis ſupradictis: vel de prope vel de longe adiacentibus ſe regere debeant erga ſcholares. ſecundo qualiter erga alios a ſcholaribus ibi. Cum autem cena. Prima adhuc in duas. primo facit quod dictuꝫ ẽ quo ad ſe. ſecundo quo ad vicedoctoreꝫ ibi. Aduertendum. Prima adhuc in duas. primo enim ponit documenta generalia. ſecundo ſpecialia documenta ſubiungit ibi. Pueriſqꝫ. Et dicit primo cuꝫ quis magiſtrorum ob cauſam repellende egeſtatis id eſt egeſtate ipſa cogente: querat odorem dulciſſimum lucri: ſubaudi id eſt partibus alienis: tunc conſiderandum eſt: vt magiſtratus ipſe inſiſtat id eſt intendat: quantuꝫ queat id eſt poterit parcitati. et hoc honore dico ſaluo: ꝙ pro et conſideret etiam vt inhiat veſtibus mediocribus: ſubaudi tamen honore magiſtrali dignis iuxta premiſſa precepta: atqꝫ indulgeat id eſt intendat precipue regimini ſcholarium.

Nota quoniam omnia hec generalia precepta in ſuperioribus eodem capitulo quaſi deducta ſunt: videlicet magiſtri parcitas: veſtimentorum honeſtas: atqꝫ iuxta ſcholares debita attentio: ideo de eis hic denuo pertractare ſuperfluum foret: quare ibi vide as. Item queo quis quiui quitum quire id eſt poſſe. et componitur cum non ⁊ dicitur nequeo. Pueriſqꝫ vultum primo prebeat. In hac parte poſt documenta generalia documenta ſpecialia ponit. Et diuiditur. nam primo docet quomõ magiſter ſe habebit erga ſcholares correctiõi ſubiectos. ſecũdo quomõ circa alios ibi. Cum aũt habuerit ⁊c. Item primo oſtendit quomõ ſe hẽat coram nouellis ⁊ paruis. ſecundo quomõ coram adultis ibi. Eiſdemqꝫ aliquantulum adultis ⁊ c. Et primo dicit ꝙ cũ magiſter in alienis partibus curã regiminis ſuſceperit: debet prebere primo ⁊ pricipaliter pueris ſupple informandis vultũ benignũ: parentibꝫ aũt coꝝ affatũ benigniorẽ

benignum parentibuſqꝫ eorum benigniorem affatum: docendiqꝫ aditum ſpondeat beniginiſſimum: vt ſic non ſoluꝫ puerorum corda permolliat: verum etiam parẽtum pecuniam extrahat: famamqꝫ ex hoc efferat. Schole vero iura regaliter defendat ordine docendi prius edocto peruta tur. Eiſdem etiam aliquantulum adultis rigidum ſe exhibeat: ipſorumqꝫ ora ad recte ⁊ ornate loquẽdũ compõat: digitoſqꝫ ad ſcribendũ cõſtringat: ad legẽdũ omni

ſuadeat id eſt ſpondeat pueris q̄ꝫ parentibus: aditum id eſt introitum docendi beni gniſſimum: ⁊ hoc ideo vt non ſolum permolliat id eſt mol lificet atqꝫ molliendo ad ſe attrahat corda puerorum: verum pro ſed extrahat etiam pecuniam parẽtum ſupple que neceſſitati ſue mederi valeat: atqꝫ efferat id eſt deportet: famam ſupple redolẽtem: ex hoc id eſt ex hac ſua benignitate. Similiter autem cum hec omnia geruntur defendat nihilominus regaliter id eſt viriliter iura ſchole: ⁊ hoc ordine id eſt modo docendi: edocto id eſt demonſtrato: prius id eſt in prioribus putatur. Notandum licet magiſtrorum benignitas tã erga diſcipulos q̄ꝫ eoruꝫ parentes maximum preſtet attentionis atqꝫ beniuolentie diſcipulorum incrementum: vti colligitur ex canone hoc habꝫ. xxvi. di. ⁊ ſimiliter decretali humilis de maiori. ⁊ obedi. tamẽ talis benignitas ſic moderari debet: ꝙ ex hoc regendi auctoritas nõ frãgatur. qꝛ prout dicit Aug. in canone quãdo. lxxxvi. di. dum nimiũ ſeruatur humilitas regẽdi frãgitur auctoritas. Et inde bene Boe. poſt benignitatis ãmonitionẽ ſubiecit. ſchole vero iura ⁊c. q. d. cũ hec gerũtur: nihilomin⁹ ſchole iura manuteneantur. Et hec de nouellis dicta ſunt. Eiſdem etiã aliquãtulũ adultis. In hac parte Boe. oſtẽdit quõ magiſter ſe habere dꝫ erga diſcipulos iã adultos. Et duo facit. nã p̄io facit qꝺ dictũ ẽ circa adultos dociles. ſcẽdo circa rebelles ibi. Si vero. Et. d. ꝙ ſi magr̃ habuerit diſcipulos iã pene adultos: tunc exhibeat ſe eiſdẽ adultis rigidũ: quẽadmodũ de rigore ſupra doctũ eſt: atqꝫ componat id eſt ordinet ora coꝝ ſcilicet adultorũ: ad loquendum recte id eſt congrue quo ad grammaticam: ⁊ ornate quo ad rhethoricaꝫ: atqꝫ contingat id eſt diſponat digitos eorum ad ſcribendum: atqꝫ conformet eos omnino ad legendũ: ⁊ hoc dico concomitante rigore iuſticie ſcilicet ſcholaſtice. ⁊ rationẽ quare oĩa hec ſic fieri debeant ⁊ ſpecialiter huius cum dicit rigore iuſticie ⁊c. ſubiungit dicens. hec ideo fieri debẽt: vt ſcholares ipſi proficiant: non ſolum in doctrina ſed etiam in facetia: hoc eſt moribus atqꝫ virtutibus. Et ſubdit. Magiſter etiam conc edat tempeſtiue id eſt tempore debito ſcholaribus ſpacium ludendi; atqꝫ ſic vt nullo caſu eis abſtrahat beneficium docendi. Nota non ſolum ſcholares ipſi in doctrinis ⁊ diſciplinis erudiendi ſunt: ſunt quoqꝫ in facetis moribus atqꝫ virtutibus ſummis niſibus inſtruendi: quoniam ſi ſolum in doctrinis proficiant ⁊ moribus deficiant: certe nullo modo profeciſſe dicuntur. qui enim proficit in ſcientijs atqꝫ deficit in moribus: plus defeciſſe q̄ꝫ profeciſſe perhibetur. quare Paulus apoſtol⁹ ad eph. vi. inq̄t. Educate illo. ſ. iuuenes ĩ diſciplina. ⁊ aduĩxit. ⁊ correctõe dñi. ⁊ Grego. vij. regiſtri ſui. Petro inquit vt per nullos quos doces moribus erudias ⁊ cetera. Et illud apte inſinuans Boetius dicit. Rigore iuſticie cõcomitante ⁊ cetera.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

no conformet rigore iuſtitie concomitante: vt ſic non ſoluꝫ in doctrina verum etiã in facetia conueniat. Ludendiqꝫ ſpacium tempeſtiue concedat: concedendiqꝫ beneficium nullo caſu ſubtrahat. Si vero contumacem ſuperbumqꝫ inuenerit dulciter caſtiget: exemplaqꝫ morum proponat quibus reprimatur: alioquin parentum aſſenſu virgis affligatur: vt ſic ad vnguem caſtigatus euadat: vel deſperatus in ignominiam cadat. Cum autem magiſtrantis dilectio etate infrigidatos ſtatualeſqꝫ

Si vero cotumacem ſuperbumqꝫ inueniat. Hic oſtendit Boetius quo modo magiſter ſe habere debet circa rebelles. et dicit ꝙ ſi magiſter inuenerit quem id eſt aliquẽ contumacem: qꝫ pro vel ſuperbum ipſum dulciter caſtiget. hoc eſt verbis dulcibus et exortabilibus ad bonum corrigat atqꝫ increpet: ipſiqꝫ exempla proponat: quibus a ſua contumacia atqꝫ ſuperbia reprimatur. quod ſi nullo modo verbis ac monitis caritatiuis et dulcibus ſimiliter et exemplis minime corrigi valeat: affligatur id eſt corripiatur virgis ⁊ verberibus: et hoc dico fiat cum aſſenſu parentum. Et rationem ſubdens inquit. vt ſic ſupple ille contumax euadat caſtigatus ad vnguem id eſt ad perfectionem: ne cadat omnino in ignominiaꝫ id eſt infamiaꝫ quaſi deſperatus.

Notandum ꝙ magiſter circa contumaces diſcipulos more prudentis medici vti debet. Medicus eniꝫ in curandis morbis primo medicinas miniſtrat faciles: ne patiens medicinarum fortium trahatur in honorem: et vt per leuitatem medicaminis potionibus ſalubribus aſſueſcat. ſic quoqꝫ magiſter primo rebelles verbis agat dulcibus: vt dulcedine correctionis allecti: a morbo rebellionis deſiſtant. ꝙ ſi his minime retrahi valeant: acriori medicamine eſt vtendum: ſcilicet virgarum ceſione: eligaturqꝫ hec potius ne ſic vnum membrum putridum non inciſum totius corporis impediat ſanitatem: ſic neqꝫ ſcholaris contumacis rebellio ignominie prebeat deſperationem.

Cum autem magiſtrantis dilectio et cetera. In hac parte Boetius poſtq̃ documenta premiſerat quomodo magiſter ſe habere debet circa illos diſcipulos qui ſunt correctioni ſubmiſſi: hic facit idem circa eos qui extra correctionis limaꝫ penitus reponuntur: vti ſunt ſenes ſtatuales planetici et alij. Et ponit plura breuia documenta ſecundum pluralitatem et diuerſitatem omnium bonorum diſcipulorum. et dicit. cuꝫ dilectio magiſtrantis habuerit etate infrigidatos hoc eſt ſenes: ſtatuales id eſt beſtiales et rudes ingenio: ve pro vel planeticos id eſt errabundos: et hoc dico omẽs ſcholaſtici introitus participes. quid agenduꝫ inq̃ ſi magiſter nequeat vti lima id eſt rigore correctionis apud eos. hoc modo agendum eſt vt ſequitur. Arridendum enim eſt id eſt fauendum: ſenio confectis id ẽ ſenibus: atqꝫ ingemiſcendum id eſt condolenduꝫ propter ingenij ruditatem: ſtatualibus id eſt rudibus: planeticis vero id eſt vagabũdis congaudendum eſt: ſimulacro id eſt ſimilitudinibus et exemplorum adductionibus: et ſiqui laſciui affuerint vt calamiſtrati fucati atqꝫ molles: tunc perurat id eſt caſtiget vicium eorum penitus perurendo calamiſtratos exiſtentes. hirſutis cirris id eſt criſpatis capillis: atqꝫ perfundat perfuſos fuco illo colore ficto lachrymis irrigantibus gulam eorum. hoc eſt tanto eos caſtiget: vt in lachrymas irrigantibus gulã

planeticos ſcholaſtici introitus habuerit participes: ſi correctionis vti lima apud eos vti nequiuerit: ſenio confectis arridendum eſt: ſtatualibus ingemiſcendum: planeticiſqꝫ fauoris ſimulacro eſt congaudendum. Calamiſtratos cirris hirſutis perurat: fucoqꝫ perfuſos lachrymis irrigantibus gulam ꝑfundat. Molles caute eijciat: ne mentis ſue reatũ cõmoti ꝑticipent. Animaduertendum eſt etiam ꝙ quorum erogatione laborioſum delinit certamẽ: in illis doctrinalis cõprobetur effectus. rerũ

ſuam fuco perfuſam lachrymis tingant. Molles autem id eſt laciuos et luxurioſos eijciat caute a conſortio reliquorum: et hoc alij commoti ſupple ſuo luxu participent reatum id ẽ viciuꝫ ſue mentis. Notandum ſicuti ſe habet informatio ad informandum: ſic ſe habet correctio ad corrigendum. Sed alij et alij informandi ſecundum diuerſitatem moꝝ: aliam et aliam requirunt informationẽ. aliter eniꝫ informãtur capaces: aliter incapaces: aliter iuuenes: aliť ſenes: aliť q̃bi: ⁊ aliter q̃ alij. ergo etiã per locum a ſimili alij et alij corrigendi: aliam et aliam requirunt correctiõeꝫ. non enim teneres acriter neqꝫ fortes tenerrime corrigendi ſunt: ſed quilibet ſecundum ſue conditiõis gradum correctionem recipere debet. ſenes ergo arridendi ſunt: non quidem laudandi: ſed ſub adulatione quadam increpandi. rudibus quoqꝫ condolendum eſt: cum tali modo rudes ſint: vt eis prorſus nulla diſcipline medela valeat ſuffragari. planetici autem exemplis amonendi ſunt: vt exemplorum continua maſticatione ad quietudinem contrahantur et ſic reliquis ſua manerie prout defectus cuiuſlibet exquirit diuerſitas diuerſo medicamine ſubueniatur. Item ſtatualis id eſt rudis: et a ſtatua nomen cepit. ſicut enim ſtatua ſemper recte ſtat ⁊ difficile flecti poteſt: ſic quoqꝫ rudes niſi magna adhibeatur induſtria informari nequeunt. Item planeticus id eſt vagabundus et errans: et nomen ſumpſit a planeta quod errantem ſonat. A planeta enim planeticus et planetaris. Item cirrus plicatura capillorum eſt in anteriori capitis parte. Et dicitur a cirri id eſt tondere. Inde cirritus id eſt crinitus. vnde. Eſt homo cirritus: qui cirrum vertice portat. Animaduertendum eſt etiam ꝙ quorum. Poſtq̃ Boetius in precedentibus docuit magiſtrum qualiter ſe habere debeat erga ſcholares: et hoc quantum in ſe eſt. In hac parte conſequenter facit hoc idem: et hoc inquantum in vicedoctore ẽ. Et diuiditur hec pars in tres partes. nam primo ponit ſuum documentum. ſecundo docet modum perquirere et inuenire ſi doctor bene egerit circa pueros. tertio probat. quarto confirmat. ſecunda ibi. Rerum namqꝫ. tertia ibi. Ordine autem. quarta ibi. Subminiſtrantium. Et dicit aduertendum etiam eſt ꝙ effectus doctrinalis id eſt doctrine comprobetur in illis ſcilicet vicedoctoribus: quorum ſcilicet vicedoctorum erogatione id eſt oſtenſione adminiſtratione et ſubſidio: laborioſum certamen id eſt exercitium ſcholaſticum: delinitur id eſt permollitur. q. d. perſpiciendum etiam eſt quomodo vicedoctores: vt ſunt baccalarij et alij vicem magiſtri gerentes ſe habeant erga pueros ſi eos probe informent: aut ſicco pede pertranſeant: quoniam quocumqꝫ

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

namqꝫ effectus exhibitione operis decla-
ratur. Ordine autem competenti viciſſim
ſunt conuocandi:vt fideli ſcrutinio pateat
quid ſubminiſtrantium labor diurnus ero
gauerit. Subminiſtrātium enim cure non
ſemper eſt confidendum: quoniam illo-
ruꝫ cupiditas fractis aſſibus plerumqꝫ per
molitur: aut ſpe defraudata tepeſcit fideli
tas: aut vt videantur fideles crudeſcit po-
teſtas. Sicuti vero paupertati felici miſe-
ricorditer deferendū eſt:ſic nō minus ipſi-
us eruditionibus attentius eſt inſiſtendū.
Cum autē cena pauperior affuerit cōmen
ſalibus eſt erogandū facultas familiaribꝫ
cōplicibuſqꝫ vicinitatis inuite porrigēdū

modo ſe geſſerint:hoc ſilius operis oſtendet.rerū nāqꝫ effectus declaratur id eſt mani
feſtatur operis exhibitione. Et dans modum quomodo i cognitionem horum deueni
atur: ſcholares ipſi omnes quotquot ſunt:ſunt conuocandi ſubaudi ꝛ examinandi vi
ciſſim id eſt vicibus alterius: ꝛ hoc ordine cōpetenti.i. decenti:vt pateat.i. inoteſcat
fideli ſcrutinio.i.inquiſitio: ne quid labor diurnus ſubminiſtrātium.i.vicedoctorꝝ:ero
gauerit id eſt docuerit cor:ſ
qm̄ nō eſt confidendū ſem
per cure ſubminiſtrantiuꝫ
Et ratōnē ponit: qm̄ cupi
ditas id eſt auaricia illoꝝ
permollitur plerūqꝫ aſſib⁹
i. obolis fractis. vel ab ef
fectu:quia aſſes illi ſubmi
niſtrantium frangunt con
ſtātiā.vel quia fracti ſunt
re:aut fidelitas horum ple
rūqꝫ tepeſcit: defraudata
ſpe ſcilicet lucri.vel etiam
poteſtas coꝝ crudeſcit ſe-
pius: ꝛ hoc vt fideles ma
giſtro videātur ſua nimia
crudelitate. Nota tria
ſunt propter que non eſt i
collaborantibus confidē-
dum:ſcilicet auaricia:fru-
ſtratio ſpei:ꝛ nimia crude
litas. Auaricia enim ſedu
cti pueros non corrigunt:
fruſtratiōe ſpei pauperes
deſpiciunt:quoniam nullā mercedē conſequi ſperant. Crudelitate autē mentes diſci-
pulorꝝ obſtupeſcūt. non ſit ergo vicē magiſtri gerēs numerū cupidus:neqꝫ ſit in docē
do pauperes piger:qm̄ vt in littera ſequitur ſicuti ē deferendū.i.dādū miſericorditer fe
lici paupertati id eſt illi que non eſt infecta malis vſibus:ſic quoqꝫ eo minus eſt inſiſtē
dum attentius ipſius eruditionibus.exercetur.n.i hoc duplex mīe opus. vnum quidē
corporale quod eſt bonorꝝ erogatō. Aliud ſpirituale.ſ.ſalubris eruditio. Itē ſcrutiniū
in ſuperioribus expoſitū eſt. Item as aſſis plura ſignificat.vnde as obolus punctus
pōdus poſſeſſio tota.hoc aūt in ꝓpoſito obolus ē.ſic ꝛ in euāgelio. nonne duo paſ-
ſeres aſſe veneūt ꝛ ce. Cū aūt cena ꝛ ce. Poſtꝙ Bo.documēta ꝑmiſerat quib⁹ mo
dū atqꝫ normā magiſtris tradidit quomō ſe erga diſcipulos ſuos habere debeāt: nūc
facit hoc idem circa alios a ſuis diſcipulis. Et diuiditur hec pars in duas partes. nā
primo ponit vnū documentū.ſecundo aliud ibi. Proterua. tertio tertiū ibi. Cauendū.
prima adhuc in duas.nam primo ponit documentū.ſecundo cauſam documenti ſub
iungit ibi. Ne familiaris vox. Et ponens documentū dicit. cum magiſter ipſe cena nō
abūdauerit: ſed ſibi cena pauperior id eſt tenuior affuerit:vt aliquid clargiendum et
erogādō pietatꝭ intuitu diſpoſuerit ſolummō facultas ipā ē erogāda ꝯmēſalib⁹ ꝛ ſchola
rib⁹ ſecū commorantibus. familiaribus vero cōplicib⁹ vicinis ſiqd erogādū ſit: illō

ne familiaris vox ſecreta reuelet detrahē-
do:vel multiplicitatis anus prodiga propi
net anui annectendo. Quid autem anu
conſcia futilius proterua in minimis pro-
cul abſit rapacitas:et fame nouerca ꝛ adū
ca tenacitas. Cauendum eſt etiam ne pue
rorum pulueri feculento pluſꝙ triennio

tamen inuite porrigendum eſt:et hoc ideo ne familiaris vox ꝛ cetera. Et in hoc red-
dit cauſam documenti.et diuiditur ſecundum duas cauſas.ſecunda ibi. Uel multi-
plicitatis. Et dicit hoc ideo fieri debet:ſubaudi ꝙadmodum premiſimus:ne vox fa-
miliaris ſupple vicini reuelet ſecreta ſupple paupertatis magiſtri:et hoc ſibi ꝟbis ma
leficis detrahendo. vel etiam ideo ne anus id eſt vetula cui forte erogat exiſtens pro
diga id ē ſuperflue larga
multiplicitatꝭ ſupple ver-
borum et mendacij:propi
net id eſt det ſupple ſibi
erogatum: anui id eſt al-
teri vetule:ꝛ hoc annectē
do ſupple multiplicitati
et mendacio. ipſa enim a
nu conſcia domeſtice pau
pertatis magiſtri nihil fu
tilius id eſt vanius loca-
tius:et verboruꝫ ſuperflu
ius reperiri poteſt.iquare
dicit.quid enim vt in litte
ra. Notandum circa hoc quod dicitur ne familiaris beneficia:que plerumqꝫ gra
tis dantur et pietatis obtentu clargiuntur:plerumqꝫ etiam in venenum ꝛ opprobriū
mutantur.ſunt enim qui beneficia accipiunt:et indigētie conferentiū attribuūt. nam
penes ſe dicunt ideo is dedit quia me eget vel indigebit. nouit enim aut aliquo ſibi
proficere poſſe:aut mee familie ſperat obſequium.dicunt etiaꝫ plures beneficia ꝛ ero
gationes ſibi fieri fraudis ſub pretextu.rurſus alij dona cum receperint minime reco
gnoſcunt.veruntamen ſapiens et bonus datum commendat quantulumcūqꝫ etiam
fuerit.commendat inꝙ atqꝫ aſſidua commemoratione delectatur:qua dꝫ re proſpiciē
dum maxime cui erogetur. Erogetur ergo potius domeſticis ꝙ familiaribus vici-
nis:ne per extranea beneficia:intranea egeſtas in publicum deuoluetur. Item anus
antiqua vetula dicitur:quaſi multos habens annos.vel dicitur ab.a. et nus id eſt ſen
ſus quaſi ſine ſenſu:et corripit.a.vnde. Pamphile tolle manus tamqꝫ redibit anus.
dicitur etiam poſterior pars corporis:et tunc producit.a. vt in verſu. Dum ſe curuat
agnus retro ſibi ſibilat anus. Item futile eſt quod cito et facile decurrit:et dicitur qō
nihil poteſt retinere:et hinc facta tranſlatione futilis dicitur homo vanus ſuperfluus
loquax qui nihil velare et celare poteſt.vnō. Futile vas illud quod nulla receptio clau
ſit. Sic homo futilis eſt diuulgans oē quod audit. Proterua i minimis abſit pro
cul. Hic ponit aliud documentū quo auariciam magiſtri diſſuadet atqꝫ tenacitatem.
Et dicit rapacitas.i.auaricia:proterua.i. crudelis abſit procul in minimis ſupple re
bus.q.d. ꝛ etiam in maximis per illam topicam. Si illud quod minus videtur ineſ-
ſe:ꝛ illud quod magis:ꝛ hoc de auaricia.et ſequitur abſit etiā adunca.i. curua: et pe
ne iſlexiblis tenacitas exñs nouerca.i. inimica fame. Itē ſicuti a quolꝫ: ſic ꝛ a magro i
ter cetā mala hꝫ viciū rapacitatꝭ fugiēdū ē. lucrū nēpe illicitū ē:quare iuſte poſſidetur.
ꝛ qm̄ iniuſte acquiſitū:ideo iuſte deperditur. hinc Tullius in philippica.ij. Male in
quit pt a male dilabuntur. Nēpe dificile ē vt quis ex rapacitate ꝓſperet. Siq̄ e.n.
ſuis diebus gaudere videatꝭ his q̄ rapuit:ei⁹ tū ꝓſperitas aut ñ erit diutna aut in ſuc
ceſſorib⁹ ñ durabit. iuxta illud Sene.ad Lucil. Nulli inquit cui rapina feliciter ceſſit
gaudium rapti durat in poſteris. nec mirum:q: nullum violentū ꝑpetuū. Abſit ergo

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

a magiſtro rapacitas que non eſt niſi cupiditas quedam atqꝫ rerum tam magnaruꝫ ꝙ paruaruꝫ ingenioſa exſpoliatio. Item de tenacitate ſupra iam ſatis dictum eſt.

Cauendum eſt etiam ne puerorūꝫ pulueri. Hoc eſt tertium documentum huius partis quod eſt de mora magiſtri extra ſuam patriam. Et dicit ꝙ magiſtro ipſo extra patriã ſuaꝫ regimini ſcholaſtico incũbente: cauendũ eſt etiam ne magiſter ipſe extra ſuam patriam degens alludat pulueri id eſt labori: feculento id eſt fece pleno eorum ſupple q̄ dicta ſunt ſcilicet ſcholaſtico regimini. alludat iꝙ pluſquaꝫ triennio: non obſtante ꝙ cõfluentia id eſt

ibidem alludat: licet maxima comitum gazeue affuerit affluẽtia: federataqꝫ amoris opulentia: niſi honoris promotio vigeat i amore vl' facultatũ elatio i honore. Cũ ãt ob dulcoris patrie delicias parentũqꝫ ve-

abũdantia maxima: gaçe ſupple et lucri: ⁊ comitum id eſt ſcholarium affuerit. affluentia inꝙ federata id eſt copulata: opulentia id eſt cum abundanzia amoris. alia littera habet confederati amoris: ſed in idem redit: niſi id eſt excepto illo ſi promotio in maiore vigeat id eſt niſi ſperet ad maiora promoueatur: vel certe elatio facultatuꝫ id eſt diuitiarum ⁊ lucri vigeat in honore: quaſi dicat. tunc enim commorandum eſt: cum maiora premia expectentur. Item puluis dicitur quod viuenti tollitur. Inde et puluerem pro labore plerumqꝫ accipimus. Unde Virgilius in quadam egloga. Quid iuuat eſtiuo defeſſum puluere abeſſe. Quam potius bibulo decubuiſſe thoro. ⁊ Horatius. Sunt quos curriculo puluerem olimpicũ collegiſſe iuuat. licet forte alia ibi interpretetur manerie. Item feculentus a fece dicitur id eſt fetidus vel plenus fece. lentus enim ſepius plenum ſignificat ſicut oſus.

Cum autem ob dulcoris patrie delicias. Poſtꝙ Boetius in hoc vltimo capitulo oſtendit qualiter magiſtri regentes ſcholas in duabus vrbibus ſolemnioribus vti eſt athenis ⁊ rome: ſimiliter quoqꝫ in locis his adiacentibus: extra tamen ſuam patriam exiſtentibus ſe gerere debeant tam quo ad ſe ꝙ quo ad ſcholares ⁊ ad alios a ſuis ſcholaribus diſtinctos: nunc conſequenter in hac finali parte totius operis determinat quomodo magiſtri in patria ſua curam docendi diſcipulos ſuſcipientes ſe debent gubernare. Et diuiditur hec pars in duas partes. nam primo ponit documenta quedam ipſum regulantia quo ad mores componendos. ſecundo quo ad vicia fugienda. ſecunda ibi. Iocorum. Prima adhuc in duas. nam primo facit quod dictuꝫ eſt. ſecundo cauſam documentorum ſubnectit ibi. Quoniam polimite. Et primo documentum ponens dicit. cum quis magiſtrorum acceperit curam regendi ſcholas in confinio natalis ſoli id eſt territorio: tum ob delicias dulcoris patrie: tum etiam ob venerabiles aſpectus parentum: inſiſtendum eſt id eſt vacandum eſt: ſubaudi ipſi magiſtro pompoſo id eſt ſuperbo: non ea ſuperbia que vicio commaculata eſt: ſed pompoſo id eſt pleno pompa philoſophica affatui id eſt colloquio ⁊ ſermoni: qꝫ pro et ſimiliter arridendum eſt caute ſplendideqꝫ procurationi ſubaudi ciborum ⁊ victualium reliquorum: ⁊ hoc dico viciſſim: non quidem die ſingulo: ſed cum

tempus expoſtulet aut facultate permittatur: qꝫ pro et gaudendum eſt ipſa varietate veſtium ſupple ⁊ alijs ornatibus decentibus: vti ſunt anuli ⁊ birrum ⁊ ſimilia: que honor magiſtralis requirit. Et cauſam huius ſubdens de varietate veſtiuꝫ dicit. et hoc ideo quoniam venuſtas id eſt decentia veſtis: polimite id eſt ornate: qꝫ pro et inſignia id eſt glorioſa ornamenta anulorum et aliorum redimiculorum cogunt multos obtinere aliud ꝙ veritas ipſa intrinſeca exigat et requirat: quoniam vir bene veſtitus in veſtibus eſſe peritus: creditur a mille: ꝙuis idiota ſit ille. Et annectens cauſam aliam hoc ipſum dicit. ornatus etiaꝫ et fauor: qꝫ pro et lepos id eſt facetie affatus ⁊ colloquij: cõpellunt ſupple plerumqꝫ excedere id eſt precellere viſu et apparentia multos ſupple tales: ⁊ taliter veſtibus fauore et facetia colloquij inſignitos. multos dico comparatos ſenſu erroneo: ſubaudi ob fictam decentiam Homerum illuꝫ poetam grecum. q. dicat ornatus veſtimentorum atqꝫ reliqua ſupradicta ſepius faciunt magiſtruꝫ eſtimari Homero ſapientiorẽ et peritiorem: ꝙuis ita in rei veritate non exiſtat.

nerabiles aſpectus regendi curam: quis acceperit in natalis ſoli confinio: pompoſo affatui inſiſtendum eſt. Caute ſplendideqꝫ procurationi viciſſim eſt arridendum: veſtiumqꝫ varietate gaudendum: quoniam veſtis polimite venuſtas: anulorumqꝫ inſignia: multos aliud ꝙ veritas exigat cogunt obtinere: ornatus: fauor: affatuſqꝫ lepos ꝙplurimos comparatos ſenſu erroneo Homerum excedere viſu compellunt: ordine tamen docendi pretaxato diligenter obſeruato. Iocorum quoqꝫ damnoſa libido attentius ablata ſit: vt quod raro contingit prouincialis honor famã efferat in tituli cõmendatõem. Quanto magis vero venuſtatis titulus ſurrexerit: tãto magis ſubditorũ inſiſtẽdũ ẽ fauori: vt quod proprij oris nequit proferri tu

Notandum ꝙ cuilibet patria ſua dulcoroſa eſt: quoniam locus genitalis cuiuſlibet eſt conſeruatiuum principium ꝙadmoduꝫ pater principiuꝫ productiuũ exiſtit: vti atteſtatur Porphirius Iſagogicus cum inquit. Eſt enim patria principium generationis ꝙadmodum et pater. In ipſa nempe virtus celeſtialis nato vigorem inſtuit: atqꝫ ipſum in eſſe conſeruat veluti locus ſuum locatuꝫ. eſt ergo dulcoroſa cuilibet ſua patria ob loci natalis conſeruantiaꝫ. ſimiliter quoqꝫ dulcoroſa eſt parentum reuerentiam: que quidem primũ in promiſſione mandata eſt: vt pateꝫ exodi. xx. cũ dicitur. honora patrẽ tuũ et matrẽ vt bene ſit tibi. affert eiꝫ parẽtũ reuerentia vite: longeuitatẽ atqꝫ honorꝝ tẽporalium affluentiã abundantẽ. Iteꝫ polimitus ta. tum. adiectiue ſumitur. vel etiam polimita veſtis eſt multorꝝ colorꝝ. ⁊ dicit a

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

rotunditate quod eſt polus:q; veſtis illa rotunda eſt:⁊ poteſt capi i propoſito vtroqȝ ſignificato. Item venuſtus id eſt decens:⁊ dicitur a venus. Papias vero dicit venuſtus id eſt ſapiens:ornatus:modeſtus:facetus:formoſus:inde venuſtas facetia eſt ⁊ formoſitas. Iocorum quoqȝ damnoſa libido ⁊ ce. In hac parte Boetius poſt p̄dicta ponit documenta magiſtros regulantia quo ad viciorum fugam. Et diuiditur hec pars in duas partes ſecundum duo documenta que ponit. ſecunda ibi. Cum autē. Primo ponit vnum documentū quod eſt de euitatione iocorum illicitorum. ſecundo cauſam documenti ſubiungit ibi. Ut quod oris ⁊ ce. Et dicit primo ꝙ damnoſa libido id eſt cupiditas iocorum ſit ablata ſubaudi a magiſtro attent⁹:⁊ hoc ideo vt honor prouincialis id eſt hominum prouincialium ⁊ patrie:efferat id eſt extollat famam ſupple magiſtri in commendationem tituli id eſt honoris:quod tamen raro contingit:quoniam nemo acceptus in patria eſt neqȝ propheta vt dicitur in euangelio. ⁊ ſequitur. ⁊ quantomagis titulus id eſt laus:⁊ honor venuſtatis ⁊ nobilitatis ſurrexerit id eſt excreuerit:tantomagis eſt inſiſtendū id eſt vacandum: fauori ſubiectorum id eſt ſcholarium. Et cauſam documenti aſſignans dicit. hec omnia ideo fieri congruum eſt:vt quod id eſt que laus nequit proferri ſubaudi ob proferentis verecundiam:cum propria laus ſordeat:proferri inꝙ tumultibus id eſt verbis tumultuoſis proprij oris: illud ſaltem erogetur ⁊ propaletur affatibus tempeſtiuis eorum ſcilicet ſubditorum:vt ſic magiſter ipſe non ſolum morum dulcedine:ſed ⁊ facultatis id eſt ſcientiarum:acumine id excellentia ſpectetur ⁊ miretur.

multibus ipſorū tempeſtiuis erogetur affatibus: vt non ſolum in morum dulcedine verum etiam proprie facultatis acumine commendabilis inſpectetur. Cum autem tam morum ꝙ facultatis in publicum euenerit commendatio: cauendum ē ne inceſtus caput obſtipet: adulteriū ora

Notandum magiſtri in natalibus commorantibus locis ſummopere a luſorum conſorcio ſe abſtinere debent propter multas viliſſimas conditiones quibus quilibȝ luſor aſtringitur. Prima eſt deſideriū lucrandi quod ex cupiditate procedit:que radix omnium viciorum eſt. primo ad Thimoteum. vi. Secunda ſpoliari proximum quod rapina eſt. Tertia blaphemare deum quod eſt turpiſſimum. Quarta periurare:quo eccleſia contemnitur. Quinta valde mentiri:quo ſcandaliſatur proximus. Sexta furari:quod ſuſpendium ſequitur. Septima iraſci:quod plerumqȝ homicidium ſequitur. Octaua ſolemnitates non colere: quare ⁊ merito lapidandi eſſent luſores ſicuti qui colligebant ligna in ſabbato. Nonum amiſſio honorum omnium:quas ob res bone inquiſitionis magiſter qui famam bonam ⁊ honores ſuos promulgare deſiderat ludorum inhoneſtatem rabiemqȝ deuitet: quoniam nihil eſt quod hominem tam dehoneſtet ꝙ ludorum inhoneſtas. Alee enim ludus vt in policrato libro primo ſcribitur:omnium malorum mater eſt. Deuitetur ergo tam alee ꝙ ceterorum ludorum enormitas:exemplo Chilonis lacedemonij. hic enim ſocietatis iungende cauſa miſſus in corinthum:duces ⁊ ſeniores populi ludentes inuenit in alea. infecto itaqȝ negocio reuerſus eſt dicens ſe nolle ſpartorum gloriam quorum conſtructio biçantio dareſcebat hac maculare infamia:vt diceretur cum aleatoribus ſocietatem contraxiſſe. preclare

quoqȝ vt fertur referebat Temiſtodes magiſtratus ⁊ ludis ⁊ quibuſcumqȝ leuioribus arcendos fore:ne reſpublica ludere videatur: defectumqȝ ſui relicta grauitate pronunciet. hec ille.
Cum autem tam morum ꝙ facultatis. Hic ponit ſecundum documentum quo inuitat Boetius magiſtros ipſos ad fugam luxurie ſummis viribus amplexandam. Et diuiditur hec pars in tres pates. Nam primo documentum ponit. ſecundo cauſaȝ documenti reddit. tertio omnia iſta exēplo confirmat. ſecūda ibi. Ne roſe. tertia ibi. Venerabilis Cratonis. Et primo documentum ponens dicit. cum commendatio id eſt laudatio ⁊ honoratio tam morum ꝙ facultatis magiſtri in publicum id eſt in publicam famam euenerit:conſiderandum eſt ⁊ firmius cauendum: ne inceſſus id eſt luxuria vel fornicatio:caput eius obſtipet id eſt circundet et inclinet: ⁊ etiam ne adulterium ora ſua confundat. ſinodoche eſt pars pro toto poſita: ꝙ pro et ne fetor vicium illicite malignitatis denigret ⁊ obfuſcet famam: ſubaudi magnis laboribus conquiſitam. Et rationem reddens horum dicit. hec ideo conſideranda ſunt: ne roſe id eſt ipſa bona fama: emittentes odorem vernuȝ id eſt vernalem ⁊ ſuauem videantur expirare: et etiam ne lilia caſtitatis id eſt ipſa caſtitas que lilijs merito comparatur:queſita ſudore id eſt labore videantur decreſcere ſupple a ſua pulchritudine: quaſi diceret ne ipſa bona fama redolere deſiſtat.

confundat: illiciteqȝ malignitatis fetor famam bonam denigret: Ne roſe vernum emittentes odorem videantur expirare: et lilia ſudore caſtitatis q̄ſita decreſcere videant. Venerabil' Cratonis effigies ꝓprie fac[illegible]is complicibus alijs etiam qui eum v[illegible]ico aſpectu attigerant meroris cau

Nota Boetius attendens inter alia vicia que habent bonam famam tollere ac etiam denigrare ipſa luxuria eſt. Pro tanto vere ſapientie magiſtrum per hoc documentum vicium hoc euitare docet ⁊ famam bonam retinere: quod faciliter adimplere valebit: ſi conſilio ſapientie voluerit adherere. vnde ipſa ſapientia contra vicium hoc ⁊ reliqua vicia dicit illud ſapientie. vij. veneruntqȝ mihi omnia pariter cum illa: ⁊ innumerabilis honeſtas per manus illius. quod et Cato attendens inquit. Luxuriam fugito ſimul ⁊ vitare memēto. Crimē auaricie nā ſunt contraria fame. contraria inꝙ quod non ſolum verbis ſed exemplo clariſſimum eſt. nunquid enim voluſcentium vrbs clariſſima opulenta legibus ⁊ moribus ordinata vt refert Ualerius libro. ix. ca. i. poſtꝙ in luxuriam prolapſa eſt: i iniuriam et turpitudinem decidit: vt ſeruorum inſolentiſſime ſubiaceret dominationi. ſic ⁊ imperium romanum: vti Policrates libro. vi. ca. xij. refert luxu ⁊ libidine exhauſtum eſt Nerone regnante. Quid ergo hoc vicio fedius: quid damnoſus: quo virtus atteritur: victorie elangueſcunt: ſopita gloria in infamiam conuertitur: facieſqȝ honeſtatis denigratur. Item inceſtus id eſt incaſtus: qui cum moniali cum ſanguinea vel virgine concubit. eſt enim coitus illicitus: Sed adulterium quaſi ad alterius thorum acceſſus. eſt enim vt inquit magiſter quarto ſniaꝝ illicit⁹ coit⁹ cū maritata. Sȝ ſtuprū ē defloratio ꝟgis illicita. Fornicatio ꝯis ad h̄ oia. fit tū ſpalit cū ſoluta vidua vel meretrice. Venerablis Cratois effigies

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

In hac parte Boe. ſuperius dicta exemplo confirmat. Et duo facit. nam primo exē plum ponit. ſecundo circa hoc notabile quoddam ſubiungit. ibi. Licet enim. Et exem plum proponēs dicit. que et quanta opprobria ſubſanationes atq; blaſphemias ob adulterij incurrebat victum. venerabilis enim effigies id eſt imago et ſucceſſus Cra tonis illius magiſtri prebuit cauſam meroris atq; triſticie incrementum: nedum pro prie facultatis id eſt artis: complicibus id eſt ſocijs: verumetiam alijs qui cuȝ attingerāt vnico reſpectu qui ſcilicet Crato cum ob dormiret quodam tempo re i diuerſorio id eſt in do mo Caſtoris illius homi nis quicumq; ipſe fuerit: et hoc ob delicias id eſt adulterium Eufraſie vxo ris ſue: repertus id eſt cō prehenſus eſt in amplexā do. quid vltra. Crato ipſe tractus capillis: caſtiga tus verbere: laceratus id eſt laniatus vulnere: ⁊ de inde ſale fricatus: atq; po ſtea in augmentū penarū vrina ſeruorum infuſus: ⁊ iterū eiectus angulis ſup ple domus erectus trabi bus. Tandem vero torto ribus ipm vt premittitur cruciantibus laſſatis ⁊ feſſis genitalib⁹ priuatus eſt: ſterqui linioq; ſuppoſitus: tranſeūtibus expoſit⁹: ſubaudi irridendā fabulam: quib⁹ oībus ſic ꝑpetratis extitit plebis abiectio. i. deriſio ⁊c. vti in littera clari⁹ proſequitur: qm̄ lit tera nulla eget expoſitōe. Notandū ꝗ mechos atq; adulteros ſimiliter quoq; ⁊ ali os fornicarios cuiuſcūq; cōditionis exiſtant multa mala iuſto dei iudicio cōcomitan tur. hec tamen que littera exemplo enumerat: licet non plerumq; contingāt: quemad modum Cratoni eueniſſe narrantur. ſunt tamen de his que cuȝ adulter in vicio depre henditur: ipſi promptius ꝙ reliqua infligūtur. ſimilia ſunt que Horatius libro pri mo ſermonum connumerat ſatyra ſecunda. inquit enim ipſe hoc modo. Hic ſe preci pitem tecto dedit ille flagellis. Ad mortem ceſus: fugiens hic decidit acrem. Predonū in turbam. dedit hic pro corpore nummos. Hunc permixere calones quinetiam illud Accidit vt quidam teſtes caudamq; ſalacem. Demeteret ferro. iure oēs ⁊c. H ille. Item meror proprie dolor eſt cum ſilentio. et venit a mereo res. quod preterito caret: ꝗ me reo es. ui. inueniatur: tamen non in eadem ſignificatione. Item diuerſoriuȝ diuerſitas viarum eſt vbi viator ad callē diuertitur: vel locus remotus ab alio: vel receptaculuȝ ſcȝ hoſpitiū vel hoſpitale. Et dicitur a diuerto. vnde in Luca. nō erat ei locus in diuer ſorio. ⁊ vt dicit in gloſa ē locus inter duos muros hn̄s duas ianuas: vt. ſ. ex diuerſis vijs recipiat aduenientes. Licet eiȝ qñq; primeua qñq; ſalua fiant indicia. In hac fina iparticula huius totius libri de diſciplina ſcholariuȝ circa proxie dicta quoddā

ſam prebuit et incrementum: qui Caſto ris i diuerſorio ob Eufraſie vxoris ſue de licias obdormiret: amplexando repertus ē capillis tractus: verbere caſtigatus: vul nere laceratus: ſale fricatus: vrina ſeruorū infuſus: āgulis eiectus: trabibus iunctus: tād laſſatis tortoribȝ genitalibȝ priuatus: ſterquilinio ſuppoſitus: tranſeuntibus ex poſitus: plebis abiectio: diſcipulorum de ſolatio: cōmilitonum opprobriuȝ: crudūq; ac crudele miſerum ac miſerrimuȝ cunctis extitit doloris ſpectaculuȝ affinitatis gra tia: parentelequ gloria in nullo ſibi profi cientibus. Licet enim primeua quādoq;

ſubiūgit notabile quo magiſtros quoſlibet cōmonet: vt quecūq; tum in moribus tuȝ quoq; adminiſtratōe doctrinaq; geſſerit: hec ſaltē eo ordine atq; manerie gerāt: vt ſicut media pris ꝓualeāt: ſic ꝙ vltia medijs priſcq; ātecellāt: qd tamē plerūq; alio ordie ge ritur. quāuis eniȝ primeua indicia id eſt ſigna fiant: quādoq; . i. ſepius ſalua ſubaudi ⁊ laudabilia: tn̄ vltima ſupple indicia ꝑmanebūt plerūq; īquinamēta. i. turpia ⁊ ſce lerata: alterius ſaporis id ē manerici ꝙ pria. No. ſicuti parum ꝓdeſt bene agere ſi mos labilis exiſtat cū ex nullis actib⁹ genere tur habitus niſi boni ope ris pſeuerantia coexiſtat: ſic que [illegible] parū imo nihil ꝓficit q̄ a bonis īcipit: medio teper: fineq; horrore confundit. Vnd [illegible] bijs ſapiētū bene dictū eſt. Nil ꝓdeſt bene facere ſi ceſſes. Nā turpe eſt bōa opa [illegible] deſerere atq; in mala declinare. Incepto ergo bono ꝓpoſito pſeuerandū eſt iuge [illegible] Ille aūt pſeuerat qui bona cepta continuat: Ille quoq; cōtinuat q̄ ſummo cre [illegible] fine ſingula claudit. Qui de⁹ glioſus ē i ſecula cūcta benedictus. Amen.

ſalua fiant indicia: vltima vero alterius ſa poris inquinamenta permanebunt ⁊ cete.

Conſiliabar item gnatorum ſoluere carmen:
Obliqua facie ſurdus ab arce vehor.
Non pudeat ſtruxiſſe dolos ex aggere ſato.
Rumi feros ſonitus dum mouet ampla ſeges.
Aderat interdum rabies contermina pōtho.
Dum loquor ex quarto capite confer opus.
Vos ꝑcoro o iuuenes q̄bus ē celebrāda iuuētus.
Suggerat innocuos nunc mea lira modos.

Finit Boetius de diſciplina ſcholariuȝ cum cōmento
Impreſſus Lugduni per Iohannem de prato. Anno
domini Milleſimo. cccc. lxxxvij. die. viij. Februarij.

fratris benedicti de ebria

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES